

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

**ОДЕСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

**РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ:
ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
за міжнародною участю*

27 жовтня 2017 року

Одеса – 2017 – Odessa

УДК 351:342.5(061.3)

Р 45

ББК 67.301я73

Редакційна колегія:

Іжа М. М. – д.політ.н., проф.
Ахламов А. Г. – д.е.н., проф.
Безверхнюк Т. М. – д.держ.упр., проф.
Голинська О. В. – к.держ.упр., доц.
Давтян С. Г. – к.держ.упр., доц.
Колісніченко Н. М. – к. держ.упр., доц.
Красностановова Н. Е. – к.е.н., доц.
Кривцова В. М. – к.і.н., доц.
Марущак В. П. – д.держ.упр., проф.
Пахомова Т. І. – д.держ.упр., проф.
Пігарєв Ю. Б. – к.ф.-м.н., доц.
Попов С. А. – д.держ.упр., проф.
Приходченко Л. Л. – д.держ.упр., проф.
Саханенко С. Є. – д.держ.упр., проф.
Яковлева Л. І. – к.політ.н., доц.
Якубовський О. П. – к.і.н., проф.

Рекомендовано до друку Вченою радою
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України.
Протокол № 218/10-10 від 12 жовтня 2017 року.

Р 45 Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 27 жов. 2017 р. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. – 400 с.
ISBN 978-966-394-085-4

Матеріали публікуються в авторській редакції

ББК 67.301я73

ISBN 978-966-394-085-4

© ОРІДУ НАДУ
при Президентіві України, 2017.

СЕКЦІЯ 1

РОЗВИТОК СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

MYKOLA IZHA

*Director of Odessa Regional Institute for Public Administration
of the NAPA under the President of Ukraine,
Doctor of political sciences, Professor, Honoured Educator of Ukraine*

URBAN AGGLOMERATION DEVELOPMENT ON THE EXAMPLE OF GREATER PARIS

The issues concerning administrative structure and relations between different authority levels are very relevant at the present stage in Ukraine. During the years of independence, no government succeeded in completing the reform of the territorial organization of power. As a result, Ukraine remained formally a very centralized, but in reality – much regionalized state with weak local self-government and interregional differences, which were used not to strengthen Ukraine's competitiveness but to weaken it. [4].

Finally, the years 2014-2015 were marked by the start of decentralization reform. However, this reform primarily affected small communities, which had already felt the benefits of voluntary consolidation and received additional sources of revenues to local budgets. At the same time, issues of the relationship between the local authorities of large cities and the adjacent territories, their coordinated development, which are acute both in the capital and other major metropolitan areas remain unresolved.

The urgency of this problem is clearly illustrated by the example of Kyiv. The analysis shows that 558 thousand people come to the capital every day, representing 32% of the population of the entire oblast. This causes huge additional load on the city infrastructure. The number of the people who live in Kiev on a permanent basis is also growing. About 4 million people live in the capital now, and the population of Kiev in 2025 should be estimated as at least 5 million citizens [3].

Such problems are not new. The leading European countries met them a few decades ago. As a result, they have gained some experience in harmonizing the interests of a large city and adjacent territories, which should be studied and assessed from the standpoint of use in Ukraine.

The practice of creating agglomerations (or metropolitan area) is particularly successful in France, where certain administration systems are formed around all major cities. This is largely due to the high urbanization level, which is 85.74% [5].

Paris agglomeration, whose population is about 10 million people, remains the largest one over the past decades. Several structural elements can be identified as part of the Paris agglomeration. The city of Paris has long gone beyond its administrative boundary (the Paris department) and has actually flooded into neighbouring departments - Hauts-de-Seine, Seine-Saint-Denis et Val-de-Marne, almost completely urbanizing them. This zone of urban development is generally called the inner zone of the suburbs, or "Small crown". The outer suburbs area, "Great crown" (urbanized areas of the Seine-Marne, Ivelin, Essonne and Val d'Oise), was formed in more distant departments from Paris. The city of Paris, together with the two "crowns", forms the urban area, which is commonly known as the Paris agglomeration or the Greater Paris.

It should be noted that the Paris agglomeration did not develop chaotically. The attempts to streamline its development have been carried out for nearly two hundred years. The prefect of Paris Baron Osman, who realised in the nineteenth century a complete reconstruction of Paris, was the pioneer. He demolished the old fortress walls and paved the famous ring of boulevards, without which the modern Paris is unimaginable.

At the end of the 1930s, a general scheme of Paris region development appeared. It foresaw the creation of the second agglomeration core – Paris-2, with the concentration of all administrative functions, the construction of new cities, the resettlement of inhabitants from the centre to the suburbs. This idea was later abandoned, and the war prevented the implementation of the general scheme.

In the 1960s satellite cities of the capital started to be built. At first, the construction of eight cities was planned, then their number was cut down to five, and the planned population of each one was reduced from 300-1500 thousand inhabitants to 200-300 thousand. These cities were created in an empty place: residential quarters (mostly individual houses) were built, industrial zones were allocated, where various enterprises were attracted by some privileges. Approximately one fifth of the population growth in the “Great crown” fell on these new cities [2].

France has the most advanced legislation on agglomerations administering. The Paris agglomeration, which includes the commune of Paris city, as well as 124 communes of the “Small crown” departments, is governed by the Metropolitan Council of Greater Paris (Conseil de la métropole du Grand Paris). There is also the Assembly of Mayors (Assemblée des maires) of the Greater Paris metropolis, which includes the mayors of all municipalities (communes) located within the metropolis jurisdiction. The Assembly meets at least once a year to discuss the program of action, to hear the report, and to formulate recommendations for the metropolitan council. The Development Council (Conseil de Développement) is an advisory body that brings together the economic, social and cultural partners of the Greater Paris metropolis [7].

The formalization of the relationship between Paris and the local authorities of the adjacent territories took place relatively recently. The Law on the Territorial Governance Modernization and the Metropolitan Area Establishment (Loi de modernisation de l'action publique territoriale et d'affirmation des métropoles, MAPTAM) adopted on January 27, 2014, gave the Greater Paris metropolis the status of a public institution of inter-municipal cooperation (Etablissement public de coopération intercommunale, EPCI) with a special status and fiscal authority, which came into force on January 1, 2016 [6].

The Ukrainian legislation today does not have clear definition of “agglomeration” and clear criteria that would help to establish agglomerations boundaries. As a result, there is a spontaneous growth of urban agglomerations, and the lack of an agreed mechanism for land plots allocation hinders the further industrial development of agglomeration, the construction of transport highways and the development of other infrastructure [1].

Taking into account that the ongoing process of voluntary communities' consolidation practically does not affect large cities, there is a fear that communities formed around the city will block its development. The creation of agglomerations can be an alternative to this scenario.

The legal regulation of this process should include the following steps:

- Establishment of “mandatory” cooperation in the territories with high urbanization around the largest Ukrainian cities;
- Definition of the “agglomeration council” as a new form of cooperation, which has a minimum list of powers guaranteed by law, concerning the common interests of the territorial communities being part of the agglomeration;
- Imposition of functions of the executive body of the agglomeration council on the city council executive committee of the main city [3].

In France, at a certain stage they came to direct election of the agglomeration council, which has its own executive body, and its own tax revenues. In Ukraine, at this stage, it would be possible to form an agglomeration council on the principle of equal representation of elected local councils' deputies. The agglomeration council could form a separate budget for solving common problems. The executive committee of the city around which the agglomeration is formed, having executive powers will be accountable in these matters to the agglomeration council.

Legislative definition of the “agglomeration” concept as an administration subject and normalization of its activities will be an important component for the successful completion of local self-government and territorial organization of power reform. It will also allow solving more effectively urgent problems of large cities and adjacent settlements: land planning, infrastructure development, waste management, and others.

References.

1. Лайко О. Інституціональні основи регулювання агломераційного процесу в Україні та Одещині [Електронний ресурс] / О. Лайко – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/CSIUKRAINE/ss-74577941> – Назва з екрану.
2. Мирошникова Е. Большое сердце Франции. Парижская агломерация [Электронный ресурс] / Е. Мирошникова – Режим доступа: <http://geo.1september.ru/1999/45/geo45.htm> – Название с экрана.
3. Сергієнко О. Київ у кайданах околиць, або Як розвиватися українським мегаполісам? / О. Сергієнко, А. Ткачук – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gazeta.dt.ua/internal/kiyiv-u-kaydanah-okolic-abo-yak-rozvivatisya-ukrayinskim-megapolisam-.html> – Назва з екрану.
4. Ткачук А. Про децентралізацію, успіхи, ризики і роль парламенту / А. Ткачук – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://gazeta.dt.ua/internal/pro-decentralizaciyu-uspihi-riziki-i-rol-parlamentu-.html> – Назва з екрану.
5. France: Degree of urbanization from 2001 to 2011 World Bank [Electronic resource] – Access mode: <http://www.statista.com/statistics/167202/urbanization-in-france/> – Title from the screen.
6. Loi n 2014-58 du 27 janvier 2014 de modernisation de l'action publique territoriale et d'affirmation des métropoles [Electronic resource] – Access mode: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000028526298> – Title from the screen.

БАЛАБАЄВА ЗІНАІДА ВАСИЛІВНА

*професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.філос.н., професор*

СЕКТОРАЛЬНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Актуальність подальшого розвитку публічного управління потребує ретельного вивчення нових тенденцій у здійсненні реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади на засадах децентралізації. 2017 рік оголошене Урядом України роком впровадження секторальної децентралізації, потреба в якій визначена необхідністю координувати діяльність різних міністерств у реформі місцевого самоврядування, зокрема визначити повноваження органів виконавчої влади у різних сферах, які доцільно передати органам місцевого самоврядування.

Складові секторальної децентралізації відображені в Урядовому середньостроковому плані дій до 2020 року та Плані пріоритетних дій на 2017 рік [2]. Для організації роботи Кабміном України був підписаний Меморандум про взаєморозуміння щодо підтримки впровадження секторальної децентралізації. Документ був підписаний представниками України та Канади. Іншою стороною Меморандуму є Проект експертної підтримки управління та економічного розвитку, який фінансується Міністерством міжнародних справ торгівлі і розвитку Канади та впроваджується компанією *EDGE (Agriteam Canada Consulting Ltd)* [1,с.474].

Віце-прем'єр-міністр України, міністр регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ Геннадій Зубко відзначив: «Децентралізація впливає на усі сфери життя людини – освіту, охорону здоров'я, соціальний захист, надання адміністративних послуг, планування розвитку територій, екологію, культуру і спорт. Це те, що сьогодні є обличчям влади. Вона вимагає злагоджених дій громад, державних органів, міжнародних донорів. Підписання меморандуму – це подія, яку ми чекали два роки тому, що координація зусиль всіх міністерств важлива і дає синергію, яка має відобразитися на якості життя кожної української родини» [3].

Для координації роботи міністерств щодо секторальної децентралізації створений Проектний офіс секторальної децентралізації при Мінрегіоні України як незалежна неурядова структура. Він взаємодіятиме з Центральним офісом реформ та Центрами розвитку місцевого самоврядування, які створюються в кожному регіоні для координації впровадження реформи місцевого самоврядування. Уряд Канади протягом 2017 р. надаватиме технічну та фінансову підтримку функціонуванню Проектного офісу секторальної децентралізації [1, с. 474].

Координація роботи міністерств необхідна бо кожне міністерство і відомство має власне бачення змін у відповідній галузі, але у питаннях, що зачіпають місцеве самоврядування, необхідно рухатися системно в одному напрямку – до передачі максимальних повноважень, ресурсів і відповідальності у громади з метою створення там комфортного середовища для життя людей.

Таким чином складається комплекс інститутів які мають координувати роботу по реформі місцевого самоврядування та територіальної організації влади на засадах децентралізації. Велику активність проявляє і такий інститут як Асоціація об'єднаних територіальних громад яка надіслала до Комітету Верховної Ради з питань бюджету свої пропозиції до законопроекту «Про Державний бюджет України на 2018 рік». Асоціація просить Верховну Раду України забезпечити сталість бюджетної політики і прогнозованість обсягів державної фінансової підтримки новоутворених об'єднаних територіальних громад впродовж всього періоду впровадження реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади.

Міжнародні донори готові надати допомогу в проведенні секторальної реформи. Вже сьогодні, завдяки підтримці Європейської Комісії, USAID, Ради Європи, Швейцарського бюро та інших європейських партнерів в Україні, впроваджується нова державна регіональна політика на основі європейських стандартів управління регіональним розвитком. Починаються нові програми донорської допомоги, разом з Європейською Комісією готується до підписання нова програма, яка спрямована на підтримку реформи місцевого самоврядування, децентралізації в Україні, а також регіонального розвитку. Вперше реформою децентралізації цікавиться місія Міжнародного Валютного Фонду, оскільки це саме та реформа, яка повністю змінює систему управління в державі, фінансові можливості та потенціал регіонів.

МВФ чекає від України – подальшого бачення розвитку реформи, зокрема фінансового аспекту та секторального виміру; законодавче забезпечення об'єднання громад, а також ухвалення змін до Конституції; підвищення рівня автономії та самостійності об'єднаних громад у прийнятті рішень в результаті реформ; імплементації реформи на місцях тощо.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році». – К. : НІСД, 2017. – 928 с.

2. Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій уряду на 2017 рік. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 р. № 275-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249935442>

БІЛУРСОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

директор Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації, к.т.н., доцент

СТОРЧАК ОЛЬГА АНАТОЛІЙВНА

начальник відділу управління персоналом апарату Херсонської обласної державної адміністрації

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Для України вироблення сучасної кадрової політики є одним із пріоритетів державної стратегії щодо регулювання кадрових процесів. Вона має визначати найважливіші напрямки та принципи роботи органів публічної влади з кадрами, зміст діяльності і головні критерії оцінки їх роботи. За даними Національного агентства України з питань державної служби, яке на сьогодні працює над створенням інформаційної системи управління людськими ресурсами (HRMIS), станом на 31 березня 2017 року кількість посад державної служби в Україні становила 233648 особи.

Голова Нацдержслужби України К.О. Ващенко зазначає, що управління професіоналізацією кадрів державної служби передбачає планування професійного розвитку кадрів та удосконалення організаційного забезпечення цього процесу [1]. В даний час застосовується компетентнісна модель управління людськими ресурсами на державній службі, яка передбачає в тому числі:

- конкурсний відбір кандидатів на посади державної служби;
- оцінку професійних якостей;
- визначення умов оплати праці та стимулювання діяльності;
- оцінювання результатів службової діяльності;
- професійну освіту, перепідготовку та підвищення кваліфікації державного службовця.

В контексті удосконалення Стратегії державної кадрової політики та реалізації Закону України «Про державну службу» пріоритетного значення набуває формування та розвиток персоналу органів виконавчої влади. Ефективність державної служби значною мірою залежить від якісного виконання завдань служб управління персоналом органів виконавчої влади, які мають забезпечувати здійснення керівником державної служби своїх повноважень, відповідати за реалізацію державної політики з питань управління персоналом у державному органі, здійснювати добір персоналу, планувати та організовувати заходи з питань підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, а також виконувати інші функції, передбачені законодавством. У зв'язку з цим особливо важливого значення набуває розвиток професіоналізму державних службовців, їх організаційних здібностей, психологічних та моральних якостей. Головним залишається питання забезпечення органів державної влади чесними, компетентними, високопрофесійними, законотворчими, ініціативними, патріотично налаштованими управлінськими кадрами нового типу, які здатні успішно вирішувати назрілі загальнодержавні й регіональні проблеми [2].

У лютому 2017 року на розширеному засіданні Комітету з питань науки та освіти Верховної Ради України головою Херсонської облдержадміністрації була представлена модель розвитку людського капіталу Херсонської області на період 2017-2021 років, що стосується, в тому числі, формування та розвитку кадрового складу місцевих державних адміністрацій.

Відповідно, Херсонським обласним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації спільно з відділом управління персоналом Херсонської обласної адміністрації шляхом анкетування було проведено соціально-психологічне дослідження серед працівників служб управління персоналом місцевих органів виконавчої влади. Серед основних питань було визначено:

- зміст якісного добору нових працівників;
- принципи професійного розвитку кадрів;
- складові професійної культури та психологічної компетентності державних службовців.

Респондентам було запропоновано визначити основні складові добору нових працівників, які, на їх думку, вважаються найбільш важливими, професійними та сучасними. Так, із 14 пропозицій найголовнішими вони вважають три критерії добору кадрів: план розвитку людських ресурсів, визначення необхідності поповнення кадрів та аналіз можливості «внутрішнього» поповнення кадрів (просування по службі, перекваліфікація кадрів).

Одним із важливішим елементом державного управління є професійний розвиток посадовця. Більшість із опитаних осіб головним вважають компетенції лідерства, а саме: ефективну комунікацію, управління людськими ресурсами, аналітичне мислення, організацію діяльності, націлену на результат, прагнення до розкриття своїх можливостей.

Оцінка важливості психологічних складових професійної діяльності та компетентності державних службовців показала пріоритетними: професійну активність, стресостійкість, етику поведінки державного службовця, вміння налагоджувати професійну комунікацію, відповідальність на тлі патріотизму, менш вагомими –

здатність ризикувати та психологічну спроможність, а недооціненими є психологічно-ціннісні орієнтири, креативність та раціоналізація як складова самосвідомості.

Крім того, процес адміністративного реформування вимагає від посадовців професіоналізму, патріотизму, високої духовності, професійної культури й моралі. Управлінська діяльність має значний морально-етичний аспект, оскільки визначальним чинником управління є люди з їх інтересами, поглядами, потребами. Відповідно, респонденти оцінили вагомість окремих складових професійної культури державних службовців та правил службової поведінки. Пріоритет було надано змістовності цінностей державної служби; усвідомленню себе і свого місця в державному органі; вимогам до рівня професійної компетенції; стилю управління; високому командному духу працівників і його зміцненню; дотриманню етичних норм службової поведінки, прагненню до постійного вдосконалення.

В даний час, важливо запроваджувати нові підходи та технології щодо процесів управління людськими ресурсами на державній службі (добір та оцінка результатів діяльності, планування професійного розвитку та культури, налагодження професійної комунікації та підвищення рівня відповідальності на тлі патріотизму, тощо) та розвитку громадянських і професійних компетентностей.

Список використаних джерел.

1. Ващенко К.О. Професійна підготовка державних службовців: теорія, методологія, практика : монографія / К.О. Ващенко. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2017. – 416 с.
2. Розвиток професійних компетентностей державних службовців: комунікативний аспект : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за між нар. участю (Київ, 3-4 листоп. 2016 р.) / за заг.ред. В.С. Куйбіди, М.М. Зілінський, В.М. Сороко, Л.А. Гаєвської. – Київ : НАДУ, 2016. – 460 с.

БІЛУХА ЛІЛІА АНАТОЛІЇВНА

*аспірант кафедри регіонального розвитку
та місцевого самоврядування ХРІДУ НАДУ при Президентові України*

РОЛЬ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ, РЕГІОНУ ТА СУСПІЛЬСТВА

Кожна держава – це складна структура взаємопов'язаних та взаємозалежних систем, механізмів, що спрямовані на організацію діяльності в суспільстві цієї держави. Однією з найважливіших форм заможності територіальної громади, регіону та всього суспільства держави є людський ресурс. Зростання якості людського ресурсу є основою розвитку цієї територіальної громади, регіону і суспільства в цілому. Багато країн світу із соціально орієнтованою ринковою економікою вступили на шлях економічного зростання, що забезпечується розширенням інвестицій в людський капітал.

Соціально-економічний розвиток як територіальної громади, регіону так і країни в цілому, багато в чому залежить від особливостей розвитку людського капіталу (ресурсів). Урахування інтересів людей у будь-яких діях, спрямованих на підвищення ефективності функціонування усього господарського механізму держави, є головною передумовою її успішного соціально-економічного розвитку як на мікро-, так і на макрорівні:

- людські ресурси, у порівнянні з іншими факторами економічного розвитку, не тільки створюють, а й споживають духовні та матеріальні блага;
- багатогранність людського життя не обмежується тільки трудовими відносинами, тому для ефективного використання людських ресурсів (праці) необхідно враховувати потреби людини – як особистості;
- у сучасному суспільстві стрімко збільшується економічна роль знань, інтелектуального потенціалу, моральності та інших особистих якостей людських ресурсів (працівників), які взагалі-то формуються роками та поколіннями, але розкриваються людиною (працівником) тільки за сприятливих умов як у період робочого часу так і у позаробочий час .

Наразі, у період реформування та процесу децентралізації влади це питання є особливо актуальним, тому що мабуть найсуттєвіші перетворення відбуваються саме в соціально-трудої сфері та зачіпають інтереси мільйонів людей, що в свою чергу відображається на результатах економічного розвитку як територіальної громади, регіону так і всієї країни. Не менш важливим під час змін є також мобільність та постійна адаптація людей до нових умов економічного розвитку. Тому, під час проведення соціально-економічних перетворень територіальної громади, регіону та країни, які несе за собою процес децентралізації та реформування, особливе значення повинно приділятися потребам людей, щоб в першу чергу захистити їх інтереси та забезпечити їм сприятливі умови для життєдіяльності і праці – це наявність на їх території дитячих садків, закладів освіти, охорони здоров'я, культури, фізичного та спортивного виховання, побутового і транспортного обслуговування, якісних адміністративних та комунальних послуг тощо. Отже, відтворення та формування людського ресурсу не може відбуватися автоматично. Цьому процесу повинні сприяти органи влади як державного, регіонального так і місцевого рівнів.

Питання вивчення людських ресурсів (чисельності, складу і динаміки населення) має велике значення для оцінки ринку праці й розробки відповідної демографічної політики з метою впливу на процеси відтворення населення та його зайнятості, що в свою чергу сприяє збільшенню податкових надходжень та наповненню

місцевих бюджетів. Економісти розглядають населення як джерело ресурсів для праці, як носія певних економічних відносин і, що дуже важливо, як споживача, який формує попит.

Економіка країни, регіону, територіальної громади ставить на меті забезпечення гідного рівня життя населення відповідної країни, регіону чи територіальної громади, з урахуванням місцевої специфіки на основі діючої політики держави. Але на протязі багатьох десятиліть, та і в наш час також, такі «відтворення» розглядаються переважно як задоволення пріоритету матеріально-речового результату та, на жаль, недостатньо орієнтується на задоволення всієї багатогранності людських потреб. В сучасній економіці має бути закладено основи зростання ролі людини в суспільному житті та ролі людського капіталу в економічному розвитку.

Людський капітал – це висококваліфіковані, фізично здорові працівників, які мають достатні знання для того, щоб забезпечувати розробку нового програмного забезпечення, нових технологій, устаткування та його експлуатацію; використання сучасних технологій, які здатні аналізувати та збирати велику масу інформації; працівників, які отримують задоволення від своєї праці і є матеріально заінтересованими в її кінцевих результатах. Наявність людського капіталу являє собою потенційну конкурентну перевагу, що в свою чергу стає реальною в процесі інновацій, а саме: створення принципово нових технологій, програм та форм для забезпечення надання якісних послуг населенню та забезпечення гідного життя [3, с.37].

Для підвищення міжнародної конкурентоспроможності країни та прискорення зростання її економіки необхідне збільшення інвестування в людський капітал, що значно швидше окупається, ніж інвестування в основний капітал: затрати на розвиток освіти (шкільної, вищої та середньої спеціальної), охорони здоров'я, науки та соціальної сфери. Але особливо це стосується регіонів та громад, які відносять до депресивних. Недостатні витрати у цю сферу ведуть до негативних наслідків, які в свою чергу призводять до погіршення соціально – економічного стану таких регіонів та громад. Обсяг нагромадженого в Україні людського капіталу на сучасному етапі становить близько 2000 млрд. грн., що майже на 60% перевищує вартість основних фондів. Освітній потенціал населення і зайнятих більш ніж на 50% забезпечує економічне зростання, однак недостатньо використовується для інноваційного розвитку. Щорічні інвестиції в людський розвиток і формування людського капіталу складають 13-14% ВВП, що значно нижче рівня розвинутих країн світу [1].

Відсутність коштів для фінансування інноваційного розвитку та інноваційних змін є основним важелем, який стримує розвиток інноваційної діяльності, що багато в чому зумовлено низьким ступенем зацікавленості різних економічних суб'єктів в інвестуванні капіталу в інноваційні процеси. На думку експертів для проведення помітних структурних змін у економіці країни в період реформування та децентралізації необхідно підтримувати інноваційну діяльність і вкладати значні фінансові ресурси обсягами 10-20 млрд. грн. [3, с. 14]. Але, на жаль, таких ресурсів, які могли б бути використані державними і недержавними інвесторами, зараз у країні просто немає – держава не може постійно лише субсидувати. А, отже, необхідне: масове залучення приватного та банківського капіталу до кредитування та інвестування новітніх досліджень та їхнього впровадження; «детинізація» інноваційного процесу і оплати праці з метою підвищення доходів інноваторів; державна система регулювання еміграції населення з огляду інноваційної активності; пов'язання в одне ціле системи підготовки кадрів, підвищення кваліфікації, перенавчання та навчання з інноваційними технологіями, програмами і пріоритетами, які наразі є в країні. Отже – інвестування у розвиток людського ресурсу (капіталу), нагромадження та його відтворення є одночасно причиною і наслідком забезпечення сталого зростання матеріального та культурного рівня життя громадян та розвитку територіальних громад, регіонів і суспільства в цілому.

Звідси випливає, що забезпечення економіки країни, регіону та територіальних громад достатньою кількістю кваліфікованих людських (трудова) ресурсів забезпечується інвестиціями у людський (трудова) капітал. Тому, для збільшення якості і кількості його, необхідно спрямовувати інвестиційні ресурси на перепрофілювання, підвищення кваліфікації, перенавчання існуючого людського (трудова) ресурсу більш конкурентоспроможним професіям, тому що вкладання коштів у перепідготовку адаптованих до умов конкретного підприємства, установи, організації чи виробництва працівників забезпечить швидку віддачу. Також необхідно: заохочувати та підтримувати бажання персоналу здобувати вищу освіту; створювати умови для підвищення його культурного рівня, охорони здоров'я; законодавчо стимулювати вкладення благодійних коштів у розвиток людського капіталу.

Список використаних джерел.

1. Антонюк В.П. Формування та використання людського капіталу в Україні: соціально-економічна оцінка та забезпечення розвитку: Монографія / НАН України. Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2007. – 348 с.
2. Волинський Г. Про конкурентні переваги в умовах глобалізації // Економіка України. – 2006. – № 12. – С. 12-25.
3. Долішній М. Актуальні завдання інтенсифікації соціально-економічного розвитку регіонів України // Регіональна економіка. – 2005.- №2.- С. 8-14.

PERFORMANCE MANAGEMENT IN PUBLIC SECTOR

Performance appraisal is one component of performance management. Performance management is an extremely important activity among human resource management functions of any organization. Performance evaluation helps in demarcating good and not so good performers. To measure and then manage performance is very important because performance management is a barometer to gauge overall organization's wellbeing and its contribution to society.

Key words: appraisal, performance, management, human resource, public sector, public entities.

The promoter of the performance management concept is the United States of America. Most american researches, in this field, demonstrates the need to measure performance, focusing on the efficiency, effectiveness and quality of the services provided. An efficient and effective public administration is nothing more than a good organizational performance, by structuring the public sector, providing quality public services, and these depend on the human resource and its professional level. The performance management is a principal tool for human resource management.

The performance management system include following components: a) setting individual and organizational goals; b) observation and providing feedback; c) performance measurement; d) performance assessment. Underlining the importance of the performance management system, we will highlight the importance of the link between motivation and performance.

A powerful tool of public management, approaching the issue of performance evaluation, according to Kusek J. and Rist R., is a complementary role of results-based monitoring and evaluation that would help policy makers to track progress and demonstrate the impact of a particular project or politics [3].

In recent years, performance measurement in public administration has been more and more approached by scholars.

In order to achieve the most efficient activity, public administration is required to use some methods from the private environment or other types of international organizations, using different performance measurement models. Thus, several models have been identified: benchmarking; S.W.O.T analysis; the E.F.Q.M model (European Foundation for Quality Management); the diagnostic analysis model, which involves identifying the strengths and weaknesses of the work done within the organization; and the «performance prism» model that highlights the performance of an organization through everyone with whom it interacts [2]. As a result of examining multiple performance measurement models, the most widely used, both in practice and in theory, is the Balanced Scorecard Model [5, p.150-157]. In order to increase the performance and performance measurement system in public administration, it is highlighted the need to create a body of professional managers, the necessity of using performance indicators and the elaboration of a system of budgets on programs and professionalization of the public function [4, p.13-23].

Although performance measurement serves as a tool, administrators must be cautioned that measuring a program or service does not improve it. Generally, eight limitations of performance measurement have been identified and administrators must be aware of them before selecting the measures that work well for their organizations. They are follows: measuring the wrong thing, using meaningless measures, differing interpretations of the same concepts, displaying goals, shifting costs of saving costs, disguising subgroup differences with aggregate indicators, ignoring the limitations of objectives measures and failing to address how and why questions. Despite the pitfalls of performance measurement, its obvious benefit is that it serves not only as a planning goal, in terms of data gathering, but also as a management tool-in regard to benchmarking, which is the process of comparing one's organizational performance with that of others with outstanding performance to find best practices and new ideas. In the other words, a performance measure is a baseline, standard, norm, or criterion against which users can evaluate their own performance in a program or service. Each performance indicator or benchmark serves as a criterion undergirding successful program or service performance [1].

One of the performance management tools is performance audit, which evaluates the way in which the entities comply with the principles of economy, efficiency and effectiveness in spending the public money, offering recommendations to the managing board to improve the triad [6, p.105-117].

Conclusions. Over the last few decades, the issue of performance management in the public administration is under intensive research. The reform of human resources management in the public sector requires the introduction and application of performance management based on the criteria: transparency in measuring and evaluating results, estimating the effectiveness and efficiency of both the authority and the employee, motivation for good performance.

Bibliography.

1. Andrew I.E. Ewoh. Performance Measurement in an Era of New Public Management, În: Journal of Emerging Knowledge on Emerging Markets, vol. 3, 2011, p.105 – 117
2. Cărbunărean F., Jimborean O. Performanță și Capacitate în Administrație Publică Locală. Cluj-Napoca: Editura Studia, 2010. 188 p.
3. Kusek R., Rist R. Ten Steps to a Result-Based Monitoring and Evaluation System. Washington DC, The World Bank, 2004. 252 p.

4. Profiroiu M. Accelerarea reformei administrației publice, În: Revista Transilvană de Științe Administrative, nr. 8, 2002, pp.13-23.
5. Șandor S., Raboca H. Măsurarea performanțelor în administrație publică, În: Revista Transilvană de Științe Administrative, nr.3, vol. 12, 2004, pp. 150-157.
6. Țurlea E., Ștefănescu A., Dumitru V. Romanian public entities between performance and audit of performance. <https://www.steconomieuoradea.ro/anale/volume/2008/v3-finance-banks-accountancy/275.pdf> (visited on 28.09.2017).

ГОЛИНЬКА ОЛЕСЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*докторант кафедри економічної та фінансової політики
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент*

ДЖЕРЕЛА СУСПІЛЬНОГО ПОГЛЯДУ НА УСПІХ КЛЮЧОВИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕФОРМ: СВІТОВИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Якщо говорити про середовище розвитку та типологію вітчизняних реформ, то слід у першу чергу, враховувати їх регіональну, а точніше, навіть субрегіональну належність. Мова йде про світовий субрегіон пострадянських та постсоціалістичних країн. Адже порівнювати ситуацію сучасних історико – цивілізаційних змін в Україні з ситуацією, наприклад, у Великобританії, США чи, скажімо, у Венесуелі є як мінімум, не коректним з точки зору різності історичної, культурної, ментальної, інтеграційної складових. Навіть за стрімкої глобалізації у світовому масштабі, через неповні тридцять років після розпаду семидесятирічної економіко-ідеологічної спільності країн субрегіону, таку спільність неможливо ігнорувати.

Для розуміння підґрунтя успіху та причин провалу ключових українських реформ, перш за все треба проаналізувати такий комплексний параметр як «Життя в перехідний період». У 2016 р. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) оприлюднив доповідь про перехідний процес зразка 2016 – 2017 рр. в Україні. Не дивлячись на зростання абсолютних доходів, яке відчули найбільш бідні верстви населення (8%) і найбільш багаті 15%, український середній клас відчув погіршення своїх статків і продемонстрував зростання нижче середнього [3]. Це падіння настільки велике, що воно сформувало від'ємний середній показник по державі, і навіть перші дві категорії на цьому тлі погіршили «цінність» свого доходу, про яку ми говорили. Тобто, величезний програш від реформ з боку середнього класу відкинув усе суспільство в цілому за «нульову» відмітку реформаторських симпатій.

Це свідчить про вкрай нездорові процеси в українській економіці. З одного боку, відбувається її олігархізація, а з іншого, боротьба з бідністю здійснюється за викривленим «принципом Робіна Гуда». Держава проводить вилучення не у багатих, а у середнього класу, який є основним платником податків. У результаті його збідніння дає від'ємний ефект – природно, що його легальні податкові надходження постійно зменшуються і доходи бідних – відповідно також. Український «Top one percent» ніяк не приймає участь у цьому процесі і залишається осторонь перерозподілу національного багатства, лише накопичуючи його.

Повернувшись до питань: а) порівняння з періодом початку реформ; б) порівняння з базою – рівнем розвитку розвинутих країн Європи (ЄБРР у своєму звіті звів їх до країн Великої Сімки (G7), ми бачимо, що у 100% населення України реальні доходи з 1989 року постійно падають. Така сама ситуація лише в 2 країнах регіону – в Сербії та Чорногорії. Також падіння доходів з цього моменту продемонстрували 96% населення Таджикистану та 89 % Грузії. У Киргизії, Молдові (у 100%), в Казахстані (у 95%) доходи зростали на рівні розвинутих країн за всіма категоріями населення. В Білорусі та в Польщі, які у 1989 р. починали з тих самих показників, що й Україна, 100% населення досягли випередження G7 по зростанню власних доходів [2].

Україна, на жаль опинилася у кінці «списку на випередження», знизивши доходи всіх категорій свого населення у порівнянні з 1989 роком. Якщо задати питання будь-якій людині в Україні: «Нерівність зростає чи ні?», практично всі вони скажуть : «Так, зростає». Якщо ж подивитись на офіційну статистику (на коефіцієнт Джині, який демонструє розрив між найбагатшими та найбіднішими, наприклад), то у 50% країн регіону нерівність поглибилася, а у 50% – збільшилась. Тобто, між суб'єктивним сприйняттям дійсності і реальними цифрами кореляції фактично немає [1]. В будь-якому випадку, розрив між реальністю та суб'єктивним сприйняттям дійсності (у 99% нав'язаним інформаційним ринком) грає дуже велику роль у питанні підтримки або опозиції реформ.

Якщо б ми запитали українців, наскільки їм подобається те, що відбувається в державі, наскільки вони підтримують ринкову економіку та демократію, то побачимо, що: по-перше, вони поєднують ці два питання; по-друге вони асоціюють свої проблеми із надмірною концентрацією багатства, що призводить до зубожіння основних мас. Між тим, концентрація багатства, нерівність і бідність – це зовсім різні проблеми. І в них, природно, різні рішення. Так, якщо говорити про надприбутки, то у переважній більшості розвинутих країн світу вони є пролонгованим результатом податкових вилучень, а у нас – лише доданою вартістю природних ресурсів та сировинних товарів. З надприбутками пов'язана концентрація доходів на рівні «Top one percent». Якщо така концентрація не буде обмежена державними інституціями (через її оподаткування), то рано чи пізно економічні «велетні» претендуватимуть спочатку, на вплив у медіа-просторі, а потім – на політичну елітарність.

Сьогодні в Україні ми фактично, спостерігаємо наслідки відсутності таких обмежень та слабкі потуги їх запровадити. Чому це не вдається? Вважаємо, тому, що ключові суб'єкти реформаторства є продуктом тієї ж неконтрольованої концентрації доходу, що таким самим природним шляхом перейшли у розряд політичних еліт.

Французьке прислів'я говорить: «Est pas coutume pour eux-mêmes leug» («Свої себе не ображають»). Тобто, шлях до подолання проблеми шкідливої для реформ надмірної концентрації багатств пролягає через незаангажовану політичну волю до їх обмеження через вилучення та подальший перерозподіл з метою подолання бідності.

І на відміну від існуючої в Україні ситуації, середній клас деякий час повинен перебувати поза такими вилученнями, оскільки за природою своєю він здатен на «самоокупність» і для економіки у період реформ його розростання є беззаперечно вигідним. Тобто, логічним є висновок про те, що сильні державні інституції у сучасному світі здатні подолати патологію ресурсних надприбутків.

Подолати нерівність у доходах в сучасному світі взагалі не представляється можливим. Але говорити в першу чергу треба не про саму їх нерівність. Найбільш шкідливою є нерівність можливостей отримати такі доходи. Подолання нерівності у можливостях є потрібним і здійсненим шляхом.

І єдиним засобом до вирішення питань нерівності доступу до можливостей є реформи в державному управлінні. Люди вважають, що якість управління обернено пропорційна концентрації багатства. Тобто, чим вища концентрація багатства, тим більший (пропорційно величині розриву) негативний вплив можуть чинити надбагаті люди на політичні та економічні процеси в країні, змінюючи правила гри на свою користь і отримуючи несправедливий з точки зору соціуму дохід. Таким чином, на поверхні лежить ще один концептуальний висновок: якість державного управління напряму визначає якість можливостей.

Список використаних джерел.

1. Веб – сайт видання Vox.com. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://www.vox.com/2016/5/2/11567284/craig-wright-bitcoin-hoax> (21.08.2017)
5. Сайт VoxUkraine. Дослідження ЄБРР Transition Report 2016-2017 в Україні. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/2017/01/11/sergei-gurievs-speech-ua/> (21.08.2017)
8. Сайт ЄБРР. Transition Report 2016-17. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://www.ebrd.com/transition-report> (28.03.2017)

ГУЛЄВИЧ АЛЬОНА ЮРІІВНА

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

СЛУЖБОВА ДИСЦИПЛІНА – ОСНОВА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ, ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЯКОСТІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

Одна з ключових подій, що останніми роками визначають та спрямовують у конструктивне русло системні перетворення в українській політиці, державному управлінні, житті суспільства в цілому – набуття чинності Законом України «Про державну службу» (далі – Закон). Серед досягнень першого року його впровадження – запровадження відкритих конкурсів на всі посади державної служби, запровадження публічних звітів керівників органів влади, формування ефективного механізму захисту прав та інтересів державних службовців, оптимізації системи професійного навчання державних службовців, відчутне підвищення рівня якості надання послуг державними службовцями.

Крім того, в Законі значно посилений етична компонента як у царині прав посадовця, так і у сфері його обов'язків. Так, у розділі II Закону, присвяченому правовому статусу державного службовця, його чільним правом визначено «повагу до своєї особистості, честі та гідності, справедливе і шанобливе ставлення з боку керівників, колег та інших осіб».[1]. Поряд з цим, від державного службовця вимагається дотримуватися принципів державної служби та правил етичної поведінки; поважати гідність людини, не допускати порушення прав і свобод людини та громадянина; з повагою ставитися до державних символів України; забезпечувати в межах наданих повноважень ефективне виконання завдань і функцій державних органів; сумлінно і професійно виконувати свої посадові обов'язки тощо (ст. 8 Закону) [1].

Одним з дієвих інструментів результативної, ефективною та якісної реалізації названих та інших обов'язків громадянина, який пов'язав своє життя з працею в органах публічної влади, є службова дисципліна. Закон визначає службову дисципліну як «неухильне додержання Присяги державного службовця, сумлінне виконання службових обов'язків та правил внутрішнього службового розпорядку» [1]. Контроль за дотриманням виконавської та службової дисципліни в органі публічного управління покладено на керівника державної служби в державному органі (ст. 17 Закону).

Сферу застосування правил внутрішнього службового розпорядку державного органу визначено у статті 47. Закону. Вона, окрім іншого, включає низку дисциплінарних ситуацій, зокрема: початок та кінець робочого часу державного службовця та перерви, що надаються для відпочинку та прийняття їжі; порядок повідомлення державним службовцем про його відсутність на службі; загальні правила етичної поведінки в державному органі [1]. Власне правила внутрішнього службового розпорядку затверджуються загальними зборами (конференцією) державних службовців державного органу за поданням керівника державної служби і виборного органу первинної профспілкової організації (за наявності) на основі типових правил. Останні затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби. Такий документ було введено в обіг 3 березня 2016 р. Наказом Національного агентства України з питань державної служби.

Перед усім «Типові правила внутрішнього службового розпорядку» (далі – Типові правила) визначають загальні положення щодо організації внутрішнього службового розпорядку органу публічної влади та його апарату, режим роботи, умов перебування державного службовця в органі публічної влади та забезпечення раціонального використання його робочого часу (Ч.ІІІ – VI Типових правил). Крім того, окремо наголошується на етичних та етикетних вимогах до поведінки в державному органі. Так, у Частині II Типових правил визначається: «1. Державні службовці повинні дотримуватись вимог етичної поведінки. 2. Державні службовці у своїй роботі повинні дотримуватись принципів професійності, принциповості та доброзичливості, дбати про свою професійну честь і гідність. 3. Державні службовці повинні уникати нецензурної лексики, не допускати підвищеної інтонації під час спілкування. Неприпустимими є прояви зверхності, зневажливого ставлення до колег та громадян. 4. Державні службовці під час виконання своїх посадових обов'язків повинні дотримуватися взаємоповаги, ділового стилю спілкування, виявляти принциповість і витримку» [2].

Безумовно, лише за умов поєднання класичних дисциплінарних технік, притаманних бюрократичній субкультурі, з етичними нормами та етикетними поведінковими стандартами службова діяльність державного службовця може досягти результативності, ефективності та якості.

Це підтверджується положеннями Статті 61 Закону України «Про державну службу», згідно яких службова дисципліна забезпечується шляхом: поєднання керівниками усіх рівнів методів переконання, виховання і заохочення із заходами дисциплінарної відповідальності щодо підпорядкованих державних службовців; поєднання повсякденної вимогливості керівників до підпорядкованих державних службовців з постійною турботою про них, виявленням поваги до їхньої честі та гідності, забезпеченням гуманізму та справедливості» [1].

Ключове місце належить етичному та етикетно-поведінковому аспектам і у сфері здійснення обов'язків державного службовця щодо додержання службової дисципліни (Стаття 62 Закону). Зокрема, державний службовець поряд з виконанням безпосередніх службових обов'язків, повинен «не допускати вчинків, несумісних із статусом державного службовця»; «виявляти високий рівень культури, професіоналізм, витримку і тактовність, повагу до громадян, керівництва та інших державних службовців» [1]. В свою чергу, керівник державної служби з метою забезпечення належного рівня службової дисципліни зобов'язаний не тільки вимагати належного виконання посадових обов'язків та здійснювати контроль за їх виконанням, але й «виховувати у державних службовців сумлінне ставлення до служби», та «вживати заходів для додержання ними правил етичної поведінки» [1].

З метою визначення якості виконання державними службовцями поставлених завдань, відповідності їх праці дисциплінарним вимогам, з серпня 2017 р. в Україні було введено інструмент оцінювання результатів їх службової діяльності. Мова йде про «Типовий порядок проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2017 р. Згідно даного документу оцінювання проводиться з дотриманням принципів об'єктивності, достовірності, доступності та прозорості, взаємодії та поваги до гідності [3]. До ключових показників результативності, ефективності та якості службової діяльності державного службовця, на підставі яких проводиться щорічне оцінювання, поряд з виконанням безпосередніх посадових обов'язків та вимог законодавства у сфері запобігання корупції, віднесено й дотримання загальних правил етичної поведінки [3]. І саме у цьому аспекті, на нашу думку, службовий етикет можна розглядати як інструмент реалізації правил етичної поведінки, що, вводить його в предметне поле державно-управлінських досліджень.

Список використаних джерел.

1. Про державну службу: закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19/>
2. Про затвердження Типових правил внутрішнього службового розпорядку: Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 03.03.2016 № 50 // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0457-16/paran12#n12>
3. Типовий порядок проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2017 р. № 640 // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/640-2017-%D0%BF/paran11#n11>

ДАНИЛЕНКО СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

*аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ СКЛАДОВІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ І ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Ефективність державного управління у значній мірі залежить від успішної взаємодії органів публічної влади, засобів масової інформації і громадськості, конструктивного та змістовного діалогу між ними. Така взаємодія повинна базуватися на взаємній інформованості, зацікавленості і готовності трьох сторін до сумісної участі у даному процесі.

В умовах реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 роки, децентралізації державного управління нові демократичні підходи до державного управління

передбачають застосування нових форм і методів надання інформації, а також новітніх комунікативних технологій для задоволення потреб громадян у своєчасній і точній інформації [3]. При цьому ефективне державне управління не можливе без подолання адміністративних бар'єрів, які відображаються у порушеннях правового регулювання і надлишковій регламентації щодо надання адміністративних послуг.

Основними чинниками, що перешкоджають розвитку відкритості органів виконавчої влади є:

- недостатня розвиненість системи органів громадського контролю та чіткого розмежування їх повноважень;

- відсутність системи оцінки ефективності адміністративних регламентів;

- недостатня дієвість заходів відповідальності за недотримання відкритості органів публічної влади;

- слабка мотивація державних службовців до підтримки відкритості органів публічної влади на належному рівні;

- консерватизм та небажання змін, поява ситуацій невизначеності і ризику [4].

Аналіз організаційної діяльності структур органів публічної влади, проведений на прикладі Одеської обласної державної адміністрації де реалізацією взаємодії із засобами масової інформації, займається управління комунікацій та інформаційної політики апарату Одеської обласної державної адміністрації [1], виявив недостатнє володіння загальною медійною ситуацією навколо управлінських структур. Нечітке розмежування функцій між структурними підрозділами, неузгодженість горизонтальних взаємодій, дублювання функцій, а також недостатнє володіння загальною медійною ситуацією навколо органу управління, створюють передумови для численних помилок у проведенні якісної взаємодії зі ЗМІ.

При цьому робота інформаційно-комунікативних структур адміністрації в своїй більшості має декларативний характер, що у свою чергу відображається на прийнятті управлінських рішень, розробці соціальних проектів, організації системи «громадської участі». Це відображається на неефективному використанні можливостей Інтернет-конференцій та on-line коментарів громадян, що, в свою чергу не дозволяє задіяти механізми мережевої комунікації громадян і колективного обговорення суспільно важливих проблем в режимі on-line. Більш того, інформаційні структури органів публічної влади до функції яких входить випуск офіційних заяв і повідомлень для друку іноді користуються вже готовими інформаційними матеріалами мережевих регіональних ЗМІ та всеукраїнських інформаційних агентств.

Варто зазначити, що на організаційному рівні взаємодія органів публічної влади і ЗМІ повинна відбуватися виключно в інтересах споживача інформації. Наявність структурованих і упорядкованих незалежних джерел інформації розширює для масового користувача можливості отримання достовірної інформації в зручній для нього формі, створює умови для підвищення оперативності та достовірності інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень в органах влади, а також формування за допомогою ЗМІ громадської думки в демократичному суспільстві.

На нашу думку, оптимальна і раціональна робота інформаційно-комунікативних структур органів публічної влади є ефективним засобом для реалізації інформаційної взаємодії із засобами масової інформації в існуючому медіа-просторі. Організація цього важливого процесу повинна враховувати такі концептуальні установки:

- володіння самостійною компетенцією і активною конструктивною діяльністю;

- створення системної мережі інформаційно-комунікаційних каналів прямого і зворотного зв'язку: влада повинна за допомогою ЗМІ здійснювати інформування громадськості та бути інформованою;

- реалізація взаємодії органів публічної влади зі ЗМІ повинна забезпечувати інтеграцію інформаційних потоків з управлінськими рішеннями і позиціями;

- узгодження інтересів органів публічної влади і ЗМІ;

- включення (співучасть) за допомогою ЗМІ громадськості в управлінську діяльність як рівноправного суб'єкта суспільних відносин;

- створення комплексу умов для системної реалізації потенціалу інформаційно-комунікаційних структур та представлення інтересів органів публічної влади .

- підготовка (перепідготовка) кваліфікованих фахівців інформаційно-комунікаційних структур органів публічної влади, які володіють знаннями і навичками для виконання функцій прес-секретаря, менеджера інформаційно-комунікаційної структури, взаємовідносин зі ЗМІ [2].

Взаємодія інформаційно-аналітичних структур, збалансованість їх цілей і завдань сприятиме здійсненню безперервного циклу підготовки інформаційних матеріалів, процедурі визначення показників збору даних, їх класифікації, обробки і аналізу інформації, розробці прогнозів і практичних рекомендацій, узгодженості горизонтальних взаємодій між структурними підрозділами, а також володінню загальною медійною ситуацією навколо органу управління.

Список використаних джерел.

1. Веб-сайт Одеської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://uvp.odessa.gov.ua/pro-sektor/>.

2. Даниленко С.А. Організаційний механізм взаємодії органів публічної влади і засобів масової інформації / С.А. Даниленко // Ефективність державного управління: зб. наук. праць – Львів: Вид-во ЛРІДУ НАДУ, 2013. – Вип. 1 (34). – С. 239-245.

3. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/68/2016/paran20#n20>

4. Публічна політика в процесах реформування системи державного управління України / С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович, О.Г. Пухкал. – К. : НАДУ, 2016. – 192 с.

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Будь-який регіон України посідає певне місце у господарському комплексі країни, використовуючи при цьому властиві йому природні ресурси, особливості їх розміщення, національні й історичні риси, свою структуру господарства, рівень економічного розвитку, свою спеціалізацію. Але, сьогодні, в умовах проведення економіко-правових реформ, в період, коли відбуваються процеси децентралізації, регіональні органи влади мають право самостійно обирати сценарії розвитку, які сприятимуть вирішенню регіональних проблем, підвищенню якості життя, збереженню екологічної рівноваги та навколишнього середовища. Визначення впливу розвитку туризму на аналіз туристичного потенціалу, встановлення конкурентних переваг, визначення туристичної привабливості – все це є головними цілями соціально-економічного розвитку Одеської області, досягнення яких сприятиме активізації туристичної діяльності в Одеської області.

Довгострокова стратегія розвитку туризму та курортно-рекреаційної сфери Одеської області передбачає досягнення головної стратегічної мети – перетворення туристичної сфери у бюджетоутворюючу галузь Одеської області – розвиток Одеського регіону як крупного міжнародного туристичного центру та курорту державного значення, що забезпечує високу якість цілорічних туристсько-рекреаційних послуг, зростання благополуччя місцевого населення, збереження й відтворення ресурсного потенціалу регіону [1].

Для формування високого рівня туристичного потенціалу важливе значення має туристична привабливість території яка формується передусім за наявності природних або історико-культурних туристичних ресурсів, не менш важливим аспектом є формування окремих туристичних територій, центрів та регіонів. Перспектива розвитку туристичного потенціалу Одеської області зокрема, зумовлена наявністю значної кількості туристичних ресурсів, цьому також сприяє підтримка місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, вчених та спеціалістів щодо проблем розвитку туризму, як високорентабельної галузі економіки та важливої складової культурного розвитку жителів області, міжкультурного обміну.

Основу розвитку туристичного потенціалу Одеської області забезпечують декілька складових, серед них: туристичні, історико-культурні, інформаційні ресурси не менш важливим є розвиток туристичної інфраструктури регіону [3]. Тому, для Одеської області одним із найбільш перспективних напрямків є розвиток туристичного потенціалу, що зумовлено наявністю високого рекреаційного природно-ресурсного потенціалу її території, зокрема теплого клімату, морських пляжів, лікувальних грязей, джерел мінеральних вод, унікальних природних комплексів – акваторії та узбережжя лиманів і озер, мисливських і рибальських угідь.

Проте туристичний регіон визначається не лише наявністю рекреаційного природно-ресурсного потенціалу та природних або історичних і культурних пам'яток. Туристичним може вважатися лише той регіон, у якому обов'язково виробляється туристичний продукт, при цьому використання і реалізація туристичних ресурсів здійснюється у відповідному обсягу, а набір пропонуванних туристичних послуг є значно ширшим від мінімально необхідного, з урахуванням специфіки конкретної території. Основними вимогами до туристичної території є, з одного боку, наявність об'єктів туристського інтересу – пам'яток історії та культури, музеїв, природних атракцій, а з іншого – наявність можливості надання необхідних для задоволення потреб туристів послуг такої якості, на яку вони очікують, уключаючи транспортне обслуговування, умови для проживання та організацію дозвілля [1].

Туристичний потенціал Одеської області представлений морськими і лиманними пляжами, лікувальними властивостями клімату теплих морських узбереж, унікальними покладами лікувальних грязей, лиманної ропи, мінеральних вод, заповідними ландшафтами та урочищами. Одеська область має 180 км піщаних пляжів. Світову популярність отримав Куяльницький лиман (Одеська область), що позиціонується як унікальна природна лабораторія з цілющою ропою і муловими грязями. Куяльник є одним з найстаріших грязьових курортів в країні, часто його називають «Мертвим морем України». Особливістю туристичного сезону 2017 р. стало збільшення туристичного потоку не тільки у м. Одесу, а й у область – на нові регіональні центри – центр винного туризму «Шабо», центр зеленого туризму «Фрумушика-Нова», курорт Лебедівка тощо. Серед найбільш перспективних територій, які здатні частково компенсувати втрату кримських туристичних об'єктів, слід відзначити прибережну зону півдня Одеської області – Білгород-Дністровський, Кілійський, Татарбунарський райони та смт. Сергіївка.

Наявний потенціал курортних територій за умови належного інфраструктурного забезпечення дороги, централізоване водопостачання та каналізація, дає можливість збільшити прийом відпочиваючих в середньому у 4 рази, а за окремими об'єктами та територіями – до 10 разів. Території традиційного та найбільш активного прийому відпочиваючих у Одеської області – Комінтернівський та Овідіопольський райони – за розрахунковими показниками спроможні збільшити показники відповідно у 10 та 5 разів.

Отже, базовими засадами розвитку туризму в Одеської області є наявність природного рекреаційного потенціалу, визначних пам'яток історії, культури, архітектури, розвинута загальна та спеціальна інфраструктура,

вигідне географічне та геополітичне розміщення області, рівень сервісу та цінова політика, нестандартні способи пересування, природні явища, звичаї, обряди, різноманітні події тощо.

Таким чином, серед основних заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності туристичного потенціалу Одеської області, слід визнати наступні: розробка на рівні місцевої влади механізмів залучення приватного капіталу для модернізації об'єктів інфраструктури у Одеської області; передання в контексті запланованої децентралізації місцевим органам влади функцій з ліцензування суб'єктів господарювання у сфері туризму, що сприятиме спрощенню процедури оформлення суб'єктів господарювання у туристичній сфері, покращить умови ведення бізнесу та розширить базу оподаткування; стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу в туризмі, що сприятиме зростанню конкуренції у сфері туристичних послуг та мотивуватиме туристичних агентів і власників засобів розміщення до підвищення якості послуг [2].

Отже, розвиток туристичного потенціалу Одеської області залежить від багатьох чинників: від наявності природних рекреаційних ресурсів, культурно-історичної спадщини, розвинутої загальної та спеціальної інфраструктури до раціонального їх використання; від запровадження інноваційних технологій обслуговування рекреантів, фінансового та кадрового забезпечення до створення іміджу регіону, реклами рекреаційно-туристичних продуктів та просування їх на міжнародному та національному ринках.

Список використаних джерел.

1. Воробйова О. А. Проблеми та перспективи розвитку рекреаційно-туристичної діяльності в південних районах Одеської області / О. А. Воробйова // Економічні інновації. – 2011. – Випуск 44. – С. 46-56.
2. Горун В. В. Територіальна організація рекреаційних умов і ресурсів Одеської області / В. В. Горун // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. – Том 10. Геополітика і екогеодинаміка регіонів. – Вип. 2. – Одеса, 2014. – С. 473-482
3. Семенов В.Ф., Басюк О.В. Територіальні умови і стратегії розвитку туризму в регіонах / В.Семенов, О.Басюк // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2014. – Т. 19. – Вип. 1/2. – С. 78-81.

ДЯЧЕНКО АНДРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*аспірант кафедри соціальної та гуманітарної політики
НАДУ при Прехзидентові України*

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Як зазначено у Проекті Стратегії інформаційної реінтеграції внутрішньо переміщених осіб, «поряд із першочерговими завданнями щодо зміцнення національної безпеки, подолання економічної кризи, розбудови миру та соціальної злагоди реінтеграція внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) залишається одним із основних обов'язків держави» [2]. При цьому постає проблема соціальної адаптації ВПО. Поняття «соціальна адаптація» передбачає включення конкретно взятого індивіда або індивідів (в разі формування нової соціальної групи, коли її члени раніше не були знайомі один з одним) в нові умови соціального середовища. Процесу соціальної адаптації властиві особливості, які полягають в активній участі свідомості індивіда (хоча окремі етапи часом не усвідомлюються), в активній участі емоційних вольових процесів, в здатності індивіда змінювати соціальні умови адаптації, в проходженні адаптації індивіда в умовах цілеспрямованої діяльності груп.

Р. Мосс і Ж. Шеффер сформулювали п'ять видів завдань, що виникають перед людиною в кризових ситуаціях [3].

Перше з них полягає в тому, щоб встановити сенс ситуації і визначити її значення для себе. Початкова реакція індивіда на стресову обстановку зазвичай виражається в замішанні. Тільки потім поступово народжується розуміння того, що сталося або відбувається. Людина намагається оцінити різні аспекти події, вгадати її наслідки. Реакція людини на вимоги кризової ситуації і її спроба протистояти їй входить у друге адаптивне завдання. Для ВПО характерна проблема пристосування до менших, ніж раніше, доходів у зв'язку з втратою роботи, пристосування до зміни житлових умов. Постає питання про працевлаштування, про перерозподіл сімейних ролей. Важливим в такі періоди є вміння справлятися з перевантаженням.

У третє завдання включили необхідність підтримати відносини з членами сім'ї, з друзями і з тими, хто здатний посприяти у вирішенні кризових проблем. Для ВПО, за результатами опитувань, характерно сподівання на державу.

Четверте завдання визначає збереження розумного емоційного балансу, управління негативними почуттями, викликаними несприятливими подіями. Справді, багатьом доводиться вирішувати завдання, як впоратися зі страхом, з почуттям уразливості, безнадійності, гніву, як зберегти емоційну рівновагу.

У липні-серпні 2016 року Київський міжнародний інститут соціології на замовлення міжнародної громадської організації Internews Network здійснив соціологічне опитування у рамках проекту «Покращення комунікації спільнот, що постраждали від військового конфлікту, та їхніх зв'язків із внутрішньо переміщеними особами (ВПО) в Україні» серед внутрішньо переміщених осіб та мешканців приймаючих громад по всій Україні [1]. Дослідження показують, що першим бар'єром на шляху до захисту людьми своїх прав є невіра у те, що вони можуть щось вдіяти у ситуації, що склалась.

Тому впевненість у своїй здатності впоратися із проблемою є важливою складовою успішного результату. Як з'ясувалося у ході опитування, більшість переселенців не впевнені у тому, що їм вдасться здійснити необхідні кроки та добитися від представника місцевої влади допомоги у захисті своїх прав. Тільки кожен третій (35%) вірить, що зможе переконати представника влади приділити увагу проблемі [1].

Нарешті, п'яте адаптивне завдання – це збереження і підтримка соціальної ідентичності, впевненості в собі. Кризові події зазвичай розхитують впевненість людини в собі, ставлять під сумнів його ідентичність. Знайти баланс, наприклад, між витратами в разі прийняття допомоги з боку і збереженням самоповаги часом буває нелегко.

Отже, описані п'ять завдань зосереджені на трьох основних сферах: на оцінку ситуації, на вирішенні практичної проблеми і на власному емоційному стані.

Важливе місце для адаптації вимушених переселенців в місцях нового проживання займають питання налагодження взаємовідносин з місцевим населенням, працевлаштування, освіти та інші важливі соціально-значущі проблеми. Вимушено помінявши місце проживання, внутрішні переселенці відчувають сильний психологічний стрес, оскільки це зазвичай пов'язане з різкою зміною побутового укладу і кола спілкування, втратою нажитого майна. Чимало душевних сил потрібно, щоб почати облаштовуватися на новому місці проживання. Біженцям надзвичайно складно знайти квартиру і роботу, забезпечити собі і членам сім'ї відносно нормальний рівень життя. «Соціальна ізоляція» нерідко призводить до загострення психологічного стану.

За результатами соціологічного дослідження [31], чимало ВПО зіштовхується з проблемами у зв'язку зі своїм статусом та життєвими обставинами. Відчувають до себе упередження постійно або періодично 14% опитаних переселенців. Стільки ж почуваються чужими у приймаючих спільнотах, а 23% не встановили постійних контактів з місцевим населенням. У звичайних умовах людина може частково подолати такого роду проблеми, заглиблюючись в роботу і реалізуючи себе в професійній сфері. Для внутрішньо переміщених осіб цей шлях зазвичай закритий. Вони не мають можливості обирати ті заняття, які вважають цікавими або відповідними для себе.

Негативні наслідки вимушеного переміщення є однаково відчутними як для самих переміщених осіб, так і для приймаючої сторони. Навантаження на місцеві установи, спричинене цим зниження обсягів та якості надання послуг викликають незадоволення та непорозуміння між переміщеним населенням та мешканцями приймаючих громад. У приймаючих громадах спостерігається ускладнення ситуації, зокрема через обмеження доступу до робочих місць та базових послуг.

За результатами дослідження, проведеного у 2015 році, 59,8 % населення підтвердили, що мають упереджене ставлення до ВПО (48,4 % – помірно упереджене, 11,4 % – суттєво упереджене) [2]. У 2016 році ситуація дещо змінилася, про що свідчать результати опитування громадської думки щодо ставлення до ВПО, проведеного у лютому-березні 2016 року. Більшість опитаних ставляться до вимушених переселенців з Донбасу та Криму позитивно (43% по Україні та 58% у місцях найбільшої концентрації ВПО) або нейтрально (47% і 34% відповідно). Мешканці України сприймають ВПО як громадян, які мають рівні права з іншими, які стали заручниками ситуації, та які потребують підтримки (89% по Україні, 96% в місцях найбільшої концентрації). За даними соціологічних досліджень, присутність переселенців впливає на повсякденне життя 30% приймаючих громад. Це, насамперед, стосується міст із найбільшою концентрацією ВПО. Кожен четвертий опитаний чув про існування конкуренції між приймаючою громадою та переселенцями у своєму місті за роботу, житло, місця у школах та дитсадках та інші ресурси, але на власному досвіді таку конкуренцію довелось відчути лише незначній кількості опитаних [1].

Наявні проблеми вимагають не тільки комплексних дій щодо розроблення та впровадження плану дій у соціальній та гуманітарній сфері, але й реалізації системних стратегічних заходів, спрямованих на підвищення рівня компліментарності приймаючих громад до ВПО, підвищення рівня толерантності, довіри і взаємодії в суспільстві [2].

Список використаних джерел.

1. Звіт за результатами всеукраїнського опитування внутрішньо переміщених осіб та мешканців приймаючих громад: К.: Київський міжнародний інститут соціології, 2016. – [Електронний ресурс].- Режим доступу : http://www.kiis.com.ua/materials/pr/20160111_Shpiker-report/Rep_Internews.ukr.pdf
2. Стратегія інформаційної реінтеграції внутрішньо переміщених осіб : Проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mip.gov.ua/content/strategiya-informaciynoi-reintegracii-vnutrishno-peremishchenih-osib.html>
3. Moss R.H. Life transitions and crises / Moss R.H., Schaefer J.A. // Coping with life crises. An integrative approach. New York: Plenum Press, 1986. P. 3-28.

КОЦОВСЬКА ОЛЕКСАНДРА СТЕПАНІВНА

*доцент кафедри освітньої політики
Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*

ФІНАНСОВА СПРОМОЖНІСТЬ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД І ЯКІСНА ОСВІТА

За умов реформування місцевого самоврядування на засадах децентралізації влади особливої важливості набуває питання забезпечення спроможності територіальних громад як базової складової адміністративно-територіального устрою держави. Однак критерії оцінки спроможності територіальних громад потребують наукового доопрацювання.

Показники бюджетної спроможності ОТГ у 2016 році

Назва області	К-сть ОТГ	Частка площі ОТГ в загал. площі обл., %	Частка чисельн. жителів ОТГ у загальн. чисельн. обл., %	Власні доходи на одну особу, грн.	Рівень дотацій йності бюджету, %	Доходи, млн. грн.						Видатки, млн. грн.				
						Всього	з них			Частка, %		Всього	з них		Частка, %	
							власні	між- бюдж. транс- ферти	в т. ч. освітня субвен- ція	власн. у загал. доход.	освітн. субвен. у загал. доход.		на освіту	в т. ч. понад освітн. субвен.	на освіту у загал. видатк.	дода- них на освіту у власн. доход.
Тернопільська	26	27,7	21,3	1607	21	976	355	621	273	36	28	964	309	34	32	10
Хмельницька	22	35,9	22,8	2000	13	1372	556	816	348	41	25	1023	533	185	52	33
Дніпропетровс.	15	12,5	4,1	4329	8	997	658	339	144	66	14	546	267	123	49	19
Львівська	15	5,1	2,7	1202	31	281	91	190	79	32	28	198	105	26	53	29
Полтавська	12	7,3	5,9	3799	2	542	333	209	95	61	17	317	136	41	43	12
Чернівецька	10	9,5	9,1	1123	28	311	91	220	96	29	31	234	125	29	58	32
Житомирська	9	8,6	4,1	1803	13	236	95	161	54	37	21	173,8	95	41	55	43
Одеська	8	7,8	3,6	2434	9	438	209	229	100	48	23	295	124	24	42	11
Запорізька	6	8,3	2,2	2372	5	211	95	116	47	45	22	124	63,8	16,8	51	18
Волинська	5	5,4	2,6	1525	22	126	38	88	36	30	29	86	44,7	8,7	52	23
Рівненська	5	4,7	2,3	1387	21	139	40	99	52	29	38	98	62	10	63	25
Чернігівська	5	5,3	2,3	3263	4	165	90	75	26	55	16	95	41	15	43	17
Донецька	3	6,6	2,9	4960	7	372	231	141	64	62	17	233	101,8	37,8	46	16
Ів.-Франківська	3	2,9	2,5	684	42	122	20,5	101	42	17	34	91	51	9	55	44
Черкаська	3	1,8	1,5	2406	8	85,5	40,5	45	18	47	21	64	30,6	12,6	48	31
Вінницька	2	0,8	1,5	2610	6	117	70	47	25	60	22	75,3	37,5	12,5	50	18
Закарпатська	2	1,3	2,5	1865	24	160	69	91	50	43	32	101	57,2	7,2	57	10
Кіровоградська	2	1,7	2,6	2382	1	106	61	45	21	57	20	81	34,2	13,2	42	22
Луганська	2	3,8	3,6	2319	0	112	59	53	18	53	17	76	7	11	9	19
Київська	1	0,7	0,6	1714	0	42	18	24	12	43	28	34	20	8	58	44
Миколаївська	1	0,9	0,3	3052	0	22	10	12	4,8	45	22	15	7,9	3,1	54	31
Сумська	1	2,0	0,5	2849	7	36	16	20	6	44	18	24	11	5	46	33
Херсонська	1	0,7	0,3	1807	12	16,7	5,7	11	4,1	34	24	10	5,4	1,3	54	23
Всього	159	6,2	3,8	2345		7002,5	3252,2	3753	1621	46	23	4958	2269,1	648,1	46	20

Джерело: складено автором за даними [3]

Так, затверджена Урядом Методика формування спроможних територіальних громад визначає спроможними такі «...територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці» [1]. Фахівці з питань розвитку місцевого самоврядування вважають, що «спроможною територіальною громадою є така громада, в якій місцеві джерела наповнення бюджету, інфраструктура та кадрові ресурси є достатніми для вирішення її органами місцевого самоврядування питань місцевого значення, передбачених законодавством, в інтересах жителів громади» [2].

Отже, характеризуючи спроможність територіальної громади, виокремлено критерій фінансового забезпечення, передусім, місцеві джерела наповнення бюджету. Поділяючи такий підхід, нами проведено дослідження фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) здійснювати повноваження, зокрема у сфері освіти, у розрізі областей.

Упродовж 2016 року в Україні здійснювали діяльність 159 ОТГ, які згідно з чинним законодавством з початку року перейшли на прями міжбюджетні відносини з державним бюджетом, зокрема місцевим бюджетам громад надається освітня субвенція. За звітними даними, обсяг надходжень до загального фонду бюджетів ОТГ у 2016 році склав 7,1 млрд.грн., в тому числі власні доходи – 3,3 млрд.грн. (46,5%), міжбюджетні трансферти – 3,8 млрд.грн. (53,5%) [3]. Отже, дохідні частини бюджетів ОТГ сформовано більшою мірою за рахунок міжбюджетних трансфертів з державного бюджету, що перевищили власні надходження на 0,5 млрд.грн. (7%).

Результати порівняльного аналізу бюджетів ОТГ за 2016 рік, засвідчують значну відмінність частки власних надходжень у загальному обсязі доходів серед ОТГ різних областей (Таблиця 1). Так, при середньому показнику питомої ваги власних надходжень у бюджетних доходах громад – 46%, максимальна частка склала 66% у Дніпропетровській області (для 15 ОТГ), а мінімальна – 17% в Івано-Франківській області (для 3 ОТГ) .

Разом з тим, на вирівнювання податкоспроможності бюджетів 125 ОТГ (79%) отримали базову дотацію, що засвідчує їх фінансову залежність від державного бюджету. Варто зазначити, що середній рівень дотаційності бюджетів ОТГ також суттєво відрізняється серед різних областей: мінімальний показник 0% – у Луганській, Київській, Миколаївській та 1% – у Кіровоградській; максимальний 42% – в Івано-Франківській.

Також, на наш погляд, важливим критерієм фінансової спроможності ОТГ є показник власних доходів бюджету на одного мешканця, що в середньому для 159 ОТГ склав 2345 грн. Однак відзначаємо значну розбіжність цього показника у різних областях: максимальний – 4960 грн. у Донецькій; мінімальний – 684 грн. у Івано-Франківській. Ще більша різниця обсягу власних доходів на одного жителя між самими ОТГ: максимальний показник становить 15997 грн. у Слобожанській ОТГ Дніпропетровської області, а мінімальний – 378 грн. у Новоміській ОТГ Львівської області [3].

Серед послуг, надання яких на якісному рівні має забезпечити спроможна громада, пріоритетне місце займають освітні послуги, оскільки вони стосуються переважної більшості жителів ОТГ. Відтак реалізація завдань у сфері освіти потребує забезпечення відповідних бюджетів достатніми фінансовими ресурсами. У 2016 році обсяг освітньої субвенції з державного бюджету для 159 ОТГ склав 1,6 млрд. грн., що становить 43% від обсягу міжбюджетних трансфертів і 23% від загальної суми доходів ОТГ. Притім середній показник питомої ваги освітньої субвенції у загальному обсязі доходів ОТГ різних областей становить від 14% у Дніпропетровської області до 38% у Рівненської області.

Бюджетні видатки (загального фонду) 159 ОТГ у 2016 році склали 5 млрд.грн., з них суттєву частину становлять видатки на освіту – 2,3 млрд. грн. (46%). Притім, у структурі видатків бюджетів ОТГ різних областей частка видатків на освіту коливається в межах від 9% у Луганській області до 63% у Рівненській області. Водночас обсяг видатків на освіту перевищив надходження освітньої субвенції на 0,7 млрд.грн. Отже, за рахунок власних доходів ОТГ направили на освіту близько 30% від загального обсягу видатків на галузь, що становить в середньому 20% обсягу власних надходжень до бюджетів громад. Зазначимо, що частка доданих за рахунок власних доходів на освіту коштів суттєво відрізняється в межах регіонів: 44% – в Івано-Франківській та Київській областях, 10% – у Закарпатській та Тернопільській областях (Таблиця 1).

Таким чином, результати проведеного дослідження бюджетних показників 159 ОТГ в розрізі областей свідчать про: наявну залежність доходів бюджетів новостворених громад від державного бюджету; значну розбіжність середнього обсягу власних доходів на одного жителя ОТГ як у різних областях, так і серед самих ОТГ; суттєву відмінність частки видатків на освіту у структурі бюджетних видатків громад різних областей та співвідношення доданих на освіту коштів понад обсяг освітньої субвенції до обсягу власних доходів бюджетів. Наведені дані дозволяють зробити висновок про різну фінансову спроможність новостворених ОТГ в розрізі областей забезпечувати належний рівень послуг жителям громад, зокрема у сфері освіти. Відтак вважаємо за доцільне удосконалити Методику [1], доповнивши аналізом стану і прогнозом соціально-економічного розвитку потенційних ОТГ, як бази для розрахунку доходів і видатків бюджетів громад і оцінки їх фінансової спроможності.

Список використаних джерел.

1. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квіт. 2015 р. № 214 – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%DO%BF>
2. Формування спроможних територіальних громад. Практичний посібник (видання друге) – Режим доступу: <https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/posibnyk.tergrweb.pdf>
3. Децентралізація. Місцеві бюджети 159 об'єднаних територіальних громад за 2016 рік. Фінансово-аналітичні матеріали. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/04/De-centr_297x210_April-2017.pdf

КУЗЬМЕНКО СЕРГІЙ ЛЕОНІДОВИЧ

*аспірант кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, головний спеціаліст відділу державної реєстрації нормативно-правових
актів управління реєстрації нормативно-правових актів, правової роботи та правової освіти Головного
територіального управління юстиції у Харківській області*

СТАНОВЛЕННЯ СПРОМОЖНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Вже досить тривалий час прискіпливий погляд науковців, управлінців, представників громадських організацій зосереджений на пошуку шляхів удосконалення системи місцевого самоврядування, зокрема на підвищенні ефективності управління нею. Законодавство України сьогодні чітко визначає сутність, роль і завдання місцевого самоврядування, про що свідчать стаття 140 Конституції України «місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [4]». Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» усім територіальним громадам держава гарантує право на місцеве самоврядування, визнаючи за ними право самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення [2].

В той же час, не всі територіальні громади та органи, які їх представляють, володіють реальною здатністю реалізовувати право на місцеве самоврядування. Дослідження практичної діяльності територіальних громад та утворюваних ними органів засвідчило, що реальну здатність територіальних громад потрібно оцінювати не лише за її економічним і фінансовим потенціалом, але й через здатність до самоорганізації [6, с. 12].

З моменту проголошення України як незалежної держави система місцевого самоврядування стала об'єктом дослідження багатьох галузей знань.

Нормативними підставами реформування місцевого самоврядування є Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [1] та урядові документи: «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (розпорядження КМУ № 333-р)» [8], «Методика формування спроможних територіальних громад (постанова КМУ № 214 від 08.04.2015 – далі – Методика)» [5]. Саме ці акти визначають, яким чином має відбуватись об'єднання громад для того щоб вони стали спроможними.

Спроможною територіальною громадою є така громада, в якій місцеві джерела наповнення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси є достатніми для вирішення її органами місцевого самоврядування питань місцевого значення, передбачених законодавством, в інтересах жителів громади. Методика містить ширше визначення спроможної територіальної громади.

За Європейською хартією місцевого самоврядування [3], яка є частиною законодавства України, місцеве самоврядування – це «право і спроможність органів місцевого самоврядування ... здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою суспільних прав, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення».

Головним документом для формування спроможних територіальних громад є Перспективний план формування територій громад, який розробляється і затверджується відповідно до статті 11 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» і має жорстко відповідати вимогам Методики.

Одним з чинників спроможної громади це можливість покладаючись на власні сили, вирішувати свої соціальні проблеми (існування самодостатньої громади міста, партнерський діалог між міською владою та жителями міста, і, як результат – так звана соціальна дієспроможність громади)».

Поняття «спроможність» за своєю суттю схоже із поняттям «самодостатність» і означає здатність до здійснення, виконання чого-небудь. Водночас це поняття можна визначити як і можливість, і як наявність умов, сприятливих для чого-небудь, обставин, які допомагають у чомусь [9, с. 605].

Під час анкетування, що проводилося Одеським регіональним інститутом державного управління НАДУ при Президентові України серед сільських та селищних голів Одеської області, респондентам серед низки інших запитань було запропоновано самостійно визначити, що вони розуміють під терміном «самодостатня територіальна громада» [7, с.48]. Як показали результати аналізу відповідей значна кількість респондентів (63 %) вважає самодостатньою громадою ту, яка фінансово забезпечена. Поряд з цим 35 % опитаних вважає, що самодостатність проявляється тоді, коли громада самостійно, за власні кошти вирішує всі існуючі проблеми; 23 % – коли громада вирішує самостійно питання місцевого значення; 13 % – коли громада не є дотаційною; 10 % – забезпечує утримання об'єктів соціальної інфраструктури.

Я.Ф. Жовнірчик, на мій погляд, доволі чітко визначає спроможну територіальну громаду як громаду, яка володіє матеріальними, фінансовими та іншими ресурсами в обсязі, достатньому для ефективної реалізації завдань та повноважень місцевого самоврядування, надання соціальних послуг населенню на рівні загальнодержавних та європейських стандартів [10, с. 325].

Отже, на основі вищевикладеного, враховуючи зміст правосуб'єктності спроможної територіальної громади, її можна визначити, як первинний колективний суб'єкт місцевого самоврядування, який є носієм прав та обов'язків і здатний їх реалізовувати, шляхом самостійного вирішення питань місцевого значення на підставі власної матеріально-фінансової бази і відповідно несе відповідальність за власну діяльність.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс] – Режим доступу -<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19/print1481122407197565>.
2. Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу – <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=280%2F97-%E2%F0>.

3. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс] – Режим доступу – http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
4. Конституція України [Електронний ресурс] – Режим доступу – <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
5. Методика формування спроможних територіальних громад, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 214 [Електронний ресурс] – Режим доступу – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-p/print1481122407197565>.
6. Основи муніципального менеджменту: Навч. посіб. / В.В. Кравченко, М.В. Пітник, І.М. Салій / За ред. В.В. Кравченка. – К.: Атіка – Н, 2003. – 304 с.
7. Підвищення ефективності управління у сфері місцевого та регіонального самоврядування в контексті впровадження адміністративно-територіальної реформи: звіт про НДР / ОРІДУ НАДУ при Президентові України, Одеса.- 2007 р. – 188 с.
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://old.minregion.gov.ua/regional-dev/reformuvannya-miscevogo-samovryaduvannya-ta-teritorialnoyi-organizaciyi-vladi-v-ukrayini-643805/zakonodavchi-akti-shvaleni-kabinetom-ministriv-ukrayini-275073/rozporядzhennya-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-01-04-2014-r--n-333-r-pro-shvalennya-koncepciyi-reformuvannya-miscevogo-samovry-189628/>
9. Словник української мови в 11 томах (1970-1980) / за ред. І.К. Білодіда // АН УРСР, Інститут мовознавства. – Т. 9. – К.: Наукова думка, 1978. – 820 с.
10. Формування самодостатніх територіальних громад і стратегія їх економічного саморозвитку / Я.Ф. Жовнірчик // Університетські наукові записки. – 2005. – № 1-2 (13-14). – С. 324-331.

КУЦ ЮРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ

*завідувач кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, д. держ. упр., професор*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Одними із перших енциклопедичних визначень «механізмів державного управління» було здійснено В. Бакуменком, В. Князєвим та ін. авторами «Словника-довідника з державного управління» де зазначають, що механізми державного управління – це практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на суспільство, виробництво, будь-яку соціальну систему з метою досягнення поставлених цілей. Схема реального механізму державного управління містить цілі, рішення, впливи, дії, результати. Комплексний механізм державного управління вони визначають як систему політичних, економічних, соціальних, організаційних і правових засобів цілеспрямованого впливу органів державного управління [2, с. 125]. Як способи розв'язання суперечностей явища чи процесу в державному управлінні, послідовна реалізація дій, які базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації, функціональній діяльності з використанням відповідних форм і методів управління «механізми державного управління» в «Енциклопедії державного управління» характеризують Одинцова Г., Дзюндзюк В., Мельтюхова Н., Миронова Н. і Коротич О. [4, с. 375]

Насьогодні в науковій сфері є чисельні визначення даної дефініції. Так, Приходченко Л. «механізм державного управління» є складовою державно-управлінської системи, яка забезпечує вплив на фактори, від стану яких залежить результат діяльності суб'єкта управління. Відтак механізм управління може бути сформований тільки в межах загальної системи управління, декомпозиція якої забезпечує адресність і цільовий характер його дії [5, с. 106]. Березянська А. дає таке визначення: механізми державного управління – це сукупність форм, засобів, методів, правових, організаційних, адміністративних, мотиваційних та інших заходів держави, спрямованих на забезпечення динамічного розвитку суспільства [1, с. 8].

Організаційний механізм Калюжний В. розглядає як послідовність етапів проектування структур, детальний аналіз й визначення системи цілей, продуманого виділення організаційних підрозділів і форм їх координації для забезпечення функціонування деякого комплексу (організаційної системи). Кожна складна система (комплекс) володіє внутрішньою або зовнішньою підсистемою управління, що виконує різні функції управління. Окрема функція управління може бути реалізована за допомогою формуючого або організаційного механізму, дія якого може бути спрямована на кон'югацію (з'єднання комплексів), інгресію (входження елемента одного комплексу в інший) і дезінгресію (розпад комплексу) [3, с. 262]. Він охоплює організацію структури управляючої системи і організацію процесу функціонування системи, якою управляють. Кінцевим результатом його функціонування є побудова організаційної системи, коли виявляється: по-перше, внутрішня впорядкованість, узгодженість взаємодії більш-менш диференційованих і автономних частин цілого, обумовлена його будовою; по-друге, сукупність процесів або дій, що сприяють утворенню і вдосконаленню зв'язків між частинами цілого [Там же].

На публічну владу місцевого рівні в умовах сучасного розвитку української держави, процесів децентралізації, об'єднання територіальних громад покладаються чисельні функції, повноваження та розширюється відповідальність. Це призводить до того, що організаційний механізм розвитку публічної влади на місцевому рівні об'єктивно доповнюється новими елементами. Публічна влада на місцевому рівні починає набувати по-перше, більшої ваги в цілому, а, по-друге, йде своєрідний «перетік» владних повноважень органів виконавчої влади до органів місцевого самоврядування, особливо за умови об'єднання територіальних громад. Це

процес породжує суперечності між ними (зокрема: місцеві державні адміністрації – органи місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад) в рамках публічної влади на місцевому рівні. І завдання організаційного механізму в даному контексті – ці суперечності розв'язувати.

Список використаних джерел.

1. Березянська А. О. Теоретичні підходи до визначення поняття «механізми державного управління» та їх класифікація // Наукові праці. Державне управління. – Вип. 242. – Т. 254, 2015. – Режим доступу : <http://official.chdu.edu.ua/article/viewFile/60593/56337>.
2. Державне управління: Словник-довідник / За заг. ред.. В.М. Князева, В.Д. Бакуменка. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 228 с.
3. Калюжний В. В. Механізм організаційний // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 6 : Державна служба / наук.-ред. колегія : С. М. Серьогін (спів-голова), В. М. Сороко (співголова) та ін. – 2011. – 524 с. – С. 262-263.
4. Одінцева Г. С., Дзюндзюк В. Б., Мельтюхова Н. М., Миронова Н. М., Коротич О. Б. Механізми державного управління // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 2 : Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. – 2011. – 692 с. – С. 375-376.
5. Приходченко Л. Структура механізму державного управління: взаємозв'язок компонентів та фактори впливу на ефективність // Вісник НАДУ. Серія «Державне управління». – 2009. – № 2. – С. 105-112.

ЛИПАЧ ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

слухач ОРИДУ НАДУ при Президенті України

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

На сучасному етапі розвитку країни реальним підґрунтям ефективного господарювання стає забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад у шляхом розробки та реалізації стратегій розвитку.

Зарубіжні країни використовують стратегічне планування на рівні територіальних громад як інструмент, що допомагає підвищити ефективність реагування на зміни та адаптувати місцеву політику розвитку до цих динамічних умов. Стратегічне планування сприяє формуванню узгоджених поглядів, виробленню бачення гармонійного соціально-економічного розвитку громади, оптимальному використанню ресурсів та слугує інструментом для діалогу влади з представниками об'єднаної територіальної громади [1].

Актуальність стратегічного планування на рівні територіальної громади пояснюється такими причинами: стратегічне планування є визнаним світовою практикою елементом у системі публічного управління, який дає змогу створювати умови та використовувати потенціал для перспективного розвитку, в умовах соціально-економічних перетворень, які передбачають адаптацію територіальних громад до вимог змінного середовища. Цей інструмент допомагає приймати поточні рішення з урахуванням стратегічних цілей розвитку громади. Стратегічне планування виступає інструментом, що здатен консолідувати зусилля влади та громади в розв'язанні проблем розвитку [2]. Процес стратегічного планування сприяє зміцненню взаємовідносин між владою та громадськістю, поліпшенню іміджу громади, створює єдине поле дій усіх його активних сил. Головними перевагами стратегічного планування є: зв'язок поточних рішень з майбутніми результатами, організоване осмислення рішень (усупереч спонтанному прийняттю) з прогнозуванням їхніх наслідків; орієнтація на пошук альтернативних варіантів досягнення цілей, тобто допустимих цілей у межах визначених цілей та наявних обмежень; визначення можливостей і загроз, сильних та слабких сторін діяльності об'єкту управління, врахування їх при встановленні цілей і формулюванні стратегій для забезпечення впливу на ці аспекти вже сьогодні; розподіл відповідальності не лише між напрямками діяльності, а й між поточною та майбутньою діяльністю.

Переваги стратегічного планування не реалізуються самі по собі. Як кожне явище, стратегічне планування має характеристики, які в разі їх невеликого використання можуть зашкодити розробці та впровадженню стратегічних планів. Зокрема, до недоліків стратегічного планування потрібно віднести: відсутність динамізму рішень, слабка реакція на зміни зовнішнього середовища, бюрократичний підхід до діяльності – за плановими завданнями губиться реальність, недостатня опора на самоорганізацію, складність реалізації інноваційних рішень, не прописаних у плані. В цьому контексті відсутність планування веде до розмивання відповідальності, а надмірне захоплення планами – до буквального проходження прописаним нормам без врахування реального стану справ.

Стратегічне планування, як інструмент прогнозування та розвитку об'єднаної громади, можна трактувати як формулювання цілей і визначення шляхів їх досягнення, забезпечення готовності громади до розвитку в умовах децентралізації тощо. Стратегічне планування – це процес, завдяки якому здійснюється регулярне розроблення та

коригування системи формалізованих планів, перегляд формування переліку та змісту заходів щодо їх виконання на основі безперервного контролю та оцінки змін, які відбуваються зовні та всередині об'єднаної територіальної громади [3].

Необхідним є вдосконалення механізму залучення громадськості до стратегічного планування на всіх його етапах, оскільки реальна дієздатність територіальних громад та органів місцевого самоврядування, їх спроможність самостійно й у повному обсязі вирішувати нагальні питання місцевого значення на власній, достатній матеріально-фінансовій та ресурсній базі є запорукою побудови громадянського суспільства, формування засад соціально орієнтованої ринкової економіки, підвищення якості життя всіх мешканців громади [4,5].

Одним з важливих напрямків вдосконалення процесу розробки та реалізації стратегій розвитку об'єднаних територіальних громад є запровадження оцінки якості процесу стратегічного планування із застосування спеціальних показників, критеріїв та індикаторів, вдосконалення механізму моніторингу та оцінки ефективності виконання стратегії, в тому числі ефективності діяльності органів місцевого самоврядування, спрямованої на досягнення пріоритетів, визначених у стратегії, як дієвих механізмів, спроможних забезпечити стабільний розвиток об'єднаної територіальної громади. Важливими факторами забезпечення ефективності стратегічного управління розвитком об'єднаних територіальних громад виступають наявність відповідної законодавчої бази, підготовлених фахівців із стратегічного планування в органах місцевого самоврядування, розуміння необхідності використання стратегічного планування на рівні громади, активність жителів тощо.

Список використаних джерел.

1. Гончаренко І. Методологія і практика стратегічного планування регіонального економічного розвитку / І. Гончаренко // Ефективність державного управління: зб. наук. пр. / за заг. ред. В.С. Загорського, А.В. Ліпенцева. – Львів. – 2010. - Вип. 25. – с. 422-427.
2. Іжа М. Модель стратегічного планування сталого розвитку економіки територій / М. Іжа, В. Марущак // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ НАДУ / [голов. ред. М. Іжа]. – Одеса. – 2009. - Вип. 3 (47) – с. 3-7.
3. Куйбіда В.С. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи. Збірник нормативно-правових актів і науково-аналітичних матеріалів з питань регіонального розвитку та просторового планування / В.С. Куйбіда, В.А. Негода, В.В. Толкованов // . – Київ: Видавництво «Крамар». – 2009. - 170 с.
4. Тертичка В. Запровадження стратегічного планування в Україні. Збірка документів і матеріалів / В. Тертичка //: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/119220>
5. Шаров Ю. П. Проектний підхід в управлінні розвитком та співробітництвом укрупнених територіальних громад / Ю. П. Шаров, Д. Г. Безуглий // Аспекти публічного управління : збірн. наук. пр. – Д. : ДРІДУ НАДУ. – 2015. – № 9. – С. 64 – 70.

MAIEV ANDRII

*Head of International Relations Sector
Odessa Regional Institute for Public Administration
of the National Academy for Public Administration
under the President of Ukraine, PhD in Public Administration*

STATE POWER DECENTRALIZATION: EUROPEAN EXPERIENCE FOR UKRAINE

The decentralization issues in the context of improving state power functioning have been studied by the researchers for a long time. This is due, in particular, to the success of decentralization in many states of the European Union.

Decentralization means such a way of defining and delimiting tasks and responsibilities, when most of them are transferred from the central bodies to a lower level. Decentralization is a rather complex concept that can be disclosed through its influence on the administrative and territorial structure of the state, the system of public administration bodies and the division of powers and financial resources between them [2].

There are four types of decentralization (political, administrative, fiscal, commercial or economic) which, in turn, have hierarchical subspecies (deconcentration, devolution, deregulation, etc.).

Decentralization is closely related to the implementation of the subsidiarity principle. The application of this principle means taking decisions at the lowest possible level. In fact, this leads to the development of a system of governance from the bottom upwards. However, the application of the subsidiarity principle has its limits. It cannot be a

criterion of transformation in force and foreign policy institutions such as: the Ministry of National Defense, the Security Service, the Ministry of Interior and the Ministry of Foreign Affairs.

It has been recognized throughout the world that administration cannot be carried out exclusively from the center. The famous French philosopher and politician Alexis de Tocqueville noted: «The central authority, whatever its education and skills are, cannot cover all the problems of the people's life. When the government tries exclusively on its own to create and operate an infinite number of different social mechanisms, it will have to be content with incomplete results or its efforts will simply be in vain» [3].

Since the 1970s, the decentralization has been carried out in many unitary countries. This did not escape the great developed states, which were considered the bulwark of the centralized organization – the United Kingdom, Portugal and France.

Decentralization has different motives. From a political point of view, it is effective means of strengthening democracy by allowing the public to express its opinions by bringing the administration closer to the citizens. For economic reasons, decentralization is a way of increasing the effectiveness of socio-economic development, which in the long term will contribute to the fight against poverty.

In addition, the transfer of democratic accountability to local and regional levels is a sign of civil society. By assuming responsibility for political construction, a citizen can identify himself with his locality or region, which is an essential element for the legitimacy of the state. From this point of view, decentralization improves the democratic organization of the state by forming the preconditions for civil society strengthening [5].

Decentralization is a «Good Governance» key component. The logical foundation for decentralization is the following: «If governance can be realized closer to people, people in their turn will respect the government and recognize its authority» [7].

The orientation of Ukraine's foreign policy towards integration in the EU determines the particular importance of regional administration development according to European trends of decentralization, taking into account the requirements of the European Charter of Local Self-Government and other EU regulations.

However, it should be noted that the regional administration in Ukraine was shaped by such factors as: a brief period of independence and a significant influence of other countries under the jurisdiction of which Ukrainian lands were located.

Thus, in the period of the USSR, local councils in the Socialist and Soviet Republic of Ukraine were subordinated to the higher-level councils and their executive committees. In accordance with the Constitution of the Ukrainian SSR of 1978 «the local councils of the People's Deputies implement the decisions of the higher state organs and direct the activities of the lower-level councils» [4]. Consequently, the councils exercised the functions of the State power and not the local self-government authorities.

Today the Ukrainian legislation, in particular the Constitution of Ukraine, the laws «On the local state administrations» and «On the local self-government» provides a legal mechanism for the separation of competences between state power and local self-government. However, in practice there are conflicts between them, mainly because of different understanding of their own authority limits. This is a significant difference from the democratic countries, where the rational relations between the State and the local self-government have been established [1].

In 2014, a decentralization reform was launched in Ukraine. The document defining its main directions is the Concept of local self-government and the territorial organization of power reform, approved by the Government decree on April 01, 2014.

An important point of the Concept is the clause on the formation of the executive bodies of oblast and rayon councils and, at the same time, the change of the local state administrations status from the general competence bodies to the institutions for posterior control and coordination of the activity of the ministries' territorial divisions within their territories [6].

Since 2014, there have been some good results in the reform implementation. In particular, they concern financial decentralization, whereby local budgets have increased considerably. At the same time, the reform is taking place slowly and with great difficulty, which is typical for most reforms in Ukraine.

At the same time, decentralization in our country is not questioned. It is a necessary component of democratization and the transition from authoritarianism to a society based on the responsibility of the community and the individual.

References.

Авер'янов В. Б. Державне управління в Україні. (Навчальний посібник) [Електронний ресурс] / В. Б. Авер'янов – 1999. – Режим доступу: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/692/23/> – Назва з екрану.

Борденюк В. Децентралізація державної влади і місцеве самоврядування: поняття, суть та форми (види) / В. Борденюк // Право України [Текст]. – 2010. – № 1. – С. 21-25.

Токвиль А. Демократія в Америці: [Електронний ресурс] / А. Токвиль. – Режим доступу : <http://grachev62.narod.ru/tokvill/chapt02.html#v8> – Названня с екрана.

Конституція (Основний Закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки Прийнята на позачерговій сьомій сесії Верховної Ради Української РСР дев'ятого скликання 20.04.1978. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1978.html> – Назва з екрану.

Лелеченко А. П. Децентралізація в системі державного управління в Україні: теоретико-методологічний аналіз. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к-та наук з державного управління: спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / А.П. Лелеченко. – Київ, 2006. – 18 с.

Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> – Назва з екрану.

White S. Government decentralization in the 21st Century. Center for Strategic international studies, December 2011. – Access mode: http://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/120329_White_Decentralization_Web.pdf

МАЙСТРО СЕРГІЙ ВІКТОРОВИЧ

*завідувач кафедри публічного адміністрування у сфері цивільного захисту
Національного університету цивільного захисту України (м. Харків), д. держ. упр., професор*

БАТИР ЮРІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

*доцент кафедри публічного адміністрування у сфері цивільного захисту
Національного університету цивільного захисту України (м. Харків), к. е. н., доцент*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ГАЛУЗЗЮ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Індустрія туризму сьогодні є однією з найбільших високоприбуткових і найбільш динамічних галузей економіки, на частку якої припадає 10% світового валового національного продукту. За даними Всесвітньої туристичної організації, щорічно подорожує більше 800 млн. чоловік. Туризм є одним з найважливіших секторів економіки в Європі, частка якого становить 55% світового ринку туризму.

У більшості країн світу державна туристична політика впроваджується безпосередньо через центральні органи виконавчої влади, національні туристичні організації, інші інститути, а також опосередковано за допомогою правових важелів підтримки туристичної інфраструктури та міжнародної політики. Туристична політика має характерні риси загальної політики держави. Разом із тим існують і деякі специфічні фактори, що впливають на її формування: природні умови країни, розвиненість транспортної індустрії, соціальні фактори (умови життя людей, система відпусток); фактори, пов'язані зі створенням економічної основи для розвитку туризму (стабільні валютно-фінансові, зовнішньоекономічні відносини); правові фактори [4, с. 119].

Отже, державне регулювання розвитку туристичної галузі є одним з механізмів реалізації політики держави в галузі туризму. Вироблення стратегії розвитку туристичної галузі й створення умов для її ефективного впровадження є складним завданням. Для успішного його вирішення, запобігання політичним помилкам та прорахункам доцільно скористатися досвідом зарубіжних країн.

Аналізуючи роль держави в організації та розвитку туристичної діяльності в різних країнах світу, виділяють три типи моделей державної участі в регулюванні цієї важливої складової національної економіки.

Перша модель припускає відсутність центральної державної туристичної адміністрації, всі питання вирішуються на місцях на засадах та принципах ринкової «самоорганізації». Урядові органи використовують таку модель у тих випадках, коли туризм національній економіці взагалі не дуже потрібний, або коли суб'єкти туристичного ринку здатні вирішувати свої проблеми без державної участі. Подібну модель управління індустрією туризму прийнято в США після того, як в 1997 р. була ліквідована державна структура U.S. Travel Tourism Administration (USTTA), що відповідає за розвиток туризму в країні.

Друга модель передбачає наявність сильного й авторитетного центрального органу – міністерства, що контролює діяльність усіх підприємств туристичної галузі в країні. Для її реалізації потрібні відповідні умови, а саме: значні фінансові вкладення в туристичну індустрію, зокрема в рекламну й маркетингову діяльність, інвестування туристичну інфраструктуру тощо. Подібна модель організації управління туристичною індустрією діє в Єгипті, Мексиці, Тунісі, Туреччині та в інших країнах, для яких туризм є одним з основних джерел валютних надходжень до бюджету.

Третя модель переважає в розвинених європейських державах. У країнах, де використовується така модель, питання розвитку туристичної діяльності вирішуються в «надрах» певного багатогалузевого міністерства на рівні відповідного галузевого підрозділу. При цьому підрозділ даного міністерства, що відповідає за розвиток туризму в країні, здійснює свою діяльність у двох напрямках: вирішує або регламентує загальні питання державного регулювання (розробка нормативно-правової бази, координація діяльності регіональної представницької й виконавчої влади, міжнародне співробітництво на міждержавному рівні, збирання й обробка статистичної інформації тощо) та спрямовує й координує маркетингову діяльність (участь у виставках і міжнародних об'єднаннях) [3, с.43].

Слід зауважити, що центральна державна туристична адміністрація в розвинених європейських країнах працює в тісній взаємодії з місцевою владою й приватним бізнесом. Така схема роботи виявилася досить продуктивною з погляду знаходження форм конструктивного співробітництва й взаємодії адміністративних органів різних рівнів державного та регіонального управління, а також для залучення фінансових коштів приватного сектора. Наслідком такої політики стала поява змішаних за формою (державно-приватних) інститутів у сфері регулювання туристичної діяльності.

В Указі Президента України «Про Основні напрями розвитку туризму в Україні до 2010 року» туризм повинен стати одним з джерел поповнення державного та місцевих бюджетів, тому необхідно визначити проблеми роботи туристичної галузі та розглянути основні напрями по їх вирішенню. Тому виникає об'єктивна необхідність об'єднання всіляких за призначенням туристичних послуг у єдиний комплекс з метою задоволення потреб туристів, які взаємодіють між собою та створюють якісний туристичний продукт для міжнародного та внутрішнього туризму [2].

В роботі туристичної галузі можна виділити наступні проблеми, що стримують її розвиток: 1) відсутність розгалуженої системи інформаційно-рекламного забезпечення діяльності галузі та туристичних представництв за кордоном; 2) відсутність цивілізованих умов перетину кордону та несприятливий візовий режим для іноземних туристів; 3) податкове законодавство, що не сприяє вкладенню інвестицій в інфраструктуру туризму та санаторно-курортний комплекс; 4) різновідомча підпорядкованість туризму та санаторно-курортного комплексу; 5) недоліки в системі регіонального управління; 6) проблема тіншової економіки; 7) необхідність передання частини повноважень органам місцевого самоврядування [1].

Іноземний туризм і досі не відіграє належної ролі в господарському житті України. Аналіз офіційної статистичної інформації свідчить про негативні риси в розвитку іноземного туризму в нашій країні в останні роки: потік іноземних туристів в ній зменшується і становив у 2016 р. 33,7 тис. чол., що в 5 разів менше порівняно з 2013 роком (232,3 тис.чол.), та в 10 разів – проти 2003 року (590,6 тис.чол.) [5].

Пріоритетним видом туризму для України залишається іноземний (в'їзний) як вагомий чинник поповнення валютними надходженнями державної скарбниці та створення додаткових робочих місць. Нині Україна має понад 4,5 тис. закладів розміщення туристів і відпочиваючих на 620 тис. місць, але вони потребують модернізації та реконструкції відповідно до міжнародних стандартів. Крім того, підтримання в належному стані потребують і рекреаційні зони, пам'ятки культури та архітектури України, нині об'єкти туристичних чи екскурсійних послуг [3 с. 49].

За масштабами міжнародного туризму та формою органів туристичної галузі для України найбільш прийнятна саме третя модель управління. Однак для ефективного функціонування даної моделі доцільно отримати необхідне державне фінансування (щонайменше, часткове) для участі країни у формуванні й просуванні національного турпродукту, здійснення маркетингових досліджень, рекламно-інформаційної діяльності організації та проведення міжнародних туристичних виставок, конференцій семінарів, розвитку туристичної інфраструктури тощо.

Список використаних джерел.

1. Бакурова А.В., Основні проблеми туристичної галузі / А.В. Бакурова, А.В. Діденко // Матеріали I Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Проблеми формування нової економіки XXI століття». – Львів, 2011. – С.89-94.
2. Бурак Д.І. Особливості функціонування системи туристичного бізнесу // Д.І. Бурак / Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами – Луцьк: Луцький НТУ, 2016. – Ч.3. – С.82-84.
3. Домбровська С.Н. Державне регулювання туристичної галузі України: монографія / С.Н.Домбровська, О.М.Білотіл, А.Л.Помаза-Пономаренко. – Х.: НУЦЗУ, 2016. – 196с.
4. Пілюшенко В.Л. Управління інноваційно-інвестиційним розвитком території: монографія / В.Л. Пілюшенко, Б.І. Адамов, І.В. Шкрабак. – Донецьк: ВІК, ДонДУУ, 2007. – 317 с.
5. Туристична діяльність в Україні: Статистичний бюлетень / Від. за вип. О.О. Кармазіна. — К.: Державна служба статистики, 2017. – 76 с.

МАЛИШЕВА ОКСАНА ВАСИЛІВНА

*здобувач кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентіві України*

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК НАПРЯМ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Сучасний стан розвитку українського соціуму характеризується поглибленими процесами децентралізації публічної влади. Дослідження проблематики публічно-управлінських відносин у сфері децентралізації влади викликають необхідність розгляду механізмів розвитку громадянського суспільства як одного з її напрямів.

Шевчук Б. в «Енциклопедії державного управління» децентралізацію розглядає як «спосіб територіальної організації влади, при якому держава передає право на прийняття рішень із визначених питань або у визначеній сфері структурам локального або регіонального рівня, що не належать до системи виконавчої влади і є відносно незалежними від неї» [8, с. 167].

Децентралізація, визначають Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. [1, с. 9] та Гладка Т. [3], є такий спосіб визначення та розмежування завдань і функцій, за якого більшість з них передається з рівня центральних органів на рівень нижчий і стає власними завданнями та повноваженнями органів нижчого рівня [4, с. 9]. Нижник О. характеризує даний феномен як багатогранну концепцію, яка в найбільш загальному вигляді трактується як передача повноважень (влади), відповідальності та ресурсів від національного (державного) рівня до субнаціонального (регіонального, місцевого) рівня, що представлений відповідними обраними органами влади, або до територіальних органів (представництв) центральних органів виконавчої влади, або приватному сектору [7, с. 57]. Децентралізація, на думку Василенко Л. і Добровінського М. полягає в передачі прав на прийняття рішень не просто представникам центральної влади, а органам, які не перебувають в ієрархічній підпорядкованості центральним органам влади й найчастіше обираються зацікавленими громадянами [2, с. 123].

У багатьох визначеннях категорії «децентралізація» в публічно-управлінському контексті, зокрема у наведених нами, громадянське суспільство не характеризується як напрямок процесу децентралізації.

Михненко А. і Месюк М. розглядають громадянське суспільство як інтегроване позначення всієї сукупності існуючих у суспільстві відносин, які не є державно-політичними, такої сторони життєдіяльності суспільства та окремих індивідів, яка перебуває поза сферою впливу держави, за межами її директивного регулювання й регламентації воно є механізмом соціальної взаємодії, що складається із системи місцевого самоврядування, різноманітних об'єднань, суспільних рухів і публічної комунікації, місцем соціальних дій, відносно автономних від держави [6, с. 120].

Крюков О., Бельська Т. систематизують і виділяють три підходи у визначенні «громадянського суспільства»: перший підхід базується на тому, що громадянське суспільство складається з державних органів і населення, що об'єднане в соціальні групи (це держава особливого типу, в якій юридично забезпечені і політично захищені основні права і свободи особистості); другий підхід до поняття полягає в тому, що «громадянське суспільство» визначається як система суспільних відносин, що існують поза державою; третій підхід: громадянське

суспільство характеризується як система громадських інститутів [4, с. 80-81]. Тобто громадянське суспільство може на себе брати частину функцій держави, зокрема щодо надання публічно-адміністративних послуг [5].

Таким чином, на нашу думку громадянське суспільство можна розглядати як напрям децентралізації влади в Україні.

Список використаних джерел.

1. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія». – 2012. – 128 с. – Режим доступу : [http://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ua_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni\(2\).pd](http://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ua_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni(2).pd).
2. Василенко Л., Добровінський М. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 3. – С. 123-126.
3. Гладка Т. І. Децентралізація влади в Україні як засіб посилення демократії та підвищення її стабільності. – Режим доступу : http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/12_2015/10.pdf.
4. Крюков О., Бельська Т. Громадянське суспільство як суспільно-політичне явище // Публічне управління: теорія та практика. – 2011. – № 3. – С. 79 – 85.
5. Куц Ю. О. Якість надання управлінських послуг як чинник ефективності місцевого управління // Державне будівництво. – 2011. – № 2. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2011-2/index.html>
6. Михненко А. М., Месюк М. П. Громадянське суспільство // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князев (співголова), І. В. Розпуненко (співголова) та ін. – 2011. – С. 120-121.
7. Нижник О. М. Теоретичні аспекти впливу децентралізації на розвиток держави та територіальних громад // Вісник НАДУ при Президенті України (Серія «Державне управління»). – 2016. – № 3. – С. 56-62.
8. Шевчук Б. М. Децентралізація // Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. / наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] ; Національна академія державного управління при Президенті України. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 8 : Публічне врядування / наук.-ред. кол. : В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) [та ін.] ; ЛРІДУ Національна академія державного управління при Президенті України. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 630 с. – С. 167-168.

МАМОНТОВА ЕЛЛА ВІКТОРІВНА

*професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президенті України, д.політ.н., професор*

ПОЛІТИЧНА ТА ГРОМАДСЬКА УЧАСТЬ ЯК ОСНОВА ПАРТИСИПАТИВНОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Незворотність становлення в Україні правової держави та громадянського суспільства може бути забезпеченою лише за умов сприяння зародженню різноманітних громадських ініціатив і діяльності по налагодженню механізмів їх реалізації через рішення органів публічної влади. З особливою наочністю це підтверджують зміни, що відбуваються в нашій країні у ході реформи децентралізації. Сьогодні ключовим інструментом її впровадження стають практики партисипативної демократії, яка базується на громадській участі.

Під партисипативною демократією (або демократією участі) розуміють «такий вид демократії, який передбачає безпосередню участь членів територіальної громади в управлінні громадою (або: громадян – в управлінні державою), тобто у процесах підготовки, ухвалення управлінських рішень та контролю їх реалізації» [1, с.4].

Партисипативна демократія відрізняється від її класичної представницької моделі перед усім тим, що вона передбачає безпосередню участь громадянина у процесі управління справами громади, регіону, держави. Сучасна затребуваність у такій особистій прямій участі громадян у політико-управлінському процесі зумовлена потребами у розширенні можливостей представницької демократії, яка, базуючись на механізмах виборності влади і делегування їй громадських повноважень, в сучасних умовах вже не справляється з обов'язками, що на неї покладені. Таким чином, можна припустити, що ми стаємо свідками процесу, коли на зміну політичній участі як центральному механізму суспільно-владної взаємодії приходить участь громадянська. Спробуємо порівняти ці категорії як складові політичної теорії та практики.

Під політичною участю традиційно розуміють вплив громадян на функціонування політичної системи, формування політичних інститутів і вироблення політичних рішень. Суб'єктами політичної участі виступають індивіди, соціальні групи і верстви, культурно-професійні, етнопонаціональні, конфесійні та політично згуртовані спільноти; всі дорослі громадяни державно-організованих суспільств; міжнародні спільноти. Вони безпосередньо чи будь-яким іншим чином залучені до вироблення і реалізації політичного курсу держав, політико-управлінських рішень, до рекрутування політико-посадових осіб та впливу на їх діяльність.

Політична участь – явище багатостороннє. За силою дії вона може проявлятися як прямий (безпосередній) чи опосередкований, всеохоплюючий чи обмежений вплив. За масштабами вона може здійснюватися на місцевому регіональному, державному чи міжнародному рівнях політики. За арсеналом використаних знарядь та технік вона може бути легітимною та нелегітимною, законною (легальною) і протиправною (нелегальною), мирною

та насильницькою, добровільною та примусовою, традиційною й інноваційною тощо. Політична участь може бути автономною (добровільна політична діяльність людей, які переслідують особисті чи групові інтереси); мобілізованою (участь, що має примусовий характер через застосування адмінресурсу); ангажованою (політична поведінка, що професійно цілеспрямована на реалізацію групових інтересів).

У контексті вищезазначеного варто нагадати, що ключовими функціями політичної участі серед іншого виступають 1) політична соціалізація особистості; 2) артикуляція та агрегація різних групових інтересів та вимог; 3) упередження та розв'язання конфліктів; 4) рекрутування громадських лідерів та публічних політиків та державних службовців; 5) залучення населення до вироблення і реалізації політичних рішень; 6) боротьба з бюрократизмом і скасування відчуження громадян від політики та управління.[3, с.36-37].

Завдяки цим функціям, політичну участь населення визнано в числі головних прав людини, які отримали міжнародно-правове визнання. Так, ст.25 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (Рез. 2200(XXI) ГА ООН від 16 грудня 1966 р.) містить наступні положення: «Кожен громадянин повинен мати без якої б то ні було дискримінації право і можливість: а) брати участь у веденні державних справ як безпосередньо, так і через посередництво вільно обраних представників; б) голосувати і бути обраним на дійсно періодичних виборах, які здійснюються на засадах загального і рівного виборчого права при таємному голосуванні та забезпеченні вільного волевиявлення виборців; в) мати доступ у своїй країні на загальних умовах рівності до державної служби».

Втім, в умовах поглиблення демократичних процесів децентралізації в Україні каналізація політичної участі у конструктивне русло можлива лише за умов налагодження відкритого діалогу між владою і суспільством на рівні участі громадської. Під останньою, обираючи безліч варіантів тлумачення, ми пропонуємо розуміти безперервний процес безпосередньої взаємодії громадськості з органами влади, відповідальними за підготовку, прийняття та виконання рішень. Звідси, до форм партисипативної демократії, що базується саме на громадській участі, можна віднести референдуми, збори громадян за місцем проживання, громадські слухання, громадські ініціативи щодо рішень органів місцевої влади, органи самоорганізації населення, громадська експертиза, громадські ради, консультації з громадськістю тощо.

Виходячи з цього переліку, основними принципами організації громадської участі є наявність конкретної мети; створення умов для зворотного зв'язку; альтернативність; створення умов для активної участі громадськості на стадії підготовки управлінського рішення; залучення максимальної кількості учасників до обговорення та прийняття відповідного управлінського рішення; надання адекватної відкритої та повної інформації й навчання щодо громадської взаємодії; відкритість та контрольованість процесу громадської участі, здатність формулювати лише реалістичні цілі; використання якісної методичної бази для організації процесу та контролю за його результатами [2, с.19-20].

Таким чином, можна припустити, що громадська участь є складовою більш ширшого поняття політичної участі. Якщо громадська участь – це участь громадян (членів територіальної громади) у справах громади, де об'єктом впливу виступають органи публічної влади, то участь політична – це активність, за допомогою якої громадяни впливають на політичну систему в цілому та дії публічної влади зокрема. Безумовно, механізми впливу громадян на владу є, перед усім, механізмами представницької демократії, в т.ч. і на місцевому рівні. Втім практика демократизації показує, що вони не є достатніми і потребують доповнення та розширення за рахунок прямих форм демократії участі з метою кращого врахування інтересів окремих громадян та територіальної громади. Однак, не зважаючи на актуалізацію практик партисипативної демократії, що спостерігається сьогодні в Україні, вони не повинні витіснити механізми демократії представницької. Залог успіху – у їх гармонічному поєднанні та ефективному використанні на благо розвитку суспільства.

Список використаних джерел.

1. Абрам'юк І. Демократія участі: механізми громадської участі на місцевому, оєгіональному та національному рівнях / І. Абрам'юк. – К., 2014. – 50 с.
2. Афонін Е. А., Громадська участь у творенні та здійсненні державної політики / Е. А. Афонін, Л. В. Гонюкова, Р. В. Войтович. – К.: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. – 160 с.
3. Мамонтова Е.В. Діалог держави і суспільства як конструктивна форма політичної участі / Е. В. Мамонтова // Забезпечення конструктивного діалогу між владою та суспільством: матеріали наук. – практ. конф. 28 квітня 2016 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2016. – С. 35 – 39.

МАШЕНКОВ КОСТЯНТИН АНАТОЛІЙОВИЧ

*докторант кафедри державного управління та місцевого самоврядування
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.*

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Екологічна функція держави з'явилася у функціональному спектрі державного управління порівняно недавно. Виразне усвідомлення високої цінності екологічно здорового довкілля з'явилося лише у другій половині ХХ століття під впливом численних проявів екологічної кризи і створення реальних передумов екоциду людства, його самознищення внаслідок руйнування біосфери планети стрімким розвитком техногенної цивілізації, зорієнтованої на економічні цінності. Саме заради досягнення високих темпів економічного зростання нещадно споживалися природні ресурси, руйнувалися еволюційно створені екосистеми та забруднювалося середовище виробничими та побутовими відходами.

Сьогодні переосмислення співвідношення екологічних та економічних цінностей сягнуло такого рівня, що в міжнародній практиці державотворення останніми роками з'явилися декларації, щодо розбудови моделі «екологічної держави», створення «зеленої економіки», «ноосферного суспільства». Одним словом, екологізація почала перетворюватися на мейнстрім сучасного державотворення та державного управління у світовому масштабі. Однак, попри зазначене, екокризові явища на місцевих, національних та глобальному рівнях не те, що не призупинені, але й продовжують загострюватися і надалі. Сьогодні можна констатувати, що тенденція екологізації практик державного управління має поки, що лише локальні успіхи в окремих країнах, в основному західноєвропейських. Україна, на жаль, у цьому контексті скоріше належить до когорти екологічно найбільш проблемних держав. Водночас наявність у тексті Основного Закону положень статей 16 та 50, зобов'язує українську державу як перед власним народом так і перед світовою спільнотою спрямовувати зусилля на забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України. Водночас у Стратегії сталого розвитку «Україна -2020» [2] та у відповідності з законом «Про засади державної регіональної політики» [2] зазначення про необхідність розвитку екологічного забезпечення на рівні країни та регіону.

В екологічній сфері, як і в інших сферах державного управління, процеси глобалізації та децентралізації накладають на нього все відчутніші обмеження як «зверху», так і «знизу». Однак, попри таке зростання обмеження в можливостях, «екологічна» відповідальність національної держави виразно підвищується як на очах громадян, так і світової громадськості. Тому здійсимо аналіз меж можливостей та меж відповідальності сучасної національної держави у виконання нею екологічної функції в умовах посилення впливу на державне управління процесів глобалізації та децентралізації. Сучасна національна держава має справу не лише з екологічними проблемами, які виникли внаслідок діяльності населення на її території. Сьогодні не є рідкістю те, що екологічні лиха на теренах однієї країни впливають на довкілля інших держав, як, наприклад, має місце у випадку з Чорнобильською катастрофою, наслідки якої позначаються не лише на екології України, але багатьох інших держав. Аналогічно і Україна стикається з проблемами, коріння яких знаходиться не на її теренах.

Встановлення меж зростання поставило проблему щодо визначення екологічно оптимальної чисельності людства в масштабах планети, що викликало і викликає до сих пір гостру дискусію. У контексті політологічного підходу з'явилася широковідомо теорія «золотого мільярду», згідно з якою екологічних ресурсів планети достатньо для забезпечення високого рівня споживання саме такої кількості людей і ще 1–2 млрд населення з низьким рівнем споживання. У загальному підсумку це так чи інакше у кілька разів менше наявної на сьогодні чисельності людства.

Сьогодні біосфера як саморегульована система прагне повернути чисельність людства в екологічно оптимальні межі, коли за рахунок постійно відтворюваних джерел енергії можуть знаходитися у стійкому стані не більше 500 мільйонів людей на всю планету. Інакше вимирання необхідних людині тварин і рослин та падіння продуктивності довкілля буде постійно обертатися проти людини. Беручи до уваги вищесказане, на наш погляд, у зміст поняття «екологічна держава» як ідеал державотворення слід включити обов'язково такий пункт як знаходження способів політико-адміністративною системою країни екологічно оптимальної чисельності населення на своїй території.

Отже, для довгострокового розвитку України та регіонів необхідно розвивати екологічне забезпечення регіонів як важливого чинника забезпечення довгострокового розвитку в Україні., обґрунтування першочергових заходів на регіональному рівні у сфері екологічного забезпечення, розроблення системи показників оцінювання наближення регіональних стандартів життя до європейських у сфері екологічного забезпечення.

Список використаних джерел.

1. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05 лютого 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.
2. Про стратегію сталого розвитку «Україна -2020» : указ Президента України вів 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

МУРЗАНОВСЬКИЙ ГЕННАДІЙ МОДЕСТОВИЧ

здобувач Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ТА ЕКОНОМІКО-ФІНАНСОВІ ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Метою реформи місцевого самоврядування, передусім, є забезпечення його спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. Йдеться про наділення територіальних громад більшими ресурсами та про мобілізацію їхніх внутрішніх резервів.

У січні 2015 р. ухвалено Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», а Урядом для забезпечення його реалізації затверджено Методику формування спроможних територіальних громад. Саме ці акти визначають, яким чином має відбуватись об'єднання громад. Добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст має здійснюватися з дотриманням таких умов:

1) у складі об'єднаної територіальної громади не може існувати іншої територіальної громади, яка має свій представницький орган місцевого самоврядування;

2) територія об'єднаної територіальної громади має бути нерозривною, межі об'єднаної територіальної громади визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися;

3) об'єднана територіальна громада має бути розташована в межах території Автономної Республіки Крим, однієї області;

4) при прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток об'єднаної територіальної громади;

5) якість та доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання.

Адміністративним центром об'єднаної територіальної громади визначається населений пункт (село, селище, місто), який має розвинуту інфраструктуру і, як правило, розташований найближче до географічного центру території об'єднаної територіальної громади. При цьому цей процес ґрунтується на 7 принципах: 1) конституційності та законності; 2) добровільності; 3) економічної ефективності; 4) державної підтримки; 5) повсюдності місцевого самоврядування; 6) прозорості та відкритості; 7) відповідальності.

У статті 11 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» прописані норми щодо розробки перспективного плану формування територій громад області. Він розробляється обласною державною адміністрацією згідно з методикою формування спроможних територіальних громад і охоплює всю територію області. З метою забезпечення відкритості та прозорості роботи з розроблення проекту перспективного плану може утворюватися робоча група, до складу якої входять представники облдержадміністрації, відповідних органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення та громадськості. З метою врахування інтересів територіальних громад під час розроблення проекту перспективного плану уповноважені облдержадміністрацією посадові особи проводять консультації з уповноваженими представниками органів місцевого самоврядування та їх асоціацій, а також суб'єктами господарювання та їх громадськими об'єднаннями. Якщо в процесі розроблення проекту перспективного плану після проведення консультацій виникла необхідність внесення до нього змін, проводяться додаткові консультації.

Проект перспективного плану включає: графічну частину, яка відображає межі спроможних територіальних громад, їх потенційні адміністративні центри та всі населені пункти, що увійшли до їх складу; перелік спроможних територіальних громад. Він схвалюється відповідною обласною радою та вноситься в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України разом з паспортами спроможних територіальних громад для його затвердження. Після затвердження Перспективний план стає певним орієнтиром для здійснення процесів об'єднання, хоча імперативністю він не володіє й до нього в результаті відповідних процесів обговорення можуть вноситься зміни.

При формуванні перспективного плану беруться до уваги наступні чинники:

1) визначення потенційними адміністративними центрами міст обласного значення та населених пунктів, що мають статус районних центрів, та зон їх доступності. Зони доступності таких потенційних адміністративних центрів визначаються на відстані не більш як 20 кілометрів дорогами з твердим покриттям. Відстань може бути збільшена до 25 кілометрів у разі, коли чисельність населення спроможної територіальної громади в зоні віддаленості від потенційного адміністративного центру більш як 20 кілометрів становить не більш як 10 відсотків загальної чисельності населення такої громади. Така відстань може бути зменшена у разі відсутності доріг з твердим покриттям чи особливостей рельєфу, що унеможлиблює сполучення (ріки без мостів, гори). Ці зони визначаються з урахуванням доступності послуг у відповідних сферах, зокрема часу прибуття для надання швидкої медичної допомоги у невідкладних випадках та пожежної допомоги, що не має перевищувати 30 хвилин;

2) визначення потенційними адміністративними центрами населених пунктів (сіл, селищ, міст), які раніше мали статус районних центрів та розташовані на відстані більш як 20 кілометрів дорогами з твердим покриттям від міст обласного значення та населених пунктів, які мають статус районних центрів та визначення зон доступності таких потенційних адміністративних центрів. У разі розташування в зоні доступності потенційного адміністративного центру спроможної територіальної громади, який має відповідні кадрові ресурси, фінансове забезпечення та розвинуту інфраструктуру (зокрема, на території якого є загальноосвітній навчальний заклад I-III ступеня, проживає не менш як 250 дітей шкільного і 100 дітей дошкільного віку), такий населений пункт може бути визначений потенційним адміністративним центром спроможної територіальної громади;

3) визначення потенційними адміністративними центрами інших населених пунктів (сіл, селищ, міст), територія яких не охоплюється зонами доступності потенційних адміністративних центрів, які розташовані на відстані не менш як 20 кілометрів дорогами з твердим покриттям від таких потенційних адміністративних центрів та частково забезпечені інфраструктурою.

У разі наявності на території, яка не охоплюється зонами доступності потенційних адміністративних центрів більш як одного населеного пункту, який може бути визначений потенційним адміністративним центром, перевага надається тому, що має найбільш розвинуту інфраструктуру.

Межі території спроможної територіальної громади визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що входять до її складу.

Межі територій спроможних територіальних громад визначаються з дотриманням таких вимог:

територія спроможної територіальної громади має включати території територіальних громад, що входять до її складу, та бути нерозривною;

спроможні територіальні громади розташовуються у межах території однієї області.

Територіальна громада, яка розташована на однаковій відстані від потенційних адміністративних центрів спроможних територіальних громад, може бути включена до складу тієї спроможної територіальної громади, потенційний адміністративний центр якої має найбільш розвинуту соціальну і транспортну інфраструктуру.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» №157-VIII від 05.02.2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19/>

НАКОНЕЧНИЙ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ

*доцент кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, д. держ. упр., доцент*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ І РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ЕКОНОМІЧНЕ ПІДҐРУНТЯ

Основна ідея децентралізації полягає в передачі до органів місцевого самоврядування компетенції та відповідальності для розв'язання питань, пов'язаних із місцевими потребами. Місцеві інтереси набагато краще можуть бути оцінені на рівні територіальних громад, ніж на центральному рівні. У сучасних умовах функціонування інституцій місцевого самоврядування залежить від багатьох чинників: економічних, політичних, соціальних, культурних, релігійних, демографічних тощо. В окресленому контексті економічна політика держави є одним із визначальних факторів, що зумовлює успішну діяльність органів місцевого самоврядування в умовах демократії. Ефективність демократії, як засвідчує історична практика, не в останню чергу зумовлюється функціонуванням ринкової економіки [1, с. 66–72].

Економічна доктрина – кейнсіанство – корелює з таким типом економічного порядку як експериментальний тип, коли втручання в економічні процеси має бути виваженим і регулюватися за посередництва фіскальної та монетарної політики [2, с. 295–304]. Ідеї Дж. Кейнса сприяли подоланню економічної кризи 30-х років ХХ ст., яка «була гігантським провалом «нерегульованого», laissez faire капіталізму» [6, с. 1].

Кейнсіанська модель економіки, сприяючи забезпеченню зайнятості населення, була спрямована на контроль за інвестиціями та заощадженнями, що вимагало державного регулювання економіки. Кейнсіанство, відмовившись визнавати вагому роль стихійних процесів у ринковій економіці, стало на позиції певного державного інтервенціонізму. Тобто, державне регулювання економіки мало стримувати некерованість ринку та врегульовувати проблеми соціальної сфери.

Таким чином, експериментальний економічний порядок корелює з принципами самоврядності за умов дійсної – а не декларативної – демонополізації економіки.

Звернемось до аналізу наступного типу економічного порядку – конкурентного порядку, що ґрунтується на цінностях лібералізму. Ідея ринку, ставши наріжним каменем англійської політичної економії, сягає своїм корінням теорії, що розроблялася фізіократами в межах філософії. Фізіократи, взявши за основу ньютонівську картину світу, згідно з якою атоми рухаються самі по собі, запропонували аналогію у суспільно-економічній сфері, розглядаючи індивідів як «суспільних атомів» [3, с. 53]. Стало вважатися, що вільна взаємодія між людьми теж узгоджується сама собою. Звідси виникла ідея «невидимої руки», запропонована А. Смітом для розуміння механізму ринкової економіки, в якій процеси узгоджуються самі собою (без втручання ззовні).

Отже, метою держави має стати невтручання в економічні процеси, оскільки переслідування індивідом власної вигоди «приводить його до вибору того заняття, яке найбільше вигідне суспільству» [4, с. 441]. На жаль, сьогодні в Україні спостерігається надмірне втручання держави в економічні процеси.

На думку Ф. Хайєка, саме за умов ринкової економіки відбувається значно ефективніше осмислення інформації, оскільки ринок сприяє акумулюванню знань, які «розсіяні» між різними людьми. Науковець запропонував концепцію «розсіяного знання», де показує взаємозв'язок між знаннями і цінами. Осягнути всю наявну в суспільстві інформацію неможливо централізованими засобами. Лише децентралізовано – за допомогою ринку – можливе успішне використання інформації, чому сприяють механізми конкуренції. Індивіди отримують знання та передають їх за допомогою конкуренції. Конкуренція, будучи процедурою відкриття, проявляється не лише в економічній сфері, вона ефективна в науці, у політиці. Так, приміром, у політиці «конкуренція – процес доказу правоти меншості, коли більшість схиляється до дій, яких спочатку не бажала» [5, с. 49].

Таким чином, конкуренція є ключовим елементом ліберальної економічної політики, що унеможлиблює тенденції монополізації. Відповідно, підтримка конкуренції – головне завдання влади. У контексті економічного лібералізму вважається, що людина – основний суб'єкт ринкових відносин. За умови прозорих та зрозумілих правил, що забезпечують конкуренцію, індивіди здатні до високого ступеню самоорганізації.

Значною проблемою для українського політико-економічного простору, що потребує нагального вирішення, є надмірний рівень монополізації економіки. Така ситуація впливає на всі сфери суспільного життя, не лише знижуючи конкурентоздатність наших підприємств, але й провокуючи централізацію бюджетних коштів та надмірний державний контроль усіх галузей економіки.

Тому процеси децентралізації, які б спиралися на окреслені й провірені часом провідними країнами світу економічні доктрини повинні, по-перше, мати ґрунтовний науковий супровід, по-друге, створювати механізми залучення місцевого самоврядування до децентралізації влади і управління.

Список використаних джерел.

1. Застава І. В. Економічні інтенції лібералізму в демократичних суспільствах / І. В. Застава // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : «Питання політології». – Харків, 2008. – № 825. – Вип. 13. – 193 с. – С. 66–72.

2. Кейнс Дж. М. Я – либерал? / Джон Мейнард Кейнс : [пер. с англ. И. Е. Задорожняка] // О свободе. Антология мировой либеральной мысли (I половина XX века). – М. : Прогресс–Традиция, 2000. – 696 с. – С. 295—304.
3. Куц Г. М. Ліберальні трансформації політичного простору : [моногр.] / Г. М. Куц ; [за наук. ред. Ю. І. Макара]. – Харків : Віровець А. П. ; «Апостроф», 2011. – 300 с.
4. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / Адам Смит ; [пер. с англ. ; предисл. В. С. Афанасьева]. – М. : Эксмо, 2007. – 960 с. – (Антология экономической мысли).
5. Хайек Ф. А. фон. Познание, конкуренция и свобода : [антология сочинений] / Фридрих Август фон Хайек ; [пер. с англ., сост. и предисл. С. Мальцевой]. – СПб. : Пневма, 1999. – 288 с.
6. Smiley G. Nový pohled na velkou hospodářskou krizi [Електронний ресурс] / Gene Smiley // TERRA LIBERA : Časopis hlásící se k tradici laissez faire. – Praha : Liberální institut, 2009. – Září–říjen / ročník 10. – 8 s. – Режим доступу : http://libinst.cz/tl/tl_09_10_2009.PDF.

НЕГУЛЯЄВА ІРИНА МИКОЛАЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ, ТА ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ПІДХОДУ В УПРАВЛІННІ РЕСУРСАМИ

Протягом останніх років реформа місцевого самоврядування – децентралізації влади, яка базується на зміні адміністративно-територіального устрою та передачі повноважень та ресурсів на місцевий рівень є однією з найбільш популярних реформ нового уряду. 01 квітня 2014 року Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням № 333-р схвалив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Концепцією визначаються напрямки, механізми, строки формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад[1].

Здійснення визначених законом повноважень органами місцевого самоврядування можливо не лише за наявності необхідних ресурсів, а і за умов їх ефективного використання. Територіальна громада, самостійно вирішуючи питання місцевого значення повинна враховувати власні ресурсні можливості, задля чого вона повинна володіти інформацією щодо всього розмаїття місцевих ресурсів та ефективно управляти їх потоками. Сукупність всіх видів ресурсів, які можуть бути використані в процесі соціально-економічного розвитку формує ресурсний потенціал даної території. Першим завданням місцевої влади є визначення ресурсного потенціалу, по друге – практичне використання його у виді ресурсного забезпечення програм розвитку території.

Доцільність використання того чи іншого ресурсного потенціалу для вирішення конкретного завдання забезпечує класифікація ресурсів за ознаками.

У сучасній науковій літературі відображено багато підходів до класифікації ресурсного потенціалу, проте переважають такі категорії потенціалу, як: людський, демографічний, природний, трудовий, кадровий, економічний, соціальний, інформаційний, фінансовий, інвестиційний та правовий[3].

Ресурсний потенціал є важливою передумовою для реалізації програм розвитку громади. Однак деякі представники місцевої влади допускають помилку, ототожнюючи ресурсне забезпечення програм розвитку лише з фінансовим забезпеченням і не використовують інші види ресурсного потенціалу. Найважливішими для забезпечення самодостатності громади є природні та людські ресурси, бо саме вони формують розвиток найбільш сучасних видів ресурсів (інформаційний, інвестиційний, інноваційний).

В управлінні ресурсами вважаю за доцільне використовувати логістичний підхід. Логістика – наука про планування, організацію, управління, контроль і регулювання переміщення матеріальних, інформаційних та інших потоків у просторі і в часі від їхнього первинного джерела до кінцевого споживача[4]. В даний час в Україні логістичне управління застосовується здебільше при організації роботи транспортних компаній. Проте при впровадженні логістичного підходу в управлінні ресурсами, який забезпечує збалансоване їх використання та взаємозв'язки територіальна громада може досягти самодостатності та конкурентних переваг. Для цього важливо визначити напрями управління ресурсним потенціалом, враховуючи що його обсяг і структура змінюються залежно від зміни умов їх формування під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів.

Розглянувши теоретичні основи ресурсного забезпечення робимо висновки що органам місцевого самоврядування щоб забезпечити ефективний економічний розвиток громади і задоволення суспільних потреб в здійсненні управлінської діяльності потрібно розглядати ресурсне забезпечення як сукупність ресурсів та впроваджувати в практичну діяльність сучасні методи управління ресурсами.

Список використаних джерел.

1. Розпорядження Кабінету міністрів України» Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 1 квітня 2014 р. № 333-р, режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
2. Інститут громадянського суспільства[сайт] <http://www.csi.org.ua/korotkyj-oglyad-reformy-mistseвого-sam/>
3. Ресурсний потенціал регіону : навч. посіб. / авт.-упоряд. :М. К. Орлатий, С. А. Романюк, І. О. Дегтярьова та ін. ; за заг. ред. М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2014. – 724 с.
4. Online бібліотека[сайт], режим доступу: <http://readbookz.com/>

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Процеси розвитку публічного управління та децентралізації влади спрямовані на забезпечення ефективного проведення реформування системи державного управління та перехід до публічного управління. Сьогодні ці процеси набувають все більшого значення та особливу важливу роль відіграють на місцевому рівні, адже на місцевому рівні відбувається найтісніша взаємодія органів влади з громадянами. В основу адміністративної реформи закладено основи зміни сутності та ролі держави та державних органів в сучасному суспільстві.

В Україні на місцевому рівні управління розподілене між державними органами влади (місцевими державними адміністраціями) та органами місцевого самоврядування. Відокремленість та набуття самостійності органами місцевого самоврядування як галузі та важливого елемента системи публічного управління на місцевому рівні. Тобто в системі публічного управління місцеве самоврядування є найважливішим елементом та процеси децентралізації позитивно впливають на перехід від державного до публічного управління.

Як свідчить практика більшості європейських країн де процеси децентралізації почали впроваджувати в дію достатньо давно та вони повноцінно реалізувалися публічне управління на місцевому рівні ефективно функціонує за рахунок місцевого самоврядування, а також децентралізація сприяла розвитку демократії. Тому для України важливо застосувати такий зарубіжний досвід, що дозволить наблизити вітчизняне суспільство до рівня розвитку європейських країн.

Дослідженню проблеми децентралізації управління присвячені праці як вітчизняних, так і зарубіжних науковців: Е. Берман, М. Воронова, А. Гальчинського, І. Грицяка, В. Ігнатовича, Н. Меннінг, В. Реблака, Р. Родс, О. Руденко, О. Хюгс та інших.

Децентралізація є способом територіальної організації влади, за якого держава передає право на прийняття рішень по визначених питаннях або у визначеній сфері структурам локального або регіонального рівня, що не входять у систему виконавчої влади і є відносно незалежними від неї [1, с. 88]

Децентралізація означає такий спосіб розмежування та визначення завдань та функцій, що передає їх від центральних органів до місцевих та своє власними їхніми повноваженнями, а за центральними органами влади залишається, в основному, лише функція контролю за діяльністю місцевих органів [2, с.15]. В європейських країнах повноваження органів місцевого самоврядування ґрунтуються на принципі субсидіарності, розподіляються так, щоб максимально наблизити надання публічних послуг до їх споживача, а орган, що приймає рішення, до тієї проблеми, яку він вирішує [6, с. 47].

Сьогодні в Україні також важливе місце в процесі децентралізації належить організації системи місцевого самоврядування та реалізації принципу субсидіарності. Відповідно до ст.1 Європейської Хартії місцевого самоврядування, місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону, здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення [3].

В Україні про децентралізацію почали говорити з моменту створення місцевого самоврядування, але насправді принципи децентралізації почали реалізовуватися лише з проведенням реформи децентралізації влади (початок в 2014 році, з ухваленням «Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади», яка передбачала передачу повноважень та ресурсів новоствореним об'єднаним територіальним громадам [4]). Лише за останні три роки було проведено ряд змін, які позитивно вплинуло на розвиток децентралізації в Україні, місцевого самоврядування та публічного управління. Розглянемо далі як саме змінилася ситуація в ході проведення реформи та які не вирішені питання залишаються на сьогодні.

Метою концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади є визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад [4].

Концепція передбачає, що доступність та належна якість публічних послуг забезпечується шляхом оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципами субсидіарності та децентралізації.

9 квітня 2015 року був прийнятий Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Який не лише дозволив органам місцевого самоврядування об'єднуватись у територіальні громади, а де-факто утворювати нові адміністративно-територіальні одиниці – об'єднані територіальні громади. Відповідно до інформації розміщеної на офіційному веб-сайті Децентралізації влади, станом на 8 вересня 2017 року створено 648 об'єднаних територіальних громад [5].

Відповідно якщо об'єднані територіальні громади будуть і далі так розвиватися, то через короткий час уже зможуть повноцінно функціонувати, маючи у своєму розпорядженні власні ресурси та зможуть самостійно приймати рішення в межах їх компетенції визначеної на законодавчому рівні. Децентралізація передбачає, що місцеве самоврядування здійснює управління з низу, громадяни зможуть брати участь у політичних процесах, зокрема в тих сферах та питаннях які важливі для їхньої громади, а також вони зможуть впливати на прийняття рішень на місцевому рівні. Тобто будуть виконуватися принципи публічного управління та функціонуватиме дієва система публічного управління на місцевому рівні.

Отже, можемо сказати, що активізація процесів децентралізації позитивно вплинула на розвиток місцевого самоврядування в Україні, надавши його органам часткову автономність та можливість самостійно приймати

рішення в збільшеній компетенції. Що в свою чергу вплинуло на формування повноцінної та діючої системи публічного управління на місцевому рівні яка покладається в основному на місцеве самоврядування та залежить від нього.

Список використаних джерел.

1. Гурне Б. Державне управління / Б. Гурне. – К. : Основи, 1994. – 165 с
2. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.]; Центр політико-правових реформ. – К., Москаленко О. М., 2012. – 212 с.
3. Європейська Хартія про місцеве самоврядування 1985 року // Віче. – 1993. – № 6.
4. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. №333-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
5. Офіційний веб-сайт Децентралізації влади. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/infographics/item/id/45>
6. Ткачук А.Ф. Децентралізація влади: від потреби до реалізації (робочий зошит) / А.Ф. Ткачук. – К.: ІКЦ «Легальний статус», 2013. – 116с.

НЕЗЯТЬ ВІКТОРІЯ ІВАНІВНА

*аспірант кафедри державного управління та місцевого самоврядування
ДРІДУ НАДУ при Президентові України*

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КАДРОВИХ РЕСУРСІВ ОРГАНІВ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Кадрове забезпечення органів регіонального управління – один з найважливіших аспектів їх спроможності. Головною методологічною вимогою в процесі вдосконалення системи регіонального управління є врахування стану об'єкта впливу, у даному випадку кадрових ресурсів, включаючи якісні та кількісні параметри, які всебічно висвітлюють здібності та можливості оптимально здійснювати, спираючись на законодавство, покладені на службовців функції і повноваження. Виходячи з наявного стану кадрових ресурсів органів регіонального управління України, що складається з різноманітних організаційно-правових, управлінських, освітніх та інших складових комплексу кадрових відносин, можна виявити резерви їх розвитку.

Необхідно враховувати, що в дослідженні «ресурсів» будь-якого цілісного утворення (будь то особистість, група, соціальна спільність і т.д.) предметом вивчення стає не тільки об'єкт сам по собі, але й одночасно параметри того конкретного соціального середовища, у якому здійснюється його життєдіяльність. У цій своїй функції поняття «ресурси» уявляється як неконкретизована форма, нормативний масштаб розвитку, що виражає співвідношення відповідності між визначеними умовами й оптимальним (нормальним) функціонуванням системи (організму). Отже, виникає проблема вимірювання кадрових ресурсів.

Категорія «міри» застосовується до характеристики ресурсів в таких основних значеннях:

1. Як розрахунково-умовна аналітична одиниця, що дозволяє приблизно порівняти дистанцію між двома станами системи: реально можливим і актуально досягнутим.
2. Як особлива характеристика системного об'єкта, його «структурна міра», за допомогою якої регулюється взаємне співвідношення, узгодження, «стикування» окремих складових ланок системи в межах їх єдиної цілісності. Завдяки такій взаємній «адаптації» елементів, власне, і досягається «нормативне» (оптимальне) функціонування самої системи як цілісності.

Аспект нормативного підходу до поняття «ресурси» полягає в такому. «Ресурси» – не тільки нормативний масштаб, але й цільовий орієнтир. Він співвідноситься одночасно як з реальними можливостями дійсності, об'єктивованими в самій практиці, так і з перспективними, тобто з такими, які знаходяться у стадії визрівання і становлення. Майбутнє (у вигляді можливості) взаємодіє з дійсністю не тільки на основі структурного зв'язку «станів», але й за особливою, так званою цільовою формою детермінації. Детермінація майбутнього являє собою вирішення питання про те, як впливає на характер того, «що є», те, «що буде». Вона органічно включається в загальний механізм діяльності актуалізованих ресурсів як цілісна система. При цьому взаємозв'язок можливості й дійсності подається тут уже в іншому ракурсі – увага акцентується на діалектиці належного й існуючого, де належне виступає саме як цільова спрямованість, настанова.

На наш погляд, недостатність функціонального підходу до аналізу кадрових систем полягає в тому, що він досліджує їх до конкретної межі, при цьому залишає за рамками аналізу «поза межні» зрізи «роботи» кадрових ресурсів.

Аналіз веберівської методології дозволяє припустити, що діяльність кадрових систем здійснюється в контексті специфічного соціокультурного тіла, де соціальні феномени як би продукують вихідну значеннєву заданість, тобто їх існування і відтворення виступає як результат соціальних очікувань, що самовідтворюються [1]. Тому й поняття «кадрові ресурси» містить і наявні ресурси, і здатність до реалізації ресурсного комплексу, і соціально значущі обставини, що роблять можливими ці реалізації, і цільову спрямованість, у кінцевому підсумку, на здійснення внутрисистемних і позасистемних процесах. Таким чином, унаслідок того, що будь-яка кадрова система має велике «енергетичне» поле, що дозволяє їй проникати практично в усі клітини соціального тіла, дослідження кадрового потенціалу з позицій принципів системності, зіставлення, комплексності, органічності фіксують тільки стан внутрішньої структури, природним проявом якого є ресурсний підхід.

Продовжуючи аналіз поняття «кадрові ресурси», слід зазначити, що це категорія, яка фіксує соціально значущий культурно-нормативний зміст соціальної системи, природа якої, безумовно, феноменальна. Феноменалістська орієнтація, на наш погляд, є найважливішим орієнтиром, що задає значеннєву визначеність методологічних оцінок.

Таким чином, продуктивність самого явища, на наш погляд, може бути більш адекватно відображена за допомогою принаймні трьох методологічних орієнтацій (принципових настанов): структурно-функціональної, універсалистської, феноменалістської. На базі зазначених принципів кадрові ресурси як онтологічно реальний об'єкт можна розглядати як сукупність якісних та кількісних характеристик, у яких основними компонентами є: кадри, матеріально-технічне та фінансове забезпечення, інформація, організаційна культура, структурні форми, соціальні відносини, тип і конкретні механізми комунікацій тощо.

Дане визначення можна розширити, ураховуючи співвідношення в кадрових ресурсах якісної і кількісної сторін, можливості й дійсності, об'єктивного і суб'єктивного аспектів кадрових ресурсів, а також через перерахування їх складових. Однак як би ми не розширювали це визначення, на даному рівні теоретичної розробленості тематики, що стосується кадрових ресурсів, воно все-таки залишається не завершеним. Це поняття належить до того класу понять, яким не можна дати остаточного визначення. Іншими словами, у його визначенні змістовні приклади й аналогії є не ілюстрацією, а частиною визначення, що постійно залишається «відкритим» і може бути істотно доповнено розглядом нових факторів і прикладів.

Водночас можна визначити структурні компоненти кадрових ресурсів регіонального управління: об'єктивний та суб'єктивний. Перший являє собою сукупність персоналу, працівників, залучених і не залучених з якихось причин у кадрові процеси, що мають реальну можливість брати участь у ньому. Другий, у свою чергу, включає інтелектуальні та фізичні здатності окремих працівників і колективів органів місцевого самоврядування до використання наявних ресурсів і реалізації регіональної політики. При цьому виникає необхідність кількісної оцінки суб'єктивного компонента, що пояснюється, зокрема, такою обставиною: у разі використання, наприклад, кадрових ресурсів однакового обсягу і рівня часто досягаються різні результати.

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що розвиток кадрових ресурсів регіону є довготривалим, поступовим процесом, який повинен бути науково обґрунтованим і мати комплексний характер. Зважаючи на те, що система регіонального управління є надскладною, нелінійною та багатофункціональною, надскладною є і методологія її пізнання.

Список використаних джерел.

1. Вебер М. Избранные произведения. – М.: Прогресс, 1990. – 804 с.

ПОДП'ЯТНИКОВА АННА ЯРОСЛАВІВНА

*провідний фахівець кафедри кримінально-правових дисциплін
Університет митної справи та фінансів, к.держ.упр.*

РОЛЬ РЕГІОНІВ У РОЗВИТКУ ТРАНЗИТИВНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

Нерівномірний розвиток територій, фінансово-економічна криза, урбанізація, депопуляція села, непрозорий механізм забезпечення регіонів обумовили процес децентралізації, що визнана пріоритетним напрямом діяльності держави за вектором відповідальності у Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» [2].¹

Проведення децентралізації впливає на розвиток транзитивного простору та процес прискорення європейських стандартів життя. Розвиток транзитивного простору можливий лише за об'єднання зусиль держави та регіонів. Досягнення європейських стандартів життя потребує об'єднання зусиль на загальнодержавному та регіональному рівнях. Проведення децентралізації підсилює роль регіонів, як базової одиниці, що визначає напрями трансформаційних перетворень на місцях. Водночас розвиток транзитивного простору на місцях є складним завданням, оскільки залежить від політичної ситуації в країні, фінансового забезпечення та духовних цінностей населення. Поняття транзитивного простору є більш всеохоплюючим та включає в себе транзитивне суспільство та існує середовище. Зокрема, державна регіональна політика і є тим середовищем, що може створити сприятливі умови для найшвидшого досягнення європейських стандартів життя. Необхідність врахування розвитку транзитивного простору на регіональному рівні обумовлена тим, що він здатний забезпечити довгостроковий розвиток країні та регіонам.

Транзитивний простір України складається з політичного, економічного, соціального, правового, інформаційного, екологічного підпросторів.

Політичний простір охоплює сферу політики та діяльність дипломатичних служб.

Функціонування економічного простору пов'язано з діяльністю банківського сектору, господарською діяльністю підприємств.

Проблеми пенсійне забезпечення, наявності закладів культури, формування національної свідомості та національної ідентичності, умови діяльності працівників, якість життя населення регламентується соціальним простором.

¹ Про стратегію сталого розвитку «Україна -2020»: указ Президента України вів 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

Правовий простір сформовано всіма діючими нормативно-правовими актами та тими, що знаходяться у розробці.

Інтернет та радіомережа, засоби масової інформації та телебачення формують інформаційний простір.

Важливість екологічного простору обумовлена науково-технічним розвитком та зростанням шкідливих викидів промисловими підприємствами та необхідністю формування екологічної культури у пересічних громадян та суб'єктів підприємницької діяльності.

Технічний простір спрямований на подолання науково-технічного відставання України у порівнянні з передовими країнами світу.

Розвиваючи транзитивний простір на регіональному рівні необхідно враховувати його складові. Цьому сприятиме можливість розпорядження власним бюджетом Наразі джерелами фінансування державної регіональної політики є 1) кошти Державного бюджету України, зокрема державного фонду регіонального розвитку; 2) кошти місцевих бюджетів; 3) благодійні внески; 4) кошти міжнародних організацій [1]. Як наслідок, передача можливості розпоряджатися власним бюджетом забезпечить можливість розвитку пріоритетних напрямів регіону. Такими пріоритетними напрямами можуть бути розвиток промисловості, туризму, будівництво автомобільних доріг тощо.

Довгостроковий розвиток транзитивного простору України можливий лише за умов поєднання зусиль держави та регіонів.

Список використаних джерел.

1. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05 лютого 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.

2. Про стратегію сталого розвитку «Україна -2020» : указ Президента України вів 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

ПОНОМАРЬОВ ВІКТОР ВІТАЛІЙОВИЧ

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

РЕАЛІЗАЦІЯ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ – ШЛЯХ ДО РОЗВИТКУ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Реформування територіальної організації влади на засадах децентралізації є одним із ключових напрямів системних суспільних трансформацій в Україні. Базовою складовою цієї реформи є оптимізації просторової основи функціонування органів влади, якою виступає адміністративно-територіальний устрій.

Метою такої оптимізації є створення ефективної системи публічної влади в адміністративно-територіальних одиницях, здатної забезпечити сприятливі умови для життєдіяльності людей та можливості для стійкого соціально-економічного розвитку усіх регіонів шляхом раціонального використання їхнього потенціалу.

Основними завданнями реформи визначено: досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на засадах субсидіарності та створення дієздатних територіальних громад як базової ланки адміністративно-територіального устрою. В рамках реалізації реформи з середини 2015 року відбуваються інноваційні процеси укрупнення територіальних громад шляхом об'єднання у спроможну територіальну громаду, в результаті чого на кінець 2015-го року утворено 159 об'єднаних територіальних громад, які об'єднали 793 територіальні громади в країні.

У 2016 році кількість об'єднаних територіальних громад зросла у два рази і вже на початок 2017 року в Україні налічувалося 366 об'єднаних територіальних громад, які об'єднали 1 740 місцевих рад. Найважливішим стимулом об'єднання громад у 2016 році стало те, що вони перейшли на прямі міжбюджетні відносини з Державним бюджетом України.

Також у 2016 році розпочався процес обрання старост у селах і селищах об'єднаних громад. Активно почали розвиватись правові основи інституту старост та розширюються їхні повноваження щодо місцевого розвитку [1].

У 2017 році, після прийняття низки законів, що врегулювали проблемні питання об'єднання, процес формування об'єднаних територіальних громад отримав новий імпульс: 30 квітня 2017 році відбулися перші місцеві вибори ще в 47 об'єднаних територіальних громад. таким чином, станом на кінець травня 2017 році в Україні утворено 413 об'єднаних територіальних громад, що об'єднали 5 258 населених пунктів [4].

У 2017 році активніше почав працювати механізм співробітництва територіальних громад, який створює додаткові можливості для підвищення їх спроможності шляхом об'єднання ресурсів для вирішення спільних проблемних питань.

Важливим чинником стимулювання процесу формування ОТГ стало розширення їхньої фінансової бази шляхом зміцнення місцевих бюджетів та надання додаткової державної підтримки. Дані про стан місцевих бюджетів свідчать, що покращення фінансового забезпечення ОТГ випереджає загальну динаміку місцевих бюджетів базового рівня.

Процес формування об'єднаних територіальних громад постійно виявляє проблемні питання, що потребують законодавчого або нормативного врегулювання. Так, у 2016 році Кабінетом Міністрів України внесено зміни до Методики формування спроможних територіальних громад 20, якими врегульовано питання внесення

змін до перспективних планів формування територій громад областей, подання таких змін на розгляд Уряду, а також офіційного підтвердження складу об'єднаних територіальних громад, включених до відповідного перспективного плану [2].

Триває посилення ролі місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо комплексного розвитку територій в інтересах територіальних громад. Зокрема, органам місцевого самоврядування міст обласного значення передано повноваження з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

Таким чином, процес формування спроможних територіальних громад в Україні є доволі динамічним.

Подальша успішна реалізація реформи територіальної організації влади та місцевого самоврядування на засадах децентралізації вимагає продовження роботи щодо удосконалення законодавчо-нормативного забезпечення реформи тому вдосконалення законодавчого регулювання процесу формування спроможних територіальних громад відбулося і в 2017 році:

- запроваджено порядок добровільного приєднання до вже створеної об'єднаної територіальної громади, уточнено вимоги щодо визнання об'єднаної територіальної громади спроможною;

- законодавчо визначено механізм для створення об'єднаної територіальної громади, до складу якої увійшли територіальні громади сусідніх адміністративних районів, та можливість створення об'єднаної територіальної громади, центром якої є місто обласного значення, визначено порядок призначення перших місцевих виборів у таких об'єднаної територіальної громади;

- удосконалено функціонування інституту старости в об'єднаної територіальної громади, уточнено правовий статус старости, визначено його повноваження та форми підзвітності і відповідальності перед громадою та місцевою радою відповідної об'єднаної територіальної громади. Визначено поняття старостинського округу шляхом внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування»;

- внесено зміни до законів України «Про місцеве самоврядування» та «Про місцеві вибори» щодо унормування питання набуття повноважень сільського, селищного, міського голови;

- прийнято постанову Уряду щодо системи оплати праці посадовців органів місцевого самоврядування. Нею передбачено: значне підвищення посадових окладів посадових осіб місцевого самоврядування, їх узгоджено з посадовими окладами державних службовців; відновлення у сільських, селищних радах та їх виконавчих органах надбавки за високі досягнення у праці; упорядкування оплати праці у сільських, селищних радах та їх виконавчих органах, що представляють об'єднаної територіальної громади; уточнення порядку преміювання, встановлення надбавок;

- затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України перелік спроможних об'єднаних територіальних громад для нормативно-правового забезпечення переходу на прямі міжбюджетні відносини з Державним бюджетом України об'єднаних громад, в яких відбулися перші місцеві вибори у 2016 році;

- прийнято 6 червня 2017 року закон, який урегулює питання фінансового забезпечення місцевих виборів, у т. ч. і перших місцевих виборів в об'єднаних територіальних громадах.

Список використаних джерел.

1. Мінрегіон: 129 об'єднаних громад чекають від ЦВК призначення перших виборів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=250141787&cat_id=244276429

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Методики формування спроможних територіальних громад» від 8 вересня 2016 р. № 601 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249308591>

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку спроможних об'єднаних територіальних громад, у яких відбулися перші вибори депутатів сільської, селищної, міської ради та відповідного сільського, селищного, міського голови у 2016 році» від 24 травня 2017 р. № 348-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=250014874>

4. Центральна виборча комісія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.drv.gov.ua/portal/lcm_core.cm_index?option=ext_gromada&prejim=1&pmn_id=145

ПОПОВА КАТЕРИНА ГЕННАДІЇВНА

*здобувач кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ШЛЯХИ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПЛАНУВАННЯ МІСЦЕВОГО РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Вирішення проблематики раціоналізації системи використання місцевих ресурсів за напрямками є важливою частиною соціально – економічної політики держави. В цьому сенсі існують рекомендації щодо шляхів та напрямків її запровадження.

В діючих вітчизняних підходах до вирішення проблематики раціоналізації у використанні ресурсів, не дивлячись на об'єктивні підстави бюджетно-фіскальної децентралізації, все ще чітко відслідковується застарілий та такий, що не відповідає вимогам ефективної економічної політики підхід – при плануванні враховується лише очікуване виконання бюджету, сформоване на показниках попереднього періоду. Це не сприяє умовам прискореного розвитку, а навпаки, гальмує процеси розширеного відновлення місцевих економічних ресурсів.

Практичний досвід застосування ресурсного планування, орієнтованого на результат в зарубіжних країнах, говорить про корисність повноформатного варіанту запровадження програмно-цільового методу, він там використовується як ефективний інструмент розподілу місцевих ресурсів для задоволення державних потреб не тільки в частині бюджетних коштів, а й у частині інвестицій, кадрової політики, організації роботи малого та середнього бізнесу. Україна сьогодні повинна скористатися досвідом успішного застосування програмно-цільового методу у країнах Європейського союзу: розглянути необхідну методологічну базу, розробку та практику його запровадження. Крім можливості більш ефективно використовувати обмежені фінансові ресурси, ця методологія дає змогу Україні зробити крок у напрямку вступу до Європейського Союзу, адже, однією з основних умов «дорожньої карти» Асоціації є підготовка економічних планів у цільовому форматі, а конкретні результати досягнуті в країнах ЄС, вказують на ефективність цього методу. Це відображено в вітчизняних концептуальних документах, які направлені на унормування вектору сучасних реформ в Україні [1].

Аналіз місцевих та регіональних видатків за 2015-2016 рр. виявляє низку як позитивних, так і негативних змін [2]. Головними з них є істотне зростання з року в рік витрат через збільшення абсолютних показників доходної та видаткової частин бюджетів. Хоча кількісно середньозважений місцевий бюджет 2016 року є кращим минулорічного, проте він значно погіршений якісно, адже, збільшення суми видатків не означає раціональне їх використання та збільшення добробуту жителів. Проаналізувавши детально недоліки бюджету, можна сподіватись на розв'язання проблем, які з року в рік відстрочувалися через брак коштів, в тому числі, і шляхом раціоналізації видатків через запровадження раціональної цільової моделі використання ресурсного потенціалу територій.

Дієві підходи у плануванні ресурсних витрат за напрямками полягають у дотриманні пропозиції розподілу ресурсів не тільки з урахуванням реальної необхідності в них, а й з урахуванням результату, який ми можемо досягти від їх витрачання. В цьому ресурсні показники на наступний рік плануються з урахуванням планових соціальних та економічних результатів використання та коефіцієнтів зростання. Це дало б змогу обґрунтувати доцільність збільшення витрат за напрямками і правильно спланувати їх на майбутнє.

Особливістю планування ресурсів при постатейному розподілі є те, що він передбачає однорічний термін, при цільовому розподілі за напрямками – обрховується трирічний ліміт витрат, що робить більш прогнозованою соціально-економічну політику місцевих органів влади. У першому випадку планування відбувається на основі видаткових потреб установ та комунальної сфери, у другому на основі пріоритетів й очікуваних результатів програм.

Цільова програма є головним елементом моделі, який допомагає точно визначити об'єм ресурсів та схему виконання такої програми у межах установи або комунального підприємства. Це стосується установ і підприємств будь-якого рівня, адже органи влади і місцевого самоврядування зацікавлені у тому, щоб кожна гривня, яка виділена з бюджету чи надійшла від інвестора під конкретну програму, використовувалася з користю для громади.

Користь визначається багатьма критеріями, головними з яких є показники якості. Основним призначенням цих показників є об'єктивна оцінка виконання програми, а також надання інформації громадськості про ефективність використання ресурсів на соціально – значимі результати, яких було досягнуто завдяки її запровадженню. Для визначення найбільш ефективних програм до процесу планування включається оцінка програм. Вона дозволяє визначити, наскільки ефективно використані можливості місцевого ресурсу, а також допомагає визначити пріоритети у діяльності відповідального виконавця. Ще одним із елементів процесу ефективного управління є моніторинг програм, який допомагає виявити існуючі або потенційні недоліки до того, як вони переростуть у серйозну проблему.

Застосування методів забезпечення прозорості та донесення інформації про розподіл та використання ресурсів до громадськості є викликом часу та складовою демократичного вектора розвитку країни. Але ці методи будуть ефективними тільки в комплексі із запровадженням цільового ресурсного розподілу, коли для громадян стане більш зрозумілим та прозорим процес планування, формування та виконання плану по ресурсах. Залучення громадськості до соціально-економічних процесів дає низку переваг як органам місцевого самоврядування, так і самим громадянам. По-перше, місцева влада зможе розробити план, спрямований на розв'язання пріоритетних для мешканців громади проблем. По-друге, вона дістає широку підтримку й підвищить рівень довіри громадськості. Населення, в свою чергу, почне розуміти дії влади й матиме той механізм, що дає змогу безпосередньо впливати на прийняття рішень.

Отже, за належного застосування цільового розподілу ресурсів за напрямками важливо досягти умов: а) раціонального розподілу; б) максимальної підтримки з боку громадян.

Застосування найкращих практик ресурсного планування з метою раціоналізації системи використання місцевих ресурсів призведе до підвищення ефективності управління територіями та на регіональному рівні.

Список використаних джерел.

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (розпорядження КМУ від 01.04. 2014 №333- р). – Електронне джерело. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/33301/04>

2. Планування та виконання місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу : Навчальний посібник / [Під заг. ред., В.В.Зубенка] ; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження». – 5-те видання, виправлене та доповнене – К., 2017. – 108 с.

ПРОЦЬ ТЕТЯНА АНДРІЙВНА

аспірантка кафедри менеджменту ЛРІДУ НАДУ при Президентіві України

РОЗВИТОК ОСВІТИ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Стратегією сталого розвитку України, направленою на впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі, передбачено забезпечення гарантій доступу громадян до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг у державному та приватному секторах, зокрема шляхом реалізації програм: популяризації фізичної культури та спорту; здорового способу життя та довголіття; децентралізації, за якої територіальні громади самостійно вирішуватимуть питання місцевого значення, свого добробуту і нести відповідальність за розвиток всієї країни [3]. Освіта є в основі інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави [2].

Науково-теоретичним і нормативно-правовим засадам, організаційним, ресурсним механізмам державного сприяння розвитку в Україні фізичної культури та спорту присвячені дослідження В. Авер'янова, В. Бакуменка, М. Гамана, І Гасюк В. Дзюндзюка, В. Керецьмана, В. Князева, О. Кулініча, М. Латиніна, В. Майбороди, В. Малиновського, Н. Нижник, О. Оболенського, В. Олуйка, Я. Радиша, А. Рачинського, В. Рижих, В. Токовенко, В. Цветкова та ін.

Однак, у сучасних умовах проведення реформ системи державного управління, місцевого самоврядування та територіальної організації влади, з урахуванням сучасних процесів децентралізації, питання розвитку освіти у сфері фізичної культури на регіональному рівні набуває актуальності та потребує відповідного науково дискурсу. Забезпечення розвитку освіти у сфері фізичної культури базується на поєднанні «зусиль органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства для проведення реформи у сфері фізичної культури і спорту з метою приведення її у відповідність із європейськими вимогами і стандартами» [1].

Для визначення шляхів розвитку освіти у сфері фізичної культури на регіональному рівні в умовах децентралізації влади в Україні доцільно проаналізувати:

- діяльність органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо розвитку фізичної культури і спорту;
- роль громадських об'єднань фізкультурно-спортивного спрямування в забезпеченні розвитку сфери фізичної культури і спорту, зокрема її кадрового забезпечення;
- якість освітньо-професійних програм (систем освітніх компонентів, перелік навчальних дисциплін, їх обсяг і логічна послідовність їх вивчення, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти), якість вищої освіти (рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти), якість освітньої діяльності (рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань) за спеціальністю 017 – «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 – «Освіта» щодо відповідності потребам розвитку фізичної культури і спорту, зокрема на регіональному рівні;
- проблеми кадрового, матеріально-технічного, навчально-методичного й інформаційного забезпечення освітньої діяльності з освітньої діяльності у сфері вищої освіти з підготовки фахівців зі спеціальності «Фізична культура і спорт»;
- існуючу практику нормативно-правового, організаційно-інституційного та фінансового сприяння розвитку освіти у сфері фізичної культури та масового спорту на регіональному рівні.

Координовані зусилля органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства доцільно скерувати на забезпечення розвитку: матеріально-технічної бази фізкультурно-оздоровчої діяльності; ресурсного забезпечення дитячо-юнацького та резервного спорту; забезпечення спортивним інвентарем та обладнанням навчальних закладів; проведення засобами масової інформації інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення щодо усвідомлення цінності здоров'я; престижності професій у сфері фізичної культури і спорту, матеріального заохочення працівників цієї сфери; бюджетного фінансування та залучення позабюджетних коштів; механізмів інвестування у розвиток і популяризацію масового спорту [1].

Отже, для забезпечення розвитку освіти у сфері фізичної культури в умовах децентралізації влади необхідна комплексна координованість взаємодій між суб'єктами сфери освіти, сфери фізичної культури і спорту та органами державної влади й органами місцевого самоврядування для забезпечення не лише якості підготовки фахівців за спеціальністю «Фізична культура і спорт», але й через поліпшення організаційного, нормативно-правового, кадрового, матеріально-технічного, фінансового, інформаційного забезпечення для більш повної реалізації суспільної ролі фізичної культури як важливої та невід'ємної складової навчально-виховного процесу на освітніх рівнях дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної та вищої освіти.

Список використаних джерел.

1. Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року [Електронний ресурс] : схвалено розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 р. — Режим доступу : № 1320-р – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/828-2011-%D1%80>;
2. Про освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 05.09.2017, № 2145-VIII — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>;
3. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс] схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

СУТЬ І ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ПРОФСПІЛОК І ОРГАНІЗАЦІЙ РОБОТОДАВЦІВ

На сучасному етапі реалізації реформи місцевого самоврядування однією з актуальних стратегій децентралізації влади є встановлення взаємодії органів місцевого самоврядування, профспілок та організацій роботодавців. Необхідно констатувати, що складна соціально-політична та економічна ситуація в Україні обумовлює на сьогодні гостру необхідність узгодження партнерських стосунків між різними соціально-економічними об'єднаннями та є одним із шляхів підвищення ефективності їх діяльності, чого можливо досягти лише утвердженням принципів соціального партнерства. Складнощі політичного, соціально-економічного стану в Україні, гостра кризова ситуація міждержавного протистояння викликали об'єктивну необхідність подальшого аналізу соціального партнерства, як механізму взаємодії органів місцевого самоврядування, профспілок та організацій роботодавців.

Особливим інститутом соціальної правової держави виступає соціальне партнерство, яке демонструє можливість забезпечення балансу інтересів найманих робітників, підприємців і влади на користь усього суспільства. Соціальне партнерство є важливим механізмом ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування, профспілок і організацій роботодавців.

Уперше термін «партнерство» стосовно соціальних відносин між працівниками і роботодавцями використав англійський філософ Джон-Стюарт Мілль, доводячи у своєму дослідженні «Основи політичної економії і деякі аспекти їх застосування до соціальної філософії» (1848 р.), що розвиток соціальних відносин відбуватиметься шляхом об'єднання робітників із капіталістами і через об'єднання робітників між собою. Він писав, що становище класу робітників можна підвищити лише зміною відношення величини засобів для розподілення між робітниками на користь останніх. Він також запропонував позитивну програму реформування буржуазного суспільства, один із пунктів якої мав такий зміст: перехід від підприємств із найманою працею до кооперативних виробничих асоціацій, тобто поступовий перехід капіталу до рук робітників [3, с. 19].

З розвитком суспільства проблема соціального партнерства виходить далеко за межі соціально-трудова відносин, переростаючи в суспільно-політичну – соціальне партнерство як механізм побудови системи демократичного урядування. Тому в багатьох країнах методологією соціального партнерства керуються фахівці з метою встановлення співробітництва на всіх рівнях владних структур із неурядовими, некомерційними організаціями «третього сектору».

Так, у документах Організації Об'єднаних Націй під партнерством розуміють «добровільні й засновані на співробітництві взаємини між різними суб'єктами, за яких всі учасники домовляються спільними зусиллями домагатися спільної мети або виконувати конкретне завдання й спільно переборювати несприятливі фактори, нести спільну відповідальність, надавати на взаємній основі ресурси й знання й користуватися досягнутими результатами» [6].

Причина, через яку визначення соціального партнерства настільки нечіткі, полягає в природі самого явища – у надзвичайній розмаїтості видів партнерства і форм, в яких можуть приймати партнерства. «Багатосторонні партнерства вкрай широко різняться з погляду цілей, масштабів, складності, рівня діяльності (від локального до глобального), кількості і різноманіття партнерів» [1, с. 34]. Нарешті, «соціальні партнерства можуть містити в собі різну кількість зацікавлених сторін і тому відрізняються за ступенем розмаїтості, причому збільшення розмаїтості надає як нові можливості, так й означає появу нових викликів» [5, с. 11].

Партнерство ж передбачає не тільки необхідність розуміння і визнання інтересів протилежної сторони, але й її сприйняття в якості реалії суспільного розвитку, яку треба визнавати. Важливим аспектом, що визначає стан державної влади, є те, наскільки вона відтворює у своїй діяльності загальні потреби, інтереси, цілі й волю громадян. Масштаб і характер поширення участі громадян у процесах формування та реалізації державно-управлінських рішень залежить від того, як функціонує система «держава – громадянське суспільство», оскільки тільки останнє спроможне сформувати орієнтації на використання громадянами діалогових форм політичної участі.

Роль держави як одного із соціальних партнерів полягає у створенні умов, що задовольняють суспільні потреби шляхом узгодження інтересів «другого» і «третього» секторів із питань соціально-економічної політики. Держава є центром економічного і соціального розвитку, проте не як безпосереднє джерело зростання, а як партнер, каталізатор і помічник. Тому надається такого великого значення ролі держави у вітчизняній системі соціального партнерства [2].

На думку експертів Міжнародної організації праці, соціальне партнерство варто визначати як механізм, за допомогою якого підприємці, представники трудящих й уряду розробляють комплекс погоджених і багатосторонніх шляхів для вирішення всіх важливих питань економічної та соціальної політики в національному масштабі шляхом пошуку компромісів [4, с. 169].

Соціальне партнерство як наукова категорія характеризується багатоаспектністю, різносторонністю та широтою розуміння й трактування. Оскільки воно може бути представлене в багатьох сферах суспільних відносин, то його різноманітні визначення розкривають ту сторону соціального партнерства, яка представляє інтерес для дослідника, що вирішує конкретну проблему.

Таким чином, у науковій літературі і практиці соціальне партнерство характеризується неоднозначно й багатоаспектно. Одні розуміють його як специфічний тип суспільних стосунків між соціальними групами, верствами, класами, спільнотами та іншими соціальними структурами; інші – як механізм взаємин між державними органами, представниками трудящих і роботодавцями, треті – як особливий тип соціально-трудова

відносин, властивий ринковій економіці, що забезпечує на основі рівноправної співпраці найманих працівників і роботодавців оптимальний баланс і реалізацію їх основних інтересів.

Список використаних джерел.

1. Буряк М. Соціальне партнерство в соціально-трудовах відносинах / Буряк М., Григоришена Н. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://intkonf.org/buryak-m-grigorishena-n-sotsialne-partnerstvo-v-sotsialno-trudovih-vidnosinah/> – Назва з екрану.
2. Василенко О.М. Активізація дієвості соціального партнерства державних інституцій з громадськими організаціями / О.М. Василенко // Державне управління: удосконалення та розвиток. – № 3. – 2010. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=105> – Назва з екрану.
3. Милль Дж.С. Основы политической экономии / Дж.С. Милль. – М. : Наука. – 1980. –Т.3.
4. Шадрина Л.Ю. Коллективный договор как инструмент социального партнера: дис. канд.экон. наук: 22.00.08 / Л.Ю. Шадрина. – Новосибирск. – 2004. – 169 с.
5. Enhanced cooperation between the United Nations and all relevant partners, in particular the private sector. Report of the Secretary-General. A/58/150. – United Nations, 2003 [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.un.org.tr/docs/GA%2058%20227.doc – Назва з екрану.
6. Офіційний сайт Федерації профспілок Одеської області – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.fpodessa.org.ua/>

АУРЕЛ СЫМБОТЯНУ

*проректор Академии Публичного Управления,
Республика Молдова, д.полит.н., доцент*

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РЕФОРМЫ ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

Провозглашение независимости Республики Молдова 27 августа 1991 года предопределила реконцептуализацию и ряд фундаментальных изменений социального устройства страны в условиях демократического функционирования государства. Составной частью этих изменений является и реформа публичного управления.

В переходном периоде много уже сделано в этом направлении. Были сформулированы и внедрены новые принципы организации и функционирования публичного управления. Создана нормативная база реформирования публичного управления, в соответствии с которой были переосмыслены функции государства по отношению к местному публичному управлению. Важно отметить, что была институционализована новая кадровая политика в этой области, пересмотрены отношения между публичным управлением и гражданским обществом.

Новым этапом в эволюции реформы публичного управления явилось подписание Республикой Молдова 27 июня 2014 года Договора об Ассоциации с Европейским Союзом. Часть 1 (ст. 21, 22, 23) 4 главы данного Договора предусматривает конкретные мероприятия по кооперированию в области совершенствования управления, реформы государственной службы, гражданской активности в процессе принятия решений, совершенствования межбюджетных отношений и укрепления местной автономии.

В целях реализации этих задач была разработана и утверждена решением Правительства №. 911 от 25 июля 2016 года Стратегия реформы публичного управления на 2016-2020 годы. Данная Стратегия представляет собой обязательство по выполнению требований, предусмотренных в Договоре об Ассоциации с Европейским Союзом в части реформирования публичного управления. Реформа публичного управления должна опережать другие реформы, являясь, этим самым, условием и предпосылкой реформирования других отраслей деятельности. В отличие от предыдущих этапов реформы, нынешняя реформа характеризуется более обширным подходом к преобразованиям в публичном управлении. Речь идёт о достижении истинной децентрализации публичного управления, в том числе и финансовой. Процесс реформирования должен способствовать формированию нового типа публичного управления, основанного на профессионализме и ориентированного на предоставлении качественных общественных услуг.

Стратегия реформы публичного управления состоит из пяти основных разделов:

а) Повышение ответственности управления

Повышение ответственности управления оценивается как средство улучшения жизни граждан. Этого можно достичь путём оптимизации структуры Правительства, консолидации административных возможностей органов местного публичного управления, посредством проведения административно-территориальной реформы. Административно-территориальные реформы, проведенные в 1994, 1998 и 2003 годах, не привели к ожидаемым результатам. В итоге административно-территориальное устройство Республики Молдова не соответствует европейским нормам. Около 86 % административно-территориальных единиц первого уровня имеют менее 5000 жителей. Больше того, 25 % административно-территориальных единиц не соответствуют законным требованиям, имеют менее 1500 жителей. Вот почему Стратегия предусматривает разработку Концепции и Дорожной карты подготовки и проведения предстоящей административно-территориальной реформы.

б) Разработка и согласование публичных политик

Разработка и согласование публичных политик представляет процесс трансплантации политического видения правительства в стратегических документах, нормативных актах и мероприятиях по предоставлению услуг населению. Акцент ставится на необходимость обеспечения интегрированного процесса разработки и

согласования публичных политик через межминистерский комитет. Этого можно достичь путём интерактивного механизма всех участников процесса разработки и согласования публичных политик. Особую роль в этом процессе предназначено Государственной Канцелярии, Министерству Финансов, Министерству Иностранных дел и Европейской Интеграции, Министерству Юстиции.

в) Модернизация общественных услуг

Модернизация общественных услуг предполагает предоставление качественных, оперативных, транспарентных и доступных общественных услуг населению. Для этого нуждаемся в постоянной актуализации нормативной и методологической базы по обеспечению модернизации общественных услуг в соответствии с европейской практикой, что должно привести к повышению качества и доступности общественных услуг, в том числе, путем электронизации операционных процессов. Предусмотрено также создание соответствующих условий и институциональных способностей по укреплению человеческих ресурсов для учреждений, предоставляющих общественные услуги.

г) Менеджмент публичных финансов

Система менеджмента публичных финансов – это эффективный процесс обеспечения и управления публичными финансовыми ресурсами транспарентно и по самым высоким стандартам экономии. Стратегия определяет учреждения, ответственные за менеджмент публичных финансов: Парламент, Счётная Палата, Правительство, Министерство Финансов, Национальная Касса по Социальному Обеспечению, Национальная компания по медицинскому обеспечению, Центральные органы власти, Местные органы власти, Бюджетные учреждения. Задача в этой области состоит в создании современной финансовой системы, основанной на транспарентных принципах и процедурах формирования и администрирования национального публичного бюджета

д) Менеджмент человеческих ресурсов

В соответствии с требованиями Стратегии, профессионализм, неподкупность и порядочность человеческих ресурсов должны обеспечивать повышение эффективности публичного управления. В этой связи сформулированы задачи по приведению нормативной базы и системы менеджмента человеческих ресурсов на уровень современных требований. Особое внимание уделяется вопросам трудоустройства и повышения по карьерной лестнице на основе принципа меритократии, деполитизации и обеспечения стабильности в должности государственных служащих, развития эффективной системы повышения квалификации и профессионального роста, улучшения системы оплаты труда государственных служащих.

В заключении отметим, что реализация предусмотренных Стратегией мероприятий предоставляет собой комплексное управленческое упражнение и требует достаточных усилий от всех вовлечённых участников. Успех реализации Стратегии зависит от политической воли, способности мобилизации финансовых ресурсов, человеческого капитала, информационных и других ресурсов, находящихся в распоряжении органов публичного управления.

Библиография.

1. Acord de Asociere dintre Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele sale membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, http://www.gov.md/public/files/2013/ianuarie_2014/ACORD_RM-UE_1.pdf
2. Strategia privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020, <http://infoeuropa.md/administrareapublica/strategia-privind-reforma-administratiei-publice-pentru-anii-2016-2020/>
3. Planul de acțiuni pe anii 2016-2018 pentru implementarea Strategiei privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020, <http://monitorul.md/monitor/v-209-v/>
4. Programul de activitate al Guvernului 2016-2018, <http://www.gov.md/ro/advanced-page-type/government-activity-program>

СКРИПКА ЄЛИЗАВЕТА ВІТАЛІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У РОЗВИТКУ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Останні роки після Революції Гідності, українське суспільство переживає глобальні перетворення, які обумовлені обраним демократичним шляхом розвитку. Європейську інтеграцію проголошено стратегічною метою. На всіх рівнях влада говорить про важливість діалогу з громадськістю, у зв'язку з чим важливого значення набуло офіційне визнання ролі громадянського суспільства, що підтверджено розробкою нової державної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. [5].

Одним з основних напрямків реалізації стратегії визначено стимулювання участі організацій громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку України. На думку громадських експертів, «неурядовим організаціям може по праву належати провідна функція у наданні соціальних послуг на рівні громади» [3]. У такому разі варто зазначити, що у країнах розвиненої демократії громадянське суспільство є рівноправним партнером держави та бізнесу у вирішенні соціальних і суспільних проблем. При цьому саме держава бере на себе зобов'язання створити сприятливі правові умови для діяльності неурядових організацій, що належним чином обслуговує надання ними соціальних послуг.

В аналітичній записці національного інституту стратегічних досліджень стосовно основних тенденції та проблем реалізації «Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки» вказано, що важливим стратегічним завданням варто вважати роздержавлення соціальної сфери та створення державою сприятливих умов для широкого залучення ОГС до надання соціальних послуг. Суттєві перешкоди для участі ОГС на ринку соціальних послуг та залучення на ці потреби бюджетних коштів створюють надто обмежені можливості такої цільової підтримки ОГС користуючись бюджетними коштами. При цьому маємо констатувати відсутність сприятливих умов для виходу ОГС на цей ринок та отримання державного замовлення на надання соціальних послуг. [2].

Для вирішення даних питань у рекомендаціях національного інституту стратегічних досліджень міністерству соціальної політики України значиться здійснити комплекс заходів з подальшого делегування ОГС державних повноважень у сфері надання соціальних послуг та розширення обсягів соціального замовлення. [2].

Гарним прикладом взаємодії політики національного уряду у сфері розвитку громадянського суспільства та взаємодії органів державної влади з неурядовими організаціями служить Республіка Польща, де основним документом у визначеній сфері вважається, а Закон «Про суспільно корисну діяльність та волонтерство», який у країні вважають «конституцією НУО» [4].

Цей закон став основою для ухвалення Національної стратегії розвитку громадянського суспільства та підтримки Фонду громадянських ініціатив, які на сучасному етапі є ключовими елементами еволюції громадянського суспільства Польщі. У 2005 році в Польщі прийняли першу Стратегію розвитку громадянського суспільства (SWRSO), в якій визначалися цілі та завдання з активізації громадськості та ОГС у державі на період 2007–2013 років (програмний цикл фондів ЄС) [6]. Головним ефектом (та результатом) її впровадження стало встановлення основи для створення так званого Фонду громадянських ініціатив (FIO) – довготермінової урядової програми підтримки ініціатив громадянського суспільства, що базувалася на наведених у стратегії пріоритетах. Через три роки, 4 листопада 2008 року, Рада міністрів ухвалила Резолюцію про затвердження Стратегії розвитку громадянського суспільства на 2009–2015 роки й Резолюцію про затвердження Національної оперативної програми Фонду громадянських ініціатив на 2009–2013 роки, подану міністром праці та соціальної політики.

Головним органом, уповноваженим контролювати реалізацію Закону «Про суспільно корисну діяльність та волонтерство», є Польська рада з питань суспільно корисної діяльності (далі – Рада), яка почала повноцінно працювати з 2004 року. Бувши консультативним органом при міністрі економіки, праці та соціального забезпечення, вона є дієвим механізмом співпраці між державною владою та НУО на національному рівні, що розширює базу соціального партнерства [1, с. 88]. Фактично Рада є формою інституціалізованого громадянського діалогу, що доповнює дві інші його складові – Соціально-економічну тристоронню комісію (форум для дискусій між державною адміністрацією, профспілками та організаціями приватних роботодавців) і Об'єднаний комітет центрального та місцевих урядів.

Одним з інструментів, що застосовується польським урядом для моніторингу ефективності державної політики, виступає Департамент суспільно корисної діяльності, котрий є структурним підрозділом Міністерства праці та соціальної політики. Не вважаючи на те, що останнє посідає провідні позиції в реалізації та моніторингу державної політики сприяння розвитку ОГС, польський парламент також має свої механізми взаємодії з громадськістю – спеціальний парламентський підкомітет та парламентську групу зі співпраці з ОГС, які розробляють важливі для організацій громадянського суспільства законопроекти.

Вважаю, що вищевказаний комплекс заходів, став основою делегування ОГС державних повноважень у сфері надання соціальних послуг у республіці Польщі, та може служити гарним прикладом для вирішення аналогічних питань у нашій країні.

Список використаних джерел.

1. Державна політика розвитку громадянського суспільства. Моніторинг ефективності. Європейський досвід: Аналітичний огляд. 2011 рік. – К.: ПРООН, 2012 [Електронний ресурс]. – http://www.undp.org.ua/files/ua_89339Analytical_review_UKR_final.pdf
2. Корнієвський О.А., Руденко А.Ф.: Основні тенденції та проблеми реалізації «національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки». Аналітична записка Національний інститут стратегічних досліджень — [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/nac_strateg-36e4c.pdf
3. Недержавні громадські організації та соціальні послуги.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dukhovnist.in.ua/uk/dukhovna-demokratiya/171-dzyndza>
4. Про діяльність суспільної користі і волонтеріат: Закон Польщі від 29 травня 2003 р. [Електронний ресурс]. – <http://www.lawngo.net/index.php?itemid=129>
5. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України від 26 лютого 2016 р. № 68/2016 р. національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 - 2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>
6. Strategii Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego 2005 [Електронний ресурс]. – <http://www.pozytek.gov.pl/Strategia,Wspierania,Rozwoju,Społeczenstwa,Obywatelskiego,493.html>

СМАЧНИЙ ВІТАЛІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

*заступник сільського голови Олександрівської сільської ради
Жмеринського району Вінницької області*

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Одним з найбільш актуальних завдань побудови сучасної демократичної, конкурентоспроможної і соборної Української держави, забезпечення її сталого розвитку є прискорення реформування місцевого самоврядування. Йдеться передусім про формування повноцінного ефективного самоврядування на базовому, районному та обласному рівнях з утворенням відповідних інститутів, оптимізацію адміністративно-територіального устрою та чинної моделі територіальної організації влади, запровадження дієвих механізмів партисипативної демократії на місцях.

У 2014 році Урядом України розпочато реалізацію широкомасштабної реформи місцевого самоврядування, яка, зокрема, передбачає передачу більших повноважень від центральної влади органам місцевого самоврядування, розширення їх ресурсної бази тощо. У цьому зв'язку особливого значення набувають питання розвитку співробітництва територіальних громад (міжмуніципального співробітництва) як дієвий та гнучкий інструмент забезпечення спроможності територіальних громад та сталого місцевого розвитку.

Міжмуніципальне співробітництво закріплене, зокрема, в ч. 1 ст. 10 Європейської Хартії місцевого самоврядування [1], де зазначено: органи місцевої влади при здійсненні своїх повноважень мають право співпрацювати для здійснення завдань, що становлять спільний інтерес.

Організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад, принципи, форми, механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контролю визначаються Законом України «Про співробітництво територіальних громад» [2], який був прийнятий у 2015 р. У ньому співробітництво територіальних громад може реалізуватися у таких формах:

- делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів;
- реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів;
- спільне фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності – інфраструктурних об'єктів;
- утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій – спільних інфраструктурних об'єктів;
- утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень.

Метою співробітництва є забезпечення соціально-економічного, культурного розвитку територій, підвищення якості надання послуг населенню на основі спільних інтересів та цілей, ефективне виконання органами місцевого самоврядування визначених законом повноважень.

Міжмуніципальне співробітництво, як нова (інноваційна) форма політики місцевого і регіонального розвитку, останнім часом набуває все більшого поширення в європейських країнах та в Україні. Його поява пов'язана з тим, що місцеве самоврядування на сьогодні має справу з проблемами, можливі варіанти вирішення яких пропонує саме міжмуніципальне співробітництво [3].

Як свідчить досвід інших країн, співробітництво територіальних громад не можна розглядати як одноразову дію, але як комплекс дій (організаційних, юридичних, інституційних, управлінських тощо). Все це обумовлює необхідність подальшого вивчення співробітництва територіальних громад саме з позицій галузі науки державного управління.

В останні роки науковому вивченню питань розвитку співробітництва територіальних громад в умовах реалізації реформи місцевого самоврядування приділяється значна увага. Так, серед вітчизняних та іноземних науковців, які досліджували різні аспекти розвитку місцевого самоврядування, слід виділити Батанова О., Борденюка В., Ворону П., Врублевського О., Гелич А., Демчишена В., Зелінську О., Костіну Н., Кравченка В., Куйбіду В., Любченко П., Мамонову В., Оленковську Л., Полтавець В., Пухтинського М., Тимечко І, Ткачука А., Толкованова В., Шарова Ю. та ін.

Однак сьогодні, враховуючи нові пріоритети державної політики щодо децентралізації публічної влади та реформи місцевого самоврядування, а також нове законодавство щодо розвитку співробітництва територіальних громад, є доцільним більш поглиблено вивчити сучасний стан розвитку співробітництва територіальних громад, дослідити досвід інших (європейських) країн з цього питання, а також виробити (на основі проведеного аналізу) відповідні рекомендації щодо подальшого розвитку та підвищення ефективності співробітництва територіальних громад в умовах реалізації реформи місцевого самоврядування в Україні.

З огляду на зазначене необхідним є: дослідження нормативно-правового регулювання співробітництва територіальних громад; вивчення закордонного та вітчизняного досвіду співробітництва територіальних громад; аналіз сучасного стану співробітництва територіальних громад в Україні; визначення основних напрямів розвитку співробітництва територіальних громад з урахуванням пріоритетів та завдань реформи місцевого самоврядування в Україні. Треба розробити методичні підходи щодо формування мережі співробітництва територіальних громад на основі внутрішньо регіонального районування; обґрунтувати потенційні зони та форми співробітництва територіальних громад в умовах промислово-аграрного регіону з домінуючим у системі розселення адміністративним центром (Одеської області); визначити методичні підходи щодо формування та реалізації програм міжмуніципального співробітництва в регіоні; розробити методику відбору пріоритетних міжмуніципальних проектів для реалізації в межах програм

міжмуніципального співробітництва; запропонувати типовий для промислово-аграрних регіонів України міжмуніципальний інвестиційний проект у складі програми співробітництва територіальних громад.

Список використаних джерел.

1. Європейська Хартія місцевого самоврядування: Ратифікована Законом України від 15.07.1997 №452-1997.
2. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.07.2014 №1508-VII.
3. Співробітництво територіальних громад (міжмуніципальне співробітництво – ММС) : навч.-практ. посібник / наук. ред.: В. В. Толкованов, Т. В. Журавель ; Тернопільський національний економічний університет. – К., 2016. – 154 с.

ХУДОБА ОЛЕКСАНДРА ВАСИЛІВНА

*докторант кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., старший викладач*

СПРОМОЖНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ДО ВИРІШЕННЯ GERIATRICHNИХ ПРОБЛЕМ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Урядом України розроблено амбітну програму реформ, у верхній частині якої визначено реформу децентралізації. Таким чином Україна намагається провести масштабні зміни з метою ефективнішого використання ресурсів і надання послуг відповідно до спроможності і пріоритетів громади, враховуючи потреби громадян. Здійснення реформи на принципі децентралізації влади в Україні означає передачу повноважень та ресурсів від національного уряду до субнаціональних адміністративних одиниць аж на «найближчий до людей рівень влади» [2], посилюючи демократичне врядування шляхом зменшення відстані між громадянами та їх урядом. «Обіцянка» децентралізації полягає в тому, що наблизивши владу до людей, органи місцевого самоврядування будуть мати більш повноважень щоб реагувати на щоденні потреби громадян та сприяти економічному зростанню за рахунок залучення інвестицій у свої громади.

Передбачається, що реформа децентралізації в Україні призведе до істотних змін у ролі державних органів на місцевому рівні і реформування місцевого самоврядування на всіх рівнях адміністративно-територіального поділу. Органи місцевого самоврядування різних рівнів – громади, району, області – отримають повноваження, які найбільш доцільно та ефективно можна виконувати саме на цьому рівні, а відповідно до повноважень отримають необхідні фінансові, матеріальні та інші ресурси під їхню власну відповідальність. Проте органи місцевого самоврядування повинні мати спроможність і механізми для прозорого та ефективного управління державними ресурсами для того, щоб довести громадянам, що вони здатні на ефективну розробку систем надання послуг. Потреби на місцевому рівні є значними і їх вирішення вимагає створення відповідних місцевих рад, залучення фахівців для сприяння бюджетуванню за участю громадськості, стратегічного планування та підтримки місцевих ініціатив. Більш того, оскільки реформа децентралізації надає місцевим органам влади більшу відповідальність та доступ до ресурсів, вимоги до прийняття ними відповідальних рішень стосовно розподілу бюджетів та розвитку їхніх громад будуть природно зростати.

«Спроможність» територіальних громад визначається як «здатність самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема, у сфері...охорони здоров'я, соціального захисту...з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці» [1]. Це відповідно означає, що громади повинні мати кадрові та фінансові можливості у вирішенні усіх питань охорони громадського здоров'я.

Поліпшення якості життя й охорони здоров'я призвело до певної демографічної перемоги – до зростання тривалості життя населення, однак з іншого боку, старіння населення передбачає серйозні економічні й соціальні проблеми. Старші люди традиційно залишаються на утриманні своїх дітей, а не на пенсійних забезпеченнях. Відтак одним з викликів суспільства, який потребуватиме самостійних рішень територіальних громад, є розроблення, впровадження та фінансування механізмів з організації догляду за людьми похилого та старечого віку. Відповідно до доповіді Європейської комісії про старіння, коефіцієнт залежності людей, яким виповнилося 65 років до економічно активної вікової групи (15-64 роки) зараз становить 27,8% і буде постійно збільшуватися аж до 50,1% в 2060 році, тобто зросте майже вдвічі [5], що певною мірою створює загрози для економічного розвитку територій.

Однією з основних причин інвалідності та залежності літніх людей у всьому світі є деменція, що проявляється у порушенні логічного та абстрактного мислення і не дозволяє пацієнтам виконувати щоденні обов'язки відповідно унеможлиблюючи їх самообслуговування. Одним з найскладніших моментів, що асоціюється з деменцією, є різноманітні поведінкові розлади, які стають причиною нещасних випадків і вимагають організації особливого догляду. Деменція, а також пов'язані з нею стигматизація і соціальна ізоляція, є серйозною проблемою суспільної охорони здоров'я і створює величезний фізичний, психологічний, соціальний та економічний вплив для сімей та громади [3].

Деменція викликана різноманітними захворюваннями та травмами, які безпосередньо чи опосередковано впливають на головний мозок, такі, наприклад, як хвороба Альцгеймера або інсульт. Зокрема хвороба

Альцгеймера є найпоширенішою причиною деменції і може спричинити виникнення деменції в 60-70% усіх випадків [4].

Від деменції страждають не тільки хворі. Вона зачіпає і змінює життя членів їх сімей. Деменція є дорогим захворюванням з точки зору соціальних, економічних і медичних витрат. Необхідність в довгостроковому лікуванні і догляді за людьми, що страждають деменцією, викликає перенапруження в системах охорони здоров'я та соціальних системах і бюджетах. Через катастрофічно високі витрати на медичну допомогу сім'ї залишаються за межею бідності. Деменція змінює життя величезного числа людей і покладає непомірний економічний тягар витрат на сім'ї. Витрати на догляд за хворими деменцією, ймовірно, будуть рости ще швидше, ніж її поширеність, і в зв'язку з цим важливо, щоб суспільство було готове до подолання тягара соціальних і економічних проблем, викликаних деменцією.

Деменція чинить серйозний інвалідизуючий вплив на осіб, які страждають на це захворювання, і нерідко має руйнівні, передовсім психологічні, наслідки для тих, хто здійснює догляд за ними, і членів їх сімей. У зв'язку зі збільшенням числа таких людей майже кожен знає кого-небудь, хто страждає на деменцію, або того, чий життя вона торкнулася.

Сучасні структури місцевого самоврядування мають набагато менше повноважень та відповідальності, ніж це передбачено реформою децентралізації, і, відповідно, їм бракує практичного досвіду в управлінні та вирішенні подібних медико-соціальних питань. Отже, щоб краще проаналізувати проблему, прогалини та можливості їм необхідно:

мати підтримку аналітичного потенціалу;

удосконалювати навички з організації та проведення відкритих та доступних для всіх громадян зустрічей щодо формування та обговорення стратегічних планів та пріоритетів місцевої політики із активним залученням регіональних організацій громадянського суспільства;

виробити власне бачення, як підвищити обізнаність населення про деменцію, сформулювати власний підхід до цієї проблеми з точки зору суспільної охорони здоров'я і перейти до прийняття належних заходів на місцевому рівні на основі принципів доказовості, справедливості, залучення та інтеграції.

Список використаних джерел.

1. Методика формування спроможних територіальних громад/ Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248117469&cat_id=246711250
2. 5 необхідних кроків для проведення реформи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://decentralization.gov.ua/5_steps
3. Dementia: a public health priority /World Health Organization and Alzheimer's Disease International/. – 2012. – 112 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.who.int/mental_health/publications/dementia_report_2012/en/
4. World Alzheimer Report 2016 / Alzheimer's Disease International. – 2016. – 140 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.alz.co.uk/research/world-report-2016>
5. World Population Ageing 2015 / United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. – 2015. – 28 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WPA2015_Highlights.pdf

ЧАЛА НІНА ДМИТРІВНА

*професор кафедри маркетингу та управління бізнесом
Національного університету «Києво-Могилянська академія» (м. Київ), д.держ.упр.*

ГАВРИЛЕНКО ОЛЕКСІЙ ВАДИМОВИЧ

*доцент кафедри безпеки інформаційних технологій
Національного авіаційного університету (м. Київ), к.т.н.*

ВИКОРИСТАННЯ BIG DATA У РОБОТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

В умовах обмежених ресурсів надзвичайно важливо раціонально і ефективно забезпечити їх використання. Для цього важливо знати, які саме потреби виникають у населення на певній території? Яка кількість населення перебуває на цій території? Яка демографічна структура населення, стан його здоров'я? Відповіді на всі ці питання можуть бути знайдені при аналізі великих масивів даних (big data) [1]. Проте в Україні практика аналізу великих масивів даних тільки починається, зокрема при плануванні транспортних маршрутів, форсайті. За деякими напрямками в Україні взагалі відсутні первинні дані, за якими можна проводити аналіз. Отже, актуальність даного дослідження зумовлена спробами використати у практиці наявні масиви великих даних.

Оскільки в Україні тільки започатковується практика використання наявних даних, то представлена робота призначена для просвітництва, розуміння напрямів використання великих масивів даних та вразливості щодо поширення інформації. За мету цієї роботи поставлено визначити, що саме відноситься до великих масивів даних (Big Data) та описати моделі прийняття рішень спираючись на ці дані у практичній діяльності місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування.

Термін великі масиви даних (Big Data) почав активно використовуватися з 2011 року. При цьому «великий» (Big) означає дійсно великий. Отже, великі масиви даних (Big Data) – це серія підходів, інструментів і методів обробки структурованих і неструктурованих даних великого об'єму і значної різноманітності для отримання сприйнятних для людини результатів [1]. Поява великих масивів даних у публічному просторі пов'язано із поширенням соціальних мереж, збором даних з камер спостереження, отриманням даних операторами мобільного зв'язку, впровадженням електронних систем державного управління (e-Health, ЄДБО, база даних декларацій про доходи, тощо). Наявність великих масивів даних з одного боку породжує суттєві проблеми захисту інформації, з іншого – є джерелом знань щодо особливостей поведінки населення, стану його здоров'я, траєкторії руху по місту. Ці дані можуть бути використані для планування маршрутів громадського транспорту, необхідних медичних послуг, розвитку соціальної інфраструктури [2].

Дані, які збираються у мобільних операторів, дають можливість оцінити мобільність населення, економічну та соціальну активність, тощо. Українське законодавство зобов'язує операторів захищати персональні дані [3], відповідно для аналізу і прийняття рішення можуть використовуватися анонізовані дані, або агреговані дані. Для планування маршрутів громадського транспорту важливо знати агреговані траєкторії мобільності населення, їх розподіл у часі, а також розташування інфраструктурних об'єктів. Ці дані дають можливість визначення попиту мобільності від населення, що є вихідними даними для планування місцевою владою пропозиції громадських перевезень.

Інший приклад пов'язаний з аналізом великих масивів даних зі сфери охорони здоров'я [4]: щодо здоров'я населення, плануванням профілактичних заходів, вакцинації, тощо. У цій царині самі пацієнти переймаються збереженням інформації та забезпеченням її конфіденційності. Відповідно при зборі і збереженні інформації надзвичайно важливо технічно забезпечити: захист інформації про стан здоров'я пацієнта; послідовно і обережно використовувати дані про стан здоров'я пацієнтів, незалежно від типу суб'єкта, який їх збирає (будь то лікарня чи комерційне медико-санітарне приладдя) і реагувати на ризики конфіденційності, які можуть бути спричинені різними моделями обміну даними про здоров'я; забезпечувати відповідальність за дотримання правил збереження інформації; забезпечувати стимули для прийняття технічного завдання щодо підвищення рівня приватності архітектури масиву даних/моделі для збору та обміну даними; ґрунтуватися на продуманому застосуванні принципів справедливої інформаційної політики.

Водночас, дані про стан свого здоров'я пацієнт може сам виносити на медичні форуми, соціальні мережі, залишати при пошуку в мережі Інтернет, тощо. В залежності від мобільних додатків, якими користується пацієнт, у мережу можуть потрапляти не тільки дані про стан здоров'я (вага, захворювання, тиск, тощо), але й режим харчування, фізичне навантаження та інш. Наявність таких даних дозволяє розробляти політику охорони здоров'я, спираючись на врахування поведінкові чинники, що дозволяє корегувати поведінку пацієнта, а не лікувати наслідки.

Отже, використання великих масивів даних при прийнятті рішень на місцевому рівні впроваджує нову культуру обґрунтування рішень, дає можливість більш зважено обирати альтернативи та посилювати ефект від їх реалізації [5]. Водночас це створює додаткові ризики і загрози у царині забезпечення захисту, збереження і конфіденційності інформації.

Список використаних джерел.

1. Saint John Walker Big Data: A Revolution That Will Transform How We Live, Work, and Think // International Journal of Advertising Vol. 33 , Iss. 1,2014. – p. 181 – 183
2. Gang-Hoon Kim, Silvana Trimi, Ji-Hyong Chung Big-Data Applications in the Government Sector // Communications of the ACM,2014. – Vol. 57 No. 3, p. 78-85
3. Закон України № 2297-VI від 01.06.2010 «Про захист персональних даних». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
4. McGraw Policy Frameworks to Enable Big Health Data. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pf.org/wp-content/uploads/McGraw-Policy-Frameworks-to-Enable-Big-Health-Data.pdf>
5. Hsinchun Chen, Roger H. L. Chiang, Veda C. Storey Business Intelligence and Analytics: from Big Data to Big Impact. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/32970305/FROM_BIG_DATA_TO_BIG_IMPACT.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1507589794&Signature=oHlfjrZfPuJUiW%2FXK1s%2FNCfrxJY%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DSPECIAL_ISSUE_BUSINESS_INTELLIGENCE_RESE.pdf

ЧЕБАН ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

*доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ.упр., доцент*

ЛІБЕРАЛІЗМ ЯК ІДЕЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

*Стан свободи, це все-таки не стан свавілля
Джон Лок*

На початку розгляду вищенаведеної тези хочу навести висловлювання Фрідріха А. Гаєка: «Лібералізм і демократія, незважаючи на сумісність, – не одне й теж. Перший стурбований межами урядових повноважень, а друга цікавиться тими, хто має ці повноваження. Різниця стає очевидною, якщо розглянути їхні протилежності:

протилежністю лібералізму є тоталітаризм, а протилежністю демократії – авторитарність». Разом з тим, він також визнає, що демократичний уряд може бути авторитарним, а авторитарний уряд може діяти на основі ліберальних принципів. Причому, вимагаючи необмеженої влади більшості, другий різновид «лібералізму» став радше демократизмом, ніж лібералізмом, і стає по суті антиліберальним [1].

Фрідріх А. Гаєк центральним поняттям лібералізму визначає запровадження універсальних правил справедливої поведінки, за умови захисту загально визнаної приватної сфери індивідів. Таким чином формується спонтанний порядок людської діяльності набагато більшої складності, ніж той, який можна було створити цілеспрямованими заходами. Наслідком цього є обмеження застосування урядом примусу, при наданні урядом певних послуг, що забезпеченні ресурсами для викання цієї місії [1].

Концепція загального добробуту або суспільного добра вільного суспільства не визначається як певна сума відомих конкретних результатів, яких треба досягти. Вона визначається як абстрактний порядок, що не зорієнтований на будь-які конкретні цілі, а забезпечує кожному членові суспільства використання своїх знань для досягнення власних цілей. Отже, формується вільне номократичне суспільство, що керується правом, на відміну від невільного телократичного суспільства, що базується на керуванні меті [1].

В цьому сенсі економіка, як економіка вільного суспільства, перетворюється на процес організації або упорядкування певного запасу ресурсів з метою задовольнити єдину низку прагнень і досягти певних цілей. В основі лежить принцип узгодження думок у єдиний погляд на відносну важливість різних конкурентних цілей і визначення яким чином треба використовувати ресурси. Важливим моментом є те, що запровадження правил справедливої поведінки, відповідне дотримання членами суспільства цих правил, прагнення обмежити уряд щодо примусу у запровадженні правил справедливої поведінки – вимагає від громадян компенсувати не тільки витрати, пов'язані з підтримкою цих правил, а й витрати уряду, пов'язані з непримусовими функціями (наприклад – надання послуг) [1].

Таким чином, основою лібералізму стає вимога верховенства права в класичному розумінні цього терміна. Тобто примусові функції уряду суворо обмежені однокоового для всіх верховенства права – однакових правил справедливої поведінки у відносинах з іншими членами суспільства [1].

Ринок розглядається як результат взаємодії економік (від сім'ї, фермера, підприємця до держави), тому лібералізм визнає, що спонтанні сили ринку можуть не створювати або створювати неадекватно пропозиції певних послуг з різних причин. Такий підхід вимагає надавати уряду певні ресурси для забезпечення надання цих послуг громадянам які вони не можуть придбати на ринку. Це вимагає визначення межі між примусовими повноваженнями уряду і забезпеченням послуг з боку уряду, коли він, не маючи ніяких примусових повноважень або монополій, використовує тільки ресурси наданні для цієї мети з наданням повної свободи їх використання [1].

Укорінення лібералізму відбувається у тих країнах де немає свавілля влади. Складним для його становлення є розуміння права як продукту продуманої законотворчості, і занепадає під впливом правого позитивізму та демократичної доктрини, які не знають жодного іншого критерію справедливості, крім волі законодавця [1].

Герберт Спенсер у своєму «Прийдешнє рабство» розглядає питання втручання держави, коли щось відбувається неправильно. Досліджуючи баланс між індивідуальним і соціальним він розглядає проблематику діяльності правлячого органу, як такого, якого створили і тримали б під постійним наглядом, і який контролює не більше ніж потрібно для блага всіх без винятку. Така постановка питання передбачає, що кожен член спільноти як індивід був би рабом спільноти як цілого. Такий зв'язок існував у військових спільнотах навіть у за квазінародних форм правління. Ця доктрина притаманна державі яка постійно воює і соціалізм несподівано знову запроваджується у державі, яка має бути суто індустріальною. Праця кожного належатиме сукупності усіх, і винагорода за працю є такою яку влада вважатиме належною. Таким чином адміністрування буде направлене на зберігання такого рабства. Наступне положення міститься у тому, що адміністрація невдовзі стає не такою, якою її задумували. Передбачається, що чиновництво буде працювати як йому було призначено, що вони ніколи не роблять [2].

Жадоба влади, егоїзм, несправедливість брехливість, які за відносно короткій термін приводять до лиха, й накопичуються з покоління в покоління. Така адміністративна організація величезна, надскладна, наділена всіма ресурсами постійно розвивається і зміцнюється, яка в підсумку стає нездоланною. Потрібна лише війна з сусіднім суспільством або якісь внутрішні заворушення, що вимагатимуть придушення силою, задля перетворення соціалістичної адміністрації на всепоглинаючу тиранію на зразок тієї, що існувала в стародавні часи [2].

«Якщо кожен, маючи свободу використовувати свої можливості у межах, встановлених подібною свободою інших, отримує від своїх ближніх стільки за свою працю, у скільки вони оцінюють її у порівнянні з працею інших – якщо угоди, дотриманні усіма, приносять кожному частку, визначенні таким чином, і кожному забезпечено у сенсі його особи та власності можливість задовольняти свої потреби заробленим, тоді збережено важливий принцип як індивідуального, так й соціального життя» [2].

На останок хочу навести роздуми Річарда Рорті щодо постмодерністського буржуазного лібералізму. Розглядаючи Постмодернізм він розглядає можливість називати його релятивізмом, який заперечує сам себе: «Безперечно, релятивізм спростовує сам себе, проте все-таки існує різниця між твердженнями, що «кожна спільнота не гірша від будь-якої іншої», і твердженням, що «нам потрібно формувати себе на основі сукупностей, які ми становимо, на основі спільнот, з яким ми нині ототожнюємо себе» [3].

Список використаних джерел.

1. Фрідріх А. Гаєк. Принципи ліберального соціального порядку // Лібералізм: Антологія / Упоряд. Ою Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 2002. – С. 19-33.
2. Герберт Спенсер. Прийдешнє рабство. // Лібералізм: Антологія / Упоряд. Ою Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 2002. – С. 653-656
3. Річард Рорті. Постмодерністський буржуазний лібералізм // Лібералізм: Антологія / Упоряд. Ою Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 2002. – С. 229-235

THE DECISION-MAKING PROCESS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA THROUGH THE REFORM OF THE PUBLIC ADMINISTRATION

In the Republic of Moldova, the need to respond to on-going structural changes in the economy and society has been reflected in the public administration environment since the 1990s. This brings with it the need for changes in the functioning of public administration on both the national and local level. This involves the decentralisation of the decision-making process, the implementation of smart public administration principles, the electronization of public administration, the reform of the territorial structures of public administration, changes to the composition and focus of the activities of central administration agencies, an emphasis on quality management as well as greater public involvement in public administration etc.

In the Republic of Moldova, the reform was initially associated with the restoration of the independent position of municipalities in the 90s when the membership in the Council of Europe and declaration on sharing the European Charter of Local Self-governing principles brought this process to its end.

The current effort to reform central administrations by reducing the number of ministries and regrouping agendas in order to strengthen functional relations and synergies in governmental decision-making is directed at the current form of central government and even corresponds to the longer-term considerations mentioned above about changing the organization of Republic of Moldova agendas.

A major change that must be made by the territorial public administration, which, in its next wave at the beginning of the millennium, sought to deepen decentralization by transferring other competencies local government.

In the case of the large European states (typically France and the change in the system of regions since 2016), in the past decades, administrative reforms have led to the creation of functional, internally integrated regions with a population size of over 1 million. The point was to create economically strong units that would be capable of the autonomous development of their economy and the coordination of development activities within the entrusted region territory (business, research, education, transport infrastructure etc.)

Moldova is participating in a discussion on a new division of their territory. Now, the Republic of Moldova is divided into 42 districts (+ large cities). Considerations on the possibility of the decentralisation of decision-making processes from regions to the above-mentioned units have emerged during meetings with public administration representatives.

In addition to the above arguments, the decision to go this way is based on the fears of representatives of small municipalities that they would lose their local identity and the weakening of the influence on local decision-making. Decision-making powers are not fully delegated to another entity, municipalities will keep at least some indirect control over decisions.

At the same time, on the basis of the European Charter of Local Self-Government in the Republic of Moldova, the principle of subsidiarity must be fully applied, from the point of view of the relationship between local government, tasks in a separate competence are dealt with at the lowest possible level.

A proper tool for the reinforcement of the partnership between the central government and local self-governing bodies are regular meetings of representatives of municipalities and the central government.

Transparency in the decision-making process represents the main rule. Evaluation, in the decision-making process includes one of the key steps. The purpose of the evaluation is to establish qualitative administrative acts for effective and democratic governance. The objective of the evaluation is to create source documents for further decision making processes. Making use of knowledge from the evaluation process is closely related to the feedback mechanism.

Basic limitations of evaluation to the decisional processes:

- Ambiguous or unclear focus of objectives, lack of consensus on their interpretation among policy players,
- Unclear or unpremeditated logical scope of the support/intervention.
- Difficult to be measure objectives ,
- Lack of indices measuring the achieved results, outputs, impacts, missing initial and target values,
- Insufficient or missing collection of data and information on the implementation.

The issue of the reform of the Moldova public administration is accepted in official documents where this topic is one of priority topics. The key objective in this field is to reinforce capacities of institutions and human resources on the level of central and local authorities. The structure of specific objectives clearly indicates that the issue of the structure and processes on various levels of the administration is a current topic. One of the specific objectives is to reinforce the structure and processes on the national, regional and local administration level by means of the decentralisation of powers with an emphasis on the need to develop an efficient system of multi-level administration based on a clear division of powers through transparency in making-decisions process.

РОЗВИТОК СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Місцеве самоврядування як особливий соціальний устрій суспільства, а також первинний рівень публічної влади в сучасному світі визнається єдиною можливим демократичним інститутом управління місцевим співтовариством, що спирається на правові норми, а також традиції, звичаї та громадську думку членів суспільства. Така форма здійснення місцевої влади безпосередньо наближена до мешканців, що дає змогу забезпечувати їх потреби та інтереси, брати участь у вирішенні питань місцевого життя. Місцеве самоврядування характеризується політичним, громадянським, правовим та іншими аспектами, має власний інституційний механізм, структуру та ресурси, що дозволяє забезпечувати сталий розвиток території, оскільки реалізується через діяльність територіальної громади та її представницьких органів в галузі управління суспільними та деякими державними справами, адаптуючи їх до місцевих потреб та умов життя населення з метою задоволення потреб і прагнень суспільства.

В умовах реформування інституту місцевого самоврядування в Україні інституційні механізми розвитку місцевого самоврядування розглядаються як зафіксовані та законодавчо закріплені норми реалізації функцій управління регіональним і місцевим розвитком, зорієнтовані на їх здійснення органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також стійкі принципи і правила взаємовідносин учасників процесу державно-управлінських реформ у цій сфері. Наявна мережа основних інституційних механізмів стосується організації взаємовідносин центру з регіонами, взаємодії між органами місцевого управління, взаємовідносин органів місцевого самоврядування з громадськими структурами, а також реалізації контрольної функції територіальної громади за діяльністю місцевої влади [1, с. 9].

Інституційна структура та ресурси місцевого самоврядування є взаємозалежними та взаємообумовленими поняттями, оскільки відповідно до Європейської хартії місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. місцеве самоврядування означає не тільки право, але й спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення. Інституційна побудова місцевого самоврядування відображена у відповідній системі, яка в структурно-організаційному сенсі є сукупністю органів місцевого самоврядування, територіальних громад, органів самоорганізації населення, які завдяки відповідним організаційним формам та специфічному інструментарію здійснюють функції місцевого самоврядування, вирішуючи питання місцевого значення.

Розвиток інституційних ресурсів пов'язаний з особливостями інституціоналізації у системі місцевого самоврядування, яка розглядається як постійний процес формування, розвитку і засвоєння всіма елементами системи місцевого самоврядування норм, правил, ролей, цінностей і еталонів, необхідних для здійснення управлінської діяльності, способів контролю за їх поведінкою, основним елементом якого є поява і розвиток неформальних правил, ініційованих елементами суспільної системи; оформлення і закріплення ustalених і прийнятних норм в нормативних актах; формування механізму забезпечення дотримання закріплених норм [2, с. 351 – 356]. Таким чином, інституціоналізація є процесом, що дозволяє впорядкувати та формалізувати відносини у сфері місцевого самоврядування через їх організаційно-правове закріплення, результатом чого є створення відповідних соціальних інститутів з чіткою статусно-ресурсною структурою, які взаємодіють між собою для вирішення питань місцевого значення.

Інституціональність ресурсів місцевого самоврядування зумовлена тим, що їх джерелом виступають формальні соціальні інститути з офіційно встановленим і закріпленим статусом та відповідними повноваженнями, пов'язані з організацією муніципальних (комунальних) відносин, заснованих на приписах нормативно-правових актів, які внаслідок соціальної взаємодії формують нові правила розвитку територій. Відповідно інституційний ресурс місцевого самоврядування – це соціальні інститути, які на основі принципів і правил гармонізації відносин між суб'єктами місцевого самоврядування вирішують питання місцевого значення, а також нормативно закріплені правила й механізми реалізації функцій місцевого самоврядування як особливого соціального устрою, спрямовані на розвиток відповідних територій.

Соціальна взаємодія інститутів в системі місцевого самоврядування (органів місцевого самоврядування та територіальної громади) характеризується практичними систематичними діями цих суб'єктів на основі формальних і неформальних правил щодо вирішення питань місцевого значення. Формальні правила, як сукупність норм права, що регулюють певну групу взаємопов'язаних відносин, становлять правові інститути. В системі місцевого самоврядування формальні інституційні утворення спрямовані на легалізацію та деталізацію діяльності суб'єктів місцевого самоврядування залежно від їх предметного поля. Структурно-логічна побудова формального інституційного забезпечення діяльності у сфері місцевого самоврядування включає три основні групи правил: конституційні, законодавчі та статутні. Неформальні правила становлять окремий інститут, оскільки базуються на соціальних нормах та культурних елементах. Вони формуються у процесі комунікативних відносин органів місцевого самоврядування з територіальними громадами, господарюючими суб'єктами на відповідній території, зокрема й регіону, іншими органами влади щодо вирішення питань місцевого значення.

В умовах реформування публічного управління та підвищення якості місцевого самоврядування інституційні зміни повинні супроводжуватися покращенням взаємодії державних та суспільних інституцій, зокрема це стосується органів місцевої влади та членів територіальної громади. Цей процес в Україні стримується незадовільним станом обізнаності членів територіальної громади про діяльність органів місцевого самоврядування, внаслідок власної байдужості, вельми слабким бажанням посадовців залучати його до здійснення управлінської діяльності та недостатнім практичним досвідом взаємодії між суб'єктами місцевого самоврядування, що приводить до невідповідності між можливостями місцевого самоврядування та інтересами місцевого

населення. Використання нових підходів дозволить сформувати стійкі, науково обґрунтовані правила взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування, що сприяє забезпеченню стійкого розвитку повсякденної практики діяльності щодо вирішення питань місцевого значення.

Таким чином, в умовах реформування місцевого самоврядування в Україні на засадах децентралізації створення та підтримка сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації можлива шляхом забезпечення сталого розвитку територій на засадах повсюдного розвитку місцевого самоврядування, що передбачає, серед іншого, використання формальних правил під час розмежування предметів відання між рівнями публічної влади, а також інструментів неформального характеру в частині наближення органів місцевого самоврядування до населення шляхом їх взаємодії.

Список використаних джерел.

1. Інституційний розвиток місцевого самоврядування в умовах державно-управлінських реформ : наук. розробка / авт. кол. : І. В. Козюра, А. О. Краснейчук, Ю. Г. Іванченко [та ін.] – К. : НАДУ, 2012. – 60 с.
2. Мельник А.Ф. Управління розвитком муніципальних утворень: теорія, методологія, практика [текст]: монографія / А. Ф. Мельник., Г. Л. Монастирський. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – 475 с.

ЯСИНЕВИЧ СТАНІСЛАВ ЛЮДВИГОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО І МЕДІА: КОМУНІКАЦІЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПОСТМОДЕРНІЗМА

В сучасному українському науковому дискурсі все більше уваги надається таким явищам як «громадянське суспільство» та «медіа» або «мас-медіа». Формування даного дискурсу відбувається на тлі розуміння розвитку людського суспільства у інформаційному або соціальному просторі. Все більше авторів доводять, що суспільство – це не що інше, як сукупність фізичних суб'єктів (особистостей), об'єднаних певними комунікативними відносинами, що мають соціально-інформаційну природу й утворюють соціально-інформаційний простір.

Зазначимо, що формування концепції та визначення «громадянського суспільства» має істотні відмінності в його розумінні в різні історичні епохи, в працях мислителів, що відносяться до різних наукових шкіл, прихильників тієї чи іншої ідеології або методології. Ретроспективний аналіз типів громадянського суспільства, еволюції його інститутів констатує мінливість відповідних соціальних феноменів у широкому діапазоні, їх залежність від стану суспільства в певну епоху.

Барматова С.П. доводить, що «громадянське суспільство» являє собою символічне поле набір соціальних інститутів, практик і цінностей, що охоплює комплекс основних соцієтальних характеристик і параметрів життєдіяльності, відділене від держави і є самоорганізованим. Це – соціокультурний і суспільно-політичний феномен, якому притаманні наявність і розвиток соціальних інститутів, суспільних цінностей і чеснот, соціальних практик, й процесу поінформованості [1].

Розглядаючи поняття «громадянське суспільство» треба зазначити, що воно щільно пов'язане з теорією модернізації, яка мала свій розвиток протягом попередніх століть. Модернізаційний перехід, як прийнято вважати, впливає на кожен соціальний інститут, кожен групу населення, відчувається всіма верствами суспільства [2].

Модернізація характеризується як всебічний процес, який включає безліч одночасних змін на різних рівнях суспільного організму. Для відсталих у своєму розвитку товариств модернізація по суті набуває форми імітації та трансплантації зразків, товарів і технологій з більш розвинених країн. Таким чином, комунікація та контакт між різними культурами і суспільствами стають важливими передумовами модернізації. В якості генераторів модернізації нерідко виступають лідери країн, що розвиваються, які висувають плани і проводять відповідну політику, спрямовану на трансформацію суспільства в бік сучасних розвинених країн.

Поряд з цим філософія постмодерну спирається на принципи полікультурності, плюралізму, теорії гри, релевантності. Заперечення центризму є однією з основних ознак даного явища і передбачає перегляд соціопросторових координат, а сам простір підлягає деконструкції. Розвиток технологій спричинив «комунікаційне прискорення», яке має прояв у медіатизації суспільства і її залежності від смислів продукованих мас-медіа.

На думку Л. Беннетта, для вивчення сучасної публічної сфери і емпіричних досліджень важливим зрізом аналізу виступають «мережеві» медіа як посередники тієї дискусії, в якій можлива невимушена і вільна від влади і ринку участь, і масмедіа як «маніпулятивна публічна сфера» [3]. Пропонований дослідником підхід відкриває цікаві перспективи аналізу, так як, по суті, це емпірична спроба зафіксувати і виміряти специфіку публічної сфери суспільства постмодерну з притаманними йому рисами гетерогенності та конкурентності публічної взаємодії, де якраз «мережеві медіа» і «масові ЗМІ» можуть виступати в як контрпублік, на яких наполягає Н. Фрейзер [4].

Відносно дослідження медіа-простору треба зазначити, що йому присвячені роботи дослідників багатьох галузей знань. У сучасному суспільстві медіа-простір та процеси, що відбуваються в ньому, все більше набувають рис постмодерну. Тут треба згадати роботу Ж. Бодрійяра, яка присвячена постмодернізації мас-медіа [5]. Він розглядає сучасний медіа-простір як місце конструювання певних цілісних (придатних для сприйняття) симулякрів, які мають заміщувати старі симулякри.

Певні члени суспільства мають можливість самі конструювати з фрагментів власні симулякри та пропонувати їх частці «маси» (хабітату). При цьому всі зазначені симулякри мають на меті симулювати один і той самий соціальний простір. Більше того, якщо така симуляція відбувається за участю (із залученням) до її

створення конкретної особи, стан байдужості змінюється та перетворюється на стан впевненості (віри). Відповідні процеси створюють, по суті, авторитети, які є такими тільки в межах певного хабітату та є невід'ємними від симулякра. По суті, такі авторитети стають часткою симулякра, не маючи реального авторитету [6].

Ваттімо Дж. розглядає суспільство Постмодерну у якому ідею свободи інформації розуміють як свободу варіацій, а не як бездоганну об'єктивність, а отже, класичному ідеалу демократії «як прозорого суспільства» протиставляється тотальна комунікація. Сучасний ідеал тотального інформаціоналізму – це «ідеал свободи, заснований скоріше на коливанні, множинності й зрештою ерозії самого «принципу реальності» [7].

Отже, сучасне суспільство функціонує у двох сферах одночасно – у раціоналістичних принципах Модерну, характеристикою якого є «принцип реальності», де інформація відповідає дійсності та у постраціональних комунікаціях Постмодерну, характеристикою якого є сукупність локальних комунікацій, кожна з яких диктує власну логіку розуміння дійсності.

Бодрийяр Ж. говорить про виникнення певного виду залежності між мас-медіа і масами. Він зазначає, що виникає ситуація неконтрольованої влади мас над мас-медіа, що міститься у зворотному зв'язку. Це реалізується через можливість не тільки моделювати «реальність» мас-медіа, а й самі мас-медіа моделюють цю «реальність» відповідно до запитів мас. Таким чином, маси є більш потужним медіумом ніж всі мас-медіа, оскільки панівним культурним кодам індивіди завжди протиставляють власні коди, які ніколи не збігаються з першими [8].

Список використаних джерел.

1. Барматова С. П. Громадянське суспільство в Україні: тенденції та загрози / С. П. Барматова // Ринок праці та зайнятість населення. – 2012. – № 1. – С. 27-29. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rpzn_2012_1_10.
2. Побережников И. В. Теория модернизации: основные этапы эволюции / Побережников И. В. // Проблемы истории России. – Екатеринбург : Волот, 2001. – Вып. 4: Евразийское пограничье. – С. 217-246.
3. Bennett L. Grounding the European Public Sphere. Looking Beyond the Mass Media to Digitally Mediated Issue Publics // I KFG Working Paper Series (43), Kolleg-Forscherguppe «The Transformative Power of Europe». Berlin: Freie Universität, 2012.
4. Fraser N. Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy // Calhoun C.J. (ed.) Habermas and the Public Sphere. Cambridge, MA: MIT Press, 1991. P. 109–142.
5. Бодрийяр Ж. Реквием по масс-медиа / Ж. Бодрийяр // Поэтика и политика: альманах Российско-французского центра социологии и философии Института социологии Российской Академии наук. – СПб., 1999. – С. 193–226.
6. Ядранський Д.М. Сучасний медіа-простір як симулякр інформаційного середовища / Д. М. Ядранський // Держава та регіони. Соціальні комунікації. – 2013. – № 2. – С. 117-121. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2013_2_25
7. Ваттімо Дж. Прозрачное общество. – М., 2003.
8. Бодрийяр Ж. В тени молчаливого большинства, или конец социального. – Екатеринбург, 2000.

HOLGER FRANKE

*Prof. Dr. University of Applied Sciences for Public Administration, Police and Administration of Justice,
Mecklenburg- Western Pomerania, Germany*

PUBLIC-SERVICE-EDUCATION IN GERMANY, ESPECIALLY IN MECKLENBURG-WESTERN POMERANIA

1. Public-Service-Education in Germany – An Overview-

Germany is a Federal State with 16 German-Länder (states). Therefore a uniformed education and organizational structure does not exist. The Federal Government and each of the German Länder are responsible for the education of their civil servants. Of course there are common structures in the education: a 2-year vocational training for lower graded jobs in the civil service, 3-year bachelor study-program for upper intermediate jobs and a master study-program for the high level jobs in the civil service.

The 3-year bachelor study-program (Bachelor of Arts or Bachelor of Laws) is the most important part for the education of civil servants. The conference of the 17 ministers of the Interior defined in 2005 common standards concerning the curriculum for bachelor studies for the public service in Germany: The main goal of the study-program is defined, that a civil servant is able to work in all fields of the administration (a general administrative-education). Twelve months of the 3 year-study-program should include practical-training in the administration; this means a close integration of theory and practice. The theoretical part must have at least 50 % of law studies (European Law, Constitutional Law, Administrative and Private Law). The other parts of the theoretical studies should include administrative sciences (especially e-government), economics, public budgetary law and social sciences (politics, sociology and psychology).

Therefore the curricular in all the 16 German Länder (states) and the Federal Government are similar. The big difference between the German Länder is the organizational structure. Some German Länder – for example Bavaria, North Rhine-Westphalia, Saxony, Baden-Württemberg and Mecklenburg-Western Pomerania – have a traditional concept: They have special university of applied sciences for public administration, which are closely linked (more or less controlled) to (by) the ministries. The director of the university is appointed by the minister, not elected by an academic senate. The students have to pass a strict selection procedure; they start their study-program already as a civil service candidate with a salary (around 1100 Euro per month) and with compulsory attendance in the lectures. After successful

exams the students get the offer for a life-long-job in the civil service. Other German Länder – for example Berlin, Hamburg, Saxony-Anhalt, Lower Saxony – have criticised these privileged and expensive special universities, not being part of the (free) scientific community and with the danger, that the students are «only» motivated by the salary and the perspective of getting a safe job (not knowing the «real life»). They have closed their special university for public administration and founded special departments at their regular («free») university of applied sciences. These studies are open for everybody, but without salary (except Hamburg) and without attendance required in the lectures. After the exams, the students have to apply for jobs in the civil service.

2. Public-Service-Education in Mecklenburg-Western Pomerania (Güstrow)

The German Land Mecklenburg-Western Pomerania has centralized all branches of Public-Service- Education, even the police education, in one big institution in Güstrow, a city of 30.000 inhabitants, which is located in the middle of Mecklenburg-Western Pomerania (180 kilometers up in the north of Berlin). «The University of Applied Sciences for Public Administration, Police and Administration of Justice» has a traditional structure: linked closely to the Ministry of the Interior and with a salary for the students (1140 Euro per month).

The Department of «Public-Administration» offers a 2-year vocational training-program and a 3-year bachelor study- program «Bachelor of Laws – Public Administration». In October 2017 25 students started with the 2-year vocational training- program and 94 students began a 3-year bachelor program (50 students for the ministries and 44 students for district-and city administrations). At the moment the department has 1 professor for public law, 9 full-time lecturers and around 30 part-time lecturers. In 2018/19 we expect 7 new full-time lecturers.

The first 18 months of the bachelor-study-program include theoretical training at the university in Güstrow, for example: 70 lecture hours (one lecture hour = 45 minutes) of legal methodology, 160 lecture hours of European and constitutional law, 200 lecture hours of private law, 600 lecture hours of administrative law (including: social law, municipal law, civil service law, public building and planning law, environmental law) and 400 lecture hours of economics and public budgetary law. The relatively high amount of lecture hours is necessary for case studies; students have to work on practical cases by applying the law; of course the lecturer presents theoretical introductions but most of the time he is in a dialogue with the students to find legal solutions. At the end of the first 6 months a one-week trip to Brussels or Strasbourg is compulsory for the students to get to know the European Institutions. During the 18 months the students have to pass 17 examinations; usually 7- 8 % don't pass the exams and have to leave the university.

The next 12 months include practical training in the administration (ministries or district/city administrations). The students have to go to 4 different departments of the administration (so they change every 3 months). A special offer is the opportunity to go for 3 months to Brussels (Information Office of Mecklenburg-Western Pomerania) or to Berlin (Representation of the state Mecklenburg-Western Pomerania).

The last 6 months of the bachelor study-program include theoretical studies in Güstrow, but with more academic freedom for the students. The students have time to finish their bachelor thesis and they can make a choice by themselves in which subject or project they want to extend their legal or economic knowledge. For example, in one project they learn how to develop – by applying constructional planning- and environmental law – a new city-living-quarter or a big camping site in Güstrow. Another project is a summer school in Lviv about European issues in cooperation with the local Regional Institute. Usually at the end of the last part of the study-program all students are passing the exam-procedure. The students will get an offer for a life-long-job at the administration; they start with a gross salary (before tax and health insurance) of around 2500 Euro per month (+ 300 Euro for each child).

РЕГІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА: АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

АХЛАМОВ АНАТОЛІЙ ГЕННАДІЙОВИЧ

*завідувач кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України д.е.н., професор*

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ КРИЗИ

У процесі реформ сучасної економіки, що відбуваються в Україні, все більшою мірою зростає потреба в прогнозах дослідження соціально-економічних процесів на усіх рівнях.

Одним із важливих напрямків прогнозування розвитку суспільства є соціально-економічне прогнозування – наукова дисципліна, що має своїм об'єктом соціально-економічну систему, а предметом – пізнання можливих станів функціонуючих об'єктів у майбутньому, дослідження закономірностей і способів розробки економічних прогнозів.

Ефективність рішень, прийнятих на регіональному рівні, багато в чому буде залежати від того, наскільки ці рішення реалізуються в регіонах. У зв'язку з цим зростає значення регіональних прогнозів розвитку регіонів України, що враховують як вплив регіональної соціально-економічної політики (податкової, бюджетної, тарифної, структурно-інвестиційної, зовнішньоекономічної, соціальної, інституційних перетворень та іншої), так і регіональних особливостей на соціально-економічний розвиток відповідних територій.

Прогнозування соціально-економічного розвитку регіону – передбачення майбутнього стану економіки та соціальної сфери, складова частина державного регулювання економіки, покликана визначати напрямки розвитку регіонального комплексу і його структурних складових.

Для соціально-економічних систем (в умовах кризових явищ) у вихідних даних про керований об'єкт при постановці завдання оптимального управління може міститися значний обсяг невизначеної або нечіткої інформації. Як показує досвід у таких випадках найбільший ефект дає використання імітаційних моделей, що дозволяють враховувати випадкові впливи середовища.

При цьому потрібно враховувати, що під час упровадження чогось нового завжди існує схильність до виникнення хаосу. Тому повинен бути розроблений алгоритм перехідного процесу, який забезпечив би безконфліктний перехід систем до нового для них виду функціонування. Головне в імітаційному моделюванні – це досягнення суті явища, не вдаючись до експериментів на реальному об'єкті.

В імітаційному моделюванні можна сьогодні виділити три підходи:

Агентне моделювання, мета якого – отримання уявлення про глобальні правила, загалом поведінки системи, виходячи з припущень про індивідуальну, приватну поведінку її окремих активних об'єктів і взаємодії цих об'єктів у системі. Під агентом розуміється сутність, що володіє активністю, автономною поведінкою, здатна приймати рішення відповідно до правил, взаємодіяти з оточенням, а також самостійно змінюватися.

Дискретно-подієвого моделювання – підхід до моделювання, що пропонує абстрагуватися від безперервної природи подій і розглядати дискретно тільки основні події, що моделюється. Цей вид моделювання найбільш підходить для моделювання виробничих процесів.

Системна динаміка – парадигма моделювання, де для досліджуваної системи будуються графічні діаграми причинних зв'язків і глобальних впливів одних параметрів на інші в часі, а потім створена на основі цих діаграм модель імітується на комп'ютері. За допомогою системної динаміки будують моделі бізнес-процесів.

Для імітаційного моделювання управління соціально-економічними системами використовуються всі три підходи.

Імітаційне моделювання в управлінні може сприйматися як своєрідний «тренажер», що дозволяє керівнику прогнозувати діяльність його підрозділів при впливі різних контрольованих і неконтрольованих факторів зовнішнього і внутрішнього середовища. За допомогою інструментів імітаційного моделювання є можливість прорахувати ймовірність того чи іншого результату. Постійний процес накопичення результатів моделювання призведе до того, що утворюється хоча і величезний, але кінцевий масив типових управлінських ситуацій з кінцевим числом стандартних образів поведінки. З'явиться можливість регламентувати більшу частину управлінської діяльності.

Імітаційне моделювання дозволить вирішити ще одну гостру проблему – оцінку результатів діяльності керівника. Це стає можливим внаслідок обліку одночасно факторів управлінської діяльності, що діють. Імітаційна модель дозволяє пов'язувати вплив відразу всіх цих факторів і в часі, і в просторі.

У доповіді розглянуті перспективні напрямки розвитку інформаційно-аналітичних рішень у сфері державного управління. Так, на нашу думку, актуальними напрямками розвитку методології, технології та практики застосування системного та імітаційного моделювання є:

- розвиток методології системного моделювання соціально-економічних систем і процесів;
- регіональна архітектура і технологічні стимули та інформаційно-аналітичні ініціативи розвитку концепції «електронного уряду»;
- розвиток методів включення окремих інформаційних систем органів регіональної і муніципальної влади в комплексну архітектуру «електронного регіону» і «електронного міста»;
- загальна методологія формування та побудови багатомодельних комплексів аналізу і сценарного планування для органів державного управління;
- імітаційне моделювання регіональних процесів в Україні;
- методи структуризації та параметризації системно-динамічних моделей соціально-економічних систем із застосуванням методів інтелектуального аналізу даних;
- багатоагентні комп'ютерні моделі та економіка поведінки в соціально-економічних системах;
- методи і алгоритми опису поведінки учнів і інтелектуальних агентів у соціальних системах;
- системно-динамічні моделі в процедурах і системах підтримки прийняття управлінських рішень;
- методи аналізу складної 3D-динаміки соціально-економічних процесів;
- сценарне планування макро- і регіональної економіки; динамічне моделювання міських систем;
- онтологічне моделювання процедур і систем, формування і прийняття рішень в органах державного управління;
- механізми взаємодії онтологічних і динамічних моделей;
- стратифікація соціально-економічних систем на основі багатомодельного принципу в гетерогенному інформаційно-аналітичному середовищі;
- комплексне застосування методів комп'ютерного моделювання та аналізу даних у процедурах прийняття рішень;
- розробка універсальних нотацій, інструментальних середовищ комп'ютерного моделювання та сценарного планування соціально-економічних систем у СППР.

АРЕНТ СЕРГІЙ СЕРГІЙОВИЧ

*здобувач кафедри економічної теорії та конкурентної політики
Київського національного торговельно-економічного університету*

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Підприємництво визначено у Законі України «Про підприємництво», як – безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, які зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством [1].

Підприємництво в Україні здійснюється в будь-яких організаційних формах, визначених законами України, на вибір підприємця. Держава гарантує всім підприємцям, незалежно від обраних ними організаційних форм підприємницької діяльності, рівні права і створює рівні можливості для доступу до матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних, природних та інших ресурсів.

За Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. схвалено «Стратегію розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року», де зазначено, що мале і середнє підприємництво сприяє створенню нових робочих місць, зростанню валового внутрішнього продукту, а також стимулюванню розвитку конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу економіки [2].

Стратегія розроблена на виконання Указу Президента України від 12 січня 2015 та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік. Стратегія розроблена з урахуванням основних положень: Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р.

У словниках із соціальної політики, близьким терміном до соціального підприємництва розглядається соціальна відповідальність бізнесу, як відповідальність менеджерів за екологічні наслідки своєї діяльності, за справедливість та відсутність дискримінації під час наймання на роботу, а також відповідальність перед споживачами. Відповідальність держави перед бізнесом характеризується як визначення певних правил, дотримання яких дозволить приватному бізнесу, забезпечувати добробут для суспільства. Соціальна відповідальність у сфері підприємництва ґрунтується на нормативно-правових актах публічного управління щодо діяльності підприємств та підприємницької діяльності в цілому.

В Україні соціальне підприємництво набуло популярності серед громадських організацій як ефективний механізм вирішення соціальних і економічних проблем територіальних громад, зокрема, після окупації частини території та з'явлення внутрішньо переміщених осіб. Виникли центри підтримки соціального підприємництва, які створили робочі місця для малозабезпечених осіб, та таких, що перебувають в кризових життєвих умовах. Всеукраїнський ресурсний центр розвитку соціального підприємництва «Соціальні ініціативи» почав формувати Каталог соціальних підприємств України у 2014 році. Зараз каталог 2016-2017 рр. містить перелік 150 таких підприємств [3]. Зауважимо, що таких підприємств в Україні набагато більше. Точну кількість назвати важко, оскільки реєстр та критерії визначення таких підприємств не розроблені.

В Україні є приклади соціальних підприємств, наприклад, львівське підприємство «Майстерня мрії», яке націлене на допомогу людям з розумовою неповноправністю. Асистенти разом з людьми з особливими потребами спілкуються та роблять пакетовані чаї. Це допомагає підприємству самоокуповуватися. Примищення для «Майстерні» волонтери отримали від управління соціального захисту Львівської міської ради [4].

Ще у 2011 році львів'янин Юрій Лопатинський заснував центр допомоги жінкам, які опинилися у кризових ситуаціях. Зробив він це на грантові кошти. Утім невдовзі з'явилася соціальна пекарня «Горіховий дім». Вона фінансує центр для жінок. З 2016 року підприємство розпочало розвиток нового напрямку – кейтерингу. Розвиток кейтерингу дозволяє бути найкращими з точки зору якості надання послуг та дає змогу підтримувати і розширювати соціальну складову підприємства – допомагати жінкам, які потрапили у складні життєві обставини. Люди, які замовляють кейтеринг у «Горіхового дому», стають благодійниками і долучаються до добрих справ, адже 40% від прибутку скеровується на фінансування центру для жінок.

Львівська свічкова мануфактура – проект, створений спільно з ГО «Народна допомога», ціль якого – підтримка Центру для жінок у кризових ситуаціях. Мануфактура була заснована в 2013 році як результат подорожей її організаторів Європою, де свічкові крамнички поширені. Оскільки у Львові є давні традиції й історія виготовлення свічок, автори ідеї вирішили зробити бізнес та додати до нього соціальну складову. Нині на потреби установи виділяються кошти з прибутку. Свічки виготовляють жінки, які в силу обставин виїжджали на заробітки на Захід. Тепер вони повернулися і виготовляють свічки в Україні.

У 2016 р. в Україні розпочав діяльність Фонд Elfenworks Foundation (Сіліконова Долина, Каліфорнія, США), який здійснює соціально-відповідальну підприємницьку діяльність, цілями якої є виявлення проблем та створення нових підходів і методик, популяризація найбільш успішних соціальних проектів.

Діяльність соціальних підприємств допомагає у подоланні соціальної ізоляції – зокрема, працевлаштування людей з обмеженими фізичними та психічними можливостями, безробітних, представників груп ризику; залучає громадян до участі у соціальних ініціативах на волонтерських засадах.

У територіальних громадах з'являється більше ефективних ресурсів у вирішенні соціальних проблем регіону. Результати аналізу середовища функціонування соціальних підприємств у європейських країнах та у США свідчать про те, що значну роль у поширенні соціального підприємництва мали нормативно-правові та економічні чинники.

Спроможність та бажання підприємця використання прибутків на соціальні проекти, розширює можливості територіальних громад щодо забезпечення людей робочими місцями, надання нових знань для осіб з тимчасово складними життєвими обставинами для відкриття нової справи на новій території.

Держава повинна брати активну участь у розробці та реалізації проектів соціального підприємництва та через механізми стимулювання має визначити напрями розвитку підприємництва у його взаємодії з громадянським суспільством.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про підприємництво» Закон від 07.02.1991 № 698-XII. Редакція від 05.04.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/698-12>
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 р. № 504-р «Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-p>.
3. Каталог соціальних підприємств України 2016-2017 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.socialbusiness.in.ua/index.php/sotsialni-pidpriemstva/katalog>
4. Беловольченко Г. Заробляти і допомагати: як працюють соціальні підприємства в Україні та світі <http://dyvys.info/2017/09/04/zaroblyaty-i-dopomagaty-yak-pratsyuyut-sotsialni-pidpriyemstva-v-ukrayini-ta-sviti/>

БАБИЧ СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри Економіки і менеджменту
Харківського національного університету ім. В. Каразіна, к.е.н., доцент*

БЕЗЗУБКО ЮЛІЯ ІГОРІВНА

студент Харківського національного університету ім. В. Каразіна

Використання конкурентних переваг Донецької області для її відновлення

До військового конфлікту на сході країни у Донецькій області існував потужний індустріально-аграрний господарський комплекс з переважним розвитком важкої промисловості. Регіон площею 8,8% території країни виробляв 25,0% промислової і 8,0% сільськогосподарської продукції. Підприємства були розташовані кластерами (вугільний, металургійний, важкого машинобудування, енергетичний, хімічний), більшість галузей спеціалізації мали міжрегіональне та міжнародне значення. На Донецьку та Луганську області за різними оцінками припадало 23-27% загального експорту України.

Проведений SWOT-аналіз Донецької області (на основі даних Донецької облдержадміністрації [2]) показав, що найбільш сильними сторонами області до військового конфлікту була наявність:

природних ресурсів (876 родовищ корисних копалин; ґрунтів чорноземного фонду), вільних площадок, рекреаційних та сировинних ресурсів; значної кількості рекреаційних ресурсів, об'єктів природно-заповідного фонду;

- місцевих енергетичних потужностей;
- вигідне географічне розташування (проходження міжнародних транспортних коридорів Європа-Азія); – розгалужена мережа залізничних, автомобільних доріг;
- значний інтелектуальний, освітній, науковий та науково-дослідницький потенціал, достатньо високий рівень освіти населення.

Слід зазначити, що перед військовим конфліктом Донецька область визначалась високим рівнем конкурентоспроможності серед регіонів України. Так, у Звіті про конкурентоспроможність регіонів України за 2013 р. [1] визначалося, що Донецька область займала четверту позицію в національному рейтингу конкурентоспроможності. Конкурентоспроможність у даному контексті можливо охарактеризувати як набір інституцій, політик і факторів, які визначають рівень продуктивності країни. Загальні дані щодо конкурентоспроможності регіону перед військовим конфліктом наведено у табл.1.

Серед найменш успішних складових забули наявність інституцій, охорона здоров'я та початкова освіта, ефективність ринку товарів. Не сприяли підвищенню конкурентоспроможності області низькі рейтингові результати за складовими «інституції», «охорона здоров'я та «початкова освіта», «ефективність ринку товарів». Серед сильних сторін регіону, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності, були визначені такі складові: «вища освіта та професійна підготовка», «рівень розвитку бізнесу» та «інновації».

Таблиця 1

Індекс конкурентоспроможності Донецької області у 2013 р. [1]

Показники	Рейтинг з (місце з 27 областей України)	Бал
Індекс конкурентоспроможності	4	4,17
Базові вимоги	7	4,46
Інституції..	17	3,78
Інфраструктура	6	4,2
Макроекономічне середовище.	1	4,2
Охорона здоров'я та початкова освіта	19	5,66
Підсилювач ефективності	5	4,0
Вища освіта та професійна підготовка	8	4,67
Ефективність ринку товарів	14	4,11
Ефективність ринку праці	19	4,61
Рівень розвитку фінансового ринку	5	4,21
Технологічна готовність	3	3,39
Розмір ринку	3	3,02
Фактори розвитку та інноваційного потенціалу.	2	3,85
Рівень розвитку бізнесу	1	4,25
Інновації	2	3,44

Під час військового конфлікту Донецька область зазнала значних втрат. Унаслідок бойових дій, за оцінками департаментів Донецької обласної військово-цивільної адміністрації тільки на підконтрольних територіях Донецької області зруйновано або пошкоджено 9308 житлових будинків різних форм власності [3]. За орієнтовними оцінками, вартість їх відновлення складає близько 1,87 млрд грн та 1,74 млрд грн. відповідно. На зниження індексу конкурентоспроможності області впливають наслідки збройного конфлікту: руйнація виробничих потужностей, інфраструктури, транспорту, втрата здатності використання земель внаслідок обстрілів, мінування, забруднення, втрати людського потенціалу внаслідок виїзду робочої сили з території регіону, загибелі і т.п. В області відбулося суттєве погіршення соціально-гуманітарної та екологічної ситуації в регіоні внаслідок проведення бойових дій.

Аналіз сучасного соціально-економічного розвитку області дозволяє визначити, що відновлення області повинно відбуватися з використанням наступних конкурентоспроможних переваг: технологічна готовність підприємств до змін, високий рівень розвитку бізнесу% збільшення інвестиційної та інноваційної активності (слід зазначити, що ці напрями діяльності тісно пов'язані з допомогою, яку надають іноземні фонди, іноземні установи національного рівня для відновлення Донбасу).

Для відновлення Донецької області слід розробляти державні та регіональні стратегічні програми; ефективно використовувати кошти міжнародної фінансової, технічної та гуманітарної допомоги з метою економічної, соціальної та екологічної реабілітації регіону. Проведення реформи системи місцевого самоврядування з децентралізацією влади сприятиме удосконаленню діяльності органів державної влади регіонального та місцевого рівнів, органів місцевого самоврядування. а також створенню та функціонування спроможних об'єднаних територіальних громад у Донецькій області. Таким чином, відновлення Донецької області повинно відбуватися шляхом використання ефективних технічних, фінансових і адміністративних заходів з урахуванням конкурентоспроможних переваг регіону.

Список використаних джерел.

1. Звіт про конкурентоспроможність регіонів України 2013.- Оpubліковано Фондом «Ефективне управління» за підтримки Всесвітнього економічного форуму
2. Сайт Донецької обласної державної адміністрації. Режим доступу: <http://dn.gov.ua/>
3. Стан забезпечення прав і свобод людини у зоні проведення АТО на підконтрольних територіях Донецької та Луганської областей України: аналітична записка. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/AZ-Prava-ta-svobodi-ATO--ea8ca.pdf>.

БАБІЧ ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

*аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЕКТІВ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТУ РОЗВИТКУ МАЛОГО МІСТА

Програми і проекти інфраструктурного розвитку малих міст мають, як правило, велику суспільну значущість, а отже, значний суспільний ефект, який виражається не лише у вигляді фінансових прибутків, але й у створенні нових точок економічного зростання і соціального розвитку в містах, окремих регіонах або в країні в цілому. Вони, як відзначалося, мають значні мультиплікативні ефекти, що виникають за межами їх реалізації, тому органи місцевого самоврядування безпосередньо зацікавлені в цих програмах і проектах, відтак, у визначенні ефективних форм підтримки. Однією з найважливіших таких форм є публічно-приватне партнерство [1].

У світовій практиці склалися різноманітні форми публічно-приватного партнерства у створенні і забезпеченні ефективного функціонування інфраструктурних об'єктів. При цьому важливо, що публічно-приватне партнерство є не простим складанням ресурсів, а обумовленою певною мотивацією угодою, де кожна зі сторін партнерства має свої власні цілі та вирішує свої власні завдання. Завдяки цьому воно є таким об'єднанням у рамках спільної програми або спільного проекту публічних і приватних компетенцій, яке, з одного боку, дозволяє органам влади вирішувати існуючі проблеми з функціонуванням і розвитком інфраструктурних об'єктів або інфраструктури в цілому, а з іншого – дає можливість приватному сектору вигідно вкладати ресурси і отримувати гарантований прибуток [2].

У той же час, інтереси публічного і приватного секторів можуть не лише не співпадати, але і бути прямо протилежними, тому важлива роль у партнерстві відводиться досягненню сторонами балансу інтересів у реалізації відповідних програм і проектів. Баланс інтересів сторін партнерства досягається за рахунок того, що кожна зі сторін цих відносин вносить свій вклад до спільних програм і проектів. Так, з боку органів місцевого самоврядування як представників публічного сектора до програм і проектів публічно-приватного партнерства вносяться правомочність власника, податкові пільги, надання гарантій тощо, а також частина ресурсів, необхідних для реалізації програм і проектів через затверджені програми розвитку (наприклад, Комплексну програму інфраструктурного розвитку).

При цьому за органами місцевого самоврядування залишаються такі основні інструменти регулювання і контролю, як тарифна політика, контроль над якістю обслуговування споживачів, безпекою, станом довкілля тощо. Завдяки збереженню цих контрольних функцій органи місцевого самоврядування отримують можливість гарантувати досягнення і збереження необхідних показників надання інфраструктурних послуг.

Кожна держава має свій власний досвід реалізації публічно-приватного партнерства. Так, у Великобританії воно є достатньо поширеним в усіх галузях економіки. При цьому для програм (проектів) партнерства у сфері інфраструктурного розвитку характерним є те, що, по-перше, вони є капіталомісткими, з великими потребами в приватних інвестиціях; по-друге, їх термін складає не менше 10 років; по-третє, їхні вартісні параметри фіксуються до укладення договору і не підлягають перегляду.

На відміну від Великобританії в Іспанії публічно-приватне партнерство використовується в основному у створенні і розвитку транспортної інфраструктури, відповідно, це завжди є довгостроковими угодами. При цьому воно в Іспанії має потужну публічно-державну підтримку у вигляді гарантованої державної підтримки на законодавчому рівні і в системі оподаткування; розуміння обома сторонами суті та цілей програм (проектів); поліпшення інституціональних умов ППП.

У Німеччині публічно-приватне партнерство використовується в основному для регіонального розвитку, при цьому застосовуються різні схеми середньострокових угод: від контракту на купівлю/продаж до угод на управління, здійснюване групою компаній. Пріоритетними сферами застосування партнерства є освіта, культура, спорт, адміністративні проекти.

У США угоди публічно-приватного партнерства укладають головним чином для довгострокових програми (проектів), термін яких може перевищувати 50 років, а основними сферами є будівництво адміністративних споруд, транспортна інфраструктура, водопостачання. При цьому одна з головних ролей органів влади полягає в адаптації законодавчих актів (наприклад, у сфері оподаткування) для забезпечення оптимальних умов партнерства.

Позитивний і цікавий досвід відносно реалізації ППП у розвитку міської інфраструктури присутній і в інших країнах, тому використання цього досвіду за умови його адаптації можуть бути корисним.

Як відзначалося, основою механізмів публічно-приватного партнерства в реалізації програм (проектів) інфраструктурного розвитку є взаємовигідний баланс інтересів усіх учасників партнерства. У зв'язку з цим для вибору і обґрунтування варіанту довготривалої угоди про партнерство між публічними і приватними учасниками необхідно провести комплекс заходів, що включають дослідження міської економіки і міської інфраструктури, їх

проблеми, аналіз сильних і слабких сторін програми (проекту), побудову моделей функціонування учасників і їх взаємодії і, нарешті, проведення економічних розрахунків для обґрунтування ефективних меж угоди публічно-приватного партнерства. Виходячи з цього і базуючись на узагальненні практичного досвіду, можна запропонувати схему обґрунтування публічно-приватного партнерства для програм (проектів) інфраструктурного розвитку міста обласного значення, яка складається з чотирьох етапів:

Розробка моделі фінансово-економічної оцінки програми (проекту) і формування сценаріїв зовнішніх умов її (його) реалізації.

Формування варіантів форм публічної і приватної участі.

Розробка моделей варіантів партнерських угод з визначенням їх ефективності для публічного і приватного учасника.

Формування коридору узгодження інтересів публічного і приватного учасників партнерства з використанням найбільш ефективної форми партнерства. Це завершуючий етап, змістом і результатом якого є визначення коридору узгодження інтересів, межами якого є, з одного боку, умови і, відповідно, фінансово-економічні показники програми (проекту) у тому випадку, коли увесь прибуток від проекту отримує або публічний учасник, або, навпаки, приватний учасник партнерства.

Після проведення вищеописаної оцінки і отримання коридорів узгодження інтересів слід провести остаточний вибір форми партнерства і перейти до узгодження умов у рамках отриманих меж коридору узгодження інтересів, що дозволить реалізовувати публічно-приватне партнерство щодо інфраструктурного розвитку міста обласного значення ефективно і результативно.

Список використаних джерел.

1. Мусєєв М. С. Інфраструктурні чинники міського розвитку / М. С. Мусєєв // Інновації в XXI столітті : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. – Сімферополь : ТНУ, 2015. – С. 41–44.
2. Ольшанський О. Правові засади регулювання концесійної діяльності в Україні / О. Ольшанський, О. Сердюкова // Публічне управління: теорія і практика : зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з державного управління [Електронний ресурс]. – Х. : ДокНаукаДержУпр, 2011. – № 2(6). – Режим доступу. – <http://www.kbuara.kharkov.ua>.

БЛОШАПКА ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РИБНИМ ГОСПОДАРСТВОМ УКРАЇНИ

Кожна свідома людина має обов'язково мати загальне уявлення про особливості сучасного екологічного стану, і основні напрямки державної політики у галузі рибного господарства та раціонального використання водних біоресурсів. Рибне господарство – галузь економіки, завданнями якої є вивчення, охорона, відтворення, вирощування, використання водних біоресурсів, їх вилучення (добування, вилов, збирання), реалізація та переробка з метою одержання харчової, технічної, кормової, медичної та іншої продукції, а також забезпечення безпеки мореплавства суден флоту рибної промисловості України.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» водні біоресурси (водні біологічні ресурси) – сукупність водних організмів (гідробіонтів), життя яких неможливе без перебування у воді. До водних біоресурсів належать прісноводні, морські, анадромні та катадромні риби на всіх стадіях розвитку, круглороті, водні безхребетні, у тому числі молюски, ракоподібні, черви, голкошкірі, губки, кишкочленики, наземні безхребетні у водній стадії розвитку, водорості та інші водні рослини. Згідно статті 12 до водних біоресурсів належать: водні біоресурси, які перебувають в умовах природної волі внутрішніх морських вод, територіального моря, континентального шельфу, виключної економічної зони, транскордонних вод та внутрішніх рибогосподарських водних об'єктів, розташованих на території більш як однієї області та у водах за межами юрисдикції України; водні біоресурси, які перебувають у водних об'єктах у межах територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а також види, занесені до Червоної книги України [1].

Під сировинною базою рибогосподарської галузі розуміють біологічні ресурси гідросфери, тобто Світового океану і прилеглих до нього прісноводних водойм, які використовуються або потенційно можуть бути використані людством для харчових, кормових, технічних, медичних та інших цілей. Водні біоресурси відіграють надзвичайно важливу роль не лише в процесах функціонування водних екосистем, приймаючи участь у формуванні якості води, самоочищенні водойм та виступаючи в якості природної кормової бази для риб, але й для забезпечення значної частки життєвих потреб людини у поживних речовинах, які містяться у гідро біонтах. Проте найбільше значення в життєдіяльності людини має риба та рибна продукція. Збільшення ставкових площ, підвищення щільності посадки при інтенсифікації ставового, розвиток індустріального рибництва, інтродукція в малі водойми різного цільового спрямування вимагають постійного нарощування об'ємів виробництва.

Правила любительського і спортивного рибальства розроблені відповідно до Закону України «Про тваринний світ» регламентують норми лову, заборонені місця, терміни заборони лову водних живих ресурсів, мінімальний розмір риб та інших водних живих ресурсів, умови проведення спортивних змагань з рибальства і підводного полювання, район дії, дозволені та заборонені знаряддя і способи лову та інше [2].

Дністровське водосховище створене в період 1983-1987 років на середній ділянці р. Дністер шляхом спорудження Новодністровської ГЕС, призначеної для потреб енергетики, водопостачання, зрошування, боротьби з паводками та для розвитку рибного господарства. Водосховище має загальну протяжність – 204 км, об'єм – 3

км³, площу водного дзеркала – 142 км². Середня глибина 23м. (18-55) м., ширина 600-800м. Характерною особливістю є те, що водосховище розміщене у вузькій та глибокій улоговині, з крутими обривистими берегами, утвореній річкою Дністер. Такий характер розміщення зводить до мінімуму розміри нерестових угідь. Так при нижньому підпірному рівні площа нерестилищ становить 1620га, тобто 10,8% від загальної площі водосховища Рибопродуктивність водосховища складає 2,7 кг/га, хоча теоретична рибопродуктивність, за даними Інституту гідробіології, значно більша.

Дамба Дністровської ГЕС-1 створена, в першу чергу, для стримування паводкових вод у верхньому б'єфі Дністровського водосховища та попередження нищівного впливу стихії на території, що розташовані нижче даного комплексу. При їх проектуванні та будівництві абсолютно не враховувались потреби Дністровських плавнів.

Промивка Дністровських плавнів проходить в період природних паводків з Карпат, а в подальшому відбувається поступове накопичення води до певного рівня і плавний її скид в період з квітня по травень місяць. На цей же період припадає нерест основних промислових фітофільних видів риби. Дністровське водосховище не є резервуаром запасної води, для Дністровських плавнів. Використання води з верхнього б'єфу водосховища для обводнення нижньої частини Дністра, зокрема, Дністровських плавнів, у посушливі роки завдає великої шкоди екосистемі Дністровського водосховища: різко осушуються нерестилища (яких і так мало на водосховищі створеному на ділянці річки каньйонного типу), гине ікра основних промислових видів риби на осушених берегах, з кожним роком зменшується популяція даних видів, що в майбутньому призведе до екологічного спустошення іхтіофауни даної водойми.

Діючі правила експлуатації від 1987р. хоч і застаріли, але в них чітко зазначено, що рівень води після сезону повеней повинен бути піднятий до відмітки 123м і в період екологічних попусків, поступово, знижений до відмітки 121м. А виходячи із спостережень, в кращому випадку, екопопуск в основному починається з відмітки 120 мБс.

На території Дністровського водосховища, зі сторони Чернівецької області створено НПП «Хотинський», до складу якого увійшла акваторія водосховища в адміністративних межах Хотинського, Кельменецького та Сокирянського районів. На території даного водного об'єкту зустрічається велика кількість Червонокнижних видів водних біоресурсів, таких як: мінога Українська, стерлядь прісноводна, ялець звичайний, вирезуб причорноморський бистрянка російська, білоперий пічкур Дністровський, марена звичайна, чоп великий, йорж носар. І не тільки риби, а й велика кількість Червонокнижних безхребетних, птахів та ссавців мешкають у великій та хиткій екосистемі Дністровського водосховища.

На даний час іхтіофауна Дністровського водосховища нараховує 40 видів. З них лише 17 видів мають промислове значення: лящ, плітка, короп, карась сріблястий, рибець, клепець, судак, окунь, сом, товстолоб білий та строкатий, щука, підуст, краснопірка, головень, білізна, білий амур. Промисловий запас цих риби становить від 70 до 90 т на рік. Крім того, у водосховищі невеликі, але цілком життєздатні популяції видів, занесених до «Червоної книги» України: стерлядь, вирезуб, марена, чоп, умбра.

Врегулювання питання збереження та балансу двох унікальних екосистем верхнього та нижнього Дністра, потребує державного втручання, а саме:

1. Екопопуски проводити рік через два, тобто один рік робити сприятливі умови для проходження нересту у Дністровському водосховищі, а два роки у Дністровських плавнях.

2. Для забезпечення оптимальних умов нересту водних біоресурсів в Дністровському водосховищі, один раз на три роки, необхідно, щоб робота Дністровського гідровузла у весняно-літній нерестовий період здійснювалась на притокових витратах, з максимально можливим дотриманням стабільного рівня води, що забезпечить оптимальні умови для нересту риби.

3. Введення в «Правила експлуатації» пунктів, що регламентують роботу гідровузла в період нересту рік через два.

Розробка та втілення системи компенсаційних заходів по відтворенню водних біоресурсів Дністровського водосховища (зариблення, створення заводів по відтворенню та інше).

Отже, рибне господарство – одна з найважливіших галузей сільського господарства, яка потребує більш активного державного втручання щодо створення сприятливих умов розвитку промислового рибальства в Україні.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» від 03.11.2016 № 1726-VIII, прийнятий ВРУ. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3677-17>.

2. Правила любительського і спортивного рибальства, затверджених наказом Державного комітету рибного господарства України від 15.02.1999, зареєстрованих Міністерством юстиції України 28.04.1999 за №269/3562.

БОЙКО ОКСАНА ЯРОСЛАВІВНА

аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ У РІЗНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Розвиток підприємництва є основною складовою соціально-економічного розвитку України в цілому. Саме тому важливим пріоритетним завданням державного і регіонального управління на сьогоднішній день є створення сприятливого середовища для стимулювання економічної активності суб'єктів підприємницької діяльності задля

забезпечення економічного зростання, створення робочих місць, відновлення конкурентоспроможності вітчизняної економіки, підвищення рівня життя населення.

В Україні з часів незалежності спостерігається тенденція до розвитку приватного підприємництва. За даними Держкомстату України, станом на 01.01.2015 року, в Україні налічувалося 343440 суб'єктів господарювання, з яких 327815 суб'єктів малого підприємництва. В структурі підприємств 0,1 відсотка усіх підприємств представлено великими підприємствами, частка середніх підприємств склала 4,4%, питома вага малих підприємств склала 95,5 %, з яких майже 83% мають статус мікропідприємств [1].

Досліджуючи кількісні показники суб'єктів малого підприємництва за регіонами в економіці, згідно з даними Держкомстату України у 2015 році найбільша кількість малих і середніх підприємств традиційно зосереджена в м.Києві – 25%, Дніпропетровській – 11,2%, Донецькій – 6,8%, Харківській – 6,7%, Львівській – 5,5%, Київській – 5,5%, Одеській – 5,2% областях[2].

За видами економічної діяльності в структурі малих і середніх підприємств найбільша їх частка (27%) займалась оптовою та роздрібною торгівлею і ремонтом автотранспортних засобів, 14% – сільським, лісовим або рибним господарством, 12% – промисловим виробництвом, 9,5% – операціями з нерухомим майном, 9% – будівництвом, 8,5% – професійною та науково-технічною діяльністю, 4,5% – транспортом, складським господарством, 4,5% – адміністративним обслуговуванням, 4% – інформацією та телекомунікаціями, 2% – тимчасовим розміщенням й організацією харчування, 1% – освітою, 1% – охороною здоров'я, 1% – мистецтвом, спортом, розвагами, 1% – наданням інших послуг[3].

Практика країн з розвинутою економікою свідчить, що малі та середні підприємства складають основу економік більшості успішних країн світу. За даними статистики, наприклад, в Європейському союзі, частка малих та середніх підприємств становить до 99 % від загальної кількості усіх підприємств[4].

Наведені вище дані свідчать про те, що в Україні найбільша частка у структурі економіки, подібно як і в країнах Європейського союзу, належить суб'єктам малого підприємництва.

Необхідно відмітити, що критерії визначення суб'єктів великого, середнього та малого підприємництва приведено у відповідність до класифікації Європейського Союзу у 2012 році коли, згідно із Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні», внесено зміни до Господарського кодексу України.

На сучасному етапі є багато факторів, що впливають на розташування та розвиток малого підприємництва в Україні. Крім традиційних факторів (забезпеченості території матеріальними та людськими ресурсами, розвинутої інфраструктури), зростає роль соціального, інноваційного факторів та міжрегіональних зв'язків. Так, за допомогою теорії регіонального розвитку, визначивши оптимальне розміщення осередків підприємництва в регіоні (в тому числі врахувавши потребу та інтереси периферійних територій), враховуючи доцільність утворення та раціональне розміщення різноманітних інтеграційних утворень, а також тенденції розвитку галузей-лідерів та, поєднавши ці фактори із географічним та гео економічним положенням регіону, як результат отримаємо стійкий розвиток регіонів та підприємництва[5].

Враховуючи важливу роль підприємництва у розвитку регіонів, необхідність його стимулювання на регіональному рівні є актуальним питанням. Під стимулюванням слід розуміти спонукання, з використанням владою матеріальних стимулів з метою впливу на учасників процесу (підприємців, споживачів, тощо) та мотивації їх до того, щоб вони вели себе у спосіб, необхідний владі. Але у цьому випадку досягається баланс інтересів як суб'єкта, так і об'єкта стимулювання. Таким чином, влада регіону, як суб'єкт, який наділений певними владними повноваженнями, в інтересах регіону, маючи на меті досягнення розвитку регіону, шляхом запровадження регіональної мотиваційної політики із використанням матеріальних (пільги, пільгові кредити, субсидії, гранти, надання землі, приміщень, тощо), морально-соціальних (зменшення адміністративного тиску, можливість реалізації творчого потенціалу), прямих та опосередкованих засобів впливу на об'єкт стимулювання, зможе досягнути формування сприятливого для ведення бізнесу клімату у регіоні, підвищення економічної активності підприємців та розширення сфер підприємницької діяльності, а, отже, високих соціально-економічних показників розвитку регіону.

Список використаних джерел.

1. О.М.Фещенко, Г.В.Самокіна. Специфіка та гармонізація розвитку підприємництва в Україні./ Фещенко О.М., Самокіна Г.В. ВІСНИК ЖДТУ. 2017. № 1 (79). С. 100-107.
2. Держкомстат. Національні показники [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Там само.
4. Коваленко Г. М. Формування інноваційного потенціалу підприємств малого та середнього бізнесу/ Г.М.Коваленко// ЕНЕРГОСБЕРЕЖЕНИЕ • ЕНЕРГЕТИКА • ЕНЕРГОАУДИТ №09 (103) 2012 [Електронний ресурс]. – Режим_доступу:http://vestnik.kpi.kharkov.ua/files/Наукова_періодика/eee/2012/9/18166.pdf
5. І.М. Вахович, Ю.О.Шейко. Регіональний вимір стимулювання розвитку малого підприємництва. Монографія/ Вахович І.М., Шейко Ю.О.-Луцьк.Вежа-Друк,-2016. С. 271.

**ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ
ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА**

В умовах трансформації економіки в Україні загострилися проблеми, що вимагають нових наукових підходів для прийняття принципових рішень і їх реалізації. Однією з таких проблем є зростання кількості збиткових підприємств сфери ЖКГ, падіння якості надання послуг, неефективна тарифна політика та відсутність обґрунтованої диференційної політики в економічному просторі нашої країни. Відсутність досвіду ефективного управління процесами сфери ЖКГ стала додатковим джерелом розвитку кризових явищ в економіці й обумовила необхідність застосування нових способів, підходів і методів для їхнього оздоровлення. В цих умовах одним з пріоритетних напрямків в управлінні сферою ЖКГ стає удосконалення системи державного управління та регулювання сфери ЖКГ.

Всучасних умовах розвитку України наряду зі створенням конкурентного середовища слід упорядкувати механізм регуляторного процесу, який би включав всі необхідні ланки, а саме: цінове регулювання, встановлення певних техніко-економічних критеріїв діяльності на споживчому ринку і ряд інших, дозволити проводити і реалізовувати потрібні важелі впливу в досягненні стратегічних цілей при вільній повсякденній діяльності для їх досягнення, забезпечив, де це необхідно, розділення функції управління і регулювання [1, с. 33].

Зміна системи фінансування житлово-комунального господарства пов'язана з переходом від дотування підприємств, що надають житлово-комунальні послуги, до повної оплати їх споживачами, що обумовлює необхідність забезпечення соціального захисту громадян, які не можуть виконати ці вимоги. Одночасно із здійсненням зваженої тарифної політики за житлово-комунальні послуги необхідно на державному рівні вдосколювати механізм надання пільг, встановлених для населення України [4].

Необхідність вибору соціально-орієнтованої моделі розвитку економіки нашої країни обґрунтована багатьма авторами, але невизначеним залишається питання про роль кожного рівня управління в розвитку держави. Кожен суб'єкт управління зобов'язаний внести свій внесок, виконати свої повноваження й відповідати за виконану роботу. Однак повноваження повинні базуватися на органічно пов'язаних, властивих даному рівню управління функціях – завданнях органа управління [3, с. 156].

Стрімкий розвиток інноваційних процесів у розвинених країнах, зростаючі потреби населення й одночасно поступове вичерпання природних ресурсів приводять до необхідності активізації науково-інноваційної діяльності, генерації нових ідей, розробки нової продукції, нових ресурсозберігаючих технологій, застосування нових, більш ефективних методів управління і т.п.

Тому перед органами державного управління в цей час стоять зовсім нові завдання управління та регулювання сфери ЖКГ, що враховують швидкість розвитку інноваційних процесів у світі, потреб населення, розвиток власного кадрового, інноваційного й економічного потенціалу, невизначеність зовнішнього й внутрішнього середовища й інші фактори.

Отже, для удосконалення системи державного регулювання житлово-комунального обслуговування населення України, яка б вирішувала весь спектр поставлених задач в роботі пропонується удосконалення механізму організаційно-методичного забезпечення державного регулювання житлово-комунального обслуговування населення, в основу якого покладено методичний підхід до визначення обґрунтованості комунальних тарифів на тепло та водопостачання.

Ефективне державне регулювання, узагальнивши різні підходи і методики попереджувачих, регулюючих та контролюючих впливів, поступово трансформувалося в окремий вид управління, що містить методи й інструменти оздоровлення сфери ЖКГ, а також заходи щодо прогнозування, попередження і локалізації розвитку кризових явищ. Одним з основних інструментів досягнення цієї мети є механізм державного управління та регулювання сфери ЖКГ.

Під механізмом державного управління та регулювання сфери ЖКГ в роботі розуміється сукупність функцій обґрунтування інформаційного простору, оцінки та аналізу рівня розвитку сфери ЖКГ та рівня соціально-економічного розвитку регіонів, а також формування і вибір відповідних пріоритетних напрямів регулювання ЖКГ, що спрямовані на локалізацію кризових явищ, оздоровлення сфери обслуговування, підвищення рівня розвитку ЖКГ та соціально-економічного розвитку та наближення до світових стандартів. Основою розробки даного механізму є сукупність визначених принципів, що складають його методологічну основу й обумовлюють його функції і задачі [3, с. 95].

Механізм державного управління та регулювання сфери ЖКГ включає три комплексні етапи: формування інформаційного простору дослідження; комплексна діагностика рівня регіонального розвитку; формування і вибір відповідних пріоритетних напрямів регулювання ЖКГ.

Мета першого етапу полягає у виборі й обґрунтуванні інформаційного простору дослідження, тобто у визначенні того, які показники-індикатори є доцільними для оцінки комплексного рівня регіонального соціально-економічного розвитку та сфери ЖКГ.

Цільовою спрямованістю другого етапу є розробка методичного забезпечення з комплексної діагностики регіонального розвитку.

Метою третього етапу є розробка методики вибору й обґрунтування пріоритетних напрямів регулювання сфери ЖКГ відповідно до класу соціально-економічного розвитку та розвитку сфери ЖКГ, яка складається з трьох послідовних кроків:

1. Розробка моделі формування комплексу управлінських рішень методом багатокритеріального вибору альтернатив;
2. Вибір та реалізація відповідних пріоритетних напрямів регулювання ЖКГ;

3. Оцінка ефективності від впровадження реформ ЖКГ. Основний зміст складається в отриманні кількісних оцінок ефективності можливих наслідків, які є результатами реалізації визначених регулюючих дій.

Стратегічною лінією реформування державного регулювання є перехід від переважно базового фінансування установ та організацій до фінансування конкретних інновацій та проектів. Таке фінансування проводиться головним чином на конкурсній основі для забезпечення реалізації пріоритетних напрямів розвитку держави.

Таким чином, запропонований механізм державного управління та регулювання сфери ЖКГ, що базується на використанні методів багатовимірного статистичного аналізу, дозволить значно підвищити рівень обґрунтованості управлінських рішень щодо формування адекватних цілей розвитку сфери ЖКГ на рівні підприємства, регіону та держави в конкурентному ринковому середовищі, підвищити якість управління комунальною діяльністю регіону на підставі отримання комплексної, об'єктивної інформації про наявний стан розвитку ЖКГ та відповідність йому рівня соціально-економічного розвитку. Таким чином, результати можуть використовуватися на рівні держави для визначення потенціалу регіонів та рівня його використання, розробки відповідних стратегій розвитку сфери ЖКГ, що забезпечить досягнення цілей розвитку держави та покращення якості життя; на рівні регіональних органів влади для визначення пріоритетних напрямків фінансування інноваційних проектів з енергозбереження та економії ресурсів та оцінки необхідних ресурсів для поліпшення діяльності ЖКГ регіону; на рівні окремих підприємств ЖКГ – для глибшої оцінки та ґрунтовного вибору інноваційних проектів, які можуть бути реалізовані.

Список використаних джерел.

1. Амосов О.Ю. Місце житлово-комунального господарства на ринку сфери послуг України / О.Ю. Амосов // Бизнес-информ. – 2010. – № 11. – С. 32–38.
2. Бакіров В.С. Регіональний розвиток як фактор суспільної консолідації: програма «Харківщина – 2010» / В.С. Бакіров // На шляху до суспільної злагоди / упоряд. Ю.Ж. Шайгородський. – К.: Укр. центр політ. менеджменту, 2001. – С. 42–45.
3. Драган І.О. Модернізація житлово-комунального господарства в Україні: теорія, методологія, практика державного управління: [монографія] / І.О. Драган; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. – Донецьк: Юго-Восток, 2010. – 400 с.
4. Реформування житлово-комунального господарства: теорія, практика, перспективи: [монографія] / [О.М. Тищенко, М.О. Кизим, Т.П. Юр'єва, Т.Ю. Юр'єва, І.В. Покуца]; НАН України. Н.-д. центр індустр. пробл. розв. – Х.: ІНЖЭК, 2008. – 368 с.

ВОРОНЖАК ПАВЛО ВІКТОРОВИЧ

*доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту
Одеського національного політехнічного університету, к.е.н.*

ADMINISTRATION MANAGEMENT DECISIONS OF INNOVATIVE INVESTMENT DEVELOPMENT AT INDUSTRIAL ENTERPRISES OF ODESSA REGION

Principal conditions of economic development are accumulated research and technology, industrial, investment potential, institutional impact on technological progress and state support of innovative transformations. Economic deformations prove expediency for activating and increasing of innovation investment processes efficiency in the industry and minimization of impact of factors slowing them down. Considerable impact on innovation investment activity, market dominance, compositeness in the industry has capacity of innovation potential. Under these conditions, the study of theoretical principles and practical measures concerning the development of domestic production by means of implementation of its innovative potential assumes significance.

Research of innovation investment potential production, its structure and methods for evaluation, innovation investment into enterprises development was conducted in the studies by foreign and domestic scientists: I.Blank [2006], M.Bondar [2008], I.Boyarko [2001], L.Hrytsenko [2001], V.Grinoва [2002], E.Dobrovolsky [2011], N.Ilysheva [2014], S.Krylov [2014], V.Koyuda [2002], D.Pierce [2003], V.Prihodko [2013], O.Suharev [2011], F.Fabozy [2008], S.Filyppova [2012], N.Hrusch [2004, 2012], A.Yakovlyev [2007], O.Yastremskaya [2012] and others. Analysis of the recent scientific materials indicates the results of comprehensive research on the development and implementation of the elements of innovation and investment mechanism, improvement of the investment climate, some economic and statistic calculations.

The aim of this work lies in the systemization of the basic procedures and processes in the administration of organizations, further development of theoretical approaches and information-analytical provisions for the management of the business processes of the organization, conduction of complex economic and statistical research of enterprises innovative activity, showing up problems and perspectives of region development.

Administration was originally intended to be used as universally and widely applied mobilized resources for formalization, deterministic and regulations necessary procedure on demand as the main tool setting and attainment purposes of management and control. But these same areas special knowledge and spheres of professional activity is largely based upon objectively investigated and extremely varied resources used and the content of such fundamental concept like structure. This predetermines constructing a model matching ratio and, most importantly, joint and well-coordinated use of the nature and content of resources structure and procedures of the organization.

The administrative management of the organization stands and is considered as a whole objective, consistent and successive interconnected process, and administration. It is this aspect of causal relationship that forms the two main

forms of manifestation of the administration which determines the bases of formation and development of administrative management, as it primordial moment. If this conceptual approach laid the foundation, the primacy of administration as the process is absolutely natural because any administration system is the result of it, but not just in the administration process but the finished formation system [1, p.194].

Practical adaptation and applications of sound and provided basic concept of correlation processes and structures in the administrative management of the most convincing performances disclosed by the example and resolve a particular problem. Even the actual fact of the submission procedure of administration formation and approval of the structure and the organization undeniably confirms and illustrates an informed position above conceptual administrative management of the priority of the procedure over the structure. It should be emphasized that the creation of a unified information-analytical control system, its implementation and functioning of the coordination and optimization of information flows as the basis of the controlling concept based on the integration of management functions to achieve the objectives of the enterprise [2, page 473].

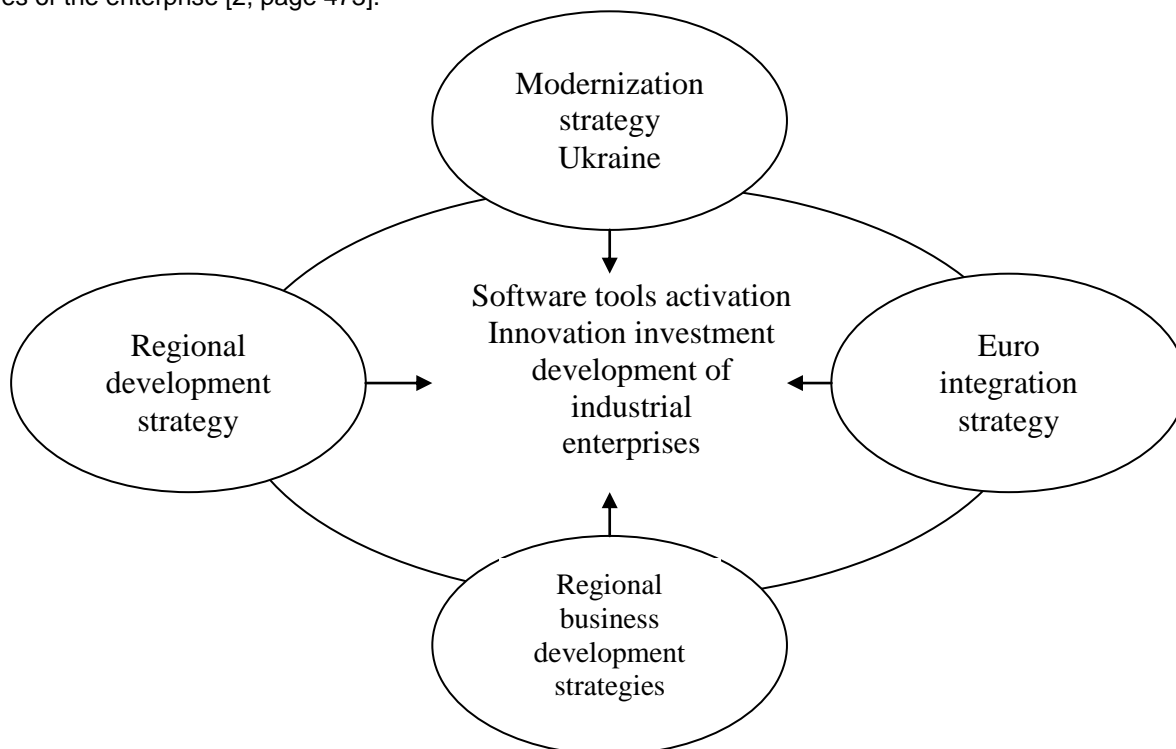

Figure 1– Strategic dimension of innovation and investment development activation of enterprises

Practice has shown the effectiveness of administrative management tools can be used as a procedural approach to the presentation and use of the basic models of the development and implementation of the process of setting and achieving goals of the organization. It allows logically reasoned, phased transition to the administration of a particular sequence of distribution and consolidation of functional responsibilities in the organization, building innovative organizational structures, programs of modernization on the basis of basic waste solutions.

Typology of administrative procedures is composed not only of the implementation of certain sets of homogeneous forms, methods of application of diversity or distinctive and specific kinds of practical manifestations, but also positions the specific mechanisms for possible use in a variety of processes and systems. Thus, on this basis, it is formed, and upgraded functions: algorithm business planning process, program information software package, methodology for evaluating the performance, assessment tools and payment of staff, mechanism for document organization, monitoring system performance; and many private and administrative procedures to ensure operational activities of the organization [3, p.202].

Avoiding the full risk of innovation is not possible, because innovation and risk are two interrelated categories, therefore strategic priorities of innovation development should be oriented, first of all, optimization mobilizes resources through the attraction of capital. Modern production is characterized by the ever-increasing capital intensity and growing role of long-term factors, the main of which is investment. The activation of innovation and investment development of industrial enterprises at the strategic level (Figure 1) is an integral part of systemic economic reforms on economic growth, socio-economic development of territories and increase of the welfare of the population on the basis of activation of the use of resource potential on the ground and innovative approaches to state management of regional development.

To sum up, new technologies and processes have to ensure increase of productivity of labor and improvement of products quality, reduction in expenditures on their production, complex use of primary products, materials, fuel, energy, etc. The practical importance of the implementation of tools developed necessitates evaluating the effectiveness of their implementation, as effective tools affect their recumbent, and applicability of the enterprises. This is especially important today, as domestic and foreign experience emphasizes the need to substantially improve the efficiency of skilled resources to ensure the effectiveness of targeting phase of radical organisational changes. Statement and solution of this problem can only be based on a comprehensive classification of administrative procedures that will be the subject of research findings and ideas further research of the author.

Literature.

1. Fabozzi F.J., CFA. Investment management / F.J.Fabozzi // 2nd ed. – USA, New Jersey 07458, 2008. – 837 pages.
2. Pearce J.A. Strategic Management: formulation, implementation and control / J.A. Pearce, R.B. Robinson // 8-th ed. – McGraw-Hill/Irwin, New York, 2009. – 1087 pages.
3. Raichenko A.V. Administrative management: Textbook. – М.: INFRA – М, 2015. – 416 pages.

ГОРЯЧУК ВАЛЕРІЙ ФЕДОРОВИЧ

*професор кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.е.н., с.н.с.*

ДУКОВ ДМИТРО ФЕДОРОВИЧ

*викладач кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

СИСТЕМА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

В Україні відсутня дієва система інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком. Є окремі інструменти не зв'язані один з одним. Частина з них взагалі не використовується і є лише на папері. Не має достатнього позитивного досвіду застосування інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком.

Існуюче інституціональне забезпечення інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком має численні вади, починаючи з відсутності системи дієвого контролю за його виконанням і закінчуючи недофінансування інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком.

Як наслідок, не зважаючи на положення Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, угоди щодо регіонального розвитку та програми подолання стану депресивності території взагалі не здійснюються.

Практика розробки, реалізації та моніторингу регіональних цільових програм та інших інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком свідчить, що вони не утворюють ефективну систему інвестування бюджетних коштів.

Усе це обумовлює необхідність формування комплексної системи інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком.

Виходячи з аналізу інституційного забезпечення інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком та практики його застосування в якості концептуальних засад формування системи цих інструментів пропонуються такі:

відповідність інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком пріоритетам державної стратегії регіонального розвитку та стратегії регіонального розвитку;

наявність необхідного фінансового забезпечення інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком;

інвестиційні інструменти державного управління регіональним розвитком повинні відповідати певним принципам – субсидіарності, цілеспрямованості, результативності, взаємного доповнення, відсутності дублювання; наявність незалежної системи моніторингу, контролю та оцінювання результативності інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком;

врахування іноземного досвіду щодо формування та використання інвестиційних інструментів державного управління та формування їх інституціонального забезпечення;

наявність законодавчо-нормативного забезпечення інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком;

врахування впливу зовнішнього інституціонального середовища (податкова, грошово-кредитна, антимонопольна та інші системи) на ефективність інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком;

врахування процесу децентралізації влади на зміну ролі суб'єктів управління, сфери впливу та функціонування інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком.

відображення цілей системи інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком: економічна – зростання валового регіонального продукту на душу населення, соціальна – підвищення якості життя населення, екологічна – збереження навколишнього природного середовища та раціональне використання його ресурсів.

В якості домінанти (ядра) системи інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком пропонується угода щодо регіонального розвитку. Це обумовлено тим, що вона за своєю суттю є механізмом реалізації стратегії економічного та соціального розвитку регіону. В ЄС вона розробляється на строк 7 років – строк дії Державної стратегії регіонального розвитку. Угода забезпечує:

можливість повсюдного запровадження стратегічного планування регіонального розвитку;

концентрацію ресурсів регіонів та держави для вирішення найгостріших проблем;

узгодження інтересів органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації стратегічних завдань регіонального розвитку;

диверсифікацію джерел ресурсів регіонального розвитку, у тому числі, можливість широкого залучення приватного капіталу для фінансування спільних проектів регіонального масштабу;

підвищення відповідальності місцевих органів влади за ефективне використання ресурсів, спрямованих на вирішення соціально-економічних проблем регіону;

чітке визначення зобов'язань сторін, спільна відповідальність уряду і місцевої влади за кінцевий результат реалізації визначених завдань тощо [1].

Інші інвестиційні інструменти (державні та регіональні цільові програми, угоди щодо реалізації міжрегіональних проектів, програми подолання стану депресивності території, програми транскордонного співробітництва, Державний фонд регіонального розвитку, проекти щодо підтримки процесу створення об'єднаних громад, надання з державного бюджету коштів на спільну реалізацію проектів транскордонного співробітництва та ін.) доповнюють угоду щодо регіонального розвитку та діють в рамках її основних напрямів.

Важливою умовою формування системи є відповідність усіх інвестиційних інструментів державного управління регіональним розвитком пріоритетам стратегії економічного та соціального розвитку регіону, а також наявність необхідних ресурсів в державному та регіональному бюджетах.

На субрегіональному рівні провідну роль повинні відігравати програми подолання депресивності території, державні програми розвитку транскордонного співробітництва, програми розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць (зокрема, малих міст, гірських). Державні цільові програми для окремих регіонів є дієвим інвестиційним інструментом державного управління регіональним розвитком. Державні цільові програм та інвестиційні програми (проекти) у частині виконання заходів регіонального розвитку пропонується зосередити на розвитку ключових секторів економіки регіону/

Система включає в себе визначення її цілей: економічна – зростання валового регіонального продукту на душу населення; соціальна – підвищення якості життя населення; екологічна – збереження навколишнього природного середовища та раціональне використання його ресурсів.

В основу системи покладено низку принципів: субсидіарності, цілеспрямованості, результативності, взаємного доповнення, відсутності дублювання.

Крім того, система передбачає використання іноземного досвіду формування, незалежне оцінювання результативності інструментів, враховує вплив на систему зовнішнього інституціонального середовища (податкова, грошово-кредитна, антимонопольна та інші системи) та процес децентралізації влади.

Список використаних джерел.

1. Жук В. Підвищення ефективності реалізації угод щодо регіонального розвитку між кабінетом міністрів України та обласними радами [Електронний ресурс] / В. Жук // – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/september09/18.htm>.

ГРИЦУК РОМАН СТАНІСЛАВОВИЧ

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
помічник судді, Суворовський районний суд міста Одеси*

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

За роки незалежності України сталися кардинальні зміни у всій системі територіальної організації влади. Відбувся відхід від радянської централізованої структури органів державного управління, конституційно закріплена нова модель організації влади, що базується на принципах демократії, верховенства права, розподілу влади на законодавчу, виконавчу та судову, визнання місцевого самоврядування.

Однак, практика свідчить, що реформування механізму управління розвитком регіонів, підвищення ролі місцевого самоврядування як головного елемента процесу децентралізації, не привело до відчутних позитивних результатів. Недостатньо вирішувались питання щодо надійного матеріального, фінансового, кадрового та іншого ресурсного забезпечення завдань та функцій публічної влади на регіональному та місцевому рівнях.

Ефективність діяльності органів місцевого самоврядування у вирішенні економічних та соціальних питань можна оцінити за допомогою такого показника: «кількість звернень громадян до владних структур із заявами та скаргами». Вивчення звернень до Верховної Ради України та місцевих органів влади показало, що вони були викликані невдоволенням громадян станом у соціальній сфері, підвищенням цін на товари, дорожнечою товарів і послуг, порушенням законодавства про оплату праці, незадовільним медичним обслуговуванням та забезпеченням житлом, комунальними послугами, неналежним правовим захистом через недосконалість судової системи тощо [1].

Серед парламентських комітетів найбільше звернень громадян розглянуто в комітетах у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів; з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією; прав людини, національних меншин та міжнародних відносин; національної безпеки і оборони. Розвиток самоврядування здійснюється в складних умовах формування демократичного суспільства, в умовах, коли відчувається необхідність у підвищенні відповідальності органів місцевого самоврядування за вирішення долі населення, що проживає на певній території. Реформування місцевої влади на засадах самоврядування відбувається непросто. Продовжується тенденція подальшого поступового підпорядкування діяльності органів місцевого самоврядування органам державної влади у всіх питаннях, в тому числі місцевого значення.

В сучасних умовах існує надмірна централізація державного управління, що відображена у відповідних законах України, яка обмежує виконання органами місцевого самоврядування своїх функцій у здійсненні активного впливу на усі сторони життя місцевих громад, на розвиток місцевого виробництва, на розширення торговельно-економічних зв'язків між містом та селом, докорінного покращення медичного обслуговування населення, соціального забезпечення людей, особливо похилого віку, впровадження освітніх програм.

Українська модель місцевого самоврядування в сучасному її вигляді визначається фахівцями як модель із слабкою радою. На рівні міст, селищ, сіл це пов'язано із суміщенням в особі міського, селищного, сільського голови як функцій головуючого у раді, так і керівника її виконавчого органу. В реальному житті голова ради більше уваги приділяє вирішенню поточних проблем територіальної громади, ніж організації діяльності ради. Голова не зацікавлений у здійсненні контрольних повноважень ради, оскільки контролю з боку представницького органу підлягають результати діяльності виконавчого органу місцевого самоврядування, який очолює сам голова.

На рівні областей і районів взагалі немає виконавчого органу. Обласні та районні ради змушені відповідно до діючих законів делегувати самоврядні повноваження державній структурі – місцевій державній адміністрації. Обласні та районні державні адміністрації є розпорядниками бюджету і управляють власністю відповідної обласної чи районної ради. Ради в цих умовах мають обмежений вплив на процеси, що відбуваються на певній території. Такий стан суперечить Конституції України, де визначено, що принципи децентралізації влади тісно пов'язані з розвитком місцевої демократії, суттєвим підвищенням якості соціальних та адміністративних послуг, що надаються населенню в системі місцевого самоврядування та на регіональному рівні. Основними причинами такого стану є:

недоліки у законодавчому регулюванні щодо місцевого самоврядування, особливо в частині чіткого розмежування повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, великої кількості так званих делегованих повноважень, що позбавляє суб'єкти місцевого самоврядування організаційно-правової самостійності;

недостатність статусу органів місцевого самоврядування регіонального рівня, які фактично позбавлені власних виконавчих органів;

невизначеність з питань фінансово-економічних основ розвитку місцевого самоврядування;

наявність недосконалого механізму і процедури розв'язання компетенційних спорів і конфліктних ситуацій на місцевому і регіональному рівнях, передусім у судовому порядку. Вдосконалення системи регіонального управління та місцевого самоврядування передбачає здійснення пріоритетних заходів такого змісту:

створення правових, економічних та організаційних умов для формування територіальних громад, які б володіли матеріальними, фінансовими та іншими ресурсами в обсязі, достатньому для ефективної реалізації завдань та функцій місцевого самоврядування;

реформування системи місцевого самоврядування (запровадження в практику місцевого самоврядування різних форм прямої демократії, безпосередньої участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування; вдосконалення порядку формування виконавчих органів місцевого самоврядування; вирішення питань підготовки дієвих кадрів для органів місцевого самоврядування, посилення ролі вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців для органів місцевого самоврядування; забезпечення виконання рішень органів місцевого самоврядування з питань законності, правопорядку, охорони прав і законних інтересів громадян);

розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та органами державної влади (із сфери компетенції органів державної виконавчої влади мають бути вилучені та передані органом місцевого самоврядування повноваження, які можуть бути реалізовані на рівні територіальної громади; трансформація функцій місцевих державних адміністрацій, вилучення у них повноважень організаційно-господарського характеру та передача цих повноважень органам місцевого самоврядування; фінансове, матеріальне забезпечення виконання органами місцевого самоврядування делегованих їм окремих повноважень державних органів виконавчої влади);

визначення статусу об'єктів комунальної власності (законодавчо закріпити об'єкти комунальної власності за територіальними громадами, заборонити приватизацію об'єктів комунальної власності, якщо наслідком цього стане скорочення обсягу та погіршення якості послуг, що надаються населенню);

подальше вдосконалення бюджетної системи та міжбюджетних відносин, забезпечення реальної самостійності місцевих бюджетів;

зміцнення правових гарантій прав територіальних громад, органів та посадових осіб місцевого самоврядування шляхом вдосконалення механізмів відповідальності посадових осіб місцевого самоврядування перед державою та територіальною громадою.

Отже, на часі задоволення потреб суспільства в прозорості дій влади, залучення громадян як джерела влади до впровадження демократичних методів управління, як і мають стати обов'язковими для різноманітних сфер та ланок суспільства, кожного громадянина.

Список використаних джерел.

1. Малиновський В.Я. Державне управління: Навчальний посібник. – 3-тє вид., переробл. та допов. – К.: Атіка, 2009. – 608 с.

ВПЛИВ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ

Міграційна політика суттєво впливає на стан трудового потенціалу і є складовою загальної демографічної політики та виділяється як самостійний елемент лише з метою конкретизації заходів регулювання руху населення. Без глибокого аналізу та з'ясування причинно-наслідкових зв'язків і механізму міграційних процесів удосконалити управління ними практично неможливо. Цей механізм впливає переважно на сфери соціально-економічних відносин, що спонукає до вивчення причин і моментів переміщення людей.

Міграційні процеси в сучасній Україні є одним з найважливіших факторів, що визначає економічний та соціальний розвиток українського суспільства.

На сьогоднішній день міграція є однією з самих суперечливих явищ у системі публічного управління. З одного боку, представники державних структур та політичних організації відзначають позитивні аспекти міграційних процесів, які повинні сприяти економічному зростанню; з іншого, мігранти можуть зайняти привабливі для місцевих жителів робочі місця, або будуть сприяти збільшенню витрат держави на соціальні виплати і потреби [3].

Урядом країни мають бути реалізовані заходи спрямовані на підготовку та прийняття нормативно-правової бази, що забезпечує спрощення процедур реєстрації іноземців в Україні та отримання дозволу на роботу, посилення відповідальності за порушення порядку, залучення до трудової діяльності іноземних громадян в Україні, реалізація права пріоритетного працевлаштування громадян України на вакантні робочі місця, визначення потреб у залученні іноземних працівників та формування квот на здійснення іноземними громадянами трудової діяльності в Україні [2].

Успішне вирішення завдань публічного управління міграційними процесами, і в першу чергу питань внутрішньої міграції, дозволить підготувати необхідну основу для сталого соціально-економічного та демографічного розвитку регіонів та країни в цілому, буде сприяти забезпеченню її національної безпеки, скороченню регіональних диспропорцій, забезпеченню соціальних прав та гарантій на всій території держави.

Для вирішення проблем, що виникають у сфері міграції, необхідно сформувати ефективне законодавство, яке здатне забезпечити подолання негативних наслідків міграційних процесів. Крім того, таке законодавство повинно створити умови для реалізації прав мігрантів в відповідність міжнародним стандартам [1].

Органами державної влади та органами місцевого самоврядування прийнято низку законів і постанов, присвячених міграційним проблемам та регулюванню цих процесів. Проте, в цій сфері залишається велика кількість проблем концептуального, методологічного та наукового забезпечення.

Серед основних заходів у здійсненні державної міграційної політики можна виділити наступні:

повинна бути розроблена комплексна міграційна політика, що враховує істотні регіональні відмінності та потреби в трудових інтересах та відповідає національним інтересам країни;

необхідно формулювати не тільки стратегічні цілі (маючи крім того фінансове забезпечення), але і конкретні завдання та поетапні кроки у здійсненні міграційної політики;

необхідно забезпечити конкретними рекомендаціями та інструкціями осіб, які бажають отримати постійне місце проживання в Україні.

Отже, міграційна політика України повинна сприяти підвищенню рівня толерантності до української культури з боку мігрантів, а перспектива жити в нових умовах повинна сприяти підвищенню рівня мотивації до швидшої соціальної адаптації.

Таким чином, управління міграційними процесами в інтересах стійких соціально-економічного та демографічного розвитку країни, забезпечення її національної безпеки, прав і свобод людини і громадянина повинна стати однією з основних пріоритетів внутрішнього і зовнішньої політиці України.

Список використаних джерел.

1. Зовнішні трудові міграції населення / За ред. Е. М. Лібанової, О. В. Позняка. – К.: РВПС України НАН України, 2002. – С. 118.
2. Кирчів А. Трудова міграція і національна безпека України // Доповідь на «круглому столі» 7 жовтня 2004 р., Львів, Дзеркальний зал ЛНУ ім. І.Франка.
3. Лапшина І.А. Особливості міжнародної міграції робочої сили в умовах формування економіки України // Формування ринкової економіки в Україні: Зб. наук. пр. ЛНУ ім. І. Франка. – Вип. VI. – Львів: Інтереко, 2002. – С. 417–423.

ГУЛИК НАТАЛЯ ВАСИЛІВНА

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
заступник начальника Управління Державної казначейської служби
України у Каховському районі Херсонської області*

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ КОНТРОЛЮ В ПРОЦЕСІ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Процес подальшого розвитку України вимагає змін в поглядах стосовно здійснення державного управління у всіх галузях економіки та суспільства. На сьогодні багато уваги приділяється розвитку і вдосконаленню діяльності державних органів влади. Особливо це стосується структур, від ефективної діяльності яких залежить фінансова стабільність держави та економічний достаток нації.

Фінансова діяльність держави базується на погодженій взаємодії всіх елементів системи, здійсненні контролю за її функціонуванням. Питання прозорості бюджетного процесу, ефективного використання наявних фінансових ресурсів та цільового спрямування бюджетних коштів місцевих бюджетів набувають особливої актуальності в умовах запровадження нових норм бюджетного законодавства, які сприяють більш ефективному використанню коштів бюджетів на виконання власних повноважень органами місцевого самоврядування. Зміни бюджетної політики та нормативних актів, які відбуваються під впливом демократичного механізму прийняття рішень, підвищують місце і роль казначейського обслуговування бюджетних коштів, контролю за їх використанням.

Актуальним є вдосконалення діючих форм та механізмів, пошук нових напрямків розвитку казначейської системи обслуговування бюджетів, що є необхідним елементом структурної перебудови державних фінансів та ефективним засобом раціонального використання фінансових ресурсів. Свою діяльність Державне казначейство здійснює на підставі відповідного Положення [1] Зазвичай діяльність Державної казначейської служби України (ДКСУ) та її територіальних органів розглядають як або суто технічну – проведення платежів бюджетних установ, управління ресурсами, або як статистичну – ведення бухгалтерського обліку, складання звітності про виконання бюджетів. При цьому поза увагою залишається одна з головних казначейських функцій – контроль за дотриманням бюджетного законодавства учасниками бюджетного процесу.

Бюджетний контроль є важливим фактором підвищення ефективності функціонування фінансів, діяльності органів влади та дотримання законності в бюджетній сфері. До органів контролю відносяться такі, що спеціально створюються для здійснення контрольних функцій (наприклад, аудиторська служба, прокуратура), або органи виконавчої влади, на які поряд з основними покладаються контрольні функції у відповідній галузі фінансової сфери. Саме до останніх відноситься Державне казначейство України.

Повноваження центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, з контролю за дотриманням бюджетного законодавства визначено статтею 112 Бюджетного кодексу України[2].

Зокрема, до контрольних функцій, що здійснюються органами ДКСУ, в процесі казначейського обслуговування місцевих бюджетів, що здійснюється на підставі відповідного Наказу Міністерства фінансів [3] за видатками належить контроль за цільовим використанням бюджетних коштів, який поділяється на попередній та поточний.

При проведенні попереднього контролю перевіряється наявність: затверджених паспортів бюджетних програм (при застосуванні програмно-цільового методу), кошторисів бюджетних установ та планів використання одержувачів бюджетних коштів; підтвердних документів згідно вимог нормативних актів на реєстрацію зобов'язань та фінансових зобов'язань; правильно оформлених документів на здійснення видатків тощо.

Реєстрація органами Державного казначейства взятих розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів зобов'язань та фінансових зобов'язань є підтвердженням їх легітимності та використання коштів у відповідності з бюджетними призначеннями.

В ході проведення поточного контролю перевіряється :

- наявність зареєстрованих в казначейському обліку фінансових зобов'язань;
- залишки на рахунках по кодам економічної класифікації видатків (КЕКВ) або в цілому (по власним надходженням бюджетних установ);
- відсутність рішень відповідних органів про безспірне списання коштів з рахунків розпорядників та одержувачів бюджетних коштів.

Специфіка роботи Державного казначейства при здійсненні поточного контролю обумовлена також його статусом учасника системи електронних платежів Національного банку України. Цей фактор вимагає перевірки заповнення платіжних документів – банківських реквізитів, відповідності підписів на платіжних дорученнях відповідальних посадових осіб зразкам.

Проведення органами ДКСУ контрольних заходів у процесі обслуговування місцевих бюджетів за видатками дає змогу запобігти нецільовому використанню бюджетних коштів, однак не виключає можливість зловживань та порушень зі сторони розпорядників коштів. В зв'язку з цим виникає необхідність підвищення дієвості попереднього контролю, зокрема проведення перевірки достовірності інформації наведеної в підтвердних документах (накладних, актах та довідках виконаних робіт) на стадії реєстрації фінансових зобов'язань. Особливо це стосується капітальних видатків – будівництва, реконструкції, капітальних ремонтів. Звісно таку перевірку не можливо зробити без залучення кваліфікованих спеціалістів з цих питань. Враховуючи те, що на органи Державного казначейства не покладені такі повноваження, пропонується розробити механізм співпраці в цьому напрямку з органами Державної аудиторської служби України, відповідними структурними підрозділами Національної поліції України (наприклад, управлінням по боротьбі з економічними злочинами). При цьому є сенс встановити вартісну межу об'єкту перевірки.

Одним із заходів впливу, який застосовується органами Казначейства, в разі допущення розпорядниками та одержувачами коштів порушення вимог законів, нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України є складання попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства. Воно може містити вимогу щодо усунення порушення або констатувати факт не дотримання затверджених порядків, які регламентують відносини в процесі казначейського обслуговування (наприклад, в разі несвоєчасної реєстрації зобов'язань та фінансових зобов'язань).

З метою підвищення рівня відповідальності учасників бюджетного процесу за вчинення ними бюджетних правопорушень вважаю за доцільне надати органам Казначейства право накладання фінансових санкцій на кшталт тим, які застосовують органи Державної фінансової служби України в разі порушення норм податкового законодавства. Переконана, що це посилить бюджетну дисципліну, стимулює до постійного підвищення професійного рівня керівників та головних бухгалтерів установ, а також може розглядатись як додаткове джерело надходжень до державного бюджету.

Отже, Державне казначейство України в процесі обслуговування місцевих бюджетів за видатками здійснює комплекс організаційних процедур щодо забезпечення обліку касового виконання бюджетів, здійснення контролю за ефективним та цільовим спрямуванням бюджетних коштів.

Напрямами удосконалення механізмів контролю в процесі казначейського обслуговування місцевих бюджетів, на наш погляд, є :

- перегляд методів контролю за використанням бюджетних коштів, перехід до нових більш прогресивніших і ефективніших, які базуватимуться на управлінні ризиками та будуть покликані мінімізувати виникнення порушень та зловживань;

- підвищення відповідальності розпорядників та одержувачів бюджетних коштів щодо недопущення ними порушень бюджетного законодавства.

З огляду на вищевикладене можна зробити висновок про необхідність подальшого вдосконалення контрольних повноважень органів Державного казначейства України, а також інших учасників бюджетного процесу, які здійснюють контроль у державному секторі. При цьому законодавчі норми контролю в Україні мають бути гармонізовані з міжнародними стандартами та враховувати найкращий світовий досвід.

Список використаних джерел.

1. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 № 215 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF>.

2. Бюджетний кодекс України : закон України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

3. Про затвердження Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів : наказ Міністерства фінансів України від 23.08.2012 № 938 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1569-12>.

ГУСАРОВ КИРИЛО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*науковий співробітник наукового відділу з проблем державної безпеки
навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України*

ВНУТРІШНЯ МІГРАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ РЕГІОНІВ

Внутрішня міграція є надзвичайно важливим фактором соціально-економічного розвитку як країни в цілому, так і окремих її регіонів. З часів набуття незалежності, в Україні щорічно фіксується велика кількість внутрішніх переміщень населення. Згідно статистичних даних, кількість внутрішніх переїздів в 10 разів більша за кількість міграцій за кордон.

До 2014 року основним фактором виникнення внутрішніх міграційних потоків був рух населення між містом і селом. Особлива інтенсивність вибуття сільського населення фіксується в віці від 18 до 25 років, в середньому у 3 рази вища ніж інтенсивність переїздів в інших вікових групах. Причинами для цього є перш за все характерна для молоді навчальна міграція, а крім того такі фактори як високий рівень безробіття у селі, недостатній розвиток інфраструктури, тощо.

В останні декілька років проблеми внутрішніх переміщень населення в Україні набувають особливої актуальності, через такі події як проведення антитерористичної операції на території Луганської та Донецької областей, а також анексію Кримського півострову. При цьому слід зазначити, що вищенаведені події викликають вимушені переміщення осіб, які значно відрізняються від добровільних міграцій. Головна відмінність полягає у тому, що добровільні переміщення мають на меті покращити рівень добробуту мігрантів, натомість вимушені переселенці навпаки стикаються з різноманітними проблемами матеріального і соціального характеру. Крім того, зростання кількості вимушено переміщених осіб провокує створення додаткового тиску на інфраструктуру приймаючих регіонів та виникнення нерівноваги на ринку праці. Це спричинено перш за все тим, що при розселенні не враховуються потреби регіонів, а в основному беруться до уваги побажання переміщених осіб. Слід зазначити, що події на Донбасі спричинять перерозподіл населення в Україні не тільки в короткостроковій, але й в середньостроковій перспективі. Згідно статистичних досліджень, достатня кількість

вимушено переміщених осіб орієнтована на постійне проживання в інших областях України [1]. Проте більшість переселенців сподіваються повернутися до рідних домівок після завершення воєнних дій, а отже розселяються ближче до попередніх місць проживання [2]. Статистику розселення вимушених переселенців по областях України наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Розміщення вимушено переміщених осіб по регіонах України (на основі [2])	
<i>Регіон</i>	<i>Кількість переселенців</i>
Луганська область	196776
Харківська область	179433
Донецька область	108925
Дніпропетровська область	84174
Запорізька область	64069
Київська область та м. Київ	81307
Західні регіони України	20107

Необхідно звернути увагу на те, що вимушено переміщені особи – це єдина категорія, щодо якої в Державній стратегії регіонального розвитку існують пропозиції конкретних програм, в рамках яких пропонується надання допомоги вимушено переселеним особам щодо переїзду на постійні місця проживання у інші регіони країни [3]. На жаль, при цьому єдиним позитивним ефектом вбачається рівномірність розселення територією України. Інтереси приймаючих регіонів в документі не враховані, а отже використання внутрішньої міграції як чинника економічного розвитку не розглядається. Тим не менш, в деяких регіонах країни наявний дефіцит робочої сили, особливо це стосується робочих спеціальностей.

Отже, внутрішня міграція повинна розглядатися як можливий чинник соціально-економічного зростання, і для цього пропонується при розселенні вимушених переселенців змістити акцент на довготривалі рішення з урахуванням інтересів не тільки переміщених осіб, а й потреб регіонів в конкретних спеціалістах.

Список використаних джерел.

1. Переселенці очима соціологів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://24tv.ua/news/showNews.doneprohani_zaprosheni_realnij_obraz_pereselentsya_na_lvivshhini&objectId=540386
2. Міжвідомчий координаційний штаб повідомляє: з тимчасово окупованої території та районів АТО переміщено 898 тис. 95 осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=248316491
3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>

ЄМЕЛЬЯНОВА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

*начальник відділу з координації наукової роботи
та докторантури ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ДОЦІЛЬНІСТЬ ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Зміни в умовах господарювання, світовій практиці менеджменту обумовили мінливість структур публічного управління. З метою підвищення якості публічного управління, органи державної влади та місцевого самоврядування мають розробляти нові програми співробітництва з населенням, бізнесом, використовувати сучасні методи управління.

Одним із актуальних підходів є процесний підхід в сфері публічного управління, який передбачає концентрацію уваги на результатах роботи, а не на виконавцях. Це дає змогу виокремити ділові процеси в публічному управлінні, чітко визначити функції органів публічної влади, відійти від дублювання завдань між виконавцями. Інструментом реалізації процесного підходу виступає аутсорсинг послуг публічного управління. На користь цієї форми у вітчизняній практиці говорить також обмеженість бюджетних коштів.

Необхідно відмітити, що у світовій практиці аутсорсинг послуг публічного управління в останнє десятиліття широко використовується. За оцінками аналітиків, у 2012 р. державні органи США витратили на аутсорсинг понад 11 млрд. доларів США [1]. Приклад використання аутсорсингу у США та Великій Британії представлено у табл. 1.

Аутсорсинг послуг публічного управління у окремих країнах світу [1]

Сторони контракту	Сума контракту	Послуги
Штат Вірджинія, «Northrop Grumman»	2 млрд. дол. США на 10 років	Інформаційні послуги
Штат Індіана, «IBM»	1,16 млрд. дол. США на 10 років	Інформаційні послуги
Влада Великої Британії, «CSC»	2,4 млрд. дол. США на 10 років	Інформаційні, візові послуги

Один з найбільших аутсорсингових контрактів був укладений під час підготовки Олімпійських ігор у Лондоні між владою міста та компанією «G4S» з приводу навчання та тренування понад 14 тис. охоронців [2]. Водночас цей приклад довів також те, що занадто великий обсяг послуг доцільно розподіляти між кількома компаніями, оскільки «G4S» пізніше повідомила владу про те, що не здатна підготувати більше ніж 6 – 7 тис. осіб.

Дослідивши роботи іноземних науковців та практиків, які присвячені аутсорсингу послуг публічного управління, можна виділити кілька тенденцій, зокрема:

Переважно аутсорсинг ділових процесів, а не разових операцій;

Активне використання аутсорсингу у невеликих за розміром містах;

Зміна ціннісних орієнтирів замовників: від бажання мінімізувати витрати до бажання підвищити якість послуг, що надаються;

Формування окремого розділу права щодо контрактних відносин між органом публічної влади (замовником) та бізнес-структурою (виконавцем).

Таким чином, враховуючи передову світову практику необхідно розробити єдині концептуальні засади аутсорсингу послуг публічного управління в Україні, зокрема критерії доцільності та ефективності, а також механізм моніторингу.

Список використаних джерел.

1. Government Sector Outsourcing [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.tholons.com/nl_pdf/Government_Outsourcing.pdf.

2. 7 examples that explain Government Outsourcing [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.thebalance.com/government-outsourcing-examples-2553107>.

ЄРКО ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

аспірант кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Одним з перших і визначальних кроків на шляху реформування пенсійної системи України стало створення у грудні 1990 року Українського республіканського відділення Пенсійного фонду СРСР (постанова Ради Міністрів Української РСР і Ради Федерації незалежних профспілок України від 21 грудня 1990 року № 380), яке з січня 1992 року перетворено на Пенсійний фонд України. Цей факт не лише засвідчив появу нової фінансової інституції в державі, а й означав революційну зміну ідеології функціонування пенсійної системи, яка відтепер в основному фінансово не спиралася на державний бюджет, а одержала цільові джерела поповнення коштів, власні механізми їх акумуляції та розподілу і, головне, залучила інших соціальних партнерів – роботодавців та працівників до фінансової участі у вирішенні питань пенсійного забезпечення.

З прийняттям цієї постанови розпочалося формування організаційної інфраструктури матеріально-технічної бази та кадрового потенціалу майбутнього Пенсійного фонду України. Ця робота в Україні, як і в інших республіках колишнього СРСР, здійснювалася фактично «з нуля»[2].

Право громадян на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової втрати працездатності та у старості гарантує Конституція України. Громадяни України мають право на державне пенсійне забезпечення за віком, з інвалідності, на випадок втрати годувальника та в інших випадках передбачених Законом України «Про пенсійне забезпечення» від 05.11.1991 року. Формування пенсійної системи України розпочалось з 1991 року, яка до сьогоднішнього дня пройшла складний шлях розвитку.

Після прийняття в листопаді 1991 року Закону України «Про пенсійне забезпечення» сформувалася законодавча база функціонування Пенсійного фонду. Був установлений певний тариф відрахувань на соціальне страхування, але з 1993 р. докорінно змінений механізм фінансування виплати пенсій. Страхові внески стали акумулювати на рахунках районних і міських відділень Фонду і безпосередньо на цьому рівні направляти на пенсійні виплати, було створено Акціонерний поштово-пенсійний банк «Аваль» для проведення розрахункових операцій, зв'язаних з виплатою пенсій, грошової допомоги і поштових переказів. З часом була закріплена обов'язкова реєстрація платників страхових внесків в органах Пенсійного фонду, почалася комп'ютеризація органів Фонду.

Але затяжна економічна криза негативно впливала на фінансову базу пенсійної системи: поширилися неплатежі в Пенсійний фонд, соціальні виплати за рахунок бюджетних коштів стали тягарем. І, як наслідок, з 1996 р. упроваджена сплата страхових внесків одночасно з виплатою зарплати.

У 1997 р. прийнятий Закон України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування». У 1998 р. указом Президента України затверджені основні напрямки реформування пенсійного забезпечення в Україні, почата робота над створенням унікальної системи персоналізованого обліку відомостей у відношенні застрахованих осіб. У 2001 р. затверджене нове Положення про Пенсійний фонд України і з 2002 р. по всій території України призначення пенсій і оформлення документів для їхньої виплати здійснюють органи Пенсійного фонду[3].

З прийняттям законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» і «Про недержавне пенсійне забезпечення» в 2004 розпочато впровадження пенсійної реформи, сутність якої полягає в переході до тривірневої пенсійної системи: це солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (в якій усі кошти, що перераховуються підприємствами та застрахованими особами до Пенсійного фонду України, одразу ж виплачуються нинішнім пенсіонерам), накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та система недержавного пенсійного забезпечення.

Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування базується на засадах солідарності і субсидування та здійсненні виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду України.

За рахунок коштів Пенсійного фонду в солідарній системі призначаються пенсії: за віком, по інвалідності внаслідок загального захворювання, у зв'язку з втратою годувальника [1].

Обов'язкові відрахування до Пенсійного фонду робляться зазвичай бухгалтерією працівника при нарахуванні йому заробітної зарплатні. До Пенсійного фонду спочатку йдуть всі відрахування з заробітних плат, а потім йде розподіл серед пенсіонерів – при досягненні пенсійного віку вони зазвичай отримують пенсію. Органи Пенсійного фонду ведуть чіткий персоналізований облік надходжень страхових внесків кожного громадянина. Пенсійний фонд забезпечує роботу єдиного автоматизованого банку відомостей про застрахованих осіб. Пенсійний фонд на сьогодні забезпечує нарахування та виплату «державних» пенсій.

Основним недолік такого страхування є те, що в умовах старіння населення, змінюється співвідношення працездатних і пенсіонерів. Сумарних відрахувань стає недостатньо для збереження рівня пенсій, їх розмір знижується за рахунок «запізнілої» індексації і коефіцієнт заміщення (відношення розміру пенсії до розміру заробітної плати) – знижується. Також присутній ризик, коли призначення і/або збільшення пенсій здійснюється без визначення джерел їх довгострокового фінансування.

Другим рівнем пенсійного забезпечення в Україні є загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення, яке полягає в тому, що частина внесків у Пенсійний фонд України направлена в державний Накопичувальний пенсійний фонд України. Внески мають персоналізований характер і враховуються на індивідуальних пенсійних рахунках.

Кошти Накопичувального фонду будуть інвестуватися в економіку України з метою захисту їх від інфляції, одержання інвестиційного доходу, забезпечення потреб держави в джерелах фінансування довгострокових інвестиційних проектів. Все це повинне сприяти загальному економічному зростанню країни.

З моменту утворення Пенсійного фонду України його основні завдання та функції дещо змінилися. Так на початку 1990-х він створювався як установа, яка повинна була не лише виплачувати пенсії, а й акумулювати кошти для здійснення таких виплат. Відповідно, його структура формувалася на кшталт фінансово-банківської системи, а ключовою була служба надходження доходів, яка й виконувала функції збору та адміністрування пенсійних внесків. З часом, у результаті реформування податкової системи України, функції адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, які виконували служби платежів (доходів) до пенсійної системи, з жовтня 2013 року було передано до органів Державної фіскальної служби України.

Таким чином функції, які виконували підрозділи платежів Фонду, були осучаснені. І на сьогодні це: прогнозування надходження власних коштів Фонду; моніторинг показників, які впливають на стан солідарної системи; забезпечення надходження коштів на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пільгових і наукових пенсій; робота зі стягнення заборгованості зі сплати платежів; захист прав застрахованих осіб; контроль за нарахуванням та сплатою збору з окремих видів господарських операцій; проведення контрольно-перевірочних заходів.

Дослідження інституційно-законодавчих умов реформування пенсійної системи дозволило виділити і обґрунтувати п'ять етапів пенсійної реформи в Україні (див. табл.1).

Таблиця 1.

Етапи реформування системи пенсійного забезпечення в Україні

Етапи	Роки	Характеристика
I етап	1990-1993	Закон СРСР «Про пенсійне забезпечення» 1990 року Створення Українського республіканського відділення Пенсійного фонду СРСР Закон України «Про пенсійне забезпечення» 1991р. Виділення пенсійної системи з бюджетів системи соціального страхування Перетворення Українського республіканського відділення Пенсійного фонду СРСР у Пенсійний фонд України Розширення пільгових пенсій
II етап	1993-1998	«Концепція соціального забезпечення населення України» Впровадження персоналізованого обліку застрахованих осіб у ПФУ Створення перших недержавних пенсійних фондів (НПФ) «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»

III етап	1998-2000	Указом Президента України схвалені Основні напрями реформування пенсійного забезпечення в Україні. Завершено персоніфікацію
IV етап	2001-2003	Послання Президента України до Верховної Ради і Кабінету Міністрів «Про основні напрями реформування системи пенсійного забезпечення населення України « Призначення пенсій на основі даних персоніфікованого обліку відомостей у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення»
V етап	3 2004	Запроваджено два рівні нової пенсійної системи: реформованого солідарного рівня та добровільного недержавного пенсійного забезпечення

Список використаних джерел.

1. Електронний ресурс : http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2013/Pr_0025.pdf. Пенсійне забезпечення: навч. посіб./І.А.Ветухова, Г.О.Яковлева, О.М.Ярошенко, за заг.ред. В.В.Жернакова. – Х.: Нац.ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2013. – 230с.
2. Електронний ресурс: http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?art_id=208504&cat_id=95711
3. Електронний ресурс: http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/category?cat_id=38942

ЖУК ЮЛІЯ ПЕТРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Стратегія розвитку органів внутрішніх справ України [1] та Концепція першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ України закріпили основоположні засади реформування національної правоохоронної сфери зокрема, створення Національної поліції України як центрального органу виконавчої влади в системі МВС, що реалізує політику у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. Пріоритетним напрямком роботи Національної поліції України має бути служіння як потребам окремих громадян, так і суспільству в цілому.

Національна поліція України є це центральним органом виконавчої влади, діяльність поліції спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України. Фінансування і матеріально-технічне забезпечення поліції передбачено ст.105 Закону України «Про Національну поліцію» [2], де зазначено що фінансування і матеріально-технічне забезпечення поліції здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, а також інших джерел, не заборонених законом.

Розміри бюджетних призначень на забезпечення діяльності поліції встановлюються в Державному бюджеті України на відповідний рік. Зокрема, на фінансування діяльності Національної поліції в 2017 році виділено 15,5 мільярда гривень. Законом України «Про Державний бюджет України на 2017 рік»[3] встановлено, що норми й положення Закону України «Про Національну поліцію» застосовуються в порядку та розмірах, встановлених Кабінетом міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів. Тобто на рівень фінансування в конкретний проміжок часу може впливати наявність чи відсутність таких фінансових ресурсів.

Обсяг асигнувань на утримання Національної поліції України, у тому числі розмір видатків на оплату праці, щороку встановлюється Верховною Радою України під час затвердження Державного бюджету України. Стаття 2 Закону України «Про джерела фінансування органів державної влади» визначено засади бюджетного забезпечення органів державної влади, зокрема Національної поліції України. Відповідно до цієї норми Національна поліція України здійснює свою діяльність виключно за рахунок бюджетного фінансування (крім випадків, визначених зазначеним Законом) у межах, передбачених Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік. Зазначене свідчить, що Національна поліція України повинна фінансуватись і забезпечуватись за рахунок бюджетних коштів. Проте в ч. 5 та ч. 6 ст. 105 закону України «Про Національну поліцію» передбачено можливість виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад безоплатно надавати органам і підрозділам поліції службові приміщення, транспорт та інші матеріально-технічні засоби, а також можливість комунальних та приватних підприємств виділяти кошти.

Крім того, МВС, зокрема, отримувало гранти для здійснення реформ та становлення Національної поліції України. Тому є підстави зазначати про залучення фінансів не лише з бюджетних джерел. Такими джерелами фінансування діяльності Національної поліції є: кошти державного та місцевих бюджетів; кошти, отримані як оплата робіт, а також кошти, отримані за надання інших послуг; гранти; інші джерела, не заборонені законодавством.

Фінансування Національної поліції України здійснюється в межах коштів, передбачених на утримання бюджетних установ у кошторисах або фінансових планах. З метою забезпечення діяльності поліції за нею закріплюються на основі права господарського відання або передаються їй у власність будівлі, споруди, майнові комплекси, комунікації, обладнання, транспортні засоби та інше майно. Землекористування та реалізація прав власника земельних ділянок, у тому числі набуття відповідних прав на землю, здійснюються поліцією відповідно до Земельного кодексу України. Так, статтею 92 Земельного Кодексу України визначено право постійного

користування земельними ділянками із земель державної та комунальної власності установами, що належать до державної та комунальної власності. Для Національної поліції України право постійного користування земельною ділянкою передбачає право володіння і користування земельною ділянкою, яка перебуває у державній або комунальній власності, без встановлення строку.

Національна поліція України може отримувати додаткові кошти з місцевих бюджетів для виконання делегованих законами України повноважень органів місцевого самоврядування. Національній поліції України забороняється створювати позабюджетні фонди, мати позабюджетні спеціальні рахунки та використовувати кошти, одержані за здійснення функцій держави, що передбачають видачу дозволів (ліцензій), сертифікатів, посвідчень, проведення реєстрацій та інших дій на платній основі (крім послуг з охорони, що надаються на договірних засадах), у будь-який інший спосіб, крім зарахування таких коштів до Державного бюджету України.

Національна поліція України має бути прозорою у своїх діях; достатньо відкритою для форм зовнішнього контролю, в тому числі громадського.

Список використаних джерел.

1. Стратегія розвитку органів внутрішніх справ України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: № 1118-р <http://police-reform.org/library/rozporyadzhennya-kmu-v-d-22.10.2014-1118-r-schodo-pitannya-reform>
2. Про Національну поліцію: Закон України від 12.07.2017 № 580-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Про Державний бюджет України на 2017 рік: Закон України від 21.12.2016 № 1801-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>

ЗАЙКА ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

*слухач факультету публічного управління та адміністрування
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України,*

ПРОБЛЕМИ ОЦІНЮВАННЯ СПОЖИВЧИХ ЦІН В КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ СТАТИСТИКИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Згідно з методологією системи національних рахунків [3] загальним показником зміни цін і тарифів є індекс споживчих цін (ІСЦ) на товари та послуги за якими домашні господарства-споживачі купують товари та оплачують послуги. Індекс споживчих цін на товари та послуги використовується під час проведення та коригування державної фінансової політики, прогнозування динаміки цін, розв'язання правових, економічних питань, установлення розмірів мінімальних соціальних гарантій для населення тощо. Важливе значення цього показника підкреслено в його другій назві – індекс вартості життя.

Індекс споживчих цін розраховується в Україні, починаючи з 1991 р., а за діючою методологією – з 2017 р. в межах програми опрацювання макроекономічних показників, заснованих на міжнародних стандартах [1], і є найважливішим і найпоширенішим показником, який характеризує інфляційні процеси в економіці країни. Індекс споживчих цін є важливим інструментом у разі прийняття рішень з багатьох питань державної політики, аналізу і прогнозування цінових процесів у економіці, перегляду розмірів грошових доходів та мінімальних соціальних гарантій населенню, вирішення правових суперечностей. Індекс споживчих цін характеризує зміни протягом часу загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для кінцевого (невиробничого) споживання. Він є показником зміни вартості фіксованого набору товарів і послуг у поточному періоді стосовно його вартості в базовому періоді. Розрахунки ІСЦ проводяться на основі даних щодо змін цін (тарифів), одержаних шляхом щомісячної реєстрації цін (тарифів) на споживчому ринку, та даних національних рахунків на рівні агрегатів з використанням деталізованих даних щодо структури фактичних споживчих грошових витрат домогосподарств. Поєднання даних національних рахунків та обстеження умов життя домогосподарств забезпечує узгодженість ІСЦ із показниками національних рахунків за витратами домогосподарств на рівні споживання основних груп [1].

Здійснені влітку 2016 р. серйозні зміни методології розрахунків ІСЦ впливали із закладеного в Стратегію розвитку державної статистики на період до 2017 р. (пункт 33) «проведення розрахунків ІСЦ з урахуванням вагових коефіцієнтів, визначених за даними національних рахунків відповідно до стандартів Євросоюзу». [2], Ідея переходу в Україні до цього індексу формувалася з метою наблизити національну статистику до методології Євростату.

В ЄС перехід до цього індексу було зумовлено двома основними обставинами. Перша: використання єдиної валюти – євро. І друга: цілями Європейського центрального банку (ЄЦБ) використати цей індекс як інструмент збереження стабільності цін (річної інфляції, що не перевищує 2%). До речі, зміни ІСЦ не було включено до переліку 144 заходів, виконання яких було необхідне Україні для лібералізації безвізового режиму з країнами Євросоюзу. Отже, національні ІСЦ у Євросоюзі, які досить істотно різнилися між країнами, потрібно було привести до загальної (гармонізованої) методології розрахунків. Це було б необхідно й у нас, якби наші ІСЦ у кожному регіоні визначалися за окремою методологією, а не за єдиною для всієї країни.

Перехід до нової методології розрахунків ІСЦ у Євросоюзі здійснювався поступово. Рішення Ради міністрів ЄС було прийняте 25 жовтня 1995 р. У січні 1999 року був створений Економічний і валютний союз, який включав 11 держав і мав єдину валюту. Перехід країн єврозони до гармонізованого ІСЦ потребував чимало часу. Так, у 2005 р. цей індекс використовувався лише в п'яти країнах.

В Україні перехід до цього індексу відбувся без необхідної підготовки та обговорення фахівцями. Його навіть формально не розглядали на міжвідомчій робочій групі з ІСЦ. Потрібно було б детально викласти всі аспекти переходу до нього, результати розрахунків за колишньою і новою методиками у журналі Держстату «Статистика України». Саме така процедура оприлюднення інформації була використана керівництвом департаменту національних рахунків при переході на нову версію Системи національних рахунків у 2008 році.

Важливо наголосити, що в країнах поза єврозоною не ставилося питання про прив'язку ІСЦ до нацрахунків. І в них ІСЦ продовжує визначатися за методикою, прийнятою в Міжнародній організації праці у 2003 р. За нею основою для розрахунків ІСЦ служать дані обстежень грошових споживчих витрат домогосподарств.

Оновлена методика розрахунків нашого ІСЦ вплинула на розрахунок регіональних індексів і змінила їх економічний зміст. Раніше вони визначалися за ваговими системами для Києва та восьми районів України, що в нацрахунках не передбачено. Це було б дуже складно й навряд чи реально потрібно. Тому в оновленому ІСЦ вагова система для 12 груп і 41 підгрупи витрат для всіх регіонів тепер однакова. Вагові розбіжності нині уловлюються всередині підгруп. І опубліковані з початку року оновлені регіональні ІСЦ стали дуже мало різнитися між собою. Колишні (до 2017 р.) показували набагато більші регіональні розбіжності, що природно.

Проблемною є методологія й дані обстежень домогосподарств, що їх одержують від респондентів. Оскільки обстеження домогосподарств базуються на добровільній (а не обов'язковій) участі домогосподарств, що потрапили у вибірку, то від участі в них переважно відмовляються більш заможні сім'ї. Це, наприклад, занижує реальні витрати на придбання автомобілів, на відпочинок.

У розрахунках нового ІСЦ відбулася фундаментальна зміна вагової структури цього індексу, тобто частки в ньому окремих позицій продуктового набору.

Порівняння вагової структури індивідуальних позицій нового та попереднього продуктивних наборів за багатьма позиціями показує значні розбіжності. Порівняння ваг за новою та колишньою ваговими структурами показують, що в межах плюс-мінус 10% опинилося лише 46 із 314 позицій (за якими можливі порівняння). Більш як удвічі зменшилися ваги по 50 позиціях, а по 44 збільшилися більш як удвічі.

Перехід від ваг на базі грошових витрат домогосподарств до витрат за нацрахунками відчутно знижує питому вагу витрат на харчування – з 50,8 до 41,8%. Як можна очікувати, ціни на продукти харчування, які є найвагомим елементом наших витрат (а звідси й індекс цін за ними), випереджатимуть загальну зміну цін і тарифів. Підвищувати на цьому фоні тарифи на енергоресурси соціально небезпечно. І в цих умовах здійснені зміни по ІСЦ вестимуть до його заниження.

З початку минулого року департамент статистики цін Держстату розпочав публікувати квартальний індекс цін на житло. Такі індекси вже давно розробляються в багатьох країнах. Методологічна й організаційна підготовка до побудови цього індексу тривала кілька років. А методику мали затвердити ще в грудні 2011-го.

Слід зазначити, що цей індекс відображає не споживчі, а інвестиційні витрати домогосподарств. Але цінами на житло цікавляться мільйони наших громадян, тому необхідність у такій інформації цілком обґрунтована та соціально значуща. Однак, Держстат обмежується публікацією індексів загалом по Україні, не наводячи їх по регіонах.

Аналіз оновленого ІСЦ показує, що нововведення потребують подальшого удосконалення методології та практики його розрахунків.

Список використаних джерел.

1. Методологічні положення щодо організації статистичного спостереження за змінами цін (тарифів) на споживчі товари (послуги) і розрахунків індексів споживчих цін [затверджені наказом Держстату від 29.08.2016 №158] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>
2. Стратегія розвитку державної статистики на період до 2017 року : Розпорядження Кабінету міністрів України №145-р від 20.03.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/145-2013-%D1%80>
3. System of National Accounts 2008. New York, 2009. Sales No. E.08.XVII.29, document symbol ST/ESA/STAT/SER.F/2/Rev.5U.N. – 722 p.

КВАСНИЦЬКА РАЇСА СТЕПАНІВНА

*професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницького національного університету, д.е.н, доцент*

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

Сучасні зміни та трансформаційні процеси, що відбуваються у економіці України, які характеризуються демократизацією суспільного життя, визначають нові підходи до формування взаємовідносин у системі державного і місцевих бюджетів держави. Адже саме незабезпечення фінансової незалежності місцевого самоврядування, а отже й нестача фінансових ресурсів та нестабільність дохідних джерел, стали проблемою загальнодержавної ваги, яка набуває надзвичайно важливого теоретичного та практичного значення.

Проведення бюджетної децентралізації в Україні у формі збільшення повноважень місцевих органів влади на ресурсів місцевих бюджетів триває вже кілька років. Протягом 2012-2016 років рівень децентралізації бюджетних ресурсів дещо стабілізувався і становить близько 21,0% [4].

Саме місцеві бюджети є важливим фактором економічного розвитку і фінансової стабільності, важелем здійснення перерозподільчих процесів; фінансовою базою місцевого самоврядування реалізації державної регіональної політики; планами формування і використання фінансових ресурсів територіальних утворень; основним важелем фінансового вирівнювання; головним джерелом фінансових ресурсів для утримання та розвитку місцевого господарства та вирішення місцевих проблем [1, с.87]. Водночас, ефективне функціонування місцевих бюджетів першочергово залежить від принципів та результативності формування доходів місцевих бюджетів. Так, основними принципами формування доходів місцевих бюджетів є такі принципи: єдності; збалансованості; самостійності; повноти; обґрунтованості; ефективності та результативності; субсидіарності; цільового використання бюджетних коштів; справедливості й неупередженості; публічності та прозорості [2]. Реалізація цих принципів виявляється в процесі виконання місцевих бюджетів та ілюструється їх структурою та часткою у зведеному бюджеті України (табл. 1). Дані табл. 1 свідчать про низьку дієвість таких принципів формування доходів місцевих бюджетів як принцип самостійності, ефективності та результативності. Адже у аналізованій період функціонування місцевих бюджетів здійснювалось не за рахунок власних фінансових ресурсів, а за рахунок міжбюджетних трансфертів з Державного бюджету України.

Таблиця 1

**Структура доходів місцевих бюджетів
та їх загальна частка у зведеному бюджеті України за 2013-2017 роки**

Показники	Роки				
	2013	2014	2015	2016	2017
Доходи зведеного бюджету, млрд грн	430,0	444,0	652,0	782,7	933,0
Доходи місцевих бюджетів, всього, млрд грн	92,4	89,0	120,5	170,6	196,0
В тому числі:					
Податкові надходження, млрд грн	78,4	75,2	120,5	146,9	175,5
Неподаткові надходження, млрд грн	12,1	12,3	20,1	21,8	18,1
Інші надходження місцевих бюджетів, млрд грн	1,8	1,5	2,1	2,0	2,4
Міжбюджетні трансферти, млрд грн	115,8	130,6	174,0	170,6	-
Всього доходів місцевих бюджетів із врахуванням міжбюджетних трансфертів, млрд грн	208,2	219,6	316,7	341,2	196
Частка місцевих доходів у зведеному бюджеті, %	21,5	20,0	21,9	21,8	21,0
Частка податкових надходжень у доходах місцевих бюджетів, %	37,7	34,2	38,0	43,1	89,5
Частка неподаткових надходжень у доходах місцевих бюджетів, %	5,8	5,6	6,3	6,4	9,2
Частка міжбюджетних трансфертів у місцевих бюджетах, %	55,6	59,5	54,9	50,0	-

Складено автором за даними джерела [4]

Так, у 2013-2016 роках міжбюджетні трансферти у доходах місцевих бюджетів становили 50 і більше відсотків (справедливості ради, відмітимо, що у 2016 році частка міжбюджетних трансфертів все ж зменшилась порівняно із попереднім роком на 4,9%). Залишається надіятись на позитивні зрушення щодо зростання податкових надходжень (до 89,5%), а отже і зменшення міжбюджетних трансфертів при виконанні місцевих бюджетів у 2017 році.

Зауважимо, що існуюча система міжбюджетних відносин нездатна забезпечити фінансову спроможність органів місцевого самоврядування, оскільки, по-перше, дозволені місцеві податки і збори не є й не можуть бути достатнім джерелом доходів місцевого бюджету через їхній незначний податковий потенціал і, відповідно, незацікавленість місцевих рад у їх запровадженні, адже їхня частка складає близько 3% доходів зведених місцевих бюджетів; по-друге, більшість з цих податків та зборів характеризуються значними адміністративними витратами, які часто переважають суму надходжень від них [3, с. 39].

Тому, необхідність досягнення фінансової стабілізації як на рівні держави, так і на рівні місцевих органів самоврядування, ставить нові завдання саме у сфері міжбюджетних відносин, впорядкування й оптимізація яких сприятимуть вирішенню цівки фінансово-економічних та політичних проблем в Україні. Виходячи із цього, для ефективного формування доходів місцевих бюджетів необхідним є:

досягнення оптимального рівня розподілу ресурсів між державним і місцевими бюджетами для забезпечення належного рівня фінансової спроможності органів місцевого самоврядування;

делегування органам місцевого самоврядування відповідного рівня повноважень щодо надання базових послуг, виконання яких спрямоване на підвищення якості життя населення;

складання проектів місцевих бюджетів на плановий бюджетний рік та розробка програм розвитку регіонів на основі методу цільового використання бюджетних коштів;

запровадження горизонтальної системи вирівнювання рівня спроможності місцевих бюджетів за доходами, а саме формування державно-приватного партнерства, що спрямоване на проекти розвитку регіонів, які пов'язані з розбудовою, відновленням та модернізацією інфраструктури на місцях;

запровадження формульних розрахунків галузевих трансфертів відповідно до оновлених стандартів надання послуг та фінансових нормативів їх забезпечення на одного отримувача послуги.

Досягнення поставлених цілей вимагає проведення послідовної політики у сфері реформування місцевих бюджетів, забезпечення їх стійкої доходності та підвищення ступеня фінансової незалежності, що, в свою чергу, дасть змогу територіальним громадам на місцях розвиватись та вирішувати різноманітні проблеми.

Список використаних джерел.

1. Батажок С.Г. Доходи місцевих бюджетів як основа фінансової незалежності органів місцевого самоврядування / С.Г. Батажок // Формування ринкових відносин в Україні. – 2016. – №2 (177). – С.86-91
2. Бюджетний кодекс України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Фурдичко Л. Є. Децентралізація: фінансова незалежність місцевих бюджетів України / Л. Є. Фурдичко // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2015. – Вип. 5 (115). – С.39-42
4. Ціна держави – Інформаційний портал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cost.ua/budget/>

КОВАЛЬОВ ГЕОРГІЙ ІВАНОВИЧ

доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ

Сьогодні суспільство переживає процеси трансформації всіх сфер людського життя, значно активізувалися інтеграційні процеси, інформаційно-комунікаційна революція створює об'єктивні передумови активізації міграційних процесів.

Міграція за останні роки набула глобальних масштабів не тільки в Європі, а й в Україні, що знайшло відображення в формуванні як зовнішньої так і внутрішньої міграційної політики держави і потребує подальшого міжнародного співробітництва щодо врегулювання усіх аспектів цього явища. Інтенсивність міграційних потоків на пряму залежить від економічної та політичної ситуації у тій чи іншій країні. Міграція обумовлюється певними мотивами і носить чітко виражений суспільний характер.

Однією з умов розбудови демократичної, правової держави є визначення напрямів її міграційної політики та вдосконалення системи державного управління міграційними процесами відповідно до міжнародних стандартів.

Міграційна політика розглядається як: правовідносини у сфері міграції; різновид суспільних відносин, що регламентуються правовими нормами і забезпечують взаємодію останніх з відповідними суб'єктами міграції; норми права, що визначають права та обов'язки суб'єктів міграційних правовідносин; нормативно-правові акти, які обумовлюють різні сторони міграційних процесів і формують комплексне та універсальне міграційне законодавство; систему державних органів, які покликані втілювати міграційну політику, створюючи належні умови для реалізації міграційного права; юридична відповідальність суб'єктів міграційних процесів за умови порушення ними чинного законодавства України.

Головним завданням міграційної політики України повинно стати створення привабливих умов для імміграції осіб, в яких держава зацікавлена. Але це не означає, що держава повинна взяти на себе весь тягар прийому та облаштування іммігрантів. Ліберальніші умови переїзду, оформлення посвідок на проживання, отримання дозволів на працевлаштування та підприємницьку діяльність є найважливішими умовами більш успішної інтеграції іммігрантів і запорукою їх повноцінної зайнятості, забезпечення умов, за яких вони самостійно вирішуватимуть свої проблеми, не перетворюючись у тягар для держави.

Аналіз організації роботи з іноземцями виявив низку недоліків та проблем, які потребують негайного вирішення. До них, в першу чергу можна віднести:

недостатність штатних одиниць працівників міграційної служби;

наявність корупційних загроз через безпосередній контакт заявників з посадовими особами, що приймають рішення;

відсутність єдиної бази документів громадян, які отримали послуги міграційної служби України, обліку притягнутих до адміністративної відповідальності, примусово повернутих та примусово видворених іноземців;

неможливість доступу до бази Державної прикордонної служби України;

відсутність в штаті міграційної служби кваліфікованих перекладачів.

Певна частина цих проблем пов'язана з використанням застарілих методів роботи з заявниками і документами. Так, наприклад, значна частина роботи виконується вручну, при цьому збирається і зберігається велика кількість паперових документів. цей процес було б доцільно автоматизувати, що призведе до позитивних результатів таких як:

покращується оперативний доступ до інформації про іммігрантів (в тому числі про нелегальних мігрантів);

спрощується перевірка: достовірності посвідок на тимчасове та постійне проживання; обліку притягнутих до адміністративної відповідальності; примусово повернутих та примусово видворених іноземців;

зменшується час на обробку документів, прийняття рішення по особі і виконання пов'язаних з цим процедур;

з'являється можливість делегування територіальним підрозділам функції прийому громадян;

з'являється можливість впровадження електронної черги;

знижується рівень загрози корупційних дій.

Використання автоматизованої форми документообігу потребує встановлення взаємозв'язку з базою даних Державної прикордонної служби України. Співпраця цих установ та інтеграція їх даних мають важливе значення для поліпшення аналізу поточної ситуації та прийняття необхідних рішень, зменшить час на обслуговування іноземця, унеможливить підробку штампів перетину кордону України в паспортних документах. У

свою чергу працівники ДПСУ зможуть оперативно перевіряти законність знаходження іноземців та осіб без громадянства на території України, дійсність документів, що дозволяють проживання в Україні тощо.

Крім того в роботі з іноземцями виявлені недоліки які мають нормативно-правовий характер, а саме:

- не передбачено процедуру проведення перевірки шлюбів з іноземцями на фіктивність;
- не всі категорії правопорушень мають чітке правове визначення;
- підстави видворення розпорошені в різних нормативно-правових актах;
- обмежена кількість країн з якими підписані Угоди про реадмісію осіб.

Для реалізації ефективної державної міграційної політики України доцільно розширити повноваження ДМС в аспекті перевірок громадян, що подають документи на проживання в Україні на підставі возз'єднання сім'ї на фіктивність шлюбів, (такі повноваження мають міграційні служби у країнах Європейського Союзу, США та деяких країнах колишнього СНД). При виявленні таких випадків ДМС повинна притягувати сторони до кримінальної чи адміністративної відповідальності.

Таким чином пріоритетними напрямами вдосконалення механізмів роботи Державної міграційної служби з іноземцями та особами без громадянства є:

- переведення в електронну форму більшості процесів, що виконуються спеціалістами міграційної служби та приєднання їх до електронної бази даних громадян, що перебувають та проживають на території України;

• встановлення прямого взаємозв'язку, на рівні інформаційних баз даних, з Державною прикордонною службою України, що зумовлюватиме оперативну ідентифікацію осіб, перевірку на законність знаходження іноземців в Україні недопущення підробки документів;

• розширення повноважень ДМС в аспекті перевірок на фіктивність шлюбів з метою недопущення легалізації іммігрантів;

• удосконалення заходів по виявленню та видворенню нелегальних мігрантів, вирішення питання про посилення адміністративної та кримінальної відповідальності юридичних і фізичних осіб, які приймають іноземців;

• проведення аналізу потреби в додатковій робочій силі в розрізі регіонів та галузей, на базі чого розробляти регіональні та галузеві міграційних програми, що дозволить забезпечити системний підхід до вирішення поставлених завдань.

Чітке, побудоване на правовій основі регулювання міграційних процесів дозволить створити умови для вирішення завдань щодо забезпечення національної безпеки, сприятиме сталому розвитку економіки країни, дотриманню прав людини та підвищенню якості життя громадян України. А приведення механізмів роботи Державної міграційної служби України до використання методів кращого світового досвіду і запровадження передових інформаційних технологій, надання високоякісних послуг приведе до досягнення найбільшої ефективності, прозорості та підконтрольності рішень і дій посадових осіб ДМС.

КУЙБІДА СТЕПАН ВАСИЛЬОВИЧ

аспірант Національний університет «Львівська політехніка»

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ СТРУКТУРНИХ ЗМІН В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

У межах структурної політики поряд із визначенням пріоритетних напрямів розвитку економіки розробляється та реалізується система заходів державного впливу, яка включає: по-перше, заходи щодо стимулювання переливу праці та капіталу із одних галузей в інші (наприклад, із традиційних у сучасні); по-друге, заходи щодо згортання частини виробничого апарату депресуючих галузей та виробництв; по-третє, на державному рівні можуть розроблятися довгострокові плани, цільові програми, національні проекти для вирішення актуальних проблем структурної перебудови, а також програми підготовки та перепідготовки робочої сили, створення робочих місць та ін.; по-четверте, держава також розв'язує завдання, пов'язані з концентрацією капіталу в капіталомістких напрямках структурної перебудови національної економіки.

У галузевій структурній політиці виділяють два напрями державної підтримки галузей:

- економічна політика держави спрямована на захист та подання фінансової допомоги галузям, які перебувають у стані занепаду і потребують докорінної реконструкції виробничого апарату шляхом надання субсидій, високих імпорتنих тарифів, податкових та кредитних пільг тощо;

- економічна політика спрямована на стимулювання розвитку галузей, які або відповідають передовим напрямам, або мають велике експортне значення.

В останні роки більшість країн зосереджують свою увагу на прогресивних галузях, оскільки структурний ефект від розвитку наукомістких галузей полягає не тільки у формуванні та розвитку їх самих, а й у широкому освоєнні технологій та продуктів високої технологічної складності традиційними галузями.

Державний вплив на структурну перебудову може здійснюватися за допомогою методів прямого регулювання (через фінансування, систему державних замовлень та закупок) і непрямого регулювання (через систему правових та економічних регуляторів з метою орієнтації суб'єктів господарювання на досягнення цілей та пріоритетів структурної політики). Використовуючи методи індикативного планування, бюджетно-податкової, кредитно-грошової, цінової експортно-імпоротної політики, держава намагається закріпити позитивний та нейтралізувати негативний вплив ринку на процес структурної перебудови.

Важелі державного стимулювання структурних зрушень можуть бути різноманітними: система податків з їх диференціацією за відповідними суб'єктами та об'єктами оподаткування і застосування податкових ставок та пільг; надання різноманітних кредитних пільг, проведення політики прискореної амортизації; надання фінансової

допомоги у вигляді інвестиційних надбавок, субсидій, дотацій, бюджетних позичок на розвиток окремих галузей, виробництв, регіонів; проведення митної політики, в тому числі встановлення різних імпорتنих та експортних тарифів тощо.

Незважаючи на те, що інструментарій державного регулювання традиційний, кожній країні притаманна власна система вибору засобів та пріоритетів відповідно до специфіки економічної ситуації, цілей соціально-економічного розвитку, прийнятої концепції державного втручання в економіку. Стандартної відповіді на запитання, як, де і з якою метою використовувати засоби державного регулювання щодо структурних перетворень національного господарства в тій чи іншій країні, бути не може.

На практиці існує два типи структурної політики: пасивна й активна. Вони різняться між собою ступенем втручання держави в структурні зрушення.

Пасивна структурна політика полягає в тому, що держава створює правову базу для вільного переливання капіталу та праці з одних галузей в інші, але безпосередньо не втручається в інвестиційні процеси в окремих галузях. Структура змінюється внаслідок змін у нормах прибутку. Якщо в певній галузі попит перевищує пропозицію, то в цій галузі норма прибутку зростає проти інших галузей. Капітал з інших галузей вилучається і пропозиція їх поступово починає перевищувати попит. При цьому норма прибутку в цій галузі спочатку знижується до середньої величини, а потім стає менше за середню. Власники капіталів починають вилучати їх з цієї галузі і вкладати в іншу, де забезпечується норма прибутку не менша за середню.

Отже, закон попиту і пропозиції поряд з іншими об'єктивними законами ринкової економіки забезпечує найвідповіднішу вимогам ринку структуру економіки, створює конкурентне середовище, підвищує ефективність суспільного виробництва. За цим типом перебудови формувалась структура економіки США і Великої Британії. Як свідчить досвід, цей шлях надто тривалий і пов'язаний зі значними соціальними втратами.

Активна структурна політика полягає в тому, що держава широко застосовує державні важелі для прискорення прогресивних структурних зрушень. Цей тип перебудови використовують Японія, Південна Корея, Сінгапур та інші нові індустріальні країни.

До найбільш ефективних напрямків структурної трансформації економіки, таких можна віднести: розвиток галузей, які збільшують обсяги експортної продукції і відповідно забезпечують збільшення валютних надходжень до країни з наступним інвестуванням високотехнологічних виробництв; збільшення обсягів виробництва споживчих та інших товарів, які здатні на внутрішньому ринку замінити імпорتنу продукцію; розширення виробництва конкурентоспроможних на світовому ринку товарів з метою захоплення ринків збуту в країнах, що розвиваються; стимулювання впровадження ресурсозберігаючих технологій, які підвищують рівень конкурентоспроможності товарів; збільшення кількості високотехнологічних та наукомістких виробництв в сферах, які здатні підвищувати ефективність інших галузей національної економіки; скорочення кількості депресивних виробництв, де спадає ефективність ресурсів чи зменшується попит на продукцію. У процесі стратегічного вибору, як правило, виходять із критеріїв пріоритетності: експортного потенціалу галузі; перспектив попиту на продукцію галузі на внутрішньому ринку; досягнення вищої індустріальної стадії розвитку; мінімізації залежності від імпорту сировини, енергії та мінімізації ресурсомісткості виробництва в цілому; мінімізації дефіциту торговельного балансу країни, розв'язання проблем зайнятості населення, екологічних проблем та ін.

Поряд із визначенням пріоритетних напрямків розвитку економіки держава розробляє та реалізує комплекс заходів у межах активної структурної політики, який включає заходи: для стимулювання переливання капіталу в пріоритетні галузі; для стимулювання розвитку галузей, які прискорюють запровадження досягнень НТП; для захисту та надання фінансової допомоги галузям, які перебувають у стані занепаду і потребують докорінної реконструкції виробничого апарату: для згортання частини виробництв у депресивних галузях.

Враховуючи, що структурна політика послаблює гостроту соціальних проблем, сприяє підвищенню ефективності галузей, Україна має орієнтуватися на прогресивні галузі, які забезпечать досягнення кращих результатів за рахунок структурного ефекту.

Список використаних джерел

1. Богиня Д., Волинський Г. Структурна перебудова економіки в умовах глобалізації та інформатизації // Економіка України. - 2005. - № 9. - С. 19 – 28.
2. Ковальчук В. М. Структурна перебудова національної економіки в контексті інноваційного розвитку / В. М. Ковальчук. – К.: ІАЕ УА-АН, 2005. – 240 с.
3. Матлак О.О. Провал структурних реформ в Україні: несприятливі вихідні умови чи неефективна політика? // Формування ринкових відносин: Збірник наукових праць. Випуск 16. Науково-дослідний економічний інститут міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України. Київ, 2002. – С.86.
4. Папп В.В. Структурна трансформація економіки України у контексті євроінтеграційних процесів / В.В. Папп // Регіональна економіка. – 2008. – № 1. – С. 23–31.

КУРАНДА ЛЮДМИЛА ОЛЕКСІЙВНА

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

В контексті вибору нашою країною європейського вектора розвитку та враховуючи наявність багатьох недоліків у механізмі формування місцевих бюджетів та їх нездатність забезпечити фінансову самостійність місцевих органів влади, безсумнівним є інтерес щодо досвіду розподілу податкових надходжень в демократично організованих державах.

У більшості країн оподаткування населення з метою формування бюджетів історично розвивалося цілком самостійно. Наприклад, у Великобританії нараховується 13 тисяч місцевих бюджетів, і бюджети вищестоящих адміністративних одиниць не є зведеними по відношенню до бюджетів нижчого рівня.

У сучасних умовах бюджет є обов'язковою умовою ефективного функціонування якої-небудь держави, і розвинені зарубіжні країни пройшли значний історичний шлях, який вимірюється сторіччями, завдяки чому кожна держава виробила свою схему бюджетних відносин. Західна політична і економічна теорія надає бюджетним відносинам значну увагу.

Внаслідок багатовікової еволюції на Заході склалася розгалужена система місцевих податків і зборів, характерною особливістю якої є їх численність: у Бельгії запроваджено 100 місцевих податків і зборів, в Італії – 70, у Франції – більш як 50. Країни, де застосовується лише кілька місцевих податків, є винятком. Так, в Японії існують три основні місцеві податки, зокрема, підприємницький податок, який нараховується на прибуток, корпоративний муніципальний податок та зрівняльний податок, що є фіксованою сумою податку, розмір якої залежить від розміру капіталу юридичної особи та чисельності працюючих. У США запроваджено такі місцеві податки, як податок з продажу, місцевий прибутковий податок, податки на прибуток корпорацій, на спадок, майновий податок.

В цілому місцеві податки складають в загальній сумі доходів місцевих бюджетів Австрії 72%, США – 58%, Японії – 55%, Франції – 48%, Німеччини – біля 40%, Англії – 38%

У питанні встановлення місцевих податків майже всюди діє принцип: органи самоврядування користуються правом податкової ініціативи в межах, установлених національним законодавством. Наявність власних джерел фінансових надходжень у місцевого самоврядування закріплено не тільки в чинному законодавстві, але в деяких країнах – і в Конституціях. Але зазвичай національне законодавство регламентує, які місцеві податки можуть стягуватися, як їх розраховувати і збирати, лишаючи на розсуд місцевої влади лише визначення ставок податків. Проте чимало органів місцевої влади обмежені у виборі ставок податку, навіть якщо вони самостійно здійснюють розрахунки і стягнення місцевих податків. Існує тенденція з боку центрального уряду до встановлення обмежень на свободу вибору ставок місцевих податків, визначення переліку пільг.

Основну роль у країнах із розвинутою ринковою економікою відіграють майнові місцеві податки, в першу чергу на нерухоме майно фізичних та юридичних осіб і на землю. У США за рахунок податків на майно формується близько 45% усіх доходів місцевих бюджетів, у Франції – 40%.

В США податкові джерела частково розподілені. Федеральному уряду належить виключне право на мито та поштові збори. Органи влади штатів та місцеві виконавчі органи збирають податки на майно, на продаж, платежі за реєстрацію автотранспорту, видобування корисних копалин, санітарні послуги. Інші податки – на власність і доходи юридичних і фізичних осіб, спадщину та дарування, акцизи – можуть використовуватися усіма рівнями влади на свій розсуд. На рівні штатів основними джерелами податкових надходжень є: обов'язкові внески по соціальному страхуванню (21%), податок з продаж (20%), прибутковий податок (19%), індивідуальні акцизи (10%).

Про значний розмір міжурядового фінансування свідчить той факт, що в доходній частині бюджетів місцевих урядів, понад 37 % складають субсидії федерального уряду і уряду штатів, насамперед надходження від штатів, які перевищують 90 % загального об'єму субсидій. У свою чергу, штати одержують фінансову підтримку від федерального уряду на реалізацію окремих соціально-економічних програм.

У структурі доходів 41 штату і близько 3500 місцевих органів податок на прибуток громадян складає відповідно 24 % і 6 %. Необхідно відзначити, що сума місцевого податку на прибуток з громадян, сплачена до бюджетів штатів і місцевих органів, розраховується, з розміру федерального податку на прибуток.

Автономія місцевих бюджетів в США, Швейцарії і скандинавських країнах забезпечується в основному стягуванням прямих місцевих податків (прибутковий і майновий, або податок на спадкоємну нерухому власність). В США, наприклад, прямі місцеві податки складають 79,8%.

В Люксембурзі, Іспанії, Австралії, Канаді, Великобританії незалежність місцевих бюджетів забезпечують непрямі місцеві податки. До них відносяться загальний місцевий податок на споживання, різні акцизи, податки на користування так званими «суспільними благами» (тобто місцями громадського відпочинку, спортивними об'єктами і т.п.). В Люксембурзі місцеві непрямі податки складають 54% поточних доходів місцевих бюджетів, В Іспанії – 43%.

Для поповнення місцевих бюджетів зарубіжних країн одним із важливих податків є промисловий. Об'єкт оподаткування – юридичні і фізичні особи. Податок повинен компенсувати частину затрат, які виникають у общини у зв'язку з діяльністю підприємства. Промисловим податком оподатковуються чисті прибутки акціонерних товариств, страхових компаній та промислових підприємств. Ставка оподаткування складає від 1 до 5%. По цьому податку встановлений неоподатковуваний мінімум.

У Франції основні податкові надходження до державного бюджету забезпечують непрямі податки, перш за все, податок на додану вартість і внутрішній податок на нафтопродукти. Із прямих податків у формуванні доходної частини держбюджету найважливішу роль відіграють прибутковий і корпоративний податки.

В багатьох країнах місцеві бюджети при формуванні своїх поточних доходів в значній мірі залежать від трансфертів із бюджету центральної адміністрації. Це – Нідерланди, Італія, Ірландія, Канада, Португалія. В цих

країнах трансферти складають відповідно від 80 до 62% поточних доходів. В цих країнах всі основні податки надходять до бюджету центральної адміністрації, місцеве ж оподаткування ледве перевищує 10% поточних доходів. Головним питанням регіональної економічної політики, що стоїть на порядку денному у країнах з трансфертним фінансуванням територій, є питання підвищення ефективності бюджетного перерозподілу, а також зниження фінансової залежності місцевих органів влади від «центру» і посилення їх податкової автономії.

В багатьох країнах бюджетні дотації застосовуються як інструмент вирівнювання, хоча останнє може здійснюватися і безпосередньо між територіальними колективами.

Закономірним для всіх розвинених зарубіжних країн є поділ місцевих бюджетів на два самостійні функціональні види місцевих бюджетів. Це місцеві поточні або адміністративні бюджети і місцеві бюджети розвитку, або інвестиційні бюджети. Кожний з цих бюджетів має власні витрати і власні доходи. Витрати місцевого поточного бюджету прямують на поточні потреби розвитку соціально-культурної сфери, адміністративні витрати, соціальний захист, виконання делегованих повноважень, оплату витрат по боргу місцевої влади. Доходи місцевого поточного бюджету формуються за рахунок місцевих податків і зборів, платежів, загальних субсидій, які надаються державною владою, і деяких інших доходів.

Зарубіжний досвід побудови бюджетних систем і способів фінансування місцевих органів влади дозволяє зробити певні висновки щодо реформування бюджетної системи в Україні, що в свою чергу полегшить її перехід до ринкової економіки.

Список використаних джерел.

1. Орлюк О.П. Фінансове право: академічний курс: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 808 с.
2. Сунцова О.О. Зарубіжний досвід формування доходів місцевих бюджетів // Науковий вісник Академії ДПС України: Зб. наук. праць, 2002. – № 2. – С.115–123.

КУСПЛЯК ГАЛИНА ІВАНІВНА

*аспірант кафедри економічної та фінансової політики
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ В УКРАЇНІ

На початку 2001 року прийнято документ, що визначав загальні засади функціонування бюджетної системи України – Бюджетний Кодекс України (далі – БК). Що стосується програмно-цільового методу, то про нього у Бюджетному Кодексі України 2001 року згадується лише у двох статтях. Так, у ст. 11 п. 5 Бюджетного Кодексу визначено, що формування бюджету по програмній класифікації видатків здійснюється за програмно-цільовим методом (далі – ПЦМ), та у ст. 38 п. 3 зазначено, що при складанні проекту Державного бюджету відповідно до ПЦМ видатки по головним розпорядникам бюджетних коштів повинні бути деталізовані за функціональною класифікацією [1].

Отже, БК було започатковано основу для створення сприятливих умов розвитку нормативної та законодавчої бази з питань запровадження ПЦМ у бюджетний процес України. Підґрунтя зазначеного процесу дало змогу окреслити основні моменти запровадження ПЦМ (інструкції, класифікатори, кошториси, паспорти бюджетних програм, результативні показники тощо).

Автором досліджено біля 50 нормативно-правових документів та законодавчих актів, що були затверджені з метою запровадження програмно-цільового методу у бюджетний процес України. У таблиці 1 окреслено тільки ті документи, що діють на сучасному етапі бюджетотворення.

Таблиця 1

Діючі законодавчі та нормативно-правові документи щодо запровадження елементів програмно-цільового методу в бюджетний процес України станом на 10.05.2017

№ з/п	Дата та номер документу	Вид документу та орган, який прийняв документ	Назва документу	Чинність документу
1	2	3	4	5
	14.12.2001 № 574	наказ Мінфіну	Про затвердження інструкції про статус відповідальних виконавців бюджетних програм.	Редакція від 01.01.2011.
	28.02.2002 № 228	постанова КМУ	Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ.	Редакція від 06.12.2016.
	29.12.2002 № 1098	наказ Мінфіну	Про паспорти бюджетних програм.	Редакція від 22.01.2016.

18.03.2004 №1621-IV	Закон України	Про державні цільові програми.	Редакція від 02.12.2012.
31.01.2007 №106	постанова КМУ	Порядок розроблення та виконання державних цільових програм.	Редакція від 24.12.2013.
26.05.2010 № 283/437	спільний наказ Мінфіну та МОЗ	Про затвердження Типового переліку бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у галузі «Охорона здоров'я».	Редакція від 20.08.2013
01.06.2010 №298/519	спільний наказ Мінфіну та МО	Про затвердження Типового переліку бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у галузі «Освіта».	Прийняття від 01.06.2010.
08.07.2010 № 2456-VI	Кодекс, ВРУ	Бюджетний кодекс України.	Редакція від 20.04.2017.
01.10.2010 № 1147	наказ Мінфіну	Про затвердження Типового переліку бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у галузі «Державне управління».	Редакція від 29.10.2012
01.10.2010 №1150/41	спільний наказ Мінфіну та Мінкультури	Про затвердження Типового переліку бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у галузі «Культура».	Прийняття від 01.10.2010.
14.01.2011 № 11	наказ Мінфіну	Про бюджетну класифікацію.	Редакція від 01.01.2017.
14.02.2011 № 96	наказ Мінфіну	Про затвердження Типової відомчої класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів.	Документ чинний.
17.05.2011 № 608	наказ Мінфіну	Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм.	Документ чинний.
08.06.2011 № 347	Наказ МОЗ	Про затвердження Тимчасового типового переліку бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у галузі «Охорона здоров'я» для пілотних проектів у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та м. Києві.	Документ чинний.
27.07.2011 № 945	наказ Мінфіну	Про затвердження Примірного переліку результативних показників бюджетних програм для місцевих бюджетів за видатками, що можуть здійснюватися з усіх місцевих бюджетів.	Документ чинний.
12.03.2012 № 333	наказ Мінфіну	Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації кредитування бюджету.	Редакція від 04.04.2017.
21.09.2012 №728/1015	спільний наказ МОЗ та Мінфіну	Про затвердження Типового переліку бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у галузі «Охорона здоров'я» для пілотних проектів у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та м. Києві.	Прийняття від 21.09.2012.
24.12.2012 № 1407	наказ Мінфіну	Про затвердження Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами.	Редакція від 15.11.2016.
13.02.2013 № 31-05010-14-8/4651	наказ Мінфіну	Методика здійснення порівняльного аналізу ефективності бюджетних програм, які виконуються розпорядниками коштів місцевих бюджетів.	Документ чинний.
27.06.2014	Міжнародний документ	Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.	Редакція від 30.11.2015.
26.08.2014 №836	наказ Мінфіну	Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів.	Прийняття від 26.08.2014.
16.10.2014 № 1052	наказ Мінфіну	Про затвердження Стратегічного плану діяльності Міністерства фінансів України на 2015 бюджетний рік та два бюджетних періоди, що настають за плановим (2016–2017 роки).	Термін дії: 2015-2017 роки.

02.12.2014 № 1195	наказ Мінфіну	Про затвердження Структури кодування програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів і Типової програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів / Тимчасової класифікації видатків та кредитування для бюджетів місцевого самоврядування, які не застосовують програмно-цільового методу.	Документ чинний.
12.01.2015 № 5/2015	Указ Президента України	Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020».	Прийняття від 12.01.2015.
17.07.2015 № 648	наказ Мінфіну	Про затвердження типових форм бюджетних запитів для формування місцевих бюджетів.	Редакція від 15.11.2016.
23.11.2016 № 4393	Наказ Міністерств а молоді та спорту	Про затвердження Типового переліку бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у сфері фізичної культури і спорту.	Прийняття від 23.11.2016.
08.02.2017 № 142	розпорядже ння КМУ	Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки.	Прийняття від 08.02.2017.

Джерело : складено автором на основі офіційних сайтів Верховної Ради України, Міністерства фінансів України та інших ЦОВВ.

З прийняттям нового БК у 2010 році розпочався процес інтенсивного запровадження елементів ПЦМ на місцевому рівні: визначено пілотні регіони, затверджено типові переліки бюджетних програм, результативні показники виконання програм, форми бюджетних запитів, запропоновано здійснювати оцінку та аналіз ефективності бюджетних програм тощо [2].

У лютому 2017 року урядом схвалено нову Стратегію реформування системи державними фінансами на 2017-2020 роки, основою якої є створення сучасної та ефективної системи управління фінансами, що базується на встановленні чітких цілей до пріоритетів розвитку держави при наявних бюджетних ресурсів у середньостроковій перспективі та надання ефективної оцінки за допомогою відповідних показників. При цьому за напрямком «підвищення ефективності розподілу ресурсів на рівні формування державної політики» здійснюється з використанням елементів стратегічного планування, ПЦМ, міжбюджетних відносини та фіскальної децентралізації [3].

Як ми бачимо, на нормативно-правовому та законодавчому рівнях держава створює сприятливі умови для запровадження ПЦМ у бюджетний процес України.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 21.06.2001 № 2542-III. Втрата чинності від 01.01.2011. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2542-14>. – Назва з екрану.

2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. – Назва з екрану.

3. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-r/print1483695844345956>. – Назва з екрану.

ЛЯШЕНКО ВІКТОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

старший викладач кафедри економіки та сфери обслуговування Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини ВНЗ Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ – ПРІОРИТЕТНА ЦІЛЬ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Сучасний регіональний розвиток на рівні держави полягає у визначенні ключових проблем регіонального розвитку, пріоритетів державної регіональної соціально-економічної політики з точки зору загальнонаціональних потреб та інтересів.

Забезпечення стійких передумов соціально-економічного розвитку економіки України потребує формування єдиної моделі соціально-економічного розвитку економіки. Тому значної актуальності набуває визначення пріоритетних напрямів становлення та розвитку моделі соціально-економічного розвитку економіки країни [1; 2].

На сьогодні головним документом, що визначає передумови формування та реалізації стратегії соціально-економічного розвитку є Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року [3].

Основними цілями Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року є:

Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.

Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток.

Ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку.

Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів полягає у створенні оптимальних умов для розкриття регіонами власного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг регіональної економіки.

Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів передбачає такі операційні цілі: підвищення ролі та функціональних можливостей міст у подальшому розвитку регіонів; створення умов для поширення позитивних процесів розвитку міст на інші території, розвиток сільської місцевості; підвищення ефективності використання внутрішніх факторів розвитку регіонів.

Підвищення ефективності використання внутрішніх факторів розвитку регіонів здійснюватиметься шляхом виконання таких завдань: розвитку інтелектуального капіталу; підвищення рівня інноваційної та інвестиційної спроможності регіонів; розвитку підприємницького середовища та конкуренції на регіональних товарних ринках; раціонального використання природно-ресурсного потенціалу, збереження культурної спадщини та найцінніших природних територій; розвитку транскордонного співробітництва; диверсифікації джерел енергопостачання та підвищення рівня енергоефективності в регіонах.

Підвищення рівня інноваційно-інвестиційної спроможності регіонів повинно відбуватись шляхом реалізації наступних завдань державної регіональної політики:

- удосконалення регіональної інвестиційно-інноваційної інфраструктури, зокрема створення регіональної мережі наукових, технологічних та індустріальних парків, а також системи правової, кадрової та інформаційної підтримки інноваційної діяльності;
- формування сприятливого інвестиційного клімату, позитивного інвестиційного іміджу та просування на зовнішній ринок інвестиційних можливостей регіонів України;
- розвиток науково-інноваційного співробітництва державного та недержавного сектору науки, вищих навчальних закладів і наукових установ з реальним сектором економіки;
- розвиток інноваційної культури шляхом популяризації провадження наукової, винахідницької та інноваційної діяльності, а також створення цілісної системи освіти з урахуванням кадрового забезпечення інноваційної діяльності;
- підвищення ефективності дії механізму стандартизації та сертифікації продукції, захисту інтелектуальної власності, дотримання авторського права та суміжних прав, забезпечення досягнення високих стандартів якості, безпеки, екологічності продукції;
- стимулювання промисловців до запровадження новітніх технологій та інновацій;
- забезпечення ефективної реалізації механізму державно-приватного партнерства шляхом удосконалення відповідної нормативно-правової бази;
- утворення консультаційних центрів з питань державно-приватного партнерства на загальнодержавному та регіональному рівні, а також уповноважених органів, відповідальних за впровадження державно-приватного партнерства в Україні, визначення функцій, завдань та обов'язків таких органів;
- створення системи моніторингу стану реалізації інвестиційних проєктів, у тому числі в рамках державно-приватного партнерства, та здійснення контролю за їх реалізацією;
- забезпечення створення системи підготовки фахівців з питань управління інвестиційними проєктами, у тому числі в рамках державно-приватного партнерства;
- створення умов для розвитку міжрегіональної та міжнародної кооперації з реалізації інвестиційних проєктів, у тому числі в рамках державно-приватного партнерства;
- розширення на законодавчому рівні можливостей задіяння потенціалу та механізму державного замовлення для стратегічно важливих для регіону підприємств, налагодження виробництва окремих видів продукції відповідно до потреб внутрішнього ринку;
- удосконалення механізму банківського кредитування проєктів регіонального розвитку шляхом іпотечного кредитування, відкриття кредитних ліній, надання пільгових середньострокових та довгострокових кредитів, створення в регіонах ринку цінних паперів, розміщення облігацій місцевих позик та реалізація за рахунок залучених коштів проєктів регіонального розвитку.

Підвищення рівня інноваційно-інвестиційної спроможності регіону як одна з основних цілей державної стратегії регіонального розвитку складне, багатофакторне питання, що потребує комплексного, системного підходу, інвестування інноваційної діяльності та прискореного впровадження інновацій.

Список використаних джерел.

1. Єпіфанов А.О. Управління регіоном: навчальний посібник/А.О. Єпіфанов, М.В. Мінченко, Б.А. Дадашев; за заг. ред. А.О. Єпіфанова. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 361 с.
2. Миронова Т.Л., Добровольська О.П., Процай А.Ф., Колодій С.Ю. Управління розвитком регіону: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 328 с.
3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385// Офіційний вісник України. – 2014. – № 70. – ст. 1966.

МЕЛЬНИК НАДІЯ МИКОЛАЇВНА

*слухач факультету публічного управління та адміністрування
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ СТАТИСТИКИ У ВІДПОВІДНОСТІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ СТАНДАРТАМИ

Однією з основних умов вступу нових членів до Європейського Союзу є приведення їх внутрішніх законодавчих систем у відповідність з обов'язковим мінімумом законодавства ЄС. Такий обов'язковий мінімум має назву *acquis communautaire* (*acquis*), що в перекладі з французької означає «добробок співдружності» – правова система Європейського Союзу, що включає акти законодавства ЄС, прийняті в рамках Європейського співтовариства (але не обмежується ними), спільної зовнішньої політики та політики безпеки, заходи у сфері правосуддя та внутрішніх справ [2]. Це сукупність усіх прав і зобов'язань, обов'язкових до виконання в усіх країнах-членах ЄС.

Глава 18 «Статистика» *Acquis communautaire* вимагає наявності національних статистичних інститутів у якості довідкових і опорних точок для методології, виробництва та поширення статистичної інформації, статистичної інфраструктури для здійснення зведення в галузі статистики, заснованої на принципах неупередженості, надійності, прозорості, конфіденційності особистих даних та розповсюдження офіційної статистики [4].

За результатами адаптованої глобальної оцінки національної статистичної системи, проведеної представниками Європейської комісії, Європейської асоціації вільної торгівлі та Економічної комісії ООН для Європи, статистика України визнана такою, що у цілому відповідає статистичним стандартам, у т.ч. фундаментальним принципам офіційної статистики ООН, Кодексу норм європейської статистики, а також Компендіуму статистичних вимог Євростату [1].

Незважаючи на високі оцінки діяльності офіційної статистики України, очевидно є необхідність її подальшого вдосконалення. Це, по-перше, є природним процесом будь-якої системи інформації, яка не може бути створена один раз і назавжди, оскільки суспільство, яке вона обслуговує, постійно еволюціонує. По-друге, очевидно, що за браком часу, оскільки українська національна система статистики є ще досить молодого, і коштів українська офіційна статистика не є достатньо розвинутою. На виконання цього завдання скеровані такі документи, як, зокрема, «Стратегія розвитку державної статистики на період до 2017 року», заходи з європейської інтеграції, міжнародні проекти, імплементація актів законодавства ЄС у сфері статистики в Україні, тощо. Зазначені документи узгоджуються з баченням перспективного розвитку європейської системи статистики на період до 2020 р. – *ESS Vision 2020*, схваленим Європейською Комісією у липні 2014 року. Останнім документом передбачається статистичний розвиток передусім за такими напрямками: посилення уваги до потреб користувачів статистичної інформації (збалансоване врахування потреб користувачів як суспільного, так і приватного секторів), посилення заходів із забезпечення якості (надання користувачам «доказів» якості інформації), пошук та використання нових джерел інформації (адміністративні джерела, геопросторові дані, великі дані), надання переваги найбільш ефективним виробничим процесам у статистичній практиці (необхідність активного співробітництва й обміну знаннями в межах європейської системи статистики з питань технологій, методів, статистичних інструментів та інфраструктури), поліпшення системи поширення статистичної інформації (адаптація й упровадження новітніх технологій, які б могли реально полегшити доступ і сприйняття статистичної інформації широкими верствами населення).

Глобальною оцінкою [1] рекомендовано гармонізувати законодавство у сфері статистики та суміжних з нею сферах із законодавством ЄС з метою створення єдиної правової бази для державних органів, уповноважених на складення статистичної інформації, та формування цілісної національної системи офіційної статистики із закріпленням за Держстатом координуючої ролі. Основні проблеми, які потрібно вирішити: гармонізація законодавства у сфері статистики із законодавством ЄС, запровадження інституційно-незалежної системи державної статистики України, яка відповідатиме європейським стандартам, зміни інституційної структури системи, гармонізація статистичної методології України із методологією міжнародних статистичних організацій, запровадження нових статистичних спостережень, які відповідають світовій та європейській практиці статистики, вдосконалення системи збору і обробки статистичної інформації за рахунок відмови від використання паперових носіїв інформації та переходу виключно на електронні носії, зміни співвідношення між чисельністю центрального апарату та територіальними управліннями статистики, більш ефективного захисту інформації, запровадження нових освітніх програм для персоналу, заснованих на передовій європейській та світовій практиці, забезпечення вільного доступу користувачів до статистичних даних та підвищення рівня відкритості органів державної статистики, вдосконалення системи фінансового забезпечення реформи.

Важливою умовою подальшого розвитку системи державної статистики в Україні має бути забезпечення балансу між рівнем задоволення інформаційних потреб користувачів статистичної інформації, що передбачає застосування у ході поширення такої інформації новітніх інформаційних технологій, та рівнем оптимізації процесу статистичного виробництва, що здійснюється шляхом раціоналізації вибору джерел для складення статистичної інформації з наданням переваги адміністративним даним, організації взаємообміну даними між державними органами замість дублювання інформаційних потоків, а також шляхом впровадження вибіркового методу статистичним опитувань замість суцільних спостережень.

З метою підвищення якості державної статистики шляхом розбудови цілісної ефективної національної системи офіційної статистики для приведення її у відповідність із стандартами ЄС у сфері статистики Стратегією розвитку державної статистики на період до 2017 року [3] одним із пріоритетних напрямів визначено те, що статистичне виробництво повинно бути реорганізоване із застосуванням процесного підходу для впровадження інтегрованої системи статистичної інформації, керованої метаданими. Статистична методологія та процедури, що використовуються під час проведення державних статистичних спостережень, будуть приведені у відповідність із Компендіумом статистичних вимог Євростату за всіма підсистемами та галузями державної статистики. Дані, отримані за

результатами державних статистичних спостережень, підлягатимуть оцінюванню за критеріями якості Європейської статистичної системи.

Реалізація реформ системи державної статистики дасть змогу: підвищити якість статистичної інформації для подальшого вдосконалення системи державного управління та зростання довіри суспільства до офіційної статистики; сформувати координовану Держстатом ефективно діючу національну систему офіційної статистики; удосконалити законодавство, що регламентує державну статистичну діяльність; забезпечити розвиток партнерських відносин між усіма учасниками процесу статистичного виробництва; поліпшити доступ користувачів до статистичної інформації, оптимізувати звітне навантаження на респондентів, розширити сферу використання адміністративних даних у статистичних цілях; удосконалити статистичні процедури на основі методології, класифікацій та реєстрів відповідно до європейських і міжнародних стандартів; впровадити інтегровану інформаційно-аналітичну систему органів державної статистики; розширити можливості для підвищення професійного рівня працівників органів державної статистики.

Список використаних джерел.

1. Адаптована глобальна оцінка національної статистичної системи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/MAP/map_new.html
2. Петров Р. А. Транспозиция «acquis» Европейского союза в правовые системы третьих стран. – Киев: Истина, 2011. – 384 с.
3. Стратегія розвитку державної статистики на період до 2017 року : Розпорядження Кабінету міністрів України NI45-р від 20.03.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/145-2013-%D1%80>
4. European Neighbourhood Policy And Enlargement Negotiations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/conditions-membership/chapters-of-the-acquis_en

МИКОЛАЙЧУК МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

*професор кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д. держ. упр., професор*

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗИТИВНИХ ЗРУШЕНЬ У ТЕХНОЛОГІЧНІЙ СТРУКТУРІ ВИРОБНИЦТВА

Зміна тенденцій у технологічному розвитку залежить від спрямованості інвестицій. Проте, за результатами дослідження фахівців Інституту економіки та прогнозування НАН України, розподіл інвестицій не сприяє покращенню технологічної структури. Технологія та продукція ними розподілена на чотири категорії: низький рівень технологічності, середньо низький рівень технологічності, середньо високотехнологічний рівень, високотехнологічний рівень. У 2013 році внутрішні інвестиції переважно здійснювались у сектори з низьким та середньо низьким рівнем технології (75,9%). У високотехнологічний сегмент було інвестовано лише 5,4%, у середньо високотехнологічні виробництва – 18,7%. Не набагато краще стан справ з іноземними інвестиціями. Разом у сектори низько та середньо низької технологічності вкладено 69,8% коштів, у середньо високотехнологічні та високотехнологічні – 30,2%. Наслідком є структура реалізації продукції в країні та структура експорту. На внутрішньому ринку реалізовано 78,5% перших двох категорій, середньо високотехнологічної продукції 17,6%, високотехнологічної – лише 3,9%. Експортовано низького та середнього рівня низько технологічності 72,7% продукції, середньо високотехнологічної – 19,9%, високотехнологічної – 7,4% [5, с.147]. Тобто, внутрішні інвестиції спрямовуються на підтримку старої структури технологічних укладів. Очікувати спрямування іноземних інвестицій у високотехнологічні уклади іншої країни не варто, бо жодна країна не зацікавлена у створенні конкурентів для себе. Навпаки, стратегія підтримки життєдіяльності старих технологій полягає у виведенні їх у економічно відсталі країни. Тому для формування високотехнологічної структури національного багатства необхідно терміново вирішувати наступні проблеми:

- протидія прихованому виведенню капіталів;
 - повернення в Україну виведених за кордон капіталів;
 - стимулювання інвестицій у високотехнологічні уклади.
- Для запобігання виведення з країни капіталів необхідно створити :
- сприятливий бізнес-клімат;
 - бар'єри для прихованого виведення капіталів.

Порівняльну характеристику бізнес-клімату різних країн надають міжнародні індекси економічної свободи та легкості ведення бізнесу.

Індекс економічної свободи (IEF) оцінює рівень лібералізації держави у її взаємодії з бізнесом, наявність обмежень та перешкод у здійсненні економічної діяльності. Рівень економічної свободи в Україні є занадто низьким у порівнянні як з країнами Європи, так і з країнами пострадянського простору. За період з 2010 по 2015 рік рейтинг України зберігався на рівні 162 позиції з 186 країн світу. Лише у 2014 році в очікуванні позитивних змін після Революції Гідності він підвищився до 155 місця. У порівнянні з 2011 роком погіршився стан справ з захистом прав власності (з 99 позиції країна перемістилась на 138позицію), рівень корупції залишився незмінним (148-149 позиція), державні витрати збільшились (зміни зі 155 до 163 позиції), поліпшився стан справ лише з регулюванням цін (зі 163 позиції Україна перемістилась на 68 місце) [4, с.14; 3, с.88]. Нажаль, у 2016 році Україна залишилась на

162 місці серед країн світу і на 44 – серед країн Європи. В залежності від значення індексу, який визначається за 100-бальною системою, країни розподіляються на п'ять категорій: вільна економіка -80 балів і вище, переважно вільна – від 70 до 79,9 балів, помірно вільна – від 60 до 69,9 балів, переважно невільна – від 50 до 59,9 балів, пригнічена (деспотична) – менше 50 балів [4, с.33]. Саме до останньої категорії належить і Україна. При чому, здобутки багатьох пострадянських країн набагато кращі. До останньої категорії разом з Україною потрапили Білорусь, Узбекистан, Туркменістан. Переважно невільною вважається економіка Росії, Киргизстану та Таджикистану. Країнами з помірно вільною економікою визнані Азербайджан, Вірменія та Казахстан. Переважно вільною вважається економіка Грузії, Латвії, Литви, Естонії [2, с.58].

Для визначення шляхів поліпшення ситуації необхідно проаналізувати чинники впливу на рейтинг країни, який формується на основі 10 складових, згрупованих у чотирьох категоріях свободи підприємницького середовища :

- верховенство права (право власності, свобода від корупції);
- обмежене державне втручання (фіскальна свобода, державні витрати);
- регуляторна ефективність (свобода бізнесу, ринку праці та монетарна свобода);
- відкритість ринків (свобода торгівлі, свобода інвестицій, фінансова свобода)

Найгірший стан справ за категорією верховенства права, бо обидві його складові мають занадто низький рівень (відповідно 25 та 26 балів). У категорії державне втручання індекс фіскальної свободи наближається до показників вільної економіки (78,6) але індекс державних витрат лише 30,6. На середньому рівні регуляторна ефективність : свобода бізнесу -56,8, свобода ринку праці – 47,9, монетарна свобода – 66,9. Дуже різнобарвні результати за складовими відкритості ринків: поряд з найвищим показником свободи торгівлі (85,8), найнижчий показник за свободою інвестицій (20) та низький рівень фінансової свободи (30) [2, с.59].

Низький рівень індексу економічної свободи негативно впливає на конкурентоспроможність країни та її рівень економічного розвитку.

Фахівці виділяють три моделі фінансових відносин у суспільстві: американську, що передбачає залучення до бюджету 25-30% ВВП та максимальний рівень самофінансування юридичними та фізичними особами соціальних послуг; західноєвропейську із залученням до бюджету 35-40% ВВП та функціонуванням у соціальній сфері як державних так і комерційних установ, яка централізує більше 50% ВВП та стабільно забезпечує державною соціальною сферою соціальний захист та надання соціальних послуг населенню [1, с.18].

Обрання найбільш прийнятної для України моделі фінансових відносин у суспільстві є одним з головних завдань бюджетного менеджменту. Проте реалізацію його відносять до найгостріших проблем в Україні не тільки з позиції забезпечення економічного розвитку, а й соціальному та політичному контексті. Такий стан справ зумовлений розбіжністю між інтересами всього суспільства, окремих регіонів, різних політичних сил та олігархічних кланів. Крім того, існують протиріччя між довгостроковими та короткостроковими цілями. Поточні соціальні та екологічні проблеми потребують збільшення витрат на споживання. Розвиток, у свою чергу, забезпечується переважно за рахунок довгострокових інвестицій, які сприяють збільшенню фінансових ресурсів та можливості фінансування соціальної сфери, поліпшення екологічної ситуації у майбутньому. Віддання переваги витратам на поточні цілі без інвестування подальшого розвитку веде до «проїдання» капіталу та подальшого загострення проблеми відставання від розвинених країн.

Список використаних джерел.

1. Боярко І. Аналіз бюджетної політики країн ЄС та України у сфері формування та використання державних видатків/ І.Боярко, Н.Дехтяр, О.Дейнека // Вісник НБУ, 2013.– Вересень.– С.17-21.
2. Єріна А.М. Міжнародні рейтинги: статистичні аспекти обчислення та застосування. Частина 1. Індекс економічної свободи та глобальної конкурентоспроможності // Статистика України, 2016. – №3.– С.56–64.
3. Мицюк С. Стан економічної свободи в Україні та її вплив на конкурентоспроможність // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2016. – 9(186). – С.30–35
4. Мороз В.В. Інституційне середовище неоіндустріалізації економіки України в світлі глобальних комплексних індексів / В. В. Мороз, Р. І. Шепетько // Економічний часопис-XXI. – 2015. – № 7–8(2). – С. 12–14.
5. Структурні трансформації в економіці України: динаміка, суперечності та вплив на економічний розвиток: наукова доповідь / [Шинкарук Л.В., Бевз І.А., Барановська І.В. та ін.]; за ред. чл.-кор. НАН України Л.В.Шинкарук; НАН України ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К.:, 2015. – 304с

МІХЛЯЄВ МАКСИМ ОЛЕКСІЙОВИЧ

доцент кафедри менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н.

МАНОЙЛОВА ЮЛІЯ ВІТАЛІЇВНА

здобувач кафедри менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ДЕСТАБІЛІЗУЮЧІ ЧИННИКИ ТА ЗАХОДИ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

При будь-якому виді господарчої діяльності прийняття управлінського рішення відбувається під впливом різноманітних факторів, що відбивається на якості обраного варіанту дій та ймовірності виникнення помилки. В умовах нестабільності економічно-політичної ситуації в країні, людям у тому числі і керівникам властиво

помилитися, результати чого проявляються в підсумкових значеннях фінансових показників. У загальному випадку під помилкою мається на увазі дефект, погіршність або ненавмисне спотворення об'єкту або процесу.

Джерелами дестабілізуючих чинників можуть бути як окремі особи, так і організації та їхні об'єднання. Фактори, що впливають на безпеку підприємства можна розділити на внутрішні та зовнішні. Внутрішні фактори – це фактори впливу на безпеку підприємства, які виникають всередині підприємства, тобто у внутрішньому середовищі його діяльності. До них належать: фінансові, трудові, технологічні фактори та ін. Зовнішні фактори – фактори впливу на безпеку підприємства, які виникають у середовищі, що оточує підприємство, тобто у зовнішньому середовищі його діяльності.

«Дестабілізуючі чинники – це реальні або потенційні дії, які заподіюють або можуть заподіяти шкоду діяльності підприємства або зробити її неможливою» [1]. «Дестабілізуючі чинники – явища та процеси природного і штучного походження, що породжують інформаційні загрози» [2]. Як ми бачимо, в пропонувані вченими визначень дестабілізуючих чинників, не враховуються особливості промислових підприємств, а також відсутня географічна адаптація цього поняття до особливостей Одеського регіону.

Тому пропонуємо удосконалити дане поняття, яке буде виглядати наступним чином. Дестабілізуючі чинники – реальні або потенційні дії, які заподіюють або можуть заподіяти шкоду діяльності промисловим підприємствам Одеського регіону, або зробити її неможливою. Найбільш практично значущість для швидкості та правильного вибору управлінських рішень має розуміння відповідності дестабілізуючих заходів і чинників (табл. 1).

Таблиця 1.

Відповідність необхідних заходів для нейтралізації можливих дестабілізуючих чинників для промислових підприємств Одеського регіону

Дестабілізуючі чинники	Заходи
1. Нестабільність національної валюти	- зберігання вільних коштів в стабільній іноземній валюті; - зменшення залишків матеріалів вітчизняних виробників; - прописання в договорах продажу можливі зміни цін;
2. Зростання цін на енергоносії	- перехід на більш дешеву енергію; - використання альтернативних джерел енергії; - впровадження технологій по зменшенню обсягу енергокористування;
3. Зростання цін на матеріали та комплектуючі	- зміна умов закупок (купівля оптом); - зміна умов платежу; - пошук нових постачальників; - перехід на власне виробництво;
4. Зростання цін на послуги	- зміна умов закупок; - зміна умов платежу; - пошук нових постачальників; - перехід на власне виробництво;
5. Погіршення платоспроможності	- зміна умов розрахунків з покупцями (розрахунок по факту, передплата або перерахунок боргу відповідного курсу);
6. Погіршення якості продукції	- пошук постачальників з більш якісними матеріалами; - покращення роботи відділу контролю якості матеріалів і продукції та покращення кваліфікаційної підготовки кадрів; - проведення ремонту або зміни обладнання; - покращення якості зберігання та транспортування готової продукції; - зниження цін та ребрендинг
7. Погіршення якості обслуговування	- пошук постачальника з більш якісними матеріалами; - покращення роботи відділу контролю якості обслуговування; - покращення кваліфікаційної підготовки кадрів; - проведення ремонту або зміни обладнання; - покращення якості зберігання та транспортування готової продукції; - зниження цін та ребрендинг - використання підрядника
8. Погіршення строків поставок	- зміна постачальника; - інформування покупців підприємства про зміни строків постачання продукції

Пропонована відповідність необхідних заходів для нейтралізації можливих дестабілізуючих чинників для промислових підприємств Одеського регіону носить узагальнюючий характер, його остаточність визначається

індивідуальними особливостями промислового підприємства та певними характеристиками можливої загрози. Пропонований список, як інструментарій, сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень в ситуації активізації негативних факторів.

Список використаних джерел.

1. Ареф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1. – С. 101.
2. Матвійчук Л. О. Структура системи фінансової безпеки в управлінні підприємством / Л. О. Матвійчук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 6. – С. 194 – 197.

НАЗАРЕНКО ЮЛІЯ АНДРІЇВНА

здобувач Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КАПІТАЛІЗАЦІЯ»

Сьогодні існує багато точок зору на поняття «капіталізація». Широке розповсюдження набуло розуміння цього поняття як ринкова ціна компанії. У вітчизняному законодавстві воно визначається як вартість активів компанії. На думку багатьох фахівців, компанії – це перетворення ресурсу в капітал або перетворення доданої вартості в капітал. Існують також інші точки зору: вартість цінних паперів компанії, які продаються на фондовому ринку; обсяг власного капіталу компанії; оцінка вартості компанії на основі її чистого доходу; ефективність використання капіталу компанії. Виходячи із цих визначень можна зробити висновок про відсутність загально прийнятого визначення поняття «капіталізація». Це обумовлено, з одного боку, тим, що явище капіталізації досліджується фахівцями за різними аспектами, з різних сфер знань, законодавцями, науковцями та менеджерами практиками, а з іншого боку, тим, що капіталізація є багатограним явищем, яке має різноманітні прояви та форми в залежності від умов де воно реалізується. Тому актуальним є завдання систематизації існуючих поглядів на поняття «капіталізація»

Л. Мельник розподіляє, існуючи тлумачення поняття «капіталізація» на 4 групи:

- процес перетворення ресурсів у вартість, яка приносить додаткову вартість;
- процес трансформації доходів у загальний капітал підприємства;
- категорія фінансового менеджменту (функція приросту фінансового капіталу);
- показник оцінки ринкової вартості підприємства (ринкова капіталізація) [4].

С. Шумська, узагальнюючи різні уявлення про сутність поняття «капіталізація», вважає можливим виділити чотири її варіанти:

- капіталізація розглядається як процес нагромадження капіталу, який відбувається різними шляхами, наприклад, шляхом перетворення доходів (прибутку), отриманих у результаті підприємницької діяльності, у капітал («перетворення додаткової вартості в капітал») чи шляхом віднесення витрат на приріст капітальних активів, а не на витрати звітного періоду;
- капіталізація як процес залучення ресурсів в обіг, перетворення їх у капітал (що передбачає розгляд етапів формування, використання, розподілу);
- капіталізація як процес зміни форм капіталу. Наприклад, перехід капіталу з матеріально-речової форми в грошову форму (перетворення майна-власності в грошовий капітал як обернений процес відносно процесу нарощування виробничого капіталу за рахунок грошового);
- капіталізація як оціночна характеристика вартості існуючого капіталу або як метод оцінки вартості підприємства (фінансового активу) [5].

М. Калиниченко, посилаючись на російських дослідників, визначає три форми капіталізації :

- реальна капіталізація – це результат фінансово-господарчої діяльності, яка є економічно об'єктивною та ініціюється з боку джерел фінансування, тобто пасиву балансу;
- маркетингова, яка формується в ході реалізації внутрішнього фірмового менеджменту та маркетингу, генерує грошові потоки на основі підвищення лояльності існуючих та залучення додаткових клієнтів. Маркетингова капіталізація, поряд із реальною капіталізацією, впливає на ринкову вартість підприємства. На практиці процес капіталізації найчастіше є результатом активної маркетингової політики. Уважається, що успішна рекламна кампанія «накручує» ринкову вартість підприємства, відриваючи її від реальної вартості;
- ринкова або фіктивна капіталізація – це ринкова вартість підприємства, акції якого котируються на фондовій біржі. Вона являє собою добуток ринкової ціни акції та загальної кількості акцій. Оскільки ця форма капіталізації складається в результаті фондових операцій, вона називається фіктивною капіталізацією. Збільшення ринкової вартості акцій та акціонерного підприємства в цілому відображається в цьому випадку в активі балансу у вигляді переоцінки фінансових вкладень і балансується в пасиві додатковим капіталом. Це найпоширеніший підхід до капіталізації за кордоном, проте у вітчизняній практиці він має досить обмежену сферу застосування, оскільки в нашій країні акціонерна форма капіталу дотепер не одержала широкого визнання [1].

А. Гриценко виділяє реальну й фіктивну капіталізацію. Першу він визначає як процес перетворення вартості, втіленої в матеріальних та інших реальних цінностях, у джерело зростання вартості. Для цього потрібно з'єднання робочої сили із засобами виробництва на основі ринкових відносин. Тобто реальна капіталізація здійснюється в сфері виробництва товарів та надання на основі застосування робочої сили й створення доданої вартості. Фіктивну

капіталізацію він пов'язує із представленням реального капіталу в цінних паперах і його фінансовою оцінкою. Вона виникає, коли фінансова оцінка капіталу на ринку цінних паперів перевищує реальний капітал, функціонуючий у сфері виробництва. Ця різниця є фіктивним капіталом [3, с. 9].

Він також виділяє пряму та зворотню капіталізацію. Перша пов'язана з перетворенням вартості в капітал, друга – з оцінкою вартості по доходу. Також він розрізняє: капіталізацію факторів виробництва; капіталізацію процесу виробництва; капіталізацію результатів виробництва. Перша полягає в тому, що фактори виробництва втягуються в ринковий обіг як умова капіталістичного виробництва. Друга має своєю суттю підкорення всіх елементів збільшенню доданої вартості й підвищенню прибутку. Третя є перетворенням створеної вартості в новий капітал [3, с. 9-10].

Буркинський Б.В. та Горячук В.Ф. розрізняють Капіталізацію як процес вони визначають як циклічний процес концентрації різних видів капіталу, їх включення у виробничий процес, створення доданої вартості в рамках виробничого процесу шляхом їхнього споживання, конвертації та використання, розподіл створеної доданої вартості в рамках специфічних відносин між суб'єктами капіталізації та наступний її розподіл між споживанням і заощадженням. Капіталізація як стан розглядається як загальна вартісна характеристика компанії та кількісні, якісні й структурні показники стану її окремих видів капіталу та капіталу в цілому. Капіталізацію як відношення вони розглядають, у першу чергу, як відносини із приводу власності на капітал та протиріччя між суспільним характером виробництва та приватною формою привласнення. Ці відносини породжують диференціацію суспільства стосовно права власності на капітальні активи, стратифікацію населення за можливістю реалізації громадянами своїх прав на роботу та отримання гідної нагороди за неї, доступу до послуг у сферах освіти та охорони здоров'я, захисту своїх прав у суді та інших органах державної влади [2, с. 51].

Аналіз підходів до визначення поняття «капіталізація» показав, що його уявлення як процес, як стан та як відношення є найбільш комплексним і охоплює інші уявлення, які розглянуті в даній роботі.

Список використаних джерел.

1. Калиниченко М.П. Маркетингова капіталізація промислових підприємств [Електронний ресурс] / М.П. Калиниченко // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – 2011. – С. 134-144. – http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2011_2/tom2/134.pdf.
2. Капіталізація економіки регіонів України : монографія / Б.В. Буркинський, В.Ф. Горячук; НАН України, Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. – Одеса : ІПРЕЕД НАНУ, 2014. – 293 с.
3. Капіталізація економіки України / За ред. акад. НАН України В.М. Гейця, д-ра екон. наук А.А. Гриценка. – К.: Ін-т екон. та прогнозув., 2007. – 220 с.
4. Мельник Л.М. Конкретизація понять капіталізації підприємства / Л.М. Мельник // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 4. – Т. 3. – С. 24-29.
5. Шумська С.С. Капіталізація економіки: системний підхід та методологічні напрями дослідження / С.С. Шумська // Економічна теорія. – № 1. – 2012. – С. 35-49.

НЕМОДРУК НАТАЛІЯ ПАВЛІВНА

голова громадської спілки асоціації експертів в системі ціноутворення, к.е.н.

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ЦІНАМИ НА СПОЖІВЧОМУ РИНКУ

Державне регулювання є необхідним елементом функціонування економіки кожної країни. Однією із форм такого регулювання є державне регулювання цін. Головна мета державного цінового регулювання полягає в підтримці балансу попиту та пропозиції, споживання та накопичення, товарної та грошової маси. Державне регулювання цін в країнах з ринковою економікою є спробою держави за допомогою законодавчих, бюджетно-фінансових та адміністративних заходів впливати на ціну таким чином, щоб сприяти розвитку економічної системи в цілому.

В залежності від конкретної господарської кон'юнктури регулювання цін має антикризовий та антиінфляційний характер. В цивілізованих країнах держава не відсторонюється від контролю за ціноутворенням та від розумного регулювання цін, вирішуючи ці задачі різноманітними методами, з урахуванням розвитку ринкової економіки в кожній з них. Питання забезпечення державного контролю за формуванням та застосуванням цін є стратегічно важливим як для влади, так і для громади, інтереси якої повинна захищати держава.

Відповідно до соціологічних досліджень, які проводилися в регіонах України групою « Рейтинг », питання відсутності контролю за зростанням цін є одним з тих, що найбільш турбує громадян країни. На тлі більш ніж триразового зменшення вартості національної валюти, майже 90% інфляції (24,9% – 2014 р.; 43,3 – 2015 р.; 12,4 – 2016 р. 8,1 – 8 місяців п.р.), триразового підвищення цін на основні продукти харчування, 400-500% зростання цін на ліки, більш ніж 100 % на послуги транспорту, в 2-3-4 рази (в залежності від регіону) підвищення вартості житлово-комунальних послуг, Кабінет Міністрів України скасував державне регулювання цін на життєво необхідні для громадян товари та послуги, відмовившись таким чином від свого Конституційного обов'язку захищати населення від необґрунтованого зростання цін.

Нас запевняють в тому, що ринок все збалансує, організує та створить. Але за вікном вже давно не 2007 рік, спокійний в ілюзіях світового економічного співтовариства про те, що ринки здебільшого функціонують самостійно та рідко збиваються в своїй роботі. Думка, заснована на сучасних принципах неокласичної школи, які сповідують класичні ідеї Адама Сміта про невтручання держави в економіку, які вважали кейнсіанство жалюгідним компромісом. (Джон Мейнард Кейнс – це багато в чому приймач К. Маркса з точки зору боротьби з капіталізмом. Його ідеї сприяли істотної перебудови капіталізму, перетворення його, по суті справи, в змішану систему. Дію ринкового механізму, укладену в

цивілізовані рамки законів і загальноприйнятих правил, було ув'язано з державним регулюванням економіки. Він інтелектуально обґрунтував форми урядового втручання в економіку, яким судилося врятувати капіталізм і ліберальну демократію – завдання, яка бачилася в 1930-і рр. нагальним, але нездоланим. З тих пір термін «кейнсіанський» позначає особливий вид змішання економічної і соціальної політики).

І тільки в кінці 2008 року, після жорстокої економічної кризи, Алан Грінспен, тоді вже екс-керівник ФРС США, затятий прихильник неолібералізму визнав, що помилявся і вся конструкція його інтелектуальних поглядів зруйнована. На мою думку, ми весь час плутаємося в тактиці і стратегії сучасного економічного розвитку. Без правильного бачення мети розвитку – проблема рано чи пізно обернеться крахом. Як неправильно поставлений діагноз і протокол лікування. Я в повній мірі підтримаю думку фахівців, що корупція – не причина бідності, а її наслідок, неолібералізм, як економічна доктрина вмирає, монетарні економічні ідеї не працюють, для розвитку нам необхідний новий цикл кейнсіанської політики.

З неолібералізмом, як домінуючою ідеєю української економічної політики пора закінчувати, поки від української економіки і від державності не залишилися одні руїни.

Уряд постійно посилається на рекомендації МВФ привести ціни (тарифи) до певного рівня. Але ще в 2011 році директор-розпорядник Домінік Стросс-Кан заявляв, що політика МВФ не тільки не допомагає економічному розвитку бідних країн, а навпаки часто шкодить їм. Однак, на думку провідних експертів, економічна школа неолібералізму в світі дуже впливова. І нічого дивного немає в тому, що наприклад Крістін Лагард (директор-розпорядник Міжнародного валютного фонду (з 5 липня 2011 року), абсолютно щиро поділяє її постулати. Але, якщо вона помилиться, з нею особисто нічого поганого не станеться, в гіршому випадку вона втратить свій пост. А для України її помилка може стати фатальною, наша країна може зникнути як незалежна держава або стане якийсь псевдо суверенної політичної територією, на якій різні країни світу будуть реалізовувати свої еґоїстичні інтереси.

Тому, ми впевнені в тому, що виключно наш, український підхід, що враховує нашу національну специфіку економічних відносин, думка вітчизняних економістів і громадськості, часто мінливі політичні волі і ситуації, повинен виважено враховуватися державними органами під час прийняття рішень з питань, що мають соціальну складову. Тим більше, що функція по забезпеченню цінової стабільності є одним із основних завдань уряду України.

ОСАДЧУК СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ.упр., доцент*

ПЕРЕХІД ДО СЕРЕДНЬОСТРОКОВОГО БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ: ЦІЛІ ТА НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Бюджетне планування на середньострокову перспективу є найважливішою системною зміною в бюджетній політиці. Так, в нинішньому 2017 році в нашій країні відбувся перехід до середньострокового бюджетного планування, зазначене було визначено проектом Основних напрямів бюджетної політики, що охопив середньостроковий період – 2018–2020 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.06.2017 № 411-р) [1].

Метою Основних напрямів бюджетної політики на 2018-2020 роки є забезпечення збалансованості державного бюджету у середньостроковій перспективі, забезпечення послідовності бюджетної політики та передбачуваності розподілу бюджетних коштів між головними розпорядниками коштів державного бюджету. Зазначений документ розроблено в рамках переходу до середньострокового бюджетного планування відповідно до Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р) [2] і закладає засади та принципи для формування бюджетів зростання. Документ містить завдання бюджетної політики і стратегічні цілі держави, визначені відповідно до програмних документів економічного і соціального розвитку, та вперше стелі видатків головних розпорядників коштів державного бюджету, в межах яких здійснюватиметься діяльність на досягнення таких цілей, на наступні три роки.

До Основних напрямів бюджетної політики вперше буде включено:

- загальні стелі видатків та стелі видатків головних розпорядників коштів державного бюджету на наступні три роки;

- перелік стратегічних цілей та результатів діяльності головних розпорядників, яких очікується досягнути у середньостроковому періоді. Такий підхід дозволить продемонструвати динаміку якісних змін у сферах державного управління.

Водночас запровадження бюджетного планування на середньостроковий період передбачає чотири ключові цілі:

- послідовна та передбачувана бюджетна політика.

– посилення бюджетної дисципліни. шляхом визначення та відображення наслідків поточної політики протягом наступних років і забезпечення дотримання стель видатків

– оцінка впливу реформ та врахування їх наслідків у середньостроковому періоді. Іншими словами, підвищення обґрунтованості стратегічних рішень.

– підвищення ефективності та результативності бюджетних видатків. Нова система бюджетного планування спрямована на досягнення стратегічних цілей держави.

Перехід до середньострокового бюджетного планування має забезпечити стратегічний підхід до визначення пріоритетних заходів та водночас відповідний розподіл обмежених бюджетних ресурсів. Відповідно до

проекту Основних напрямків передбачено до 2020 року ріст економіки України на 4%, зниження інфляції до 5%, зниження дефіциту бюджету до 2% та зниження частки боргу до 55% ВВП.

Основними напрямами бюджетної політики на 2018-2020 роки передбачено запровадження нової комплексної системи оцінки ризиків, що стосуються управління боргом, фіскальної політики, макроекономічних ризиків.

.Стратегічними завданнями Уряду визначено наступні сфери:

- податкова політика;
- боргова політика;
- реалізація реформи медицини;
- реалізація пенсійної реформи;
- забезпечення розвитку АПК;
- реалізація земельної реформи;
- стабільне фінансування дорожнього господарства;
- забезпечення оборони і безпеки країни;
- регулювання міжбюджетних відносин;
- підвищення соціальних стандартів.

Так, зокрема, завдання у сфері податкової політики, визначені Основними напрямами, передбачають:

- організацію діяльності служби фінансових розслідувань
- запровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів;
- запровадження подання єдиної звітності по єдиному соціальному внеску та податку на доходи фізичних осіб (ПДФО);

- підвищення ефективності податкового адміністрування.

Постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 411 [3] схвалені Основні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2018–2020 роки. Так, зокрема передбачено, що номінальний ВВП становитиме: в 2018 р. 3247,7 млрд. грн. (зростання 103%) , в 2019 р. 3611 млрд. грн. (зростання 103,6%); в 2020 р. – 3981,3 млрд. грн.. (зростання 104%). Індекс споживчих цін передбачається на рівні 107% в 2018 р. та 105 % в 2020 р. Розмір мінімальної заробітної плати передбачається в 2018 р. 3723 грн.(+16,4%), в 2019 р. -4173 грн. (+12,1%), в 2020 р. 4425 грн. (+6%).

Пріоритетними завданнями є продовження децентралізації й зміцнення місцевих бюджетів, передбачається збільшити обсяг ресурсу місцевих бюджетів до 533 млрд. грн. в 2020 р., обсяг доходів місцевих бюджетів до 284 млрд. грн. Пріоритетними напрямами у державної бюджетної політики в частині міжбюджетних відносин на середньострокову перспективу визначено забезпечення самостійності місцевих бюджетів, зміцнення їх фінансової спроможності шляхом:

- збереження позитивної динаміки показника, що характеризує частку доходів місцевих бюджетів у загальному обсязі доходів зведеного бюджету (значення показника не повинно бути менше 20 відсотків);
- створення дворівневої системи міжбюджетних відносин;
- розширення доступності, поліпшення якості та зниження вартості публічних послуг з урахуванням реальних потреб соціальних груп.

Пенсійний фонд. Протягом трьох років (2018-2020 рр.) обсяг трансферту з Державного бюджету до Пенсійного фонду визначено у розмірі 141,3 млрд. грн., при цьому передбачається зниження питомої ваги зазначених видатків до 3,55 % від ВВП у 2020 р.

З 1 січня 2018 року у складі спеціального фонду державного бюджету створюється Державній дорожній фонд. Джерелами формування цього фонду визначено: акцизний податок з вироблених в Україні та ввезених на митну територію України пального і транспортних засобів; ввізне мито на нафтопродукти і транспортні засоби; плату за проїзд платними автомобільними дорогами загального користування державного значення. Що дасть змогу забезпечити стабільне фінансування дорожнього господарства країни.

Середньострокове бюджетне планування дасть змогу забезпечити прогнозованість бюджетної політики на державному та місцевому рівнях, стратегічний підхід до визначення її пріоритетних напрямів з визначенням відповідного фінансового ресурсу; своєчасно ідентифікувати бюджетні ризики та мінімізувати їх вплив; орієнтування на стратегічні орієнтири та розроблення тактичних кроків для їх досягнення.

Список використаних джерел.

1. Про схвалення проекту Основних напрямків бюджетної політики на 2018-2020 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.06.2017 № 411-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/411-2017-%D1%80>

2. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80>

3. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2018-2020 роки: Постанова КМУ від 31.05.2017 № 411[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/411-2017-%D0%BF>.

**АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНІЙ СФЕРІ**

Україна є країною аграрної промисловості, тому з найважливіших суспільних проблем є розвиток аграрного сектору. Саме визначення найбільш ефективної форми підприємницької діяльності та визначення економічної ролі держави в аграрній сфері є найважливішим питанням сьогодення.

Ефективний розвиток сільського господарства, підвищення його конкурентоспроможності є ключовими пріоритетами реформування національної економіки, зафіксованими у Стратегії розвитку «Україна – 2020», Програмі діяльності Кабінету Міністрів України на 2015-2016 рр., Угоді про Коаліцію депутатських фракцій у Верховній Раді України Верховної Ради України VIII скликання, Угоді про асоціацію між Україною та ЄС та Плані дій з її виконання та ін.

Проте, незважаючи на наявні ринкові трансформації, в Україні погіршується структура виробництва сільськогосподарської продукції в розрізі основних категорій господарств, що знижує ефективність функціонування вітчизняного АПК та посилює ризики продовольчої безпеки України. Так, за підсумками господарювання в 2016 р. вироблено сільськогосподарської продукції на суму 254,0 млрд.грн., у тому числі продукції рослинництва – 184,8 млрд. грн., продукції тваринництва – 69,2 млрд.грн, відповідно. При цьому у 2016 р. порівняно з 2015 р. частка тваринницької продукції скоротилася на 2,5 % і становила 27,2 % від загального обсягу виробленої продукції [1].

Незважаючи на в цілому позитивні досягнення аграрного сектору, наявний ресурсний потенціал дозволяє не тільки закріпити отримані результати, а й значно наростити виробництво якісної і безпечної сільськогосподарської продукції, підвищити експортний потенціал галузі.

Водночас сучасна модель функціонування сільськогосподарського виробництва не спроможна зробити суттєво якісний стрибок у своєму розвитку, забезпечити вирішення соціально-економічних проблем села, реалізувати повною мірою той потужний природно-ресурсний потенціал, яким володіє галузь. Цьому заважає низка системних перешкод, які не вдалося подолати протягом тривалого періоду реформування сільськогосподарської галузі, головними з яких є дефіцит фінансових ресурсів для стабільного ведення господарської діяльності сільськогосподарських виробників, зокрема, через брак інвестиційних коштів, важкодоступність кредитів банків, а також низький рівень державної підтримки сільського господарства.

Імплементация «Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом», з однієї сторони, формує унікальні можливості для вітчизняного АПК щодо завоювання нових сегментів європейського аграрного ринку, а з іншої – потребує реструктуризації існуючих підходів до забезпечення ефективності його функціонування та гарантування продовольчої безпеки держави. Євроінтеграційні процеси потребують взаємоузгодження нормативно-правової бази регулювання аграрної сфери, підвищують конкуренцію на ринку, об'єктивно посилюють необхідність інноваційної модернізації АПК та його техніко-технологічного переоснащення, зумовлюють зростання вимог споживачів до рівня якості та безпеки продукції продовольства, вимагають наближення вітчизняних практик господарювання до стандартів передового європейського досвіду, що в сукупності посилює трансформаційні процеси та наростаючі структурні перетворення в аграрній сфері. Відтак актуалізується проблема ідентифікації сучасних викликів продовольчої безпеці України та обґрунтування дієвих інструментів державної політики її зміцнення в умовах євроінтеграційних процесів.

Підприємництво є основою розвитку економіки, здійснення виробничої діяльності з фінансовою, моральною та соціальною відповідальністю. В сучасних умовах розвитку економіки особлива увага приділяється підприємницькій діяльності як основі для підвищення ефективності виробництва, в тому числі і в аграрній галузі. Слід зазначити, що підприємництво на сучасному етапі сприяє виявленню невикористаних резервів зростання продуктивності праці та інших економічних показників за рахунок орієнтації на кінцевий результат та впровадження останніх науково-технічних досягнень. При цьому подальший розвиток основних напрямів підприємництва в аграрній галузі сприятиме вирішенню питань продовольчого забезпечення, зайнятості та безробіття, підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу України.

Незважаючи на те, що сільське господарство є однією із пріоритетних галузей економіки України, фінансово-економічний стан сільськогосподарських виробників, особливо представників малого та середнього бізнесу, має тенденцію до погіршення, що вимагає наполегливого пошуку інструментів, які б сприяли розвиткові підприємництва та ділової активності громадян.

Метою вдосконалення державної політики забезпечення розвитку підприємництва в аграрній сфері повинно стати створення умов для становлення в Україні моделі сталого, багатофункціонального сільського господарства, яке разом з виробництвом якісного і безпечного продовольства та сировини задовольняє інші потреби населення та надає суспільні послуги, спрямовані на формування якісного життєвого середовища та створення умов для зайнятості у сільській місцевості, зміцнення місцевих громад, збереження довкілля, традиційних сільських ландшафтів і біорізноманіття.

Головними напрямками реалізації завдань удосконалення інституційного забезпечення розвитку підприємництва в аграрній сфері повинні бути підвищення ефективності державної політики протидії рейдерству, посилення стимулів суб'єктів підприємницької діяльності до інвестиційно-інноваційної активності, зниження трансакційних витрат суб'єктів аграрного бізнесу, підвищення рівня прозорості й ефективності дозвільної системи, розбудова дієвої інституційної інфраструктури фінансово-ресурсного й інвестиційного забезпечення аграрного підприємництва, формування системи ефективної міжгалузевої та міжсекторної кооперації, формування стимулів для створення локальних інтегрованих економічних систем, збільшення частки витрат на формування мережі інституцій і програм фінансово-кредитного сприяння, консультаційна підтримка населення сільських територій щодо започаткування власного бізнесу.

Список використаних джерел.

1. Продукція сільського господарства у постійних цінах 2010 року за 2016 рік : статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. – Відповідальний за випуск О. М. Прокопенко. – Київ, 2016. – 17 с. 4.

СКРИПНІК ОКСАНА БОГДАНІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України, заступник начальника відділу обробки даних статистики торгівлі та енергетики управління обробки даних статистичних спостережень ГУС в Одеській області

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СТАТИСТИКИ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Оголошений початок реформування державної статистики України, по суті, зводиться до чотирьох аспектів. Це скорочення на 20% її штатів, форм статзвітності, а також передача близько 80 форм із Держстату в інші міністерства та відомства. І внесення низки змін до законодавства про статистику.

Два з намічуваних нововведень у стратегічному плані серйозно ускладнюють завершення переходу вітчизняної статистики на євростатівські стандарти на нашому шляху в Євросоюз і спрямовані на її руйнування.

Державна статистика здійснює свою діяльність не заради самої себе, а покликана забезпечувати достовірною економічною й соціальною інформацією чотири основні групи користувачів: громадянське суспільство, органи влади, господарські структури (бізнес) і міжнародні організації системи ООН. У сучасному суспільстві потреба в якісній статистичній інформації постійно зростає, і відчувається швидше її нестача, ніж надлишок.

Кабмінівським ініціативам з реформування статистики послужив програмний президентський указ від 12 січня 2015 р. №5 «Стратегія сталого розвитку – Україна-2020». У ньому наводився вражаючий перелік з 62 найменувань реформ і програм, серед яких 20-ю за списком значиться і реформа статистики.

Серед індикаторів (показників) виходу на рубежі 2020 р. у документі наводяться три показники, пов'язані з економічним зростанням і статистикою, які й заслуговують на окрему увагу. В указі передбачалося, що конкретні заходи для його реалізації покладаються на Кабінет міністрів. Уряд, у свою чергу, доручив реформування статистики Міністерству економічного розвитку і торгівлі, під опікою якого в останні роки перебуває Держстат.

З формулювань у президентському указі щодо статистики, у багатьох склалося враження, що за роки незалежності українська статистика майже не реформувалася, залишаючись мало не на рейках радянських часів. І перші епохальні кроки в цьому напрямі робляться тільки зараз зі скороченням чисельності її штатів і передачею в інші міністерства й відомства багатьох форм звітності.

Це далеко не так. Ще в травні 1992 р. з ініціативи тодішнього Мінстату було видано президентський указ про перехід державної статистики на міжнародні (що передбачало і євростатівські) стандарти та методологію.

За ці роки була впроваджена Система національних рахунків (з ВВП як ключовим показником), що було практично неможливо здійснити без кардинальної перебудови всієї економічної статистики. Створено не існуючу раніше статистику зовнішньої торгівлі. Розроблено енергетичний баланс України, який для енергетичного сектора адекватний держбюджету країни. Впроваджені всі найважливіші міжнародні класифікації. Проводяться базовані на міжнародних стандартах обстеження умов життя домогосподарств і економічної активності населення тощо.

Достатньо порівняти статистичні щорічники України 1990-го й останніх років, щоб побачити зміни. Дуже велику допомогу нашій статистиці надавали й надають експерти ООН, МВФ, МОП, Єврокомісії, Євростату. Та й міжнародна статистика всі ці роки не стояла на місці, а розвивалася й удосконалювалася.

Початкові імпульси реформування вітчизняної статистики Міністерством економічного розвитку стосуються серпня минулого року, коли неурядова організація EasyBusiness in UA, що тісно співпрацює з цим міністерством, опублікувала перелік із понад ста статистичних форм, які підлягають скасування, скороченню й переадресуванню з Держстату в інші міністерства та відомства.

До переліку 13 форм статзвітності, навіть не просто рекомендованих, а тих, що підлягають скасуванню, включено річний «Звіт про роботу електростанції» і кварталні та річні «Звіт про продаж і запаси товарів у торговій мережі». Що стосується електростанцій, то такі дані надають і атомні електростанції вартістю в мільярди доларів, зокрема, Запорізька АЕС. Згаданий звіт містить інформацію про потужність електростанцій і вироблення ними електроенергії. І без цих даних не може бути складаний енергетичний баланс країни. Крім використання для внутрішніх потреб, вони направляються Держстатом у Міжнародне енергетичне агентство та Статистичний департамент ООН для видання «Energy Statistics Yearbook» і «Energy Balances and Electricity Profiles».

Стосовно ж звітів по торгівлі з числа тих, що підлягають ліквідації, варто зазначити, ті що подають розгорнуту інформацію про структуру роздрібного товарообігу за 42 групами продовольчих і 41 групою непродовольчих товарів з розбивкою на товари вітчизняного виробництва та імпорт (а це 1159 млрд.грн. у 2016р.). І містять дані, необхідні для розрахунків ВВП і вагової структури індексу споживчих цін.

76 форм статотзвітності, згідно з пропозиціями EasyBusiness in UA, підлягають передачі з Держстату на адміністрування в дев'ять інших міністерств і відомств, зокрема, у Міненерговугільпром – 9, у Міносвіти та науки – 12, у Мінінфраструктури – 14. Найбільше МінАПК, куди має бути передано 28 форм, що характеризують діяльність сільгосп підприємств, на які в Україні припадає приблизно половина виробництва сільгосп продукції (ще половина – на господарства населення, продукція яких розраховується в Держстаті вибірковою методом).

Зрозуміло, що при реалізації такого підходу багаторазово ускладниться визначення зведених показників по галузі, особливо по регіонах країни. Та й уся сільгосп статистика виявиться штучно розчленованою. Причому у

усіх вищезгаданих міністерствах, включаючи МінАПК, на відміну від Держстату, немає територіальних органів, які могли б збирати та обробляти статистичну інформацію.

На практиці втілення в життя вищезгаданих рекомендацій потребуватиме створення в міністерствах і відомствах, куди пропонується передати значну частину звітності, додаткових структурних підрозділів, нелегкого пошуку для них кваліфікованих фахівців і кількох років притирання для налагодження їхньої роботи.

Нині далеко не вся статистична інформація зосереджена й розробляється в Держстаті. Сюди, крім Пенсійного фонду, належать Мінфін, Держказначейство, не кажучи вже про Нацбанк. Та й у Держстаті налагоджене співробітництво з одержанням частини статистичної інформації від інших міністерств і відомств. У яких, у свою чергу, немає ніяких перешкод для одержання всієї необхідної інформації зі статвідомства.

Ряд принципових змін до Закону України «Про державну статистику» від 2010 р. необхідно внести. Відповідний законопроект було розроблено Мінекономрозвитку і Держстатом і внесено у ВР 24 листопада 2015 р. Документ був досить оперативно розглянутий і схвалений профільним комітетом з питань економічної політики і з лютого 2016р. включений до порядку денного сесії ВР. Але як скоро його можуть розглянути, у нинішній ситуації прогнозувати складно.

У цьому законопроекті є кілька нових принципово важливих положень. Найголовніше – закріплення за Держстатом спеціального статусу центрального органу державної влади з питань статистики. Він переводиться в безпосереднє підпорядкування Кабміну й буде виведений з нинішньої фактичної підпорядкованості та залежності від Мінекономрозвитку. У постанові ж КМУ від 15 березня 2015 р. на це міністерство поклали «формування та реалізацію державної політики у сфері державної статистики». Поки ж багато важливих аспектів діяльності Держстату часто залежать від особистих уявлень і міркувань керівництва Мінекономрозвитку відносно статистики. Міністерство й Держстат перебувають сьогодні в різних вагових категоріях. Це, зокрема, виявляється в тому, що ще з листопада 2014 р. Держстат залишався без керівника служби, і тільки в цьому році призначено керівника Держстату.

Законопроектом же передбачається визначити умови функціонування Держстату відповідно до загальноприйнятих принципів світової та європейської практики, зокрема, базового принципу професійної незалежності.

Так, документ передбачає, що голову Держстату призначатиме Кабмін за результатами конкурсного відбору (а не за рекомендацією керівництва Мінекономрозвитку) терміном на п'ять років з можливістю призначення на повторний строк. І що важливо, його не можна буде зняти з посади при формуванні нового складу уряду. Далі, буде створено Національну раду з питань статистики з 17 членів.

Ще одне дуже важливе нововведення – це співробітництво зі статорганами Євросоюзу. У вищезгаданому президентському указі, крім необхідності реформувати статистику, наводиться перелік економічних індикаторів (показників), три з яких стосуються статистики. За одним із них повідомляється, що тривалість життя в Україні, визначена за методикою Світового банку, до 2020 р. збільшиться на три роки. Начебто виходить, що у нас цей показник визначається якось по-своєму, не як у світі або Світовому банку. Насправді ж якоїсь особливої методології СБ з розрахунку тривалості життя немає, він використовує дані Департаменту народонаселення ООН, методика розрахунків якого вже давно вироблена й багато років застосовується всіма країнами світу, у тому числі й Україною. Ну а збільшити середню тривалість життя при народженні в Україні на три роки за шість років при нинішньому жалюгідному стані нашої охорони здоров'я навряд чи можливо. Цей показник навіть за сприятливих умов може збільшуватися за рік від сили на 0,2–0,3 року. Абсолютно нереальними є і обіцянки до 2020 р. вийти за показником річного ВВП на душу населення на 16 тис. дол. за паритетами купівельної спроможності. Для досягнення вищезгаданої цифри (з урахуванням попередніх оцінок падіння нашої економіки у 2015 р. на 10,4% і обіцяного владою лише 2-відсоткового зростання 2016-го) у 2017–2020 рр. середньорічні темпи зростання економіки мають досягати близько 16,0–16,6%. Останні ж прогнози МВФ по Україні: 1% приросту ВВП 2016-го, 2% – 2017-го, 3% – 2018-го.

Кілька слів про розробку (знову ж із залученням фахівців Світового банку) індикатора добробуту громадян. У принципі це здійснено, але в цьому напрямку поки що нічого не робиться. І якщо навіть виходити з сумнівної неможливості розробити цей показник без допомоги СБ, то з нашого боку замість відкладання ще на кілька років слід проявити ініціативу. І від України в його розробці мають брати участь Мінекономрозвитку, Мінсоцполітики, Держстат, учені. Але ключова роль у методиці визначення й відстеження динаміки цього показника має належати Держстату.

СМИРНОВА МАРИНА ІГОРІВНА

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
заступник начальника Головного управління
Державної казначейської служби України в Одеській області*

ОСНОВНІ ПОЗИЦІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМНОГО ФУНКЦІОНАЛУ В КАЗНАЧЕЙСЬКОМУ ОБСЛУГОВУВАННІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Застосування казначейської форми обслуговування місцевих бюджетів України покладає велику відповідальність на органи Державної казначейської служби та зумовлює необхідність модернізації її системного функціоналу. На основі дослідження історичних етапів та передумов впровадження казначейської системи виконання бюджету в Україні, можна зробити висновок, що впровадження сучасного казначейства в бюджетну практику України є процесом об'єктивним і закономірним. Будуючи власну державу необхідно враховувати як

найкращі світові здобутки у галузі фінансів, так і досвід вітчизняних фахівців, підґрунтям якого є багаторічний пошук найбільш вдалої для нашої дійсності системи формування та витрачання коштів бюджетів усіх рівнів. У свою чергу, це зумовлює ряд позицій, направлених на удосконалення системи казначейського обслуговування, основними векторами яких є наступні.

Можливості казначейської системи обслуговування бюджетів використовуються не повною мірою. Про це свідчить той факт, що сьогодні асигнування перераховуються в межах кошторисних призначень без урахування наявності зареєстрованих і непогашених фінансових зобов'язань розпорядниками коштів нижчих рівнів. Порядок реєстрації зобов'язань потребує вдосконалення на всіх етапах здійснення витрат, починаючи з реєстрації бюджетних призначень, бюджетних асигнувань, кошторисів розпорядників бюджетних коштів та змін до них, контролю за прийняттям зобов'язань і закінчуючи розрахунками за платіжними вимогами.

На прикладі обласних бюджетів України критеріями ефективності діяльності Державної казначейської служби по обслуговуванню видатків є: затвердження планових асигнувань і проведення касових видатків по них, стан дебіторської і кредиторської заборгованості, кількість відмов в реєстрації зобов'язань і оплати платежів та кількість і обсяг непогашених позичок, залучених регіональними розпорядниками.

Шляхами удосконалення державного фінансового контролю, що здійснюється засобами казначейського супроводу на рівні відповідних місцевих бюджетів, що обслуговуються на їх території. Вони пролягають через виконання наступних рекомендацій.

1. Чітко регламентувати функції, права і відповідальність місцевих фінансових органів при погодженні кошторисів витрат і штатних розписів, внесенні змін до них. Для цього слід якнайшвидше запровадити паспортизацію бюджетних програм у частині всіх без виключення бюджетів місцевого самоврядування (включаючи сільські, селищні, міст районного значення) з визначенням основних параметрів планування видатків [1].

2. На основі визначених попередньо нормативних стандартів запровадити нові та вдосконалити чинні методики планування видатків і використання бюджетних коштів та матеріальних цінностей;

3. Визначити предмет, обсяг та межі фінансового контролю, який стосовно бюджетних коштів мають здійснювати головні розпорядники бюджетних коштів, підрозділи відомчого контролю, місцеві фінансові органи та органи Державної казначейської служби, встановити відповідальність посадових осіб за невиконання або неналежне виконання цих функцій. Цим самим започаткувати становлення системи внутрішнього аудиту, яка наразі на рівні бюджетних установ фактично відсутня, але при запровадженні програмно-цільового методу її роль та значення стають вирішальними.

Проблемні питання оптимізації казначейського обслуговування бюджетів вирішуються шляхом спрощення документообігу між розпорядниками бюджетних коштів та органами Державної казначейської служби. Це дає можливість їх вирішити через запровадження інституту державних бухгалтерів на зразок, як це існує у більшості країн ЄС та в США. До відповідних рекомендацій належать:

- посилення відповідальності розпорядників бюджетних коштів за прийняті рішення щодо виконання кошторисів видатків;

- значного підвищення якості й достовірності ведення бухгалтерського обліку, складання та консолідації фінансової звітності з виконання бюджетів;

- удосконалення процедур казначейського контролю.

Напрямки модернізації системи ведення бухгалтерського обліку при виконанні планових асигнувань на місцевому рівні передбачають ряд заходів організаційного характеру. Пропонуємо наступні рекомендації:

- розробити та затвердити єдиний план рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів для Державної казначейської служби і головних розпорядників бюджетних коштів в єдиній інформаційній обліковій системі, який гармонізує з бюджетною класифікацією та системою національних рахунків. Для цього необхідно здійснити перехід всіх без виключення місцевих бюджетів на облік видатків за єдиною програмною класифікацією;

- розробити єдині національні стандарти бухгалтерського обліку по веденню видатків державного бюджету та всіх рівнів місцевих бюджетів;

- перехід з касового методу виконання бюджетів на метод нарахування, який дасть повну та достовірну інформацію про активи і зобов'язання та дозволить скласти повний майновий баланс; дозволить перейти на багаторічне планування і прогнозування бюджетних програм; полегшить порівняння звітних даних.

Разом з тим, у методу нарахувань є один недолік – це його складність і трудомісткість у порівнянні із простою реєстрацією касових потоків [2]. У зв'язку із цим, метод нарахувань повинен бути жорстко регламентований. Для цього слід:

- визначити способи оцінки активів, порядку відображення в бухгалтерському обліку витрат (кредиторської та дебіторської заборгованості по зобов'язаннях, оплати зобов'язань, витрат матеріальних цінностей та інше), удосконалення процедур обробки первинних документів і контролю бухгалтерських даних.

Очікуваним результатом цього напрямку є законодавче і нормативно-правове врегулювання питання про застосування всіма суб'єктами сектора державного управління єдиних методологічних і правових вимог до ведення бухгалтерського обліку на основі принципу нарахування.

Слід удосконалити систему фінансової та бюджетної звітності в органах Державної казначейської служби в частині створення національних стандартів, які будуть гармонізовані з міжнародними. Фінансові звіти, підготовлені на основі повної системи обліку за методом нарахувань, охоплюють доходи, видатки, активи (фінансові та фізичні, поточні та капітальні), зобов'язання перед місцевим бюджетом та інші економічні потоки.

Це дасть можливість одержати на якісно новій основі повну інформацію про сектор державного управління країни та зіставити бюджетні показники з аналогічними показниками інших країн. Для внутрішніх користувачів така інформація може стати предметом серйозного аналізу, на якому буде базуватися планування і розробка податково-бюджетної політики, оцінка впливу діяльності сектора державного управління на економіку країни.

Список використаних джерел.

1. Голинська О.В. Чи готова Україна до повного впровадження програмно-цільового методу формування та виконання бюджетів /О.В. Голинська// Казна України: всеукр.наук.-практ. журн. – 2014. – №.6 (33). – С. 21 –25.
2. Офіційний сайт Державної казначейської служби: [Електронне джерело]. – Режим доступу: [http:// www.dkc.gov.ua](http://www.dkc.gov.ua).

ФРУНЗЕ ОЛЕГ БОРИСОВИЧ

*преподаватель кафедры Экономика и Публичный Менеджмент
при Академии Публичного Администрирования Республики Молдова*

ИЗМЕНЕНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА

Одним из факторов социально-экономического развития общества является население государства. Характерными особенностями населения являются динамичность и неоднородность его состава вследствие рождаемости, смертности и миграции, непрерывно меняет свою численность и структурные пропорции. Все актуальнее становится необходимость статистических исследований населения, как производителя, так и потребителя благ и услуг.

Первый аспект связан с тем обстоятельством, что население является естественной базой для формирования трудовых ресурсов и занятости, без которых предметы и орудия труда неподвижны, а сам процесс производства невозможен. Второй аспект отражает тот факт, что численность и состав населения служат важнейшими параметрами емкости и структуры потребительского рынка.

В анализе разнообразных социально-экономических явлений и процессов исключительное значение принадлежит показателю численности населения. Он носит ключевой и базисный характер. С одной стороны, характеристика любой страны или ее составной административно-территориальной единицы традиционно начинается с оценки численности жителей. С другой стороны, численность населения служит основой для расчета многих параметров как макроэкономической ситуации страны.

Таблица 1.

**Количество жителей в регионах Республики Молдова и Левобережья Днестра
(по данным переписей населения 2004 и 2014)**

Рег. развития	Административно территориальные единицы (АТЕ)	1989	2004	2014
Север	Бельцы, Дондушень, Бричень, Дрокия, Единец, Фэлешть, Флорешть, Глодяны, Рышкань, Сынжерей, Окница, Сороки	1092872	969299	826776
Центр	Новые Анены, Криулень, Кэлэрашь, Хынчешть, Яловень, Дубоссары, Ниспорень, Орхей, Резина, Шолдэнешть, Теленешть, Стрэшень, Унгень	1073338	987603	919022
Юг	Бессарабка, Кагул, Кантемир, Кэушень, Чимишлия, Леова, Штефан Водэ, Тараклия	556974	524497	455066
Автономия Гагаузия		163533	155700	134535
Мун. Кишинэу		770948	712218	662836
АТЕ Левобережье Днестра	Административно территориальные единицы, на левом берегу реки Днестр, в том числе города Тирасполь и Бендеры	640000	580000	475665*
Total		4297665	3929317	2998235

Источники: Национальное бюро статистики Республики Молдова и <https://novostipmr.com/ru/news>

* По данным переписи АТЕ Левобережье Днестра 2015 года.

Основным макроэкономическим показателем результатов функционирования экономики в статистике отдельных стран, а также международных организаций (ООН, ОЭСР, МВФ, МБРР) является Валовой Внутренний Продукт (ВВП). Он используется при международных сопоставлениях, для оценки общественной производительности труда и других показателей экономической эффективности.

ВВП представляет собой валовую стоимость всех продуктов и услуг, созданных на территории данной страны в течение определенного срока, за вычетом стоимости их промежуточного потребления.

Каждому из основных макроэкономических показателей Система Национальных Счетов, как правило, соответствует аналог, рассчитанный на уровне отдельных отраслей, секторов экономики или отдельного производителя, хозяйствующего субъекта.

Таблица 2.

Валовой Внутренний Продукт и ВВП на человека в период 2004-2014 гг.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ВВП, \$	2570769	2934674	3466643	4719927	6050149	4912992	5916500	7026340	7315734	7696054	7178064
ВВП/ч.\$	713	815	966	1318	1693	1377	1660	1973	2055	2162	2559

Источник: Национальное бюро статистики Республики Молдова.

Анализ структуры валового внутреннего продукта в текущих ценах по элементам конечного использования, таких как конечное потребление, валовое накопление и чистый экспорт можно показать в виде графика.

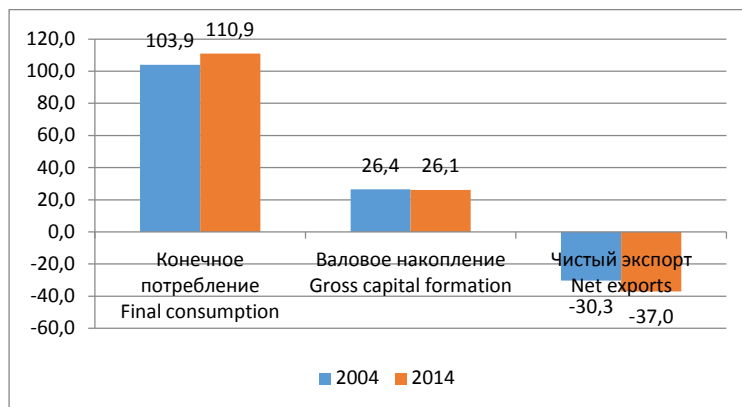

Рисунок 1. Структура валового внутреннего продукта в Республике Молдова

Источник: Национальное бюро статистики Республики Молдова.

Из рисунка 1 видно, что конечное потребление выросло за 10 лет на 7 % а чистый экспорт вырос на 6,7 %, показатель валовое накопление остался относительно неизменным.

Одним из показателей меры неравенства распределения доходов является Коэффициент Джини. Это статистический показатель степени расслоения общества данной страны или региона по отношению к какому-либо изучаемому признаку, который изменяется от 0 до 1. Чем ближе его значение к нулю, тем более равномерно распределён показатель. Иногда используется процентное представление этого коэффициента, называемое индексом Джини.

Наиболее часто в современных экономических расчётах в качестве изучаемого признака берётся уровень годового дохода. Коэффициент Джини можно определить как макроэкономический показатель, характеризующий дифференциацию денежных доходов населения в виде степени отклонения фактического распределения доходов от абсолютно равного их распределения между жителями страны. В европейских и особенно североευропейских странах он находится в диапазоне от 0,2 до 0,3.

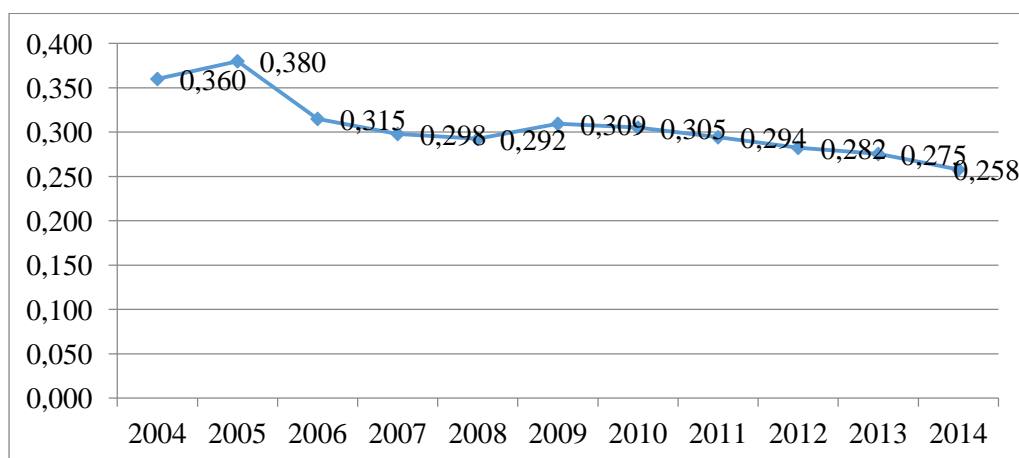

Рисунок 2. Динамика коэффициента Джини в Республике Молдова

На рисунке 2, наблюдается динамика коэффициент Джини, который снизился в период между двумя переписями (2004-2014 гг.) от 0,36 до 0,258 или в процентном отношении 28,3%. Наиболее значительное сокращение неравенства благосостояния населения произошло в 2014 году, когда коэффициент Джини снизился на 6,3% по сравнению с 2013 годом.

Список литературы.

1. Фрунзе Олег, Теории анализа территориальных показателей с использованием результатов переписи населения и жилья (2014 год), Научно методический ежеквартальный журнал., №2 (94), Апрель-Июнь 2017., Кишинев., сс. 84-92.
2. Мхитарян В.С. и др., Статистика: учебник – М.: Экономистъ, 2005. – 671 с.
3. www.statistica.md

ЦАНЬКО ОЛЕКСАНДРА ОЛЕКСАНДРІВНА

*аспірант кафедри економічної політики та економіки праці,
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України*

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В ЄС: ШЛЯХ ДО ПРИСКОРОНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ЇЇ РЕГІОНІВ

Україна, як одна із найбільших європейських країн і за чисельністю населення, і за територією, маючи спільний кордон із чотирма країнами ЄС стратегічно не може перебувати поза межами глобалізаційного процесу, інтеграції до європейського співтовариства. Наша держава проводить державну регіональну політику, базуючись на європейських цінностях, спрямовану на підвищення рівня соціально-економічного розвитку, стандартів життя населення кожного регіону.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС є одною із наймасштабніших, багатограних за змістом та кількістю взаємних домовленостей між Україною і її європейськими партнерами та передбачає підтримку постійного діалогу, проведення консультацій з метою підвищення ефективності економічної системи України та її наближення до економічних систем країн ЄС. Економічна частина Угоди охоплює основні сфери та галузі національного господарства України, а також питання пов'язані із конкуренцією, прозорістю, оподаткуванням, заснуванням суб'єктів підприємницької діяльності, регіональним розвитком. Варто підкреслити, що зазначені питання тісно пов'язані із інвестиційною привабливістю як країни загалом, так і її регіонів, прийняттям інвестиційних рішень.

На сьогоднішній день, в Україні спостерігається економічна нерівномірність розвитку її територій, регіональна асиметрія залучення інвестиційних ресурсів, що стримує розвиток країни в цілому. З огляду на це, особливого значення набуває використання ефективних механізмів регіональної інвестиційної політики, зокрема через імплементацію стандартів ЄС у сферу державного управління, гармонізацію українського законодавства з правом ЄС, перейняття позитивного європейського досвіду промоції економічного потенціалу та розвитку регіональних економічних систем.

Дієвим інструментом реалізації вищезазначеного є прискорення та поглиблення євро інтеграційного курсу країни, через виконання положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Внаслідок дії угоди очікується активне налагодження контактів між владними та бізнесовими структурами сторін, позитивні очікування від імплементації положень угоди стануть стимулом для інтенсифікації міжрегіонального співробітництва, що у свою чергу призведе до підвищення інвестиційної діяльності регіонів.

Згідно економічної частини Угоди про асоціацію Сторони зобов'язуються проводити поступову лібералізацію режимів створення підприємств, здійснювати регулярний перегляд відповідного законодавства згідно з їхніми зобов'язаннями в рамках підписаних міжнародних угод, а також оцінювати та усувати будь-які перешкоди, поліпшувати режими захисту інвестицій та процедури вирішення спорів між інвесторами і державою. Також не допускається запровадження державами-членами ЄС та Україною дискримінаційних регуляторних норм [1, с.45].

Для іноземних інвесторів це буде гарантією стабільності та прогнозованості ведення ними економічної діяльності, оскільки правила реєстрації та функціонування їхнього бізнесу будуть відповідати аналогічним вимогам ведення підприємницької діяльності в ЄС.

Одною із дієвих інструментів економічної взаємодії, яка сприятиме економічному розвитку є запровадження Повної та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, положення якої викладені в Угоді про асоціацію. Зона вільної торгівлі сприятиме усуненню будь-яких тарифів та кількісних обмежень. У середньостроковій перспективі очікується посилення позитивних процесів в економіці на користь активнішого нарощування обсягів експорту вітчизняної продукції до держав-членів ЄС. Все вищезазначене відбуватиметься, передусім, за рахунок адаптації законодавства України до європейського законодавства у сфері технічного регулювання [2, с.107]. Це у свою чергу стимулюватиме збільшення обсягів виробництва продукції, інвестиційної діяльності з метою розширення масштабів виробництва та збуту.

Від такого розвитку подій виграватимуть регіони, які мають спільний кордон із країнами ЄС, адже у поєднанні з порівняно невисокими транспортними витратами та витратами на оплату праці іноземному інвестору вигідно буде відкривати свій бізнес на українських прикордонних територіях.

Варто зазначити, що не всі регіони мають рівні можливості збільшення обсягів інвестицій чи збільшення експорту вироблених товарів на зовнішні ринки. Як вже зазначалося вище, прикордонні регіони мають найбільші можливості щодо підвищення інвестиційної активності та прискорення інтеграційних процесів. Вагому роль у цьому також відіграє транскордонне співробітництво, яке за своєю природою спрямоване на встановлення і поглиблення економічних відносин між територіальними громадами та органами влади країн учасниць.

В рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС сторони підтримуватимуть і далі розвиватимуть участь місцевої, регіональної влади в транскордонному та регіональному співробітництві, а також пов'язаних з ними

структур управління, зміцнюватимуть співробітництво шляхом створення сприятливої законодавчої бази, підтримки й розвитку заходів щодо створення потенціалу та сприяння зміцненню транскордонної і регіональної економічної та бізнес мереж [1, с.125].

З огляду на вищенаведене можна зробити висновок, що рахунок імплементації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у сфері удосконалення системи оподаткування, боротьби з корупцією, прозорості закупівель та синхронізації українського законодавства з вимогам європейських стандартів очікується активізація економічному розвитку українських територій.

Список використаних джерел.

1. Бетлій О. Економічна складова Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління //Бетлій О., Риженков М., Кравчук К., Кравчук В., Коссе І., Галько С., Науменко Д., Мовчан В., Бурковський І., Кузнєцова Г.– К.: Альфа-ПІК. – 2014.
2. Король А. О. Договірні-правові засади формування зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом //Приватне право і підприємництво. – 2015. – №. 14. – С. 105-109.

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

ЯКУБОВСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ПЕТРОВИЧ

*професор кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

МОДЕЛЬ СУЧАСНОГО КЕРІВНИКА В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

Питання керівництва в системі публічної служби постійно перебуває в полі зору науковців. Серед найбільш вагомих публікацій останнього часу варто відмітити, зокрема, праці Гончарук Н.Т., Воронько Л.О., Войтович Р.В., Пірен М.І., Сурай Н.І. та інших дослідників цього питання, в яких глибоко аналізується зміст і сутність управлінської діяльності керівника на публічній службі, значення особливих якостей для підвищення ефективності його діяльності тощо. Переконаливо доказується, що уміле, грамотне керівництво – це впровадження керівником на практиці законів і закономірностей науки управління, принципів, функцій і методів управлінського процесу для досягнення очолюваним колективом поставлених цілей і завдань. [1; 2; 3]

До особи, яка претендує на керівну посаду, висуваються певні вимоги: мати відповідну професійну підготовку та хоч би незначний досвід управлінської діяльності, володіти основними формами й методами сучасного стилю управління, ефективними способами керівництва людьми. Оптимальним є варіант, коли керівник – креативна особистість, який, крім відповідності зазначеним вимогам, притаманні такі властивості, як інтерес до всього складного та надзвичайного, творчість, відкритість до нових ідей, незаангажованість, самостійність поглядів та незалежність в оцінках, здатність захоплюватися ц захоплювати інших, безумовно людяність, толерантність. Уміння зрозуміти інших.

Модель керівника на публічній службі – поняття дуже ємке і багатогранне. Зупинимось на деяких її складових, зокрема, особливостях та специфіці діяльності, співвідношенні керівництва та лідерства, ролі та функціях, а також шляхах формування та розвитку керівника в системі місцевого самоврядування та державного управління.

Управлінська діяльність керівника в сфері публічної служби має свої особливості та специфіку.

Керівник у публічному управлінні – це посадова особа, на яку законами або іншими нормативно-правовими актами покладено здійснення організаційно-розпорядчих функцій. Саме вона керує забезпеченням виконання конституційних та інших державних повноважень. Керівник органу державної влади, органу місцевого самоврядування згідно з характером та змістом повноважень розпоряджається ресурсами цього органу, координує і контролює роботу підлеглих, приймає управлінські рішення і здійснює організацію їх виконання. Перелік посад керівників та їх заступників в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, порядок їх призначення (або обрання) й оплати праці, основні функції, права і обов'язки визначаються відповідним законодавством.

Таким чином, визначаючи модель керівника в системі публічної служби необхідно врахувати, що його управлінська діяльність на відміну від керівника приватної компанії або бізнесової структури сфокусована на виконання переважно організаційно-розпорядчих функцій, втілення соціально-економічних програм, державної політики в усіх її аспектах. З урахуванням цього керівник в системі публічної служби будує свою діяльність, виходячи із завдань і функцій держави, функціональних обов'язків певних структурних підрозділів (управлінь, відділів, секторів), а також обов'язків конкретних працівників. Тобто керівник, модель якого ми розглядаємо, формує свою діяльність не автономно, а в контексті загальної концепції функціонування та розвитку системи місцевого самоврядування та державного управління.

До керівників, що працюють у сфері публічної служби висуваються певні умови. Зокрема, керівником, який відповідає запитам нової філософії управління, вважається людина, яка усвідомлює, що її авторитет безпосередньо залежить від поваги підлеглих, а не від його формального статусу. Авторитет керівника залежить від професіоналізму, прагнення до спільного стилю управління організацією керівником і колективом. Мова йде про здатність керівників вести справу так, щоб їх підлеглі відчували повагу до себе, брали участь у вирішенні виникаючих проблем, не зазнавали перешкоду творчій праці, повністю відповідаючи за результати діяльності й відчувачучи при цьому свою значущість.

Отже, керівник органу публічної служби – посадова особа, яка відповідно до повноважень очолює цей орган, розпоряджається його ресурсами, приймає рішення про їх використання і несе персональну відповідальність за роботу органу.

При розгляді моделі сучасного публічного керівника дуже цікавим є питання співвідношення керівництва та лідерства, лідера та керівника. В управлінській теорії, так само як і в управлінській практиці, поняття керівник і лідер не є тотожними, але тісно сполучені і взаємопов'язані між собою.

Різниця між поняттями в тому, що керівництво полягає у праві особи давати офіційні доручення підлеглим і вимагати їх виконання. Це можливість впливати на поведінку інших людей, які офіційно надаються керівнику згідно з повноваженнями, що відповідають його посаді. Щодо лідерства, то це вплив на других (тобто також вплив), але вплив без застосування сили і влади; це здібності вести за собою до загальної цілі. «Лідерство – це не титул, посади і не місце в організаційних схемах. Це вплив на інших», – стверджує Джон Максвелл, міжнародний експерт з питань лідерства.

Отже, керівник за своїм статусом має офіційні права і володіє системою санкцій для виконання своїх функцій; лідер таких повноважень не має.

Керівник завжди повинен бути лідером. Розвиток саме лідерських якостей керівних кадрів є сьогодні однією з найактуальніших проблем публічного управління, оскільки не всі керівники – лідери. Сучасний керівник зобов'язаний дедалі більше перебирати на себе роль лідера і надихати людей особистим прикладом. Сама бажана модель сучасного керівника – це коли формальний і особистий авторитет особи, яка обіймає керівну посаду, поєднується.

Державна посада формально дає керівникові необхідні умови бути лідером колективу, але автоматично його таким не робить.

Важливою складовою моделі сучасного керівника на публічній службі є ті функції, які він виконує у процесі своєї професійної діяльності. Під функцією розуміється комплекс прийнятих рішень і дій, тобто адміністративних операцій, що мають на меті організаційне забезпечення напрямів діяльності підпорядкованих йому структур.

Більшість вітчизняних дослідників звертають увагу на такі основні функції керівника:

- стратегічна (постановка цілей публічному органу влади, розробка стратегії і складання планів);
- адміністративна (організація виконавчої діяльності, поточна координація, розпорядження, прийняття відповідних рішень, управління кадрами, контроль, здійснення критичного аналізу ходу виконання робіт підлеглими, стимулювання);
- експертно-інноваційна (надання фахових консультацій та експертних висновків, розробка та впровадження нових форм діяльності, консультування);
- комунікативна (контакти з громад кістю (ЗМІ), прийом відвідувачів, відповідь на листи та дзвінки, ведення переговорів);
- Соціальна (створення позитивного морального та психологічного клімату, підтримання традицій, допомога підлеглим);
- лідерська (здатність надихати підлеглих на досягнення поставлених цілей) [2]

Таким чином, функції керівників в системі публічної служби в нинішніх умовах складні і багатогранні і вимагають високого професіоналізму. Керівнику необхідні кваліфікації, які відрізняються як від тих, що були в плановій системі, так і від тих, які характерні для відносно стабільної системи, вміння приймати нові нестандартні рішення. Значно підвищується роль керівника як лідера, зразка для наслідування, лише за таких умов він може виконувати керівні функції.

До можливих шляхів формування сучасного керівника на публічній службі ми відносимо:

Нааявність активної державної кадрової політики, створення загальнодержавної системи підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації керівних кадрів усіх рівнів, їх матеріальних, моральних, соціально-психологічних і творчих стимулів кар'єрного зростання, безперервного професійного навчання, державного і громадського контролю за діяльністю. При цьому добір претендентів на керівні посади повинен здійснюватися із застосуванням передових кадрових технологій, дійового конкурентного відбору, поступовості в проходженні кар'єри, науково-обґрунтованих професійно-кваліфікаційних характеристиках посад державної служби та місцевого самоврядування, системних вимог до осіб, що претендують на їх заняття.

Формування нового типу керівників в системі публічної служби, наділених лідерськими якостями, необхідно здійснювати з урахуванням сучасного світового та, зокрема, європейського досвіду. Ключовими компетенціями керівників-лідерів в європейських країнах стабільної демократії є відкритість до нових ідей, добросовісність, інноваційність, соціальні навички, орієнтація на результат та інші цінні якості. Саме опанування ними керівниками у сфері публічної служби забезпечить реалізацію нашою країною стратегії Європейського вибору.

Список використаних джерел.

1. Воронько Л.О. Сучасний керівник у системі державної служби України: пошук оптимальної моделі / Л.О. Воронько // Державне управління: теорія та практика. – 2013, №2.
2. Войтович Р.В. Керівник в органах державної влади та місцевого самоврядування / Р.В. Войтович, М.І. Пірен, І.Ф. Надольний. – К. : 2006.
3. Гончарук Н. Портрет керівника в державному управлінні: соціально-психологічний аспект / Наталія Гончарук, Інна Сурай // Вісн. НАДУ. – 2010. №2

БИКОВСЬКА ОЛЬГА НАЗАРІВНА

аспірант кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентові України

ДЕФІНІЦІЯ МОДЕЛІ 5P В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ: ЗАРУБІЖНІ ПОГЛЯДИ

Тези присвячено опису поглядів на визначення понять «5P» та «модель 5P» в сучасних зарубіжних управлінських практиках.

Генрі Мінцберг, професор менеджменту університету МакГіллан у Монреалі, відомий канадський експерт з питань структури організацій і організаційної поведінки, вважає, що кожна стратегія потребує детальної розробки. У 1987 році ним розроблено власний детальний підхід до творення стратегії, що складається з п'яти різних визначень (або підходів) до розробки стратегії – «5 Ps of Strategy» [8]. Модель передбачає мінімум 5 варіантів стратегій і вироблення на їх підставі однієї найкращої стратегії. Усі назви складових моделі починаються з «P», це: Plan (план), Ploy (певна хитрість, виверт), Pattern (шаблон), Position (позиція), Perspective (перспектива).

Інший підхід стосується використання моделі «5P» при запровадженні надання високоякісних послуг, зокрема державних. Споживачі цих послуг розглядаються як клієнти державних органів і потребують високої якості обслуговування. Їх задоволеність впливає на довіру до державних органів. У цьому контексті йдеться про використання моделі Філіпа Фореста[3], яка успішно застосовується у багатьох країнах з 2012 року. «5P» цієї моделі такі: Policy (політика), Processes (процеси), People (люди), Premises (приміщення), Product/Services (продукт/послуги).

Фонд Роберта Вуда Джонсона (RWJF) було створено у 1972 році для того, щоб допомогти громадам створити те середовище, яке підтримує активне життя в громаді за рахунок партнерства[1]. Останнє об'єднало всі сектори громади і дозволило ефективно використовувати грантові програми фінансових донорів. У цьому підході за основу було взято сильне лідерство, яке було побудовано на підставі моделі «5P»: Preparation (підготовка), Promotions (просування по службі), Programs (програми), Policy (політика), Physical projects (фізичні проекти).

Дослідниками Агнешкою Лукасевич, Іваною Буркар Дунович, та Наомі Дж Брукс у 2014 році проведено критичний аналіз стійкості моделі «5P» у контексті сталості управління для досягнення успішності великих проектів та доведено її переваги як найбільш відповідної моделі стабільності для вивчення взаємодії зацікавлених сторін у мегапроектах. Розглянута ними концепція моделі «5P» походить від PRiSM™ (Проекти інтеграції стійких методів) – структурованої методології управління проектами, яка виділяє сфери стійкості та інтегрує їх у традиційні основні етапи проектування [2].

За словами Мігеля Переса-Людена, дослідника ENESCP [6], розроблена ООН модель партнерства між державним і приватним сектором «Pro-poor public-private partnership», також відома як «5P» – флагманська бізнес-модель, виходить за межі контракту між приватною компанією та владою. У проектах використовуються локально доступні поновлювані ресурси (сонячні та мікро-гідро- технології) з тим щоб забезпечити общинам стійкі та екологічно чисті енергетичні послуги. Основу участі моделі складають місцеві громади. Цей 5P проект враховує у першу чергу інтереси незаможних верств місцевого населення, задовольняючи потреби бідних, включаючи громаду у розвиток та процеси управління від початку до кінця. Унікальність цієї моделі «5P» вбачається в накопиченні фінансових ресурсів, ноу-хау та досвіду для покращення надання основних послуг усім громадянам.

Модель стратегічного управління людськими ресурсами «5-P SHRM» сформулював професор Школи бізнесу Нью-Йоркського університету Рендал Шулер (1992) [5]. Ця модель описує 5 HR-складових: Philosophy (філософія – заява про ставлення організації до персоналу), Policies (політики – рекомендації з ділових питань, пов'язані з людьми), Programs (програми координації зусиль у разі організаційних змін, викликаних стратегічними потребами бізнесу), Practices (практичні заходи з реалізації кадрової політики), Processes (процеси як формальні процедури та методи для реалізації стратегічних планів і політик в управлінні персоналом).

За визначенням Мілдред Голден Прайор [4], первинна мотивація «5P» Моделі, як основного складника стратегічного управління якістю, є керівництво організацією до досягнення передового досвіду, статусу світового класу та довготривалого виживання.

Нарешті, слід зазначити про найбільш популярну з усіх моделей «5P», що має джерелом модель маркетинг-міксу «4P», розроблену Філіпом Котлером – видатним американським економістом, професором міжнародного маркетингу Вищої школи менеджменту Дж. Л.Келлога при Північно-Західному університеті США.

На нашу думку, сучасний стан та перспективи розвитку цієї моделі у 2013 році досить вдало описав Торбен Пік [7]. Він зазначає, що класичні чотири «P» маркетингу – продукт, розміщення, ціна та просування (Product, Placement, Price and Promotion), все більше суперечать тому, як сьогодні робиться бізнес.

Список використаних джерел.

1. Bors P. The Active Living by Design National Program Community Initiatives and Lessons Learned / [Philip Bors, Mark Dessauer, Rich Bell, Risa Wilkerson, Joanne Lee, Sarah L. Strunk] // American Journal of Preventive Medicine. – Am J Prev Med 2009;37(6S2):S313–S321. – 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.activelivingbydesign.org/wp-content/.../albdprogram.pdf>
2. Dunović B. In pursuit of a framework to explore stakeholder influence in megaproject through issues of sustainability / Burcar Dunović, I., Łukasiewicz, A., Brookes, N.J. // In conference proceedings of People, Buildings and Environment, 2014, an international scientific conference, Kroměříž, Czech Republic, – 2014. – Pp.69-89, ISSN: 1805-6784 [Електронний ресурс]. – <https://www.researchgate.net/publication/315787006>
3. Principles of The International Customer Service Standard (TICSS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.scribd.com/document/32109584/Principles-of-the-International-Customer-Service-Standard#>

4. Pryor M.G. Management models and quality in initiatives in small business / M.G.Pryor, L.A.Toombs // Unpublished Manuscript, University of Central Arkansas, Small Business Advancement National Centre. – 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.506.4115&rep=rep1&type=pdf>
5. Schuler, R.S. (1992) Linking the People with the Strategic Needs of the Business. *Organisational Dynamics*: 18–32. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dx.doi.org/10.1108/JOEPP-01-2014-0003>
6. Sustainable Development Practice : Advancing Evidence-Based Solutions for the Post-2015 Agenda. Proceedings of the 2013 // International Conference on Sustainable Development Practice/ Rodrigo Medeiros & Larry Swatuk (editors), – New York, – 2013 – 401, p.1.
7. The five Ps of marketing [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.torbenrick.eu/t/r/asg>
8. The Strategy Concept 1: Five Ps For Strategy // by Henry Mintzberg in California [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www3.uma.pt/filipejmsousa/ge/Mintzberg,%201987.pdf>

ДЕЦИК ОЛЬГА ПАВЛІВНА

*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу*

ПЕРЕДУМОВИ ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УКРАЇНІ

Невід'ємною частиною зовнішньополітичної діяльності будь-якої країни світу, що прагне до ствердження себе як повноправного гравця сучасних міжнародних відносин, є активне доповнення й до певної міри заміщення традиційних інструментів ведення дипломатичної діяльності новими моделями, які передбачають безпосередню комунікацію із зарубіжними цільовими аудиторіями. Вагома роль цього виміру зовнішньої політики зумовлена тим, що на сьогоднішній день прихильне ставлення зарубіжної громадськості є одним із ключових факторів, що безпосередньо впливає на успішність зовнішньополітичних акцій держави [8].

У контексті формування єдиного світового інформаційного простору та поглиблення процесів інформаційної та економічної інтеграції держав важливою складовою зовнішньої політики і національної безпеки України є популяризація, створення позитивного іміджу та просування інтересів держави на міжнародній арені. У сучасних глобалізаційних та геополітичних умовах виникає необхідність визначення ефективного механізму інформування світової спільноти про актуальні події, що відбуваються в Україні. Нової моделі комунікаційно-інформаційної підтримки потребує і процес європейської інтеграції, що є стратегічним вектором політики України відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Популяризація України у світі є важливим кроком на шляху євроінтеграції та якісним орієнтиром внутрішньої трансформації суспільства, показником фундаментальних демократичних цінностей.

На сьогодні у світовому інформаційному просторі майже відсутня об'єктивна та актуальна інформація про Україну. Наша держава асоціюється у світі з Помаранчевою революцією і Революцією гідності, боротьбою за свободу і територіальну цілісність, але також і з високим рівнем корупції (142-ге місце з 175 за індексом сприйняття корупції Transparency International), економічною кризою тощо. У результаті іноземні інвестори, українська діаспора, потенційні туристи отримують відомості про події, що відбуваються в Україні, у неповному обсязі або з викривленим змістом. Наслідком цього є створення негативного іміджу нашої держави, що відповідно позначається на політичній, економічній, туристичній, інвестиційній та інших сферах.

Формування позитивного іміджу України як європейської, демократичної, конкурентоздатної держави визначено Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» [6], є ключовим завданням Програми популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі [5] й відповідної Концепції з планом заходів щодо її реалізації у 2017 році [3]. У Доктрині інформаційної безпеки України [2], одним із пріоритетів державної політики в інформаційній сфері визначено формування позитивного міжнародного іміджу України через розвиток публічної дипломатії. Визначальним є те, що у Щорічному посланні Президента України до Верховної Ради, озвученому у вересні 2016 року, окремо наголошено на ключовій ролі стратегічних комунікацій в реалізації реформи комунікативної діяльності держави, зокрема ролі публічної дипломатії у формуванні міжнародного іміджу України (п.9.3.2 цілком присвячений цьому питанню) [1].

На сьогодні, сфера публічної дипломатії в Україні знаходиться на стадії формування і відбувається процес її інституціалізації:

у сфері державного управління – 22 грудня 2015 року шляхом створення Управління публічної дипломатії у структурі Міністерства закордонних справ. До його ключових завдань належать: розвиток відносин з громадськістю, громадськими об'єднаннями та медіа інших країн; реалізація іміджевих, культурних та інформаційних проектів України за кордоном та координування заходів інших органів виконавчої влади в цих сферах;

у сфері громадянського суспільства – 2017 рік – стратегія розвитку народної дипломатії через професійну мережу Global Ukrainians – залучення найактивніших лідерів усіх нових українських закордонних осередків.

Аналіз даних громадського моніторингу ефективності публічної дипломатії в Україні після Революції Гідності [4, 7] висвітлює низку проблемних питань, що потребують комплексного науково-обґрунтованого вирішення:

- розрізненість і не координованість дій МЗС, Мінкульту та Мінінформполітики свідчить про відсутність системної (загальної) державної політики/стратегії в сфері публічної дипломатії (у тому числі культурної та цифрової);

• за відсутності системних дій з боку держави у сфері публічної дипломатії, цим питанням опікуються переважно волонтери, громадські організації та представники діаспори. Безперечно, «волонтерська» або «народна» дипломатія відіграє величезну роль у процесі просування інтересів зовнішньої політики України. Водночас, волонтери не можуть замінити собою державні інституції, що в першу чергу несуть відповідальність за розробку стратегії та її чітку імплементацію. За відсутності такої скеровуючої дії уряду та стратегічного менеджменту з боку держави майже неможливо уникнути ситуації, коли стратегії діаспори та волонтерських організацій починають конкурувати між собою;

• тематика поширюваної інформації про Україну здебільшого присвячена історії та минулій славі українського народу, його традиційній культурі, в той час як сучасна українська культура переважно залишається поза увагою уряду, що суттєво ускладнює іноземцям сприйняття та розуміння сучасного українця.

Окреслені пріоритетні завдання та проблемні питання формують нове предметне поле для наукових досліджень у галузі публічного управління.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році». – К. : НІСД, 2016. – 688 с.
2. Доктрина інформаційної безпеки України : Указ Президента України № 47/2017 від 25.02.2017 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>
3. Концепція популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі : Розпорядження КМУ № 739-р від 11.10.2016 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/739-2016-%D1%80#n8>
4. Політика культурної дипломатії: стратегічні пріоритети для України: зб. наук.-експерт. матеріалів / за заг. ред. О. П. Розумної, Т. В. Черненко – К. : НІСД, 2016. – 92 с.
5. Програма просування інтересів України у світі / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reforms.in.ua>
6. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
7. Смаглій К. Нова доба публічної та культурної дипломатії України / К. Смаглій // Агора. – 2016. – Вип.6. – С. 5-10.
8. Терещук В.І. Публічна дипломатія України: інституційні та програмні аспекти / В.І. Терещук // Науковий журнал «Політик». – 2016. – Вип. 2. – С. 168.

ДРАГОМИРЕЦЬКА НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА

*професор кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор*

КАТЕГОРІЯ «ДЕРЖАВНО-ГРОМАДЯНСЬКЕ ПАРТНЕРСТВО» В ЗАРУБІЖНІЙ НАУЦІ

Державно-громадянське партнерство зарубіжними фахівцями визначається по різному. Одне з визначень стосується характеристики партнерства між державним органом або органом державної влади чи іншого такого органу або некомерційної організації для надання послуг, або об'єктів (іноді з метою передачі технічних споруд), а також досвіду в межах міжнародних проектів в сфері розвитку. Партнерами можуть бути й інші місцеві та регіональні, державні, обласні органи влади, а також будь-які уряди держав. Окрім того партнерами вважають шкільні ради, вчені ради, неурядові організації, профспілки, пенсійні фонди, професійні організації. Також до партнерів відносять уряди, неурядові організації і суспільні групи в державах, що розвиваються [1]. Цей вид партнерства відрізняється від державно-приватного партнерства. Останнє сприяє корпорації між урядом та приватними структурами задля проектування, будівництва, фінансування, обслуговування та експлуатації державних проектів, таких як школи, лікарні, мости тощо. Ці проекти вимагають партнерства з великими глобальними корпораціями і контрактами з органами влади на десятиріччя.

Інше визначення державно-громадянського партнерства надається в документах ЄС, в межах глобального проекту «Horizon 2020». Тут партнерство розуміється в контексті оптимального транснаціонального співробітництва і конкуренції. Мета такого співробітництва – визначення та здійснення спільних досліджень для виконання грандіозних завдань, побудови і ефективної праці загальноєвропейських дослідницьких інфраструктур [2]. Партнерами тут є держави-члени (готують спільні дослідницькі програми, поліпшують сумісність національних програм), зацікавлені сторони (загальні принципи фінансування, розробка кросприкордонного співробітництва), комісія (ЄС) (заохочує партнерство в області досліджень для вирішення поставлених завдань, підтримки стандартів спільного фінансування). З іншого боку, партнерами виступає громадськість, яка в рамках певних програм отримує гранти для підтримки партнерства в області навчання, створення визначених мереж структур, проектування, впровадження та координації спільної діяльності. В основі партнерства лежить спільне програмування, спрямоване на вирішення соціальних проблем.

Є розуміння, яке стосується альтернативної моделі вирішення загальнодержавних проблем. Зазначається, що державно-громадянське партнерство об'єднує державних службовців, працівників і населення для більш ефективного забезпечення кращого обслуговування для всіх споживачів (користувачів) [3]. Таке партнерство протиставляють приватизації і вважають його більш ефективним, оскільки приватизація ставить суспільні потреби

у залежність від діяльності різних бізнес-корпорацій. Воно дозволяє об'єднати декілька державних підприємств, неурядові організації, органи влади для об'єднання зусиль при вирішенні одного завдання будь-якої соціальної сфери. Воно не приносить прибутку, але вирішує соціальні проблеми для всього населення.

Державно-громадянське партнерство вважають альтернативною моделлю партнерства [4]. Користь від такого партнерства вбачається у тому, що знижуються витрати на вирішення соціальних проблем (наприклад, проблеми водопостачання, ЖКГ, дороги тощо), а також забезпечується більш висока суспільна ефективність. Це партнерство ґрунтується на обміні досвідом між державами і запровадженні в інших державах більш успішного досвіду. Окрім того, державно-громадянське партнерство розуміють як крупне партнерство з громадськими та неурядовими об'єднаннями. Важливим є те, що останні повинні бути спроможними гарантувати забезпечення виконання специфічних вимог такого партнерства [5]. Таке партнерство вимагає підписання меморандуму про взаємодопомогу, де обидві сторони готові не тільки виконувати угоду, а й відшкодувати збитки однієї з сторін угоди.

Також державно-громадянське партнерство розглядають як іміджеву складову діяльності партнерів [6]. Виокремлюється переваги рамок або угод про співробітництво, які підписуються компаніями і організаціями державного сектору. Зазначається, що такі угоди для ділового світу є демонстрацією сили, яка забезпечує безперервність стратегій і політики партнерів. Таке партнерство підвищує бюджету доцільність ініціатив і сприяє кращій розробці та реалізації крупномасштабних проектів. Вважається, що державно-громадянське партнерство підходить для реалізації інноваційних проектів, які сприяють обміну і повторному використанню ресурсів і надання технічних рішень між різними галузями публічного управління. Такий підхід приносить користь суспільству в цілому.

Деякі автори вважають, що концепція державно-громадянського партнерства була розроблена в контексті приватно-приватного партнерства. Втім, у державно-громадянському партнерстві не має приватного партнера [8]. Державно-громадянське партнерство може бути використано для наступних *цілей*: поліпшення якості послуг, оскільки вони є одним зі способів реструктуризації громадського сектору, який допомагає подолати деякі з існуючих обмежень державного сектору; підвищення ефективності доступу до послуг; створення потенціалу в області державних установ і навичок робочої сили; реструктуризація державного сектору і підвищення якості державних послуг; захист від приватизації, але не обов'язково таке партнерство зможе призупинити приватизацію в середньостроковій і довгостроковій перспективі, оскільки державно-громадянське партнерство є частиною політичних процесів тієї чи іншої країни, що робить його уразливими до інших змін, зокрема змін в політичному контролі муніципалітетів або глобальних ініціатив; побудувати більш сильну підтримку спільноти і відповідальності за послуги; збільшити рівень суспільної участі в вирішенні суспільних проблем; налагодити міцні партнерські відносини за участю громад, ступень участі яких залежить від місцевих політичних умов.

Державно-громадянське партнерство ефективно тільки у тому випадку, як зазначають зарубіжні дослідники, коли всі партнери розуміють цілі один одного і готові працювати разом для досягнення загальної мети. Є думки, що партнерський підхід в управлінській діяльності, який ґрунтується на ефективності та результативності, може викликати певні організаційні та управлінські зміни. Втім, не існує стійких формул або рецептів для отримання таких змін через державно-громадянське партнерство. Партнерство сприяє розвитку співпраці в широкому спектрі: локальна та глобальна; матеріальна; нематеріальна; формальна; неформальна. Державно-громадянське партнерство використовується, як пишуть зарубіжні дослідники, в сенсі поняття демократії участі, оскільки громадськість сама по собі виступає партнером.

Список використаних джерел.

1. PuP [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://en.wikipedia.org/wiki/Public%20%80%93public_partnership
2. Public-public partnerships in Horizon 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ec.europa.eu/research/era/pdf/cofund-2014-infoday/1_p2p_horizon_2020.pdf
3. Public-Public Partnerships [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.foodandwaterwatch.org/insight/public-public-partnerships>
4. Public-Public Partnerships: An alternative model [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://europeanwater.org/european-water-resources/reports-publications/99-public-public-partnerships>
5. Henrik P. Public-Public Partnerships: Challenges, Opportunities and Pitfalls [Henrik P. Minassians | Associate Professor of Urban Studies and Planning & Director of Regional and National Partnerships for the Public Sector, California State University, Northridge] / P.Henrik [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://evollution.com/author/henrik-minassians/>
6. Public-Public Partnership [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://evollution.com/programming/program_planning/public-public-partnerships-challenges-opportunities-and-pitfalls/
7. Public-Public Partnership [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.emasesa.com/en/innovation/new-developments-and-business-cooperations/public-public-partnership/>
8. Public-public partnerships in health and essential services [David Hall, Jane Lethbridge, Emanuele Lobina Public Services International Research Unit, University of Greenwich] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pdfs.semanticscholar.org/e646/f646d3cba42e600f8537af4c94125e878c60.pdf>

КОРВЕЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ДМИТРОВИЧ

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.мед.наук, доцент*

РЕФОРМУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ВІДПОВІДІ

Відомо, що ретроспективні оцінки дозволяють краще розуміти сутність процесів, що відбуваються, і прогнозувати перспективи важливих для нас подій.

Це твердження повною мірою може бути звернено на процес ніби то реформування вітчизняної системи охорони здоров'я, який перманентно здійснюється з 1992 року, коли був прийнятий Закон «Основи законодавства України про охорону здоров'я». У четвертій статті Закону, серед основних принципів охорони здоров'я був проголошений революційний для системи Семашко принцип розвитку самоврядування закладів та самостійності працівників охорони здоров'я на правовій і договірній основі. А в статті 18 – створення і функціонування системи медичного страхування населення. [1]

Наступним важливим кроком щодо формування ідеології реформ стала Концепція розвитку охорони здоров'я населення України затверджена Указом Президента України від 7 грудня 2000 року N 1313/2000 де знову було передбачено створення загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування та запровадження ефективної системи багатоканального фінансування сфери охорони здоров'я. Окрім того Концепція передбачала реалізувати принцип децентралізації, у тому числі, за рахунок розвитку державно-комунальної моделі медичної допомоги, де територіальна громада здійснює контроль за наданням та фінансуванням медичної допомоги понад гарантований державою базовий стандарт якості загальнодоступної медичної допомоги. [3]

Для забезпечення реалізації Концепції Кабінет Міністрів України своєю Постановою від 10 січня 2002 р. N 14 затвердив Міжгалузеву комплексну програму «Здоров'я нації» на 2002-2011 роки, відповідно до якої необхідно було здійснити заходи щодо децентралізації управління в галузі охорони здоров'я, сприяти медичній практиці на підприємницьких засадах, впровадженню ринкових механізмів регулювання та функціонування галузі, створити систему загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування й до 2010 року удосконалити механізми взаємодії у сфері охорони здоров'я між надавачами медичних послуг та органами виконавчої влади і місцевого самоврядування відповідних рівнів. [4]

Черговим документом, що визначав зміст реформи, був Національний план розвитку системи охорони здоров'я на період до 2010 року, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 2007 р. № 815. План включав: запровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування та державного замовлення у сфері медичного обслуговування; перехід до фінансування державних та комунальних закладів охорони здоров'я залежно від обсягу та якості медичних послуг, які вони надають; зміни господарського статусу державних і комунальних закладів охорони здоров'я шляхом їх реорганізації в державні (комунальні) некомерційні підприємства. [5]

Але, на наш погляд, в низці державних актів з цього напрямку, найбільш конкретним і предметним став Закон України від 7 липня 2011 року N 3612-VI «Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та місті Києві» де, зокрема, починаючи з 2012 року, встановлювалась система здійснення в пілотних регіонах фінансового забезпечення закладів охорони здоров'я за видами медичної допомоги відповідно до договорів про медичне обслуговування населення та можливість реорганізації комунальних закладів охорони здоров'я у комунальні некомерційні підприємства або комунальні некомерційні установи. Новацією стала ст. 11 Закону про моніторинг реформування системи охорони здоров'я, який повинні були здійснювати центральні органи виконавчої влади у сфері охорони здоров'я з використанням системи індикаторів, а місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування пілотних регіонів мали право вносити до центрального органу виконавчої влади у сфері охорони здоров'я пропозиції щодо реалізації пілотного проекту на території таких регіонів. [2] Таким чином, практично уперше на законодавчому рівні було запроваджено інформаційне підґрунтя для формування організаційно-методичного супроводу реформування вітчизняної охорони здоров'я.

Разом з тим, майже за дев'ятнадцять років, що охоплюють вказані документи, принципових змін не відбулось.

На наш погляд, це стало результатом відсутності ретельно вибудованої та вивіреної стратегії, тактики і технології здійснення реформи. Про принципову важливість комплексного забезпечення процесу реформування ще у 90-і роки минулого століття писали Р. Б. Салтман і Дж. Фігейрас у книзі «Реформи системи здравоохранения в Европе. Анализ современных стратегий». Ці дослідники, узагальнивши Європейський досвід, прийшли до висновку що для досягнення успіху повинні бути наявними політична воля і керівництво з боку державних владних структур, крім того необхідно: оцінити макроекономічну ситуацію, політичні умови, зовнішній вплив, розподіл владних функцій і повноважень, соціальні цінності а також можливі темпи здійснення реформи; визначити зацікавлені групи і роль учасників (населення, медичні працівники, політичні еліти); створювати стратегічні союзи; мати громадську підтримку; забезпечити управління процесом перетворень. [10; с.367-400]

У останні роки в країні з'явилися нові документи, які декларують наміри відносно цієї важливої сфери. До них, у тому числі, належить Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015 – 2025 років. [9] Що стосується державних актів, то це пакет Постанов і Розпоряджень Кабінету Міністрів України, зокрема Постанова від 30 листопада 2016 р. № 932 «Про затвердження Порядку створення госпітальних округів», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 1002-р «Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я» й № 1013-р «Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я». [6,7,8] Всі вони так чи інакше повторюють ідеї та цілі колишніх декларацій.

Виникає закономірне питання, чи не спіткає їх доля попередніх намірів?

Щоб цього не сталося суспільству і державі необхідно дати собі відповідь на наступні питання:

Чи є бажання та вміння бачити охорону здоров'я як важливий елемент загальної системи буття індивіда, соціальних груп, суспільства та держави в цілому?

Чи є розуміння того, що охорона здоров'я є дуже чутливою з точки зору моралі, етики, гуманітарного та соціального розвитку?

Чи є розуміння того що реформа охорони здоров'я не є виключно вирішенням технократичних завдань оптимізації системи та коштів на її утримання?

Чи є реальна політична воля до реформи системи охорони здоров'я?

Чи є бажання та вміння керувати процесом реформ?

Чи є бажання та вміння зважати на інтереси зацікавлених груп, розуміти їх мотиви?

Чи є достатня кількість підготовлених відповідним чином та мотивованих фахівців, здатних створити та реалізувати технологію впровадження реформи вітчизняної охорони здоров'я?

Без відповіді на ці питання не можна розраховувати на успішне розв'язання принципово важливого стратегічного завдання – реформування. Провал у вирішенні цього завдання буде мати важкі наслідки як для вітчизняної системи охорони здоров'я, так і для населення а, в кінцевому підсумку, для держави.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» № 2801 XII від 19.11.92 р.
2. Закон України «Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та місті Києві» N 3612-VI від 7.07.11 р.
3. Указ Президента України № 1313/2000 р. від 07.12.00 р. «Про Концепцію розвитку охорони здоров'я населення України».
4. Постанова Кабінету Міністрів України N 14 від 10.01.02 р. «Про затвердження Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002-2011 роки»
5. Постанова Кабінету Міністрів України № 815 від 13.06.07 р. «Про затвердження Національного плану розвитку системи охорони здоров'я на період до 2010 року»
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 932 «Про затвердження Порядку створення госпітальних округів»
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 1002-р «Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я»
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 1013-р «Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я»
9. Національна стратегія побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015 – 2025. Електронний ресурс. – [Режим доступу]: <http://uoz-zak.gov.ua/uploads/doc/1/4/9/149.pdf>
10. Салтман Р.Б., Фигейрас Дж. Реформи системы здравоохранения в Европе. Анализ современных стратегий: Пер. с англ. – М.: ГЭОТАР МЕДИЦИНА, 2000. – 432 с.

КУРНОСЕНКО ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ РОЗВИНЕНИХ КРАЇН: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Соціальна сфера нашої країни сьогодні потребує впровадження інновацій, оскільки мінлива дійсність постійно пред'являє нові вимоги до її послуг. Модернізація соціальної сфери, у тому числі кожної з галузевих систем, що входять до її складу, повинна природним чином відбуватися у руслі модернізації всієї української економіки, при цьому варто враховувати соціальну спрямованість української економічної політики, що зумовлюється загальним станом країни бідністю значної частини українського населення, а також погіршенням демографічної та екологічної ситуації. Саме це знайшло своє відображення у значній кількості спеціалізованих національних проектів та програм, а також у формуванні стратегії модернізації економіки та стратегії сталого розвитку загалом.

Інновації являють собою впровадження вперше створених моделей або елементів у різні сфери діяльності. У розвиненій соціальній структурі різноманітні новації створюються постійно, але не всі з них проходять через громадський «фільтр» відбору. Інноваціями стають тільки такі нові рішення, які отримують «суспільне схвалення», визнання, інтегруються у загальний культурний масив та протягом деякого часу стають його органічними компонентами [6].

Основним критерієм визначення будь-якої інновації є новизна. У сучасній літературі термін «соціальна інновація» визначається як: 1) результат творчої діяльності, що набув широкого застосування і слугує підставою для значущих соціальних змін; 2) процес перетворення нововведень у соціокультурні норми і зразки, що забезпечує їх інституціональне оформлення та закріплення у сфері духовної і матеріальної культури суспільства [2]. У більш узагальненому вигляді соціальні інновації – це різновид інновацій за сферою застосування й етапами суспільного прогресу, що спрямовані на поліпшення умов праці, вирішення проблем охорони здоров'я, освіти, культури [1].

Соціальні інновації є нововведеннями, що мають упроваджуватися для вирішення протиріч, що виникають у соціальній сфері. Соціальні інновації можуть бути як ініційованими державою і цілеспрямовано впроваджуватися в суспільство, так і внутрішніми спонтанними змінами, що виникають у процесі соціальної самоорганізації.

Зміна клімату, соціальна ізоляція, безробіття, яке зачіпає усі покоління, матеріальна бідність, нерівність у сферах охорони здоров'я та добробуту, а також старіння населення продовжують залишатися актуальним та серйозним викликом для Європи. Процеси глобалізації та автоматизації виробництва ставлять людину в невідповідні умови. Вже з'явився термін «технологічне безробіття». І за оцінками аналітиків в недалекому майбутньому ця проблема торкнеться представників самих різних спеціальностей – від робітників підприємств до фермерів, від лікарів до юристів. У найближчі двадцять років половина існуючих зараз робочих місць будуть автоматизовані з використанням таких технологій, як машинне навчання, штучний інтелект, робототехніка і 3D-друк.

Не тільки на континенті, але й в усьому світі спостерігається зростання усвідомлення того, що необхідні нові, інноваційні підходи до економічних, соціальних та викликів навколишнього середовища. Сфера соціальних інновацій набирає обертів, до того ж значні внески надходять від фондів, урядів та бізнесу.

Європа відіграє провідну роль у впровадженні соціальних інновацій. Зокрема, успішними у цій сфері стали Великобританія та Фінляндія, які мають чимало показових прикладів.

Великобританія. Раз на рік найкращих англійських і європейських веб-розробників, дизайнерів та людей, обізнаних з соціальними проблемами збирає Табір Соціальних Інновацій. Учасники Табору збирають ідеї, використовують їх при розробці веб-інструментів, продукують та розвивають соціальні зміни. І усе це – протягом одного лише вік-енду (48 годин). Працюючи з різними людьми, учасники Табору створюють команди та допомагають перетворити ідею на працюючий прототип, завершений спеціальною комп'ютерною програмою. Протягом останніх трьох років до Табору було подано близько 350 ідей і створено майже 30 прототипів соціальних подій. Наразі Табір Соціальних Інновацій набуває поширення – подібні формації засновано в Нігерії, Північній Кореї, Австралії, Словаччині, Грузії, Чехії та Азербайджані. [5].

Фінляндія. Уряд цієї країни вкладає гроші не лише в технічний розвиток, але й у людський добробут, намагаючись зробити життя громадян легшим та зручнішим. Люди, у свою чергу, відповідають на це більшою працездатністю та щирою любов'ю до батьківщини. Напевно тому фінське суспільство небайдуже: воно швидко реагує на будь-які зміни та події у світі та країні.

З 1 січня 2017 року Фінляндія стала першою країною в світі, яка на практиці впроваджує інноваційний проект в соціальній сфері – безумовний базовий дохід. [3]. Поки що у вигляді експерименту. Шляхом жеребкування серед усіх безробітних країни було обрано 2 000 чоловік, які замість допомоги по безробіттю почали отримувати суму 560 євро щомісяця. Сума вибрана не випадково, це середній розмір допомоги по безробіттю після вирахування податків. Це скромна сума для країни, де середня зарплата перевищує 3000 євро. Мета експерименту – поспостерігати спонукають ці безумовні виплати погодитися людини на роботу, в тому числі і низькооплачувану. Адже у випадку зі звичайним посібником, якщо безробітний знаходить роботу, він позбавляється допомоги. Ті щасливчики, які отримують базовий дохід, продовжать його отримувати, навіть якщо почнуть працювати. Фінляндія не єдина країна, яка здійснює такий експеримент. У Канаді, в її самої маленької провінції на острові Принца Едварда також пробують запровадити в життя цю соціальну концепцію.

І якщо видимі переваги цієї концепції: боротьба з бідністю і безробіттям, зменшення соціальної нерівності, зниження витрат на функціонування різних соціальних служб, а також надання людині свободи вибору заняття (можна займатися тим, що любиш, а не тим, що вигідніше), то аргументи проти не менш вагомими. Ця система вимагає великих витрат, в нинішній політичній ситуації важко реалізувати через ризик збільшення потоку мігрантів. І, як зазначають противники ідеї, гарантований дохід зменшує стимул працювати і заохочує утриманство.

Китай. З 2014 року в Китаї реалізується соціальний експеримент – «соціальний кредит довіри», його перший етап завершується в 2020 році. Суть проекту – оцінка соціальної благонадійності кожного користувача мережі Інтернет за великою кількістю різноманітних показників. Щоб забезпечити власну соціальну благонадійність потрібно дотримуватись законів країни, вчасно повертати борги, сплачувати податки, дотримуватись правил дорожнього руху, не порушувати моральні підвалини суспільства. Громадяни із високим рівнем благонадійності користуватимуться соціальними пільгами, з низьким – підпадатимуть під адміністративні і економічні санкції і обмеження. [4].

Дані на громадян, передусім, користувачів мережі Інтернет, збиратимуть як приватні, так і державні компанії. Обробляти всю сукупність інформації буде спеціально створена державна установа – Всекитайська об'єднана платформа кредитної інформації.

Ідея соціальних інновацій займає сьогодні одне з провідних місць у політиці розвинутих країн, водночас в Україні вона лише починає отримувати розповсюдження та асоціюється з такими поняттями, як державно-приватне партнерство, корпоративна соціальна відповідальність, соціальне підприємництво. Часто особи, які здійснюють соціальні проекти, не ідентифікують себе з інноваторами або соціальними підприємцями, тоді як у США, наприклад, кожен навчальний заклад має лабораторію соціальних інновацій.

Значна кількість найважливіших соціальних викликів сучасності потребує радикальних інновацій, що перетинають організаційні, галузеві та дисциплінарні межі. При цьому сфера соціальних інновацій в Україні досі перебуває у зародковому стані, тільки починаючи виходити за межі локального застосування.

Список використаних джерел.

1. Словарь инновационных терминов [Електронний ресурс] – Режим доступу :<http://www.pfo-perm.ru/Dictionary.asp?s12>.
2. Социологическая энциклопедия : в 2 т. / рук. научн. проекта Г.Ю. Семигин, гл. ред. В.Н. Иванов – М. : Мысль, 2003. – Т. 2 – С. 456.
3. Блашке Р. Идея освобождающего безусловного основного дохода [Електронний ресурс] / Блашке Р., Дильтей М., Дрешер Й. и др. – Режим доступу: http://www.psgd.info/files/publications/extern/bge_book_3.pdf

4. Китай вводить систему, позволяющую знать все и о каждом [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://news.sputnik.ru/internet/96eda69a993cf920e446a087df56ae5fa2ecf593>

5. Салтан А.А. Соціальні інновації як умова розвитку сучасної України [Електронний ресурс] /Салтан А. – Режим доступу : <http://politics.chdu.edu.ua/article/download/27697/24810>

6. Social innovation: what it is, why it matters and how it can be accelerated [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://eureka.sbs.ox.ac.uk/761/1/Social_Innovation.pdf.

ЛІЗАКОВСЬКА СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

*викладач Інституту міжнародних відносин Військово-морської академії ім. Героїв Вестерплатте
в м. Гдиня, к.держ.упр., доцент*

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК НА ПІВДНІ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ МИКОЛАЇВЩИНИ)

Наявність соціальної відповідальності в прогресивних соціальних системах забезпечує успішний, раціональний і орієнтований на людину стійкий розвиток на основі духовно-моральних і соціокультурних механізмів. Провідне місце у формуванні нових аспектів соціальної відповідальності в сучасних умовах займає створення іміджу престижності – політика популяризації соціальної відповідальності організації, фірми, органів влади як метод формування позитивного іміджу конкретного суб'єкта.

Соціальна відповідальність тісно взаємопов'язана з наданням допомоги різним категоріям населення. У світовій практиці виділяють три стратегії допомоги: стратегія сили привчання, яка передбачає надання фінансових ресурсів конкретним об'єктам, оскільки завжди і постійно допомагали саме певному колу осіб; стратегія політичного контексту передбачає, що керівник організації, який надає підтримку, зацікавлений у фінансуванні конкретного проекту; стратегія референції, встановлює пріоритети в призначенні фінансових ресурсів, запровадження конкурсних процедур для організацій, фізичних осіб, які претендують на отримання фінансів [1].

В даному контексті варто проаналізувати історичний досвід вищезазначеної проблематики. Прикладом соціальної відповідальності на Миколаївщині можуть слугувати приватні пожертвування, благодійна діяльність за допомогою яких створювалися й утримувалися притулки для пристарілих, дитячі садки, зводилися храми й бібліотеки.

На початку XIX століття благодійною діяльністю займався губернатор, адмірал Богдан Олександрович фон Глазенап (1811 – 1892 роки). За свої кошти він створював притулки для неповнолітніх, школи та бібліотеки.

Необхідно зазначити, що багато унікальних споруд за власною ініціативою побудував бригадир, постачальник всіх будівельних матеріалів для міста корабелів Михайло Фалєєв (1730 – 1792 роки).

Відома також меценатська діяльність М. Гедройца (1848 (1851) – 1933 роки), оскільки завдяки його старанням в Миколаєві був відкритий художній музей.

В кінці XVIII – на початку XIX століть в Миколаєві функціонували благодійні об'єднання: організація допомоги воїнам надавала допомогу тим, хто повертався в 1914-1915 роках з фронтів Першої Світової війни. Спілка допомоги бідним, які прагнули отримати освіту, основну увагу приділяла дітям з малозабезпечених сімей. На приватні пожертвування миколаївського градоначальника контр-адмірала А. Мязковського, міського голови М. Леонтовича, генерал-лейтенанта А. Перелешина відкривалися школи і дитячі сади, будувалися бібліотеки. Соціальна відповідальність представників влади свідчить про їх високу моральну позицію та бажання позитивну вплинути на соціально-економічний розвиток регіону.

Значний внесок в розвиток культури вніс генерал-ад'ютант М. Аркас (1852 – 1909 роки). У Миколаєві, де його батько, Микола Андрійович, був генерал-губернатором і головнокомандуючим Чорноморським флотом, він заснував чимало притулків та шкіл для дітей знедоленого люду [2]. А в своїх родових маєтках (селах Христофорівка, Баштанка, Стара Богданівка) М. Аркас заснував українські школи в той час, коли Ємським наказом Олександра II українська мова була заборонена.

М. Аркас заснував у 1907 році організацію «Просвіта» [2, с. 195]. Метою товариства була пропаганда української мови та культури, піднесення національної свідомості українців.

В сучасних соціально-економічних умовах звертається увага на соціальну відповідальність бізнесу, коли приватні особи фінансують різноманітні культурні, спортивні, наукові заходи. По-перше, це питання самореалізації для людини, яка займається даним видом діяльності через будь-яку благодійну організацію. По-друге, соціальна відповідальність приватних осіб діє в суспільстві як механізм перерозподілу прибутку, який отримує бізнесмен. Благодійна організація, коли вона збирає кошти, в основному у бізнесменів та підприємців, допомагає цей прибуток розподілити; така структура є посередником між меценатами, благодійниками та клієнтами, яка слідує, щоб кошти надходили до тих, хто їх потребує систематично. В Миколаївському регіоні з 1992 року діє Миколаївський обласний благодійний фонд соціальної допомоги малозабезпеченим, який є зв'язуючою ланкою в області між меценатами, спонсорами та нужденними [4, с. 3].

Таким чином, соціальна відповідальність особистості є тією базою, яка формує соціальну відповідальність організації, держави, глобального суспільства, і тут яскравим прикладом є відповідальність історичних постатей Миколаївщини. Соціальна відповідальність виступає механізмом вирішення різноманітних соціально-культурних проблем, а також є інструментом зняття соціальної напруги в суспільстві. Історичні факти в даній сфері є прикладом для сучасних суб'єктів, які мають змогу підтримувати ті сфери, що мають недостатньо фінансування з місцевого або державного бюджетів.

Список використаних джерел.

1. Войтович С. Соціальна відповідальність соціальних відносин в українській культурі / С. Войтович. – Київ : Інтел, 1994, 144 с.
2. Мирян А.М. Благодійництво – не тільки доброта, але й милосердя. Питання культури півдня України / А.М. Мирян. – Миколаїв: Атол, 2002. – 208 с.
3. Фатьянова Е. Благотворительность: инвестиции в общественное благо / Е. Фатьянова // Наука и жизнь. – 1995. – № 12. – С. 80–86.
4. Фидченко О. Возлюби ближнего своего / О. Фидченко // Рідне Прибужжя. – 2005. – 11 жовтня.

ЛІТВАК АКИМ ІЗРАЇЛОВИЧ

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.м.н., доцент*

ЯКІСТЬ УПРАВЛІННЯ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Інститут державної служби – це складне і багатогранне явище, яке завжди привертає увагу багатьох науковців. Дослідженням різних аспектів державного управління займалися В. Б. Авер'янов, Г. В. Атаманчук, В. Д. Бакуменко, О. М. Бандурка, Д. Н. Бахрах, Л. Р. Біла, Ю. П. Битяк, С. В. Ківалов, В. Я. Малиновський, А. Ф. Мельник, П. І. Надолішний, О. Ю. Оболенський, Г. С. Одінцева та багато інших. Разом з тим досліджень якості управління в органах державної влади не проводилось. Усі ці думки і судження роблять запропоновану роботу актуальною і практично цілеспрямованою. Важливість і значення отриманої в результаті дослідження інформації зростає разом з тим як організація просувається до своєї основної мети і при цьому зростають владні можливості керівників.

Якість управлінської діяльності, як процесу дії, проявляється в її активізуючій, організуючій, направляючій, мотивуючій силі, що визначається правильним обранням засобів і методів дії, процедур при їх реалізації. Про якість дії можна судити лише після її реалізації. Якість дії відбивається в тому, що реалізовується, у своєчасності, правильності вибору шляхів і засобів вирішення виробничо-господарських проблем. Якість управління є об'єктивно існуюча категорія, що відображає реальні властивості цієї діяльності і обумовлена її спрямованістю на досягнення реальних цілей, способами здійснення управління, взаємозв'язком з іншими видами діяльності. Механізмами досягнення якості управління виступають різні характеристики організації, виходячи з цільової функції – результат, ефективність, доступність адміністративних послуг, структури і процесу управління, а також зв'язків, що можуть виникати між об'єктом і суб'єктом управління.

Метою нашого дослідження стало визначення рівня якості управління в системі органів державного управління. Об'єктом дослідження виступила органи державного управління. Предметом дослідження – рівень якості управління в них.

До проведеного дослідження було залучено слухачів факультету державного управління – 27 осіб. Учасники дослідження були розділені на дві підгрупи, за фаховою приналежністю, на держслужбовців і керівників, що працюють в інших організаціях. До держслужбовців віднесли тих осіб, які мали ранг державного службовця – 17 осіб. Серед цієї групи категорію Б мали 4 особи, категорій В – 13 осіб. До іншої підгрупи керівників увійшли 10 осіб, що не працювали в системі державної служби, але вчилися на факультеті державного управління і займали посади керівників у різних організаціях. За віком слухачі факультету державного управління були зрілими і активними особами з певним трудовим досвідом (середній вік респондентів більше як 35 років). Таким чином було сформовано дві різні за фаховими характеристиками групи. Одна основна – держслужбовці і контрольна – керівників. Усім учасникам була запропонована анкета «Про якість управління» складена А. І. Літваком [1, 2, 3]. Кожен респондент заповнював свою анкету самостійно і анонімно. Анкета складається із п'яти блоків дослідження критеріїв якості управління: 1) цільовий, 2) структурно-організаційний, 3) лідерський, 4) процесний, 5) соціальної відповідальності і зворотного зв'язку. Кожен блок містить п'ять критеріїв, або ознак, характеристик, що відповідають назві блоку, на підставі яких виконується вимірювання і оцінка частоти використання управлінських заходів та дій за напрямками управлінської діяльності від 0 (ніколи) до 4 (постійно) балів. Всього двадцять п'ять критеріїв, що відповідають 25 оцінювальним категоріям. В дослідженні і обробці отриманих даних нами було використано методи: соціологічного опитування шляхом анкетування, аналітичний, структурно-логічний підхід, методи статистичного спостереження і обробки отриманих даних шляхом розрахунку середніх величин, структурних показників, угрупування даних, побудова таблиць і графічний метод, а також метод порівняння і інтегральної оцінки.

За оцінками всіх опитаних слухачів факультету державного управління, рівень якості управління як в цілому, так за окремими напрямками управлінської діяльності недостатній. Головною вадою управління є відсутність повного розуміння і співпраці керівництва і співробітників, *низька соціальна свідомість адміністративного апарату в середині організацій*. Потребують удосконалення і розвитку лідерський потенціал керівного складу. Рейтингова оцінка блоків якості управління у підгрупі державних службовців мало чим відрізняється від рейтингової оцінки блоків всієї групи. Всі аналізовані блоки крім четвертого відстають на одну позицію від рейтингових оцінок всієї групи крім четвертого блоку, який зберігає свою позицію. А середня сумарна оцінка кожного окремого блоку нижча за оцінки всієї групи. В органах державного управління пріоритетом є процесні питання, а в управлінні різними комерційними структурами, пріоритетом є все, що пов'язано з ціллю. Соціальні питання управління ігноруються в обох підгрупах, на них звертається недостатньо уваги, що потребує

зміни ситуації. Лідерські прояви керівного складу потребують удосконалення і розвитку. Керівники мають краще розуміти соціальне середовище, в якому вони працюють. Соціальне середовище визначається як конкретний прояв суспільних відносин, в яких розвивається конкретна особистість, соціальна спільність, соціальні умови їх розвитку. Діяльність керівника в організації спрямована на перехід соціального середовища із одного стану в інший, більш якісний. Забезпечення якості управлінської діяльності потребує постійної уваги, визначення відхилень від бажаного стану і запровадження коректуючих дій. Інструментами удосконалення системи управління в організації є: діагностика об'єкту управління; визначення моделей кінцевих результатів для кожного виконавця; підтримання зворотного зв'язку керівників і співробітників; індивідуальний підхід до мотивування кожного співробітника; багатокритеріальний підхід в оцінках персоналу; створення лідерського потенціалу організації; навчання і постійне самовдосконалення керівного складу організації за певною програмою.

Список використаних джерел.

1. Літвак А.І. Аудит якості управління / А. І. Літвак // Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід : Ма-ли Всеукраїнської наук-практич. конф. за міжнарод. Участю, 31 жовтня 2014 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ. 2014. – С. 137-138.
2. Літвак А.І. Дослідження якості управління в медичній організації. / А. І. Літвак // Главный врач. 2014. – № 11. (163). – С. 39 – 47.
3. Літвак А. І. Якість управління в медичних закладах. / А. І. Літвак // Морально-етичні, правові та психологічні аспекти роботи лікар. Збірник тез 1У науково практичної конференції (м. Хмельницький 1 жовтня 2016 року). – Хмельницький : Хмельницький університет управління та права. 2016. – С. 23-26.

МАТВЄЄНКО ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*заступник начальника відділу з координації наукових досліджень та докторантури,
доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКЕ УПРАВЛІННЯ ЯК НОВА МОДЕЛЬ СПІВПРАЦІ

Досвід демократичних держав свідчить, що державна політика і управлінські рішення є ефективними лише за умови, коли до їх розробки і реалізації залучаються широкі кола громадськості. За умови поєднання державного і громадського елементів управління державна політика є виваженою, прозорою і результативною.

Існує велика кількість моделей взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства. В переважній більшості, Європейські держави у практичній діяльності щодо встановлення взаємодії між органами публічної влади та громадянським суспільством запроваджують нормативну модель (засновану на ліберальній традиції); легітимізаційну модель (засновану на системному підході, де інститути громадянського суспільства виконують важливі функції на «вході» політичної системи); інструментальну модель (за якою інструментальна функція інститутів громадянського суспільства полягає в ефективному рішенні соціальних проблем) та державно-управлінську модель управління [1].

В моделі державно-громадського управління значну роль відіграють органи державної влади, які залучають до розробки і реалізації державної політики широкі кола громадських структур. Громадськість, на сьогоднішній день, неспроможна виконувати функції рівноправного партнера держави.

Саме нерозвиненість мереж громадських об'єднань, неурядових організацій не дає їм можливості виступати потужним опонентом державному секторові, організувати лобістські кампанії для вирішення проблем суспільного розвитку, швидко реагувати на неякісні управлінські рішення, змушувати державні інституції враховувати громадську думку.

Пріоритетне завдання держави – максимальне залучення всіх зацікавлених суб'єктів: окремих громадян, різних груп населення, творчих колективів та їх об'єднань, громадських рухів, ділових і бізнесових структур до конструктивної взаємодії заради досягнення загальних цілей розвитку громадянського суспільства.

Практична реалізація моделі державно-громадського управління передбачає перерозподіл повноважень держави, самоврядних громадських органів управління. При цьому функції держави мають бути мінімальними: розробка загальнонаціональної політики, забезпечення правового поля й законодавчих гарантій її реалізації. Роль громадськості полягає в справлянні в межах визначеного правового поля активного впливу на формування державної політики для забезпечення її відповідності інтересам широких верств населення.

Формування громадянської відповідальності виступає основою державно-громадського управління. Взаємовідносини та взаємовплив в державно-громадському управлінні передбачають організацію спільної діяльності, з чітким визначенням її змісту та спрямованістю на отримання відповідних результатів. За цих умов актуальним є питання відповідальності не лише суб'єктів державного управління за реалізацію ними державної політики, але й самого суспільства.

Одним із першочергових завдань з боку держави є формування громадянської відповідальності. Поєднанням відповідальності та активності є громадянська відповідальність, яка обумовлена потребою участі в діяльності держави та вирішенні спільних завдань. Громадянська відповідальність носить індивідуалізований та інституціональний характер. Її основне призначення – це дієвий результат у побудові взаємовідносин держави та

суспільства. Як результат – способи побудови процесів життєдіяльності, а також їх ціннісні характеристики, спрямовані на досягнення конкретних результатів [2].

Існує думка фахівців, що громадянське суспільство єднає людину і державу, створює передумови для задоволення її матеріальних і духовних потреб, особистих та суспільних інтересів. Воно не уподібнюється з державою і водночас не існує без останньої як її своєрідна опозиція [3]. Питання громадянської відповідальності постає актуальним оскільки, як вважається, сучасне суспільство перебуває на такому етапі розвитку, який дає право називати його індивідуалізованим. При цьому наголошується на тому, що відбувається глобальна індивідуалізація суспільства, за якої індивідуальна воля та наміри тощо суттєво позначаються на суспільному функціонуванні. Саме це істотно ускладнює узгодження множинних векторів людської поведінки [4]. Остання ґрунтується на наявності або відсутності відповідальності, у взаємовідносинах із суспільством – на громадянській відповідальності.

Ефективними формами взаємодії в державно-громадському управлінні мають стати:

- постійний обмін інформацією між громадянськими структурами і органами державного управління з проблем розвитку суспільства та шляхів їх розв'язання;
- консультативна та експертна участь громадських організацій у реалізації державою суспільних програм;
- створення і діяльність робочих груп з підготовки програм стратегії розвитку держави, регіону, конкретної місцевості;
- залучення неурядових організацій до виконання тих чи інших програм через їх участь у тендерах;
- виконання спільних проектів органами державної влади і неурядовими організаціями тощо.

Список використаних джерел.

1. Моделі взаємодії в регіонах Північно-заходу / Яромская Н., Белокурова Е., Ноженко М. та ін. // Публічна політика: питання м'якої безпеки у Балтійському регіоні / під.ред. М. Б. Гірського. – Норма, 2014. – 52 С. – 147
2. Драгомирецька Н. Громадянська відповідальність як віддзеркалення розвитку громадянського суспільства / Наталія Драгомирецька, Ірина Матвеєнко // Вісник НАДУ при Президентові України. – 2009. – № 1. – С. 257–268.
3. Гуменюк О. Громадянська відповідальність у контексті сьогодення / О. Гуменюк // Психологія і суспільство. – 2008. – № 2 (32). – С. 65.
4. Горак Г. Громадянське суспільство як інтегратор особистісних начал / Ганна Горак, Георгій Фін // Філософська думка. – 2008. – № 3. – С. 62–73.

МЕЛЯКОВ АНТОН ВОЛОДИМИРОВИЧ

*професор кафедри соціальної і гуманітарної політики
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент*

СУПЕРЕЧНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

З 2015р. розпочалося перше за історію незалежної України масове утворення консультативно-дорадчих органів (далі – КДО), до сфери яких входять виключно питання національно-патріотичного виховання – консультативних рад з питань національно-патріотичного виховання (далі – КР). В указі Президента України від 13 жовтня 2015р. було задекларовано перспективу утворення координаційних центрів [5], а в грудні 2016 р. Постановою Кабінету Міністрів було затверджено відповідне «Типове положення» [3].

Темпи створення КР при ОДА надзвичайно різні і, що головне, дата утворення Ради і початок її фактичної діяльності можуть бути відділені в часі на місяці. Для прикладу, КР при Одеській ОДА перше засідання провела 8 серпня 2017р., при Харківській – 20 липня 2017р., при Львівській – 13 липня 2017р. [Див. наприклад: 1; 6] Натомість, зразком порівняно швидкого початку її роботи є Херсонщина, де Рада, утворена при облдержадміністрації 30 грудня 2016р., почала реально працювати вже за два з половиною місяці – 14 березня 2017р. [4]

Інформування КР про свою роботу є одним з визначальних чинників, що впливають на рівень довіри до цього консультативного органу з боку усіх зацікавлених осіб. Як правило воно відбувається у формі розміщення на офіційному веб-порталі ОДА таких матеріалів: інформаційні повідомлення про засідання КР в рубриці «новини» (Львівська, Житомирська, Одеська ОДА); розміщення скорочених протоколів засідань; розміщення повних протоколів засідань (Харківська, Чернігівська ОДА) [1; 2]. Опрацьовані протоколи засідань КР при низці облдержадміністрацій засвідчують високий рівень конкретики у визначенні завдань, персональній відповідальності за їх виконання. Проте, як і у випадку із діяльністю Громадських гуманітарних рад при ОДА в період 2010-2013рр., якісне та своєчасне інформування громади про свою роботу залишається скоріше винятком, аніж правилом в роботі цих консультативно-дорадчих органів.

Одним з завдань, на вирішення яких КР повинні спрямувати свої зусилля є «моніторинг здійснення заходів щодо національно-патріотичного виховання на території відповідної адміністративної одиниці» [3]. Проте, опрацьовані матеріали дозволяють припустити, що термін «моніторинг» розуміється членами КР не як «постійне спостереження за станом певного об'єкту», але як спорадичні заходи контролюючого характеру. Разом з тим, саме якісний моніторинг стану виконання регіональних програм з національно-патріотичного виховання і мав би стати

одним із реальних досягнень цих КДО. Показово, що в текстах самих програм згадки про існування КР при ОДА є поодинокими.

Чинником, що безпосередньо впливає на якість роботи КР є наявність в її складі представників «третього сектору». З одного боку, це передбачено самим форматом даного консультативного органу. З іншого, склад КР при низці облдержадміністрацій є наочним прикладом невміння або небажання керівників регіонів широко залучати громадськість. Так, наприклад, КР при Херсонській ОДА складається з 16 осіб, з яких лише три – представники НДО [4]. При цьому, жоден з трьох активістів не репрезентує власне молодіжні організації, що залишає відкритим питання щодо ефективності роботи такої Ради.

Характеризуючи склад КР варто наголосити на відсутності представників навіть найпоширеніших релігійних конфесій. Підставою для цього може бути суто формальний підхід, яким керувалися відповідальні особи ОДА, формуючи склад Рад. Адже у п. 6 «Типового положення...», в якому визначаються загальні параметри членства у КР, священники або інші представники релігійних течій, не згадуються. Одночасно, згідно із «Стратегією...», однією з трьох складових національно-патріотичного виховання визначено «духовно-моральне виховання». Здійснення останнього без залучення до справи лідерів релігійних громад буде, на наше переконання, малоефективним. До того ж, представники провідних конфесій, серед яких найбільш помітну роль відіграють капелани УПЦ КП та УГКЦ, все активніше проводять змістовну душпастирську діяльність в ЗСУ, в тому числі й в умовах бойових дій, які точаться на сході нашої країни.

На завершення відзначимо, що протягом десятиліть особи зрілого та похилого віку традиційно залишалися за межами діяльності з національно-патріотичного виховання. Разом з тим, саме серед цих осіб спостерігається найбільше симпатиків комуністичних ідей і, одночасно, найменше прихильників незалежності України. Тож, підтримка проектів з національно-патріотичного виховання представників зазначених вікових категорій може стати найближчим майбутнім в роботі Координаційних рад. Ще один перспективний напрямок досліджень може бути полягати у розробці конкретних алгоритмів дій з національно-патріотичного виховання в умовах утворення об'єднаних територіальних громад.

Список використаних джерел.

1. Координаційна рада з питань національно-патріотичного виховання при ХОДА // Харківська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kharkivoda.gov.ua/oblasna-derzhavna-administratsiya/struktura-administratsiyi/strukturni-pidrozdili/157/87791>
2. Національно-патріотичне виховання // Чернігівська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cg.gov.ua/index.php?id=20550&tp=1>
3. Про затвердження Типового положення про координаційну раду з питань національно-патріотичного виховання при місцевій державній адміністрації : Постанова Кабінету Міністрів України № 999 від 7 грудня 2016р. // Офіційний вісник України від 06.01.2017 – 2017р., № 2, стор. 122, стаття 39, код акту 84412/2016
4. Про створення координаційної ради з питань національно-патріотичного виховання при обласній державній адміністрації та затвердження положення про неї : Розпорядження голови обласної державної адміністрації від 30.12.2016р. № 1031 // Херсонська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khoda.gov.ua/gromadyanske-suspilstvo/nac%D1%96onalno-patr%D1%96otichne-vihovannjad%D1%96tej-ta-molod%D1%96/>
5. Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 рр. : Указ Президента України № 580/2015 від 13 жовтня 2015р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580/2015>
6. У Львівській ОДА відбулося перше засідання Координаційної ради з питань національно-патріотичного виховання. 13 липня 2017р. // Львівська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://loda.gov.ua/news?id=28899>

МИЛОСЕРДНА ІРИНА МИХАЙЛІВНА

доцент кафедри політичних теорій

Національного університету «Одеська юридична академія», к. політ. н., доцент

ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК В ПОЛІТИЧНОМУ УПРАВЛІННІ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

В умовах суспільно-політичної трансформації в державі значна увага приділяється аналізу механізму політичного управління, який повинен сприяти розвитку добробуту держави. Однією з важливих умов, яка сприяє здійсненню більш ефективного політичного управління є наявність в ньому зворотнього зв'язку.

При розгляді зворотного зв'язку, автори звертають увагу на природу походження даного принципу. Так, прийнято вважати, що дослідження в області зворотного зв'язку проходять з двох сторін. З одного боку, з точки зору його ролі в кібернетиці, а з іншого – ролі даного принципу в комунікативному аспекті. При дослідженні зворотного зв'язку в даній роботі звертається увага саме на кібернетичному тлумаченню, тобто з точки зору його ролі в управлінському аспекті. Якщо розглядати зворотний зв'язок в найзагальнішому вимірі, можна говорити, що головне завдання даного зв'язку полягає в доведенні відомостей керуючої системи про все, що відбувається у керованій системі.

Проте необхідно брати до уваги, що зворотний зв'язок, як і управління, розглядають виходячи з двох аспектів: інформаційного і кібернетичного.

Першим пояснити принцип зворотного зв'язку спробував Н. Вінер, який у загальному вигляді під ним розумів кожний наступний вплив на керований об'єкт, при цьому враховувалася вже наявна інформація. Отже при розумінні зворотного зв'язку Н. Вінер вкладав у зміст даного поняття інформаційний аспект. Крім цього, Н. Вінер розумів зворотний зв'язок, як «посох сліпого», «секрет життя», як фундаментальну основу не тільки в машинах, живій природі, а й у соціальному середовищі, яке становить особливий інтерес. При цьому слід зауважити, що зворотному зв'язку часто відводиться лише роль інформування, передачі певної інформації про здійснення основних завдань управлінського процесу.

У кібернетиці, як вказує Л.А. Петрушенко, під зворотним зв'язком слід розуміти «зв'язок між керованим і керуючим пристроєм для передачі осведомітельной (або контролюючої) інформації від керованого пристрою до керуючого і разом з тим один з елементів управління із зворотним зв'язком» [2, с. 28]. Таке визначення зворотного зв'язку дозволяє виділити кібернетичну специфіку розуміння управління.

І тут треба звернути увагу на те, що спочатку здійснення принципу зворотного зв'язку було практично покладено на плечі держави, яка являє собою не тільки форму громадського об'єднання людей у конкретному просторі, яке спирається на владу, право, цінності, але й як певна комунікаційна ланка, канал між владою і суспільством, при чому така взаємодія здійснювалася у двох напрямках. Однак у зв'язку з ускладненням життя з'являються нові інститути, які представляють та захищають інтереси різних верств населення, виникає потреба у створенні більш ефективної системи взаємодії влади і громадян на різних рівнях.

Слід зазначити, що особливо актуальним це питання є для держав, у яких відбувається зміна режиму, соціодинаміка політичних систем (наприклад, країни Центрально-Східної Європи, Росія й Україна в тому числі). При цьому цікавим є той факт, що така взаємодія найчастіше ініціюється рядовими членами суспільства, які представляють собою певну самоорганізацію громадян. Саме остання є основою реалізації інтересів громадян, а від того, як дана самоорганізація забезпечується суспільством і державою, залежить і розвиток самого громадянського суспільства. А в сучасному світі найкраще простежити принцип зворотного зв'язку можна виходячи з оцінки взаємозв'язку держави і громадянського суспільства.

Що стосується України, її форма устрою визначається в Конституції як унітарна, яка характеризується централізацією влади. Таке становище призводить до жорсткої вертикалі управлінських відносин та зумовлює особливий характер здійснення зворотного зв'язку.

Що ж стосується зворотного зв'язку в умовах сучасної політичної системи, для нього характерним є, по-перше, наявність негативного зворотного зв'язку, який проявляється в мітингах, як на державному, так і на регіональному (місцевому) рівнях. Яскравим прикладом прояву негативного зворотного зв'язку на національному рівні є такий суспільний феномен як Помаранчева революція 2004 року. Можна сказати, що саме в цей момент суспільство спробувало продемонструвати здатність вирішення проблеми толерантним шляхом, без застосування сили. Якби ж дана спроба все ж перейшла у відкриту сутичку, можна було б говорити про прояв позитивного зворотного зв'язку (і в такому разі відбулася б деструкція існуючої системи).

Крім цього, в політичному управлінні української держави відсутня чітко прописана процедура здійснення зворотного зв'язку, але при цьому присутній її латентний характер. І це призводить до кризи влади (коли немає зв'язку між центральними та регіональними органами влади, коли немає взаємин, зворотного зв'язку між гілками влади), з одного боку. А з іншого боку, відсутність діалогу між громадянами і владою. А відсутність такого діалогу призводить не тільки до відкритих форм вираження невдоволення владою (мітинги, демонстрації), але в подальшому і до маргінального відношення до політики взагалі. У такому випадку це може мати такі наслідки як відсутність консолідації, не буде національної ідентичності й державної єдності, що є однією з важливих умов ефективного розвитку демократії в перехідних суспільствах, а також функціонування кібернетичних механізмів політичного управління в них.

Однак не можна і категорично говорити про відсутність зворотного зв'язку в українській державі, оскільки він все ж таки має місце, наприклад, під час виборів. Саме в цей момент відбувається той необхідний взаємозв'язок між владою і народом. Проте надалі, після виборів, відбувається охолодження такого діалогу. Мають місце випадки, коли депутати, обрані народом, приходячи до влади, з часом втрачають зв'язок зі своїм електоратом, особливо це характерно для депутатів Верховної Ради, а це відбивається на рівні довіри громадян до державної влади. На місцевому рівні громадяни все ж таки намагаються здійснювати свій вплив на депутатів місцевого значення і тоді, все ж, підтримується зворотній зв'язок влади і народу.

Серед шляхів вирішення проблеми низького рівня зворотнього зв'язку між владою та суспільством є подальша розбудова соціальної, правової держави, а також підвищення рівня політичної культури українського суспільства.

Список використаних джерел.

1. Вінер Н. Кибернетика, или управление и связь в животном и машине [Електронний ресурс] / Н. Вінер. ; пер. с англ. И. В. Соловьева и Г. Н. Поварова; под ред. Г.Н. Поварова. – 2-е издание. – М. : Наука; Главная редакция изданий для зарубежных стран, 1983. – 344 с. – Режим доступа : www.polsci.chula.ac.th/pitch/planningtheory2009/lindblom.pdf
2. Петрушенко Л. А. Принцип обратной связи. (Некоторые философские и методологические проблемы управления) / Л. А. Петрушенко. – М. : Мысль, 1967. – 277 с.

ОВЧАРЕНКО СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

*професор кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.філос.н., професор*

ЄВРОПЕЙСЬКІ ТЕНДЕНЦІЇ СОЦІОКУЛЬТУРНІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО МІСТА

Європейський вибір загального цивілізаційного розвитку українського суспільства передбачає вирівнювання базових принципів культурної політики України, серед іншого, з європейськими ідеями культурного розвитку міст. Сучасна публічна політика в сфері культури орієнтується на громаду, її стан, рівень залучення громадян до культурних практик, рівень доступності участі в культурній діяльності. Якщо розглядати місто саме як громадський осередок, то потрібно з'ясувати тенденції соціальних змін, що відбуваються у сучасному місті, оскільки вони є загальними для європейського сучасного культурного простору. Осмислення урбаністичних тенденцій, що розвиваються на наших очах, має визначати спрямування управлінських зусиль публічної влади в сфері розвитку культури.

Слід зазначити, що сучасно політика соціокультурного розвитку міст має на меті гармонізацію двох принципових підходів в культурній політиці. З одного боку, міста завжди були і залишаються осередками поширення «кращих практик» (за сучасною термінологією) для облаштування життя містян, а з іншого боку, кожне місто прагне бути неповторним, мати унікальні характеристики, тобто бути не лише полігоном для тиражування культурних здобутків, але і винахідником. Для того, щоб надати адекватні рекомендації діючим особам публічного управління в сфері культури, потрібно надати рекомендації щодо способів забезпечення загальних прав людини на соціальні стандарти в користування послугами в сфері культури та напрямків реалізації основних положень «Конвенції про заохочення розмаїття в культурі». Отже, культурна політика держави має конкретно відповісти на запитання: місто має бути осередком стандартів або місцем культурної творчості? Місто – це централізація стандартів або полігон для творчих стилів життя?

Також слід врахувати в публічному правлінні соціокультурним розвитком міст, що сучасні міста змінюються і багато в чому є відмінними від традиційних міст, як вони склалися в історії культури. Найголовніших тенденцій змін в сучасному місті можна виокремити чотири.

Перша тенденція – комунікативно-інформаційна. Місто завжди було місцем, де інформація була зосереджена і куди люди прагнули потрапити за інформацією та насиченою комунікацією. Людина в селі та людина в місті існувала у різних інформаційно-комунікативних світах. Часто просто не було іншого способу перебувати у плині повсякденної політичної, економічної, наукової інформації, ніж перебувати у місті, яке було осередком адміністративних, комерційних, культурних, освітніх закладів. Сучасний стан розвитку інформаційних технологій ставить під сумнів виключну роль міста в трансляції, накопиченні та споживанні інформації.

Друга тенденція – соціально-структурна. Розміщення членів громади в місті завжди виконувало функцію соціального структурування. Жити у центрі міста значило бути елітою. Або навпаки – якщо ви еліта, то ваше місце у центрі міста. На даний час немає спеціальних досліджень, які демонструють відносність цього твердження для сучасних міст, особливо для міст з високою туристичною привабливістю. Але відцентрова тенденція, як тенденція підвищення комфорту для перебування у місті є достатньо очевидною. Ця тенденція вже сьогодні вибудовує, так би мовити, «децентралізоване» місто і урбаністичні наслідки цього явища нам ще потрібно осмислити для адекватної побудови завдань для публічної політики.

Третя тенденція – історико-стилістична. Міста є стилістично нашарованими утвореннями. Зараз ми не руйнуємо, ми не залишаємо поселення, ми – нашаровуємо життєві стилі і практики. Ми змінюємо візуальний образ міста, ми змінюємо практики повсякденного життя в місті. Зрозуміло, ми можемо очікувати докорінні трансформації первинного міського ландшафту, як це сталося з містами з середньовічним або античним культурним шаром. Такі суттєві зміни в житті та архітектурі міста можуть розглядатися як докорінні зміни самого міста по суті. Чи не змінювати назви міст, відповідно до зміни їх стильової якості та кількісних показників? Таке запитання може здаватися занадто провокативним, але в місті Одеса проблема відліку часу народження міста та його культурної приналежності стала державно-політичною проблемою та приводом для інспірації громадянського протистояння.

Четверта тенденція – міграційно-демографічна. Ця тенденція навіть не потребує додаткових пояснень, бо віковий стан мешканців міста, його етнонаціональний та мовний стан є показником змінним. Якщо місто розуміти як громаду, то в великих сучасних містах тотожність громади самій собі в часі є досить проблематичною. Такою ж проблематичною виявляється ідея «корінних», «справжніх» містян, які вважають себе тими, що є єдиними спроможними зберегти «справжнє» місто, його «дух» від нововведень мігрантів.

Це основні чотири тенденції, які є світовими культурними тенденціями розвитку сучасних міст, зокрема і міст в Європі, культурно інтегрованою до якої була і залишається Україна. Публічне управління в сфері культури має враховувати ці тенденції і сприяти неконфліктному існуванню міста в ситуації переходу міської громади від одної цивілізаційної моделі укладу життя до іншої. Державна культурна політика має бути орієнтована на майбутнє та позбавлена опору змінам, які є цивілізаційно неминучими.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ

Наприкінці 1990-х років з усією очевидністю проявився той факт, що завершення «холодної війни» та біполярного протистояння на світовій арені надало потужного імпульсу розвитку процесам глобалізації, особливо їх політичній та економічній основі. Із завершенням протиборства двох соціально-політичних та економічних систем – капіталізму і соціалізму – глобалізація перетворилася на домінуючу тенденцію світового розвитку.

Проблеми геополітичного становища держави та їх впливу на суспільно політичне життя та сектор Національної безпеки України розглядали у своїх працях такі вчені як О. Белорус, В. Богданович, В. Горбулін, Г. Костенко, О. Кузьмук, В. Мунтіян, О. Маначинський, А. Семенченко, Г. Ситник.

Останнє десятиліття ХХ ст. ввійде в історію суттєвими геополітичними змінами. Передумовами глобальних зрушень на континенті були: подолання воєнно-політичного протиборства Схід-Захід та переорієнтація низки держав на засади цінностей західної демократії. У наслідок цих подій світ із двополярного, чітко розмежованого поступово набирає обрисів багатополюсного, взаємозалежного, зростають взаємовпливи держав і народів. Тісно пов'язані між собою процеси подолання розколу Європи й Німеччини, ослаблення полюса сили з боку СРСР та США і самовизначення народів східноєвропейських держав і національно-державного волевиявлення народів колишнього Радянського Союзу.

На Сході припинили існування воєнно-політичний блок країн Варшавського договору, Рада Економічної взаємодопомоги та СРСР як світова наддержава.

Геополітичне значення виникнення в Європі нової держави – України важко переоцінити. Проголошена нею мета – стати незалежною, демократичною, без'ядерною державою – не тільки не суперечить принципам побудови нової Європи, а навпаки, з огляду на її геополітичні характеристики, найкраще відповідає їм.

Положення України (та її регіонів) на межі двох великих цивілізаційних просторів – Європейського та Євразійського – було і залишається одним з визначальних чинників її історичної та політичної долі. Географічно Україна завжди була і залишається центральноєвропейською державою, історично ж і політично тривалий час більша частина України перебувала під впливом євразійської культури, у складі Російської імперії, а потім Радянського Союзу. Національна свідомість виявилась розщепленою, відповідно, не було єдиних геополітичних пріоритетів, національних інтересів, єдиної національної стратегії. Усе це зумовило невдачу побудови національної держави на початку ХХ ст., а також сучасні труднощі становлення Української держави.

З точки зору глобалізації та державно-політичних цілей, географічне розташування України, та геополітичне становище, що з нього випливає, має як переваги, так і недоліки. До переваг належить те, що країна розташована на перехресті впливів – між Сходом і Заходом, має відкриті торгівельні шляхи з державами Півночі і Півдня.

Доступ України (через Чорне море) до басейну Середземного моря визначає її наближеність до регіону Близького Сходу.

Недоліками геополітичного становища України є відсутність природних кордонів, за винятком Півдня, де Україна омивається Чорним морем, близькість держав, для яких у минулому Україна була територією експансії. З погляду геополітики, для збереження своєї впливовості Україна повинна розвивати добросусідські відносини з усіма прикордонними державами (окреме велике питання відносин з Російською Федерацією після подій в Криму), іти на розвиток відносин з країнами Європи, мати партнерів на Заході, Сході, Півдні та Півночі, не допускати якогось одного вектору геополітичних орієнтацій. Вона повинна відстояти суверенітет південних регіонів та ввести в юридичну законну площину питання анексії Росією Криму. [2, с.86]

Очевидно, що стояти осторонь інтеграційних процесів, які нині охоплюють усю планету, ще не вдалося жодній країні. Але крім внутрішньополітичних ритмів, наше життя все більше підпорядковується глобалізаційним ритмам, хвилям інтернаціоналізації та інтеграції. У цьому процесі Україна прагне до створення системи міжнародної співпраці, здатної забезпечити її політичну та економічну безпеку. Це прагнення не тільки стимулює інтеграцію України до світового співтовариства, а й сприяє зростанню її впливу в різних регіонах.

Для повноцінної інтеграції України у світовий політичний та економічний простір необхідна, насамперед, демократична громадянсько-правова держава, у якій забезпечуються політичні, економічні і соціальні права всіх її членів. Існування України як суверенної держави вимагає надійного захисту власних інтересів, гарантованого самозабезпечення і прогресивного розвитку в сприятливому зовнішньому середовищі.

Здатність синхронізувати себе з процесами, які пов'язані з глобальними і регіональними вимірами, уміння «вбудовувати» свої внутрішньополітичні плани і проекти в глобальні геостратегічні контексти визначає не тільки конкурентоздатність економіки країни, але й створює умови для підтримання внутрішньополітичного консенсусу та збереження власної національної ідентичності. [3, с.65]

Зазначенні питання є актуальними нині для України як ніколи. Адже ні держава, ні бізнес, ні саме українське суспільство ще не готові до того, щоб продемонструвати сеанс «одночасної гри» на майданчиках, де діють принципово різні правила: на традиційних театрах геополітичної гри, у багатовимірному просторі геоekonomіки, у сфері геокультури.

Для Півдня України суттєвими геополітичними викликами є:

- наявність «тілючого» конфлікту між Україною і Росією з приводу анексії Криму та ситуації на Сході держави
- наявність спільного кордону між Україною та невизнаною Придністровською Молдавською Республікою;
- сепаратистські рухи правого та лівого напрямку, які діють всередині регіону.

Які ж для України негативи глобалізму та його загрози?

По-перше – це вже згадане збільшення розриву в рівнях економічного та соціального розвитку між Україною та країнами «золотого мільярду».

По-друге, зростання безробіття, бідності, безпритульності, а також техногенне перевантаження і деградація довкілля.

По-третє, економічне та політичне послаблення України, пригнічення внутрішньо-національного ринку, національної економіки, що призведе до практичного усунення України з конкурентного середовища.

По-четверте, зростання рівня тіньової економіки, її зростання до рівня глобально-світової і її вихід з під контролю України як держави. Також загальна криміналізація економічної діяльності, зростання корупції [1, с.65].

По-п'яте, конфлікт між вимогами глобалізації та соціально-культурними та економічними традиціями держави.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що розвиток українського суспільства сьогодні підпорядкований загальним закономірностям розвитку сучасної світової системи, головною серед яких є тенденція глобалізації. Саме тому в умовах надзвичайного зростання зовнішніх впливів на економічне, соціальне, культурне і політичне життя українського суспільства, проблема впливу на розвиток глобальних процесів стає центральним питанням виживання.

Список використаних джерел.

1. Андрійчук В. Глобалізація, інтеграція, економічна безпека України // Політика і час. – 2003. №9. – С.61-71.
2. Бжезинський З. Україна в геостратегічному контексті. –К. Видавництво Києво-Могилянська академія. - 2006. – 102 с.
3. Глобальні трансформації та стратегії розвитку: Монографія / під ред. О.Г. Білоруса. –К. Оріане. – 2000. – 424 с.
4. Проблеми модернізації політичних систем сучасності: Монографія/ за ред.. Л.М. Герасіної, О.Г. Данильяна. –К. Право, 2008. -320 с.
5. Основи політології. (за ред.. В. Кременя). – Харків, -2007.
6. Політична корупція в Україні // журнал «Національна безпека і оборона» // 2009, 37. – с.23-32.
7. www.rasumkov.org.ua

ПЕЛЄВІН ЄВГЕН ЮРІЙОВИЧ

асистент кафедри політології Одеського національного політехнічного університету, к.і.н.

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Активна участь громадян у формуванні та розвитку суспільства і держави в Україні є запорукою незворотності процесу демократизації. Сучасну демократію, яка характеризується значним посиленням громадської участі у процесах публічного управління, відрізняють такі ознаки суспільно-владної комунікації, як широке та відкрите обговорення суспільних процесів та цінностей, відкрита постановка питання та обмін об'єктивною інформацією, спільний розгляд альтернативних рішень тощо. З особливою наочністю усі здобутки та труднощі становлення в Україні розвиненої культури діалогу громадськості і органів публічної влади віддзеркалились у сфері охорони пам'яток історії та культури. Фахівці визначають останню як комплекс заходів, що здійснюються на державному або громадському рівні з метою захисту і збереження об'єктів історико-культурної спадщини та історичного середовища в цілому [1].

Із проголошенням незалежності України з початку 1990-х рр. питання охорони пам'яток знайшли відображення в Конституції України (ст. 56), основах законодавства про культуру (1992), започаткуванні Державного реєстру національного культурного надбання. Відбулося значне зростання кількості облікованих об'єктів. У 2000 р. було ухвалено закон про охорону культурної спадщини, в якому суттєво оновлюється та розширюється перелік пам'яток історії та культури за якими закріплено статус об'єктів культурної спадщини. Стаття 3. Закону України «Про культуру» (2011) серед основних засад державної політики у сфері культури визначає захист і збереження культурної спадщини як основи національної культури, турботу про розвиток культури [2].

Аналіз вищезначених даних та нормативних джерел дозволяє стверджувати, що помітне місце у реалізації державної політики у сфері охорони культурної спадщини, відведене громадськості. Згідно Закону України «Про охорону культурної спадщини» (далі – Закон) об'єкти культурної спадщини, які знаходяться на території України, охороняються державою, а державне управління у сфері охорони культурної спадщини покладається на Кабінет Міністрів України та спеціально уповноважені органи [3]. Поряд з цим для розгляду наукових рекомендацій та пропозицій щодо розроблення основних напрямів розвитку охорони культурної спадщини, обговорення найважливіших програм, проектів центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у даній сфері створюють науково-методичні ради з провідних учених і висококваліфікованих фахівців-практиків (ст. 7 Закону). Аналогічні консультативні ради, які діють на підставі типового положення, можуть створюватися і на регіональному та місцевому рівнях для погодженого вирішення питань щодо охорони культурної спадщини на територіях областей, районів, міст.

Окрім інституту академічних консультаційних рад у справі охорони культурної спадщини Законом передбачено можливість активної участі окремих спеціалістів та населення. Так Статтею 8 Закону визначено, що органи охорони культурної спадщини з правом винагороди та можливістю відшколювання витрат можуть залучати до роботи за їхньою згодою досвідчених фахівців у сфері охорони культурної спадщини, а також громадян на правах громадських інспекторів для спостереження за станом зберігання та використання пам'яток, їхніх територій і зон охорони, охоронюваних археологічних територій, історичних ареалів населених місць.

Серед ключових напрямків сприяння органів публічної влади всіх рівнів діяльності щодо охорони культурної спадщини – підтримка діяльності Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, інших громадських, науково-дослідних, проектних організацій, установ та підприємств різних форм власності щодо охорони культурної спадщини; сприяння підприємствам будівельних матеріалів і виробів, спеціалізованим організаціям та майстерням щодо виконання робіт з ремонту, реставрації, реабілітації пам'яток; допомога у підготовці фахівців з охорони культурної спадщини [3].

В свою чергу Законом передбачено, що й самі підприємства усіх форм власності, заклади науки, освіти та культури, громадські організації та окремі громадяни можуть активно допомагати органам охорони культурної спадщини в їх роботі. Зокрема, вони можуть встановлювати шефство над об'єктами культурної спадщини з метою забезпечення їх збереження, сприяти державі у здійсненні заходів з їх охорони, поширювати знання про них, брати участь у популяризації культурної спадщини серед населення, сприяти її вивченню дітьми та молоддю, залучати громадян до її охорони.

Провідне місце серед суб'єктів громадянського суспільства у справі сприяння органам охорони культурної спадщини в їх роботі належить Українському товариству охорони пам'яток історії та культури (УТОПІК) – добровільної громадської організації, заснованої 21 грудня 1966 р. Серед пріоритетних напрямів діяльності Товариства є: аналіз культурної політики сприяння активній участі у формуванні реформ у пам'яткоохоронній сфері, виробленні, реалізації моніторингу та оцінки державної політики у сфері охорони культурної спадщини; виявлення, наукове вивчення пам'яток історії та культури, сприяння державним органам та органам місцевого самоврядування в їх охороні, збереженні та використанні в умовах децентралізації; співпраця з міжнародними організаціями та вітчизняними громадськими організаціями у сфері охорони культурної спадщини; соціальний діалог, інформаційна та культурно-просвітницька діяльність серед населення, підвищення фахового рівня членів Товариства в аспекті завдань євроінтеграції та відповідних напрямів діяльності відокремлених підрозділів; інституційний розвиток системи охорони культурної спадщини, формування аналітичних та інформаційних продуктів, що сприятимуть посиленню інтересу з боку громадян, експертного середовища до охорони культурної спадщини. Як зазначено у Статті 11 Закону, така багатогранна діяльність Товариства сприяє «залученню широких верств населення до участі в охороні культурної спадщини, здійснює пропаганду культурної спадщини і законодавства про її охорону, громадський контроль за її збереженням, використанням, консервацією, реставрацією, реабілітацією, музеєфікацією та ремонтом, сприяє роботі органів охорони культурної спадщини» [3].

Сьогодні законодавством України передбачено і широке використання процедури громадської експертизи з питань охорони культурної спадщини, висновки якої можуть враховуватися органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування при прийнятті відповідних рішень згідно із законом. Суб'єктами такої експертизи можуть виступати незалежні групи спеціалістів з ініціативи об'єднань громадян, органів охорони культурної спадщини, а також інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Експертиза може здійснюватися за рахунок їх власних коштів або на громадських засадах. За поданням УТОПІК, інших громадських організацій, до статутних завдань яких належать питання охорони культурної спадщини, пам'ятки культурної спадщини місцевого значення можуть бути занесеними до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та внесені змін до нього.

Таким чином, законодавство України передбачає широкий спектр можливостей та процедур залучення громадськості у реалізацію державної політики у сфері охорони культурної спадщини. На нашу думку, принциповим для налагодження результативної співпраці публічної влади з громадськістю на паритетних началах є забезпечення відкритості й прозорості процесів прийняття рішень, діяльності владних структур і громадських організацій.

Список використаних джерел.

1. Кот С.І. Охорона пам'яток історії та культури [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: В-во «Наукова думка», 2010. – 728 с.: іл. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Okhorona_pamiatok
2. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 24, ст.168
3. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08.06.2000 № 1805-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 39, ст.333

РЕФОРМА ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ: ВИЯВЛЕННЯ ПРОБЛЕМ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Стратегія модернізації та розвитку Пенсійного Фонду України (далі – СМР ПФУ) на період до 2020 року [1] визначила широке коло сучасних завдань з оновлення ефективності ПФУ шляхом впровадження європейських стандартів у його функціонування та надання послуг, зміцнення фінансової стабільності, підвищення прозорості та оптимізації адміністративних витратків. Ця Стратегія тісно співвідноситься з реформою територіальної організації влади та місцевого самоврядування [2]. Зростає увага практиків і науковців до визначення кола проблем, що стримують успішність реалізації СМР ПФУ, а також до пошуку шляхів їх раціонального розв'язання, зокрема у галузі публічного управління та адміністрування (далі – ПУА).

Для визначення поля проблем реалізації завдань СМР ПФУ пропонується застосувати методику, яка включає три етапи (рис. 1).

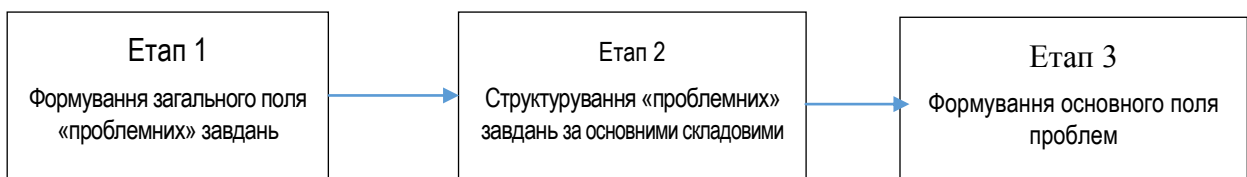

Рис. 1. Складові методики формування проблемного поля

На Етапі 1 визначається загальне поле «проблемних» завдань СМР ПФУ з використанням ідеї методу аналізу ієрархій (метод Сааті) та експертних оцінок [3, 4]. Етап 2 конкретизує основне поле «проблемних» завдань шляхом їх структурування основних взаємозв'язаних складових. Таке структурування засновано на ідеї системно-діяльнісного підходу [5]: реалізація «проблемного» завдання розуміється як вид діяльності, що представляється відкритою системою. Спираючись на ідею системно-діяльнісного підходу, внутрішню логіку цієї системи можна представити взаємозв'язаними складовими: управління та основного процесу, ресурсного забезпечення, основних видів та способів їх супроводу.

На Етапі 3 результати попереднього етапу трансформуються у загальне поле проблем реалізації «проблемних» завдань СМР ПФУ (як поле негативних зовнішніх та внутрішніх факторів), що утворюється проблемами кожного із завдань відповідно до їх стандартизованого структурування. Більш наочне уявлення про поле проблем можна представити у межах матриці SWOT-аналізу як сукупність негативних внутрішніх (слабких сторін) та зовнішніх (загроз) факторів (табл. 1). Ця матриця демонструє сильні та слабкі сторони діяльності з реалізації завдання в умовах позитивних та негативних факторів зовнішнього оточення.

Також ця матриця наочно показує, що проблеми (недосконалості) слабких сторін стримуватимуть використання позитивних факторів зовнішніх можливостей. Теж виникне конфлікт проблем цих сторін з зовнішніми негативними факторами (загрозами), що спричинить кризові явища.

Якщо перші два етапи є більш-менш прозорими для проведення досліджень, то останній потребує більш поглибленого доопрацювання. Передусім варто завчасно окреслити (визначити) можливі (базові) сегменти проблем за окремими складовими кожного завдання. Потім шляхом їх експертного опрацювання сформувати основне поле проблем з урахуванням рейтингу (ваги) кожної з них.

Так, приміром, базовими можуть бути проблеми зумовлені:

- А – відмінностями змістів зовнішніх оточень для реформаторської діяльності та традиційного функціонування ПФУ, а також несумісностями цих видів діяльності у процесі реалізації завдань СМР ПФУ;
- Б – перешкодами, протиріччями (суперечностями), несумісностями, невідповідностями, що безпосередньо стосуються діяльності із реалізації завдань СМР ПФУ;
- В – недосконалостями процесів управління розповсюдженням потенційно значної кількості фронт-, бек-офісів у просторі ПФУ, переформатуванням наявної (вже створеної) структури цих офісів;
- Г – неналежною конкретизацією потреб в основних ресурсах зокрема, кадрових, основних видах і способах супроводу на всіх рівнях її ієрархії Стратегії.

Поле зовнішніх проблем формується із сукупності прогалин або недосконалостей діючого:

- А – політико-правового забезпечення здійснення кожної із складових окремого завдання, що зокрема викладені в концепціях, стратегіях, програмах, які затверджені законами України, указами Президента України, Постановами Кабінету Міністрів України, відомчими нормативно-правовими актами, іншими документами;
- Б – теоретико-методологічного забезпечення здійснення кожної із складових окремого завдання, що зокрема викладені в монографіях, дисертаціях, статтях, підручниках, звітах з НДР, настановах, методичних рекомендаціях та інших матеріалах;

Матриця SWOT-аналізу для опрацювання складових «проблемних» завдань

					Зовнішнє середовище															
					А		Б		В		Г		А		Б		В		Г	
					Можливості, що сприяють здійсненню: А. Основних процесів Б. Процесів управління В. Ресурсного забезпечення Г. Основних способів і видів супроводу								Проблеми (загрози), що стримують здійснення: А. Основних процесів Б. Процесів управління В. Ресурсного забезпечення Г. Основних способів і видів супроводу							
Внутрішнє середовище	А		Б		В		Г													
	Сильні сторони щодо: А. Основних процесів Б. Процесів управління В. Ресурсного забезпечення Г. Основних способів і видів супроводу																			
	А1, А2		Б1, Б2		В1, В2		Г1, Г2, Г3		Проблеми «Стримування»											
					Слабкі («проблемні») сторони щодо: А. Основних процесів Б. Процесів управління В. Ресурсного забезпечення Г. Основних способів і видів супроводу								Проблеми «Кризи»							

В – науково-методичного забезпечення здійснення кожної із складових окремого завдання, що зокрема викладені в керівних настановах, методичних рекомендаціях та інших матеріалах.

А також поле зовнішніх проблем (Г) формується із прогалин та недосконалостей попереднього вітчизняного та закордонного досвіду здійснення подібних складових «проблемних» завдань, що мають місце в аналітичних звітах, керівних настановах, методичних рекомендаціях та статистичних матеріалах.

Наступним кроком Етапу 3 має бути формування основного поля проблем (як складової загального поля) експертним шляхом за використанням відповідних принципів (критеріїв). По суті загальне поле реалізації завдання поєднає сегменти проблем, які структуровані на ті, що стосуються питань здійснення управління та основного процесу, ресурсного забезпечення, основних видів та способів їх супроводу. Звісно, що формування основного поля проблем має ґрунтуватися експертних оцінках за принципами: *відповідності* проблем основному змісту (цілям) завдання та *критерію оцінки* його реалізації; *ранжування* проблем за їх вагомістю (актуальністю), ефективністю, масштабністю та терміновістю їх розв'язання або ж за *черговістю* етапів реалізації завдання; *вибору* головної проблеми.

Таким чином, інструменти формування поля проблем передусім мають забезпечити прозоре, однозначне та адекватне його сприйняття і оцінку за умови уникнення надмірного спрощення або ускладнення проблемної ситуації реалізації завдань СМР ПФУ. Пізнання проблем, їх розуміння зменшить невизначеності, а також сформує відчуття контролю над проблемною ситуацією через поступову та аргументовану локалізацію поля проблем та їх конкретизацію. Це забезпечить спрощене і доступне відображення поля проблем. При цьому слід уникнути поспішних висновків під час пошуку ключової (першорядної) сутності проблем. Намагатися уникати надмірного ускладнення опису проблем шляхом залучення до цього висококваліфікованих фахівців, виключення зарегламентованості у їх діяльності. Використати їх творчий потенціал для організованого вироблення нових наукових ідей, гіпотез із застосуванням адекватного, визнаного або нового апробованого методологічного інструментарію. При опрацюванні проблеми важливо вміти відхилити безперспективні ідеї, концентрувати аналітичну діяльність на розпізнаванні, «кристалізації» та вирішенні конкретної проблеми з аргументованим врахуванням найважливіших можливостей та обмежень.

Список використаних джерел.

1. Про схвалення Стратегії модернізації та розвитку Пенсійного фонду України на період до 2020 року [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2016 р. № 672-р [чинне] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.
2. Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333.
3. Саати Т. Принятие решений. Метод анализа иерархий : монография / Т. Саати. – Москва «Радио и связь» (перевод с английского Р.Г. Вачнадзе), 1993. – 278 с.

4. Попов С.А., Гуртова А.М. Стратегія модернізації та розвитку Пенсійного фонду України: комплексна методика формування проблем її реалізації : Публічне управління: ціннісні орієнтири, стандарти якості та оцінка ефективності : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 26 травня 2017 р.) / за заг. ред. В. С. Куйбіди, А.П. Савкова, С.В. Загороднюка. – Київ : НАДУ, 2017. – Ч. 2 : Децентралізація публічного управління. – 144 с. – С. 97-99.

5. Попов С.А. Інноваційний розвиток систем органів публічної влади: стратегічний підхід : монографія / С.А. Попов. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. – 368 с.

ПРИСЯЖНЮК ІГОР МИХАЙЛОВИЧ

*аспірант кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ СКЛАДОВИХ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Налагодження належної організації взаємодії органів публічної влади (далі – ОПВ) при запобіганні та ліквідації надзвичайних ситуацій (далі – НС), як інструменту (процесу) цільового об'єднання ресурсів для досягнення певної мети, який впливає не тільки на більш ефективне управління, але й на зменшення матеріальних та людських втрат у разі виникнення НС.

Такий процес забезпечує внутрішню упорядкованість, узгодженість взаємодії більш або менш диференційованих і автономних частин цілого, має у собі сукупність процесів або дій, що ведуть до утворення і удосконалення взаємозв'язків між частинами цілого, а також об'єднує підприємства, установи та організації, що сумісно реалізують певні заходи або прагнуть досягти якої-небудь мети і діють за відповідними процедурами й правилами.

Необхідність організації визначається внутрішньою структурованістю елементів системи як цілого, наявністю в елементах таких властивостей, як адаптивність один до одного і здатність чинити опір при їх об'єднанні.

Але, такий процес не підміняє поняття системи або підсистеми, оскільки сама система є структурою, тобто впорядкованою сукупністю елементів одного цілого, і механізм взаємодії цих елементів, внаслідок чого об'єкт, процес, явище перетворюється на систему.

Організація взаємодії ОПВ між собою та з громадськістю в ЄДС ЦЗ потребує відповідного підбору і об'єднання елементів, які б забезпечували її гармонійне функціонування та розвиток.

Виділення окремих функцій при взаємодії підприємств, установ та організацій є об'єктивним процесом, який обумовлений розподілом і спеціалізацією виконання заходів і завдань з керування різноманітними процесами. Тому еволюцію керування можна розглядати як процес його диференціації на окремі, відносно самостійні функції.

До загальних функцій керування ЄДС ЦЗ можна віднести: планування, організацію, регулювання, координування дій сил та засобів, а також контроль.

Організація повинна в себе включати:

- визначення мети і завдань сумісної діяльності ОПВ та відповідних підприємств, установ і організацій;
- визначення потреб у ресурсах та забезпеченості ними;
- встановлення послідовності дій щодо виконання завдань;
- встановлення тривалості виконання завдань;
- вибір засобів дій підрозділів та їх взаємодія для досягненні поставленої мети.

Стала робота ЄДС ЦЗ залежить від організованої взаємодії своїх структур та повинна бути гнучкою, оперативною, надійною, економічною і здатною до самоорганізації.

Ключовий момент такої організації – вибір засобів об'єднання структур в єдину систему, що можливо завдяки встановлення між ними залежності на основі єдності інтересів та результатів сумісної діяльності.

Організація взаємодії є найбільш відповідальним етапом і елементом управлінської діяльності всіх органів управління ЄДС ЦЗ. Це передбачає глибоке знання основних положень взаємодії і методів роботи з його організації.

З метою своєчасного запобігання і ефективного реагування на надзвичайні ситуації в ЄДС ЦЗ організовується взаємодія з питань:

- визначення органів управління, які безпосередньо беруть участь у заходах;
- погодження порядку здійснення спільних дій сил цивільного захисту (далі – ЦЗ) з визначенням основних завдань, місця, часу і способів їх виконання;
- організації управління спільними діями органів управління та силами ЦЗ;
- всебічного забезпечення спільних заходів.

Залежно від обставин, масштабу, характеру та можливого розвитку НС взаємодія організовується:

- на загальнодержавному рівні;
- на територіальному, місцевому та об'єктовому.

Узгодження дій різнорідних і різновідомчих сил і засобів, підпорядкування їх дій єдиному задуму і плану повинно бути безпосереднім обов'язком керівників робіт всіх рівнів.

Основною метою організації взаємодії повинно бути досягнення максимальної ефективності використання можливостей, сил і засобів при ліквідації наслідків НС.

Основними принципами організації взаємодії різнорідних і різновідомчих сил повинні бути:

- єдність державної політики у сфері ЦЗ. Це виражається в тому, що захист населення і територій в НС є пріоритетним і найважливішим завданням держави, органів управління та сил усіх рівнів;

- наявність правової основи для організації взаємодії різновідомчих сил при ліквідації НС.

Інакше кажучи, взаємодія між усіма силами, що входять до ЄДС ЦЗ, її територіальними та функціональними підсистемами, а також ланками повинна бути організована і здійснюватися на основі Законів України, Указів Президента України і постанов Кабінету Міністрів України та розпорядчих і нормативно-правових актів органів місцевої влади. Крім того, безпосередньо питання спільних дій необхідно офіційно закріпити міжвідомчими нормативними актами.

Успіх дій сил багато в чому визначається рівнем їх узгодженості. Тому не випадково до взаємодії можна пред'явити ряд вимог.

Взаємодія повинна бути:

- високоефективною (має певну ступінь узгодженості в діях);
- тісною (забезпечує чіткі спільні дії);
- безперервною (передбачає спільні та узгоджені дії);
- стійкою (забезпечує підтримку спільних та узгоджених дій в будь-яких умовах обстановки);
- гнучкою (дозволяє підтримання узгодженості в діях сил при визначенні їм нових або уточненні поставлених завдань, перенесення зусиль з одного напрямку (ділянки, об'єкту) на інший, а також при різких змінах обстановки, тобто взаємодія повинна відповідати і супроводжувати обстановку, що склалася).

Саме узгодженість дій ОПВ забезпечить ефективність виконання завдань із запобігання та ліквідації НС.

Список використаних джерел.

1. Кодекс цивільного захисту України : станом на 13 квітня 2017 року / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2013. – 1802 с. – (Бібліотека офіційних видань).
2. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 року № 11 // Кабінет Міністрів України. – 2014. – № 8. – Ст. 245. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-p>.
3. Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 16 січня 2013 р. № 20/2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/20/2013>.

РАСУЛОВА ЛАЛА АМІР КИЗИ

*аспірант кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, головний спеціаліст відділу бухгалтерського обліку,
звітності та адміністративно-господарського забезпечення
Малиновської районної адміністрації Одеської міської ради*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕРЕХОДУ ВІД БЮРОКРАТИЧНОЇ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ДО «НОВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ» (NPM)

У 1980-х роках у різних наукових джерелах починають використовувати термін «нове публічне управління» (NPM) для визначення нової концепції управління державою з використанням методів та технологій, притаманних бізнес структурам. Застосування таких методів спрямовано на подолання широкої бюрократизації традиційної моделі державного управління, скорочення витрат на публічний сектор через оптимізацію структури організацій, відкритість для громадян та приділення уваги результату публічного управління у вигляді надання якісних послуг, а не самому процесу управління.

Ферлі [3] приводить визначення NPM з погляду різних вчених. Він зазначає, що у 1990 році *Поллітт* визначає рух «нового публічного управління» як ідеологічну систему мислення, що характеризується важливістю використання всередині організацій публічного сектору ідей, породжених в рамках приватного сектору. *Ашбернер* 1994 року розглядає NPM як управлінський гібрид, що продовжує надавати особливе значення основним цінностям публічної служби, але виражає це новим способом. В той же час, *Данлеві та Худ* підкреслюють важливість приділення уваги детальному розгляду того, що являє собою рух NPM, беручи до уваги, що це не якась примха чи тимчасова мода, а важлива зупинка в управлінні публічним сектором.

Монголь [4], за посиланням на цілу низку вчених, надає різні визначення того, що включає в себе NPM. 1995 року *Холмс* та *Шенд* описали NPM як «гарний управлінський підхід», орієнтований на результат. *Окойн* (1990), *Поллітт та Букхерт* (2000), *Лаффін та Пейнтер* (1995) приходять до висновку, що NPM спрямоване на покращення якості публічної служби, економію державних витрат, підвищення соціальної значущості урядових дій та надання більшої ефективності впровадженню політики. *Міноуг* у 2001 році відзначив, що NPM принесло переваги ефективності витрат та послуг в публічне управління, таким чином підкресливши цінність грошей та зосередивши увагу на організації управлінської діяльності та аудиті. Того ж року *Меннінг* висловлює подібну думку, зазначаючи, що NPM закликає уряд зосередитися на ефективному виробництві якісних послуг. За визначенням самого *Монголя*, NPM – «набір окремих управлінських підходів та технік, які головним чином запозичені з приватного сектору та пристосовані у публічний сектор». При цьому, NPM це не чіткий набір директив або стандартний пакет, що його слід повністю дотримуватись; навпаки, це поєднання підходів та технік, які можуть застосовуватись разом або частинами у відповідності до ситуації та потреб кожної країни.

Абдельфата Ібрагім [1], з посиланням на інших авторів, пропонує наступні найбільш загальні характеристики NPM:

- Де-бюрократизація: перехід від систем, в яких важливим було додержання правил, до систем, де важливішим стає досягнення результатів;

- Клієнтоорієнтованість;

- Розширення прав та можливостей управлінців для досягнення результатів;

- Повернення до основ та «виробництво» кращого уряду щонайменш.

У 2010 році *Робертс* [5] додав ще одну характеристику багатьох реформ NPM як демонстрації «логіки дисципліни», що означає спосіб думати про організацію державних функцій, що має дві основні складові:

• Скептицизм по відношенню до традиційної демократичної політики, тому що вона схильна до вироблення недалекоглядних, нестабільних та само-зацікавлених рішень;

• Оптимізм по відношенню до того, що якщо певний предмет або дії юридично вилучаються з повсякденної політики (тобто, якщо обрані політики є «дисциплінованими» на невтручання), то стає можливою більш стабільна та далекоглядна політика.

У 2016 році *Марк Бевір* [2] зробив висновок, що реформи NPM полягали у спробі збільшити роль ринків та корпоративних методів управління в публічному секторі. Він також зазначає, що NPM асоціюється насамперед з Великобританією, Сполученими Штатами, Австралією та Новою Зеландією. Враховуючи прагнення України вийти на один рівень розвитку з провідними державами світу в соціальній, економічній, політичній та інших сферах, не можна оминати увагою необхідність реформування публічного управління в країні. Застосування підходів бізнесу, окремих ринкових механізмів та принципів, якими керуються топ-менеджери світу, мало великі успіхи у різних країнах світу. Аналіз теоретичної складової NPM дасть змогу окреслити перспективи впровадження нового публічного управління в Україні.

Дослідження буде спрямоване на вироблення теоретико-методологічних основ формування, запровадження та розвитку «нового публічного управління» (NPM) в Україні на основі аналізу розвитку світових теорій NPM.

Список використаних джерел.

1. Abdelfatah I. Is New Public Management Irrelevant to Developing Countries? / Ibrahim Abdelfatah // University of Birmingham. – 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.e-ir.info/2012/10/19/is-new-public-management-irrelevant-to-developing-countries/>

2. Bevir M. Governance / Mark Bevir // Encyclopædia Britannica. – 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.britannica.com/topic/governance>

3. Ferlie E. The New Public Management in Action / Ewan Ferlie // Oxford University Press. – 1996. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books?id=I6wDeR2WXjMC&pg=PA10&lpg=PA10&dq=new+public+management&source=bl&ots=UaC8xzIOUw&sig=wzH3PDyQw0gnaWV55DIPrJExD3I&hl=ru&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwiq1qyE3LFRahXCC8AKHc2RDYEQ6AEIbTAJ#v=onepage&q=new%20public%20management&f=false>

4. Mongkol K. The Critical Review of New Public Management Model and its Criticisms / Kulachet Mongkol // Research Journal of Business Management 5: 35-43. – 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://scialert.net/qredirect.php?doi=rjbm.2011.35.43&linkid=pdf>

5. Pollitt C., Dan S. The impacts of the New Public Management in Europe: a meta-analysis / Christopher Pollitt, Sorin Dan // COCOPS work package 1 – deliverable 1.1. – 14 December 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cocops.eu/wp-content/uploads/2012/03/WP1_Deliverable1_Meta-analysis_Final.pdf

РОСТІЯНОВ БОГДАН ЮРІЙОВИЧ

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.філол.н.*

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІД ЧАС КРИМСЬКОЇ ВІЙНИ 1853-1855 РОКІВ

Відомо, що Кримською війною (або Східною війною) у вітчизняній історії називається війна між Російською імперією й коаліцією країн (Великобританія, Франція, Туреччина і Сардинія), викликана зіткненням їхніх інтересів у басейні Чорного моря, на Кавказі й Балканах. Затиснута в лещатах кріпосництва наша країна програла війну. Після падіння Севастополя новий цар Олександр II погодився на мир, за яким країна втратила гирло Дунаю й право тримати військовий флот на Чорному морі. Початок війни був пов'язаний з тим, що у зв'язку із зайняттям російськими військами Молдавії й Валахії Туреччина в жовтні 1853 року оголосила війну Російській імперії. 18 листопада турецький флот у Синопській бухті розгромлений ескадрою віце-адмірала П.С. Нахімова, в якій були 120-гарматні кораблі (всі наші кораблі, котрі брали участь у цій морській битві, були побудовані в Миколаєві). В лютому 1854 р. наша країна вступила в стан війни з Англією і Францією. Названі країни мали в цій війні суттєві переваги завдяки кращому озброєнню (нарізна вогнепальна зброя) й маневреному флоту (парові кораблі). Висадившись у вересні 1854 р. в Криму, біля Євпаторії, англо-франко-турецькі війська завдали ряд поразок нашому війську, котрим керував адмірал Меншиков, й після 11-місячної облоги захопили Севастополь. Военні дії велися також на Кавказі, де наші війська, перемагаючи турків, оволоділи фортецею Карс. Англо-французькі

ескадри намагалися атакувати навіть Петропавлівськ-на-Камчатці, блокувати Балтійське море. Згідно з умовами Паризького мирного договору наша країна повернула Туреччині Карс в обмін на повернуті їй кримські землі.

З початком Кримської війни Миколаїв як місто розташування командування Чорноморського флоту й вузловий населений пункт на шляху до Криму і Молдавії, переповнився військами. Миколаївці були зобов'язані згідно із законодавством надавати квартири й годувати війська, розквартировані в місті. В Миколаєві були організовані лазарети загальною місткістю 15 тисяч ліжок. З вересня 1854 року, коли почалася героїчна оборона Севастополя, в ній взяли участь не тільки кораблі, побудовані в Миколаєві, а й моряки Миколаївського флотського екіпажу. В три етапи в Севастопольській бухті був затоплений весь Чорноморський флот (повністю побудований в Миколаєві), щоби не дати можливості паровим кораблям союзників прорватися в бухту й захопити Севастополь десантом з моря. До Севастополя миколаївські адміралтейські поселяни возили обозами боеприпаси, провіант – а до Миколаєва привозили поранених. У зв'язку із затопленням всього бойового Чорноморського флоту й здачею Севастополя, 26 вересня 1855 року вийшов імператорський указ про перейменування Чорноморського флоту в Чорноморську флотилію й про ліквідацію посади головного командира флоту й севастопольського військового губернатора – замість неї введено посаду завідуючого Морською частиною в Миколаєві й Миколаївського військового губернатора; ним став активний учасник оборони Севастополя віце-адмірал М.Ф. Метлін. Після падіння Севастополя на черзі для удару союзників стояв Миколаїв – як головний центр флоту. 12 жовтня 1855 р. Н.Ф. Метліну імператорським указом були надані права колишнього головного командира Чорноморського флоту і портів. Миколаїв фактично залишився єдиним центром військового суднобудування на Чорному морі, тому стратегічне значення його було надзвичайно великим – і це прекрасно знало військове керівництво коаліції союзників. Крім суднобудування, в Миколаєві знаходилося воєнне управління Чорноморським флотом і вся його господарсько-адміністративна частина, величезні артилерійські склади; в місті зосередилося більше 40 тисяч військ; через Миколаїв проходили стратегічні дороги, що зв'язували Одесу й Крим з Центральною частиною країни. Після падіння Севастополя Олександр II писав головнокомандувачу армією в Криму князю М.Д. Горчакову: «Из всего Южного побережья, занимаемого войсками Южной армии, по моему мнению, Николаев может преимущественно привлечь союзников, которые, сделав высадку, могли бы уничтожить все заведения Черноморского флота и нанести тем окончательный удар могуществу нашему на Черном море. Поэтому на сохранение Николаева должно быть обращено все наше внимание» [1, с. 101]. За планом генерала Тотлебена із урахуванням досвіду оборони Севастополя навколо Миколаєва в надкороткий термін було зведено лінію люнетів і батарей, котрі надійно захистили місто з суші. При кожній фортифікаційній споруді побудовано склади боеприпасів й казарми-бліндажі для особового складу. Щоби не допустити прориву кораблів союзників по Бузькому лиману, уздовж нього було споруджено глибокоошелоновану систему оборони, що складалася із земляних редутив і батарей.

Кримська війна, в якій через відсталість, забюрократизованість, непідготовленість до сучасної війни й бездарність військового керівництва, армія царської Російської імперії – незважаючи на героїзм солдатів і офіцерів, зазнала тяжких поразок; стратегічна ситуація наочно показала гнилість наявної управлінської системи. Водночас війна зумовила значне погіршення становища народних мас усюї країни – а погіршення становища народних мас призвело до загострення класових суперечностей і посилення класової боротьби, передусім селянських рухів. Недоліки стратегічного управління під час Кримської війни яскраво продемонстрували нагальну необхідність термінових реформ усього державного управління Російської імперії.

Список використаних джерел.

1. Ковалевский Н.Ф. Всемирная военная история: Хронологический обзор. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2005. – 496 с.
2. Історія України / В.Ф. Верстюк, О.В. Гаврань, О.І. Гуржій та ін.; за ред. В.А. Смолія. – К.: Альтернативи, 1997. – 424 с.
3. Кормич Л.І., Багацький В.В. Історія України від найдавніших часів і до 2000 року. – Харків: Одісей, 2000. – 480 с.
4. Рибалка І.К. Історія Української РСР: Дорадянський період. – К.: Вища шк., 1978. – 590 с.

САВЧУК ЛІНА ІГОРІВНА

*аспірант кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ЯКІСНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

В Україні роль органів місцевого самоврядування у вирішенні соціальних проблем значно зросла, що зумовлене цілою низкою факторів. По-перше, масштаби країни визначають необхідність адаптації соціального захисту до різноманітності місцевих умов. По-друге, власне у віданні органів місцевого самоврядування перебувають питання утримання й розвитку соціальної сфери, до яких, зокрема, зараховують організацію, утримання й розвиток установ освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення; соціальну підтримку і сприяння зайнятості населення. Підвищення адресності та якості надання соціальних послуг при раціональному використанні бюджетних коштів є одним із пріоритетів реформування системи соціального обслуговування України.

Реалізація стратегічного курсу на досягнення в Україні європейських стандартів життя має ґрунтуватися насамперед на радикальному підвищенні якості та ефективності надання послуг у соціальній сфері.

До стадій надання адміністративних послуг у сфері соціального захисту населення, що є складниками адміністративної процедури, віднесено: звернення особи і прийняття заяви до розгляду; розгляд справи; вирішення справи; виконання справи.

Встановлено, що, попри безоплатний характер адміністративних послуг у сфері соціального захисту населення, отримання деяких послуг вимагає одержання супутніх послуг та відповідних додаткових витрат: коштів на проїзд, оскільки прийняття заяви та видача посвідчення передбачають особисту присутність заявника або його представника; коштів на копії документів та фотокартки для посвідчень.

Отже, слід зазначити, що чітка і максимально повна регламентація способу діяльності органів виконавчої влади під час надання послуг (тобто процедури їх надання) унеможливить зловживання при здійсненні посадовими особами своїх повноважень, що, у свою чергу, сприятиме забезпеченню дотримання прав, свобод і законних інтересів фізичних осіб.

Щодо діяльності органів публічної влади, то зазвичай першорядними проблемами визначають ті, що пов'язані з браком фінансових, матеріальних, кадрових ресурсів, які вкрай необхідні для належного забезпечення організації надання адміністративних послуг. Окрім того, для здійснення належного надання послуг в соціальній сфері характерна відсутність системи професійного навчання та підтримки персоналу, профілактики вигорання, поступова втрата поваги до професії надавача послуг як серед населення, так із боку органів влади, застарілість електронних баз з одночасним «мегазростанням» операцій, груп та кількості населення, потребуючих послуг із соціального захисту, завдань та викликів системі соціального захисту без забезпечення відповідної підтримки, відсутність комунікаційної стратегії, які унеможливають підвищення якості, ефективності роботи та гнучкості. Більш того, поступове зростання соціального напруження в громаді спричиняє загострення звинувачень та агресивне ставлення до органів публічної влади.

Актуальною для України є проблема так званого «територіального монополізму». Зокрема більшість послуг для фізичних осіб надаються лише за офіційної місцем реєстрації проживання. В умовах України, де ця система реєстрації фактично є дозвоільною і досить багато громадян проживають поза місцем реєстрації, такий «монополізм» веде до суттєвих втрат часу та інших ресурсів громадянами. У багатьох сферах ще потрібні електронні реєстри, впровадженні інформаційно-комунікаційні рішення.

Пріоритетним завданням реформування вітчизняної системи надання послуг в соціальній сфері є процес спрощення процедур та механізмів надання послуг, зменшення кількості документів (особливо тих, які необхідно отримувати в інших установах), залучення громадських організацій, що представляють інтереси клієнтів, до моніторингу установ, які надають послуги населенню, з метою покращення якості надання послуг. Цей процес є багатоаспектним, тому потребує поглибленого наукового осмислення та продуманої практичної реалізації.

Список використаних джерел.

1. Князька Л. Адміністративно-правове регулювання в галузі соціального захисту населення : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Л. Князька. – К., 2010. – 17 с.
2. Корупційні ризики надання адміністративних послуг та контрольно-наглядової діяльності в Україні / [Ігор Коліушко, Віктор Тимошук, Олександр Банчук та ін.; Ірина Бекешкіна]; Центр політико-правових реформ, Фонд «Демократичні ініціативи». – К., 2009. – 196 с.
3. Міськевич А.В. Співвідношення соціальних та адміністративних послуг у сфері соціального захисту населення в Україні / А.В. Міськевич // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2015. – Вип. 35, ч. I, т. 2. – С. 136–139.
4. Про адміністративні послуги : Закон України від 6 вересня 2012 року № 5203-VI // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 32. – Ст.409.
5. Про соціальні послуги : Закон України : прийнятий 19 червня 2003 року № 966-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=96615&zahyst=4/UMfPEGznhhye4.Zi19h6aEHdlvssFggkRb1c>.
6. Тимошук В.П. Адміністративна процедура та адміністративні послуги : зарубіж. досвід і пропоз. для України / В.П. Тимошук. – К. : Факт, 2003. – 496 с.
7. Ткачук А. Місцеве самоврядування: світовий та український досвід : посіб. / А. Ткачук, Р. Агранофф, Т. Браун. – 2-е вид. – К. : Заповіт, 1998. – 187 с.

СИДОРЧУК ОРИСЛАВА ГРИГОРІВНА

докторант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ.упр., доцент

СТАН СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ЕКСПЕРТНІ ОЦІНКИ

Забезпечення національної безпеки є одним із пріоритетів, який визначає державну політику на коротко- та довгострокову перспективу. Соціальна домінанта в сучасних умовах набуває все більшого значення, перетворюючись на найважливіший напрям цієї політики з метою забезпечення національної безпеки на всіх рівнях розвитку суспільства. Адже невпинний соціальний поступ є не лише передумовою, але й ключовим завданням держави стосовно забезпечення високих параметрів національної безпеки.

Забезпечення національної безпеки є одним із пріоритетів, який визначає державну політику на коротко- та довгострокову перспективу. Соціальна домінанта в сучасних умовах набуває все більшого значення, перетворюючись на найважливіший напрям цієї політики з метою забезпечення національної безпеки на всіх рівнях розвитку суспільства. Адаже невинний соціальний поступ є не лише передумовою, але й ключовим завданням держави стосовно забезпечення високих параметрів національної безпеки.

Протягом травня-серпня 2017 року Львівським регіональним інститутом державного управління спільно з Інститутом економіки промисловості НАН України проведено соціологічне дослідження з проблем соціальної безпеки, яке дає підстави для визначення можливостей удосконалення законодавства з питань національної безпеки та соціальної безпеки, як її складової. У склад експертів увійшли науковці та освітяни, які мають наукові публікації з проблем соціальної, економічної та національної безпеки та проводять наукові дослідження у цьому напрямку. Було опитано 105 експертів. Серед них 2 академіка та 4 члена-кореспондента НАН України, 8 – народних депутатів VIII скликання та 8 – представників місцевих органів влади та місцевого самоврядування. Серед експертів було 48% зі ступенем доктора наук, а 30% – кандидати наук.

В умовах сьогодення в Україні спостерігається соціальна напруженість, яка невинно посилюється і проявляється у зниженні добробуту та життєвого рівня населення та в існуванні негативних явищ і накопиченні проблем в соціальній сфері загалом. Такі тенденції створюють безпосередні загрози національній безпеці, що в кінцевому результаті може стати причиною критичної розбалансованості в суспільстві (78 % експертів оцінили стан соціальної безпеки як небезпечний).

Серед сфер національної безпеки, які найбільш негативно впливають на стан соціальної безпеки 77 % експертів визначили економічну, 59 % – внутрішньополітичну, 52 % – воєнну сферу та сферу безпеки державного кордону України.

Варто наголосити на вкрай важливій потребі легалізації української економіки, зниження рівня тіньових відносин, обмеження корумпованості та економічної злочинності, розмежування владних і бізнес-еліт. Це дасть змогу посилити економічні фактори соціального розвитку країни та забезпечити соціальну безпеку українського суспільства.

Розвинута сфера економічних відносин та економічна стабілізація сприятиме створенню економічних передумов для розширення сфери впливу економічних відносин на соціальний розвиток українського суспільства, забезпечення його соціальної безпеки. У свою чергу це забезпечить формування нової якості соціальних відносин та підвищення соціального статусу кожного громадянина в країні.

Головною метою забезпечення соціальної безпеки в Україні має бути: досягнення гідного рівня життя населення, подолання бідності (54%); захист соціальних інтересів особи, суспільства, держави від внутрішніх та зовнішніх загроз (48%); здатність держави і суспільства своєчасно та ефективно реагувати на соціальні виклики, небезпеки, ризики та загрози (46%).

Тому в країні існує потреба пошуку шляхів забезпечення належного рівня соціальної безпеки та глибокого розуміння її сутності усіма громадянами у контексті забезпечення зростання суспільної свідомості населення.

З набуттям незалежності в Україні сформувалось нове розуміння безпеки, адже в радянський період поняття безпеки трактувалось виключно як захист від зовнішніх загроз політичного та військового спрямування. Однак на сьогодні зрозумілим є те, що небезпека для держави може виникнути не лише із зовні, а й з середини. Цими загрозами є деструктивні явища внутрішнього характеру – боротьба ідеологій та капіталів, неврегульованість суспільно-трудова відносин, зниження доходів населення, ускладнення на ринку праці тощо. Україні важливо розробити дієву концепцію національної безпеки держави, важливою складовою якої є соціальна безпека [1].

Найбільш небезпечними в теперішній час соціальними загрозами експерти визначили: загроза посягань з боку окремих груп осіб на права та свободи громадян, державний суверенітет, територіальну цілісність, економічний, науково-технічний і оборонний потенціал України – 72%; відтік учених, фахівців, кваліфікованих працівників за межі країни – 52%; намагання маніпулювати свідомістю, зокрема, шляхом поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації – 51%; прояви сепаратизму окремих регіонів України – 48%; створення і функціонування незаконних воєнізованих формувань, використання їх в інтересах певних сил чи формувань -47%.

Військові дії на Сході України значно послабили національну та соціальну безпеку країни, експерти також визначають це як загрози. Необхідність швидкого та докорінного реформування базових соціальних інститутів українського суспільства у поєднанні із необхідністю протистояти військовій агресії поставили українське суспільство перед найбільшими викликами з моменту набуття Україною незалежності. З одного боку, драматичні події, що відбуваються, сприяють згуртуванню і самоусвідомленню української політичної нації, розкривають великий потенціал громадянської самоорганізації, що існує в українському суспільстві. З іншого – ці ж самі події загострюють питання забезпечення всіх складових національної безпеки держави.

Одним із завдань проведення експертного опитування було вироблення рекомендацій для удосконалення системи забезпечення соціальної безпеки. На запитання «Що у сфері державного управління найбільше перешкоджає формуванню та розвитку соціальної безпеки в Україні?» 54 % експертів визначили незатребуваність відповідальності керівництва держави за погіршення стану національної та соціальної безпеки; 43 % – невизначеність соціальної безпеки у чинній Стратегії національної безпеки; 30% – відсутність в положеннях про діяльність органів влади завдань, повноважень, обов'язків та відповідальності щодо забезпечення соціальної безпеки.

За будь-яких умов держава повинна опікуватися стратегіями збереження і процвітання нації, формування та досягнення оптимістичних перспектив для нинішнього та майбутнього поколінь. Одночасно вихід країни із скрутного стану обумовлює необхідність визначення першочергових дій та кроків. У зв'язку з цим необхідно встановлювати довгострокові стратегічні цілі, прагнути до їх реалізації, а на короткостроковий термін виявити тактичні коротко- та середньострокові цілі й забезпечувати їх досягнення.

Державний бюджет України, Програма діяльності Кабінету міністрів України спрямовані на обмеження витрат на соціальні цілі. Але є порогові критичні межі, за якими неприпустимо здійснювати економію витрат, бо вона може стати втратою головної цінності, проголошеною Конституцією – життя і здоров'я людини. Саме через забезпечення соціальної безпеки виникають такі можливості. Але Стратегією національної безпеки України, яку підготовлено Національним інститутом стратегічних досліджень та схваленої Указом Президента України №287/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 р. «Про стратегію національної безпеки України» [2] такі можливості зникають. За метою та змістом цієї стратегії не буде відбуватись досягнення стратегічних соціальних цілей, бо вони не визначені в правовому документі і не планується їх реалізація. Перш за все, це суперечить змісту базового Закону України «Про основи національної безпеки України», де чітко виписана соціальна та гуманітарні сфери національної безпеки. Адже не всі заходи, яких потребує забезпечення соціальної безпеки, є фінансово витратними. Значна частка з них передбачає упорядкування та координацію діяльності, організаційно-управлінські зміни, створення інформаційного, інституційного, наукового, правового забезпечення, які потребують мінімальних фінансових витрат, але сприяють збереженню нації України та її подальшому розвитку.

Отже, заходи із забезпечення соціальної безпеки в умовах воєнного конфлікту потребують обов'язкової диференціації за терміном здійснення. Пріоритетними за часом повинні бути дії, які необхідно реалізувати терміново через настання значних негативних наслідків в разі їх невиконання.

Список використаних джерел.

1. Зеркалов Д.В., Арламов О. Ю. Соціальні проблеми сталого розвитку [Електронний ресурс] : Монографія / Д. В. Зеркалов, О.Ю. Арламов – Електрон. дані. – К. : Основа, 2013. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 512 Mb RAM; Windows 98/2000/XP; Acrobat Reader 7.0. – Назва з тит. екрана.
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 р. Указ Президента України №287/2015 «Про стратегію національної безпеки України» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

СОКУР НАТАЛЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент*

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД, ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ УКРАЇНИ

Сучасна соціально-політична практика розвинених демократичних країн світу свідчить про те, що найбільш успішними є ті з них, де вся система державного управління ставить на перше місце людину. Система соціального захисту грає в цьому питанні надзвичайно важливу роль. Без неї важко уявити собі успішну побудову соціальної держави. З цієї точки зору уявляється цікавим вивчення досвіду розвинених демократичних країн в питаннях соціального забезпечення і застосування цього досвіду в українських політичних реаліях.

Розглядаючи досвід держав світу щодо соціального захисту осіб з інвалідністю, варто наголосити, що питання вирішення проблем інвалідів були підняті в рамках регіонального співробітництва держав: 1983-1992 і 1993-2002 були оголошені Азіатсько-тихоокеанськими десятиліттями інвалідів, 2000-2009 – Африканським десятиліттям інвалідів, 2003-2012 – Десятиліттям інвалідів арабських країн, 2003 рік – Роком інвалідів в Європі. На рівні окремих країн найбільш гарантованим інструментом захисту прав інвалідів є їх конституції. У ряді держав, по праву називають себе соціальними, питання захисту прав інвалідів є пріоритетними. У цих країнах проблеми інвалідів вперше актуалізували глави держав, як правило, зробивши великий внесок в сферу соціального піклування про своїх громадян. Найбільш виразно і ефективно це проявилось в США. У 1973 році був прийнятий Закон «Про реабілітацію», який передбачав недопущення дискримінації в державних програмах США при укладанні контрактів з федеральним урядом.

У 1976 році Конгресом США був прийнятий Закон про освіту для всіх дітей-інвалідів. Даний закон відкрив двері шкіл для дітей з інвалідністю та ввів ряд захисних заходів, що регулюють надану їхнім спеціальну освіту.

Після прийняття даних нормативно-правових актів почався рух самих інвалідів проти дискримінації. Велику роль в цьому зіграли суди, які брали сторону інвалідів і накладати суворі санкції в разі невиконання норм нових законів.

Розроблена в США модель реалізації громадянських прав розглядається як міжнародний еталон соціальної політики. У даній моделі не тільки найбільш повно захищені цивільні права, що сприяють підвищенню соціального статусу та інтеграції інвалідів в суспільство, а й визначена як економічно вигідна для держави практика деінституціоналізації, тобто згортання мережі спеціалізованих інтернатів та установ стаціонарного типу і розвитку обслуговування інвалідів за місцем проживання.

Корисний для вивчення є досвід роботи Канади з працевлаштування інвалідів. В рамках спеціальної програми «Стратегія працевлаштування молоді» передбачається ряд заходів по отриманню молоддю спеціальної або вищої освіти, працевлаштування, як-то, пільги для роботодавців, які працевлаштовують молодих інвалідів, компенсація вартості необхідного для осіб з обмеженими можливостями обладнання. Програма студентських позик надає фінансові пільги для інвалідів-студентів.

Механізми закріплення прав інвалідів в розвинених країнах різні: в Канаді принцип рівноправності і заборони дискримінації інвалідів міститься в Конституції країни, в Німеччині – в Основному законі, спеціальному розділі Кодексу соціального законодавства, законах «Про інвалідів», «Про однаковість заходів щодо реабілітації», «Про сприяння інвалідам в користуванні громадським транспортом», «Про боротьбу з безробіттям серед інвалідів», в Великобританії – в спеціальних законах «Про недискримінацію інвалідів», «Про державну підтримку», «Про інвалідів», «Про пільг по довічній інвалідності і для працюючих інвалідів», «Про соціальне забезпечення», в Угорщині – в законі Про права інвалідів і забезпечення для них рівних можливостей». [1]

Отже, досвідом діяльності органів публічної влади зарубіжних країн щодо реалізації та захисту прав і свобод інвалідів, що заслуговує на вивчення та запозичення, є:

1) створення відповідних органів, які б інтегрували роботу з інвалідами за всіма напрямками (соціальний захист, реабілітація, доступність, освіта, працевлаштування тощо) з метою ефективної інтеграції їх у життя суспільства, та були наділені контрольно-наглядовими повноваженнями;

2) розробка стратегії уряду з питань реалізації та захисту прав і свобод інвалідів, яка дозволить на законодавчому рівні закріпити основні напрями політики уряду України щодо реалізації та захисту прав і свобод інвалідів. [2].

Аналіз зарубіжного досвіду діяльності органів публічної влади щодо реалізації і захисту прав та свобод інвалідів свідчить про тенденцію останніх років – співпрацю державних органів і некомерційних (добровільних) організацій (НКО), до яких належать неурядові організації, що є безпосередніми постачальниками послуг (медичних, освітніх, реабілітаційних тощо), громадські, науково-дослідні, правозахисні організації, фонди та ін.

НКО тісно співпрацюють з органами державної влади в реалізації цілей соціальної політики держави. Принципами такої взаємодії стають: соціальне партнерство; узгодження інтересів громадян і суспільства, їх гармонізація є визначальною умовою формування громадянського суспільства; розробка механізмів громадського контролю за діяльністю облдержадміністрації і прийняттям нею рішень, пов'язаних з дотриманням прав і свобод громадян, відкритістю і прозорістю бюджетів і бюджетного процесу передбачає звітність органів влади перед громадськістю в публічній формі; інформаційна відкритість; повага, довіра, толерантність, визнання своєрідності іншої сторони [3].

Таким чином, турбота про інтеграцію осіб з інвалідністю у суспільство, в усьому світі ініціюється, як правило, главами держав, включає не тільки будівництво пандусів та з'їздів, але і цілий ряд заходів щодо усунення всіх можливих бар'єрів, а також створення окремих державних інститутів, які координують і контролюють проведення державної політики по відношенню до інвалідів. Безсумнівним досягненням міжнародних правових документів, що регулюють окремі аспекти життєдіяльності інвалідів, є те, що вони цілком спрямовані на заохочення принципу недискримінації людей з обмеженими можливостями.

Згідно міжнародно-правовим документам процес дієвої та повної інтеграції в життя суспільства в першу чергу заснований на забезпеченні доступності всіх сфер суспільного життя, на сприяння повноцінної і ефективної участі інвалідів в процесі прийняття рішень. Фінансова реалізація даних заходів у багатьох країнах проходить за рахунок зниження асигнувань в результаті проведення деінституціоналізації, тобто згорання мережі спеціалізованих інтернатів та установ стаціонарного типу і розвитку обслуговування інвалідів за місцем проживання.

Світовим комітетом по інвалідам, Інститутом Франкліна і Елеонори Рузвельт заснована щорічна міжнародна премія за турботу про інвалідів імені Франкліна Делано Рузвельта, що вручається державі, яка досягла значного прогресу у вирішенні завдання повноцінної участі осіб з інвалідністю у житті суспільства.

Список використаних джерел.

1. Международные стандарты в области гарантий прав инвалидов и опыт зарубежных стран по социальной защите лиц с ограниченными возможностями.- В: Специальный доклад Уполномоченного по правам человека «Права и возможности инвалидов в Республике Казахстан» // www.ombudsman.kz/publish/docs/doklad_spec.

2. Соболь Е.Ю. Діяльність органів публічної влади щодо реалізації і захисту прав та свобод інвалідів: адміністративно-правова теорія та практика / дис. на здобуття наук. ступеня доктора юридичних наук .- Запоріжжя .- 2015 (на правах рукопису). – Режим доступу: http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/Sobol_diss.pdf (Назва з екрану).

3. Социальный заказ как инструмент социальной политики. – Мн. : Представительство ООН/ПРООН в Республике Беларусь, 2009. – 64 с.

СТОЙКОВА ГАЛИНА ГЕОРГІЇВНА

*доцент кафедри української та іноземних мов
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.філол.н., доцент*

МОВА – ДУХОВНА ЗУМОВЛЕНІСТЬ ТА ОКРЕМІШНІСТЬ НАЦІЇ

Мова – це єдине знаряддя, що вивіщує людину над світом. Кожен день дає нам урок пізнання і завжди нашим учителем стає слово. За його допомоги ми проникаємо в думки й почуття, що хвилювали людей минулих тисячоліть. Можемо звернутися до далеких нащадків і передати їм найсокровенніше в слові. Слово – найвірніший посланець з минулого в сьогодення і сьогодення в майбутнє. У слові є схованка мудрості й невмирущості народу.

Попри свою універсальність мова найцінніша своєю окремішністю, як найціннішою є людська індивідуальність, виявлена на тлі загалу. Так і мова не могла бути збережена єдиною для всіх, як і рід людський не міг лишитися одним табуном [1]. Різні мови, як різні люди, запорука існування яких – відмінні і подібні до себе, а тому кожна нація – це свого роду індивідуальність, головними ознаками якої є особливості психічного складу і типів мислення. Дійсна й об'єктивна картина світу відображена в мовах неоднаково [2].

Оформити думку словами непросто. Деякі люди роблять це з труднощами. Оратори, письменники і поети осягнули це мистецтво. І все ж удосконалена форма мови багатьом недоступна. Таємниця міститься в повній гармонії форми та змісту. Слово, у своєму звуковому вираженні, має глибоке значення за своїм вібраційним ключем. І ключ, і тональність думки, її забарвлення повинні бути в повній гармонії. Деякі вирази особливо сильні саме цією відповідністю. Кожна мова має свій ритм. Людина, вимовляючи її, повинна дотримуватися цього ритму, володіти цим ритмом. Гарну мову, хороше оповідання або твір можна уподібнити музичній симфонії. У великих поетів і письменників гармонія думок і слів виражається особливо яскраво. Називають таких людей майстрами слова. Невидимий вплив правильно й гармонійно побудованої мови особливо величній. Таїна впливу слова на людину дуже складна і доступна небагатьом. Мислительська діяльність цілком духовна, глибоко внутрішня і тільки через посередництво звука вона матеріалізується і стає доступною для чуттєвого сприйняття. Через цю діяльність мислення і слово становлять нероздільну єдність: як думка охоплює всю душу, так і звук здатен усією силою збурити людину, як мислення прагне вирватися зі схованок внутрішнього світу назовні, так і звук вкрай необхідний розумові для сприйняття предметів. За звуком криється множина змістів, відомих тільки конкретній мові. Отже, звукова ґенеза слова вкрай національна. Суть мови як знакової системи полягає в тому, що знаки ці є національними кодами, а не просто співвідношенням означуваного й значення, а складність цього виявляється в мовній похідності від духу.

Нація, яка втрачає свою рідну мову і приймає чужу, не має духовної самостійності, а завжди «йде на помочах», через що не проявляє ініціативи – цієї необхідної умови духовного і матеріального поступу взагалі. Така нація не має душевної бадьорості і проявляє апатію і млявість. Вона не спроможна утвердити свого права на життя поміж інших націй і через саме життя засуджена на смерть. Отже, лише сильна національна воля, що за І. Франком, є синтезом бажань, потреб і змагань, що сягають меж можливого, є критерієм життєздатності нації [3].

На думку О. Потебні, індивідуальність духу народу ніде не виражена так яскраво, як в національній мові. Власне мова є істинним ядром духу народу. Спільні дії індивідуума і його народу головню базовані на мові, якою і з допомогою якої народ думає. Оскільки природа обрала боротьбу як шлях удосконалення мови, то або боротися, або пропасти, або демонструвати дух як найважливішу народну окремішність у мовній екзистенції, або асимілюватися з кимось, або розуміти закладену Богом гармонію внутрішнього і зовнішнього (змісту-духу та форми-матерії), або гіпертрофувати (надмірно розвинути, збільшити) матеріальні потреби коштом єдиного універсального прояву духу – мови. Розмаїтість мов і народів зумовлена різним проявом духовної сили. Дайте достатньо любові собі, своїй країні, своїй нації, дайте так, і стільки, щоб вам не стало сили на ненависть до інших.

Список використаних джерел.

1. Тимошевський О. Мова і національність / О. Тимошевський. – Чернівці, 1912. – 123 с.
2. Федик О. Мова як духовний адекват світу (дійсності) / О. Федик. – Львів : Місіонер, 2000. – 298 с.
3. Чехович К. Думки О. Потебні про національність / К. Чехович. – Львів, 1931. – 187 с.

ТИТАРЕНКО ЛЮБОВ МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.політ.н., доцент*

ПРАКТИКА СУСПІЛЬНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ В УМОВАХ ВІТЧИЗНЯНИХ РЕГІОНАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Динамічний розвиток вітчизняного сьогодення потребує модернізації суспільного поступу в умовах удосконалення публічного управління. Це означає, що сформована модель соціальної політики потребує змін і перетворень відповідно до викликів сучасності. В нинішній час постає необхідність реформування політичного, економічного, соціально – культурного життя українського суспільства, що особливо актуально в умовах реформ місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні[5, с.2]

Звертаючи увагу на зумовленість модернізації суспільного розвитку в умовах удосконалення публічного управління, – як базової основи реформування державної управлінської системи, розглянемо питання, пов'язані з проблемами оптимізації публічної влади, удосконаленням сфери регіонального поступу в контексті соціально-економічної та політичної проблематики сучасної України.

Очевидність необхідності суспільної модернізації в умовах вітчизняних регіональних перетворень зумовила появу достатньої кількості наукових напрацювань. До питань управління регіонами країни, регіонального розвитку, засадами розробки та здійснення регіональної політики долучилися такі провідні науковці, як: В. Горбатенко, Т. Семігіна, А. Сіленко, О. Скрипнюк, У. Лоренц, М. Шульга та інші. Зокрема, обраній темі присвятили увагу В.Авер'янов, В.Бакуменко, Г.Атаманчук, М.Їжа, Ю.Каплан, О.Оболєнський, В.Олуйко, В.Толкованов, С.Саханенко, О.Якубовський та ін. Безумовно, ці дослідження є значним внеском в теорію, методологію та практику вивчення суспільного розвитку сьогодення.

Разом з тим, на сьогодні доводиться констатувати, що сприйняття демократичних перетворень в контексті модернізації регіональних інституцій, залишаються на рівні суспільно-владних відносин адміністративно – політичного істеблішменту.

Концентрація повноважень в центральних органах влади призводить до того, що у процесі їх функціонування виникають найрізноманітніші «конфлікти інтересів» – між приватними та суспільно-правовими обов'язками, службовими повноваженнями, особистими та груповими, державними та регіональними, відомчими інтересами в діяльності органів публічної влади.

Конфлікт інтересів – гостра проблема, притаманна для представників усіх гілок влади. З сумом доводиться констатувати, що представники органів державної влади обмежують публічну звітність перед громадськістю. Вони конструктивно не займаються питаннями регіонального розвитку, та навіть і стратегією розвитку держави, і, поки-що не формують чітку державну політику в окремих сферах чи галузях, оскільки основні зусилля та час ідуть на вирішення проблематики владних відносин[1; 5].

Разом з тим, слід зауважити, що з позитивних інновацій, є те, що нещодавно, у березні 2017р. голова Одеської обласної державної адміністрації Максим Степанов презентував стратегічний план дій на 2017-2019 роки, який отримав назву «Розумний регіон». Програма визначає основні пріоритети, цілі, програми та проекти розвитку Одещини, механізми їх реалізації, а також очікувані результати.

«Розумний регіон» – це інноваційний план перетворень, який почав реалізовуватись. Він враховує конкурентні переваги області і передбачає тісну взаємодію з місцевими органами влади, громадськістю та представниками бізнесу. Голова Одеської обласної державної адміністрації акцентував увагу на максимальному залученні до процесу реалізації плану перетворень представників усіх зацікавлених груп, які турбуються про розвиток Одещини. Роботи вистачить усім», – зазначив Степанов, виступаючи під час презентації [8, с.5].

У стратегічному плані голови Одеської ОДА викладені основні стратегічні цілі його діяльності на своїй посаді на найближчі 2 роки. Так, розділ «Розумне та відкрите управління» передбачає модернізацію системи управління регіоном, запровадження електронних послуг та інноваційних моделей комунікації з громадськістю, а також конкретні кроки для виконання цих завдань.

Вирішення завдання збільшення конкурентоздатності економіки одещини, автор програми вбачає у створенні національного логістичного хабу на території Одеської області, збільшення вантажо – та пасажиропотоків, а також створення в Одеській області туристичного кластера. Важливу роль у плані також відведено розвитку аграрної галузі Одещини та переходу від переважно сировинного сільськогосподарського виробництва до створення готових продуктів з високою доданою вартістю, а також залученню інвестицій у економіку області та розвитку малого і середнього підприємництва.

Одним з ключових напрямків розвитку регіону М. Степанов також вважає розвиток самоврядування та посилення ролі громад та громадян у вирішенні місцевих проблем. Згідно зі стратегічним планом дій, окрему увагу губернатор Одещини має намір приділити безпеці регіону, покращенню якості освіти та охорони здоров'я, збереженню екології області, а також підвищенню енергоефективності та використанню відновлювальних джерел енергії.

Голова Одеської ОДА підкреслив, що з метою моніторингу та контролю за виконанням плану дій, а також для забезпечення прозорості дій влади були розроблені чіткі показники ефективності (KPI) в рамках кожного пріоритету. Голова Одеської ОДА М.Степанов наголосив:»ми ставимо перед собою амбітні цілі та завдання. Щоб їх досягти, потрібно модернізувати систему управління регіоном, бо лише сучасна ефективна модель менеджменту дозволить конвертувати наші зусилля в конкретний результат та забезпечить сталий розвиток економіки регіону та місцевого самоврядування»[там само, с.5].

Отже, в останній час в контексті «Стратегії реформ-2020», адміністративної реформи, на перший план виходять демократичні зміни: оновлення змісту діяльності органів державної влади, їх максимальне наближення до потреб і запитів людей з пріоритетом демократизації суспільства, служіння народові України [9, с.3]. Вважаємо, що головною передумовою практики суспільної модернізації в умовах вітчизняних перетворень є розбудова України як незалежної, правової, демократичної, соціально-орієнтованої держави. Вкрай важливим аспектом є її інтеграції у світове співтовариство на основі підвищення життєвого рівня громадян, соціально-політичної стабільності та економічного розвитку регіонів: забезпечення гідних умов життя населення незалежно від місця проживання.

Список використаних джерел.

1. Горбатенко В.П. Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі тисячоліть. Монографія. / В.П. Горбатенко – К.: Видавничий центр «Академія», 1999. – 240 с.
2. Державне управління: основи теорії, історія і практика : [навч. посібн.] / В.Д. Бакуменко, П.І. Надолішній, М.М. Іжа, Г.І. Арабаджі / за заг. ред. Надолішнього П.І., Бакуменка В.Д. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.
3. Куйбіда В.С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування / Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – К., 2014. – 431 с.
4. Негода В. Кожна зі 159 вже створених об'єднаних громад може розраховувати на допомогу від держави і міжнародних партнерів. – К., 2014. 17.09.2015.
5. Титаренко Л. М. Соціально-політичний простір сучасності: проблеми та перспективи розвитку. Матеріали УІ Регіональної науково-практичної конференції за міжнародною участю (м.Дніпропетровськ). -2013р. – С.435.
6. Шульга М.О. Дрейф на узбіччя. Двадцять років суспільних змін в Україні. / М.О. Шульга – К.: ТОВ «Друкарня «Бізнесполіграф», 2011. – 448 с.
7. Інтернет-джерела

8. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014>/Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні / Розпорядження Кабінету Міністрів України.: Київ, 1 квітня 2014 р. № 333-р./

9. https://gazeta.ua/articles/regions/_rozumnij-region-ce-innovacijnij-plan-peretvoren-dlya-odeschini-stepanov/760803.: Розумний регіон» – це інноваційний план перетворень для Одещини – М. Степанов. Газета UA. – 22 березня 2017.

10. www.president.gov.ua/news/ Президент представив «Стратегію реформ-2020»: Мета реформ – членство в ЄС. Прес-служба Президента України.

ЯКОВЛЕВА ЛІЛІЯ ІВАНІВНА

*докторант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент*

ЛЕГІТИМНІСТЬ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВПЛИВУ

Легітимність публічної влади, як безперервний процес взаємодії громадян з інститутами політичної системи у вертикальному та горизонтальному вимірах, сьогодні переживає найбільші з часів становлення модерних націй та національних держав трансформації. Процес забезпечення легітимності публічної влади у сучасних умовах потребує переосмислення феномену ідентичності.

Одним із головних результатів процесу демократизації українського суспільства стає формування та розвиток феномену «громадянської» ідентичності. У тоталітарних суспільствах вона взагалі навряд чи можлива, а в умовах авторитаризму знаходиться у зародковому стані, перебуваючи під впливом органів державної та партійної влади (прикладом є радянська партійна система). При цьому, приклади протестної поведінки з боку окремих індивідів можуть стати важливими для створення наративу щодо громадянської ідентичності.

Моделі авторитарної та олігархічної влади побудовані на захисті з боку держави певних невеликих, проте добре організованих груп, які концентрують владу та власність. Єдиною демократичною альтернативою «правлінням небагатьох» виступає забезпечення повноцінного політичного представництва, яке реалізується у моделі парламентської форми правління.

Варто враховувати, що для олігархії та бюрократії, як соціальних груп, що знаходяться при владі, громадянська ідентичність не може бути серед визначальних характеристик, навідрізну, від національної, політичної та соціокультурної.

Особливої теоретичної та прикладної ваги дослідження проблеми взаємовпливу громадянської ідентичності та легітимності публічної влади набуває у контексті пострадянських трансформацій у східноєвропейських країнах, зокрема в Україні.

Громадянська ідентичність, як продемонстрували події 2004 року та 2013-2014 років в Україні, має великий потенціал у процесі забезпечення демократичних перетворень пострадянських суспільств, який виражається у визначенні засобів підвищення ефективності легітимності публічної влади, діяльності органів державної влади та процесу їх взаємодії з іншими акторами публічної політики, громадянами та суспільством в цілому.

Громадянська ідентичність, як відносно новий феномен для пострадянського суспільства, потребує подолання відчуженості громадянина від держави, формування громадських цінностей, перехід на новий рівень у розвитку громадянського суспільства. У такому випадку вона може стати інноваційною складовою практичного впливу на забезпечення легітимності публічної влади. Водночас, простір громадянської ідентичності – це активне середовище взаємодії влади та активних громадян, а громадянська ідентичність здатна виступити засобом розвитку політичної системи у напрямку демократизації та урахування потреб найбільш активних груп суспільства.

Саме тому, у сучасних умовах поява та розвиток феномену громадянської ідентичності обумовлює необхідність пошуку та впровадження ефективних інноваційних механізмів забезпечення легітимності публічної влади.

Як результат перегляду фундаментальних засад соціальної солідарності традиційного та модерного суспільства, з'являються передумови для громадянської ідентичності.

Для постмодерного суспільства властиві нові види ідентичності, пов'язані із самореалізацією і самовизначенням особистості та, водночас послаблення традиційних типів соціальної ідентифікації (зокрема, національної, класової, ідеологічної), зростання ролі гендерного фактору у формуванні громадянської ідентичності.

Формування ідентичності як складової легітимності публічної влади відбувається за двома напрямками: посилення / послаблення наявних ідентичностей та створення нової. У першому випадку йдеться про створення умов, за яких певна ідентичність стає пріоритетною для суспільства. Наприклад, розгортання проектів розвитку громадянського суспільства. У другому – внаслідок суспільного розвитку та певних соціально-політичних подій створюються нові умови, в яких можна створити громадянську ідентичність і нав'язати її іншим.

У сучасних умовах мова йде про створення громадянської ідентичності і нав'язування її іншим групам. Представницька демократія, особливо у інформаційному суспільстві, потребує політичної активності та участі громадян у формуванні та реалізації публічної політики, які мають бути інформованими та відповідальними.

Українська дослідниця Л. Нагорна виділяє такі структурні рівні ідентичності: перший рівень – так звана базова ідентичність, яка передбачає, насамперед, особистісне самовизначення; другий рівень – це система соціокультурних ідентичностей: національних, професійних, вікових, гендерних, релігійних та інших; і, нарешті, на

третьому рівні формується транснаціональна, глобальна ідентичність. Взаємодіючи між собою, ідентичності створюють певну ієрархію, котра, як складна система, постійно змінюється і схильна до трансформацій, а нерідко і до гіперболізації деяких із них, залежно від політичних, економічних та соціокультурних умов [1, с.16].

Процес формування громадянської ідентичності як складової легітимності публічної влади означає, що за допомогою інформаційних механізмів навіть віддалені один від одного індивіди та групи здатні усвідомлювати свої спільні риси, активізувати ідентичність. Фактично, вертикальну та горизонтальну комунікацію можна назвати основним механізмом формування громадянської ідентичності та забезпечення, на її основі, легітимності влади.

Громадянська ідентичність як складова легітимності публічної влади виконує завдання не лише підтримки діяльності владних інституцій, але й їх контролю та оцінки, запобігання узурпації влади та категоричного дотримання принципу поділу влади, обмеження харизматичного лідерства, бюрократичного панування та популізму політиків. Актори публічної влади вважаються легітимними, якщо вони здатні підтримувати не лише віру громадян у правильність власних дій, а й відповідати запитам щодо раціональності та демократичності впроваджуваних політик.

Легітимація публічної влади – це складний процес, який визначається такими факторами, як довіра громадян, взаємне визнання та забезпечення прав і обов'язків акторів, механізми та форми забезпечення балансу приватних та публічних інтересів, демократизація вертикальної та горизонтальної політичної взаємодії, верховенство права та конституційних засобів прийняття та реалізації владних рішень та впровадження політики.

Таким чином, легітимність публічної влади ґрунтується на демократичних засадах і виражає довіру громадян до їх діяльності та взаємодії, а громадянська ідентичність є її важливою складовою. В умовах сформованої громадянської ідентичності суспільні суперечності та конфлікти вирішуються на основі раціоналізації взаємодії інститутів публічної влади. Якщо ж проявляється недостатня легітимність публічної влади, то це може мати наслідком політичну кризу та дестабілізацію політичного режиму.

Як бачимо, громадянська ідентичність відіграє одну із вирішальних ролей у процесі легітимації публічної влади: сформована, «зріла» громадянська ідентичність є складовою довіри та відповідального ставлення громадян до влади і навпаки – влади до громадян, фундаментом гарантування їх прав і свобод (громадянська ідентичність передбачає готовність боротись за свої права та свободи), важливим чинником демократизації і раціоналізації дій влади.

Список використаних джерел.

1. Нагорна Л. Соціокультурна ідентичність: пастки ціннісних розмежувань / Л. Нагорна. – К., ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2011. – 272 с.

ЯРЕМЧУК НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА

*приват-доцент кафедри української та зарубіжної літератур
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського, к.філол.н.*

ІСКОВА МАРІЯ АНАТОЛІЇВНА

*магістр факультету української філології
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського*

ЕКЗОГЛОСНА МОВНА СИТУАЦІЯ УКРАЇНИ: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВИМІР

Проблема «суспільство та мова» на сучасному етапі розвитку соціолінгвістики зумовлює детальний аналіз взаємодії усіх рівнів мовної системи із соціальним фактором. Зворотній процес впливу мови на громадян, що охоплює усі сфери життя, акумулює культурно-історичний досвід нації та впливає на самосвідомість українців є невід'ємною складовою розвитку держави.

Явище двомовності, детерміноване історичними подіями та зовнішніми контактами, становить загрозу для становлення української ідентичності. Актуальність дослідження питання білінгвізму свідчить про необхідність прийняття нових рішень щодо незбалансованої мовної ситуації в межах Одеського регіону.

Мовознавець Фердинанд де Соссюр наголошував на зв'язку історії мови з історією суспільства, так як «...звичаї нації відображено у її мовному просторі, а з іншого боку, значною мірою саме мова формує націю» [1, с.113]. Розвиток культури та політичної історії визначають межі функціонування державної мови та її роль під час виникнення міжнародних контактів.

Постколоніальний стан країни – одна із вагомих причин деформації внутрішньої оцінки українцями комунікативного потенціалу лексичної системи і виражальних мовних засобів. Порушення нормативності та використання двох мов в різних сферах (залежно від обумовленого соціальною ситуацією комунікативного акту) спричинює поступову втрату носіями мовної компетенції.

Слід зазначити, що функціонально дві мовні системи в межах єдиного територіального простору «...не можуть бути тотожними – це суперечило б чинному в мові законові економії мовних засобів» [2, с.328]. Український лінгвіст М.П. Кочерган доводить, що двомовність не є тривалою, а лише перехідним етапом на одномовність, де одна з мов усувається. Тенденція до диференційованого вибору мовних засобів відбувається на рівні індивідуального білінгвізму ситуативно. Кількісний критерій мовної ситуації Південного регіону минулих років свідчив про критичний стан державної мови, зокрема про її витіснення з комунікативно придатних сфер вжитку.

Екзоглосна мовна ситуація є одним із можливих наслідків історичного-культурного розвитку, що став каталізатором порушення національної ідентичності. Ментальність та формування «колективного несвідомого» [3, с.72] народу відбувається впродовж багатьох віків, коли архетипи закладаються не лише у свідомості кожного окремого індивіда, а й у фіксованому мовному просторі.

Едуард Сепір, досліджуючи зв'язок мови та мислення, зробив висновок, що мова «...перетворюється на систему понять, яка дає змогу передбачити всі можливі елементи досвіду відповідно до певних прийнятих формальних правил» [1, с.191]. Відповідно до висновку вченого, ми усвідомлюємо деструктивний вплив на пізнавальну сферу індивіда двох мовних просторів, нашарування яких в межах єдиної системи призводить до зіткнення культурологічних антиномій та появи нових протиріч.

Ефективне подолання явища білінгвізму становить собою сукупність практичних заходів, спрямованих на утвердження української мови в усіх сферах життя громадян. Проведення мовної політики, спрямованої на свідомий вплив, передбачає втілення ідеологічних принципів щодо вирішення мовної проблеми у суспільстві.

Контроль медійної сфери та інформаційного простору є необхідною умовою для поступової трансформації внутрішньої оцінки мовців та зміни критеріїв суб'єктивного ставлення.

Література, як духовний потенціал для сучасників та майбутніх поколінь, відображає світоглядну позицію народу або окремих його представників та стан мовної системи на теперішньому етапі розвитку української держави. Увага до відповідності художнього тексту необхідним правописним нормам – крок до стандартизації мовного простору.

Отже, сучасний стан білінгвального середовища не є випадковим. Вирішення питання двомовності українських громадян потребує комплексний підхід до формування нової культурної концепції та контролю інформаційного середовища. Підвищення престижу державної мови вплине на позицію знецінення, негативної сугестії та подолання психоідеологічного опору.

Двомовність спричинює невизначену внутрішню ідентифікацію внаслідок руйнування меж між двома культурами, що містять споріднені елементи. Вироблення нової культурної концепції та закладення теоретичних основ національного питання розширить межі пізнання українцями своєї самобутності, що є важливим з огляду на процес глобалізації та розповсюдження космополітичних поглядів.

Список використаних джерел.

1. Кондрашев Н.А. История лингвистических учений / Н.А. Кондрашев. – М.: Просвещение, 1979. – 224 с.
2. Кочерган М.П. Загальне мовознавство: підручник, 3-тє видання / М.П. Кочерган. – К.: Академія, 2008. – 464 с.
3. Jung, Carl Gustav: Psychologische Typen. In: Gesammelte Werke. Walter-Verlag, Düsseldorf 1995, Paperback, Sonderausgabe, Band 6.

ЯЦЕНКО ВОЛОДИМИР АРХИПОВИЧ

*доцент кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ

YATSENKO VLADIMIR ARKHYPOVYCH

Associate Professor of the Dept. of the Humanities and Social and Political Sciences, Odessa Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, PhD in Public Administration

WAYS OF IMPROVING THE EFFICIENCY OF THE MANAGEMENT BY THE SPHERE OF RECREATION AND TOURISM

In the current economic and geopolitical conditions tourist destination can be a leading policy in Odessa Oblast and should be considered as an important part of the innovation development of the region in the long term being environmentally safe and cost-effective.

Today Odessa Oblast, which is on the further development of the tourism industry, has a relatively minor position among similar regions of the Black Sea with the traditionally high tourist attendance.

In this regard, the management of Odessa Oblast faces the problem of finding such forms and methods of management that would strengthen the market position of organizations involved in servicing tourists, contributing to further development of the sphere of tourism business.

Clearly articulated strategy for tourism development can provide high-quality services which meet international standards to make tourism competitive, achieve significant growth of domestic and inbound tourism.

Moreover, the intensification of tourism development will promote employment, revitalization of transport, increase the production of general use goods, create new jobs and stimulate the agricultural development and will be one of the major factors of socio-economic development of the region. In this context, the issues related to the organization of tourism industry management need to be urgently addressed.

Making effective management decisions requires, among other things, providing statistical and sociological data that will ensure effective use of local and state funding along with foreign investments.

In these circumstances, specific practical significance acquires sociological research on how to improve the efficiency of public administration.

However, the analysis of the literature showed that current studies are still not paying attention to solving problems of improving the management of the tourism industry.

In this regard, the development of theoretical and practical recommendations, the use of integrated assessment and determine ways to improve the efficiency of the tourism business in times of economic instability is a matter of great concern for public authorities.

This is driven by the objective need to develop new approaches to problem-solving process management to enhance the functioning of tourism that involves both the development and implementation of effective management measures aimed at increasing the volume and quality of tourism services and systematic improvement of the quality of services provided by tourism businesses. Lack of research of the problems of improving management efficiency tourism industry makes the study relevant.

The Concept of State Target Program of Tourism and Resorts for the period till 2022 focuses on need to create systemic conditions for the development of tourism and recreation industry to achieve its proper level and balance of intersectional linkages [1].

Tourism is an important attribute of human recreation and important, sometimes the main component of the economy of the region or state, which in turn is a powerful factor in the development of related industries. M.V. Grabar believes that the unbalanced mechanism of public tourism and recreation administration, lack of elaborated concepts of tourism destinations, management tools, limited budgets and the low level of capital investment to major tourist and recreational projects negatively affect the state of the industry [2]. So basic, in our view, is a problem that requires urgent solution to ensure the development of tourism and recreation. There is thus a need in focus on patterns of management mechanisms, which are caused by using a systematic approach in the management of tourist destinations in the Odessa Oblast and requires an understanding of the current state and the needs of industry.

Each type of tourist business has its own set of factors, which has a wide range of factors accelerating the development of tourism. Depending on the purpose of the trip and objects that are used or visited, there are such kinds of tourism as cultural, educational, wellness, sports, religious, ecological, rural and others [3]. In addition, the development of regional tourism depends on many factors, each of which has a positive or negative impact on the tourism industry. According to M.P. Malskoi, tourism is developing under the influence of factors of the tourism market, the formation of supply and demand, production of tourist products, etc., as well as environmental factors which are policy and law, including state policy and state regulation in the field of tourism, economy and finance, culture, sociodemographic change, development of trade, transport, infrastructure and scientific progress [4, p. 34].

The purpose of the article is setting and ranking factors that influence the development of tourism, identifying the main problems in the recreation and tourism sector, providing recommendations on changing the structure of tourism management in order to improve national and regional governance.

The statement of basic materials. The study was conducted in March 2016. Respondents were heads of the public authorities of the Odessa Oblast. 42 experts were interviewed. A survey was conducted by questionnaire. A specifically designed questionnaire was used for this survey. Respondents represented the opinion of the public authorities. Thus, this study is an expert survey that allows you to analyze the situation and trends in the tourism sector, which occur in the Odessa Oblast.

In order to obtain the most plausible data on complexity issues, was used an expert method as an effective way of obtaining quantitative and qualitative assessments which made good use in the study of tourism and recreation industry [5, p. 129-132; 6, p. 38-41].

Women are in the majority in the sample (52.6%). In the age structure most respondents are persons in the most active age from 21 to 35 years (54.2%), from 35 to 50 years – 28.4% above 50 – 17.4%. The study is the expert poll which allows to analyze the situation and trends in the tourism sector, which occur in the Odessa Oblast. The majority of questions concerning the assessment of Odessa region as the place of the tourism business.

Respondents were also asked to assess the state of the infrastructure (gas, water, sewage and electricity), state of roads, state of accomplishment, satisfaction of cultural needs, state of environment, public transport, health care, infrastructure for recreation and leisure, level of safety, including public safety.

Experts provided assessment of the individual components of the environment in which tourism industry in the Odessa Oblast is developing.

The most negative assessments were given to the following components of the environment for tourism development in the region, as infrastructure (gas, water, sewage and electricity) – 35.6%, the level of security, including public safety – 38%, satisfaction of cultural needs – 24.2% state of roads – 88.2% of respondents gave a «poor» rating to health care – 24.1%, state of accomplishment – 32%.

Answering the question: «What kind of tourism should be developed in the region?» respondents would prefer nature (21.1%), green rural and agro-tourism (18.4%), sports and festival – both 15.8%, respondents gave the smallest preference for extreme and business areas – both 2.7%.

Respondents were asked about what they believe prevents the development of tourism in Odessa Oblast. Most of them are inclined to think that the main obstacles to tourism development are: the state of roads and lack of transport (28.8%); general economic situation (15.3%); lack of financing (10.2%). It is important to note that the lack of public initiative and lack of skilled labor, in terms of respondents, are not circumstances that hinder tourism development.

Respondents named the most important sectors of the region: transportation services (24.1%), resort vacation (18,1%), and leisure, entertainment (15.5%). Least important areas were mentioned catering (2.6%) and trade (4.3%).

Responding to the question; «What kind of support should be applied for tourism development by local and regional authorities?» respondents noted promotion and creation of investment products as the first place for investment

(21.4%). In second place was defined support of infrastructure development (gas, water, sewage and electricity) (17.9%), tax breaks and financial incentives are on third place (14.5%).

The least support from local and regional authorities respondents consider in creating Centers for Business Services (0.9%).

Conclusions. From the analysis and research was formulated a number of conclusions and proposals for areas to ensure the effectiveness of tourism and recreation industry in Odessa Oblast.

The survey identified the most problematic issues in the tourism industry in the region.

In the first step it is necessary to develop regional nature, green rural and agro-tourism, sports and festival tourism.

State of roads, lack of transport, general economic situation and lack of financing – these factors most of all hinder the development of tourism in Odessa Oblast.

The major areas of activity for the area were called transport service, resort recreation and leisure activities.

The most urgent support in tourism development by local and regional authorities, in terms of respondents, need: investment promotion and creation of investment products, support infrastructure development (gas, water, sewage and electricity) as well as tax breaks and financial incentives.

The results of the survey indicate a high level of assessment of potential respondents for tourism development.

Important, in our view, the issue in public administration by tourist destination is the introduction and use of indicators of recreation and tourism. In the future, research should be carried out to determine the parameters for displaying the most important social, environmental and economic aspects.

References.

1. The concept of the State Target Program of Tourism and Resorts for the period until 2022. – [Electronic resource]. – Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/638-2013-%D1%80> (accessed 10 March 2017).

2. Marina V. Grabar; Systematic development of tourism and recreation in the region [Text]: Author. Dis. Candidate. Econ. Sciences: 08.00.05 / SHEI «Prykarpat. Nat. University named after Vasil Stefanik.» Ivano-Frankivsk, 2016. 20 p.

3. The Law of Ukraine «On Tourism» from 15.09.1995 number 324/95-VR. – [Electronic resource]. – Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%BD> (accessed 10 March 2017).

4. Malska M.P., Antoniuk N.V., Ganych N.M. International tourism and service industries / Malska M.P., Antoniuk N.V., Ganych N.M. – Kyiv. Znannya, 2008. 661 p.

5. Muzichenko-Kozlovska O.V. Economic evaluation of tourist attractiveness: [monograph] / Oksana Volodymyrivna Muzichenko-Kozlovska. – Novyi svit-2000, 2012, 176 p.

6. Volodchenko O.M. Using peer review to assess the effectiveness of popularization Ukraine as a tourist country / Volodchenko O.M. // Scientific Proceedings of the Institute of Journalism. – 2010. – № 41. – P. 38-41.

СЕКЦІЯ 4

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА НАПЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

ПРИХОДЧЕНКО ЛЮДМИЛА ЛЕОНІДІВНА

*завідувач кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д. держ. упр., професор*

КОМПЛЕКСНИЙ МЕХАНІЗМ ГОРИЗОНТАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Проведення комплексної децентралізації влади та реформування державного управління, що відбувається на часі в Україні, базується на запровадженні нової моделі управління регіональним розвитком, побудованій із використанням сучасних теоретико-методологічних підходів у вивченні системи регіонального управління. По-суті, децентралізаційні процеси, що відбуваються в нашій країні покликані передати на місця не лише повноваження та ресурсну базу, а і відповідальність місцевим та регіональним органам влади за постійний розвиток та пошук шляхів наповнення різного роду ресурсів на ввіреній їм території. Це передбачає необхідність формування комплексного механізму горизонтальної взаємодії в системі публічного управління [1]. З цією метою було здійснено побудову моделі такого механізму, що зумовило визначення на першому етапі умов, дотримання яких є необхідною та достатньою вимогою дієвості отриманого продукту. Зокрема, зосередження на реалізації таких пріоритетних складових, як наявності чітких структурних елементів та функціональної спроможності суб'єктів регіонального управління.

Щодо компонентів моделі комплексного механізму горизонтальної взаємодії в системі публічного управління в умовах децентралізації влади, то на сьогодні ними можуть бути такі, як демократизація державного устрою та інші зміни в системі координат функціонування держави, суспільна відповідальність, національна безпека, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, алокація ресурсів, інтелектуалізація, транснаціоналізація. Зазначені компоненти виступають як динамічні механізми організації та функціонування системи публічного управління, поєднання або взаємний вплив яких певним чином дозволяє визначати зміст та структуру моделі. Разом з тим, жодна модель не може надати абсолютно точного відображення реальності. Це стосується й моделі комплексного механізму горизонтальної взаємодії, розробка якої навіть за наявності найсучаснішої та найпрогресивнішої (причому як з точки зору розробників, так і опонентів) на сьогодні концепції не може вважатися успішною щонайперше, через відсутність відповідних теоретичних знань щодо майбутнього, що обумовлено об'єктивними та суб'єктивними чинниками.

Розроблена модель враховує той факт, що будь-яка організація має своє внутрішнє середовище, сильні і слабкі сторони якої визначають не лише здатність формулювати цілі, адекватні потребам регіонального розвитку, але й реалізовувати визначені завдання, отримувати очікувані результати діяльності. Тому, на нашу думку, доцільною є систематизація тих чинників, які справляють суттєвий вплив на умови, наявність та врахування яких сприятимуть функціонуванню комплексного механізму горизонтальної взаємодії регіонального управління. Мова про складові (концептуальна, функціональна та інституційна), які слід вважати векторами, за напрямками яких можливий подальший розвиток. Адже вони є динамічними, перебувають у постійних змінах.

Так, концептуальний вектор моделі комплексного механізму горизонтальної взаємодії в системі публічного управління в умовах децентралізації влади ґрунтується на засадах теорії політичних мереж, концепції демократичного врядування, системному підході та сучасних інформаційних технологіях. Серед найважливіших принципів визнано: децентралізацію державного управління, деконцентрацію владних повноважень, партнерство та кооперацію зусиль місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, концентрацію і раціональне використання ресурсного забезпечення, самоорганізацію, субсидіарність, відкритість і прозорість, звітність, стратегічне мислення, участь громадян і партнерство.

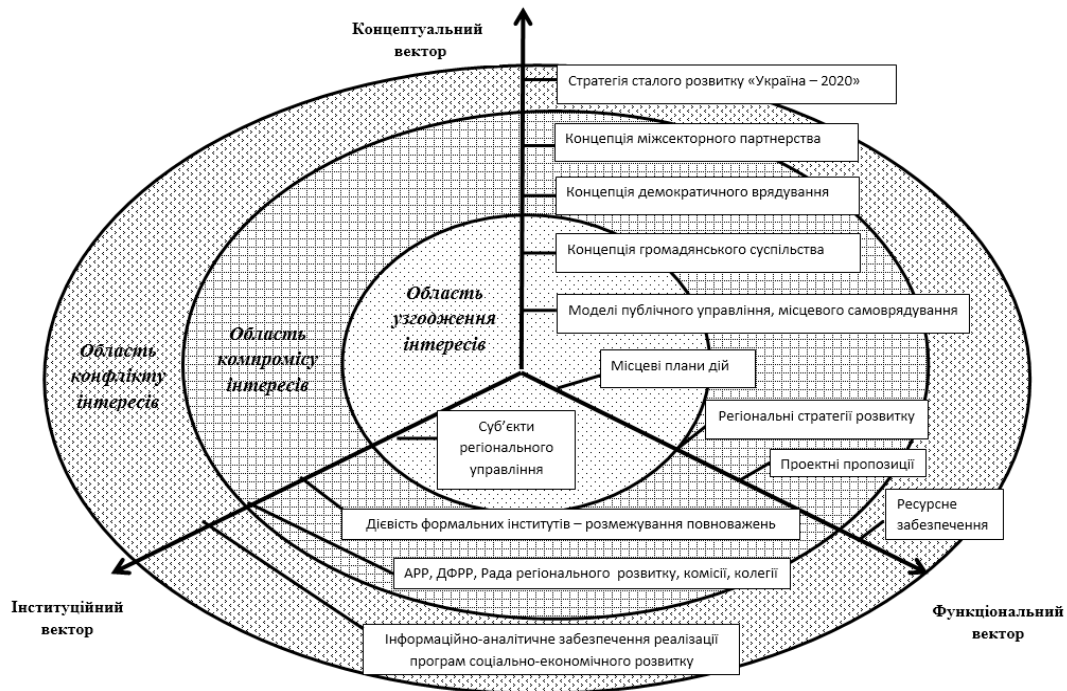

Рисунок 1 Модель комплексного механізму горизонтальної взаємодії в системі публічного управління

Концептуальні засади становлять також Стратегії, концепції, програми соціально-економічного розвитку та відповідна нормативно-правова база, що регламентує взаємне представництво інтересів та розмежування повноважень між центральними та місцевими органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування. Це означає, що концепції, теорії, принципи, концептуальні документи (європейські хартії та конвенції, вітчизняні нормативно-правові акти) продукує зовнішнє середовище. А в їх продовження на місцевому рівні приймаються конкретні плани дій у вигляді стратегій та програм соціально-економічного розвитку територіальної громади.

Інституційну складову сталого розвитку можна розглядати як систему з різними взаємозв'язками, а також як систему, якій властивий синергетичний ефект або ефект дисонації. В широкому інституційному контексті держава, приватний сектор, громадські організації та індивіди мають можливість діяти і впливати на дії один одного, виконуючи роль доповнюючих чинників. І в процесі координації вони мають спільно забезпечувати дієвість правил і норм на шляху реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». Така координація багатьох дійових осіб є необхідною для вирішення гострих проблем і досягнення сталого соціально-економічного розвитку.

Інституційну складову презентують такі формалізовані інститути, як Інститут Президента, Інститут державної служби, Інститут місцевого самоврядування, Інститут громадських організацій та органів самоорганізації населення, соціальний інститут – громадський контроль. А також Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР), Міжвідомча координаційна комісія з питань регіонального розвитку, Рада регіонального розвитку, яка є консультативно-дорадчим органом при Президентові України. До цих механізмів варто додати і нові інструменти регулювання регіонального розвитку – Офіси реформ (в подальшому перетворені в Центри місцевого самоврядування) та субвенцією на формування інфраструктури об'єднаних громад, кластерний підхід як публічний інструмент забезпечення ефективної взаємодії суб'єктів публічної політики при реалізації завдань державної політики регіонального розвитку.

На процес реалізації завдань та досягнення цілей державної регіональної політики суттєво впливає такий ключовий нематеріальний ресурс як здатність суб'єктів регіонального управління реалізовувати стратегії соціально-економічного розвитку. Це потребує розглянути третю, невід'ємну складову комплексного механізму горизонтальної взаємодії в системі публічного управління – функціональну, яка презентує способи реалізації цілісних управляючих впливів держави, відображає об'єктивні взаємозв'язки держави і регульованої суспільної системи. Тобто, фактично мова про ті ролі, які виконує державний апарат для того, щоб здійснити відповідний вплив на суспільну систему для досягнення поставлених цілей, про напрями, на яких здійснюється його владний вплив. А в кінцевому підсумку про діяльність, пов'язану з отриманням чітко визначеного кінцевого результату, який прямо відображає досягнення цілей та завдань органу державної влади. При цьому слід зазначити, що юридичне оформлення управлінських функцій полягає в їх закріпленості у компетенції державних органів. Таким чином, функціональна складова репрезентує функції, які виконують як органи виконавчої влади, так і органи місцевого самоврядування, держава в цілому.

Зокрема, держава виконує центральну роль як організатор розрізнених інтересів у багатьох галузях, відповідаючи національним цілям і погоджуючи конкуруючі інтереси усіх інших суб'єктів. Органи державної влади займаються процесом формального закріплення норм та правил, тим самим прискорюючи процес змін у

суспільстві згідно Стратегії сталого розвитку та одночасно забезпечуючи їх виконання [2]. Також органи державної влади забезпечують механізми дотримання громадськістю встановлених офіційних інститутів регіонального розвитку. Проте необхідно, щоб уряд, володіючи суспільно санкціонованими повноваженнями примусу, сам дотримувався встановлених ним правил. З цією метою і необхідна широка участь громадськості як контролюючого органу за виконанням державою її зобов'язань.

У цьому аспекті зростає роль громадських організацій, які можуть генерувати сигнали про неефективність функціонування механізму горизонтальної взаємодії в системі публічного управління та необхідність інституційних змін з метою корегування та адаптації законодавства до потреб суспільства, а також контролювати виконання урядом встановлених офіційних обмежень. Крім того, забезпечення соціальної захищеності також бере на себе держава, чому значною мірою сприяють громадські утворення. Тобто, мова про соціальні комунікації та громадський контроль. Таким чином, підсумовуючи, маємо зазначити, що концептуальна, інституційна та функціональна складові моделі комплексного механізму горизонтальної взаємодії в системі публічного управління є взаємодоповнюючими та взаємопов'язаними між собою.

Оптимальне визначення сутності моделі здійснюється на основі її функцій. Функції моделі відображають напрями цілеспрямованого впливу на зв'язки і відносини між різними компонентами моделі (інформативна, регулятивна, мобілізаційна, інтеграційна, прикладна тощо). Наприклад, інтеграційна функція забезпечує входження суб'єктів регіонального управління до інститутів державної служби, місцевого самоврядування, міжсекторного партнерства та ілюструє взаємозв'язки з іншими інститутами. Щодо прикладної функції, то вона виступає інструментом удосконалення запропонованого комплексного механізму шляхом створення умов реалізації стратегії сталого розвитку для певних практично-організаторських дій і т.п.

Комплексний механізм горизонтальної взаємодії в системі публічного управління в умовах децентралізації влади покликаний забезпечувати вирішення всього спектру економічних, соціальних, етнокультурних, екологічних, політичних, інших проблем розвитку територій в органічному взаємозв'язку. Зокрема його запровадження передбачає конструктивну взаємодію і координацію діяльності суб'єктів регіонального управління, яка сприятиме цілісності етносоціальних (етнокультурних) організмів, механізмів їх саморегуляції, що уже склалися; забезпечення належної соціально-економічної, демографічної, культурної та іншої самодостатності нових адміністративно-територіальних одиниць.

Список використаних джерел.

1. Приходченко Л. Система публічного управління України: механізми горизонтальної взаємодії / Л.Приходченко // Державне управління: теорія та практика [Електронний ресурс] : зб. наук. праць. – Вип. 2. – 2016. – Режим доступу: http://www.e-patp.academy.gov.ua/2016_1.html – Заголовок з екрана.
2. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 // Офіційний вісник Президента України від 20.01.2015. – 2015. – № 2. – Ст. 154. – С. 14

БРОНІКОВА СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

*завідувач кафедри мовної підготовки і комунікації в публічному управлінні
НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор*

ОГАНІСЯН МИХАЙЛО СЕРГІЙОВИЧ

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.філос.н., доцент.*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

В Україні вже досить тривалий час ведеться робота по формуванню ефективної етичної культури публічних службовців, і постійно фіксується відставання її рівня від міжнародних стандартів, простежується підміна основоположних понять та цінностей, нівелюється їх значення.

Як свідчать результати опитування, проведеного Інститутом Горшеніна спільно з представництвом Фонду Фрідріха Еберта в Україні та Білорусі на сьогодні в Україні найбільшою цінністю для її громадян є мир (56,6% українців), другою за значенням цінністю для українців є цінність людського життя (42,7%) [1].

Окрім загальнолюдських цінностей все більшу роль в нашому суспільстві відіграють політичні цінності, які виконують інтегративну, мотиваційну, контрольну, директивну, регулятивну та інструментальну функцію.

Оскільки легітимність, а відповідно й стабільність політичної системи суспільства напряму залежать від ступеня відповідності її цінностей цінностям політичної культури, то чим більше спільних цінностей поділяються всіма членами суспільства, тим ефективнішим є діалог між її суб'єктами, тим вище ступінь консенсусу між членами суспільства, між владою та народом.

Загалом, зміну цінностей досить важко прослідкувати в короткотривалій історичній перспективі, до того ж, загальновідомим є факт, що на швидкість відповідних змін впливають соціальні потрясіння, які відбуваються в суспільстві, зокрема військові дії, державні перевороти, економічні кризи тощо.

Зважаючи на те, що корпус публічних службовців вже майже 25 років перебуває під тиском соціально-економічних, політичних та інших трансформацій, а приблизно третина з чинного корпусу є «продуктом» посттоталітарного суспільства, з уже сформованими суспільними цінностями, їхня заміна проходить досить болюче.

Помічаємо і таку поведінкову особливість публічних службовців – щоб зорієнтуватися в швидкоплинному ціннісному середовищі, вони іноді демонструють етичні цінності «на вимогу», носіями яких вони фактично не є.

Крім того, для України характерною є швидкісна зміна регіональних еліт та часта зміна вектору державної зовнішньої та внутрішньої політики, а саме перехід від політики «багатовекторності» і «СНД», до «європейської інтеграції», що також породжує невпевненість публічних службовців та негативно впливає на формування стійких етичних цінностей.

Також, не варто забувати, що сучасний корпус публічних службовців постійно перебуває у фокусі інформаційної війни, як внутрішньої (між правлячою елітою та опозицією), так і зовнішньої (на міжнародному рівні), причому відбувається викривлення інформаційних потоків, яке негативно впливає на етичну культуру державних службовців.

При цьому однією із найбільших проблемних ціннісних категорій у взаємовідносинах між публічними службовцями та громадянами є «довіра».

Рівень довіри до державних інституцій на сьогодні є вкрай низьким. Так за оцінками дослідження проведеного соціологічною службою Центру Разумкова з 21 по 26 квітня 2017 року серед 2018 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України за винятком окупованих територій, Президенту країни довіряють 22% громадян, не довіряють – 71,9%; Уряду довіряють 12,8%, не довіряють – 81,9%, Національному банку – відповідно 11,7% і 81,5%), Верховній Раді – відповідно 9% і 86,6%, прокуратурі – відповідно 9,5% і 83,3%, судам – відповідно 7% і 86,6, Національному антикорупційному бюро України довіряють 21,3% опитаних, не довіряють – 64,8%; довіру до державного апарату (державних службовців) висловили 7,9% опитаних, не довіряють – 87% [2].

Отже, формування «позитивних» етичних цінностей є одним із першочергових завдань органів публічної влади. Зокрема, під час конструювання етичної інфраструктури сучасної публічної служби, на нашу думку, варто змістити акценти в бік відновлення довіри до влади, налагодження ефективної діалогової комунікації, забезпечення відкритості та доступності інформації, щодо діяльності публічної влади.

Список використаних джерел.

1. Чи близькі українцям європейські цінності: результати опитування // [Електронний ресурс].http://24tv.ua/chi_blizki_ukrayintsyam_yevropeyski_tsinnosti_rezultati_opituvannya_n844941
2. Президенту України довіряють 22% громадян, уряду – 13%, Раді – 9%– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/POLITICS/prezidentu-ukrayini-doviryayut-22-gromadyan-uryadu-13-radi-9-242814_.html

БУНИК МИКОЛА ЗИНОВІЙОВИЧ

*доцент кафедри української та іноземних мов
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ н., доцент*

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНІ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В НІМЕЧЧИНІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Адміністративно-територіальна реформа в Україні започаткована Законом «Про добровільне об'єднання територіальних громад» є важливим, але тільки першим кроком у зміні інституційних структур і культури управління органів врядування на місцевому рівні. Об'єднання територіальних громад і навіть збільшення їх фінансових ресурсів не означають автоматичного підвищення ефективності і покращення якості управлінської діяльності. Для досягнення цих змін потрібні інші кроки, в основі яких повинне лежати не тільки критичне переосмислення управлінської практики в Україні, а й детальне вивчення досвіду проведення реформ у інших країнах, зокрема – Німеччині.

Для висвітлення адміністративно-територіальних реформ в Німеччині ми обмежимося досвідом федеральної землі Мекленбург-Передня Померанія. Це зумовлено тим, що Німеччина складається з 16 земель, кожна з яких самостійно визначає модель місцевого самоврядування. Оскільки в межах однієї статті неможливо дослідити досвід усіх земель, для нашого аналізу ми обрали землю, яка до 1989 року була частиною Німецької Демократичної Республіки (НДР) і відповідно є близькою нам за стартовими умовами реформування. Також Мекленбург-Передня Померанія є співмірною з середньостатистичною українською областю (населення 1,6 мільйонів, площа 23 тис.км², що створює хороші умови для порівняння. Досвід адміністративно-територіальних реформ у цій землі може бути корисним для українських експертів у зв'язку з другим етапом реформ, пов'язаним з укрупненням районів і для порівнянням результатів об'єднання громад.

Земля Мекленбург-Передня Померанія була утворена внаслідок конституційного закону від 22 липня 1990 року, прийнятого парламентом тодішньої НДР [5]. Тобто, територіальні реформи у Східній Німеччині почалися зразу після падіння Берлінської стіни у листопаді 1989 року ще перед офіційним об'єднанням ФРН і НДР 3 листопада 1990 року. За аналогією з ФРН у НДР було створено шість федеральних земель, включно з Берліном.

До складу землі Мекленбург-Передня Померанія увійшли 31 округ (Kreise) та шість міст, які не входили до жодного округу (аналог міст обласного підпорядкування) бувших районів (Bezirke) Росток, Шверін і Нойбранденбург. Загалом земля складалася з 1118 громад, 91,4% з яких мали менше ніж 2500 населення. Така структура була визнана неефективною, тож вирішили провести адміністративно-територіальні реформи. 1992 року було дозволено створення спільних виконавчих органів управління. Планувалося, що самі територіальні громади не будуть об'єднуватися, а будуть створюватися тільки спільні виконавчі структури, сфера повноважень яких буде охоплювати в середньому 5000 мешканців [4]. Цього виявилось недостатньо і 1993 року було прийняте рішення про об'єднання округів. Як орієнтири для проведення реформи були визначені такі основні принципи: чисельність мешканців нових округів повинна була бути не менше 100 тисяч (до того найбільший округ нараховував 84000 населення, а найменший тільки 17000), відстань від громади до центру округу повинна складати не більше 40 км, максимум 55 км, управлінські органи округів мають знаходитися посередині їхніх територій, території старих округів мають увійти в нові без змін, у кожному окрузі має бути не більше 20 об'єднаних органів влади територіальних громад, повинні бути врахованими історичні традиції та природні обставини, міста, які входять до районів мають становити не більше 30% їхнього населення [2]. Внаслідок проведеної реформи 1994 року кількість округів була скорочена до 12. Середня площа округів склала 1890 км², середня кількість населення – 102100 мешканців на один округ [3]. Шість незалежних міст зберегли свій статус.

Постійне зменшення кількості населення і невтішний демографічний прогноз на майбутнє призвели до того, що вже в кінці 1990-х років заговорили про наступну реформу. Її проведення, однак, внаслідок різних політичних обставин постійно відкладалося. Тільки в липні 2010 року був прийнятий закон, який відповідав вимогам економічної доцільності та політичної прийнятності. За цим законом з вересня 2011 року кількість округів зменшувалася удвічі, а кількість незалежних міст утричі. Територія кожного нового округу склала в середньому 3800 км². Середня кількість населення кожного округу, за прогнозами, 2020 року буде більше 200 тисяч, а 2030 року – більше 190 тисяч. Населення отримало право на референдумі визначити назву новостворених округів, що збільшило зацікавленість і активність мешканців у проведенні реформи. За законом кожний округ отримував також 36 мільйонів євро додаткової фінансової допомоги, з яких 12 мільйонів йшли на реструктуризацію управління, 12 мільйонів на погашення боргів, і по 12 мільйонів отримали міста, які втратили статус адміністративних центрів округів [1].

Отже, починаючи з 1990 року у землі Мекленбург-Передня Померанія було проведено дві адміністративно-територіальні реформи. Кількість округів зменшилася з 31 до 6, а кількість незалежних міст з шести до двох. Кожний округ складається з громад, які управляються виконавчими органами влади (Ämter). На сьогоднішній день земля складається з 756 громад (на початку 90-х їх було 1118). Окрім двох вільних міст (Росток, Шверін) ще 38 з цих громад є достатньо спроможними, щоб утримувати власні виконавчі органи. 716 громад об'єднали управлінські структури і створили 76 виконавчих органів управління. Суть такої структури полягає в тому, що громади зберігають свій статус і свою ідентичність. Кожна громада обирає собі голову і депутатів. Але малі громади, щоб ефективно управляти своїми справами створюють спільні органи виконавчої влади, завдання для яких визначають представники (голови) громад. Тобто об'єдналися не громади, а тільки органи виконавчої влади. Укрупнення округів оптимізувало управлінську структуру, але, практично, не призвело до зменшення витрат коштів на утримання управлінського апарату загалом.

Отже, навіть такі країни загального добробуту як Німеччина змушені проводити реформи, щоб відповідати вимогам часу. Українським реформаторам важливо зрозуміти, що реформи не є одномоментним актом, вони не закінчуються з прийняттям закону чи зміною адміністративно-територіальної структури, це постійний процес вдосконалення і роботи над помилками.

Список використаних джерел.

1. Gesetz zur Schaffung zukunftsfähiger Strukturen der Landkreise und kreisfreien Städte des Landes Mecklenburg-Vorpommern (Kreisstrukturgesetz) vom 12. Juli 2010 www.regierung-mv.de/serviceassistent/download?id=25131
2. Landtag Mecklenburg-Vorpommern, Drucksache 1/2681 1993, S. 1–30.
3. Landtag Mecklenburg-Vorpommern, Drucksache 1/3243, 1993 S. 40.
4. Scheele, Christopher Die kommunale Ebene in Mecklenburg-Vorpommern / Politik in Mecklenburg-Vorpommern. Hrsg. Martin Koschkar, Christian Nestler Christopher Scheele Rostok: Springer 2013. – S. 269-300.
5. Verfassungsgesetz zur Bildung von Ländern in der Deutschen Demokratischen Republik http://www.wahrheiten.org/media/pdf/dokument_laendereinfuehrungsgesetz.pdf

ВАСИЛЬСВ ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

*здобувач кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентіві України*

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ВІДНОСИН У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Дослідження проблематики публічно-управлінських відносин у сфері формування представницьких органів влади пов'язане з використанням різних методів та методик аналізу емпіричного матеріалу, що розкриває зміст та основні напрямки діяльності суб'єктів, які беруть участь у системі управлінських відносин. За їх допомогою встановлюються функціональні особливості, котрі в концентрованому виразі відбивають ті чи інші аспекти цих

відносин. Слід зауважити, що виділення відповідного сегменту управлінських відносин за ознакою того чи іншого методу аналізу є дещо умовним, оскільки мова йде про дослідження цілісного системного явища, яке в логічному та історичному контексті змінюється. Причому, кожний із виділеного сегменту фіксує ту чи іншу сторону публічно-управлінських відносин.

Маючи на увазі те, що, як зауважує Ю. П. Сурмін методи аналізу являють собою способи отримання знань про об'єкт, процес, явище через його розділення на частини та вивчення їх особливостей та взаємозв'язків [1, с. 310]. В узагальненому вигляді їх функціональні особливості можна представити як історичні, виробничі та управлінські методи дослідження.

Так, історичний метод дозволяє розглянути систему публічно-управлінських відносин у державній політиці у сфері формування представницьких органів влади впродовж важливих етапів історичного розвитку – від самого зародження представницьких органів влади до сьогодення. За допомогою цього методу можна простежити, яким чином змінювались форми та методи діяльності управлінських структур на кожному конкретному історичному етапі.

Вибір наступних методів дослідження обумовлений врахуванням особливостей виробничої інфраструктури. При цьому специфіка економічних, соціальних складових інфраструктури накладає свій відбиток на зміст та умови відносин між владними інституціями. Саме їх впливом забезпечується гальмування сприяння економічному і соціальному розвитку даного територіального утворення. При використанні методів дослідження, що розкривають особливості впливу публічно-управлінських структур на виробничу діяльність, обов'язково враховується безпосередній чи опосередкований вплив влади на виробничі та соціальні сфери. У даному випадку владні інститути користуються трьома специфічними сферами впливу: активізацією, стимулюванням чи регулюванням. Функціональна особливість управлінських структур в даному випадку залежить від використання інструментальної бази стимулювання чи стримування виробництва, або активізації владного впливу, який ініціює ініціативу виробничих структур чи своєю регуляторною діяльністю досягає гармонізації поліпшення соціальних і економічних інфраструктур.

Структурно-функціональні методи аналізу дозволяють створити умови для діагностики діяльності управлінських структур у напрямку або їх оптимізації, або розширення чи звуження, що вдосконалює систему впливу управлінських структур на соціально-економічний розвиток певного населеного пункту. Важливою умовою структурно-функціональної діагностики є максимальне наближення владних органів до населення, що дозволяє врахувати нагальні потреби людей, які мешкають на даній території.

Управлінський потенціал має чи не найважливіше значення в системі організації влади, зокрема, представницької, тому врахування всіх складових, що впливають на систему управління, є важливою дослідницькою вимогою, котра забезпечує можливість визначити міру та обсяг управлінської складової в системі публічно-управлінських відносин у сфері формування представницьких органів влади. Адже одним із основних елементів управлінської складової є надання якісних публічно-управлінських послуг [2].

Публічно-управлінські відносини у сфері формування представницьких органів влади є об'єктом дослідження багатьох наукових дисциплін: історії, економіки, соціології, публічного управління та адміністрування, політичних наук, кожна із яких має свою специфіку методології та методики дослідження.

Список використаних джерел.

1. Сурмін Ю. П. Методи аналізу // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 2 : Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. – 2011. – 692 с. – С. 310-311.
2. Куц Ю. О. Якість надання управлінських послуг як чинник ефективності місцевого управління // Державне будівництво. – 2011. – № 2. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2011-2/index.html>.

ГЕРАСИМЮК КОСТЯНТИН ХАРИТОНОВИЧ

начальник відділу з питань персоналу апарату Вінницької облдержадміністрації, к.держ.упр.

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

В умовах впровадження децентралізації ключового значення набуває проблема недосконалої територіально-управлінської системи України, так як вона і є основою, на базі якої мають відбуватися ті чи інші зміни. Одними з головних перешкод на цьому шляху є як бажання деяких науковців та практиків без змін екстраполювати зарубіжний досвід на вітчизняних теренах, так і прийняття невиважених рішень, ігнорування громадської думки тощо. Зазначені проблеми обумовлюють необхідність вибору оптимальної моделі територіально-управлінської системи в Україні, механізмів державного управління її впровадження, а також швидка адекватна відповідь органів влади всіх рівнів на виклики, спричинені цим вибором в умовах зовнішніх та внутрішніх загроз.

Сучасні науковці багато уваги приділяють питанням реформування територіально-управлінської системи України – від теоретико-методологічних питань територіальної основи публічної влади до практичних аспектів реформування територіального поділу в Україні.

Проте, не зважаючи на значний доробок дослідників в галузі реформування територіально-управлінської системи України, залишаються не до кінця вирішеними проблеми залежності територій від центру, інфраструктура новостворених об'єднаних громад, правова урегульованість створення, діяльності цих громад тощо.

Так, експерти Реанімаційного пакету реформ визначили цілий ряд проблем проведення децентралізації в Україні: недосконалість виборчого процесу в об'єднаних територіальних громадах; недоліки перспективних планів формування територій громад Автономної Республіки Крим, області; визнання спроможності громад та їх фактична спроможність; фінансування спроможних громад; політизація процесу добровільного об'єднання територіальних громад; низька інституційна спроможність новостворених громад; некомплексне об'єднання [3, с.16-23].

Погоджуючись з думкою експертів, ми акцентуємо увагу на тому, що територіально-управлінська система будь-якої держави, в тому числі й України, має базуватися на виваженому законодавстві. Так, в Україні сьогодні для проведення децентралізації напрацьовано значну нормативно-правову базу (закони «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про співробітництво територіальних громад», «Про місцеве самоврядування»; Методика формування спроможних територіальних громад тощо). Проте вони мають ряд недоліків, які негативно впливають на процес децентралізації.

Власне, навіть на теоретичному рівні не існує єдиного підходу до розуміння публічних послуг і визначення їх сутності [1]. Якщо ж виходити з того, що в «сервісній» державі всі послуги (державні, муніципальні, адміністративні, соціальні) мають бути однаково доступні для всіх громадян, то при об'єднанні громад, куди буде входити, наприклад, районний центр з його інфраструктурою, такі послуги будуть більш доступніші його жителям, ніж в тих громадах, які будуть створені через об'єднання простих сільських рад.

Крім того, виникають майнові питання: об'єднанні територіальні громади з центром в селищі/ місті, яке є одночасно центром адміністративного району, але не об'єднують всіх територіальних громад одного району, зазвичай починають процедуру прийняття майна (будинків культури, медичних закладів, позашкільних закладів освіти тощо) цього району [2]. Таке майно передається безкоштовно об'єднаній громаді, хоча є власністю всіх громад району. Згоду на передачу такого майна дають також громади, члени яких отримують послуги в цих закладах. Проте, через якийсь час певні громади можуть увійти в інші об'єднанні громади, або вийти з них. Це вже будуть інші юридичні особи. Яким чином будуть дотримані права їх членів в користуванні цими об'єктами та надаваними ними послугами?

Складнощі з фінансуванням та майновими питаннями виникають і тоді, коли громади починають об'єднуватися не у відповідності до Перспективного плану формування територій громад Автономної Республіки Крим, області.

Невирішеним питанням залишається також проблема виходу тієї чи іншої громади з об'єднаної територіальної громади [2].

Таким чином, з метою формування ефективного впровадження децентралізації в Україні, на нашу думку, на сучасному етапі слід законодавчо визначити: поняття «публічні послуги» та чіткий їх перелік; процедуру фінансування об'єднаних територіальних громад, які були створені не у відповідності до Перспективного плану формування територій громад Автономної Республіки Крим, області; процедуру користування спільним майном, яке належить громаді району, після формування об'єднаних територіальних громад, а також при виході тієї чи іншої громади з об'єднаної; процедуру виходу громад з уже сформованих об'єднаних територіальних громад, з метою дотримання принципу добровільності.

Список використаних джерел.

1. Ковальова Ю.О. Поняття публічних послуг та їх місце у розбудові «сервісної» держави // [Електронний ресурс] // Адміністративне право і процес: науково-практичний журнал, заснований Київським національним університетом імені Тараса Шевченка. – Режим доступу: <http://aplaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/1-11-2015/item/429-ponuyattya-publichnykh-posluh-ta-yikh-mistse-u-rozbudovi-servisnoyi-derzhavy-kovalova-yu-o>

2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР/ [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997. – № 24 (ст.170). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr/page6http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr/page6>

3. Реформи під мікроскопом: 2015 рік / За ред. міського В. В., Галушки О.М.. – К.: Інститут Медіа права, 2015. – 88 с.

ГОНЧАРУК НАТАЛІЯ ТРОХИМІВНА

*професор кафедри державного управління та місцевого самоврядування
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор, Заслужений діяч науки і техніки України*

АРХИПЕНКО ІВАН МИХАЙЛОВИЧ

*доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Основною метою курсу реформ в Україні є досягнення європейських стандартів і норм в усіх сферах життя суспільства. Реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади в Україні є однією із найскладніших реформ, оскільки охоплює всі сфери: адміністративно-територіальний устрій, територіальну основу організації влади, зміну повноважень органів державної влади й органів місцевого самоврядування, бюджетної й податкової систем, земельних відносин, гуманітарної й соціальної сфери тощо. Основні напрями

реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади сьогодні визначено в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [2], низці інших актів законодавства.

У Концепції реформування місцевого самоврядування зазначено, що реформування місцевого самоврядування передбачає: визначення повноважень органів місцевого самоврядування, що утворюються в адміністративно-територіальних одиницях базового, районного та обласного рівня, на засадах субсидіарності з урахуванням їх спроможності здійснювати такі повноваження і рівня їх фінансового забезпечення, а також повноважень місцевих органів виконавчої влади; удосконалення механізму здійснення жителями відповідних адміністративно-територіальних одиниць контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування; визначення на законодавчому рівні вимог до якості адміністративних та соціальних послуг, що надаються населенню органами місцевого самоврядування базового та регіонального рівня, критеріїв оцінювання їх якості; забезпечення визначення на законодавчому рівні порядку здійснення місцевими органами виконавчої влади контролю за виконанням органами місцевого самоврядування Конституції і законів України; утворення об'єднаних територіальних громад згідно із законодавчо визначеною процедурою з власними органами місцевого самоврядування, зокрема виконавчими органами рад [2]. Децентралізація передбачає передачу значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування задля того, щоб якомога більше повноважень мали ті органи, що ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найбільш успішно. У результаті реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади основою нової системи місцевого самоврядування мають стати об'єднані територіальні громади, які утворюються на добровільній основі за законодавчо визначеною процедурою з власними органами самоврядування, у тому числі виконавчими органами рад. У населених пунктах, жителі яких не отримали статусу територіальної громади, мають бути сформовані органи самоорганізації населення, які входять до системи органів місцевого самоврядування відповідної територіальної громади.

Враховуючи це, можна виокремити п'ять основних напрямів реформування місцевого самоврядування та децентралізації влади в Україні. По-перше, необхідно визначити територіальну основу органів місцевого самоврядування та виконавчої влади, створити трьохрівневу систему адміністративно-територіального устрою в Україні; по-друге, розмежувати повноваження між органами місцевого самоврядування різних рівнів, передати найбільш важливі для людей повноваження на найближчий для них рівень, так, щоб кожен рівень місцевого самоврядування мав свої виключні повноваження; по-третє, розмежувати повноваження між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, передати основні повноваження органам місцевого самоврядування, створити інститут префектів, позбавити органи місцевого самоврядування та органи виконавчої влади від невласливих їм функцій, залишити виконавчій владі лише контрольні-наглядові функції; по-четверте, визначити, скільки ресурсів потрібно на кожному рівні, повністю оновити бюджетну систему таким чином, щоб громади мали власні бюджети, можливість об'єднувати зусилля і фінанси задля розвитку територій та інших нагальних питань; по-п'яте, зробити органи місцевого самоврядування підзвітними перед виборцями за ефективність своєї діяльності, а перед державою – за законність прийнятих рішень [5].

Слід зазначити, що останні два роки в Україні процес децентралізації влади відбувається досить швидкими темпами. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на серпень 2017 року показав, що беззаперечним успіхом реформи стало суттєве зростання місцевих бюджетів: з 68,6 млрд грн. у 2014 році до прогнозованих 170,7 млрд. грн. у 2017 році. Це дає нові фінансові можливості для розвитку українських міст і сіл, для посилення спроможності громад, а отже і для поліпшення рівня послуг мешканцям. Станом на 01.10.2017 р. уже створено 614 об'єднаних територіальних громад, з яких у 201 об'єднаній територіальній громаді 29 жовтня цього року відбудуться перші місцеві вибори. За прогнозними оцінками Мінрегіону, до кінця 2017 р. буде утворено понад 660 об'єднаних територіальних громад, що об'єднують більше 3 тис. громад (27,1% від загальної кількості громад, що функціонували на 01.01.2015 р.) та близько 4 млн. населення (14% від загальної кількості населення України). За цей період з 490 районів України у 308 районах відбулося добровільне об'єднання територіальних громад – утворено 614 ОТГ; у 103 районах відбулося об'єднання більше 50% територіальних громад району; у 5 районах 5 областей об'єдналися усі територіальні громади району (Апостолівський Дніпропетровської, Орхівський Запорізької, Горностаївський Херсонської, Летичівський Хмельницької, Куликівський Чернігівської області).

Процес добровільного об'єднання територіальних громад, укрупнення адміністративно-територіальних одиниць базового рівня, який відбувається на сучасному етапі відповідно до закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», впливає на трансформації територіального устрою і субрегіонального рівня, а тому необхідні зміни системи органів представницької та виконавчої влади районного рівня. Відповідно до Конституції України, утворення, ліквідація, а також встановлення і зміна меж районів є повноваженнями Верховної Ради України [1; 3]. Віце-прем'єр-міністр – Міністр регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ **Геннадій Зубко** на засіданні профільного парламентського комітету зазначив, що саме народні депутати мають прийняти рішення щодо вирішення даного питання і підкреслив, що наразі існує чотири варіанти подальших дій Верховної Ради: перший – змінити адміністративно-територіальний устрій районного рівня в межах усієї країни або території окремих областей, другий – ліквідувати окремі райони, у яких всі територіальні громади об'єдналися, третій – законодавчо врегулювати та достроково припинити повноваження райрад у районах, де всі громади об'єдналися в одну об'єднану територіальну громаду, четвертий – утворити новий район шляхом об'єднання в один район територій двох і більше суміжних районів (законопроект № 6636) [4]. На наш погляд такі зміни мають бути врегульовані шляхом прийняття закону про адміністративно-територіальний устрій України. Зміна адміністративно-територіального устрою сприятиме ефективності використання бюджетних коштів, скороченню апарату тощо.

Кінцевим результатом реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади буде покращення життя українських громадян, побудова в умовах розвитку глобалізаційних процесів сучасної, ефективної, конкурентоздатної держави, надання мешканцям територіальних громад якісних і доступних адміністративних та соціальних послуг.

Список використаних джерел.

1. Конституція України : прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К. : Україна, 1996. – 119 с.
2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. N 333-р . – [Електронний ресурс] – Режим доступу : // www.kmu.gov.ua.
3. Про добровільне об'єднання територіальних громад: закон України від 05 лютого 2015 р. № 157. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Про порядок утворення, ліквідації, встановлення і зміни меж районів: проект закону України № 6636 від 22. 06. 2017 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. П'ять необхідних кроків децентралізації. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.minregionbud.gov.ua.

ЄЛЬЧІЄВА ОКСАНА РУСЛАНІВНА

*аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ НА ПЕРШОЧЕРГОВОМУ ЕТАПІ СТВОРЕННЯ МЕХАНІЗМУ НАДАННЯ ЯКІСНИХ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

З прийняттям Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 № 157-VIII розпочався процес створення об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) [3; 7].

Одним із пріоритетних завдань новостворених ОТГ є наближення надання соціальних послуг до жителів населених пунктів, які входять в ОТГ. Разом з цим зі створенням ОТГ постало питання про зміну механізму надання соціальних послуг жителям ОТГ з централізованого до децентралізованого.

В період переходу до створення нового децентралізованого механізму надання соціальних послуг виникає ризик неотримання жителями населених пунктів, які входять в ОТГ, необхідних їм соціальних послуг, які вони звикли отримувати за старої централізованої системи. Оскільки, не завжди центри надання соціальних послуг, які створюються в ОТГ, можуть надати повний спектр соціальних послуг які надавав раніше єдиний професійний надавач соціальних послуг на території району, міста – територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг), наприклад послуга стаціонарного догляду в стаціонарних відділеннях терцентру, послуга денного перебування. Жителі ОТГ мають отримувати повний спектр якісних соціальних послуг, яких вони потребують.

З метою забезпечення виконання повноважень у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей у виконавчому органі сільської, селищної, міської ради, що представляють об'єднані територіальні громади, що створені згідно із законом і перспективним планом формування територій громад або визнані відповідно до закону Кабінетом Міністрів України спроможними створюється відповідальний підрозділ (посадова особа), який (яка) забезпечує реалізацію державної політики у сфері соціального захисту населення (далі – відповідальний підрозділ/ відповідальна особа) [1; 4; 5].

Разом з цим, на даний час не в кожному ОТГ є такий відповідальний підрозділ або особа. Як, приклад станом на 01.10.2017 в Миколаївській області створено 20 ОТГ і тільки в 8 ОТГ створено структурний підрозділ (сектор, відділ) з питань соціального захисту.

Основними завданнями відповідального підрозділу/ відповідальної особи доцільно визначити, зокрема, розгляд заяв осіб, які опинилися в складних життєвих обставинах, про отримання соціальних послуг і підготовку проекту рішення про надання соціальних послуг або відмову в їх наданні [4; 5].

Передбачається, що безпосереднє надання соціальних послуг забезпечуватимуть надавачі соціальних послуг, зокрема: територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг), центри соціальних послуг, недержавні організації, що надають соціальні послуги, фізичні особи підприємці.

Основними завданнями надавачів соціальних послуг мають бути:

- визначення індивідуальних потреб отримувача соціальних послуг;
- складання індивідуального плану надання соціальних послуг;
- укладання договору між надавачем та отримувачем соціальних послуг;
- забезпечення якісного надання соціальних послуг відповідно до державних стандартів соціальних послуг;

- внутрішній моніторинг та оцінка якості надання соціальних послуг [4; 5].

Важливим також залишається вирішення кадрового питання, оскільки знайти висококваліфікованих спеціалістів, які б працювали в сільській місцевості (більшість ОТГ створена саме в сільській місцевості), є проблемою. Необхідним є збереження фахівців з соціальної роботи, соціальних працівників, які працюють в територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) та центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Миколаївська область є особливим регіоном, в якому фахівці з соціальної роботи працюють в кожному населеному пункті з 1996 року [6], тому важливим є досвід кожного фахівця з соціальної роботи. Передбачається, що в процесі децентралізації вони мають перейти на роботу в виконкомі ОТГ, новостворені центри надання соціальних послуг. Проте це право, а не обов'язок голови ОТГ.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про соціальні послуги» від 19.06.2003 № 966-IV соціальний працівник – професійно підготовлений фахівець, що має необхідну кваліфікацію у сфері соціальної роботи і надає соціальні послуги. Різноманітність видів соціальних послуг потребує комплексної підготовки соціальних працівників з різних галузей знань [2]. Тому необхідно створювати належні умови для професіоналів, які б змогли працювати в ОТГ.

Окремого дослідження потребують програми соціального захисту населення ОТГ, зокрема програма зайнятості населення, комплексна програма соціального захисту населення, програми щодо медичного, соціального забезпечення, адаптації, психологічної реабілітації, професійної підготовки (перепідготовки) учасників Антитерористичної операції на Сході України, в яких рівень соціальних послуг не може бути нижче, ніж був передбачений в обласних програмах соціального захисту населення (наприклад «Безбар'єрна Миколаївщина», «Турбота» тощо).

Вирішення зазначених проблемних питань є обов'язковою передумовою створення механізму надання якісних соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах.

На цей час, за поданням департаменту соціального захисту населення Миколаївської облдержадміністрації Куцурубську сільську раду (ОТГ) внесено до загальноукраїнського списку громад для впровадження моделі адміністрування надання послуг із соціальної підтримки населення [5]. В рамках пілотного проекту щодо діяльності ОТГ у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей роботу буде спрямовано на створення базового рівня типової моделі надання соціальних послуг.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР/ [Електронний ресурс]: -. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України « Про соціальні послуги» від 19.06.2003 № 966-IV / [Електронний ресурс]: -. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-15>.
3. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 № 157-VIII / [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
4. Наказ Міністерства соціальної політики від 19.01.2016 №26 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення» / [Електронний ресурс]: -. Режим доступу: <http://www.msp.gov.ua/documents/497.html>
5. Наказ Міністерства соціальної політики від 21.06.2017 №1030 «Про деякі питання діяльності об'єднаної територіальної громади щодо надання послуг з соціальної підтримки населенню» / [Електронний ресурс]: -. Режим доступу: <http://www.msp.gov.ua/files/1030.pdf>.
6. 3 історії соціального захисту населення на Миколаївщині: Добірка матеріалів/Загал.ред. Ю.О.Шклярський. – Миколаїв:2001. – 40 с.
7. Децентралізація влади / [Електронний ресурс]: -. Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua>.

ЗАКОРЧЕМНА ОЛЕНА ВІТАЛІЙВНА

*аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ КОНСУЛЬТАТИВНО-ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ

Питання взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства на сучасному етапі розвитку держави стають все актуальнішими. Зокрема, одним із організаційних механізмів такої взаємодії є консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи, які створюються при органах публічної влади (або органами публічної влади). Аналіз останніх досліджень, публікацій науковців виявив відсутність чіткого визначення консультативних, дорадчих, консультативно-дорадчих та інших допоміжних органів, що приводить до плутанини чи підміни даних понять та спостерігається ототожнення їх розуміння.

В Україні існує ряд нормативно-правових актів, які регламентують утворення, функціонування консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів та служб при органах публічної (зокрема виконавчої) влади, проте вони не встановлюють чітких меж цих понять, та стає зрозумілим, що «консультативний орган» має відрізнятися від «дорадчого органу» завданнями, повноваженнями та функціями. З метою визначення відмінностей цих понять слід розглянути етимологію похідних слів «консультативний» та «дорадчий».

Відповідно до словників іншомовних слів слово «консультативний» походить від латинського «consultare = радити» та означає дорадчий [4, с. 317]. Етимологічний словник української мови надає наступне визначення «консультація, консультант, консультативний, консультаційний, консультувати – запозичено з західноєвропейських мов; німецька Konsultation, французька англійська consultation походять від латинського consultatio «нарада; розгляд; звернення за порадою», пов'язаного з дієсловом consulto «раджуся; обмірковую; прошу поради» [2, с. 555]. Згідно з тлумачними словниками української мови [6] та новим словником іншомовних слів [4] слово «консультація» походить від латинського consultation (нарада) та трактується як «1. Порада фахівця з якого-небудь питання [4, с. 318; 6, с. 456]. 2. Подавання (або надання) порад з яких-небудь питань; консультування [6, с. 456]. 3. Установа, у якій фахівці дають поради, вказівки з певних питань» [6, с. 456]; «надає допомогу населенню»; 4. Нарада фахівців із якого-небудь питання [4, с. 318].

Таким чином, все вище сказане дозволило дати наступне визначення консультативного органу – об'єднання фахівців з певної галузі знань, з метою розгляду та обговорення проблемних питань, задля надання кваліфікованих порад з окремих питань.

Трактування слова «дорадчий» надають тлумачні словники в наступному вигляді «який має право лише обговорювати питання, а не вирішувати його» [5, с. 592], а також «давати поради» [6, с. 256]. Етимологічний словник української мови зазначає «рада, ...[дорадець], «порадник», дорадник, дорадчий... запозичено через посередництво давньопольської або давньочеської мови із середньовісньонімецької; середньовісньонімецька *rat* «рада» (нижньонімецька *Rat* «рада, вказівка, порада») споріднене з давньоанглійською (англосаксонською) *gæd* «порада, допомога, вигода, користь», *gædan* «радити», дієсловом *gad* «рада, міркування; засіб», *gada* «радити, допомагати», голландська *raad* «рада, радник, план», готська *garedan* «засдалегідь потурбуватися», *urgedan* «вигадувати», ірландська *imm-radim* «обдумую»...» [2, с. 11-12].

Відповідно до юридичної енциклопедії «дорадчий голос» це «право громадянина брати участь у роботі органів державної влади, місцевого самоврядування, політичних партій, об'єднань громадян, а також міжнародних організацій без можливості голосувати при прийнятті рішень» [7, с. 292].

З огляду на проведений аналіз, поняття «дорадчий орган» можна трактувати як колегіальний орган при органах публічної влади, метою створення якого є спільне обговорення будь-яких питань та проблем, із залученням інститутів громадянського суспільства.

Водночас, великий сучасний англо-український українсько-англійський словник надає переклад «дорадчий – advisory, deliberative, consultative» [1, с. 691] та «консультативний – advisory, consultative». Оксфордський розширений словник сучасної англійської мови [8] та новий словник Вебстера і тезаурус англійської мови [9] дають наступні визначення «advisory – having the power to advise : an advisory committee» (переклад: дорадчий – який має право радити) [8, с. 19; 9, с. 12]; «consultative – giving advice or making suggestions; a consultative committee» (переклад: консультативний – давати поради або вносити пропозиції) [9, с. 248]; «deliberative 1. appointed of debate or deliberation» (переклад: дорадчий – призначений для дискусії чи обговорення) [9, с. 253]. Практичний словник синонімів української мови приводить синоніми «радити, давати пораду, дораджувати, консультувати» [3, с. 351]. Таким чином, хоча слова «консультативний» та «дорадчий» є синонімами, однак у випадку з поняттями «консультативний орган» та «дорадчий орган» є суттєві відмінності.

Застосовуючи системний підхід до трактування поняття «консультативно-дорадчий орган» можна стверджувати, що його значення є ширшим ніж сукупність понять «дорадчий орган» чи «консультативний орган» та для надання визначення потребує всебічного аналізу.

Список використаних джерел.

1. Великий сучасний англо-український українсько-англійський словник / [А. П. Загнітко, І. Г. Данилюк ; ред. Ю. В. Жиронкіна, Н. В. Хроменко]. – Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2008. – 1008 с.
2. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / [ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко]. – К. : Видавництво «Наукова думка», 1985. – Т. 2 : Д-Копці – 1985. – 571 с.
3. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови / Святослав Караванський – 3-те вид., опрацьоване і доповн. – Львів : БаК, 2008. – 512 с.
4. Новий словник іншомовних слів : близько 40000 сл. і сполучень / [Л. І. Шевченко, О. І. Ніка, О. І. Хом'як, А. А. Дем'янюк] ; за ред. Л. І. Шевченко – К. : Арій, 2008. – 672 с.
5. Новий тлумачний словник української мови : у трьох томах 200000 слів / [уклад. В. Яременко, О. Сліпушко]. – 2-ге вид., виправлене. – К. : Вид-во «АКОНІТ», 2008. – Т. 1. – 2008. – 926 с.
6. Тлумачний словник української мови : Понад 12500 статей (близько 40000 слів) / [уклад.: Л. Г. Боярова, В. К. Войнов, О. О. Дудука та ін.] ; за ред. д-ра філологічних наук, проф. В. С. Калашника. – 2-ге вид., випр. і доп. – Х. : Прапор, 2004. – 992 с.
7. Юридична енциклопедія : в 6 т. / [редкол. : Ю.С.Шемшученко (голова редкол.) та ін.]. – К. : «Укр. енцикл.», 1998. – Т. 2: Д-Й. – 1999.
8. Hornby A.S. Oxford advanced Learner's Dictionary of Current English : [editor Jonathan Crowther] – fifth edition – Oxford university press, 1995 (2nd impression) – 1428 p.
9. New Webster's dictionary and Thesaurus of the English Language – Danbury, Ct : Lexicon publications, inc., 1993. – 1248 p.

ІГНАТ ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

*аспірант кафедри менеджменту та управління проектами
ДРІДУ НАДУ при Президентові України*

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ПІДТРИМКИ СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Ключовим питаннями реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні є забезпечення на регіональному та місцевому рівні демократичного і результативного функціонування суб'єктів і механізмів місцевого самоврядування. Цільовими орієнтирами реформ є сталий розвиток територій та самодостатність територіальних громад, наближення якості послуг органів місцевого самоврядування до міжнародних, зокрема європейських стандартів. Зазначене є природним витоком нової парадигми публічного

управління, яка базується на запозиченні передових підходів менеджменту, що передбачає орієнтацію на клієнта-громадянина, підвищення якості надання публічних послуг, роботу в умовах конкурентного середовища, застосування ідеології корпоратизму тощо [2].

Останніми роками прийнято низку Законів України, що сприяють поширенню процесів децентралізації: «Про співробітництво територіальних громад» (2014) [3], «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (2015), «Про внесення змін до Бюджетного кодексу» (2015-2016), «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо добровільного приєднання територіальних громад)» (2017) тощо. Процеси децентралізації відбуваються зі значною позитивною динамікою, але є дуже явні відмінності у різних областях України [1]. У даній ситуації актуалізується потреба розвитку управлінського інструментарію підтримки співробітництва територіальних громад [1].

Проблеми становлення та розвитку інтеграційних процесів у сучасному місцевому самоврядуванні України досліджують такі науковці та практики, як О. Берданова, Г. Борщ, В. Вакуленко, О. Дудкіна, Н. Дутко, О. Ігнатенко, М. Камінська, І. Ковтун, В. Мамонова, А. Мельник, В. Негода, В. Погорілко, В. Рубцов, П. Стехін, Г. Монастирський, В. Тихонов, В. Толкованов, В. Удовиченко, В. Чайка та інші. Дослідження з метою вивчення потенціалу та інструментів співробітництва спроможних громад в умовах децентралізації реалізовувались Т. Маматовою, І. Чикаренко, Ю. Шаровим [5] та іншими науковцями та практиками. Значний науковий доробок у цій сфері представлено у колективній монографії, що підготовлена авторським колективом ДРІДУ НАДУ при Президентіві України [4].

Результати аналізу фахових публікацій і міжнародних документів (таких, як Європейська хартія місцевого самоврядування) свідчать з одного боку про складність і багатовимірність процесів у сфері розвитку територіальних громад, з іншого – про значні теоретичні й практичні напрацювання, що можуть бути адаптовані до вітчизняної практики місцевого самоврядування.

Це зумовлює актуальність проведення наукового дослідження, метою якого є наукове обґрунтування розвитку управлінського інструментарію підтримки співробітництва територіальних громад в умовах децентралізації. На наш погляд, для досягнення зазначеної мети необхідно вирішення низки наукових завдань:

– дослідити сучасні виклики та тенденції розвитку співробітництва територіальних громад в Україні в умовах децентралізації;

– здійснити комплексний аналіз розвитку управлінського інструментарію підтримки співробітництва територіальних громад;

– вивчити існуючі у світі моделі співробітництва територіальних громад з позицій запровадження необхідних змін у форми, методи та процедури діяльності вітчизняних органів публічного управління;

– сформуванню комплекс наукових положень щодо розвитку управлінського інструментарію підтримки співробітництва територіальних громад, зокрема у частині удосконалення понятійно-категоріального апарату, визначення основних принципів та апробованих й визнаних міжнародною спільнотою практик;

– обґрунтувати механізм імплементації стандартизованих практик підтримки співробітництва територіальних громад;

– запропонувати методичні підходи до вимірювання ступеню зрілості органу місцевого самоврядування у сфері співробітництва територіальних громад як основи постійного вдосконалення;

– сформуванню комплекс методичних положень щодо інституційного оформлення процесів підтримки співробітництва територіальних громад в органах публічного управління.

Буде розроблено комплекс наукових положень, що визначають вимоги до подальшого розвитку управлінського інструментарію підтримки співробітництва територіальних громад в умовах децентралізації: періодизація, уточнення понять предметної сфери дослідження, принципи, релевантні складові міжнародних нормативних документів, які подають настанови щодо імплементації апробованих й визнаних міжнародною спільнотою практик, концептуальна модель підтримки співробітництва територіальних громад на регіональному рівні, підхід до оцінювання рівня зрілості органу місцевого самоврядування у цій сфері.

Планується також запропонувати комплекс методико-технологічного забезпечення інституціоналізації процесів підтримки співробітництва територіальних громад в органах публічного управління, а саме: положення щодо складових механізмів адаптації управлінського інструментарію підтримки співробітництва територіальних громад до умов певної території; пропозиції щодо інституціоналізації необхідних змін у формах, методах та процедурах діяльності органу місцевого самоврядування через упровадження відповідного внутрішнього стандарту.

Реалізація на основі запропонованих наукових положень процесів практичної діяльності органів публічного управління під час формування та реалізації політик, стратегій, портфоліо, програм, проектів і громадських ініціатив сприятиме забезпеченню сталого розвитку території.

Список використаних джерел.

1. Децентралізація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/>.
2. Маматова Т. В. Методико-технологічне забезпечення розвитку концепції соціальної відповідальності в муніципальному управлінні / Маматова Т. В., Колповська А. М. // Соціальна відповідальність влади, бізнесу, громадян : монографія : у 2-х т. / за заг. ред. Г. Г. Півняка ; М-во освіти і науки України ; Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2014. – Т. 2. – С. 215 – 221).
3. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17.06 2014 № 1508-VII. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
4. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти : монографія / С. М. Серьогін, Ю. П. Шаров, Є. І. Бородін, Н. Т. Гончарук [та ін.]; за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, Ю. П. Шарова. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2016. – 278 с.
5. Шаров Ю. П. Потенціал та інструменти співробітництва спроможних громад в умовах децентралізації / Ю. П. Шаров // // Аспекти публічного управління. – 2015. – № 4 (18). – С. 102 – 110.

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Фахівці з теорії держави та права висловлюють думки, що компетенція – це права та обов'язки (повноваження), фахівці з адміністративного права часто відносять до складових компетенції повноваження, предмети відання, функції, завдання органу, відповідальність. [2]. В Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі – Закон) поряд з терміном «повноваження» використовується й інший термін – «компетенція» (зокрема, статті 15, 26) [1]. Повноваження, які здійснюють органи місцевого самоврядування, в законодавстві поділяються на повноваження загального характеру і повноваження конкретного характеру. Та в Законі не зазначені відмінні риси цих двох категорій. З позиції розгляду компетенції органу місцевого самоврядування як правової категорії, її структуру розглядаємо як таку, що складається з прав і обов'язків, які разом формують предмети відання, з відповідальності та підвідомчості. Включення предметів відання до складу компетенції значно спрощує упорядкування взаємовідносин між суб'єктами управління, у тому числі державних органів з органами місцевого самоврядування.

Органи публічної влади, а саме органи державної та самоврядної влади, часто мають однакові чи схожі повноваження, а отже і компетенції. В кожному випадку компетенція формується як індивідуальна для кожного суб'єкта здійснення влади, тобто, діє схема «повноваження однакові – компетенція різна». Іншим принципом розмежування компетенції можна вважати схему «предмет відання однаковий – повноваження різні». Це більш поширена практика, адже предмети відання на сьогодні не сформовані у єдину базу даних, що створює часто суміжні компетенції багатьох органів публічної влади. Відсутність законодавчо визначення питань місцевого значення, інтересів територіальної громади, публічних інтересів загалом спричиняє труднощі у розумінні концептуальних засад здійснення місцевого самоврядування. Існування конституційно-декларативного визначення поняття питань місцевого значення створює значні проблемні ситуації як у практиці так і у теорії публічного управління, через що виникають проблеми перерозподілу функцій органів публічної влади, виникають різноманітні співвідношення їх компетенцій.

Під предметом відання місцевого самоврядування розуміються сфери місцевого життя, в межах яких діє передбачений законом, а, отже, і юридично компетентний в них орган. Кожний орган місцевого самоврядування повинен мати свою компетенцію, локальне спрямування, функціональне навантаження. Тому правове регулювання компетенції цього органу представляє перш за все, визначення тієї сфери місцевого життя, в якій діє цей орган самоврядування. Отже, предмет відання, як структурний елемент загального поняття «компетенція», є способом юридичного зазначення тих сфер місцевого життя, які визначаються в якості предмету власних дій органу місцевого самоврядування. Розподіл повноважень здійснюється Законом, який на підставі Основного Закону поділяє ці права й обов'язки між суб'єктами їх здійснення: базового рівня – радами (ст. 25 Закону), їх виконавчими органами (Глава 2, статті 27—41 Закону), сільським, селищним, міським головами (ст. 42 Закону) та регіонального рівня – районними і обласними радами (ст. 43 Закону). Виокремлено законодавцем повноваження районних і обласних рад, які делеговані відповідним місцевим державним адміністраціям (ст. 44 Закону).

Сільські, селищні, міські ради правомочні розглядати і вирішувати питання, віднесені Конституцією України, іншими законами до їх відання. Стаття 26 «Виключна компетенція сільських, селищних, міських рад» Закону вказує на виключну компетенція сільських, селищних, міських рад, в якій визначені виключні повноваження цих органів. Щодо формування компетенції районних і обласних рад, у Законі визначено перелік питань, які вирішуються цими радами виключно на сесіях і які можна вважати предметами відання відповідних рад. Виключні повноваження рад місцевого самоврядування є більш конкретними та такими, які не підлягають довільній зміні. Загальні повноваження більш мобільні, але обмежені повноваженнями, які вирішуються лише на пленарних засіданнях рад. Так, голови згаданих органів, крім здійснення наданих їм Законом повноважень можуть здійснювати інші повноваження місцевого самоврядування, визначені Законом та іншими законами, якщо вони не віднесені до виключних повноважень ради або не віднесені останньою до відома її виконавчих органів. Стаття 26 Закону закріплює питання, які вирішуються радами базового рівня виключно на пленарних засіданнях, що є основною організаційно-правовою формою діяльності рад.

Традиційно повноваження органів публічної влади прийнято розподіляти за галузевим принципом. Виникає схема «галузь – предмет відання» як базова основа для формування та реалізації повноважень відповідних органів. Так, у Главі 2 Закону визначено повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад за галузевим принципом:

- у сфері соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку (Стаття 27);
- в галузі бюджету, фінансів і цін (Стаття 28);
- щодо управління комунальною власністю (Стаття 29);
- в галузі житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку (Стаття 30);
- у галузі будівництва (Стаття 31);
- у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту (Стаття 32);
- у сфері регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища (Стаття 33);
- у сфері соціального захисту населення (Стаття 34);
- в галузі зовнішньоекономічної діяльності (Стаття 35);
- в галузі оборонної роботи (Стаття 36);

- щодо вирішення питань адміністративно-територіального устрою (Стаття 37);
- у сфері реєстрації місця проживання фізичних осіб (Стаття 37¹);
- щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян (Стаття 38);
- у сфері надання безоплатної первинної правової допомоги (Стаття 38¹);
- щодо відзначення державними нагородами України (Стаття 39).

Список використаних джерел.

1. Про місцеве самоврядування в Україні : Закону України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр/page>.
2. Ткаченко А.О. Поняття компетенції державного органу // Часопис Київського університету права, 2009. – №4. – с.192-197. – С.196.

КОЖИНА АЛЛА ВАСИЛІВНА

докторант кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В ЯПОНІЇ

Актуальність теми полягає у вивченні досвіду країн, які пройшли шляхом децентралізації публічного управління та впровадження кращих практик в Україні. Японія є зразковим прикладом проведення багатоетапної довготривалої реформи децентралізації та є країною з глибокими традиціями, стабільною, прогресивною та процвітаючою. Окрім того, що Японія відома у світі як країна з потужною ієрархічною центральною владою, вона має глибокі корені автономії, які завжди існували в політиці, суспільстві й економіці Японії і процвітають сьогодні в різних формах, зокрема, у міському житті.

Реформа децентралізації в Японії відбувається останні три десятиліття. Втім, дослідники вважають, що реформа місцевого самоврядування є «третьою революцією», після Реставрації Мейдзі 1868 року і після демократизації країни 1945 року. Ще за часів періоду Мейдзі відбулася уніфікація місцевого управління, коли жителі міст мали можливість реалізувати багато ініціатив щодо міського планування [1].

Міське управління в Японії включає два основних рівня територіальної організації: префектурний і муніципальний. Загалом кількість населення Японії складає 126 млн. осіб. Країна поділена на 47 префектур. Префектури управляються виборними зборами (від 40 до 120 членів) і обираються населенням. Розподіл повноважень між представницькою та виконавчою владою, терміни перебування на посаді, виборча система повністю відтворюють правила, встановлені для муніципалітетів [5].

Кожна з префектур складається з великого числа муніципалітетів. На початку реформи з децентралізації у 2000 р. нараховувалося 3232 муніципальні одиниці. Однак, внаслідок масової кампанії по укрупненню муніципалітетів у 2005 р. під назвою «велике укрупнення епохи Хейсей», за послідуєчч'ять років загальне число муніципалітетів в Японії скоротилося практично вдвічі. Станом на січень 2013 року їх число складало 1789 одиниць (з урахуванням особливих управ Токио) [3, с.45].

Підготовка реформи децентралізації в Японії відбувалася протягом значної кількості років, починаючи з 1993 р. за наслідками економічної стагнації і банківської кризи і провадиться понині різними складами урядів Японії. У 1999 р. був прийнятий пакет з приблизно 500 поправок і доповнень, і в квітні 2000 р. закон набув чинності. Він відомий як Акт про децентралізацію 2000 року, що приніс посилення незалежності місцевих влад від центрального уряду у наданні соціальних послуг. Він визначив принципи і види державного втручання у справи місцевого самоврядування, законодавчо закріпив за органами місцевого самоврядування повноваження, раніше делеговані їм центральним урядом, тим самим ліквідувавши систему особливих відносин, що понад півстоліття існувала в Японії між центральною і місцевою владами [4, с.45].

Одним із реформаторських кроків у 2001 році була ліквідація окремого Міністерства місцевого самоврядування Японії та покладення його функцій на Міністерство внутрішніх справ, яке на даний час відомо як Міністерство внутрішніх справ і комунікацій Японії.

У 2003 р. кабінет Д. Коїдзумі проводив одночасне скорочення державних дотацій органам місцевого самоврядування, передачу їм власних податкових джерел фінансування, а також оптимізацію системи муніципальних податків і механізмів розподілу фінансових потоків між центром і регіонами [4, с.45].

У грудні 2006 р. був прийнятий закон про стимулювання децентралізації, а в травні 2007 р. створено Штаб сприяння децентралізації на чолі з прем'єр-міністром Сіндзо Абе, до якого увійшли всі члени його кабінету. У тому ж році був заснований Комітет зі сприяння реформі децентралізації, який у 2008-2009 рр. представив уряду чотири пакети рекомендацій по ключових темах: перерозподіл повноважень від префектур до муніципалітетів, перегулювання та пом'якшення вимог до органів місцевого самоврядування, відмову від системи регіональних представництв центральних міністерств і відомств, реорганізація місцевих податків і системи фінансування місцевого самоврядування [4, с.45].

Корисним для України буде приклад, коли після зміни системи управління в Японії, місцеві органи влади отримали можливість вільно встановлювати податки. Незважаючи на це, доходи місцевих бюджетів зростали повільно, в середньому менш ніж на 1 відсоток за рік. Справа запровадження податків та їх стягнення виявилася

непростою. За думкою В. Кітамури, для країн, що розвиваються, головним засобом у досягненні успіху адміністративної реформи повинно стати підвищення управлінських здібностей, зрілість місцевих органів влади під контролем центрального уряду [2].

На даний час в Японії продовжують обговорення питань щодо можливого подальшого укрупнення територіальних утворень, зокрема із 47 до 13 префектур та з 1789 до 300 муніципалітетів. Існує також модель, що складається тільки з центрального уряду та 300 базових муніципалітетів [4, с.54-55].

Такий тренд щодо укрупнення територіальних утворень базується на ідеях Ф. Мітараї, що майбутні «регіональні округи» стануть самостійними «гравцями» глобальної економіки, їх спеціалізація і вироблення ними незалежних стратегій економічного розвитку неминучі, оскільки округи стануть конкурентами в боротьбі за фінансові та людські ресурси, як між собою, так на міжнародному ринку. Відомий японський стратег К. Омае, вважає, що в даний час людство впритул підійшло до епохи створення регіональних ядер економіки, які в умовах глобалізації прийдуть на зміну національним державам. На його думку, це будуть автономні і самодостатні утворення – свого роду «регіональні держави» постіндустріальної епохи, всередині яких самостійно вирішуються і економічні, і політичні, і соціальні питання [4, с.57-58].

Загалом, на даний час органи місцевої влади Японії мають надзвичайно широкі повноваження, які охоплюють майже всі сфери життя держави, за винятком дипломатичних відносин, національної безпеки, валютної та національної фінансової політики, повноважень суду та прокуратури, навігації, метеорології, транспорту і зв'язку, поштових послуг. На місцеве самоврядування покладені завдання, які в інших країнах зазвичай належать до відання центрального уряду, наприклад, питання соціального забезпечення, охорони здоров'я, освіти, зайнятості, організація роботи поліції, пожежної служби, усунення наслідків надзвичайних ситуацій [1].

Як показав японський досвід, місцеві органи влади все частіше стають активними гравцями в процесі вироблення національної державної політики та управління. В результаті значного ступеню децентралізації були створені нові відносини між центральним урядом та місцевим самоврядуванням Японії. Японія є однією з країн, чий досвід проведення багаторічної багатоетапної децентралізації є зразковим прикладом для України, на підставі чого можна побудувати раціональну схему децентралізації, як важливого кроку до життєздатного державного управління.

Список використаних джерел.

1. Shun'ichi Furkawa and Toshihiro Menju (2003), «Decentralization in Japan, Japan's Road to Pluralism: Transforming Local Communities in the Global Era», Tokyo: Japan Center for International Exchange, pp. 21-45.
2. Wataru Kitamura (2009), «Paradoxes of centralization and decentralization: Japan experience», available at: <http://debaty.wws.kiev.ua/en/materials/article/paradoxes-of-centralization-and-decentralization-experience-of-japan> (Accessed 08 Oct 2015).
3. Деркач М. І. Фіскальна децентралізація: досвід Японії для України. Вісник Дніпропетровського університету, серія «Економіка», вип. 3(2), 2009, с. 51-57.
4. Сапрыкин Д. А. Децентрализация – составная часть «Абэномики»/ Япония 2013. Ежегодник. – М. : «АИРО–XXI», 2013. – с. 44-60.
5. Старцев Я. Ю. Курс лекций «Государственное и муниципальное управление в зарубежных странах». М. : «РУДН», 2003.

КОЗАК ВЯЧЕСЛАВ ІВАНОВИЧ

*докторант кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ДРІДУ НАДУ при Президентіві України, к. держ.упр.*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВЕКТОРИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД

Децентралізація публічної влади для більшості розвинених країн світу сьогодні розглядається як фундаментальна основа щодо підвищення ефективності системи публічного управління. Вона стає підґрунтям для формування раціональної структурно-функціональної організації територіального устрою країн.

Децентралізації, як управлінській реформі приділяється визначальна роль у процесах становлення інституту місцевого самоврядування. Адже децентралізація є своєрідною системою управління, за якої частина функцій центральної влади переходить до органів місцевого самоврядування [2], це прояв територіальних громад у межах закону здійснювати регулювання й управління суспільними справами в інтересах місцевого населення [5, с. 180-181].

Децентралізація як механізм передачі повноважень і ресурсів здійснює також істотний внесок і у підвищення ефективності всього управлінського процесу в державі, істотно підсилює його демократичну складову. Децентралізація, до того ж, розглядається світовим співтовариством як механізм щодо упорядкування виборчої системи або конституційного реформування, при яких відбувається передача відповідальності, ресурсів і владних повноважень з ієрархічно більш високих рівнів влади на ієрархічно нижчі [8, Р. 34].

Проте, просте розуміння децентралізації як політико-правової реформи не розглядається сьогодні світовим науковим співтовариством. На децентралізаційні процеси нині суттєво впливають фундаментальні цивілізаційні зрушення, що відбуваються впродовж кінця ХХ – початку ХХІ ст.ст. Цьому сприяє розвиток світової наукової думки про суспільство, державу, державне управління, місцеве самоврядування, що спирається на такі

сучасні теорії та концепції управління як «новий державний менеджмент», «суспільно-політичні мережі», «добре врядування» та ін., які склали теоретико-методологічну основу процесу «глобальної революції в публічному секторі» [4].

Такої ж домки дотримується і відомий російський дослідник Л. В. Сморгунів, який зазначає, що в сучасному світі завдяки глобалізації та активному застосуванню нових теорій управління стало за можливе розвантажити державу, перейти від її надмірності до нормального функціонування як інструменту підтримки правопорядку в рамках національних територій та за їх межами [3, С. 233].

На нашу думку, застосування механізмів нових управлінських концепцій в систему публічного управління в європейських державах стало проявом тих політичних процесів, за яких державна влада вже не може спиратися на централізовану та сильну державну машину. Глобалізаційні управлінські зміни схилили розвинені країни до інституційного розширення в управлінні з рівня урядових та субурядових структур до децентралізованих конструкцій, залучаючи при цьому численні групи приватного сектора економіки, а також громадянського суспільства з його неурядовими організаціями.

Відходячи від питання публічного управління можна зазначити, що практика реформування публічної сфери шляхом децентралізації влади є також ефективним знаряддям до економічного зростання та суспільного розвитку. Завдяки децентралізації відбувається посилення ролі громадських ініціатив, які здійснюють позитивний вплив на розвиток відносин усередині суспільства, зміцнюється демократія на місцях [1; 6].

Сьогодні розвинений західний світ розглядає децентралізацію як повсюдне явище, що зачіпає усі сфери суспільного життя. На цьому в 2009 році була акцентована і доповідь Всесвітнього банку і Всесвітньої організації Об'єднаних міст та місцевих влад, в якій причинами децентралізації дослідники назвали: політичні зміни, які надали органам місцевого самоврядування право виражати і відстоювати свої інтереси; технологічні зміни і глобальну інтеграцію, уявлення, що змінили, про межі управління і самоврядування; нарешті, труднощі централізованої системи управління і необхідність участі регіональних та місцевих влад в політичних і економічних процесах [7].

Підсумовуючи можна зазначити, що широкомасштабні децентралізаційні зміни в світі суттєво вплинули на стосунки між центральною владою та місцевим самоврядуванням, проте це не означає довільного характеру змін, що відбуваються. Межі децентралізації залежать від політичної волі, людських і фінансових ресурсів, що знаходяться у розпорядженні місцевої влади. Крім того, децентралізація не існує поза державною системою влади, вона проводиться за ініціативою і під контролем центральної влади. Але успіх децентралізації неможливий, якщо органи місцевого самоврядування є лише виконавці в політиці децентралізаційних реформ центральної влади. Ці позиції, в певній мірі, обмежують простір місцевого самоврядування, проте визначають його діапазон можливостей.

Це має особливе значення для України, держави яка переживає складний і суперечливий процес демократичної трансформації після довгих десятиліть жорсткої централізованої системи влади. Саме тому теоретико-методологічне вивчення децентралізації як феномену – явищу спрямованому на модернізацію системи публічної влади є необхідним науковим завданням для українських дослідників.

Список використаних джерел.

1. Бориславська О. М. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [О. М. Бориславська, І. Б. Заверуха, А. М. Школик та ін.]; Центр політико-правових реформ. – К., 2012. – 212 с.
2. Бутурлакiна Т. О. Фiнансова децентралiзацiя як фактор економiчного зростання рeгiонiв / Т. О. Бутурлакiна, В. Т. Мiнкович // Науковий вiсник Ужгородського нац. унiверситету: Сер.: Економiка. – 07/2010. – Вип. 31. – С. 237-243.
3. Государственная политика и управление: Учебник: В 2 ч. / Рос. полит. энцикл. (РОССПЭН). – М., 2006. – Ч. 1: Концепции и проблемы государственной политики и управления / Под ред. Л. В. Сморгунова. – 384 с.
4. Кеттл Дональд. Глобальная революция в государственном управлении / Дональд Ф. Кеттл [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://magazines.russ.ru/oz/2004/2/2004_2_20.html. – Назва з екрану.
5. Матвеева О. Ю. Роль децентралізації державного управління у розвитку місцевого самоврядування як складової публічної влади / О. Ю. Матвеева // Цінності сучасного конституціоналізму : матеріали міжнар. наук. конф. 28-29 верес. 2012 р. / за заг. ред. А. П. Гетьмана. – ХНЮАУ. – Х. : Права людини, 2012. – С. 179-181.
6. Роман В. Ф. Моделі децентралізації влади країн Європейського Союзу / В. Ф. Роман. // Демократичне врядування. – 2013. – Вип. 12. – Режим доступу: http://www.lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik12/fail/Roman.pdf.
7. Decentralization and local democracy in the world: first global report by United Cities and Local Governments, 2008. Barcelona: United Cities and Local Governments, 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.cities-localgovernments.org/gold/Upload/gold_report/01_introduction_en.pdf
8. Falletti T.G. Decentralization and Subnational Politics in Latin America. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, 285 p.

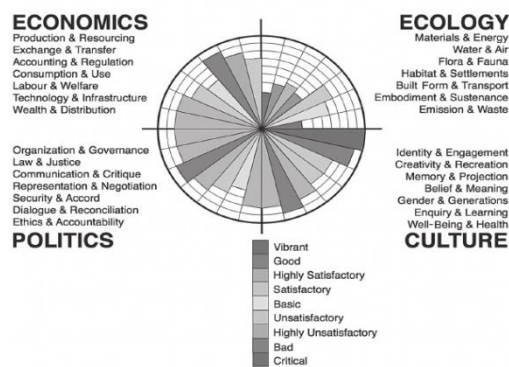
АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ПОЛІ ВЗАЄМОДІЇ ДОМЕНІВ ВПЛИВУ

В науковій літературі представлено значну кількість досліджень, в яких розглядається проблема оптимізації механізмів публічного управління (далі – ПУ). Розглядаючи можливість подальшого розвитку наведених в них положень, в роботі пропонується підхід, який ґрунтується на визначенні факторів (доменів) впливу на функціональні механізми та дослідження умов їх взаємодії.

Для цього звичайно пропонується структурувати місцеву громаді на три основні сектори: громадський, економічний та публічний. Однак, зведення всіх можливих факторів впливу тільки до трьох указаних секторів обмежує можливість аналізу процесу ПУ та визначення показників для якісної та кількісної оцінки його ефективності.

Для проведення більш поглибленого аналізу факторів, що впливають на процес ПУ, пропонується перейти від концепції взаємодії трьох секторів до використання моделі сталого розвитку та взаємодії чотирьох доменів впливу: економіка, екологія, політика і культура в системі кіл стійкості [1-4]. Їх використання дозволяє дати теоретичне обґрунтування для дослідження та визначити ключові фактори, що мають вплив на процес ПУ, рисунок 1, [3].

Щоб застосувати модель сталого розвитку на основі взаємодії чотирьох доменів впливу кіл стійкості, в першу чергу слід дати визначення самому поняттю «домен впливу».

Circles of Sustainability

Джерело: Paul James with Liam Magee, Andy Scerri and Manfred Steger, *Urban Sustainability in Theory and Practice: Circles of Sustainability*, Routledge, London, 2015.

Рисунок 1. Домени впливу на процес ПУ в системі кіл стійкості

Під поняттям «домен впливу» в моделі кіл стійкості пропонується розуміти «сектор суспільного життя, представників якого об'єднує спільність їх пріоритетів в своїй діяльності» [3]. Процес взаємодії доменів впливу регулюється інституціональним середовищем, традиціями, соціальною практикою, приватними інтересами, що знаходять своє відображення у формі відповідних «функціональних полів».

При проведенні дослідження процесу ПУ, кожна комбінація функціональних полів та індикаторів, що характеризують домен впливу, відображає особливості та пріоритети ПУ. При цьому вона представляє як набір очікувань кожного з доменів впливу, так і реакцію на його активність з боку інших доменів. Кожен з доменів впливу має свій набір індикаторів [1,2].

Але слід зазначити, що саме по собі значення індикатора ще не будуть достовірною оцінкою спроможності органів влади ефективно здійснювати свої функції. Для цього в роботі пропонується використовувати коефіцієнти значущості окремих факторів. Їх якісна оцінка дозволяє встановити результати взаємодії доменів впливу в різних сферах суспільного життя. В результаті, представлення процесу ПУ на основі взаємодії доменів впливу дозволяє оптимізувати відповідні функціональні механізми ПУ та забезпечити при цьому врахування всіх факторів впливу на ефективність самого процесу.

Список використаних джерел.

1. Andy Scerri and Paul James, 'Accounting for Sustainability: Combining Qualitative and Quantitative Research in Developing «Indicators» of Sustainability', *International Journal of Social Research Methodology*, vol. 13, no. 1, 2010, pp. 41–53.
2. Andy Scerri and Paul James, 'Communities of Citizens and «Indicators» of Sustainability', *Community Development Journal*, vol. 45, no. 2, 2010, pp. 219–36.
3. Paul James with Liam Magee, Andy Scerri and Manfred Steger, *Urban Sustainability in Theory and Practice: Circles of Sustainability*, Routledge, London, 2015.
4. Paul James, 'Urban Design for the Global South: Ontological Design in Practice', in Eleni Kalantidou and Tony Fry, eds, *Design in the Borderlands*, Routledge, London, 2014.

ЛОПУШИНСЬКИЙ ІВАН ПЕТРОВИЧ

*завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету, д. держ. упр., професор,
Заслужений працівник освіти України*

ОПОРНІ ШКОЛИ ЯК НОВА СИСТЕМА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Одним із найважливіших аспектів розвитку системи освіти в Україні є її регіоналізація, що передбачає розмежування компетенцій між різними рівнями владних структур, формування регіонального освітнього простору в цілому і становлення окремих його елементів, зокрема освітніх округів.

Зростаючі вимоги з боку держави і суспільства до якості, доступності та ефективності освітніх послуг сприяють формуванню нових умов розвитку регіональної освіти. Сучасну освіту слід розглядати як одну з визначальних складових регіонального та загального економічного розвитку країни. Інноваційній економіці потрібен освічений працівник, готовий до самостійного ухвалення рішень та виконання покладених на нього завдань. Звичайно, ця проблематика має безліч особливостей, одна з найскладніших – освіта в сільській місцевості.

Процеси, пов'язані з розвитком сільської школи, відбуваються в усіх країнах Східної Європи, і не лише. Чому ж у нашій країні так загострилося це питання? Мабуть, тому, що оптимізацію окремих керівники розуміють тільки як закриття шкіл, водночас це не відповідає дійсності. Саме тому проводити оптимізацію шкільної мережі необхідно вкрай обережно, лише забезпечивши належну роз'яснювальну роботу серед педагогічної та батьківської громадськості, а головне – підготувавши для дітей найкращий варіант здобуття якісної освіти.

Проблема якості і доступності до середньої освіти розв'язується через формування ефективної мережі навчальних закладів – освітніх округів. Особливої актуальності цей процес набуває в сільській місцевості, де більшість шкіл – із малою наповнюваністю. Сам факт визнання, що в нас існують дві освіти – міська і сільська, спонукає ретельно розібратися з причинами і проблемами, які нині дають підстави говорити, що освіта України розділилася на два типи, хоча насправді за ідеологією, за змістом, за якістю не повинно бути відмінностей між сільською і міською освітою, має бути одна якісна, доступна освіта України [3].

Крім того, як добре всім відомо, в Україні немає жодних преференцій для учнів сільських шкіл при зовнішньому незалежному оцінюванні, усі діти перебувають у рівних умовах. Тому для нас найважливіше – забезпечити вимоги Конституції і законів України, а саме забезпечити доступну якісну освіту в сільській місцевості. Тут є й позитивні показники: останнім часом зросла кількість сільських школярів – учасників фіналу олімпіад з більшості предметів майже вдвічі, підвищилася активність у конкурсах Малої академії наук. Водночас на зовнішньому незалежному оцінюванні випускники сільських шкіл повсюдно демонструють низький рівень знань або й просто не хочуть брати участь у ЗНО.

Зважаючи на цей чинник та з метою забезпечення рівного доступу до якісних знань, саме сільські школи насамперед були оснащені комп'ютерною технікою. Тепер головне – освоїти її, підключити до мережі Інтернет і багато іншого. Усе це закладено в новій Державній цільовій програмі впровадження в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків».

Розв'язання проблеми мережі вирішується насамперед шляхом створення освітніх округів. Навчаючись у школі за місцем проживання, дитина за особистим розкладом може відвідувати заняття з поглибленого вивчення окремих предметів в опорному навчальному закладі, брати участь в освітніх, спортивних, культурних програмах інших установ, що входять до складу освітнього округу. Це музичні та спортивні школи, бібліотеки, позашкільні заклади, які, як правило, є лише в районних центрах.

У цьому зв'язку та з метою дальшого реформування освіти постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року №777 (з наступними змінами) було затверджено Положення про освітній округ. «Округ – об'єднання навчальних закладів, закладів культури, фізичної культури і спорту. До складу округу можуть входити навчальні заклади незалежно від типу та форми власності, у тому числі загальноосвітні навчальні заклади, що є опорними, та міжшкільні навчально-виробничі комбінати. До діяльності округу можуть залучатися також інші юридичні особи, їх відокремлені підрозділи» [4].

Засновниками (співзасновниками) освітнього округу, опорного закладу та його філій можуть бути представницькі органи місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад, районні ради [4].

Округ, опорний заклад та його філія утворюється з метою:

- створення єдиного освітнього простору;
- забезпечення рівного доступу осіб, у тому числі з особливими освітніми потребами, до якісної освіти;
- створення умов для здобуття особами загальної середньої освіти, впровадження допрофільної підготовки і профільного навчання, поглибленого вивчення окремих предметів, забезпечення всебічного розвитку особи, а також допрофесійного навчання незалежно від місця їх проживання;
- раціонального і ефективного використання наявних ресурсів суб'єктів округу, їх модернізації [4].

Головними завданнями округу, опорного закладу та його філій є концентрація та ефективне використання наявних ресурсів, їх спрямування на задоволення освітніх потреб учнів (вихованців), створення єдиної системи виховної роботи. Утворення освітнього округу здійснюється на підставі установчої угоди про спільну освітню діяльність, яка укладається між навчальними закладами та установами, що входять до його складу. Такі об'єднання формуються на добровільних засадах, виходячи з освітніх запитів населення.

Саме тому забезпеченню рівного доступу дітей до якісної освіти у сільській місцевості сприяє створення опорних навчальних закладів шляхом об'єднання малокомплектних шкіл, зміни їх типу/або ступеня, реорганізації тощо. Задля підвищення якості освіти, раціонального та ефективного використання ресурсів, модернізації навчальних закладів розпочато реорганізацію системи освіти в сільській місцевості. Замість моделі «школа на кожне село» було запропоновано систему опорних шкіл (hub-school) та їхніх філій.

Навесні 2016 року Міністерство фінансів і МОН запропонували відібрати 24 опорні школи (і заклади, що виконують функції опорних) для «пілотного» проекту. Ці школи отримали кошти, зокрема, від фонду Western NIS Enterprise Fund та Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) на розвиток матеріально-технічної бази, ремонт приміщень, закупівлю комп'ютерів і навчального обладнання, а їх директори і педагоги – мали навчитися проектного менеджменту, нових форм навчання тощо.

Розповіді директорів-учасників проекту підтвердили: їм довелося долати не лише багаторічні стереотипи в організації роботи школи, а і спротив частини педагогічного колективу та консервативного сільського середовища. Часто-густо замість сучасної опорної школи з комп'ютерними класами жителі маленьких сіл відстоювали свої малокомплектні заклади, де один учитель викладає кілька предметів, «зручності» – на вулиці, а навчання одного учня коштує до півсотні тисяч гривень на рік. Проте всього лише за рік ці керівники створили команди однодумців, опанували прийоми сучасного менеджменту і, найважливіше, перебудували навчальний процес на користь інтересів учня. У цих школах почали застосовувати змішане навчання: уроки, що поєднують різні види практичної діяльності [2].

За оперативною інформацією Міністерства освіти і науки України за станом на 1 серпня 2017 року в нашій державі вже нараховувалося 338 опорних шкіл та 744 їх філії, зокрема в Миколаївській області – 2, в Одеській – 11, у Херсонській – 12 [1]. Наприклад, на Херсонщині забезпечується першочергове використання коштів освітньої субвенції для оснащення опорних шкіл кабінетами природничо-математичного циклу, навчальними комп'ютерними комплексами, мультимедійними засобами навчання. Тут керівниками місцевих органів управління освітою спільно з районними державними адміністраціями, виконавчими комітетами міських рад міст обласного значення, радами об'єднаних територіальних громад реалізується комплекс інформаційно-роз'яснювальних заходів серед громадськості, батьків учнів щодо потреби оптимізації мережі навчальних закладів, утворення опорних шкіл та їх філій, що сприятиме забезпеченню рівного доступу дітей сільської місцевості до якісної освіти.

Отже, опорна школа має не лише забезпечити якісну освіту дітей, а й стати ядром сільської громади. Процес утворення опорних шкіл триватиме, оскільки децентралізація лише в розпалі.

Список використаних джерел.

1. Кількість розташування опорних шкіл [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/content/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2017/09/karta-oporni-01.08.pdf>
2. Опорні школи: через спротив до успіху [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/6377>
3. Освіта в сільській місцевості: кризові тенденції та шляхи їх подолання: матеріали парламентських слухань, 14 березня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://static.rada.gov.ua/zakon/skl6/11session/par_sl/sl1403112.htm
4. Положення про освітній округ: затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року №777 (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/777-2010-%D0%BF>

МУСИЙОВСЬКИЙ АНДРІЙ ЙОСИПОВИЧ

*аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ЛІСОВОЇ ПОЛІТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОБРОБУТУ

Ліс є предметом уваги в першу чергу як джерело добробуту. Різноманітні корисності, що надаються лісом людині в результаті її діяльності або безпосередньо, становлять доступний для споживання набір благ. Їх різноманіття та обсяг є складовими загального поняття добробуту. Тому власне й сама мета лісової політики та засоби її досягнення підпорядковані забезпеченню насамперед суспільного добробуту, пов'язаного з лісом.

Лісова політика тісно поєднана з іншими напрямками державної політики – екологічною, аграрною, регіональною, податковою політиками, цілі і засоби яких повинні узгоджуватися між собою та відповідати концептуальному баченню екологічно збалансованого, сталого суспільного розвитку. Поняття сталого розвитку, тобто такого, що не зменшує майбутніх можливостей завдяки збереженню запасу капіталу, що слугує його джерелом, є невід'ємним від уявлення про сталий суспільний добробут, яке асоціюється з тим самим капіталом та послугами, що ним надаються.

Національний капітал, за О.В.Неверовим та І.П.Дерев'яго, – це сукупність матеріальних, інтелектуально-духовних і природних цінностей, що зумовлюють приріст багатства народу, надання додаткового економічного, соціального та екологічного ефекту [1, с.40]. Концепція лісової політики залежить в кінцевому випадку від того, наскільки визнається роль лісу у забезпеченні добробуту на довготривалій основі. Лісова політика може бути недалекоглядною – якщо ідея сталості не посіла належного місця в суспільній свідомості, хибною – якщо недооцінюється внесок лісу до результату, одержаного в нелісових секторах діяльності, неефективною – якщо вона не ґрунтується на достовірному обліку лісових активів та вигод від їх використання, несправедливою – якщо ці вигоди концентруються в руках вузького прошарку населення, в той час як витрати лягають на все суспільство.

Таким чином, в полі зору лісової політики повинні бути й питання, пов'язані зі створенням національного багатства за справедливістю його розподілу в суспільстві. Політика сталого розвитку, що реалізується крізь секторні політики, зокрема лісову, повинна формуватися на основі об'єктивних показників, що на макрорівні

характеризують інтегральні результати виробництва та його вплив на обсяг капіталу спільноти як джерела майбутніх можливостей. В зв'язку з критикою традиційної (неокласичної) економічної теорії з біофізичних позицій та необхідністю оцінки соціоекономічних змін в рамках забезпечення реалізації стратегії сталого розвитку виникає проблема адекватного вимірювання результатів функціонування економіки, що характеризують підсумок виробництва і національний дохід [2].

Сьогодні основна увага дослідників приділяється модифікації ВВП (ВНП) як головного показника, за яким здійснюється оцінка успішності поступу країни і діяльності уряду в минулому та формування стратегії майбутнього розвитку. В 1995 році Європарламент запропонував розробити екологічномодифікований підхід до вимірювання чистого внутрішнього продукту, створюваного завдяки лісам. Ведеться активна дискусія щодо того, наскільки ВВП придатний для того, щоб слугувати показником сталості, та які індикатори можуть краще виконувати цю роль. Водночас спостерігається зсув уваги від застосування показників виробництва до показників якості життя, від індикаторів зростання до індикаторів розвитку, від вимірювання виробництва до вимірювання добробуту.

Передумовою більш адекватного оцінювання соціоекономічної динаміки є створення міжнародної системи еколого-економічного обліку на макрорівні, яка призначена слугувати інформаційною базою аналізу і прийняття рішень. Необхідність такої системи зростає у зв'язку з розвитком форм власності на природний капітал та встановленням відповідальності за його стан.

Формування системи інтегрованого еколого-економічного обліку в лісовому секторі Європи почалося з ширшої програми Евростату з розробки Системи обліку природних ресурсів (1996). Дослідження на рівні Євросоюзу в галузі екологічного обліку є частиною загальноєвропейської та міжнародної діяльності під егідою Об'єднаних Націй і FAO, їх результатами стали впровадження Європейської Системи Рахунків (European System of Accounts – ESA, 1995), нових Економічних рахунків Для Лісового Господарства (Economic Accounts for Forestry – EAF), перегляд Системи Інтегрованого Еколого-Економічного Обліку ООН (System of Integrated Environmental and Economic Accounting – SEEA) і розробка методичних рекомендацій Європейської Схеми Інтегрованого Еколого-Економічного Обліку Лісів (European Framework for Integrated Environmental and Economic Accounting for Forests – IEEAF, 1999) [3].

В 1996-1999 рр. в окремих країнах було здійснено апробацію основних облікових таблиць з метою вироблення узгодженого механізму пов'язування даних в натуральних і грошових одиницях, рахунків потоків і запасів, врахування екологічних аспектів та формування такої облікової структури, яка б дозволяла розраховувати більшість індикаторів, запропонованих міністерською конференцією по захисту лісів в Європі (Хельсінкі, 1993), і описувати взаємодію між діяльністю і лісами як компонентом природного довкілля [4, с.40]. Пріоритетами подальшої роботи на рівні Євросоюзу визначено вдосконалення методології обліку, кількісне вимірювання неринкових екологічних та захисних функцій лісів, визначення їх грошової оцінки, запровадження регулярного збирання даних щодо більшої кількості країн.

В світлі цих процесів завданнями лісової політики та пов'язаних наук серед інших слід вважати такі:

- вдосконалення методології обліку лісових активів;
- вдосконалення методології вимірювання національного доходу, створюваного завдяки лісовим екосистемам;
- розроблення механізмів перерозподілу доданої вартості між факторами виробництва на користь лісових активів;
- забезпечення справедливої реалізації інтересів суспільних груп в сфері лісокористування.

Список використаних джерел.

1. Неверов А.В., Деревяго И.П. Устойчивое природопользование: сущность, концепция, механизм реализации. – Минск: БГТУ, 2005. – 174 с.
2. Пірс П. Основи економіки лісового господарства: Пер. з англ. – К.: ЕКО-інформ, 2006. – 224 с.
3. Goodwin N., Nelson J.A., Harris J.M., Macroeconomic Measurement: Environmental and Social Dimensions. A GDAE Teaching Module on Social and Environmental Issues in Economics. – Global Development and Environmental Institute, Tufts University //http://www.ase.tufts.edu/gdae.
4. Steurer A. Towards an Environmental Accounting Framework for the EU. – Fondazione Eni Enrico Mattei, September 2000. – 13 p. //http://www.feem.it/NR/rdonlyres/8524FD30-1D8D-4F28-9C5A-7100F9EF139E.pdf#search=522%20European%20integrated%20Accounting%20Forests%20IEEAF%22

НАДОЛІШНІЙ ПЕТРО ІВАНОВИЧ

*доктор наук з державного управління, професор,
Заслужений працівник освіти України*

МОВА ЯК ЧИННИК ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ І ЯК КАТАЛІЗАТОР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ НАПРУГИ

Однією з визначальних умов успішного проведення інституційних реформ є соціально-політична стабільність в суспільстві. Не абсолютна, але така, що виключає загрозу підриву основ його життєдіяльності. В Україні у її забезпеченні наразі різко зросла роль етнонаціонального чинника. Об'єктивно це було завжди – з огляду на історичне минуле і етнонаціональний склад населення країни. Проте ця «об'єктивність» не була очевидною для українського політикуму впродовж майже всіх років незалежності. Один лише факт – досі не прийнята Концепція етнонаціональної політики, хоча дискусії з цього приводу тривають уже два десятиліття.

Після проголошення незалежності за інерцією зберігалася багатовікова традиція мирного співжиття на теренах українських земель представників різних народів. І Україна уникала конфліктів на національному ґрунті, що стрясали більшість нових незалежних держав. Цьому сприяли і прийняті у перші роки такі політико-правові акти, як «Декларація прав національностей» (1991 р.), «Закон про національні меншини в Україні» (1992 р.), «Конституція України» (1996 р.)

Однак уже невдовзі належало було б звернути увагу, що процеси «етнонаціональної мобілізації» і «етнонаціональної стратифікації» не зупинилися, що специфічні інтереси різних етнонаціональних спільнот, української в т. ч., в межах Українського соціуму мають далеко не статичний характер. [2] Те ж саме відбувалося і в сусідніх державах, впливаючи на ситуацію в Україні в залежності від історії стосунків наших народів і тамтешніх політичних режимів. Уже в перші роки після розпаду СРСР визрівають плани розколу України на «російськомовну Новоросію» і «україномовну» Західну Україну, якщо не вдасться її в цілому «прив'язати» до Росії.

5 травня 1994 р. «Независимая газета» опублікувала інтерв'ю голови комітету Держдуми РФ у справах СНД і зв'язків зі співвітчизниками К. Затуліна під красномовним заголовком: «Стать нашими сателлитами или умереть». На запитання кореспондента щодо територіальної цілісності держав ближнього зарубіжжя К. Затулін відповів: «...многие из них обречены стать нашими сателлитами или умереть – ровно до этой степени я признаю их территориальную целостность». Конкретно щодо України не менш відверта і категорична думка: «...союз с Россией, особый статус, подкрепленный гарантиями Москвы, для восточных областей и Крыма. Это единственный относительно мирный исход. Другой вариант – распад Украины.» [3, с. 3]

Саме у мовному питанні, як у краплині води, в кінці ХХ - на початку ХХІ ст. ст. сфокусувалися складні і суперечливі процеси етнотонаціонального розвитку на теренах колишнього СРСР. Питання національної мови були чи не основним консолідуючим і мобілізуючим чинником прибалтійських народів на шляху утвердження своїх національних держав.

Влада України пустила вирішення мовних проблем на самоплив, що призвело до поступового зростання невдоволення значної частини і українців, і національних меншин. Прийнятий у 2012 р. Закон «Про засади державної мовної політики» [4] одразу спровокував у суспільстві протистояння, а його відміна на початку 2014 р. призвела до нового витка напруги, через що Верховна Рада була змушена відновити його чинність. Але процес утвердження української мови як державної уже не припиняється. Після Революції гідності парламент приймає законодавчі акти щодо розширення її функціонування у різних сферах життєдіяльності суспільства. Загалом вони отримують схвалення української більшості суспільства і не викликають серйозного спротиву з боку представників національних меншин.

Ситуація знову загострюється після внесення до парламенту і оприлюднення проекту Закону «Про державну мову». [6] Прийняття закону «Про освіту» [7] викликає не тільки негативну реакцію окремих національних меншин, а й керівних кіл держав – їх етнічних батьківщин. Аж до окремих офіційних заяв про нібито порушення Україною прав людини і національних меншин, а також міжнародних зобов'язань і необхідність винести це питання на обговорення Ради асоціації Україна – ЄС. Закон стає предметом обговорення в ПАРС і Україна передає його на розгляд Венеціанської комісії.

Ситуація, що склалася на кінець 2017 р. має кілька причин. Щонайперше, як уже було зазначено, у влади досі немає чіткої і виваженої стратегії управління процесами етнонаціонального розвитку суспільства. Одна частина політичної еліти підсвідомо сповідує «совковий» підхід «не ворухити мурашник», а інші радикально ставлять питання або про абсолютне домінування української мови, або про другу державну (або офіційну, що те саме) мову – російську. Питання розширення сфер використання мов інших національних меншин велика політика, по суті справи, згадує в загальних рисах, коли обговорюються міжнародні правові акти про права меншин. Як наслідок мовні права цих інших меншин стали своєрідною картою в політичній грі, спрямованій проти України, причому в контексті зростаючої неоднозначності ставлення в Європі до факту агресії РФ проти України, і на фоні активізації під час виборчих кампаній правих сил в окремих східноєвропейських країнах та їх закликів до «відновлення держав у кордонах початку ХХ ст.»...

Звернемося безпосередньо до Закону. У статті 8. (ч. 2) зазначається, що «Освіта в Україні має будуватися за принципом рівних можливостей для всіх». Вільне володіння державною мовою усіма, хто отримав освіту – одна з ключових умов такої рівності. Тому цілком логічним продовженням наведеної норми є наступна. Стаття

7. визначає, що мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова. І держава гарантує кожному громадянину України право на здобуття формальної освіти на всіх рівнях державною мовою в державних і комунальних закладах освіти.

Водночас особам, які належать до національних меншин України, гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної та початкової освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідної національної меншини. «Це право реалізується шляхом створення відповідно до законодавства окремих класів (груп) з навчанням мовою відповідної національної меншини поряд із державною мовою...». Аналогічна норма передбачена для осіб, які належать до корінних народів України. Гарантується право на вивчення мови відповідних корінного народу чи національної меншини через національні культурні товариства. Заклади освіти забезпечують обов'язкове вивчення державної мови, зокрема заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти - в обсязі, що дає змогу провадити професійну діяльність у вибраній галузі з використанням державної мови. За бажанням здобувачів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти заклади освіти створюють можливості для вивчення ними мови корінного народу, національної меншини України як окремої дисципліни. При цьому держава забезпечує безоплатність система освіти, на усіх рівнях (Стаття 4, ч.1),

Редакції ряду статей Закону, зокрема і Ст. 7, далеко не бездоганні. Тому, ймовірно, будуть потрібні уточнення, зокрема щодо алгоритму запровадження окремих норм і гарантій їх застосування. Влада має бути готова для вирішення цих питань у форматі діалогу як в кордонах країни, так і в міжнародному форматі, до пошуку компромісів, зокрема щодо переліку дисциплін, які можуть викладатися мовами національних меншин і корінних народів у закладах освіти різних рівнів і участі відповідних зарубіжних держав та національних об'єднань, їх асоціацій у створенні умов для цього.

Варто звернути увагу на те, що в Україні питання української мови постає далеко не так, як, наприклад, в Румунії – румунської, в Угорщині – угорської, в РФ – російської чи в Польщі польської. Впродовж трьох століть на українських землях її або жорстко обмежували або знищували в прямому значенні цього слова. «Зросійщеність» українського соціуму, його еліт насамперед, на початку ХХ ст. стала однією з причин втрати державності і ледь не зіграла таку ж роль на початку нинішнього століття. Звідси випливає наступне важливе положення: питання мов національних меншин може конструктивно вирішуватися в органічному взаємозв'язку з питаннями української мови – і навпаки. Українська мова набуватиме реального статусу не тільки державної мови, а й мови міжнаціонального спілкування в межах країни. Це об'єктивні процеси.

Мовна проблема в Україні має комплексний характер і сягає за межі сфери освіти. І поки що доводиться констатувати далеко не повну відповідність законодавства цій реальності. Норми Конституції України і Закону України «Про національні меншини в Україні», які цілком відповідають міжнародному праву, не завжди мають реальні механізми імплементації, незважаючи навіть на те, що перші є нормами прямої дії. Замість конкретизації вони просто дублюються у відповідних нормативно-правових і нормативних документах, як зокрема, в Законі України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [5] і в Методиці формування спроможних територіальних громад, затвердженій Постановою Кабінету Міністрів від 8 квітня 2015 р. № 214. [8] Наприклад, паспорт спроможної громади не передбачав відомостей про етнічний склад і етнолінгвістичну структуру населення громад, що об'єднуються.

Принциповий недолік Закону «Про державну мовну політику» у тому, що він не враховує зростання уваги майже всіх етнонаціональних спільнот до рідних мов, а також суттєвого скорочення частки населення України, яка вважає рідною мовою російську, звуження ролі російської мови в якості регіональної. Аналіз проекту закону «Про державну мову» виявив цілу низку неузгодженостей з іншими нормативними актами, що регулюють відносини у даній сфері, аж до посилань на неіснуючі закони.

Відтак, спорадична і безсистемна законотворчість не тільки не вирішуватиме назрілі проблеми, а як засвідчує практика останніх років, може загострювати назрілі і породжувати нові проблеми, все більше трансформуючи питання мови у дестабілізуючий чинник. Певно доцільно було б здійснити кодифікацію законодавчих актів з питань національних відносин, у т. ч. тих, що регулюють питання мови, виявити в даному правовому полі прогалини і суперечності і виробити програму нормативно-правового врегулювання функціонування етнонаціональної сфери суспільства з урахуванням нових реалій. Причому це можна зробити лише на основі конструктивного діалогу з громадськими організаціями, які реально представляють інтереси різних етнонаціональних спільнот. А останнім належало б усвідомити, що, наприклад, конституювання російської мови як «другої державної» чи «офіційної», означатиме подальше закріплення за усіма іншими національними меншинами статусу «російськомовних», що цілком вкладається у стратегію «гібридної війни» Росії проти України.

Закон «Про освіту» слушно наголошує на територіальній доступності повної загальної середньої освіти. У Ст. 13. (ч. 1) йдеться про те, що для її забезпечення «органи місцевого самоврядування створюють і утримують мережу закладів освіти та їхніх філій». Це має особливо актуальне значення для поліетнічних регіонів, у випадках, коли до складу об'єднаних громад увійдуть різні за етнічним складом мешканців громади. Тобто зміни адміністративно-територіального устрою в процесі децентралізації мають враховувати етнонаціональну структуру населення територій, його мовні інтереси і можливості формування щонайперше мережі опорних шкіл і їх філій, спроможної забезпечити ці інтереси.

Формування спроможних територіальних громад у місцях компактного проживання національних меншин не повинно створювати перешкоди на шляху імплементації Закону «Про освіту». Воно покликане розширювати можливості для опанування національними меншинами державною і рідними мовами, розвитку останніх, у т. ч. завдяки обґрунтованому їх використанню в діяльності місцевих органів публічної влади.

Як здається, окремого розгляду потребує питання вивчення російської мови як однієї з іноземних мов на територіях, де вона не матиме статусу мови національної меншини.

Зовнішньополітичний аспект мовної проблеми в Україні полягає і в тому, що вивчення і використання мови національних меншин, включно російської, належить розглядати в контексті вивчення і використання рідної мови представниками української діаспори у відповідних державах. У Законі «Про освіту» визначено, що «Держава сприяє створенню та функціонуванню за кордоном закладів освіти, у яких навчання здійснюється українською мовою або вивчається українська мова» (Ст.7. ч. 6). Зовнішньополітичне відомство, громадські об'єднання, схоже, далеко не повною мірою використовують цей підхід у міжнародних дискусіях, у т. ч. з приводу Закону «Про мови».

Певно не слід більше зволікати і з розробкою та прийняттям Концепції державної етнонаціональної політики на основі всебічного наукового аналізу сучасних реалій, осягнення закономірностей функціонування етнонаціональної сфери суспільства, специфіки регулювання процесів етнонаціонального розвитку. Аналогічно – з утворенням профільного центрального органу виконавчої влади.

...Впродовж останніх десятиліть відбувається оформлення політарних (множинних, складних) ідентичностей. Та це не заміна етнонаціональної ідентичності на іншу. На Сході України, де йде війна, лунає не тільки українська мова, а й російська, кримськотатарська, грузинська, чеченська, інші. Тобто ті, хто став на захист територіальної цілісності України, не відмовилися від своїх національностей – це їх цивілізаційний вибір.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. Документ 254к/96-вр, чинний, поточна редакція — Редакція від 30.09.2016. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Многонациональный Одесский край : образ и реальность. Документы. Очерки. Материалы. / соавт.-сост. : Л.А. Ануфриев, В.Н. Ковальчук, П.И. Надолишний [и др.] ; под общ. ред. : М.Н. Губогло, А.П. Якубовского ; Ин-т этнологии и антропологии им. Н.Н. Миклухо-Маклая РАН, Одес. фил. УАДУ при Президенте Украины ; Одес. гос. ун-т им. И.И. Мечникова. – Москва, 1997. Т. I : Этнополитическая модернизация. – 313 с.; Т. II : Этнополитическая стратификация. – 280 с.; Т. III : Этнополитическая мобилизация. – 272 с.
3. Независимая газета. 5 мая 1994 г.
4. Про засади державної мовної політики. Закон України від 3 липня 2012 року № 5029-VI [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5029-17>
5. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
6. Про державну мову. Проект закону 5670 від 19.01.2017; Включено до порядку денного: 1852-VIII від 21.02.2017. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60953
7. Про освіту. Закон від 05.09.2017 № 2145-VIII. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
8. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад. Постанова Кабінету Міністрів від 8 квітня 2015 р. № 214. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>

ОНУФРІЄНКО ОЛЕКСІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

*докторант кафедри державного управління та місцевого самоврядування
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ю.н., доцент*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ П'ЯТОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА 2016-2020 РОКИ

Система взаємопов'язаних модернізаційних заходів, які утворюють основний зміст Стратегії реформування державного управління на 2016-2020 роки, розуміються законодавцем як інструмент досягнення бажаного стану української публічної служби [2]. Останній співвідноситься не тільки з досвідом реформ у нових державах-членах ЄС Центральної та Східної Європи, що пояснюється свідомою орієнтацією на успішну

модернізацію країн колишнього соціалістичного блоку, які до того ж є культурно спорідненими та географічно близькими. Як це не парадоксально, але дослідження компаративного профілю дозволяють провести прямі аналогії між змістом Стратегії та загальним перебігом адміністративної реформи останніх десятиріч в одній з найпотужніших (економічно та політично) країн ЄС, а саме – у Франції, де у 80-і роки починає реалізовуватися ідея системної децентралізації публічної служби, що виникла як реакція на необхідність перебалансування розподілу політичної влади, а не внаслідок адміністративної неефективності [1, с. 8]. Початок цього процесу було покладено реформами уряду П. Моруа, оформленими законом 1982 року про права, свободи комун, департаментів та регіонів і розвинено за допомогою законів Г. Деффера 1983 р. Саме на цій правовій основі у наступні роки було фактично здійснено системну кодифікацію правових норм, що регулюють діяльність французької державної служби: прийнято Закон про права та обов'язки держслужбовців від 13 липня 1983 р., Закон від 11 січня 1984 р., який містив загальні статутні положення стосовно публічної служби Франції, Закон від 26 січня 1984 р. про загальні статутні положення місцевої (територіальної) публічної служби тощо. У науковій літературі з державного управління французькі реформи 80-х років звичайно оцінюються як вельми обережні кроки до децентралізації з кількома новаційними аспектами: поширення системи кар'єри на місцеву (територіальну) публічну службу, отримання місцевими органами певної автономії у регламентації та розв'язанні кадрових й інших питань стосовно власного апарату відповідно до загальної моделі (плану) децентралізації «держава-регіон». Таке оцінювання пов'язане із традиційною акцентуацією уваги дослідників на центральній держслужбі Франції. У той же час доцільно у цьому контексті згадати зміст закону уряду Моруа, який власне і започаткував процес реформ: було покинчено із сторічним режимом обмеження повноважень рад департаментів та муніципальних рад, що до цього моменту перебували під управлінням префектів. Так, виконавчі повноваження на місцевому рівні було передано Президенту ради департаменту, адміністративна опіка (так звана *tutelle administrative* (фр.)) префектів як принципово антагоністичний інститут стосовно самоуправління, що традиційно обмежувало громадянське суспільство та у 80-х роках сприймалося як безумовний анахронізм XIX-го сторіччя, була замінена контролем законності (так званий *contrôle de légalité a posteriori* (фр.)) з боку адміністративних судів тощо.

Системна кодифікація законодавства про публічну службу та розуміння необхідності реформування дозволила різним урядам 80-х рр. здійснювати послідовну політику стосовно подальшого розвитку публічної служби. Саме у цей період у науковий та політичний лексикони входять терміносполучення «модернізація адміністрації», «адміністративні реформи» та «державна реформа» [1, с. 8]. Почавши оформлюватися за уряду прем'єр-міністра Л. Фабіуса у 1984 – 1986 рр., адміністративна реформа була підхоплена урядом Ж. Ширака (1986-1989 рр.) та набула завершеної форми за уряду М. Рокара (1988 – 1991 рр.) у вигляді програми «Оновлення публічної служби» («*Le renouveau du service public*») [1, с. 9], що передбачала підвищену увагу до якості адміністративних послуг, розширення управлінського інструментарію та переорієнтування на забезпечення прав громадян, залишаючи простір для експериментів та підсилюючи необхідність підвищення кваліфікації держслужбовців.

Необхідний нормативно-правовий фундамент для подальших реформ було закладено за допомогою прийняття Бюджетного Акту 2001 р. (*Loi organique № 2001-692 du 1 août 2001 relative aux lois de finances*), що впроваджував систематизований інструментарій Нового Державного Управління (і тим самим нарешті обумовив його прийняття французькою публічною службою, підґрунтя для чого вже було підготовлено децентралізацією 80-х рр.): програмно-орієнтовані бюджети, підхід «реальної вартості» у здійсненні програм, нові засоби обмеження витрат бюрократії тощо [1, с.9], одночасно утворивши необхідний «важіль» для подальших реформ публічної служби. У 2002-2004 рр. прем'єр-міністром Ж.-П. Рафареном запускається другий етап територіальної децентралізації. Зміни до Конституції Франції 2003 р. передбачали реалізацію принципу фінансової автономії територіальних громад (*collectivité territoriale* (фр.)) та нормативне закріплення термінів «регіон» та (власне) «децентралізація», упровадивши режим фінансової автономії на трьох рівнях місцевого самоврядування (комуни, департаменти та регіони).

Суперечливий досвід поєднання традицій та модернізаційного впливу в еволюції публічної служби Франції, в тому числі приклад співіснування концептів раціональної бюрократії та інструментарію, сформованого у відкритих моделях цивільної служби, досвід децентралізації унітарної держави, необхідно, як мінімум, урахувати у практиці вітчизняного державотворення, що тягнє до проголошення (але не здійснення) проектів лінійної модернізації та переважно концентрується на перспективах простої інституціональної та інструментальної рецепції.

Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки [2] та досвід адміністративної реформи у постголлістській Франції є схожими за багатьма аспектами: часткове, невпевнене та запізне прийняття інструментарію Нового Державного Управління в умовах збереження закритої раціональної моделі публічної служби із професійною «кастовою» веберівською бюрократією (чи закритої моделі пострадянського зразка в Україні), приділення великої уваги структурно-системним аспектам організації публічної служби, проблемам перерозподілу функцій між органами публічного управління, загального зниження видатків й інформаційно-технологічній модернізації публічної служби тощо. У ширшому сенсі певну спорідненість обумовлює й завдання децентралізації публічної служби. Суперечливий досвід поєднання традицій та модернізаційного впливу в еволюції публічної служби Франції, в тому числі приклад співіснування концептів раціональної бюрократії

та інструментарію, сформованого у відкритих моделях цивільної служби, досвід децентралізації унітарної держави, необхідно, як мінімум, урахувувати у практиці вітчизняного державотворення.

Список використаних джерел.

1. Bezes, Ph., Jeannot, G. Public Sector Reform in France: Views and Experiences from Senior Executives / Ph. Bezes, G. Jeannot. – Coordination for Cohesion in the Public Sector of the Future (COCOPS): www.cocops.eu, 2013. – 65 pp.

2. Стратегія реформування державного управління України на 2016 – 2020 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 року N 474-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80/print1481047961954255>

ОРЛОВА АЛЛА ІВАНІВНА

*аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

«ПІДВОДНІ КАМЕНІ» ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ – ЗАГРОЗИ НАРОДОВЛАДДЮ

Відповідно до ст. 5 Конституції України [1], єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює її безпосередньо та через органи державної влади і органи місцевого самоврядування.

За задумом, за своєю логікою, реформа децентралізації має сприяти наближенню влади до її першоджерела – до народу. Аби люди, територіальні громади могли більш самостійно, під власну відповідальність, генеруючи свій творчий, людський потенціал вирішувати існуючі місцеві проблеми та забезпечувати сталий розвиток своїх громад. Разом із тим, одним із завдань реформи є узгодження інтересів держави і територіальних громад [2].

Якою ж мірою вдається реалізувати ці задуми на практиці?

На думку експертів, на шляху реформи децентралізації є чимало явних перешкод та «підводних каменів». До явних перешкод можна віднести відсутність закону про адміністративно-територіальний устрій, який мав би врегулювати та збалансувати повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у процесі створення нової конфігурації системи органів управління на місцевому рівні. Він мав би також визначити порядок утворення, ліквідації, встановлення та зміни меж адміністративно-територіальних одиниць.

Крім того, об'єднанню та подальшому розвитку об'єднаних територіальних громад (ОТГ) заважає відсутність закону про передачу земель за межами населених пунктів в управління або розпорядження громадам [3]. Між тим для більшості громад плата за оренду землі становить більше половини надходжень до їхнього бюджету. Відсторонення громад від землі не дозволяє їм залучати інвесторів та планувати діяльність відповідно до своїх стратегій розвитку.

Залишаються неврегульованими питання долі районних рад, які майже повністю втрачають власні повноваження при передачі їх новоствореним ОТГ. Не ясна роль і районних державних адміністрацій у новій системі організації влади на місцях. Як і доля окремих сіл, які залишилися поза ОТГ.

Через усунення прокурорського нагляду та нівелювання контролюючої ролі місцевих державних адміністрацій органи самоврядування ОТГ після об'єднання працюють практично безконтрольно. А це вже несе загрозу перетворення даних утворень у «феодальні угіддя», де безпосередньо або опосередковано правлять бізнесові або політичні інтереси не на користь громад.

Є небезпека і у відстороненні периферійних громад від участі у розподілі та використанні ресурсів, які в умовах децентралізації та державної підтримки надходять до бюджетів ОТГ. Такі приклади, на жаль, вже спостерігаються в деяких ОТГ.

За цих умов тільки самі люди, небайдужі мешканці могли би захистити інтереси своїх громад. Але для цього потрібні умови: наявність механізмів громадської участі у прийнятті та реалізації управлінських рішень, можливість спільно вирішувати місцеві питання, володіння знаннями у цій сфері та вміннями застосовувати технології демократії участі.

На жаль, на даний момент навмисно чи через недбалість законодавці не забезпечили активну громадськість належними механізмами саморозвитку та самозахисту. Зокрема, продовжує діяти застарілий Закон «Про органи самоорганізації населення», відсутні Закони «Про загальні збори (конференції) членів територіальних громад за місцем проживання», «Про місцеві референдуми». Недостатньо законодавчо врегульовані питання проведення громадських слухань, місцевих ініціатив, публічних консультацій. Статуту територіальних громад залишаються необов'язковими місцевими нормативно-правовими актами, тому вони зараз ухвалені менше, ніж у третині територіальних громад.

Перелічені дефіцити у сфері механізмів громадської участі і є по суті тими «підводними каменями» реформ, які мають здійснюватись з людьми і для людей.

Важливу і вкрай необхідну роботу у напрямку подолання цих дефіцитів ведуть, зокрема, недержавні аналітичні центри, серед яких можна назвати Реанімаційний Пакет Реформ (об'єднання більше 80 недержавних організацій), Центр політико-правових реформ, Всеукраїнську асоціацію сприяння самоорганізації населення, Український незалежний центр політичних досліджень та чимало інших. Вони займаються обґрунтуванням необхідності ухвалення тих чи інших нормативних актів на загальнодержавному та місцевому рівнях, готують самостійно або разом із органами влади проекти цих актів, лобіюють їхнє ухвалення і потім забезпечують громадський супровід їх впровадження.

Залишається невирішеним повною мірою дуже важливе питання навчання, підвищення кваліфікації у сфері впровадження реформ – як представників органів публічної влади, так і громадських активістів, які прагнуть працювати на користь громад.

Ось тут сьогодні і є той широкий фронт для роботи навчальних закладів системи НАДУ, центрів підвищення кваліфікації при ОДА та самих громадських організацій. Важливо, щоб навчання представників влади і громади відбувалось спільно. Адже в них спільне завдання – успішно впровадити у життя необхідні реформи і не «напоротись» при цьому на «підводні камені» цих реформ.

Список використаних джерел.

1. Конституція України від 28.06.1997. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

3. Кононенко О. Реформи наосліп, або децентралізація як дезорієнтація // Українська правда; 9 жовтня 2017 р. – Режим доступу: – <http://www.pravda.com.ua/columns/2017/10/9/7157697/>

ПІРОЖЕНКО НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В РЕСПУБЛІЦІ КАЗАХСТАН

ДПП являє собою інституційний та організаційний альянс державної влади і приватного бізнесу з метою реалізації суспільно значущих проектів в широкому спектрі сфер діяльності – від розвитку стратегічно важливих галузей економіки до надання громадських послуг в масштабах всієї країни або окремих територій. Йдеться про партнерство держави і приватного сектора, що позначається зазвичай терміном Public-Private Partnership (PPP). Прийнятий термін «державно-приватне партнерство» (ДПП). Суть ДПП – полягає в перерозподілі відповідальності і ризиків за розвиток секторів, які зазвичай належать до сфери відповідальності держави.

У світі зараз немає єдиних підходів до законодавчого оформлення державно-приватного партнерства. У деяких розвинених країнах, визнаних лідерах за ступенем розвитку ДПП, немає єдиного профільного закону, а основні принципи ДПП закладені в різноманітні законодавчі акти і норми цивільного права. Прикладами можуть служити Франція, Англія, Японія, Австралія.

В інших державах прийняті окремі закони про ДПП. Така ситуація склалася в Німеччині, Бразилії, Греції, Єгипті, Анголі і ряді країн Східної Європи. З країн колишнього СРСР закони про ДПП прийняті в Україні, Молдові, Киргизстані. В інших існують окремі акти, що регулюють різні форми ДПП [1].

Законодавча основа застосування механізму ДПП в Казахстані була закладена в 1991 році, а в 2006-му був уже прийнятий окремий Закон РК «Про концесії», який став основним документом, що зумовив подальший розвиток законодавчої бази ДПП в цій країні.

У 2011 році в Казахстані був прийнятий перший програмний документ з питань ДПП – Програма розвитку ДПП в Казахстані на 2011-2015 роки, метою якого визначено створення законодавчих та інституційних основ для реалізації інвестиційних проектів з використанням механізмів державно-приватного партнерства в РК. Для досягнення поставлених цілей необхідно було виконання наступних завдань:

- вдосконалення законодавства в галузі ДПП;
- забезпечення розробки заходів з ефективного планування та управління процесами підготовки та реалізації проектів на основі державно-приватного партнерства;
- встановлення критеріїв оцінки ефективності реалізації проекту через якість надання послуг населенню;
- забезпечення підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері ДПП. [2]

Даний етап характеризується реалізацією наступних концесійних проектів у транспортній та енергетичній галузях:

1. Будівництво та експлуатація залізничної лінії «Станція Куля – Усть-Каменогорськ»;
2. Будівництво та експлуатація пасажирського терміналу міжнародного аеропорту м.Актау;
3. Будівництво та експлуатація міжрегіональної лінії електропередачі «Північний Казахстан – Актюбінська область» [3].

Досвід перших концесійних проектів показав наступний позитивний ефект застосування механізмів державно-приватного партнерства:

- залучення недержавного фінансування для інвестування в об'єкти державного значення;

- поділ ризиків щодо реалізації проекту між державою і приватними інвесторами;
- забезпечення економічно ефективного управління реалізацією проекту шляхом передачі управлінських функцій приватному інвестору;
- залучення сучасних, високоефективних технологій в розвиток інфраструктури.

У 2015 році вже був прийнятий Закон РК «Про державно-приватне партнерство», який підвищив роль приватного сектора в ініціюванні та підготовці проектів ДПП.

З метою розвитку в Казахстані державно приватного партнерства, а також вдосконалення методології бюджетних інвестицій, проведення якісної експертизи, моніторингу та оцінки реалізації проектів, постановою Уряду Республіки Казахстан від 17 липня 2008 року № 693 «Про створення спеціалізованої організації з питань концесії» було створено Акціонерне товариство «Казахстанський центр державно-приватного партнерства». Єдиним акціонером АТ «Казахстанський центр державно-приватного партнерства» є Уряд Республіки Казахстан в особі Міністерства економічного розвитку і торгівлі Республіки Казахстан.

На початку поточного року центром розроблені практичні рекомендації для місцевих виконавчих органів з реалізації проектів ДПП. У них у доступній формі надано роз'яснення про базові механізми ДПП, покрокові рекомендації для розробників та ініціаторів проектів, наведено відповіді на найбільш поширені питання.

Для переходу до етапу вдосконалення Казахстану необхідно подальше вдосконалення законодавчої бази і створення умов для сприяння зростанню активності проектів ДПП. В даний час на республіканському рівні на етапі розробки знаходяться 8 проектів у соціальній, транспортній, і житлово-комунальній сферах загальною вартістю будівництва 290,7 млн тенге. Найбільші проекти – це велика Алматинська кільцева автомобільна дорога, об'їзна автомобільна дорога міста Шимкента, багатопрофільні лікарні в Алмати і Карагандинської області [4].

В рамках Антикризового плану дій Уряду на 2016-2018 роки, з метою подальшого розвитку ДПП на регіональному рівні, в Програмі розвитку територій в якості цільового індикатора в кожному регіоні РК включений показник з реалізації проектів через механізм ДПП – не менше п'яти щорічно.

Таким чином, в результаті проведеної державної політики наразі в РК спостерігається істотне зростання активності місцевих виконавчих органів в питаннях впровадження і застосування механізмів державно-приватного партнерства. Разом з тим, незважаючи на суттєві позитивні зрушення, основними стримуючими факторами розвитку ДПП на рівні регіональних проектів є відсутність доступного фондування, особливо в національній валюті, високі процентні ставки банківських позик, нестача кваліфікованих кадрів.

Список використаних джерел.

1. Гагарин П.А., Двинянин Е.А. Государственно-частное партнерство как инструмент реализации масштабных проектов. <http://www.gradient-alpha.ru/assets/docs/PPP-Research-14.03.2014.pdf>
2. Программа по развитию государственно-частного партнерства в Республике Казахстан на 2011-2015 годы //Постановление Правительства Республики Казахстан от «29» июня 2011 года № 731
3. Государственно-частное партнёрство в Казахстане. <http://edariger.kz/ru/article/stati/145/>
4. АО «Казахстанский Центр государственно-частного партнерства» http://kzppp.kz/wp-content/uploads/2015/11/vestnik_2009_3.pdf

ВЕРБИЦКИЙ ОЛЕКСИЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

*аспірант навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України*

ПОМАЗА-ПОНОМАРЕНКО АЛІНА ЛЕОНІДІВНА

*провідний науковий співробітник навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України, к. держ. упр.*

СОЦІАЛЬНА НАПРУЖЕНІСТЬ І ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

*«Усі люди спочатку рівні, але кожен керується власними потребами й інтересами.
Єдиний спосіб уникнути цього – укласти суспільний договір»
(Т. Гоббс) [4]*

Сьогодні дослідження соціальної напруженості та розробка механізмів її державного управління є актуальними та необхідними як на вітчизняних теренах, так і за кордоном. Їх значимість обумовлена тим, що вона характеризує внутрішній стан і взаємовідносини індивідуумів, соціальних груп, населення, а, головне, специфіку його ставлення до діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, особливо в періоди трансформаційних змін суспільства та системи державного управління, які активно відбуваються в Україні.

Беручи до уваги, що термін «соціальна напруженість» інтерпретується в соціальних, політичних і гуманітарних науках по-різному, зазначимо, він має бути предметом міждисциплінарного аналізу. Погоджуємося із С. Белаєм та ін. [1, с. 304], що це дозволяє забезпечити така галузь науки, як державне управління, зокрема, застосування її положень і принципів є необхідним у розкритті змісту цього поняття з позиції гарантування та підтримки системи безпеки – для держави, для суспільства та з його боку.

У різні періоди часу становлення наукової думки щодо особливостей прояву соціальної напруженості, її стримання тощо досліджувалися в контексті таких явищ і процесів:

- соціальної дезінтеграції або відсутності солідарності взаємодіючих індивідуумів і груп;
- девіації (відносини стабільного суспільства);
- аномії (відносини нестабільного суспільства);
- втрати соціальної ідентичності;
- депривації і фрустрації основних суспільних потреб;
- міжнаціональних конфліктів тощо.

Таке узагальнююче твердження нами висловлено на підставі аналізу наукових праць Платона, Т. Гоббса, Е. Дюркгейма, К. Маркса, Р. Мертона, Т. Парсона та інших [4]. Їх ключовою тезою є те, що процес наростання соціальної аномії безпосередньо пов'язаний з підвищенням рівня соціальної напруженості, а в сукупності два цих процеси зумовлюють порушення стабільності соціальної структури суспільства та безпеки держави в цілому. Власне, відторгнення індивідами цілей та пріоритетів суспільного та загальнодержавного розвитку, а також засобів їх досягнення в напрямку заміни на нові спричиняють різке зростання соціальної напруженості, що може набувати вигляду міграції в інші регіони та держави, мітингів, страйків, переворотів, революцій, кризового й надзвичайного стану тощо.

Конфлікти соціальних інтересів виникають не тільки через дію економічних факторів, а й через прагнення до перерозподілу влади, тобто суспільно-політичні чинники. Учені Р. Дарендорф, Т. Парсон та ін. [там само] слушно зауважують, що конфлікт не виступає в ролі гаранта політичної волі, проте гострота й оперативність його врегулювання з боку держави вимагає високого ступеня відкритості соціальної структури та суспільної легітимації її дій (тобто суспільного визнання). Таким чином, у соціально-економічних системах держави та її регіонів відбуваються синергетичні зміни двох типів:

- по-перше – постійні внутрішньосистемні;
- по-друге – постійні зовнішньосистемні.

Варто підтримати думку А. Волинчук і С. Соловченков [2], що дослідження соціальної напруженості слід здійснювати в контексті аналізу аспектів соціальної безпеки. Приймаючи за основу дефінітивне визначення соціальної напруженості цих учених і враховуючи вимоги часу, можемо внести в нього деяке авторське уточнення: вона вказує на певний стан окремих груп населення, їх незадоволеність щодо подій соціально-економічного розвитку, що становить стимул для держави і регіону до вчасного агрегування причин і прогнозування наслідків соціальної напруженості, яке можуть забезпечити ретранслюючі процеси децентралізації та демократизації [3]. Ці процеси покликані зменшити наростання соціального конфлікту шляхом формування рівноправних відносин – суб'єктно-суб'єктних, а не суб'єктно-об'єктних. Про останній вид відносин слід говорити, насамперед, у випадку неможливості здійснення дерегуляції, необхідності застосування засобів примусу та переконання, адже використання фінансового інструментарію не дозволяє стабілізувати ситуацію в регіоні або окремо взятій його території. Власне, соціальна напруженість як об'єкт наукового дослідження, теоретичного та практичного значення для галузі науки державне управління має розглядатися таким чином: це особливий стан суспільного життя, що вказує на рівень конфліктності в окремо взятій соціально-економічній системі (як складного конструкту), що формують умови об'єктивної реальності та зумовлює підвищення або втрату довіри до влади. Механізми державного регулювання покликані протидіяти кризовим явищам соціально-економічного характеру шляхом такого: 1) забезпечення сталого розвитку територій; поліпшення рівня та якості життя населення; 2) реалізації заходів соціального забезпечення населення; 3) унеможливлення та нейтралізації надзвичайних ситуацій соціального характеру.

Недоліком державних механізмів щодо оцінювання поточного стану соціального розвитку в Україні є відсутність інтегрального рейтингового показника рівня загроз соціально-економічного характеру в регіоні та на окремо взятій його території з метою унеможливлення виявів соціальної напруженості. Великий масив статистичних даних не дозволяє наглядно оцінити реальний стан справ у регіоні й окремо взятій його території, а також забезпечити порівняльне рейтингове оцінювання. Крім того, відзначимо, що обробку такого масиву інформації з початку здійснюють місцеві органи влади загальної та спеціальної компетенції. Проте прогнозування тенденцій вияву соціальної напруженості та загроз соціально-економічного характеру в регіоні є фрагментарним.

Отже, вважаємо, що перспективними напрямками наукових досліджень є, насамперед, такі:

- обґрунтування заходів і засобів із протидії виявам кризових явищ соціально-економічного характеру у вигляді соціальної напруженості;
- аналіз показників соціально-економічного розвитку регіонів і їх територій, а, відтак, і порядку проведення моніторингу цього розвитку.

Список використаних джерел.

1. Бєлай С. В. Теоретико-методологічні засади ідентифікації кризових явищ соціального характеру [Електронний ресурс] / С. В. Бєлай // Теорія та практика державного управління. – 2011. – Вип. 2. – С. 34–42.
2. Волинчук А.Б. Социальная напряженность и протестная активность в контексте анализа социальной безопасности / А.Б. Волинчук, С.А. Соловченков // Территория 164ед.164 возможностей. Вестник Владивостокского государственного университета экономики и сервиса. 2013, № 1 (19). – С. 25–36.
3. Помаза-Пономаренко А. Л. Соціальний розвиток і безпека регіонів: 164ед.164вно управлінські аспекти : монографія / А. Л. Помаза-Пономаренко. – Х. : НУЦЗУ, 2017. – 270 с.
4. Філософія : навч. посіб. / Л. В. Губерський [и 164ед.]; 164ед.. І. Ф. Надольний. – Вид. 7-ме, стереотип. – К. : Вікар, 2008. – 534 с.

КУЗЬМІНА ОЛЕНА ПЕТРІВНА

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
голова Братської районної державної адміністрації Миколаївської області*

ПОПОВ МИКОЛА ПЕТРОВИЧ

*доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр., доцент*

ДОСВІД ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У БРАТСЬКОГО РАЙОНУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Проаналізуємо проведену роботу щодо розроблення пропозицій з питань об'єднання територіальних громад Братського району Миколаївської області.

У процесі підготовки проекту об'єднання територіальних громад Братського району було враховано такі чинники, як: віддаленість населених пунктів від центру громади, площа району та кількість населення, наявність об'єктів соціальної інфраструктури, дорожня та транспортна інфраструктура, фінансова спроможність територіальних громад.

За основу бралось, що територія Братського району становить 1129,2 кв. км, населення – 18,1 тис. чол. Кількість населених пунктів – 60, з них – 2 селища та 58 сіл, в трьох з яких відсутнє населення. 15 сільських населених пунктів, які розташовані в північній частині району, знаходяться на відстані більш ніж 25 км від с. Братське. У них проживає 3,2 тис. чол.

Було враховано, що в районі налічується 21 школа, з яких I ст. – одна; I-II ступеню – 11; I-III ст. – 9; 3 заклади позашкільної освіти; 19 дитсадків; 59 закладів культури, з них 23 бібліотеки; 23 ФАПи, 1 поліклініка, 3 СЛА, центральна районна лікарня. Усі заклади соціальної сфери рівномірно розміщені по території району.

У першому варіанті районною робочою групою було запропоновано створити 4 об'єднані територіальні громади: Братську, яка об'єднала б 6 сільських рад (23 населених пункти), з чисельністю 9191 особи; Новокостянтинівську – 3 сільських ради (8 населених пунктів), з чисельністю 2780 особи; Мироліувівську – 4 сільських ради (17 населених пунктів), з чисельністю 2471 особи; Новомар'ївську – 3 сільських ради (17 населених пунктів), з чисельністю 3624 особи.

Центрами об'єднаних територіальних громад було визначено однойменні населені пункти, в яких найбільш розвинена інфраструктури та соціальна сфера. У зазначених населених пунктах базуються провідні сільськогосподарські підприємства, а також розвинена переробна промисловість. Але є суттєва проблема району – дорожня інфраструктура, адже близько 80 % доріг загального значення потребують капітального та поточного ремонту.

З часом, у процесі роботи, враховуючи, що чисельність населення трьох з чотирьох запропонованих громад складає від 2,4 до 3,6 тис. чол., було запропоновано варіант створення однієї Братської об'єднаної територіальної громади і було запропоновано відповідний проект до Перспективного плану розвитку громад. При цьому було враховано, що в с. Братське є всі необхідні приміщення для розміщення державних органів та установ, наявний кадровий та ресурсний потенціал.

Надані пропозиції пройшли процес погодження з усіма обласними департаментами та управліннями, з врахуванням деяких пропозицій та зауважень, та були схвалені на ХХХ позачерговою сесією Миколаївської обласної ради у червні 2015 року.

Після цього в селищній та сільських радах району почала проводитися робота з роз'яснення змісту реформи місцевого самоврядування, перспективного плану формування територій громад. Метою цих заходів стало надання інформації щодо суті та змісту реформи, оскільки передбачалося, що надані роз'яснення допоможуть представникам місцевих громад об'єктивно підійти до об'єднання громад, що сприятиме збільшенню громадської підтримки реформи.

У ході зустрічі з депутатами, працівниками соціальної сфери, членами виконкому, жителями громад члени районної робочої групи роз'яснювали зміст Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», перспектив та очікуваних результатів від реалізації реформи, передачі громадам повноважень по управлінню територією, наголошуючи, що громади сьогодні самі вирішують своє майбутнє. Учасники зустрічей ознайомлювалися з основними завданнями органів місцевого самоврядування у формуванні спроможних територіальних громад в процесі проведення добровільного об'єднання.

Під час спілкування від присутніх надходили запитання стосовно доцільності, переваг та термінів проведення об'єднання, фінансової спроможності, кадрового забезпечення, повноважень та структури об'єднаних громад, повноважень старост у селах та послуг, які він буде надавати населенню, функціонування закладів соціальної інфраструктури на селі та інші.

Слід зазначити, що при кожній зустрічі, представників сільських громад хвилювали питання, які стосувалися безпосередньої життєдіяльності їх громад: ремонту доріг, ремонту закладів соціальної сфери, благоустрою населених пунктів, тощо.

В результаті проведеної роботи ініціативу в районі першою проявила Улянівська сільська рада, в якій розпорядженням сільського голови у червні 2015 року було ініційовано добровільне об'єднання громад сіл, селищ, а рішенням сесії у липні надано згоду на добровільне об'єднання.

Безумовно – це рішення було не випадковим. За останні роки на території Улянівської сільської ради було реалізовано ряд значущих соціальних проектів, але й залишаються питання, які громаді самотужки вирішити не під силу. Крім того, значним чинником є прогресивність поглядів сільського голови, яка рішуче налаштована на необхідність змін.

Не зважаючи на труднощі, що виникають під час проведення реформ, у районі проводиться відповідна роз'яснювальна робота. Наприклад, у травні 2017 року відбулася зустріч з представниками Миколаївського регіонального відділення Асоціації міст України, за участю голів райради та райдержадміністрації, їх заступників, редактора районної газети, селищного та сільських голів району, керівників структурних підрозділів райдержадміністрації.

У вересні 2017 року відбулися робочі зустрічі директора Миколаївського відокремленого підрозділу Центру розвитку місцевого самоврядування керівництвом райради та райдержадміністрації та Братським селищним головою.

Зустрічі відбуваються з метою роз'яснення ходу формування спроможної об'єднаної територіальної громади, та аналізу процесів, які відбуваються в цій площині в Миколаївській області та Україні в цілому. Об'єднання за принципом «район – громада», яке було подано робочою групою до Перспективного плану об'єднання громад – залишається в силі. Наступним кроком повинна стати ініціатива про об'єднання. Тож є над чим працювати.

Список використаних джерел.

Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

Про схвалення перспективного плану формування територій громад Миколаївської області : Рішення Миколаївської обласної ради від 12.06.2015 № 3. – Режим доступу: <http://mk-oblrada.gov.ua/index.php/2015-08-20-12-19-35/2015-09-02-15-27-26/7/1/2015/12-06-2015/r3-30-6-zip/%D0%B4%D0%B5%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%8C>.

Реформа місцевого самоврядування та децентралізація. Братська районна державна адміністрація. – Режим доступу: <http://bratske.mk.gov.ua/ua/reform>.

ТКАЧ ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

*аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
начальник відділу економічного розвитку, торгівлі та туризму
Первомайської райдержадміністрації Миколаївської області.*

ПРОЗОРИСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: СКЛАДОВІ ТА РІВНІ

Положення Угоди про Асоціацію [3] щодо прозорості охоплюють зобов'язання з обміну інформацією між ЄС та Україною. Сторони угоди зобов'язалися дотримуватися прозорості як принципу розробки та реалізації державної політики.

Однією із складових, яка свідчить про рівень прозорості є відкриті дані. Відкриття даних підвищує рівень прозорості та підзвітності у діяльності органів публічної влади, сприяє більш ефективному використанню державних ресурсів, дозволяє покращити якість надання публічних послуг, а також сприяє розвитку інноваційного бізнесу та створенню соціально корисних сервісів.

На основі відкритих даних вираховується індекс конкурентоспроможності країн світу у глобальному економічному рейтингу. Наступною складовою прозорості є зрозуміла інформація. Її суть полягає в інформуванні громадян та їх колективів про заплановані рішення органів публічної влади і те, як вони будуть реалізовані у доступній за рівнем сприйняття формі. Третью складовою прозорості є обізнаність громадян, що знаходить свій прояв у спроможності органів публічної влади надавати інформацію городянам з точки зору принципів верховенства права та посилення спроможності громадянського суспільства.

Таблиця 1

Таким чином, відкриті дані як публічна інформація, яку держава ініціативно оприлюднює он-лайн, забезпечують вільний доступ до неї, а також її подальше поширення і використання. Так, за сприяння всесвітньої організації World Wide Web Foundation публікується щорічний міжнародний рейтинг Open Data Barometer, що визначає стан розвитку відкритих даних країн світу. Експерти ODB аналізують глобальні тенденції та порівнюють країни за базовими компонентами розвитку відкритих даних.

За показниками Індексу світової конкурентоспроможності Світового економічного форуму у 2016 році Україна посіла 44 місце за рівнем розвитку відкритих даних та піднялась у рейтингу країн на 18 позицій порівняно з 2015 роком. За показником готовності відкритих даних Україна набрала 55 балів, індекс впровадження відкритих програм даних склав 35 балів, а індекс впливу на бізнес, політику та громадянське суспільство – 19. Лідерами стали Великобританія, Канада, Франція, Сполучені Штати Америки, Корея. У цих державах стратегії публічного управління були розроблені на основі результатів оцінки вихідного стану, яку проводили експерти SIGMA. На часі повна та глибока оцінка стану справ у системі публічного управління України відповідно не проводилася [2].

Розглянемо рівні прозорості. Так, перший рівень – нормативний, що полягає у законодавчому закріпленні прозорості та відкритої діяльності владних інституцій. Нормативні передумови реалізації принципів прозорості та відкритості органів публічної влади – закони, укази, постанови, що можуть діяти, впроваджуватися в життя.

Організаційний рівень передбачає наявність структурних і організаційних форм, дієвих механізмів та конкретних процедур, що дають змогу реалізувати принципи прозорості та відкритості. Такий рівень визначається як діяльністю владних структур, так і діями неполітичних організацій, що існують у суспільстві та коригують дії влади, здійснюючи на неї певний тиск.

Отже, прозорість визначається мірою обізнаності громадян стосовно сутнісних проявів матеріальної і процесуальної сторони діяльності органів публічної влади; зрозумілості широкій громадськості їх (органів) обумовленості, змісту і сенсу; виявляється у тому, що окремі громадяни та їх колективи, на які поширюється, або яких так чи інакше стосується рішення або дії органу публічної влади мають бути щонайповніше обізнані про них і те, яким чином вони (рішення або дії) будуть здійснені;

Список використаних джерел.

1. Гудима Н.В. Принципи відкритості і прозорості в діяльності органів державного управління України / автореф. дис. канд. наук держ. упр.: спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / Гудима Н.В. // Інститут законодавства Верховної Ради України – Київ, 2008. – 20 с.
2. Світовий рейтинг Барометр Open Data – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://opendatabarometer.org/?_year=2016&indicator=ODB
3. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Міжнародний документ від 27.06.2014 року // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011

ЧИЖОВА СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

*старший викладач кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр.*

ПРАВОВЕ УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Державна служба сьогодні вимагає високоякісної фахової підготовки, та ґрунтовних знань. Адаптація державної служби України до умов та стандартів Європейського Союзу передбачає послідовність заходів, в межах та за допомогою яких відбувається пристосування національної системи державної служби до стандартів ЄС. Актуальність теми полягає в визначенні чіткого розуміння складових процесу управління людськими ресурсами державної служби на сучасному етапі.

На виконання ч. 11 ст. 44 Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. № 889-VIII (далі – Закон про держслужбу) постановою КМУ від 23.08.2017 р. № 640 затверджено Типовий порядок проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців [1,2].

Кабінет Міністрів України 23 серпня 2017 року затвердив Типовий порядок проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців, який визначає процедуру проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців, які займають посади державної служби категорій «А», «Б» і «В»[2].

Метою оцінювання результатів службової діяльності державних службовців є визначення якості виконання державним службовцем поставлених завдань, а також прийняття рішення щодо його преміювання, планування службової кар'єри, визначення потреби у професійному навчанні.

Оцінювання результатів службової діяльності держслужбовців має на меті:

визначення якості виконання держслужбовцем поставлених завдань;

прийняття рішення щодо преміювання;

планування службової кар'єри;

визначення потреби в професійному навчанні.

Типовим порядком визначено 3 можливі результати оцінювання службової діяльності державних службовців: *негативна, позитивна та відмінна оцінки.*

У разі якщо держслужбовець отримав відмінну оцінку результатів своєї службової діяльності, то це є підставою для щорічного преміювання та надання рекомендації на участь у конкурсі на обіймання вищої посади.

У випадку отримання державним службовцем негативної оцінки не раніше ніж через 3 місяці проводиться повторне оцінювання відповідно до згаданого Типового порядку. Якщо ж держслужбовець отримав повторно

негативну оцінку за результатами оцінювання, то він підлягає звільненню відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 87 Закону про держслужбу [1].

Тому в грудні 2017 року потрібно визначити ключові показники результативності, ефективності та якості службової діяльності держслужбовця, а із жовтня по грудень 2018 року, як результат провести оціночну співбесіду, визначення та затвердження результатів оцінювання.

Якщо метою оцінювання результатів службової діяльності державних службовців є визначення якості виконання державним службовцем поставлених завдань, зосередимо нашу увагу саме на тому, що набір показників результативності, ефективності та якості, за допомогою яких можна здійснювати повний моніторинг оцінювання результатів діяльності окремих службовців повинен забезпечувати:

Взаємозв'язок між результатами діяльності органу влади і державного службовця;

Перехід від контролю процедури виконання посадових обов'язків державним службовцем до контролю результатів;

Об'єктивізацію оцінки ефективності діяльності державного службовця;

Надання державним службовцем більшої свободи у виборі управлінських рішень;

Поєднання показників результативності діяльності державного службовця з рівнем оплати праці [3].

На практиці ефективна система показників має будуватися з урахуванням принципу формування достатнього ресурсного потенціалу органу влади для якісного надання послуг та з метою ухвалення виважених управлінських рішень. При цьому оцінка результатів діяльності державних службовців повинна використовуватися як для вирішення завдань підвищення ефективності професійної службової діяльності, так і для впровадження системи матеріального стимулювання державних службовців залежно від обсягу та результатів виконаної роботи [4].

Необхідно зазначити, що об'єктивізація оцінки ефективності діяльності державного службовця є на сьогодні досить проблемою. Тому з метою вдосконалення процедури оцінювання ефективності діяльності державного службовця вимоги до показників результативності пропонується розробляти відповідно до системи SMART:

Показники ефективності і результативності діяльності державних органів (показники кінцевого ефекту);

Показники ухвалення і виконання управлінських і інших рішень (показники безпосереднього результату);

Показники виконання послуг (показники результату);

Показники правового, організаційного і документаційного забезпечення виконання вказаних рішень (показники процесу).

Крім того, відкритою залишається тема щодо складності підбору показників для посадових категорій різних груп в окремому органі влади.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про державну службу» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст.43)
2. Постанова КМУ від 23 серпня 2017 р. № 640 Про затвердження Типового порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців « [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/640-2017-%D0%BF>
3. Чижова С.М. Впровадження системи управління людськими ресурсами в органах місцевого самоврядування / С.М.Чижова // Теорія та практика державної служби : напрями модернізації : матеріали наук.-практ. конф. ; за заг. ред. С.М. Серьогіна (м. Дніпропетровськ, 8 лист. 2013 р.) / Нац. акад. держ.упр. при Президентові України, Дніпроп. регіон. ін.-т держ. упр. – Дніпропетровськ, 2013. – С. 151–154.
4. Сороко В. М. Результативність та ефективність державного управління і місцевого самоврядування: навч. посіб. – Київ: НАДУ, 2012. 260 с. URL: <http://www.academy.gov.ua/NMKD/library.../5778ebf7-a0d2-4c8f-8fff-d1ccad0c165a.pdf> (дата звернення 15.09.2017)

ШЕГЕДИН ЯРОСЛАВА ЮРІЙВНА

аспірант кафедри менеджменту ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕАЛІЗАЦІЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ МЕДСЕСТРИНСТВА В УМОВАХ УПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Побудова системи охорони здоров'я, орієнтованої на пацієнта, здатної забезпечити якісне медичне обслуговування потребує всебічного розвитку галузі медсестринства, а з огляду на процеси децентралізації регіональний аспект удосконалення механізмів реалізації державної політики в галузі медсестринства набуває особливої актуальності. Саме з огляду на ці обставини є необхідним дослідження механізмів реалізації державної політики в галузі медсестринства на регіональному рівні.

Дослідження концептуальних засад та механізмів реалізації державної політики України в галузі охорони здоров'я в предметній площині науки державного управління від 90-х рр. 20 ст. проводили, зокрема: Т. Авраменко, В. Бакуменко, М. Білинська, Н. Васюк, А. Віленський, Ю. Вороненко, З. Гладун, О. Дем'янчук, Т. Дігтяр, В. Долот, Л. Жаліло, Д. Карамішев, О. Кілієвич, Н. Кризина, Б. Лемішко, В. Лещенко, В. Лобас, Л. Ляховченко, О. Мартинюк, Л. Мельник, С. Мокрецов, В. Москаленко, З. Надюк, Я. Пітко, Я. Радиш, В. Ребало, І. Рожкова, В. Романов, В. Рудий, О. Рудік, А. Терент'єва, В. Тертичка, О. Фірсова, І. Хожило, О. Худоба, Н. Ярош. Окремі аспекти проблеми взаємодії суб'єктів в процесах розроблення та реалізації державної політики в галузі медсестринства на регіональному рівні актуалізовано в наукових дослідженнях С. Антонюк, В. Безпрозваної, І. Білоус, С. Вовка,

Р. Грицко, Д. Джафарової, Н. Дуб, В. Дудки, П. Кузьмінського, Б. Лемішка, В. Лобаса, О. Торбаса, Т. Чернишенко, М. Шегедін, М. Шутова та інших.

Державна політика у сфері охорони здоров'я являє собою «комплекс прийнятих загальнодержавних рішень чи взятих зобов'язань щодо збереження та зміцнення фізичного і психічного здоров'я та соціального благополуччя населення держави як найважливішої складової її національного багатства шляхом реалізації сукупності політичних, організаційних, економічних, правових, соціальних, культурних, наукових та медичних заходів з метою збереження генофонду української нації, її гуманітарного потенціалу та врахування вимог нинішнього і майбутніх поколінь у інтересах як конкретної людини (особистості), так і суспільства в цілому» [2, с.7.]. Якщо із систематизованого викладу державної політики у сфері охорони здоров'я, здійсненого колективом науковців НАДУ при Президентові України [1;2], абстрагувати загальну структурно-функціональну схему [7, с. 4], то побачимо, що в ній потребують більшої структурно-функціональної визначеності суб'єкти управління (центрального, регіонального, місцевого рівнів) та надання медичних послуг (лікарів, середнього та молодшого медичного персоналу). Отже, питання механізмів реалізації на регіональному рівні державної політики в галузі медсестринства в умовах впровадження децентралізації є недостатньо дослідженими та конкретизованими.

Зазначені питання доцільно розглядати системно (як відкрити, динамічну, складну суспільну систему, яку утворюють комплекси (підсистеми) «різноманітних державних і недержавних органів і організацій, діяльність яких здійснюється на основі міжгалузевих стосунків і направлені на збереження, зміцнення і відновлення здоров'я населення» [5]) та процесуально (у напрямках державно-управлінської діяльності: державного будівництва, яке охоплює визначення і правове закріплення форми державного правління; політичного режиму; державно-територіального устрою; основних цілей і функцій держави, їх пріоритетності; розподілу повноважень між гілками та вищими органами державної влади; стратегії розвитку держави; структури органів державної влади відповідно до функцій держави та її стратегічних цілей; формування державної політики, яке полягає у розробленні державної політики з різних напрямів діяльності держави; реалізація державної політики, яка передбачає виконання функцій державного управління (оперативне й тактичне управління) з метою досягнення визначених цілей держави у певний період її історичного розвитку [1]).

Національною стратегією реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2020 років безпосередньо галузі медсестринства приділено недостатньо уваги, однак акцентується увага на тому, що «регуляторна роль держави буде обмежена встановленням певних вимог до інфраструктури та стандарту якості послуг», а «заклади охорони здоров'я та місцеві органи влади пройдуть процес інституціонального розвитку за напрямками: 1) розробка власного плану розвитку; 2) оцінка результатів із застосуванням сучасних інформаційних і комунікаційних технологій; 3) підзвітність і використання медичної інформації; 4) забезпечення якості; 5) співпраця з пацієнтами та залучення до управління представників громадянського суспільства» [6]. Загалом, децентралізація та ініціативи знизу є трендом успішного розвитку медичної галузі. Формування такої новою реальності щодо охорони здоров'я тісно пов'язане з процесами реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні та неможливе без становлення відповідних інституцій громадянського суспільства.

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [4] визначає трьохрівневий адміністративно-територіальний устрій України, розподіл повноважень, компетенції та взаємодії між органами місцевого

самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях, зокрема щодо охорони здоров'я (рис. 1).

Рівні адміністративно-територіального устрою	Адміністративно-територіальні одиниці	Органи		Повноваження органів місцевого самоврядування щодо охорони здоров'я
		місцевого самоврядування	виконавчої влади	
Базовий	громади	сільська, селищна, міська ради, їх виконавчі органи (ВО)	представництва (представники) окремих органів виконавчої влади	– надання послуг швидкої медичної допомоги, первинної охорони здоров'я, з профілактики хвороб
Районний	райони	районні ради, їх ВО	РДА, територіальні органи ЦОВВ	– надання медичних послуг вторинного рівня
Регіональний	АРК, області, міста Київ і Севастополь	обласні ради, їх ВО, міські ради Києва, Севастополя, їх ВО	РМ АРК, ОДА, КМДА, СМДА, територіальні органи ЦОВВ	– надання високоспеціалізованої медичної допомоги

Рисунок 1. Повноваження органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади щодо охорони здоров'я на різних рівнях адміністративно-територіального устрою

Модель реалізації повноважень органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування у забезпечення охорони здоров'я на регіональному рівні шляхом покращення медсестринської допомоги і догляду, здійснення медсестринського процесу при наданні послуг швидкої медичної допомоги, первинної охорони здоров'я, профілактики хвороб, при наданні медичних послуг вторинного рівня та високоспеціалізованої медичної допомоги подана на рис.2.

	Повноваження щодо охорони здоров'я органів		Модель	Напрямки сестринської справи	Заходи із забезпечення розвитку на регіональному рівні
	місцевого самоврядування	виконавчої влади			
Базовий	- надання послуг швидкої медичної допомоги, - первинної охорони здоров'я, - з профілактики хвороб		– Надання медсестринської допомоги і догляду – Здійснення медсестринського процесу (оцінка загального стану пацієнта, планування, проведення та оцінка результатів проведених сестринських втручань)	-медсестринство невідкладних станів, -медсестринство загальної практики сімейної медицини	– максимальне залучення населення та ІГС до прийняття упр. рішень з питань ОЗ; - розвиток форм прямого народовладдя; – підвищення прозорості та ефективного використання бюджетних коштів; – утворення при ОМСВ консультативно-дорадчих органів; - проведення громадської експертизи проектів рішень та рішень ОМСВ
Районний	- надання медичних послуг вторинного рівня			медсестринство - в хірургії, - в терапії, - в акушерстві та гінекології, - в педіатрії, - невідкладних станів - інше	
Регіональний	- надання високоспеціалізованої медичної допомоги				
Рівні	- удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності медичних сестер - кадрове забезпечення, розвиток системи підготовки і післядипломної освіти сестер - матеріально-технічне забезпечення - фінансово-економічне забезпечення - інформаційне забезпечення в управлінні діяльністю медичних сестер - забезпечення розвитку професійних сестринських об'єднань та асоціацій - розвиток міжнародного співробітництва в медсестринстві				
Механізми					

Рисунок 2. Схематичне зображення статично-динамічного (структурно-функціонального) змісту процесу управління із забезпечення на регіональному рівні медсестринської допомоги і догляду

Механізмами реалізації державної політики в галузі медсестринства на регіональному рівні є послідовна і узгоджена діяльність органів державної влади й органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства, яка базується на основоположних принципах, цільовій орієнтації, функціональній визначеності з використанням відповідних форм і методів управління направлена на нормативно-правове, організаційно-інституційне, кадрове, фінансово-економічне, матеріально-технічне, інформаційне забезпечення якісного надання медсестринської допомоги і догляду та здійснення медсестринського процесу в охороні здоров'я населення адміністративно-територіальних одиниць базового, районного та регіонального рівнів.

Список використаних джерел.

1. Бакуменко В. Д. Напрями державно-управлінської діяльності / В. Д. Бакуменко // Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. / НАДУ при Президентіві України ; наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] – Т. 2. – К. : НАДУ, 2011. – С. 400–402.
2. Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. моногр. : у 2 ч. – Ч. 1 / [кол. авт. ; упоряд. проф. Я. Ф. Радиш; передм. та заг. ред. проф. М. М. Білінської, проф. Я. Ф. Радиша]. – К. : НАДУ, 2013.
3. Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. моногр. : у 2 ч. – Ч. 2 / [кол. авт.; упоряд. проф. Я. Ф. Радиш ; передм. та заг. ред. проф. М. М. Білінської, проф. Я. Ф. Радиша]. – К. : НАДУ, 2013.
4. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс], схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. — Режим доступу :: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>;
5. Корвецький О. Д. Система охорони здоров'я / О. Д. Корвецький // Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. / НАДУ при Президентіві України; наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] – Т. 4. – К. : НАДУ, 2011. — С. 583—585;
6. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015 – 2020 років [Електронний ресурс] — Режим доступу :: [HTTP://WWW.APTEKA.UA/ARTICLE/327094](http://WWW.APTEKA.UA/ARTICLE/327094);
7. Шегедін Я. Ю. Державна політика в галузі медсестринства: структурно-функціональний аспект / Я. Ю. Шегедін // Демократичне врядування [Електронний ресурс] : наук. вісн. ЛРІДУ НАДУ. — Вип. 18/19 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2017. — Режим доступу : http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk18_19/index.html

УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

АМЕР АЛЬ-АТТІ

*аспірант кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної академії управління персоналом (м. Київ)*

ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ЧИННИКІВ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження зумовлено на теоретико-фундаментальному рівні дискусією між різними науковими школами щодо меж державного регулювання економіки, а також геополітичною ситуацією через що Україна вимушено приймає державні рішення після узгодження з міжнародними організаціями. Не зважаючи на те, що документи міжнародних організацій більшою мірою носять рекомендаційний характер, прийняття таких важливих реформ, як реформа охорони здоров'я, освіти, пенсійна реформа було зроблено з посиланням на розробки зовнішніх організацій, без детального аналізу наслідків. Все більше провідних світових економістів вказують, що оцінка економічного розвитку за показниками зростання ВВП не є адекватною [1], а провідні економісти Інституту Легуму безпосередньо вказують на зв'язок соціальних чинників і економічного розвитку [2]. Таким чином, бачимо, що окреслюється відразу декілька проблем: необхідність розгляду у контексті економічного розвитку не тільки безпосередньо державне регулювання макроекономічних показників, а й державне регулювання соціальних витрат; механізми державного управління економічним розвитком; визначення меж втручання держави у економіку; вплив зовнішніх зобов'язань країни та інших геополітичних чинників на прийняття державних рішень.

У даній роботі розгляд вищезазначених проблем свідомо обмежено тільки описом впливу зовнішніх чинників на трансформацію механізмів публічного управління економічним розвитком. Тому і метою статті визначено дослідити вплив зовнішніх чинників на трансформацію механізмів публічного управління.

Зазначимо, що впровадження в українському науковому середовищі розуміння категорії «публічне управління» відбувалося шляхом перекладу англійських слів, що призвело до неоднозначності розуміння термінів «державне управління», «публічне управління», «публічне адміністрування». Оскільки ця проблема не є метою наукових розвідок автора, будемо звертатися до доробку вітчизняних та іноземних науковців щодо уточнення термінології.

Числена кількість проблем державного управління, зокрема механізми державного управління, досліджено у роботах В.Д. Бакуменко, В.М. Мартиненко, Л.Л. Приходченко. Дослідженню механізмів державного управління економічним розвитком присвячено праці М.А. Латиніна, Н.Д. Чалої, О.В. Червякової. Водночас висока динаміка геополітичних процесів, набуття чинності Угоди про асоціацію України з ЄС [3], кожного разу формують нові зовнішні впливи і потребують окремого дослідження.

У роботах Л.Л. Приходченко визначено загальну структуру механізму державного управління, складовими якого є цільовий, нормативно-правовий, організаційний, економічний та інформаційний. Їх сукупність віддзеркалює всі істотні аспекти функціонування системи державного управління: виконання функцій (організаційний), дотримання цілеспрямованості (цільовий та нормативно-правовий), забезпечення ефективності (економічний) та можливості функціонування (інформаційний) [4]. У роботах Чалої Н.Д. визначено напрями і характер зовнішніх впливів на механізми державного управління [5, с. 156]. Чала Н.Д. зазначає, що на трансформацію механізмів державного управління впливають процеси глобалізації, інтеграції та регіоналізації за напрямками організації та функціонування. Отже, виходячи з цього організаційний механізм і цільовий механізми державного управління менше змінюються під впливом зовнішніх чинників, доволі динамічно змінюються нормативно-правовий механізм та економічний.

Дослідження компанії KPMG [5] виявило дев'ять головних чинників, які вплинуть на прийняття державних рішень, і, відповідно, на механізми державного управління: розвиток високих технологій, зростання державного боргу, зміни клімату, урбанізація, зростання дефіциту ресурсів, зміна балансу сил в економіці, розширення можливостей для особистості, демографічний чинник. Ці чинники пов'язані один з одним і їх вплив не залежить від рівня економічного розвитку країни, і з часом буде лише посилюватися. Для України перелічені чинники здійснюють більшою мірою негативний вплив. Наприклад, активність сусідських країн у залученні на навчання студентів та трудових мігрантів призводить до того, що погіршується демографічна ситуація в середині країни. На сьогодні в Україні розмір державного боргу наблизився до 80%ВВП [6, с.33], що дає підстави для дуже песимістичних прогнозів. Саме економічна ситуація спричинила потрапляння країни у борговий зашморг, що може призвести до технічного дефолту та потрапляння у «коло бідності». В таких умовах жодне державне рішення не приймається без узгодження з кредиторами, отже маємо прямий зовнішній вплив на трансформацію механізмів державного управління економікою.

Більш оптимістичною є ситуація, коли прямиий зовнішній вплив на нормативно-правовий механізм публічного управління економічним розвитком зумовлено міжнародними угодами і реалізацією свідомого вибору країни. На приклад, набуття чинності Угоди про асоціацію [3] зумовило необхідність гармонізації українського законодавства з європейським за цілою низкою напрямків технічного регулювання, мита, питань сертифікації, тощо. Очікується, що це полегшить умови міжнародної торгівлі, збільшить товарообіг та позитивно вплине на зовнішньоекономічний баланс країни.

Отже, зробимо висновок: зовнішній вплив на трансформацію механізмів публічного управління може здійснюватися процесами глобалізації. Дія таких чинників є об'єктивною реальністю і не залежить від рівня економічного розвитку країни, містить у собі як ризики, так і відкриває нові можливості. Крім цього, на трансформацію нормативно-правового механізму державного управління економічним розвитком здійснюється вплив зовнішніх чинників, який зумовлений зовнішньоекономічною політикою країни, а саме інтеграційними прагненнями. У такому разі, ці трансформації є свідомими і передбачувальними, а ризики такого впливу мають бути розраховані і пояснені суб'єктам господарювання.

Список використаних джерел.

1. Стиглиц Дж., Сен А., Фитусси Ж-П. Неверно оценивая нашу жизнь. Почему ВВП не имеет смысла? Доклад Комиссии по измерению эффективности экономики и социального прогресса. – 2016. – М.: Институт Гайдара. – 216 с.
2. Will M. The 16 countries with the world's best healthcare system / The Independent – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.independent.co.uk/news/health/16-countries-best-healthcare-world-a7976626.html>. Назва з екрану.
3. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011
4. Приходченко Л.Л. Структура механізму державного управління: взаємозв'язок компонентів та фактори впливу на ефективність// Вісник НАДУ при Президентіві України. -2009. – № 2. – с. 105 – 112
5. Чала Н.Д. Державне управління економічним розвитком України в глобальному просторі : монографія. – 2012. – К.: Вид – во : ТОВ «Аграр Медіа Груп». – 284 с.
6. Майбутня держава 2030, Звіт KPMG [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kpmg.com
7. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку. Жилинська О., Мельничук О., Антонюк Л., Гуменна О., Радчук А., Столярчук Я., Тарута С., Харламова Г., Чала Н., Шнирков О. – Львів: Кальварія, – 2017. – 168

АРІНЗОНОВ АРТУР В'ЯЧЕСЛАВОВИЧ

*магістрант 5-го курсу спеціальності міжнародні відносини, соціальні комунікації та регіональні студії,
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна*

ПРОТИДІЯ ІНФОРМАЦІЙНИМ ВПЛИВАМ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Україна на сьогодні має вирішувати досить складні завдання пов'язані із забезпеченням національної безпеки, в тому числі і проблеми обумовлені розвитком новітніх технологій та процесами глобалізації. Розробка національної концепції протидії інформаційним впливам, або як їх називають «інформаційним війнам», одна з таких проблем.

Серед сучасних науковців та фахівців-практиків, що розробляють визначену проблематику можна підкреслити роботи М.Кастельса [4], С.Расторгуєва [3], Б.Кормича [2], Ю.Бондар [1] ті ін. Однак наука ще не виробила загально визнаного терміну «інформаційна війна» та усталених підходів до вивчення даного феномену. У сфері державного управління, зовнішньої політики та у політичній науці найбільш поширеним є підхід де інформаційна війна трактується як інформаційно-пропагандистські та інформаційно-психологічні операції, які здійснюються за допомогою засобів масової інформації у тому числі електронних, через елементи глобальної інформаційної інфраструктури.

Виходячи з цього автор обрав за мету даної публікації – подати аналіз інформаційної війни, як нового та складного явища сучасних міжнародних відносин.

У процесі роботи використовувались різноманітні методи дослідження, зокрема, системний аналіз (для теоретико-методологічного обґрунтування підходів до концепту інформаційної війни); кореляційно-регресійний аналіз (для дослідження впливу інформаційних технологій та технічного процесу на сучасні міжнародні відносини та міждержавне протидіювання); групування (для виявлення найбільш вагомих чинників та загроз національній безпеці держави в умовах інформаційної війни); ретроспективний аналіз (для прогнозування динаміки розвитку концепту інформаційної війни та особливостей побудови системи забезпечення інформаційної безпеки окремих держав).

Сьогодні інформація є найважливішим ресурсом світового співтовариства. Завдяки розвитку інформаційних технологій створюються умови для ефективного використання знань для вирішенні найважливіших завдань управління суспільством.

Інформаційна епоха призвела до ускладнення системи міжнародних відносин. Окрім традиційних гравців – держав – починають відігравати помітну роль транснаціональні інститути та групи, які набувають здатності на рівних протидіяти силі розвинутих держав.

Обраний автором для проведення даного дослідження підхід заснований на трьох тезах. По-перше, будь яка діяльність має інформаційну основу. Звідси випливає можливість керувати цією діяльністю, впливаючи на інформаційні потоки. По-друге, протистояння у інформаційній сфері притаманне людству від його появи. Загострення такої боротьби у наш час пояснюється підвищенням ефективності засобів інформаційного впливу. По-третє, концепції інформаційної війни повинні враховувати знання щодо закономірностей та методів отримання інформаційної переваги. За такого широкого підходу під інформаційною війною розуміють дії, які спрямовані на створення та використання інформаційної переваги, здійснюючи вплив на інформаційну інфраструктуру і контролюючи отримувану інформацію. Даний підхід найбільш відповідає реаліям розвитку сучасних міжнародних відносин.

Національна безпека держави спрямована на протидію інформаційним атакам і загрозам в інформаційній сфері, а особи, суспільства і держави залежать від стабільності і надійності інформаційної інфраструктури, що виступає як загроза інтересам держави.

Перелік особливостей, що характеризують основні риси застосування інформаційної зброї можна подати наступним чином: низька вартість, відсутність традиційних кордонів, Нові можливості для управління суспільною думкою, нові завдання перед органами розвідки, складність оцінки загроз і формування системи попередження, труднощі при створенні й підтримці коаліцій, уразливість власних територій.

Сьогодні світ є єдиною інформаційною системою. За допомогою інформації можуть впливати на населення будь-якої держави зовнішні агресори. Задля уникнення цього потрібно досліджувати можливості захисту інформації, що містить державну таємницю, методи боротьби із пропагандою.

Інформаційний простір більш ефективний у державах, де він відкритий для суспільства. А держави мають за мету – забезпечення національної безпеки і інформаційної безпеки як її складової. Вона досягається завдяки контролю та регулюванню інформаційного простору.

З розвитком технологій інформаційна безпека стала складною в її забезпеченні. Держави мають удосконалювати концепцію інформаційної безпеки, адже інформаційні загрози національним інтересам розвиваються динамічніше, ніж економічні чи політичні. Інформаційна безпека і її модель має визначатися на державному рівні, вищими органами державної влади та відповідати національним інтересам життєвої ваги.

Доктрина інформаційної безпеки України визначає основні загрози інформаційній безпеці України. Проблемами забезпечення інформаційної безпеки України виступають неефективність управління, відсутність систематичності і постійного вдосконалення, відсутність координації між різними органами державної влади, що її забезпечують.

З метою усунення таких проблем варто на загальнодержавному рівні надавати ресурсне та організаційно-технічне сприяння телерадіокомпаніям та друкованим ЗМІ України, котрі сприяють поширенню позитивної інформації про державу у європейському та світовому інформаційному просторі.

Типовим для усіх країн світу є вироблення механізмів забезпечення інформаційної безпеки держави такими засобами: забезпеченням балансу інтересів особи, суспільства та держави; вироблення концепції держави у сфері національної безпеки «набирає обертів», однак, потребує вироблення окремими державами акцентів на цьому напрямку; комплексний підхід – налагодження співпраці не тільки між державними органами, що забезпечують безпеку у державі – наприклад Міністерством закордонних справ, Міністерством інформаційної політики та Міністерством оборони, співпраця із науковими інституціями, але й інтеграція з міжнародними системами безпеки, послідовна імплементація уніфікованих правил забезпечення інформаційної безпеки.

Для забезпечення інформаційної безпеки як складової національної безпеки України автором пропонується здійснити дії: 1) розробити національну електронну стратегію; 2) удосконалювати інформаційну інфраструктуру; 3) забезпечити доступ до інформації та знань; 4) підвищення грамотності у сфері інформаційних технологій; 5) зміцнення довіри населення держави до інформації; 6) впровадження електронного державного управління, електронної освіти та електронної системи охорони здоров'я; 7) збереження культурного і мовного розмаїття шляхом створення різноманітного інформаційного контенту; 8) боротьба із агресивною пропагандою.

Таким чином, інформаційна безпека держави сприятиме забезпеченню глобальної безпеки. Україна має забезпечити власну інформаційну безпеку і зробити свій внесок в розвиток суспільства, захистити власних громадян від кіберзлочинності. Саме кіберпростір – тема для дискусій в усіх міжнародних організаціях, кожна держава розробляє власний національний план інформаційної безпеки, враховуючи особливості.

Список використаних джерел.

1. Бондар Ю. Зміцнення та захист національного інформаційного простору України: проблеми та шляхи забезпечення / Ю. Бондар // Український науковий журнал «Освіта регіону політологія психологія комунікації» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://socialscience.com.ua/article/61>. – Назва з екрану.
2. Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи / Б. А. Кормич— К., 2004 – 294 с.
3. Расторгуев С.П. Философия информационной войны / С.П. Расторгуев – М.: 2000. – 446 с.
4. Castells M. Information Age: Economy, Society and Culture. / M. Castells – Oxford Blackwell Publishers, 1996. – V. I-III.

БЕЗЗУБКО ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА

*професор кафедри Економіки і менеджменту
Донбаська національна академія будівництва і архітектури (м.Краматорськ), д.держ.упр., професор*

ПАПАНОВА КСЕНІЯ ГЕНАДІЇВНА

*слухач магістратури державного управління
Донецького національного технічного університету (м.Покровськ)*

ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Направленість України до Європейського Союзу викликає необхідність реформування системи соціального захисту населення з урахуванням досвіду країн ЄС. Існуюча загальнодержавна програма визначає основні терміни, мету та інституціональний механізм, принципи фінансового, кадрового та інформаційного забезпечення виконання цього слід враховувати, що для подолання неузгодженостей, забезпечення високого рівня соціального захисту, виконання положень, які визначені Європейською соціальною хартією та Хартією Співтовариства про фундаментальні соціальні права робітників, необхідно здійснювати заходи, які сприяють координації дій у соціальному захисті та враховують відмінності національних законодавств щодо соціального захисту [1].

У Регламенті 1408/71 зазначається, що метою створення європейського законодавства щодо соціального захисту є не гармонізація законодавства країн-членів до європейського, а координація порядку забезпечення особам соціального захисту. При реформуванні соціального захисту в Україні слід враховувати принципи щодо цієї діяльності, які діють у країнах ЄС (складено з урахуванням [1-4]):

1. Принцип верховенства права ЄС щодо законодавства окремої країни-члена, на яких, у свою чергу, покладається обов'язок покращувати своє власне законодавство у сфері соціального захисту до стандартів ЄС;

2. Принцип недопущення дискримінації за національною ознакою, а також здійснення соціальних виплат незалежно від місця проживання особи.

3. Принцип недопущення надання особі однакових виплат у різних країнах-членах покликаний не допускати зловживань з боку осіб, що отримують соціальні виплати та недопущення отримання однакових виплат в різних країнах.

4. Принцип прозорості інформації для сіб про розмір виплат.

5. Принцип взаємозаліку страхових періодів. Відповідні орган країни-члена ЄС відповідно до законодавство якої особа бажає отримувати соціальні виплати, враховують період страхування, зайнятості чи проживання на території іншої країни члена ЄС. При цьому діє фікція, згідно якої вважається, що особа працювала на території даної країни і платила внески за її законодавством цієї

6. Принцип недопущення погіршення становища громадян.

7. Принцип поширення на працюючих. Система соціального захисту поширюється тільки на громадян, що працюють за наймом, членів їхніх родин і непрацездатних осіб. На громадян, які самі працевлаштовуються, діють тільки ті соціальні гарантії, у фінансуванні яких вони беруть участь;

8. Принцип диференціації. Різний підхід до соціально-демографічних верств населення залежно від ступеня їхньої економічної самостійності, працездатності, можливостей підвищення рівня матеріального становища.

9. Принцип використання соціальних нормативів. Визначення ступеня соціальних гарантій на основі соціальних нормативів. Найбільш важливим соціальним нормативом є мінімальний прожитковий рівень, мінімальні розміри заробітної плати і пенсій, а також розміри встановленої державної соціальної допомоги.

10. Принцип розподілу соціально-економічної відповідальності за реалізацію соціальних гарантій між державою, підприємствами та громадянами. Держава за рахунок бюджетних коштів створює тільки мінімально гарантований рівень побутового, культурного, медичного та соціального обслуговування населення.

11. РП принцип розвитку ринкових відносин відповідає формам соціального забезпечення населення.

Крім в адаптації українського законодавства у сфері соціального захисту до вимог стандартів ЄС необхідно реформувати державні механізми соціального захисту: економічний, організаційний. Це потребує здійснення:

- реформування систем страхування, пенсійного забезпечення, політики зайнятості;
- збільшення державних видатків на заходи щодо фінансування соціального захисту
- проведення реорганізації органів соціального захисту з урахуванням досвіду країн ЄС;
- вдосконалення підготовки та підвищення кваліфікації службовців у Департаменту соціального захисту населення з метою впровадження досвіду країн ЄС, нових форм і методів праці в даній сфері діяльності.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 № 1629-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 29, ст.367) { Із змінами та доповненнями).

2. Мужикова Н.М. Адаптація соціальної політики та трудового законодавства України до стандартів ЄС: навч. посібник / Н.М.Мужикова, В.Ф.Пузирний, Л.А.Семиног / Сіверський інститут регіональних досліджень. – Чернівці: Деснянська правда, 2007. – 169 с.

3. Огляд системи соціального захисту в країнах-учасниках Європейського Союзу. Режим доступа: <http://www.pilga.in.ua/node/19>.

4. Ярошенко І.С. Право соціального забезпечення:навч. посіб./ І.С.Ярошенко. – К.: КНЕУ, 2005. – 232 с.

ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ СЛУЖБИ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ

У сучасних умовах особливого періоду в Україні актуалізуються проблеми забезпечення безпеки особистості і держави. У цій ситуації виникає потреба удосконалення діяльності правоохоронних органів. Отже існує потреба вивчення особливостей його організації в умовах суспільних реформ, з урахуванням прогресивного зарубіжного досвіду.

Усі держави пов'язані між собою міжнародним правом, і права людини на безпеку в кожній з них захищені національним законодавством. Ступінь реалізації права людини на безпеку в державі значною мірою залежить від неухильного дотримання та виконання законів. Отже, міжнародні стандарти із захисту прав і свобод людини в більшості випадків можуть бути безпосередньо спрямовані на регламентацію діяльності правоохоронних органів [5]. При цьому при всій схожості державного устрою багатьох держав, кожна з них унікальна, в кожній з них діє своя система органів, які здійснюють правоохоронну діяльність. Мало того, у багатьох з них при організації правоохоронних органів віддається перевага місцевим громадам, мають іноді значні етнокультурні відмінності, які визначають особливості системи правоохорони окремого регіону або суб'єкта федерації (наприклад, США). З урахуванням зазначеного, слід мати на увазі, що зарубіжний досвід дозволяє уникнути лише окремих негативних моментів у реформуванні правоохоронної діяльності, але не може дати універсального або оптимального рецепту організації сектору безпеки і оборони.

У зарубіжних країнах реформа правоохоронної діяльності, як правило, є частиною адміністративної реформи (втім, як і в Україні), і тому напрямку її реалізації визначаються загальними завданнями реформування державного управління в цілому [1].

Мотивом більшості адміністративних реформ в зарубіжних країнах є необхідність вирішення низки наступних завдань: підвищення ефективності системи державних органів; перетворення держави на відповідального роботодавця, здатного залучити достатню кількість службовців необхідної кваліфікації і в той же час контролювати витрати на їх утримання; підвищення довіри до держави з боку населення і приватного сектору. Ключовими напрямками адміністративних реформ є: роль держави в суспільстві; структура органів державного управління; підвищення ефективності та результативності діяльності державного апарату; управління публічною службою; реформа фінансового управління; підзвітність і прозорість державного апарату, забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки.

Вчені стверджують, що сьогодні в країнах ЄС спостерігаються три моделі забезпечення внутрішньої безпеки – це централізована, або (континентальна) модель з домінуючою роллю міністерства внутрішніх справ, директивним стилем управління й жорсткою вертикаллю підпорядкування низових ланок центрального органам; децентралізована модель, для якої характерна особливість – відсутність єдиного загальнонаціонального органу, множинність поліцейських сил загальнодержавного, регіонального та місцевого рівнів, переважне зосередження важелів управління поліцейськими силами в руках обласних (регіональних) органів державної влади та органів місцевого самоврядування, яка передбачає значну роль муніципальних органів влади в управлінні поліцією; комбінована (напівцентралізована) модель, особливістю якої є: наявність загальнонаціонального органу (міністерства), відповідального за забезпечення внутрішньої безпеки, координація діяльності розрізних поліцейських служб; співіснування державних поліцейських служб загальнонаціонального (федерального) та регіонального (рівня штату, землі), а також державної та муніципальної поліції з пріоритетністю розвитку державної поліції [3]. При цьому централізована (континентальна) модель системи забезпечення внутрішньої безпеки, яка функціонує у країнах континентальної Європи у двох видах – забезпечення внутрішньої безпеки силами цивільної поліції (Швеція, Данія, Норвегія, Ірландія, Фінляндія) та перманентне використання спеціальних поліцейських формувань – жандармерії (Франція, Іспанія, Італія, Португалія, Бельгія, Голландія, Люксембург, деякі постсоціалістичні держави Центральної та Східної Європи – певний час) [2]. Остання форма забезпечує непорушність політичного режиму в умовах економічної і політичної нестабільності, дозволяє державі динамічно розвиватися без значних деформацій національних демократичних інститутів і гарантує реальне здійснення прав і свобод громадян [4, 6].

Аналіз зарубіжного досвіду організації публічної служби дозволяє зробити, принаймні, два висновки: у країнах західного типу відсутня практика організації державної правоохоронної служби, що пояснюється, в першу чергу, розвиненістю громадянського суспільства, його здатністю реалізовувати весь обсяг правоохоронної діяльності за допомогою своїх інститутів. Відпрацювання механізмів і засобів комплектування служби у правоохоронних органах і підготовки кваліфікованих кадрів є завершальною стадією її організації. Дані механізми і засоби довели свою ефективність в розвинених західних країнах, є найбільш адаптованими до українських умов і не потребують докорінного реформування державних структур.

Список використаних джерел.

1. Бесчастний В.М. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: підручн. / В.М. Бесчастний – [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/420-konstitutsyne-derjavne-pravo-zarubjnih-krain-beschastniy-vm.html>
2. Губанов А. В. Полиция зарубежных стран. Организационно-правовые основы, стратегия и тактика деятельности / А. В. Губанов. – М. : МАЭП, 1999. – 288 с.
3. Зозуля І. В. Теорія і практика реформування системи МВС України: [монографія] / І. В. Зозуля. – Х.: Харків юридичний, 2008. – С. 34.

4. Криштанович М.Ф. Європейський досвід державного управління органами поліції та можливості його використання в Україні / М. Ф. Криштанович // Актуальні проблеми державного управління: Електронний зб.наук.праць ХарІДУ НАДУ. – 2015. – вип. 1. – [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2015-1/doc/4/02.pdf>

5. Суббот А. Застосування в Україні передових світових стандартів організації ефективної діяльності правоохоронних органів / Анатолій Суббот // Віче. – № 10, травень 2014. [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/4197/>

6. Уільдрікс Н. Діяльність поліції в посткомуністичних суспільствах / Н. Уільдрікс, П. Ван Реенен ; пер. з англ. – К. : Атіка, 2006. – 248 с.

БУТЕНКО ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

*доцент кафедри менеджмент організації
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.*

НОВАК ГЕННАДІЙ ДМИТРОВИЧ

*слухач факультету державного управління ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
ДП «Морські торговельний порт «Чорноморськ»*

РОЛЬ І МІСЦЕ УКРАЇНСЬКИХ РЕГІОНІВ У ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРІ

Для України, як і для європейських держав, важливим геополітичним чинником є загальноєвропейський процес, входження до європейського і світового колу на засадах цінностей західної демократії.

Західні держави схвалюють бажання східноєвропейських країн брати участь у європейських інтеграційних процесах, але приймають участь у перехідних формах. Так, спеціальна угода про асоціацію з ЄЄ 1991 р. передбачала пільги Польщі, Угорщині й тодішній Чех — Словаччині в торгівлі. Потім такий статус отримали Болгарія, Румунія та інші держави. В 1994 р. було підписано угоду про співробітництво з Україною. Хоча ця угода й не визначає статусу асоційованого членства, вона націлена на розширення взаємодії обох сторін.

Для сучасної України особливо важливим стає регіон Центральної та Східної Європи, відповідні об'єднання країн цієї частини континенту. Вона вимагає чимало зусиль для розширення відносин у межах Центральноєвропейської ініціативи (ЦЄІ). Важливим зрушенням у цьому напрямі стало набуття нею 1996 р. статусу повноправного члена ЦЄІ, що є відчутним кроком до реалізації стратегічної мети — вступу до ЄС, інтегрування в європейський економічний простір[1].

Розвиток транскордонного співробітництва при збереженні специфіки самобутності і індивідуальності кожного регіону значною мірою дозволяє успішно вирішувати локальні проблеми, максимально використовуючи національний потенціал і поступово згладжуючи диспропорції у соціально – економічному розвитку окремих територій

Транскордонне співробітництво – складний і специфічний елемент, дослідженню якого приділялася увага багатьох науковців різних галузей науки. Термін транскордонне «співробітництво» вперше було запропоновано в рамках 106 Мадридської Конвенції загальних принципів транскордонного співробітництва. У Конвенції транскордонне співробітництво визначається як «...будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або владними органами, що знаходяться під юрисдикцією двох або декількох договірних сторін, а також укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей» [2].

Соціально-економічна складова транскордонного співробітництва є найбільш масштабною, враховуючи те, що даний вид співпраці стосується всіх сфер життєдіяльності населення. Дана сфера передбачає реалізацію заходів, спрямованих на розвиток людських ресурсів, підвищення рівня соціально – економічного становища регіонів, ліквідування ознак периферійності та депресивності. Важливе місце посідає проблема забезпечення зайнятості населення та створення нових робочих місць. Економічна складова окреслює напрями співробітництва між суміжними регіонами у сфері розширення прикордонної та зовнішньої торгівлі, інвестиційних зв'язків, створення спільних підприємств та забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу[3].

Особливістю розвитку транскордонного співробітництва на кордонах України є високий рівень інституалізації. Насамперед це стосується південно-західного кордону нашої держави, де співробітництво здійснюється в межах чотирьох євро регіонів – Карпатського, «Буг», «Нижній Дунай», «Верхній Прут» – за участю Одеської, Чернівецької, Івано-Франківської, Львівської, Закарпатської та Волинської областей.

В Україні серед основних чинників, що стримують розвиток транскордонного співробітництва, можна назвати такі:

- недооцінка з боку центральної влади транскордонного співробітництва як інструменту територіального/регіонального розвитку і покращення якості життя людей, які мешкають у прикордонних регіонах України;

- обмеженість стратегічного бачення завдань та перспектив розвитку транскордонного співробітництва як з боку уряду, так і з боку місцевих органів влади України, а також «відсутність навичок спільного планування розвитку прикордонних територій» [5];

- мізерний рівень фінансової підтримки спільних транскордонних проектів як з боку уряду, так і з боку місцевих органів влади (за винятком облаштування прикордонної інфраструктури);

- слабкість інституційної бази регіонального розвитку, яка у прикордонних регіонах має відігравати роль одного з рушіїв транскордонного співробітництва;
- відсутність у місцевих органів влади усвідомлення того, що завдання розвитку транскордонного співробітництва потребують від них функцій координації, а не жорсткого адміністрування. Як наслідок, до впровадження проектів транскордонного співробітництва залучається надто мало підприємців та неурядових організацій.

Транскордонне співробітництво є міцним інструментом розв'язання регіональних проблем. Воно матиме довгостроковий сталий ефект лише як складова цілісного, ретельно прорахованого механізму регіонального розвитку, що має базуватись на просторовому підході та розвиненому інституційному підґрунті.

Список використаних джерел.

1. Бабкіна О. В., Горбатенко В. П. Політологія / Бабкіна О. В., Горбатенко В. П., 2006. – 568 с. – (Навчальний посібник).
2. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (21 травня 1980 р., м. Мадрид). Текст українською мовою. – Рада Європи. – 1980. – 35 с.
3. Закон України «Про транскордонне співробітництво» (26.06.2004 р. № 1861-IV) // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>
4. Розширення Європейського Союзу: вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами. К., 2004. С. 229.
5. Н. В. Мирна, Т. В. Мирошніченко Місце та роль транскордонного співробітництва в регіональному розвитку та інтеграційних процесах.

ЗАКУРДАЄВА ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА

*викладач кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки Х
арківського національного університету ім. В. Каразіна*

УКРАЇНА В МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Україна прагне стати рівноправним партнером у стосунках з європейськими державами і дуже часто можна почути про «прагнення України увійти в Європу», але ж Україна і є європейською країною в географічному та історичному вимірі.

Сучасний етап української історії – період подолання багатьох перешкод, упереджень та стереотипів.

Інтеграція – сукупність процесів, спрямованих на консолідацію, злиття суспільних, політичних, військових, економічних структур або етносів у рамках однієї чи кількох держав з метою протидії деструктивним внутрішнім і зовнішнім чинникам; це наслідок і форма прояву інтернаціоналізації всього суспільного життя – однієї з провідних тенденцій світового цивілізаційного розвитку, якому належить важливе місце у житті європейських держав з другої половини ХХ століття.

Сьогодні велику роль у розвитку інтеграції в Україні відіграє її співпраця з такими міжнародними організаціями як Європейський Союз, СОТ, ООН, а також такими фінансовими інституціями як Міжнародний Валютний Фонд та Світовий Банк.

Для ефективної інтеграції України в сучасні світогосподарські зв'язки необхідні певні політико-правові, економічні, соціально-культурні та інфраструктурні передумови.

Політико-правові передумови інтеграції:

- політичне визначення України;
- забезпечення територіальної цілісності та створення адекватної системи національної безпеки;
- виконання міжнародних зобов'язань, особливо в сфері прав людини;
- формування відповідного, до європейських стандартів, законодавства і вироблення ефективних механізмів та інструментарію його виконання;
- пряма участь у регіональних і глобальних політичних процесах.

Економічні передумови інтеграції формуються завдяки таким факторам:

- економічному та інституційному забезпеченню суверенітету;
- оцінці економічного потенціалу і напрямів структурної перебудови;
- оцінці експортного потенціалу, виробленню експортно-імпоротної стратегії та адекватного механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Соціально-культурні передумови інтеграції:

- відродження і виховання почуття власної гідності, створення умов соціально-культурної життєздатності народів України;
- формування сучасної, орієнтованої на світові пріоритети системи народної освіти;
- розвиток контактів з українцями, які проживають за межами України.

Україна в інтеграційних процесах як основну мету визначає співробітництво з різними міжнародними організаціями та фінансовими інституціями. Ця співпраця направлена на розвиток економічних, соціальних та геополітичних процесів в Україні. Інтеграція України в світову спільноту має як позитивні так і негативні наслідки. Основним пріоритетним напрямом у розвитку інтеграційних процесів України є вихід її на світовий ринок як держави з позитивним економічним та політичним іміджем.

Перспектива членства в ЄС для України є додатковим вагомим стимулом та мотиваційним чинником внутрішніх реформ, цивілізованого врегулювання всіх внутрішніх та зовнішніх неузгодженостей. Від інтеграції України до ЄС виграють не тільки ці дві сторони, але й уся центрально-континентальна Європа, адже після розширення Європейського Союзу за рахунок країн Центрально-Східної Європи та держав Балтії, Європейський союз максимально наблизився до України, що надає особливого статусу їхнім відносинам і створює реальні можливості для співпраці.

Також можна сказати, що Україна як суверенна держава поки що не має такого значного впливу на інтеграційні процеси в Європі, але основи для руху у вірному напрямі вже було закладено. Перебуваючи в центрі Європи, поряд з державами що активно перебудовують свої економіки, Україна помітно відстала та не встигає за процесами, що відбуваються в сусідніх країнах.

Зараз Україна перебуває на важливому етапі пошуку свого місця в новій системі міжнародної спільноти, побудові нових відносин з європейськими структурами.

На сучасному етапі розвитку України має стати розуміння її громадянами місця і ролі України у співтоваристві європейських держав; розуміння того, що не лише Європа має щось робити для України, але й Україна здатна багато що зробити для Європи, що наша держава відома Європі як «незалежна, суверенна», яка прагне до демократії, до побудови громадянського суспільства і правової держави.

Список використаних джерел.

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>;
2. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua>
3. Пелагеша Н. Українська національна ідентичність: шляхи європеїзації / Н. Пелагеша // Стратегічні пріоритети. – 2008 – №3 (8). – С. 60.
4. Солонінко К. С. Інтеграційна політика України: інституційні аспекти, №52, 2012 рік, с.55-58;

КАДУК НАТАЛЯ ІВАНІВНА

*доцент кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент*

НИКОЛАЄВА МАЙЯ ІВАНІВНА

*доцент кафедри історії та світової політики Інституту соціальних наук
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, к.політ.н., доцент*

ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ВЗАЄМОВІДНОСИН З ЄС

Сучасний глобалізований світ характеризується високим рівнем взаємозалежності, що призводить до зменшення абсолютної ваги і трансформації ролі державного суверенітету. У політичній сфері глобалізація проявляється у послабленні національних держав, трансформації їх політичних систем у напрямку уніфікації політичних режимів, формуванні єдиних стандартів функціонування інститутів політичних систем, тотальній імплементації норм міжнародного права у національні правові системи. Відповідні зміни стають найбільш очевидними на прикладі участі держав в інтеграційних утвореннях.

Список використаних джерел.

1. Державний суверенітет в умовах європейської інтеграції : монографія / Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк, С. Г. Сergyгiна та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. – К. : Ред. журн. «Право України», 2012. – 336 с.
2. Проблема обмеження державного суверенітету в умовах інтеграції України до ЄС. Аналітична записка : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/376/>

STARCIUC CAROLINA

Ph. D. Candidate in Economics of «Alexandru Ioan Cuza» University, Iași, România

VIKTOR KOMAROVSKYI

Ph.D. docent, ORIPA NAPA under President Ukraine

EASTERN PARTNERSHIP AS A FACTOR OF THE CONFLICT WITH RUSSIA

The current EU enlargement policy and the Eastern Partnership initiative has become the source of a number of regional conflicts.

Program of «European Neighborhood Policy» (ENP), meeting active resistance from Russia. Policy ENP meeting active resistance from Russia. To counteract the signing of the treaty on the association with Moldova, Ukraine and Georgia, Russia uses a variety of methods, ranging from economic pressure or support for separatist movements and ending with direct aggression and annexation of adjacent territories. It became obvious that the opposition to the policy of European expansion for Russia is a matter of principle, since it regards this territory as a zone of its exclusive interests.

It should be taken into account that in terms of opposing the EU policy, Russia managed to limit the eurointegration strategy of such states as Armenia, Azerbaijan and Belarus. The main tool at the same time was the economic factor, including support for local business and lending to government programs (Олена Бетлій, Микола Белєсков, Кірілл Брет (2016).

The concept of the organization of the Eurasian Economic Union, in which Russia will always play the main role, can not compete with the democratic practice and economic potential of the European Free Trade Area. Developing the forecast for the further development of the concept of the Eurasian Economic Union and the relationships between its member states, it should be noted a high probability of the emergence of new regional conflicts. As events of recent years are, the imperial policy of Russia includes the possibility of even direct armed conflict if the policy of neighboring states contradicts its plans.

The concept of the organization of the Eurasian Economic Union, in which Russia will always play the main role, can not compete with the democratic practice and economic potential of the European Free Trade Area. Developing the forecast for the further development of the concept of the Eurasian Economic Union and the relationships between its member states, it should be noted a high probability of the emergence of new regional conflicts. As events of recent years are, the imperial policy of Russia includes the possibility of even direct armed conflict if the policy of neighboring states contradicts its plans.

The availability of frozen (Georgia, Republic of Moldova) and active (Ukraine) conflicts in the east of Europe determined the need for the formation of a new EU policy towards these countries of the Eastern Partnership.

In this way, the formation of a new policy towards the Eastern Partnership countries is important not only for these countries, but also for the EU itself and its future. Its provisions should include not only the definition of the EU as a regulatory body for these countries, based on the fact that they recognize the normative model of the community, but also actions aimed at counteracting the aggression of Russia.

The need to take into account the probability of military threat from Russia predetermines not only an increase in spending on military and security objectives. Solve the problem of safety in the East can only be based on cooperation in this area with the countries of the Eastern Partnership. This becomes a new component in the ENP policy, which must be organically linked to the rest of its components, such as energy and information security, migration policy, the fight against separatism and other (European Commission and High Representative (2015).

References.

1. Олена Бетлій, Микола Белєсков, Кірілл Брет (2016), АУДИТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ, Інститут світової політики, Київ, 2016 – 62 с.
2. European Commission and High Representative (2015), Towards a new European Neighbourhood Policy, Joint Consultation Paper, Brussels, 4.3.2015 JOIN(2015) 6 final.

VALENTINA CORNEA

*PhD, Lecturer, «DUNĂREA DE JOS» UNIVERSITY OF GALAȚI, ROMANIA,
FACULTY OF JURIDICAL, SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES*

IVAN KOMAROVSKYI

Ph.D. candidate, expert, Business Support Center of the Odessa Chamber of Commerce and Industry,

METHODOLOGY OF RESEARCH IN THE FIELD OF PUBLIC ADMINISTRATION

It is known that the validity of any scientific research requires the application of methodology. However, the choice and application of the relevant research methodology in the field of PA requires special attention, since the research in this field, in addition to the interdisciplinary approach, has three other distinctive features (Thiel, 2014, pp. 1-

5). The first is connected with the central object of research in the field of public administration. The second unique feature of research in the field of public administration is related to its applied nature. The applied nature of PA research points to the third important characteristic of public administration, namely its limited knowledge. Research in this area gave little theories (Raadschelders, J. C. N., (2011), Samiere, E. (2005).

Another feature of the PA system research is the need for prior determination and take into account forms and features, methods of public administration that correspond to the real conditions of interaction of individual social groups and the conditions of the institutional environment. The complexity of this definition is that these cases are very diverse in their objectives, priorities, objectives, resources and constraints. Therefore, to create a single basic interaction scheme subject with the object of control in the PA system in practice is impossible, which makes it necessary to determine the research methodology in accordance with the problem being solved

As is known from practice, the following types of research have spread in the PA sphere: qualitative research; quantitative research; applied research; descriptive and analytical studies (Groeneveld, S., et al., (2015).

Applied science in the field of PA can be conditionally understood as a field of intersection of science and politics. It largely depends on modern scientific knowledge and methods, but it is devoted to solving practical economic, social and political problems, and not to the further development of such knowledge and methods.

When conducting scientific research in the field of PA, the researcher always faces the problem of taking into account the influence of specific economic, political, ideological and religious interests, whose influence can not always be characterized by indicators of «influence domains». As a result, low reliability of the results. A possible way out of this situation can be the use of a fundamental scientific theory (which is not always possible due to its absence) or the construction of research at the junction of fundamental and applied science.

References.

1. Groeneveld, S., et al., 2015. Quantitative Methods in Public Administration: Their Use and Development Through Time. *International Public Management Journal* , Volume 18, Issue 1: Symposium on the State of Public Management), pp. 61-86.
2. Raadschelders, J. C. N., 2011. The Future of the Study of Public Administration: Embedding Research Object and Methodology in Epistemology and Ontology. *Public Administration Review*, Volume 71(Issue 6), pp. 916-924.
3. Samiere, E., 2005. Toward Public Administration as a Humanities Discipline: A Humanistic Manifesto. *Halduskultuur*, vol 6, p. 13.
4. Thiel, S. v., 2014. *Research Methods in Public Administration and Public Management An introduction*. 2014 ed. New York: Routledge .

КУХАРЕВА ГАННА ПЕТРІВНА

аспірант кафедри політології та філософії ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ВИВЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК СУТТЄВИЙ АСПЕКТ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В СВІТОВЕ СПІТОВАРИСТВО

Європейська інтеграція охоплює майже всі сфери життя суспільства країни, яка прагне увійти в світове співтовариство, в тому числі і систему публічного управління. Імплементация норм європейського законодавства, реформування органів влади і системи побудови взаємовідносин держави з громадянами відповідно до європейських норм і цінностей – це тільки окремі напрямки цього комплексного процесу.

На сьогодні країнами Європейського Союзу як окремо, так і разом накопичено величезний досвід розвитку, реформування та становлення дієвої та ефективної системи публічного управління. Україна, яка поставила себе за мету євроінтеграцію, повинна вивчати цей досвід та основні вимоги співтовариства до побудови внутрішньої системи управління.

Діяльність адміністрації в ЄС ґрунтується на таких принципах:

Відкритості роботи для громадян;

Участі, за якої громадяни сприймаються як активні зацікавлені сторони процесу, що сприяє зростанню довіри до органів управління;

Підзвітності громадянам;

Ефективності, за якої своєчасна, гнучка та дієва політика держави відповідає реальним потребам громадян;

Злагоженості, яка передбачає послідовність, узгодженість і зрозумілість дій влади для громадян [1].

Досвід показує, що країни, які пройшли шлях підготовки до членства в ЄС, повинні були удосконалювати роботу своїх інституцій, правила і процедури роботи, кадрове забезпечення, тобто всі компоненти системи управління.

Одним з важливих напрямків удосконалення системи публічного управління в європейських країнах стала децентралізація. З одного боку, це було результатом еволюції функцій держави і самоврядування, з іншого – було викликано технічним прогресом і змінами в економічній ситуації [5].

Децентралізація передбачає передачу повноважень від центру на місця з одночасним зміцненням фінансової самостійності місцевого самоврядування, її визначають одним із основних принципів розвитку демократії в країнах ЄС, який закріплено в Європейській хартії місцевого самоврядування.

Процес децентралізації потребує часу та не може бути запроваджений протягом лише декількох років. У Франції це зайняло 25 років. До початку реформ в 1982 році для країни характерним був високий рівень централізації, контролю, бюрократичної субординації. За роки реформ, які були направлені на розширення прав автономій, скорочення функцій центру, створення дієвого регіонального рівня, було зроблено конкретні і дієві кроки до підвищення ефективності публічного управління [4]. Модернізація публічного управління в Німеччині також була спрямована на децентралізацію влади, забезпечення ефективності місцевого самоврядування. Реформування мало такі особливості та основні елементи: дебіюрократизація, дерегуляція, децентралізація, удосконалення систем контролю і підзвітності, реформування бюджетного процесу, посилення публічності і відкритості [7].

Іншим напрямком стала деконцентрація, в рамках якої проводиться реорганізація установ центрального рівня та перерозподіл повноважень між центром та місцями, поділ функцій на стратегічні та оперативні. Так, у Франції центральні установи займаються стратегічними функціями, а саме – прогнозуванням, плануванням та контролем, а на місця регіональним і департаментським установам передаються другорядні повноваження [2].

Ще одним напрямком реформування виступає сервісне адміністрування. У Франції в ході реформ було спрощено адміністративні процедури, відмінено багато зайвих процедур, введено новий порядок платежів у роботі з населенням, а також відкрито Центри державних служб та Центри юридичної та правової допомоги для малозабезпечених верств населення [2]. В Німеччині впроваджується так звана «клієнтська модель» публічного управління, або «сервісна держава», яку вважають новою управлінською парадигмою та за якої змінюються способи не тільки дії, але і мислення. Громадянин виступає клієнтом, держава – надавачем якісних послуг [7].

Крім цього, важливим напрямком розвитку й удосконалення публічного управління в європейських країнах стала інформатизація. Так, у Франції цей процес розпочався у 1984 році, коли до інформації і послуг державних органів було надано доступ через термінали Minitel. В 1997 році Урядом було затверджено Програму дій щодо входження в інформаційне суспільство PAGESI. Реформування стосувалось майже всіх сфер – освіти, культури, державних органів, комунікацій, заміну паперових форм електронними документами, запровадження мереж wi-fi в університетах [3]. В процесі реформування публічного управління Німеччини електронне урядування, поліпшення організаційних процедур, кооперація та комунікація між різними управлінськими інституціями, доступ до інформації з широким використанням Інтернету та електронних технологій також стали основними пріоритетами [6; 86].

Такі напрямки реформування як децентралізація, деконцентрація, сервісне адміністрування, запровадження електронного урядування показали себе дієвими та ефективними в Європі, та всі вони мають єдину ціль – наблизити владу до населення для найефективнішого задоволення потреб громадян та налагодження дієвого діалогу з громадськістю. Вбачається, що Україна, яка прагне йти європейським шляхом, в свою чергу має звернути увагу на вказаний досвід, в тому числі що стосується поширення загальнолюдських цінностей, налагодження дієвої комунікації всередині країни, поширення гуманних принципів і моделей суспільства.

Список використаних джерел.

1. Белей Ірина. Зарубіжний досвід демократичного врядування та можливості його застосування в українській практиці// Державне управління та місцеве самоврядування. Збірник наукових праць. – Вип. 2 (5) / 2010. Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02\(5\)/10bimzup.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02(5)/10bimzup.pdf).
2. Василенко І.А. Адміністративно-державне управління в країнах заходу: США, Великобританія, Франція, Німеччина [Текст] : навчальний посібник / І.А.Василенко. 2-ге вид. – М. : Логос, 2001. – 200с. Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/administrativnoe-pravo-7/index.htm>.
3. Кондаков К.Г. Розвиток електронного урядування у Франції і можливість використання цього досвіду в Україні / К.Г.Кондаков, З.О.Надюк // Молодий вчений. – 2015. – №3(2). – С. 180-183. Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/3/87.pdf>.
4. Науменко Р.А. Перспективи використання європейського досвіду при впровадженні сучасної моделі децентралізації влади в Україні / Р.А. Науменко, В.В. Рильська // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2015. – № 9. Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=902>.
5. Прокопенко Л.Л. Досвід реформування місцевого управління в країнах Європейського Союзу / Л.Л. Прокопенко // Аспекти публічного управління. – 2015. – № 4. – с.93-101. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2015_4_14.
6. Світові моделі державного управління: досвід для України / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. В. Загороднюка, П. І. Крайніка, Х. М. Дейнеги.– К. : НАДУ, 2012. – 612 с.
7. Хачатурян Х.В. Переорієнтація державного управління на потреби громадян: нова європейська модель та Україна // Вісник Київського міжнародного університету (серія: «Міжнародні відносини»). – 2009. – № 8. Режим доступу: <http://www.kyumu.edu.ua/vmv/v/08/khachaturian.htm>.

ЛЕМЕЦЬ МАРІЯ ВАСИЛІВНА

*аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

СТВОРЕННЯ ВИЩОГО СУДУ З ПИТАНЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: НОВІ ВИКЛИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ

Український законотворець у своїх євроінтеграційних прагненнях забезпечити дотримання прав людини у сфері інтелектуальної власності, шляхом реалізації умов Угоди про асоціацію через стимулювання розвитку економіки, визнання необхідності захисту інтелектуальної власності, вперше у своїй історії створює спеціальний судовий орган у цій сфері, функціонування якого уже викликало ряд суперечок у професійному середовищі.

Створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності (далі – Суд ІВ) було передбачено Законом України «Про судові судді» від 02 червня 2016 року № 1402-VIII (далі – Закон), який набрав чинності 30 вересня 2016 року [2]. Пунктом 15 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону встановлено, що проведення конкурсу на посади суддів у Суді ІВ має бути оголошено протягом дванадцяти місяців з дня набрання чинності Законом. Проте, протягом останнього року основна увага реформаторів була прикута до формування корпусу Конституційного та Верховного Судів, а наразі – формуванню корпусу судів загальної юрисдикції нижчих інстанцій, та нагальному вирішенню проблеми відсутності суддів у окремих судах, тому питанню створення та діяльності Суду ІВ уваги майже не приділялося.

Президентом практично в останній день (через 12 місяців після набрання чинності Законом) 29 вересня 2017 року було підписано Указ про утворення Суду ІВ з місцем розташування у Києві [3]. І вже наступного дня Вища Кваліфікаційна Комісія Суддів України прийняла рішення № 98/зп-17, яким оголосила конкурс на зайняття 21 вакантної посади судді Суду ІВ, затвердила умови проведення конкурсу та встановила термін подачі документів для участі у конкурсі – 15 грудня 2017 року [4].

Вимоги до кандидата: 1) стаж роботи на посаді судді не менше трьох років; 2) досвід професійної діяльності представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) щонайменше п'ять років; 3) досвід професійної діяльності адвоката щодо здійснення представництва в суді у справах щодо захисту прав інтелектуальної власності щонайменше п'ять років; 4) має сукупний стаж (досвід) роботи (професійної діяльності) відповідно до вимог, визначених пунктами 1 – 3, щонайменше п'ять років.

На даний момент Суду ІВ фактично не існує, він існує лише на папері, проте щодо нього у правовому середовищі уже точаться дискусії відносно наступного.

Кадрове наповнення. Незрозуміло, яким чином та якими документами слід підтверджувати практику представництва в суді у справах інтелектуальної власності; навіть якщо уявити, що можна подати копії ухвалених рішень у сфері інтелектуальної власності, то залишається питання систематичності та результативності надання такої допомоги, питання адвокатської етики; як патентний повірений має довести систематичність здійснення своєї діяльності; ряду науковцям та практикам видається неприпустимим допустити до суддівської діяльності патентних повірених, що мають лише документ про «статус», але право інтелектуальної власності не практикували [5].

Існують побоювання щодо професійності Суду ІВ, адже через такі критерії до нього можуть потрапити особи, що не мають ні досвіду роботи у сфері інтелектуальної власності, ні спеціальної освіти у цій сфері. Науковці не увійшли до вузького кола претендентів на посаду судді. Науковці, що вправі претендувати на посаду судді Верховного Суду, виявились «не гідними» звання судді даного Суду ІВ першої інстанції, хоча саме серед них є ті, що займаються правом інтелектуальної власності на науковому рівні і могли б гарантувати високу професійність Суду ІВ.

Місце у системі судустрою. Чому законодавець виокремив саме Суд ІВ і Вищий антикорупційний суд в системі судустрою, чим надав особливого значення справам у сфері інтелектуальної власності й у сфері корупційних порушень; чому такі спори не можуть бути віднесені до компетенції «звичайних» місцевих судів.

Назва. Законодавець передбачив створення «Вищого» Суду ІВ за відсутності судів нижчих інстанцій з розгляду цієї ж категорії справ. Незрозуміло який мотив законодавця для такої назви, так як пояснювальна записка до Закону ніяких міркувань з цього не наводить. На додаток, згідно проекту нового ГПК України, Апеляційна палата Суду ІВ буде складатися з суддів цього ж суду, кількісний і якісний склад якої буде визначатися зборами суддів. Таким чином, судді Суду ІВ самі будуть обирати суддів, які переглядатимуть їх рішення в порядку апеляції.

Територіальна віддаленість. Знаходження Суду ІВ у місті Києві стане чи не основною перешкодою для більшості громадян. На сьогодні справи з питань інтелектуальної власності розглядають усі господарські, районні та апеляційні суди, але з дня функціонування Суду ІВ – їх розгляд зможе здійснюватися тільки у місті Києві, де знаходиться Суд ІВ. Звісно, така обставина разом із недосконалим правовим регулюванням інституту відеоконференцій стануть додатковою перешкодою у доступі до правосуддя [1].

Підводячи підсумки, зазначимо, що захист права інтелектуальної власності потребує більшої уваги зі сторони держави. Створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності покликане вирішити дану проблему. Проте, разом з тим, на нашу думку, відсутність чіткого бачення діяльності суду, його статусу, кадрового наповнення, місцезнаходження лише у Києві та ряд інших проблемних питань представляють собою серйозні ризики у забезпеченні права людини на рівний доступ до кваліфікованого правосуддя. У зв'язку з цим, вважаємо за необхідне рекомендувати законодавцю усунути зазначені недоліки до моменту початку функціонування Суду ІВ, аби захист права інтелектуальної власності в Україні у його повному змістовному наповненні став реальним.

Список використаних джерел.

1. В чому проблема Вищого суду з інтелектуальної власності. Думка юриста. Ніна Кучерук, 8 жовтня 2017 року, час: 18:52 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://espreso.tv/news/2017/10/05/v_chomu_problema_vyschogo_sudu_z_intelektualnoyi_vlasnosti_dumka_yurysta
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 № 1402-VIII, 8 жовтня 2017 року, час: 18:25 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
3. Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності: Указ Президента України №299/2017 від 29 вересня 2017 року, 8 жовтня 2017 року, час: 18:44 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2992017-22722>
4. Рішення Вищої кваліфікаційної комісія суддів України № 98/зп-17 від 30 вересня 2017 року, 8 жовтня 2017 року, час: 18:32 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://vkksu.gov.ua/userfiles/vkksu_rishennya_konkurs_vsiv.pdf
5. Створення Вищого Суду з питань інтелектуальної власності: Верховна Рада України прийняла новий Закон України «Про судоустрій і статус суддів», 8 жовтня 2017 року, час: 18:32 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://yurholding.com/news/83-stvorennya-vischogo-sudu-z-pitan-ntelektualnoyi-vlasnost-verhovna-rada-ukrayini-priynjala-noviy-zakon-ukrayini-pro-sudoustry-status-suddv.html>

ЛИПОВСЬКА КАТЕРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*аспірант кафедри економіки та регіональної економічної політики
ДРІДУ НАДУ при Президентові України*

СВІТОВИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Рівень економічного зростання територіальних громад залежить від рівня розвитку інтелектуального потенціалу. Існують різні моделі формування та накопичення інтелектуального потенціалу: форсуюча (лідуюча), наздоганяюча, втрачаюча і ін. На різних етапах розвитку суспільства ці моделі змінюють одна одну. Кожна із зазначених моделей стимулює розвиток певних компонентів інтелектуального потенціалу. Для прогресивних країн, які інтенсивно розвиваються, характерна лідуюча модель, при якій вкладаються чималі інвестиції у розвиток інтелектуального потенціалу, в суспільстві пропагуються інтелектуальні цінності, таким чином стимулюється розвиток ціннісного, результативного, інформаційного компонентів інтелектуального потенціалу. Для наздоганяючої моделі характерний розвиток окремих галузей матеріально-технічного, технологічного та організаційного компонентів, екстенсивний розвиток кадрової складової, масовізація науки і освіти. Для втрачаючої моделі характерний інтелектуальний геноцид, фізичне і моральне знищення інтелектуальних кадрів, посилення організаційно-економічної складової, дискредитація цінностей, непропорційний розвиток матеріально-технічного, технологічного компонентів, догматизація і мілітаризація інтелектуальної діяльності. У різних країнах, наприклад, при прагматичному (індустріальному) типі інтелектуального потенціалу він може далі розвиватися в рамках як лідуючої (Японія, Південна Корея, США), так і наздоганяючої моделі.

До здобуття незалежності України переважала наздоганяюча модель розвитку інтелектуальних ресурсів. Після здобуття незалежності в Україні була проведена фундаментальна переорієнтація в сфері освіти, переглянутий її потенціал. Незважаючи на труднощі перехідного періоду, слід підкреслити, що в даний час вітчизняний досвід реформування системи вищої освіти не поступається світовому рівню, а у деяких напрямках українська система має низку переваг. Головне, що хотілося б підкреслити – у сучасній стратегії оновлення освіти в Україні важливого значення надається формуванню творчого, інтелектуального потенціалу студентів, розвитку соціальної та професійної активності майбутнього фахівця. Проект Закону України «Про середню освіту», винесений на обговорення, спрямований на досягнення амбітної мети: формування особистості, патріота, інноватора [4]. Основним засобом, покликаним реалізувати на практиці цю мету, з нашої точки зору, є інтенсифікація підготовки фахівців, і, перш за все, їх різноманітної творчої діяльності. Слід зазначити, що концепція інтенсифікації творчої діяльності студентів ще недостатньо розроблена в даний час. Однак рішення цих питань має величезне значення в плані розробки конкретних важелів управління процесом формування творчого фахівця у вищій школі. З урахуванням постановки цілей поступового і диференційованого розвитку індивідуальних передумов студентів до творчого мислення і діяльності потрібно свідомо і планомірно організувати в цьому процесі ті умови, які стимулюють інтелектуальну творчість. Вихідним напрямом інтенсифікації повинна стати орієнтація вищих навчальних закладів не стільки на навчання студентів за необхідне в майбутній професійній діяльності знань, скільки на формування у них здатності постійно поповнювати знання. Видатний німецький вчений Г. Х. Ліхтенберг писав: «Було б куди краще, якби людей вчили не тому, що думати, а тому, як думати» [3, с. 27].

У розвинених країнах світу, де переважає форсуюча модель розвитку інтелектуальних ресурсів, намічаються нові пріоритети в галузі підготовки фахівців. Наприклад, в Японії в якості таких обрано такі: участь у розвитку нових напрямів в науці і технології; пошук і реалізація принципово нових технічних рішень у сфері інформації і зв'язку; інтернаціоналізація науки, освіти, культури та економіки. Розробляються цільові перспективні програми по створенню навколо провідних університетів інноваційних зон, де будуються підприємства, оснащені новітніми, екологічно чистими технологіями, створюється принципово нова інформаційно-комунікаційна та соціально-культурна інфраструктура, яка лежить в основі форсуючої моделі розвитку інтелектуальних ресурсів [1]. Аналізуючи досвід інших країн, виявляється, що взаємодія вищої школи і ринкової економіки має більш явний характер і виражається у формуванні вищим навчальним закладом підприємницьких якостей. Американські

дослідники називають це явище алокаційним ефектом [5]. Таким чином, адаптивні здібності осіб з високим рівнем освіти повинні проявляти себе і в ситуації реалізації соціальних новацій, якщо останні співвідносяться з їхніми інтересами. Прикладом інтеграції інтелектуальних і промислових центрів США може слугити виникнення і розвиток таких потужних індустріальних центрів, як «Кремнієва долина» і «Дорога 128», пов'язане з діяльністю Станфордського університету і Массачусетського технологічного інституту [2]. Найбільш яскравим прикладом впливу розвитку освіти і науки на економіку країни є Японія, інтелектуальний потенціал якої розвивається на принципах форсуючої моделі. При практичній відсутності природних ресурсів, 2,6% населення Землі, її частка в економіці світу становить 10%, а ВВП за післявоєнний період виріс в 60 разів, тоді як в Бразилії, яка має величезні природні запаси, невисокий рівень розвитку інтелектуального потенціалу у зв'язку з переважанням втрачаючої моделі їх формування впливає на слабкий розвиток економіки, завдяки чому вона знаходиться на одному з останніх місць з доходів [1].

Сучасний підхід до стимулювання праці в інноваційному процесі повинен визначатися двома головними моментами – прагненням максимально активізувати творчу, інтелектуально обдаровану особистість і спрямувати цю активність на досягнення конкретного економічного результату. Таким чином, формування інтелектуальної активності – не тільки складний, але і надзвичайно багатоплановий процес, що вимагає взаємоузгодження організаційно-технічних, правових і соціальних факторів.

Відродження інтелектуального потенціалу у вільній демократичній державі також має свою логіку і особливий соціально-гносеологічний механізм. Руйнування тоталітарної системи в Україні, децентралізаційні процеси, формування спроможних громад створює лише найперші, хоча і вкрай необхідні, соціальні передумови відновлення інтелектуального потенціалу територіальних громад, прав і свобод суб'єкта інтелектуальної діяльності, стимулювання інноваційних процесів розвитку і переходу до форсуючої моделі розвитку інтелектуального потенціалу.

Список використаних джерел.

1. Кравчук Г.Т. Підготовка фахівців з фінансів у вищих навчальних закладах розвинутих країн світу / Г.Т. Кравчук [електронний ресурс] – Режим доступу: cyberleninka.ru/article/n/pidgotovka-fahivtsiv-z-finansiv-u-vischih-navchalnih-zakladah-rozvinutih-krayin-svitu
2. Кремнієва долина. Американський дослідник технологій – про перспективи найвідомішого ІТ- кластера [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nv.ua/ukr/recommends/kremnijeva-dolina-mizh-minulim-i-majbutnim-1792177.html>
3. Лихтенберг Г.К. Афоризми / Г.К. Лихтенберг // Литературные памятники – М., «Наука», 1964. – 162 с.
4. Моніторинг прогресу реформ – 2016: [електронний ресурс] – Режим доступу: http://reforms.in.ua/sites/default/files/upload/full_ukr_20_02_2017.pdf
5. Тинська І.І. Алокаційний ефект суб'єктів державного підприємства для розвитку національної економіки: методичні та прикладні аспекти / І. Тинська // Економіка і суспільство. – Випуск № 10 / 2017. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/25.pdf

ЛУКАШУК НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*аспірант кафедри державознавства і права
НАДУ при Президентові України*

ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ УКРАЇНИ ЩОДО ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ БУДІВЕЛЬ

З набранням 1 вересня 2017 р. чинності Угоди між Україною, з однієї сторони, та ЄС і Євроатомом, з іншої, наближення вітчизняного законодавства до європейського постає безумовним пріоритетом діяльності Української держави. Утім слід зазначити, що в окремих галузях певні зобов'язання були узяті ще раніше [4].

Зокрема, відповідно до рішень Енергетичного Співтовариства, прийнятих у грудні 2009 року, вересні 2010 року та жовтні 2011 року, Договірні Сторони Енергетичного Співтовариства (включаючи Україну) перебувають в процесі реалізації Директиви Європейського Парламенту та Ради ЄС 2010/31/ЄС «Про енергетичну ефективність будівель» [1]. Ще у грудні 2007 року в Енергетичному Співтоваристві утворена Цільова група з енергоефективності для підтримки та забезпечення узгодженої імплементації директив ЄС Договірними Сторонами, включаючи підготовку національних планів дій з енергоефективності, створення системи моніторингу та оцінки їх виконання.

Договірні Сторони зобов'язані розробити та впровадити національні плани дій з енергоефективності так само, як і країни-члени ЄС, лише з однією відмінністю – можливістю перенесення строків здійснення заходів внаслідок більш пізнього початку імплементації. Для України, яка набула статусу Договірної Сторони 1 лютого 2011 р. відповідний Національний план дій з енергоефективності визначає цілі на період 2015–2020 років [3].

Важливим кроком держави по реалізації своїх міжнародних зобов'язань відповідно до Національного плану дій стало законодавче врегулювання суспільних відносин щодо забезпечення енергетичної ефективності будівель. До недавнього часу в Україні було відсутнє відповідне законодавство, а технічний стан переважної більшості існуючих споруд та енергетичних систем не дозволяє забезпечувати належний рівень їхніх енергетичних характеристик.

22 червня 2017 р. прийнято Закон України «Про енергетичну ефективність будівель», розроблений на виконання Договору про заснування Енергетичного Співтовариства та імплементації Директиви 2010/31/ЄС [2].

Законом визначено:

- основні засади державної політики у сфері енергетичної ефективності будівель;
- порядок та умови визначення енергетичної ефективності будівель, встановлення мінімальних вимог до неї;

- організаційно-правові засади сертифікації енергетичної ефективності будівель;
- загальні засади професійної діяльності та інформаційного забезпечення в сфері енергетичної ефективності будівель;

- механізми залучення коштів на впровадження енергоефективних заходів та інструменти гарантування фінансування заходів із підвищення рівня енергетичної ефективності будівель.

Передбачається сертифікація енергетичної ефективності об'єктів будівництва та існуючих будівель з метою визначення фактичних її показників, проведення оцінки відповідності зазначених показників установленим мінімальним вимогам, розроблення рекомендацій щодо підвищення рівня енергетичної ефективності будівлі, що враховують місцеві кліматичні умови та є технічно і економічно обґрунтованими.

Строк дії сертифіката енергетичної ефективності будівлі встановлено з урахування обмежень, визначених пунктом 8 статті 11 Директиви 2010/31/ЄС (10 років) [3]. Вивченням звітів країн-членів Європейського Союзу виявлено, що в переважній більшості з них (Німеччина, Франція, Італія, Норвегія, Швеція, Угорщина, Латвія, Литва, Естонія тощо – всього близько 20 країн), строк дії сертифікату енергетичної ефективності будівель становить саме 10 років.

Сертифікація енергетичної ефективності є обов'язковою для:

- 1) об'єктів будівництва (нового будівництва, реконструкції, капітального ремонту), що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, що визначаються відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»;

- 2) будівель державної власності з опалюваною площею понад 250 квадратних метрів, які часто відвідують громадяни і у всіх приміщеннях яких розташовані органи державної влади;

- 3) будівель з опалюваною площею понад 250 квадратних метрів, у всіх приміщеннях яких розташовані органи місцевого самоврядування (у разі здійснення ними термомодернізації таких будівель);

- 4) будівель, в яких здійснюється термомодернізація, на яку надається державна підтримка та яка має наслідком досягнення класу енергетичної ефективності будівлі не нижче мінімальних вимог до енергетичної ефективності будівлі.

У разі укладення договорів купівлі-продажу, найму (оренди) будівлі, житлового або нежитлового приміщення будівлі продавець або наймодавець (орендодавець) на вимогу потенційного покупця або наймача (орендаря) має надати інформацію про енергетичний сертифікат будівлі (у разі якщо сертифікація енергетичної ефективності є обов'язковою та/або проведеною) або повідомити про відсутність такого сертифіката [2].

Сертифікація енергетичної ефективності об'єктів будівництва здійснюється на замовлення та за рахунок замовника. Законом передбачено механізми залучення коштів на впровадження енергоефективних заходів та інструменти гарантування фінансування заходів із підвищення рівня енергетичної ефективності будівель (Фонд енергоефективності), які ґрунтуються на практиках країн-членів ЄС [2].

Однак реалізація положень зазначеного Закону потребує розробки та затвердження низки підзаконних актів, зокрема:

- методики визначення енергетичної ефективності будівель;
- методики розрахунку мінімальних вимог та економічно доцільного рівня енергетичної ефективності будівель;

- порядку використання програмного забезпечення для визначення енергетичної ефективності будівель;
- порядку проведення сертифікації енергетичної ефективності будівель;
- порядку ведення баз даних звітів про результати обстеження інженерних систем, атестованих энергоаудиторів та фахівців з обстеження інженерних систем, енергетичних сертифікатів;
- порядку проведення професійної атестації осіб, які мають намір провадити діяльність із виконання робіт (надання послуг) у сфері забезпечення енергетичної ефективності будівель.

Нове законодавство створить умови для ефективного використання енергетичних ресурсів у будівлях та коштів державного та місцевих бюджетів, які спрямовуються на компенсацію відповідних витрат, сприятиме покращенню рівня життя населення підвищенню енергетичної незалежності та енергетичної безпеки держави.

Список використаних джерел.

1. Протокол про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства – [Електронний ресурс] Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_a27.

2. Про енергетичну ефективність будівель: Закон України від 22 червня 2017 р. № 2118-VIII // Відомості Верховної Ради України. - 2017. - № 33. – Ст. 359.

3. Директива Європейського Парламенту та Ради 2010/31/ЄС від 19 травня 2010 року щодо енергетичної ефективності будівель, – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://saee.gov.ua/uk/activity/mizhnarodne-spivrobotnytstvo/spivrobotnytstvo-z-es>.

4. Про Національний план дій з енергоефективності на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 лист. 2015 р. № 1228-р // Урядовий кур'єр. - 2015. - 12 груд.

5. Протокол про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства – [Електронний ресурс] Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_a27.

ЛУКОВА-СИЧОВА МАЙЯ ДМИТРІВНА

викладач кафедри управління та адміністрування КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»,
начальник відділу мовної політики Міністерства культури України 2014-2015 років, к. держ.упр.

РЕСУРСИ ДЛЯ ЗБАЛАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНИЦЬКОГО ТА ТРАНСКУЛЬТУРНОГО ПІДХОДІВ У МОВНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

Мова в Україні часто виступає засобом політичних спекуляцій та перешкодою для міжетнічної інтеграції. Сучасна ж українська державно-управлінська наука і практика характеризується яскраво вираженою економічною спрямованістю, що в нинішніх умовах загрожує активізації конфліктогенної складової гуманітарних напрямів державної політики.

Державний вплив на мовну сферу визначається з одного боку забезпеченням функціонування та розвитку державної мови (мови титульного етносу) як основи єдиного гуманітарного простору, з іншого – забезпеченням функціонування та розвитку мов національних меншин та мовної адаптації мігрантів. Як збалансувати цих два надважливих вектори державної мовної політики? Як надалі уникнути спекуляцій мовною сферою, які мали прихований латентний потенціал і відкрито «вибухнули» разом з російською агресією? Як сьогодні модернізувати мовну політику та гармонізувати законодавчу базу у цій сфері з законодавством ЄС, врахувавши неповторність мовно-етнічного ландшафту в Україні та активну розбудову громадянського суспільства?

Україна сьогодні має підходити до адаптації будь-яких європейських правових норм та практик у сфері мовної політики виважено і обережно з огляду на об'єктивні дані, а не на політичну доцільність. І якщо з політичною складовою організаційно-регулятивного впливу держави на мовну політику наразі ситуація визначена, то з адміністративною та громадською маємо суттєві проблеми. Окрім того, об'єктивно не зменшується прірва між наукою та практикою у мовній політиці.

Сьогодні, стоїть гостра потреба у Всеукраїнському переписі населення. Та враховуючи умови неможливості його проведення, можемо послугуватися лише результатами 2001 року, відповідно до якого українці становлять близько 80% всього населення України. Поряд з тим в Україні представлені вихідці з 14 сімей народів. Близько 20% населення України складають представники 134 етносів, двадцять з яких – найчисельніші. Водночас, за результатами Перепису, українською мову вважають рідною близько 70 % жителів країни. Цей відсоток підтверджують також дані Інституту соціології Національної академії наук України. Він майже не змінився за весь період незалежності, більше того – він зростає. І навіть якщо врахувати, очевидну та констатовану на різних рівнях, двомовність населення України, використання української мови все ж переважає, навіть у побуті і у 2015 році цей показник сягнув найвищих результатів 43,2 % (наразі останні дані рис. 1)

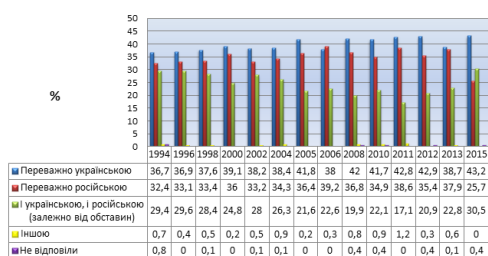

Рис.1 «Якою мовою (мовами) Ви переважно спілкуєтеся у Вашій родині (вдома)?»

Ситуація, що історично склалася з українсько-російською двомовністю в Україні і активно просувається деструктивними силами, певним чином сприяє формуванню вторинної мовної особистості, з іншого боку, вона створила умови для мовної та культурної експансії, яку вдало використала Російська Федерація мотивуючи агресію так званим «захистом російської та російськомовної меншини». Втім дослідження українських експертів свідчать про відсутність дискримінації російської етнічної спільноти і мови. А негативне ставлення до надання статусу другій державній російській мові зросло саме після того, як Закон України «Про засади державної мовної політики» активно просувався проросійськими силами і був незаконно впроваджений.

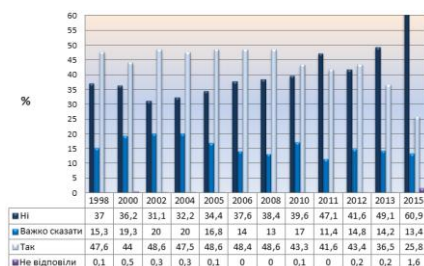

Рис. 2 Чи Ви вважаєте за необхідне надати російській мові статусу офіційної в Україні?

Враховуючи сучасну безпекову та етнополітичну ситуацію в Україні, виконання Україною положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин також значно утруднене. Зокрема, положення Хартії однаково застосовуються до усіх тринадцяти мов, зазначених у пункті 2 цього Закону, тобто незалежно від їх інституційної наповненості, географічного ареалу, рівня розвитку й таке інше. У цьому контексті, повертаючись до педальованої Російською Федерацією тези про так звані утиски російськомовних громадян в Україні, варто

підкреслити, що усі моніторинги виконання положень Хартії засвідчили, що Україна проводить вичерпні заходи щодо забезпечення використання усіх мов національних меншин в Україні. Більше того, російська меншина, яка є кількісно найбільшою в Україні, має в країні достатню інституційну наповненість для реалізації своїх мовних прав.

Закон України «Про засади державної мовної політики» став знаряддям русифікації, реального впровадження офіційної двомовності, витіснення української мови з найважливіших сфер суспільного життя та звуження простору її використання в освіті, культурі, науці. Зміни, які Україна має розробити до чинного мовного законодавства мають враховувати і принципи децентралізації і принципи державного інтересу. Для громадського контролю необхідно зберегти положення щодо обов'язкової участі членів відповідної територіальної громади у процедурі надання підтримки та захисту певної регіональної мови або мови меншини. Також має бути враховано і

той факт, що після прийняття вказаного Закону, ще 2012 року всі органи місцевого самоврядування, які виявили бажання прийняти рішення про визнання певних мов регіональними на їх території, успішно використали це право, незважаючи на те, що прийняття такого рішення, як з рештою і самого Закону, суперечило чинному та міжнародному законодавству і не принесло ніякої практичної користі етнічним спільнотам. Як видно на рис.3, російська мова, визнана регіональною в 9 областях України. Угорська мова – у містах Чопі та Берегові, а також в Ужгородському, Виноградівському та Берегівському районах Закарпатської області. Окремі території Закарпатської області визнали регіональною румунську мову. Румунська також окремими місцевими радами Чернівецької області, з яких одна сільська рада визнала дві

регіональні мови – румунську і польську. Болгарська – в Кіровоградській області однією міською радою та у Вільшанському районі однією сільською радою, а в Одеській області – Болградською районною радою, яка визнала регіональною також гагаузьку мову. Кримськотатарська мова визнана регіональною у селищі Новоолексіївка Херсонської області. Польська мова – лише однією сільською радою Чернівецької області, в той час коли польське співтовариство в Україні налічує понад 144 тисячі осіб. Окрім того, в Україні на певних територіях караїми, кримчаки, греки, словаки та інші етнічні спільноти наразі не підіймають питання про визнання їх мов регіональними. Також, подібне рішення щодо російської мови могли ухвалити Дніпропетровська, Закарпатська, Кіровоградська, Сумська, Чернівецька і Чернігівська області та місто Київ, але місцеві ради цих регіонів мали дещо інше бачення мовної політики.

Уся зазначена та подібна інформація, на жаль, не має достатнього поширення ні в Україні, ні за її межами. Нині, за умов складного мовно-етнічного ландшафту в сукупності з недосконалою нормативно-правовою базою та воєнною агресією, для збалансування державницького та транскультурного підходів у державній мовній політиці, слід забезпечити якнайширше інформування щодо реальної ситуації у мовній сфері України шляхом об'єднання зусиль науки та практики.

Список використаних джерел.

1. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Випуски 1998-2015 рр. Головні редактори д.екон.н. В.М.Ворона, д.соціол.н. М.О.Шульга. – Київ : Інститут соціології НАН України, 2015. – 780 с.
2. Сичова М.Д. / Сучасне нормативно-правове забезпечення крос культурної комунікації в Україні та його кореляція з положеннями Європейської хартії регіональних мов або мов меншин // Модернізація державного управління та європейська інтеграція України : наук. доп. / авт. кол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін.; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2013. – С. 205-206

ЛУК'ЯНОВА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*студентка магістратури спеціальності «міжнародні відносини»
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

НАПРЯМИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З РАДОЮ ЄВРОПИ

Рада Європи є однією з найвпливовіших європейських інтеграційних організацій і першою Європейською організацією зі співпраці, яка завдячує своїм виникненням ідеї В.Черчилля про необхідність створення «Сполучених Штатів Європи», що мало на меті недопущення розгортання війни в регіоні. Поділяючи спільні цінності та цілі з Європейським Союзом, Рада Європи має відмінні правову природу та цілі. В Статуті Організації зазначається, що її було утворено «з метою досягнення більшого єднання між її членами для збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням, а також сприяння їх економічному та соціальному прогресу». Головним завданням РЄ визнаються координація законодавств країн-учасниць для забезпечення норм ліберальної демократії, які викладені у Європейській конвенції з прав людини (1950 р.) та Конвенції із захисту прав людини та фундаментальних свобод (1953 р.) [1].

Історичні події у Центральній та Східній Європі надали ПАРЕ унікальну можливість зробити свій внесок у справу інтеграції держав цього регіону у сім'ю європейських демократій та забезпечити реальне співробітництво парламентарів усіх європейських країн. Саме з такими лозунгами було розпочато взаємодію України та Ради Європи, коли країна заявила про своє бажання стати членом організації 14 липня 1992 року. До набуття членства в РЄ, що відбулося 9 листопада 1995 року, Україна приєдналася до декількох конвенцій Організації, зокрема

Європейської культурної конвенції, Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, Європейської конвенції про інформацію щодо іноземного законодавства та Рамкової конвенції про захист національних меншин.

Ставши членом РЄ, Україна взяла на себе низку зобов'язань у сфері реформування чинного законодавства на основі норм та стандартів організації, зокрема рішень Венеціанської комісії. Переважна кількість цих зобов'язань вже виконана. Так, Україна підписала і ратифікувала 77 міжнародно-правових документів Ради Європи. Також у відповідність до норм Ради Європи ряд положень національного законодавства, зокрема, щодо повноважень органів прокуратури, створення ефективного інституту адвокатури та реформування судової системи мають бути приведені в дію.

Згідно зі Статутом РЄ Україна представлена у всіх трьох головних органах організації. Нині Міністр закордонних справ України Павло Клімкін відстоює її інтереси у керівному органі цієї Інституції, яким є Комітет міністрів Ради Європи. Також постійне представництво України при Раді Європи забезпечує представництво України у повсякденній роботі КМ РЄ, його комітетів та експертних груп. У Парламентській асамблеї Ради Європи Україну представляє Постійна делегація Верховної Ради України у складі 24 народних депутатів [2].

Важливим етапом співпраці України з РЄ було її головування в Комітеті міністрів Ради Європи у травні-листопаді 2011 року, що відбулось вперше за роки членства України в Організації. Програма Українського головування мала в основі три основні пріоритети: захист прав дітей, права людини та верховенство права в контексті демократії і стабільності в Європі, а також зміцнення та розвиток місцевої демократії.

В останні роки співпраця України та Ради Європи здебільшого визначається в контексті української кризи, пов'язаної з агресивними діями з боку Російської Федерації. Якщо події в Грузії Рада Європи фактично проковтнула, то дії Росії в Україні задали новий тон відносинам між країнами, адже вперше після Другої світової війни було здійснено фактичну анексію європейською державою території іншої європейської держави. В контексті українського питання Рада Європи зайняла жорстку позицію щодо РФ, що дало привід припустити про можливий вихід останньої з Організації.

Також серед останніх подій, пов'язаних зі співробітництвом України з РЄ слід зазначити позитивну реакцію Організації на українську освітню реформу, яка викликала невдоволення Польщі, Угорщини, Румунії та Молдови [3]. Таким чином, цілком ймовірним є прийняття позитивного рішення щодо даного питання Венеціанською комісією.

Отже, враховуючи вищезазначене, можемо прийти до висновку, що з самого початку членства в Раді Європи, Україна демонструвала успішні кроки, спрямовані на входження до європейського цивілізаційного простору.

Список використаних джерел.

1. Статут Ради Європи [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_001.
2. Співробітництво України та Ради Європи [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://coe.mfa.gov.ua/ua/ukraine-coe/cooperation>
3. Рада Європи позитивно оцінює освітню реформу в Україні [Електронний ресурс] – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://dt.ua/POLITICS/rada-yevropi-pozitivno-ocinyuye-reformu-osviti-v-ukrayini-kuleba-256219_.html

МАЛИШ НАТАЛІЯ АНДРІЙВНА

*професор кафедри економічної теорії та конкурентної політики
Київського національного торговельно-економічного університету, д.держ.упр., професор*

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом поставила нові виклики у відносинах держави та громадськості, які були зумовлені необхідністю запровадження європейських підходів до розвитку суспільства.

Недосконалість чинного законодавства створює перешкоди для реалізації громадських ініціатив, утворення та діяльності окремих видів організацій громадянського суспільства, розгляду та врахування громадських пропозицій органами державної влади, органами місцевого самоврядування. Рівень гармонізації законодавства України із законодавством Європейського Союзу та врахування кращого міжнародного досвіду у сфері розвитку громадянського суспільства є недостатнім [2].

Ураховуючи підвищення ролі громадянського суспільства в різних сферах суспільного життя, з метою налагодження ефективного діалогу та партнерських відносин органів державної влади, органів місцевого самоврядування з організаціями громадянського суспільства у 2016 р. затверджено Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки та утворено Координаційну раду сприяння розвитку громадянського суспільства.

Розроблення нової Стратегії розвитку громадянського суспільства стало нагально необхідним через зростання його ролі в різноманітних сферах і рівнях суспільного життя, зокрема, з потреби надання волонтерської допомоги Збройним Силам України в умовах проведення антитерористичної операції й надання допомоги внутрішньо переміщеним особам. Прийнята Стратегія зумовлена об'єктивними причинами задля ефективної

взаємодії держави, громадянського суспільства та бізнесу з метою підвищення добробуту громадян України та досягнення європейських стандартів життя.

Основними завданнями Координаційної ради сприяння розвитку громадянського суспільства є: напрацювання та внесення на розгляд Президентів України пропозицій стосовно сприяння взаємодії державних органів, органів місцевого самоврядування з організаціями громадянського суспільства, у тому числі щодо впровадження Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 рр.; формування сприятливого середовища для посилення ролі громадянського суспільства до процесів формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення, механізмів сприяння розвитку в Україні громадянського суспільства на основі принципів Стратегії тощо.

Координаційна рада в процесі виконання покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими допоміжними органами і службами, створеними Президентом України, а також державними органами, органами місцевого самоврядування, Національним інститутом стратегічних досліджень (НІСД), підприємствами, науковими та іншими установами, організаціями, громадськими об'єднаннями, а також із урядовими та неурядовими організаціями інших держав і відповідними органами міжнародних організацій.

Засідання Координаційної ради є відкритими і гласними. Відкритість засідань Координаційної ради забезпечується шляхом створення умов для присутності на них представників засобів масової інформації, гласність – шляхом розміщення інформації про діяльність Координаційної ради, підготовлених нею матеріалів на веб-сайті Офіційного інтернет-представництва Президента України. Координаційна рада систематично інформує громадськість про свою діяльність.

Прикладом активної взаємодії державних інститутів та громадськості стало створення нової поліції. Так, представникам громадських, правозахисних організацій та засобам масової інформації була надана можливість брати безпосередню участь в спеціальних комісіях та процедурі атестування (переатестації) працівників поліції [1]. Як зазначають фахівці НІСД, що без тиску громадських організацій не були б побудовані нині діючі антикорупційні структури. Ще одним з прикладів активної взаємодії державних інститутів та громадськості є проведення у 2016 р. інтернет-голосування за кандидатів до Ради громадського контролю при Національному антикорупційному бюро України.

Як свідчить світова практика, розвиток демократичної держави передбачає побудову її відносин з громадянським суспільством на партнерських засадах.

Одним з елементів роботи з громадськістю є моніторинг громадської думки. Загальнонаціональне опитування населення, яке проведено Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно із соціологічною службою Центру Разумкова з 9 по 13 червня 2017 року в усіх регіонах України за винятком Криму та окупованих територій Донецької й Луганської областей визначило, що переважна більшість українців – 60% – вважає поточну політичну ситуацію в Україні напруженою, ще 30% – критичною. Лише 6% назвали її спокійною, а тих, хто охарактеризував її як благополучну, менше 1%. Оцінка ситуації зовсім не змінилася, а у порівнянні з липнем 2015 року на 7% зменшилася оцінка ситуації як критичної і, відповідно, на 9% зросло визначення ситуації як напруженої. Опитано 2018 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%. Для порівняння наведено результати опитування, що їх Фонд «Демократичні ініціативи» проводив у різні роки. Висновки свідчать, що в умовах реформування інститутів державного управління та проведення децентралізації влади важливим стратегічним завданням з реалізації Стратегії, із забезпечення національної, передусім соціальної, безпеки держави.

Структурним елементом громадської участі є громадська ініціатива, що належить різним суспільним групам, спільна взаємодія яких забезпечує безперервність суспільного розвитку. В умовах революції створюються найоптимальніші умови для здійснення громадської участі населення, безпосередньої реалізації ним права на відстоювання своєї громадянської позиції. Таким поштовхом для України стала «революція гідності» кінця 2013 р. – початку 2014 р. Громадська участь закономірно становить одну з форм легітимації влади за допомогою відповідних громадських ініціатив.

Однією з форм науково-експертного консультування, що використовується в органах державної влади для визначення актуальної суспільної проблеми є консультативно-дорадча рада. Представництво для участі в роботі ради формується на разовій або на постійній основі за принципом репрезентативності – представленості фахівців з відповідних сфер суспільного життя. За допомогою прес-конференції з використанням каналів мас-медіа громадськість інформується про важливі нагальні питання.

Найбільш структурованою формою роботи з громадськістю є громадські слухання. Мета громадських слухань – інформування широких кіл громадськості, вільне обговорення різних точок зору на проблеми, ухвалення суперечливих рішень, які потребують обговорення та узгодження. Громадські слухання передбачають чітке формулювання теми обговорення, обов'язкове поширення попередньої інформації, доступність документованої інформації з конкретної проблеми, складення підсумкового документа, який відображає згоду учасників і, що особливо важливо, фіксує розбіжності. За результатами слухань зазвичай виробляються рекомендації для державних інститутів. Важливою складовою співпраці органів державної влади та основними суб'єктами громадської думки є громадська освіта.

Список використаних джерел.

1. Розвиток громадянського суспільства України в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів / В. М. Яблонський, О. М. Балакірева, Т. В. Бельська [та ін.]; за ред. О.А. Корнієвського. – К. : НІСД, 2016. –72 с.
2. Указ Президента України «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки» від 26.02.2017 р. № 68/2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>.

НИКОЛАЕВА ДАРЬЯ АЛЕКСАНДРОВНА

*аспирантка кафедры международных отношений
Института социальных наук Одесского национального университета имени И.И. Мечникова*

ГЛОБАЛЬНАЯ СТРАТЕГИЯ: ПОНЯТИЕ, ВИДЫ, УРОВНИ

На протяжении веков существовало большое количество дефиниций для понятия стратегия от «искусства ведения войны в мире» до «совокупности всех военных инструментов». На сегодняшний момент это понятие имеет более широкое значение. Два современных значения стратегии – это «искусство расширения военных инструментов для введения политики» и «искусство диалектики двух оппозиционных сил с применением силы для решения этого диспута». Эти дефиниции проясняют то, что стратегия и в государственном, и в военном плане, и в мирное, и в военное время имеет значение и при потенциальном, и при реально существующем конфликте.

Стратегия всегда связана с конфликтом, соревнованием, ситуацией, в которой одна сторона пытается достигнуть своей цели в противовес другой стороны. Стратегия всегда формируется против одного или нескольких оппонентов, которые развивают свою собственную стратегию и стараются ее реализовать. Как утверждает Клаузевиц: «Война – это не больше, чем дуэль в огромном масштабе. Это взаимодействие между оппонентами известно как «горизонтальное направление стратегии». На сегодняшний день сущность стратегии может несколько отличаться от классического (традиционного) понятия. Логика стратегии парадоксальна, иногда взаимоисключающа. Один из ярких примеров – это известная латинская пословица «хочешь мира, готовься к войне». В любом другом аспекте жизни данная фраза звучала бы абсурдно (хочешь излечиться от алкоголизма, пей больше), но именно в контексте стратегии она приобретает смысл и даже мудрость.

Традиционно, понятие «стратегия» отличается от понятия «тактика». Главная разница между этими двумя понятиями в том, что там, где заканчивается стратегия, начинается действовать тактика. Другими словами, в то время как стратегия определяет где, когда и с помощью каких сил движущих будет начато действие, то тактика определяет, как это действие будет развиваться.

Необходимость различать стратегии и тактики демонстрирует, что стратегия работает на различных уровнях; это так называемое «вертикальное направление» стратегии. Все уровни управляются парадоксальной логикой стратегии. Существует постоянное взаимодействие с противником на каждом из этих уровней; другими словами, горизонтальные и вертикальные направления стратегии постоянно смешиваются.

Самый высокий уровень стратегии – это гранд-стратегия. Гранд-стратегия использует все имеющиеся средства (военные, экономические, дипломатические и т.д.), находящиеся в распоряжении государства, для достижения целей, поставленных политикой перед лицом реального или потенциального конфликта.

Гранд-стратегия связана с фундаментальными вопросами войны и мира.

Областью влияния гранд-стратегии является главным образом международная система. Гранд-стратегия государства находится под влиянием таких факторов, как структура международной системы, международного баланса сил на международной дипломатической арене, а также тенденций в мировой экономике. Средством гранд-стратегии являются военные, экономические, дипломатические и политические стратегии.

В военной стратегии главным является использование всех военных средств в распоряжении государства, для достижения целей, поставленных политикой с учетом фактического или потенциального конфликта. Военная стратегия определяет структуру и миссию вооруженных сил страны. Военные стратегии могут попытаться либо сохранить, либо пошатнуть статус-кво. В зависимости от этого военные стратегии могут быть классифицированы как наступательные, оборонительные, сдерживающие и принуждающие.

Наступательная военная стратегия направлена на свержение существующего статус-кво путем применения силы. Наступательная военная стратегия может иметь неограниченные или ограниченные территориальные цели, то есть либо полное завоевание оппонента (например, иракская завоевание Кувейта) или захват определенной части территории (например, аргентинский завоевания Фолкленды).

Оборонительная военная стратегия, с другой стороны, попытки сохранить существующий статус-кво путем применения силы. Другими словами, она направлена на сдерживание наступления противника. Советский Союз следовал такой стратегии в период 1941-1944 годов, заменив его наступательной в период 1944-1945.

Сдерживание – это стратегия использования угрозы, с целью отговорить противника от попыток реализации своих планов. Сдерживающая военная стратегия пытается сохранить существующий статус-кво угрозой силой. Цель состоит в том, что противник не атакует вовсе, опасаясь, что в результате потери будут больше, чем вероятная прибыль.

И, наконец, принуждение – это стратегия использования угрозы, чтобы убедить противника выполнить некоторое желаемое действие.

Сразу же после уровня военной стратегии рассматривается операционный уровень. Концепция операционного уровня войны только недавно вошла в западную стратегическую мысль. В то время как военная стратегия имеет отношение к «войне» и тактики «битвы» на операционном уровне связаны с «кампанией». Операционный уровень является доменом крупных воинских частей (обычно начиная с армейского корпуса) одного или нескольких видов вооруженных сил, которые действуют в пределах определенного театра военных действий. Театры военных действий различаются по размеру.

Самый низкий уровень – тактический. Тактический уровень характеризуется своим небольшим масштабом. Военные подразделения, которые работают в нем могут быть как стрелковой командой или пулеметным экипажем (есть даже «индивидуальная тактика», ссылаясь на поведение отдельного солдата), и их действия происходят в сравнительно ограниченном пространстве.

При принятии стратегического анализа, очень важно думать с точки зрения уровней стратегии. Это происходит по двум причинам: а) курс действий возможен или целесообразен на определенном уровне может

быть непрактичным или даже пагубным на другом уровне; б) есть постоянное взаимодействие между различными уровнями, возможный сбой в одном из них может оказать негативное влияние на всю стратегическую структуру.

Клаузевиц утверждал, что если стратегия неподходящая, то никакие тактические умения не хватит, что победить. Примеры Японии и Германии во Второй мировой войне. Хотя их вооруженные силы (особенно в Германии) продемонстрировали высокую степень эффективности на тактическом и операционном уровне, грубые ошибки на гранд-стратегическом уровне (ведение войны против значительно превосходящего своими силами противника) обрекли эти две страны на проигрыш.

Тем не менее, взаимодействие уровней работает и наоборот, а именно: более низкие уровни могут влиять на более высокие. Таким образом, генералы Сталина, после того, как отодвигая немцев с окраины Москвы в декабре 1941 года начали массированное контрнаступление в середине зимы 1941-42, с целью разбить немецкую армию, чья уязвимость была очень явной. Несмотря на энтузиазм, однако, советские войска еще не достигли необходимого уровня операционной и тактической эффективности. Результатом было то, что они понесли потери непропорционально велики по сравнению с скудными результатами их победы.

ОБХОД МИХАЙЛО МИХАЙЛОВИЧ

*аспірант кафедри європейської інтеграції та права
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України*

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМНОГО МОНІТОРИНГУ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

Стратегічне планування в молодіжній політиці, як і Стратегічне планування в процесі прийняття рішень тепер є традиційним елементом управління урядом та відповідальності уряду [1]. Дослідження молоді є основним інструментом для підтримки молодіжної політики, знання, отримані від науковців, мають сприяти розробці обґрунтованої політики. Відповідне визначення завдань та потреб, пошук інструментів для вирішення завдань та оцінка ефективності політики є механізмами, що використовуються у процесі формування політики на всіх рівнях.

Стратегічне планування складається з таких частин:

– діагностика: визначення цільових груп для формування політики; відображення проблеми, завдання, потреб цільових груп; визначення перешкод та ризиків, а також можливостей та простору для змін, аналіз існуючих механізмів щодо виявлених потреб та проблем;

– складання плану дій (стратегії): визначення цілей, вибір пріоритетів, пошук інструментів для досягнення цілей, визначення відповідальних органів, забезпечення участі в процесі, забезпечення відповідного бюджету та організація системи моніторингу;

– моніторинг та оцінювання: визначення способів вимірювання якісних та кількісних результатів роботи, показників короткострокових та довгострокових ефектів.

Щороку в Україні готується Державна доповідь про становище молоді. Протягом 1998 – 2016 рр. було підготовлено та подано Президенту, Верховній Раді та Кабінету Міністрів України 17 таких доповідей.

Молодіжна політика в Україні що реалізуються за кошти державного бюджету, то показники, які використовуються для оцінки реалізації проектів, насправді не вимірюють ані ефект, ані якість програм [2]. Їх можна застосовувати, щоб побачити охоплення заходами (кількість людей, що взяли участь у програмах: наприклад, «кількість учасників програм, спрямованих на інтеграцію української молоді до європейських та світових молодіжних спільнот» або «кількість учасників програм, спрямованих на підтримку молодіжного підприємництва та профорієнтації дітей і молоді»). Наявні показники не дозволяють судити про ефективність виконання програми, чи дійсно програма фактично вирішила певні проблеми молоді, а також не можливо побачити різницю та відмінність від ситуації, що була до програми, та що стало після її виконання. Відсутня різниця між оцінюванням вхідних та вихідних даних (щодо інвестованих ресурсів і тих, хто брав участь), а також щодо оцінювання результатів проведення програми – відбулись чи не відбулись конкретні зміни у визначеному напрямку та чому саме. Існує нагальна потреба у розробці якісних показників, що могли забезпечити поглиблене оцінювання ефективності та впливу проектів та заходів, так само як і якості програми [4].

Недостатньо дієва система моніторингу та оцінки реалізації ключового документу молодіжної політики України. Державний інститут сімейної та молодіжної політики збирає та аналізує дані про становище молоді на макрорівні (у таких сферах, як зайнятість, відвідування навчальних закладів, економічне становище тощо), у Стратегії розвитку державної молодіжної політики немає детальних індикаторів, а тому не існує способу належної оцінки та моніторингу її реалізації та досягнень. Дуже важливо здійснювати моніторинг ефективності урядових заходів, спрямованих на молоді, для забезпечення того, щоб політика та програми сприяли досягненню ключових стратегічних завдань уряду. Крім того, в Україні, очевидно, бракує незалежних дослідницьких центрів із питань становища молоді та молодіжної політики. Державний інститут сімейної та молодіжної політики може визначати власні пріоритети щодо досліджень, але вони мають бути затверджені Міністерством молоді та спорту [4].

Позитивно, що відповідно до Державної програми молодіжної політики на 2016-2020 рр. буде введено триступеневу систему оцінювання за такими показниками, як: загальні показники (індекс розвитку молоді ЮНЕСКО); індекс процесу; індекс впливу. Щоправда, у Концепції не зазначено конкретних показників, за якими вимірюватиметься індекс процесу та індекс впливу. Також наразі немає плану, як саме кожний залучений орган має збирати, порівнювати, аналізувати дані та звітуватися по них. Для ефективного моніторингу та оцінки Державної програми на 2016-2020 рр. – та молодіжної політики в цілому – необхідно забезпечити ефективну співпрацю між міністерствами та іншими ключовими зацікавленими сторонами [3].

Наприклад у Німеччині створений інститут, який організовує проведення досліджень, щодо безперервного моніторингу та розробки методів для підтримки науково-дослідницької роботи з метою організації процесу підготовки і реалізації всеосяжної і постійної соціальної звітності по трьом темам: дитинство, сім'я та молоді. Дані офіційної статистики та існуючі дослідження доповнюються власними дослідженнями. Виконується збір поточної і репрезентативної інформації щодо сімейних (домашніх), дитячих та молодіжних питань, як мінімум за трьома показниками, які в свою чергу змінюються відповідно до поставлених завдань [5].

На сьогоднішній день, з метою впровадження механізмів формування обґрунтованої молодіжної політики та забезпечення базових принципів реалізації Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016 – 2020 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України № 148 від 18 лютого 2016 р., Міністерством молоді та спорту України ініційовано та розпочато роботу із запровадження системи моніторингу становища молоді в Україні та ефективності реалізації молодіжної політики. Одним із напрямів цієї роботи є розробка Національних показників молодіжної політики, що ґрунтуються на теоретико-методологічних засадах оцінки молодіжної політики країн Європейського Союзу. Міністерством молоді та спорту України створено робочу групу з розробки Національних показників молодіжної політики. Завданнями роботи якої є напрацювання показників та індикаторів, що визначають соціально-економічне та демографічне становище української молоді, реалізацію молодіжної політики, розробка методів розрахунку основних характеристик становища молоді в Україні та визначення офіційних джерел отримання відповідної інформації. До складу робочої групи увійшли представники зацікавлених ЦОВВ, наукових установ, міжнародних організацій та інститутів громадянського суспільства (наказ Мінмолодьспорту від 25.10.2016 № 4025 «Про утворення робочої групи»... [3].

13 лютого 2017 року в Міністерстві молоді та спорту відбулось чергове засідання робочої групи з питань розробки та запровадження Національних показників молодіжної політики (НПМП).

Напрацювання робочої групи дають впевненість щодо організації проведення щорічного моніторингу та оцінки ефективності впровадження молодіжної політики, яку реалізує Міністерство молоді та спорту України, а також формуванню цілеспрямованої молодіжної політики в усіх сферах життя молодого покоління та внесенню коректив у плани реалізації молодіжної політики.

Групою було узгоджено 11 індикаторів молодіжної політики, які увійшли до Національних показників:

- демографічні показники;
- освіта;
- зайнятість і працевлаштування;
- здоров'я, профілактика ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечних хвороб;
- матеріальне становище;
- мобільність молоді;
- правопорушення серед молоді;
- мобільність молоді;
- доступність до інформаційно-комунікаційних технологій;
- громадянська активність та залучення молоді;
- реалізація молодіжної політики.

Кожен з індикаторів представлено 4 – ма та більше показниками у двох форматах:

- об'єктивні показники (2 – 4 показника), які враховують дані офіційної статистики (адміністративні статистичні дані, обстеження підприємств, відомств, перепис населення, вибіркове обстеження домогосподарств). Джерелами інформації є: Державна служба статистики України, Міністерство молоді та спорту України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство внутрішніх справ України;
- суб'єктивні показники (2-4 показника), які враховують дані соціологічних досліджень або вивчення громадської думки населення або цільової групи.

Де по кожному показнику буде представлено розподіл: за статтю (жінки/чоловіки), за віком (14-17, 18-19, 20-24, 25-29, 30-34), за типом поселення (міське, сільське).

Таким чином, на сьогодні центральні органи виконавчої влади започаткували спробу створення певної системи моніторингу та оцінки реалізації молодіжної політики України, але без забезпечення ефективної співпраці між міністерствами та іншими ключовими зацікавленими сторонами, а саме представниками громадського молодіжного сектору, такий моніторинг буде не в повній мірі відображати прагнення молодого покоління українців.

Список використаних джерел.

1. Державне регулювання розвитку соціальної інфраструктури населених пунктів України / [В. М. Вакуленко, О. С. Ігнатенко, О. Ю. Лебединська та ін.]. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 312 с.
2. Державне управління і менеджмент : [навч. посіб. у табл. і схемах] / [Г. С. Одінцева, Г. І. Мостовий, О. Ю. Амосов та ін.]. – Х. : Вид-во ХарPI УАДУ, 2002. – 492 с.
3. «Державний інститут сімейної та молодіжної політики»: – щодо запровадження Національних показників молодіжної політики – [Електронний ресурс] <http://dsmsu.gov.ua/index/ru/material/28971>
4. Підлітки груп ризику в Україні: виклики та час дій. Адвокаційний документ / ЮНІСЕФ, Укр. ін.-т соц. дослідж. ім. О. Яременка. – К., Версо 04, 2011. – 56 с.
5. Deutsches Jugendinstitut (Німецький молодіжний інститут) – [Електронний ресурс] <https://www.dji.de/ueber-uns.html>

ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Якість освіти в Україні на сьогодні не відповідає світовим вимогам, що не задовольняє потребам зацікавлених у наданні освітніх послуг сторін, а саме: державу, роботодавців, населення, тощо. Це досить негативно позначається на можливостях розвитку держави, уповільнює її економічне зростання. Це засвідчує, що управління освітою на всіх рівнях залишається поки недосконалим та неефективним. Система управління освітою повільно адаптується до ринкового середовища, і це є результатом суперечливої взаємодії та взаємовпливу економічних, правових, демографічних, соціокультурних, інституціональних чинників, прояву ментальності, неготовності до швидких змін в освітньому просторі. Але динаміка глобалізаційних процесів, формування європейського освітнього простору вимагають модернізації системи освіти, відповідного інфраструктурного забезпечення, перегляду меж, форм і методів регулювання цієї стратегічно важливої сфери й вимагає адекватного освітнього менеджменту.

Сучасні глобалізаційні процеси потребують нових підходів до управління всією освітньою сферою, яка є сукупністю освітніх структур, відносин, діяльності та свідомості, що забезпечує відтворення і розвиток інтелектуального потенціалу суспільства. Стійке та ефективне функціонування системи вищої освіти України є одним із головних стратегічних завдань задач уряду країни, від виконання якого безпосередньо залежать соціальна стабільність та результативність реформ, що проводяться в усіх галузях національної економіки. Модернізація галузі освіти сприяє формуванню науково-орієнтованої економіки, що є однією з умов забезпечення якісного економічного зросту. Проблема трансформації системи вищої освіти – є одною з основних проблем забезпечення динамічного розвитку економіки в цілому. Трансформування освіти шляхом європейської інтеграції потребує кардинальних змін в управлінні, а саме, розширення самостійності суб'єктів управління освітою на різних рівнях. Слід враховувати й важливість використання єдиної стратегії управління вищою освітою.

Кардинальні перетворення в економіці держави, інтеграція у європейський освітній простір демонструють головну мету вищих навчальних закладів – підготовку конкурентоспроможного спеціаліста на внутрішньому і зовнішньому ринках праці. В сучасних реаліях розвиток та конкурентоспроможність вищого навчального закладу неможливі без ефективної системи управління якістю підготовки майбутніх фахівців.

Система управління навчальними установами базується на поєднанні загальних принципів соціального управління, менеджменту та специфіки функціонування конкретного навчального закладу.

На основі аналізу системи управління різних типів навчальних закладів України, теорії і практики соціального управління в державі, нормативних джерел Міністерства освіти і науки можна виділити об'єктивні тенденції та закономірності функціонування установ і сформулювали принципи менеджменту, дотримання яких має забезпечити високу якість керівництва в освітніх установах, а саме: [4] Принцип соціальної детермінації в управлінні навчальним закладом.

Принцип гуманізації і психологізації в діяльності менеджера.

Принцип науковості і компетентності в управлінні установами освіти.

Принцип інформаційної достатності в менеджменті.

Принцип аналітичного прогнозування в діяльності менеджера.

Принцип оперативного регулювання.

Принцип зворотного зв'язку.

Принцип наступності і перспективності.

Принцип демократії та централізму.

Принцип стимулювання і згуртування кадрів у діяльності менеджера.

Принцип правої пріоритетності і законності.

Принцип фінансово-економічної раціональності і ділової активності.

Створюючи систему управління якістю освіти, як складову частину системи управління вищим навчальним закладом необхідно враховувати принципи управління в освітніх установах та поєднувати з основними принципами управління якістю згідно зі стандартами на системи управління якістю, які входять до стандартів серії ISO 9000 [7], а саме такі:

Орієнтація на замовника.

Організації залежать від своїх замовників і тому повинні розуміти поточні та майбутні потреби замовників, виконувати їхні вимоги і прагнути до перевищення їхніх очікувань.

Лідерство.

Керівники встановлюють єдність мети та напрямів діяльності організації. Їм слід створювати та підтримувати таке внутрішнє середовище, в якому працівники можуть бути повністю залучені до виконання завдань, що стоять перед організацією.

Залучення працівників.

Працівники на всіх рівнях становлять основу організації, і їхнє повне залучення дає змогу використовувати їхні здібності на користь організації.

Процесний підхід.

Бажаного результату досягають ефективніше, якщо діяльністю та пов'язаними з нею ресурсами управляють як процесом.

Системний підхід до управління.

Ідентифікування, розуміння та управління взаємопов'язаними процесами як системою сприяє організації у результативнішому та ефективнішому досягненні її цілей.

Постійне поліпшення

Постійне поліпшення діяльності організації в цілому слід вважати незмінною метою організації.

Прийняття рішень на підставі фактів.

Ефективні рішення приймають на підставі аналізування даних та інформації.

Взаємовигідні стосунки з постачальниками.

Організація та її постачальники є взаємозалежними, і взаємовигідні стосунки підвищують спроможність обох сторін створювати цінності.

Для визначення науково-методичних засад управління якістю освіти і створення на цій базі системи управління необхідне системне дослідження якості освіти, що передбачає вивчення низки проблем пов'язаних з впровадженням діючої системи управління якістю:[3]

Висновки. Система менеджменту якості – це спеціальна структура, у межах якої здійснюється забезпечення та контроль якості. Структура системи трикомпонентна: навчальний заклад, установи забезпечення, органи управління. Головним компонентом системи є навчальний заклад, який здійснює забезпечення та контроль якості освітніх послуг на регулярній основі. Навчальний заклад може бути будь якого типу і форми власності, традиційними і спеціальними (відкритим університет, академія, інститут, технікум), мати будь-який рівень акредитації.

Основними видами забезпечення стійкого функціонування і розвитку системи менеджменту якості навчального закладу є: наукове, нормативно-правове, організаційне, інформаційне, фінансове, матеріально-технічне, маркетингове, кадрове. Методологічне, методичне та програмне забезпечення більшою мірою належать організаціям, які забезпечують сертифікацію системи якості, а не навчальному закладу.

Список використаних джерел.

1. Вікторов В. Г. Управління якістю освіти (соціально-філософський аналіз): монографія / В. Г. Вікторов. – Дніпропетровськ: «Пороги». – 2005. – 286 с.
2. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи: посібник / [Заг. ред. О. І. Локшиної] – К.: К.І.С., 2004.–128 с.
3. Системи управління якістю. Основні положення та словник (ISO 9000-2000, IDT), ДСТУ ISO 9000-2001 (Видано ISO в 2000). – К.: Держстандарт України, 2001. – 29 с.

ОСТАПЕНКО ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ

*доцент кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.військ.н., с.н.с.*

ЄВРОАТЛАНТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ ВИКЛИКІВ, АКТУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ТА УМОВ ЩОДО ЇХ ВИКОНАННЯ

Порушення основних норм міжнародного права в Європі, посягання на суверенітет, територіальну цілісність суверенних держав у 2008 – 2014 роках, корінним чином змінює геополітичну ситуацію і європейське середовище безпеки. Ці зміни призводять до переоцінки ролі і місця воєнно-політичних організацій, окремих країн та стратегій у забезпеченні безпеки. Так, останні події навколо України призвели: до перегляду стратегії безпеки ЄС у 2016 р.; змінах пріоритетів країн Центральної і Центрально – Східної Європи, які гостро відчують «брак власної безпеки», у формуванні європейського середовища безпеки; повернули дискурс щодо створення і розвитку «європейської армії» і посилили «євроцентристські» тенденції у забезпеченні безпеки ЄС, певним чином формуючи тезу інтеграційного пріоритету – «...спочатку безпека...»; перегляду поглядів, концепцій і ролі Північноатлантичного альянсу у європейській безпеці.

На Бухарестському саміті НАТО 2008 року, Альянс та країни-члени НАТО пообіцяли, що Україна і Грузія, які мали амбіцію отримати для своїх країн ПДЧ, зрештою вступають до цієї організації. Але одночасно, було зазначено, що поточні політичні умови ускладнюють можливість України вступити до Альянсу. Адже в Європі внутрішні проблеми, такі як криза біженців і фінансова криза, розмили підґрунтя кооперативного підходу в зовнішній політиці.

Очевидно, що у порівнянні з воєнно-політичними ризиками за часів Бухарестського саміту НАТО (2008р.), ситуація щодо загроз і згуртованості європейських країн у сфері безпеки, не тільки не поліпшилась, а стала значно складнішою. Все це актуалізує необхідність прагматичного перегляду українських підходів до європейської і зокрема, євроатлантичної інтеграції.

Основні зміни у підходах, на наш погляд, знаходяться у площині: відходу від «лозунговості», демонстрації намірів щодо вступу на користь активних дій у досягненні повної відповідності вимогам до країни – кандидата; пошук і активна пропозиція своєї «корисності» у формуванні євроатлантичного середовища безпеки; постійна демонстрація власних трансформацій щодо сприяння поширенню базових цінностей, принципів і цілей воєнно-політичної інтеграції, які поєднуються з політикою інформаційного супроводу цих трансформацій на міжнародній арені. Україні потрібно більше стратегічної комунікації всередині країн-членів НАТО; дуже важливо знайти свою унікальну, незамінну воєнно-політичну спеціалізацію, як спосіб доведення своєї «корисності» для країн-членів та системи колективної безпеки НАТО в цілому; проводити активну зовнішню політику у Чорноморсько-Каспійському регіоні, де особливо гостро відчуються зміни середовища безпеки внаслідок анексії Криму і агресії на Сході, де

Україна може зіграти роль регіонального лідера безпекових ініціатив; прискорити модернізацію оборонного і воєнно-промислового сектору національної безпеки.

Основні аргументи, що обумовлюють вищезначені висновки.

Відхід від «лозунговості», демонстрації намірів щодо вступу на користь активних дій у досягненні рівня вимог до країни – кандидата.

Зважаючи на те, що еволюція ставлення щодо євроатлантичної інтеграції України серед країн-членів Альянсу не стала більш консолідованою, у порівнянні з 2008р., а навпаки – агресія щодо України сформувала нові виклики і складнощі у реалізації прагнень України. Доцільно відійти від активного пропагування сентенції «вступ і нічого крім вступу» на користь внутрішніх трансформацій. Завищені очікування щодо євроатлантичної інтеграції, недооцінка ставлення окремих країн НАТО до вступу України були і є слабким місцем української дипломатії.

Сьогодні є вагомі зовнішні і внутрішні фактори, які актуалізують потребу зміни концентрації зусиль з демонстрації бажання «вступу» на користь швидкого досягнення рівня вимог до країни-кандидата:

Зовнішні.

Адміністрація Президента США активно наполягає на тому, щоб європейці інвестували у власну безпеку, Вашингтон показує, що він хотів би відійти від проактивного втручання в європейські внутрішні кризи.

Росія в економічному і військовому сенсі зараз сильніша, ніж раніше, проводить агресивну політику щодо відновлення своєї «імперської могутності» і готова платити більшу ціну за те, щоб утримати Україну від вступу до НАТО і ЄС.

Для НАТО ця нова геополітична ситуація означає, що Альянс буде більше зосереджений на основних положеннях статті 5 і обороні власне європейської території. Це ускладнює можливість визначення доцільності політичного і військового втручання Альянсу поза межами своїх кордонів.

Нарешті, поточний конфлікт в Україні може стати на заваді членству в НАТО, країни-члени не дуже прагнуть бути втягнутими до російсько-українського конфлікту. Це підтверджується результатами внутрішніх соціологічних досліджень у ряді провідних європейських країн – членів НАТО.

З цього можливо зробити висновок, що зараз, як ніколи раніше, жодну країну не запросять до вступу в НАТО, доки не буде очевидно, що нове членство об'єднує Альянс навколо спільних інтересів і зміцнює систему колективної безпеки НАТО.

Внутрішні.

Слабкі українські владні інституції посилюють недовіру наших північноатлантичних партнерів як в середовищі європейських країн так і в США. Україна зробила значні кроки з своєї модернізації, але перманентні політичні кризи, слабкі потуги у боротьбі з корупцією весь час підривають бажання інвестувати в країну, підживлюючи внутрішню політичну нестабільність.

Квалі реформи: економічні, політичні, соціальні. Керівництво НАТО ніколи не приховувало, що вони вважають внутрішні реформи і модернізацію – ключовим чинником вступу України до Альянсу. НАТО більше ніж просто військова організація, це великою мірою своєрідний «клуб успішних країн» де панує ідеологія демократії, вільної ринкової економіки і верховенства права. Україні треба довести не лише міжнародному співтовариству, а передусім собі самій, що ухвалені нові реформи і антикорупційні закони більше, ніж просто наміри.

Агресія РФ щодо України, невпорядковані кордони – величезний пласт державницької політичної і військової діяльності, при цьому ці проблеми не повинні розглядатися у якості нездоланної перешкоди на шляху до НАТО.

Як результат, Україні потрібно врівноважувати свої сигнали і просувати вперед своє прагнення до членства в НАТО, водночас досягаючи більш прагматичних цілей за рахунок нових форм співпраці під парасолькою партнерства Україна – НАТО.

Пошук і активна пропозиція своєї «корисності» у формуванні євроатлантичного середовища безпеки.

Україна повинна дати відповідь на питання, що ми можемо зробити для НАТО, а не лише над тим, що НАТО може зробити для України. Країни, що прагнуть до членства в НАТО, повинні довести свою корисність, яку вони надають у системі колективної безпеки. Наше сучасне завдання, можливо, ще складніше, тому що всередині НАТО немає чіткого політичного консенсусу щодо того, пропонувати Україні членство в НАТО чи ні. За відсутності короткострокової і, навіть, середньострокової перспективи вступу до Альянсу найкращим варіантом для України буде замислитись над новими формами співробітництва з НАТО там, де вона може продемонструвати свою надійність і відповідальність у якості перевіреного стратегічного партнера.

НАТО не очікує від України значних фінансових внесків в Альянс, тому будь-яка ініціатива, яку Україна зможе забезпечити односторонньо, буде сприяти нарощуванню політичного капіталу і рівня довіри серед членів Альянсу. Є декілька сфер, де Україна має сильні позиції і може посилити рівень партнерства:

По-перше, Україна має серйозні можливості для стратегічних авіатранспортних перевезень і може успішно зайняти нішу «військового логіста» у матеріально-технічному і тиловому забезпеченні миротворчих операцій під командуванням як НАТО так і ЄС.

По-друге, Україна могла б подумати над експортуванням моделі спільної литовсько-польсько-української військової бригади до інших членів Альянсу на східному фланзі НАТО. Тому наші плани і пропозиція створити разом з урядами Румунії і Болгарії подібну спільну військову бригаду – є позитивним кроком. До цього можна додати можливість нашої участі у втіленні румунсько-турецької ідеї щодо створення постійної військово-морської місії НАТО в Чорному морі.

По-третє, події в Криму і на Донбасі збагатили Україну величезним досвідом і знаннями щодо різноманітних способів ведення активної фази сучасної гібридної війни.

Україна має поділитися з НАТО своїм досвідом в таких сферах, як російська тактична військова діяльність, протидія дезінформації і пропаганді, застосування військових БЛА в зоні конфлікту і здійснення розвідувальної, спостереженої і оглядової діяльності в боротьбі проти сепаратистів в міському середовищі.

По-четверте, розвинути образ українських військових фахівців навколо принаймні однієї спеціалізації: гібридної війни. Україна сьогодні – єдина країна світу, яка активно бореться з гібридною (і інформаційною) війною,

яку веде велика держава. Наша держава, безпосередньо зазнає агресивних інформаційних і пропагандистських кампаній; експлуатації соціальних мереж; кібернападів; повзучого проникнення сил спеціальних операцій, ополченців і озброєнь; економічних ембарго і саботажу; мереж впливу в політиці і бізнесі; спекуляцій на проблемах нацменшин. Протидія цим новим загрозам вимагає інших підходів і НАТО усе ще не знайшла повної відповіді щодо ролі, яку Альянс може відіграти, допомагаючи країнам-членам і партнерам виробити стійкість до цих загроз.

Україна могла б створити багатонаціональний центр передового досвіду щодо гібридної війни. Цей центр міг би діяти в трьох основних напрямках: аналізувати і розробляти концепції і доктрини щодо гібридної війни і поширювати набутий досвід та кращі підходи; пропонувати освітні і навчальні програми через регулярні курси і семінари, а також поширювати набуті знання серед фахової аудиторії; центр міг би також відіграти оперативну роль, спрямовуючи своїх експертів задля посилення практичної діяльності в разі такого запиту. Центр має бути багатонаціональним, щоб залучити персонал з різних євроатлантичних країн на основі двосторонніх домовленостей з країнами-членами і партнерами Альянсу або через офіційну акредитацію в НАТО.

Україні потрібно краще об'єктивно інформувати світ про свої досягнення.

Інформація про «успішні перетворення», а не про прагнення членства в НАТО, має бути головним чинником, який допоможе Україні протидіяти дезінформації і негативному ставленню до країни. Така інформаційна політика може змінити громадську думку, і допоможе Україні відкрити двері НАТО. Тому, Україні необхідно інвестувати у свої стратегічні комунікації для завоювання впливу на національному рівні в країнах-членах НАТО. Для того щоб зміцнити своє партнерство з НАТО, Україні потрібно завоювати серця і уми населення країн-членів. Український уряд також повинен активніше взаємодіяти з українською діаспорою в Європі і США. Ці громади можуть відіграти важливу роль, спонсоруючи культурні заходи у своїх країнах і допомагаючи краще зрозуміти українську ідентичність.

Прискорити модернізацію українського військового і оборонного сектора.

Україна встановила для себе амбіційний графік досягнення сумісності своїх Збройних сил і оборонного сектора зі структурами НАТО до кінця 2020 року. Принципи цього процесу модернізації описані в Стратегічному оборонному бюлетені – Дорожній карті, яку українське Міністерство оборони оприлюднило задля реформування свого сектора оборони і безпеки. Перша важлива потреба – встановити зв'язок між підготовкою і освітою військовослужбовців і комплексним планом розвитку кар'єри. Підготовка має бути орієнтованою на результат і керуватись системою проходження служби і кар'єрного зростання офіцерів, чого нині немає. Більше того, офіцери, які пройшли підготовку в Оборонному коледжі НАТО ті інших американських і європейських військових академіях, повинні мати кращі перспективи просування по службі. По-друге, НАТО і Україна повинні оцінити ефективність і результативність п'яти Цільових фондів НАТО, створених для того, щоб допомогти Україні забезпечити власну безпеку. Метою цільових фондів є фінансування політичного і оперативного співробітництва між НАТО і Україною, але адміністративні проблеми і надмірна бюрократія уповільнюють втілення проєктів. І нарешті, модернізація Збройних сил України також залежить від модернізації бази української оборонної промисловості. Необхідно створювати більше можливостей для встановлення зв'язків між українськими підприємствами оборонної промисловості і їх колегами з Північної Америки і Європи, для створення спільних підприємств, обміну досвідом і кращими зразками виробництва. Незалежні майданчики, такі як нещодавно створений Оборонний і аерокосмічний комітет при Американській торговельній палаті в Україні, могли б сприяти першим крокам в цьому напрямку.

Україні потрібно стати більш активним дипломатичним гравцем як на північному кордоні так і у Чорноморсько-Каспійському регіоні.

Українській дипломатії в сусідніх країнах потрібно діяти більш активно, адже країна має величезний потенціал стати всередині Альянсу надійним вузлом знань, практики і мереж більш широкого регіону.

На північному кордоні України Білорусь, швидше за все, зберігатиме свою стратегічну орієнтацію на Москву, але конфлікт в Україні, в поєднанні з економічним спадом в Росії, заохочує Мінськ тримати відкритими канали комунікації із Заходом. Україна могла б скористатися своєю культурною, історичною, мовною близькістю з Білоруссю для того, щоб отримувати інформацію про внутрішній стан в країні і заохочувати до ліберальних цінностей, таких як права людини та верховенство права.

На південному кордоні України Чорноморський регіон дедалі більше стає ареною напруженого геополітичного змагання. Україна об'єктивно зацікавлена у консультаціях з членами і партнерами НАТО, розташованими в басейні Чорного моря, та в роботі з Туреччиною, Румунією, Болгарією і Грузією над збереженням стабільності і мінімізацією вірогідності військових інцидентів з Росією. Ця спільність цілей може стати основою майбутнього партнерства щодо створення Чорноморського оборонного і політичного співробітництва. Спільні проблеми надають можливість працювати разом задля того, щоб процес розширення залишався серед головних на порядку денному НАТО.

Таким чином, можна дійти висновку, що відносини України з НАТО стали більш зрілими після 2014 року, партнерство Україна – НАТО може стати вагомим чинником при розбудові майбутньої архітектури безпеки в Європі, це створює можливість для зміцнення відносин між Україною, країнами-членами і Альянсом в цілому. Україна повинна розв'язати складне завдання військової стратегії, міжнародної дипломатії і політичних реформ у здійсненні своєї мети – забезпечення своєї обороноздатності на основі євроатлантичної інтеграції.

Список використаних джерел.

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України (<http://www.rada.gov.ua>);
2. Веб-портал Урядовий портал (<http://www.kmu.gov.ua/>);
3. Офіційне інтернет-представництво Президента України (<http://www.president.gov.ua>);
4. Веб-портал МЗС (Україна – НАТО) (<http://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ua>);
5. Офіційний веб-сайт Міністерства оборони України (<http://www.mil.gov.ua>);
6. Веб-сайт Організації Північноатлантичного договору (<http://www.nato.int/cps/uk>).

ПОЛІЦУК ГАННА ОЛЕКСІВНА

*аспірант кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Угода про асоціацію між Україною та ЄС надає широке коло можливостей для розвитку нашої держави, зокрема і у сфері розвитку малого підприємництва. Так, статтею 379 Угоди передбачено співробітництво сторін для впровадження стратегій розвитку малих і середніх підприємств (МСП) на принципах Європейської хартії малих підприємств, удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності МСП, впровадження досвіду інноваційного підприємництва, кластерного розвитку[1]. Ці положення Угоди дають підстави для розширення контактів між відповідними інституціями України та ЄС і окремих країн Євросоюзу, насамперед нових членів, щодо ознайомлення з європейським досвідом, навчання управлінського персоналу, організації тренінгів і стажувань для представників бізнесу, залучення методичної підтримки для створення інституційного забезпечення сприяння МСП (фондів, сервісних, дорадчих установ), розширення контактів між приватними підприємствами України та ЄС тощо.

На сьогодні в Україні, за даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі [2], діє дві програми підтримки підприємців COSME (Європейська програма підтримки малого та середнього бізнесу) та UNLIMIT UKRAINE (Проект має на меті надати поштовх молодому українському бізнесу до зростання та розвитку). Проте як свідчать результати більш детального аналізу в Україні діє більша кількість міжнародних програм підтримки розвитку сфери підприємництва.

Як показує практика, міжнародні організації віддають перевагу фінансуванню аграрного сектора, галузі інформаційних технологій і проектів, пов'язаних з використанням альтернативної енергетики. Однією з найбільш відомих є програма COSME, яка представляє собою набір тематичних проектів і програм, що діють в період з 2014 по 2020 рік, із загальним бюджетом 2,3 млрд. євро. Доступна для України програма складається з 25 підпрограм, які класифікуються за трьома напрямками: нові виходи на зовнішні ринки, підвищення конкурентоспроможності та формування культури ведення бізнесу. У програмах COSME можуть брати участь представники малого та середнього бізнесу, громадські організації, агентства регіонального розвитку, бізнес-асоціації, державні органи та навчальні заклади.

Для компаній, які відносяться до категорії малого і середнього бізнесу, мають виробничі потужності в Україні, розпочали свою діяльність не більше 7 років тому і виробляють креативну, якісну і сучасну продукцію. Для них цікавим буде проект Unlimit Ukraine від Європейської Бізнес Асоціації. Завдяки цьому проекту у компаній є шанс потрапити в каталог кращих українських виробників товарів і послуг. В рамках цього проекту підприємці мають можливість отримати інформаційну підтримку, консультації та необхідні для розвитку бізнес-контакти.

Програми від Європейського банку реконструкції та розвитку підтримують підприємців, пов'язаних з різними галузями промисловості: виробництво продуктів харчування і напоїв, оптова і роздрібна торгівля, будівництво та машинобудування. Виняток – страховий, гральний, тютюновий сектори, виробництво міцних алкогольних напоїв. Гранти видають на діяльність, пов'язану з розвитком бізнесу: IT-консалтинг, маркетингові ініціативи, перехід на європейські стандарти звітності, вихід на зовнішні ринки. Причому акцент у співпраці поставлений на розвитку бізнесу в регіонах – 65% проектів реалізуються за межами Києва. Щоб отримати грант від ЄБРР, підприємство повинно мати в своєму штаті до 250 чоловік, а період його діяльності не може перевищувати 2 роки. Представники банку в Україні розглядають заявки протягом 15 днів і вимагають мінімальний пакет документів.

Німецько-Український Фонд (НУФ) надає програми мікрокредитування і кредитування по пріоритетних галузях. Так 5 вересня 2017 року НУФ та ProCredit Bank підписали кредитну угоду по фінансуванню малих та середніх підприємств (МСП). Угода була підписана в рамках програми сприяння МСП «EU4Business», профінансованої Урядом Німеччини через KfW та у співпраці з Європейським Союзом. Угода передбачає кредитування МСП на умовах 15% річних у гривні [3].

Програма мікрокредитування підходить для фізичних осіб підприємців (ФОП), мікропідприємств, малих і середніх підприємств. Фінансуються сфери виробництва, послуг, сільського господарства і торгівлі (останнє тільки для ФОП і мікропідприємств). В рамках програми виділяються кредити на суму від 25 до 250 тис. євро терміном на 3-5 років.

Програма кредитування ММСП (мікро-, малих і середніх підприємств) України з пріоритетних галузей пропонує пільгові умови кредитування підприємствам, що працюють в галузях, які НУФ розглядає як пріоритетні і стратегічно важливі. Серед них – сільське господарство (в тому числі садівництво) і рибництво, харчова промисловість, розвиток малих готелів, зеленій туризм, ресторанний бізнес, легка промисловість, проекти з енергоефективності та енергозбереження, а також по збільшенню продуктивності праці та створення робочих місць в слабкорозвинених і депресивних регіонах. Згідно з цією програмою видаються кредити від 100 до 300 тис. євро.

Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) розробило проект кредитування українських аграріїв у сільській місцевості через кредитні спілки. Програма розрахована на період з 2016 по 2020 рік. USAID відповідає за фінансування проекту, а його реалізацією займається Всесвітня рада кредитних спілок (WOCCU). За даними статистики Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, в цьому році кількість членів кредитних спілок в Україні скоротилась на 13% – до 674,1 тис. осіб. За кількістю учасників лідирують союзи Львівської області (110,7 тис. осіб), за розміром активів – союзи Києва та Київської області (576,7 млн. грн.).

Активну участь в підтримці розвитку сфери підприємництва беруть українські банки, які пропонують підприємцям кредити під заставу або поруку.

Для отримання кредиту банк потрібно переконати в стабільності бізнесу. Для цього можна або надати заставу, або заручитися порукою успішного колеги-підприємця. Хоча банки і видають кредити, проте не поспішають знижувати відсоткові ставки, пропонуючи часом захмарні відсотки. Найбільш популярними запитами серед підприємців є кредити на поповнення оборотних коштів, на покупку устаткування, техніки і нерухомості. А найбільш перспективною сферою для інвестування є аграрна.

Отже, з вищенаведеного можемо зробити висновок, що в Україні достатньо розвинена міжнародна підтримка розвитку підприємницької діяльності. Інвестиційні пропозиції міжнародних організацій є привабливими для українських підприємців завдяки вигідним умовам фінансування та можливості отримати достатньо велику суму коштів під невеликий відсоток.

Список використаних джерел.

1. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page10

2. Програми підтримки підприємців Міністерства економічного розвитку і торгівлі України Офіційний Веб-сайт [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=5dee0c19-31f9-4a56-9f86-c05dc322cbb4&tag=ProgramiPidtrimkiPidprintsiv>

3. Нові можливості кредитування для малого і середнього бізнесу. Представництво Європейського Союзу в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/31703/нові-можливості-кредитування-для-малого-і-середнього-бізнесу_uk

ПСЬОТА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

*студентка факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*

ІМІДЖЕВИЙ АСПЕКТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Актуальність дослідження проблем євроінтеграції України в інформаційній царині, зокрема у створенні позитивного іміджу нашої держави, полягає у потребі нагального вирішення питань стосовно статусу України на міжнародній арені з метою ефективної співпраці із ЄС та захисту національних інтересів.

На сучасному етапі розвитку міжнародного інформаційного простору неможливо переоцінити важливість позитивного уявлення про ту чи іншу країну, адже воно надає суттєві переваги в усіх сферах функціонування держави як на внутрішньому рівні (економічне, соціальне та політичне життя), так і на зовнішньому – у діяльності країни на міжнародній арені. Проте, слід зазначити, що створення бажаного іміджу суб'єкта міжнародних відносин в інформаційному середовищі є тривалим і кропітким процесом.

На теперішньому етапі розвитку міжнародних зв'язків України, а саме курсу на євроінтеграцію, формування іміджу нашої держави набуло нового стимулу. Визначальним фактором у цьому процесі є ефективні дії, спрямовані на вплив у межах глобального інформаційного середовища.

Імідж держави є національною цінністю міжнародного значення, яка становить «комплекс об'єктивно взаємопов'язаних між собою характеристик державної системи (економічних, географічних, національних, культурних, демографічних тощо), що сформувалися в процесі еволюційного розвитку державності як складної багатфакторної підсистеми світового устрою» [1, с. 57]. Це база, яка визначає репутацію держави в очах світової громадськості в результаті тих чи інших дій її суб'єктів, які взаємодіють із оточенням.

Виникає цілком логічне запитання: який імідж Україна має зараз, зважаючи на теперішні реалії соціального, економічного і політичного життя її громадян, а також дії офіційних представників України за кордоном?

Про нинішнє уявлення європейською спільнотою України свідчать результати опитування соціологічної мережі «Євробарометр»: наша держава була згаданою як претендент на вступ до ЄС лише 10-ма % респондентів [2]. Це дослідження констатує той факт, що Україна в очах європейців, а отже і їх керівництв, виступає як невідома та маловпливова пострадянська країна з високими інвестиційними ризиками і корупцією в органах влади. До того ж, такі думки, у дечому підсилювані стереотипами, формувалися протягом багатьох десятиріч, і переконати у зворотньому європейську спільноту є непростим завданням, а надто враховуючи той факт, що підтвердження таких негативних фактів дійсно існують.

Утвердження негативного сприйняття України в міжнародному інформаційному просторі, безумовно, є перешкодою для успішної євроінтеграції нашої країни, адже це стає на заваді партнерській співпраці з наддержавними міжнародними організаціями.

Справедливим є твердження, що активна участь України у формуванні міжнародного інформаційного простору – це шлях до створення її позитивного іміджу. Спланована стратегія нашої країни відкрила би нові можливості інтеграції до ЄС. На жаль, наразі програма, що чітко визначала би національну політику присутності України в глобальному інформаційному просторі, відсутня, хоча схожі програми розроблялися українськими державними посадовцями раніше. Цей факт свідчить про сьгоднішню розпорошеність і нескоординованість інформаційної політики України в питанні євроінтеграції.

Таким чином, доцільним є поновлення українською владою, а саме Міністерством інформаційної політики України у співпраці із Міністерством закордонних справ, Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України [3] із урахуванням наступних фундаментальних напрямів:

1. Забезпечення інформаційного паритету – багатоканального постачання інформації про Україну – з одного боку; нейтралізації спрямованих проти України інформаційних кампаній – з іншого.
2. Розширення мережі українських культурно-інформаційних центрів у складі закордонних дипломатичних установ України.
3. Налагодження співпраці з європейськими інформаційними агенствами; сприяння розвитку мережі вітчизняних інформаційних агентств у країнах ЄС.
4. Формування позитивного інвестиційного і туристичного іміджу України.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що пріоритетним напрямом євроінтеграції України на теперішній період є інформаційний простір країн ЄС, а саме формування в ньому позитивного іміджу нашої країни. Ця мета має бути досягнена за допомогою єдиної державної програми у цій сфері із урахуванням особливостей сприйняття України європейським суспільством та міжнародною спільнотою в цілому.

Список використаних джерел.

1. Галумов Е.А. Імідж проти іміджу. – М.: Видавництво «Известия», 2005.
2. Європейська комісія, сайт: https://ec.europa.eu/commission/index_en
3. Розпорядження Верховної Ради України: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/379-2007-p>

ТКАЧЕНКО ДЕНИС ЮРІЙОВИЧ

*магістрант спеціальності міжнародні відносини, соціальні комунікації та регіональні студії,
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна*

ФЕНОМЕН ІМІДЖУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

Феномен політичного іміджу привернув особливу увагу науковців ще в ХІХ ст., сьогодні ж, враховуючи публічність і динамічність світового міжнародного політичного процесу, проблема формування політичного іміджу лідерів нації на міжнародній арені набула актуальності: у міжнародній політиці вдало сформований імідж визначає авторитет країни її надійність як партнера й є досягненням у відстоювання національних інтересів.

У зв'язку з все більшою «персоніфікацією» міжнародні відносини перетворюються в справжню війну іміджів і перемагає той лідер, чий імідж стає для світового співтовариства найбільш привабливим і відповідає викликам сучасних глобальних міжнародних проблем (як то боротьба з тероризмом, кліматичні зміни, бідність і т.д.). Актуалізують потребу формування іміджу політичного лідера й процеси модернізації в сучасній Україні.

Метою даної публікації є розкриття особливостей побудови іміджу політика у міжнародних відносинах з урахуванням стану політичної культури та політичного процесу на світовій міжнародній арені.

Серед сучасних науковців та фахівців-практиків, що розробляють визначену проблематику можна підкреслити наробок Гринберга Т. Е. [1], Хейдера Д. [4], Лебон Г. [2], Почепцова Г. [3], та ін. Однак сучасна наука ще не отримала загально визнаного підходу до процесу формування та практичної реалізації іміджу політичного лідера у міжнародних відносинах.

Для досягнення мети публікації використовувались різноманітні методи дослідження, зокрема, системний аналіз (для теоретичного обґрунтування підходів до концепту іміджу політичного лідера у міжнародних відносинах); кореляційно-регресійний аналіз (для дослідження впливу іміджу політичного лідера на ефективність відстоювання національних інтересів держави); групування (для виявлення вагомих чинників при формуванні іміджу лідера у світовому політичному процесі); ретроспективний аналіз (для прогнозування динаміки розвитку концепту політичного лідера держави на міжнародній арені).

Політичний імідж є складним, дискурсивним феноменом, сутність якого розкривається в різних міждисциплінарних дослідженнях. У сучасній науці існує кілька підходів до визначення іміджу політичного лідера: а) функціональний, при якому виділяють його типи, виходячи з різного функціонування; б) контекстний, при якому ці типи знаходимо в різноманітних контекстах реалізації; в) порівняльний, де є порівняння близьких іміджів.

Автором проаналізовано типи класифікації іміджу політичного лідера, загальними основами для якої є такі поняття, як імідж відкритий (характеристики, які приписуються певним політикам, і образ носить певне забарвлення) та імідж закритий (характеристики політичного діяча приховуються, щоб потім використати як головні). Феномен закритого іміджу має політичні основи, що пов'язані з певною одноманітністю політиків, які обираються нацією для представлення своїх інтересів на міжнародній арені.

Найчастіше застосовують різні критерії щодо класифікації політичного іміджу. Так, в залежності від того, для пробудження яких емоцій імідж створюється, виділено позитивний і негативний іміджі. Також виокремлено типи іміджів політиків за механізмом формування і розповсюдження: такий, що виникає у масовій свідомості стихійно; такий, що сформований штучно, цілеспрямовано впроваджуваний у масову свідомість.

Імідж політика створює оптимальний для обраної ролі образ в конкретній міжнародно-політичній ситуації. При цьому важливими є три основні його функції: завоювання симпатій, довіри і уваги суспільства; підвищення інформованості суспільства в сприятливому для політика ракурсі з важливих міжнародних питань; нейтралізація заходів опонентів.

Імідж політичного лідера повинен відповідати певним вимогам. Імідж має бути конкретним і реальним, спиратися на те, що є популярним у певному суспільстві, відображати його пріоритети й очікування, а «команда» лідера має сприяти його поширенню.

Також імідж політика загальнонаціонального рівня визначається трьома групами факторів: особистістю лідера; тим, як його подають ЗМІ; історичними подіями або міжнародними проблемами, з якими стикається політичний діяч. У феномені політичного іміджу лідера відрізняють два рівні: макрорівень, що визначається процесами, до яких політик залучається, які впливають на його кар'єру; мікрорівень – сфера свідомої діяльності політика та його несвідомих проявів, що обумовлюють специфіку його діяльності, професійний і статусно-ролевий потенціали.

У структурі іміджу політика доцільно виокремлювати три складові: персональні характеристики; соціальні характеристики; символічне навантаження. До того ж, значне місце в структурі іміджу політика займає комунікація. Базовою основою створення іміджу політика на міжнародній арені часто є феномен «персоніфікації» лідера країни, що може бути висхідною точкою для формування його подальшого іміджу.

Сьогодні вибір політичного лідера здійснюється українськими громадянами переважно ірраціонально, на основі менталітету, традицій, політичного ідеалу тощо. Вибір найчастіше розглядається фахівцями з точки зору синергетики.

В залежності від політичної ситуації в країні та поза її межами формуються два типи іміджу політиків: м'який і жорсткий. Потреба в першому типі іміджу виникає в умовах стабільного внутрішньо- та зовнішньополітичного розвитку суспільства. Другий з'являється в період криз. Застосовуючи синергетичний підхід, з'являється можливість розглядати вибір національного лідера, або дипломата в якості рішення, прийнятого на основі впливу динамічного, неусвідомленого, комплексу політичних образів.

В Україні технології створення іміджу почали застосовуватись в умовах не зрілої демократії, тому виникли можливості для різного роду маніпуляцій і зловживань. В період кризових явищ в суспільстві відкривається можливість для появи іміджу героя, який покликаний об'єднати розрізнені групи інтересів і забезпечити віру в можливість подолання зовнішньополітичних проблем, яке можна представити так: вивчення уявлень у громадській думці про «ідеального» лідера та реальний імідж кандидата; створення («упакування») іміджу кандидата; його реалізація («продаж») з використанням ЗМІ.

Імідж політика формується у двох варіантах, які відрізняються за механізмами утворення і практичної реалізації: імідж-артефакт, пов'язаний із технологічними прийомами його формування, та імідж-форс-мажор, який є результатом ситуативного формування уявлень про політичного лідера стосовно його особистої позиції щодо конкретної міжнародної ситуації, яку може поділяти більшість суспільства.

Концептуально-методологічний каркас іміджу політичного лідера являє собою конструкцію, в основі якої лежать два важливих фактори – ефективність та оптимальність іміджу політичного лідера. Провідні науковці пояснюють це так: ефективність іміджу – це показник запланованої реакції суспільства на ті чи інші якості політичного діяча, яка формується в результаті застосування політичних технологій.

Список використаних джерел.

1. Гринберг Т. Э. Политические технологии: ПР и реклама / Т. Э.Гринберг – М.: Аспект-Пресс, 2005. – 317 с.
2. Лебон Г. Психология народов и масс / Г.Лебон – СПб.: Макет, 1995. – 316 с.
3. Почепцов Г. Имидж: от фараонов до президентов. Строительство воображаемых миров в мифе, сказке, анекдоте, рекламе, пропаганде и паблик рилейшинз / Г.Почепцов. – К.: АДЕФ-Украина, 1997. – 328 с.
4. Хейдер Д. Дао лидера / Д.Хейдер – М.: ПБОЮЛ Медков С. Б., 2004. – 176 с.

ТРОНЬ ОЛЕКСАНДР ЯКОВИЧ

аспірант кафедри економічної політики та врядування НАДУ при Президентіві України

УЗАГАЛЬНЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ВИКОРИСТАННЯ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ

Актуальність подальшого розвитку теоретичних досліджень щодо реформування механізмів державного регулювання сфери використання паливно-енергетичних ресурсів (далі – ПЕР) набуває неабиякого значення в контексті надзвичайно стрімкого розвитку процесів переорієнтування паливно-енергетичних ринків, зміни суспільного мислення щодо ефективності використання палива та енергії та необхідності в умовах кризових явищ в економіці України проводити ефективні реформи. Мінімізація впливу держави на діяльність суб'єктів ринку створює передумови для проведення на науковому рівні ґрунтовної переоцінки підходів до питання удосконалення існуючої системи державного регулювання, удосконалення наукових практик поглибленого аналізу і узагальнення наявних проблем у даній сфері та можливості їх вирішення в принципово нових умовах господарювання.

У багатьох працях науковців розкриваються різні варіанти підвищення ефективності функціонування діючих механізмів державного регулювання у сфері використання ПЕР, утім узагальнення наукових підходів в умовах кризових явищ відбувається виключно через призму фінансової незалежності сфери та її реформування. При цьому особливої уваги удосконаленню системи державного регулювання сфери при її реформуванні не приділяється.

Теоретичне обґрунтування пріоритетних напрямків удосконалення механізмів державного регулювання в даній сфері зробили як українські так і зарубіжні вчені. Окремі питання в повній мірі розглянуто в наукових працях В. Немцова, Р. Глена, В. Романенка, Г. Третяка, а також І. Галюка, О. Дейнеки, Ф. Еддауді, Л. Мірошніченка, А. Онипка, А. Новицького, Б. Коробко, А. Праховника [6], А. Шевцова [10], та інших. Досить ґрунтовно опрацьовано наукові підходи та детально виокремлено і продемонстровано на конкретних прикладах помилкові уявлення щодо пріоритетності запровадження ринкових механізмів в процесі реформування сфери використання ПЕР з урахуванням діючої системи державного регулювання без проведення її удосконалення в роботах В. Гавриленка, Л. Воротіної [2], Т. Тищука, Ю. Харазішвілі, О. Іванова, Я. Жаліло, Д. Турченко [9], І. Чукаєва та М. Земляного. Подібні наукові дослідження з урахуванням зарубіжного досвіду проведення реформ здійснювалися такими науковцями як Н. Караєва, О. Лебединська та А. Гладченко [3].

Особливу увагу наукова спільнота приділяє питанням економічного розвитку як держави в цілому так і окремих галузей економіки, які напряму пов'язані з ефективністю роботи сфери використання ПЕР. Одним з найбільш актуальних досліджень в цьому напрямі є праці А. Башти, М. Бернера [1], Д. Зеркалова [4], Г. Клейнера, В. Крамаренко [5], В. Симоненка [8], та інших вчених. Так, наприклад М. Бернер [1], розглядає питання удосконалення роботи паливно-енергетичного комплексу як складову реформування всієї економічної системи в цілому та наголошує на необхідності зосередитись на системності і комплексності заходів які реалізуються. В. Крамаренко [5] в своїх роботах притримується думки стосовно державного невтручання в процеси модернізації як економічних процесів в цілому так і окремих галузей керуючись необхідністю ринкового регулювання відносин між державою та суб'єктами ринку в тому числі і в сфері використання ПЕР.

На думку автора тез такі підходи є правильними та ефективними повною мірою тільки для країн з достатньою кількістю власних енергоресурсів, що дозволяє їм проводити реформи без врахування можливості виникнення загроз для енергетичної безпеки держави через недостатню кількість енергоресурсів. Україна щорічно виділяючи значні кошти на імпортування палива та енергії зобов'язана встановлювати державні механізми регулювання, які необхідні, крім іншого, для встановлення нормування витрат палива та енергії при їх використанні. Цей механізм державного регулювання є застарілим та неефективним, однак без його застосування неможливо втримати реальну кількісну величину палива та енергії, яка необхідна для виробництва одиниці продукції (послуг) суб'єктами ринку, оскільки суб'єкти ринку зацікавлені в постійному збільшенні такої величини. Це в першу чергу зумовлено тим, що в Україні відсутні стандарти, які б відповідали європейським директивам та регламентували кількість палива та енергії необхідної на виробництво одиниці відповідної продукції (послуг). Такий стан справ унеможлиблює повною мірою задіяти в Україні зарубіжний досвід реформування як сфери використання ПЕР так і удосконалення системи державного регулювання без урахування існуючої специфіки діяльності суб'єктів ринку в економічних умовах, що склалися на сьогоднішній день в країні.

Разом з тим в наукових працях С. Покаліцина [7], акцентовано увагу на тому, що вирішення проблем неефективного використання палива та енергії і вирішення інших проблем тільки за допомогою ринкових механізмів регулювання неможливо, оскільки такі проблеми мають системний характер і вимагають своєчасного державного втручання. З цим твердженням важко не погодитись оскільки запровадження ринкових механізмів в технічно і технологічно відсталу сферу призведе до знищення менш конкурентноздатних суб'єктів ринку і посилить монополію. Але з іншої сторони ринок самостійно має можливість регулювати діяльність таких суб'єктів, а рівень їх конкурентноздатності стане основою для перегляду політики подальшого розвитку. При державному регулюванні такої можливості немає, оскільки держава буде намагатися підтримати нерентабельних суб'єктів ринку стимулюючи їх державними приференціями.

З наукової точки зору сфера використання ПЕР як складова економіки країни є досить цікавим напрямом вивчення та аналізування, оскільки згідно з інституціональним підходом вона являє собою сукупність різнопланових складових, які утворюють єдиний механізм взаємодії, що становлять певну специфічну структуру.

Тому досить актуальними, на сьогодні, є узагальнення наукових підходів стосовно ефективності та результативності процесів, які відбуваються у сфері, особливо в контексті демонополізації ринків.

Узагальнюючи наукові підходи щодо реформування механізмів державного регулювання сфери використання ПЕР можна зробити висновок про те, що проведення системних реформ як у даній сфері в цілому так і в системі державного регулювання зокрема можливо, крім іншого, за умови консолідації зусиль наукової спільноти, адже зазначена сфера унікальна тим, що для її успішного функціонування однаково необхідні як наукові розробки так і їх підтвердження практичними результатами. Лише в такому випадку наукові розробки можуть перетворитися з декларацій на дієвий інструмент формування та реалізації державної політики покликаний створити передумови для ефективного розвитку сфери використання ПЕР.

Список використаних джерел

1. Бернер М. С. Аналіз зарубіжних законодавчих актів в галузі енергозбереження / М. С. Бернер // Енергозбереження. – 2007. – № 8.
2. Воротіна Л.І. Вдосконалення та модифікація механізмів державного управління соціально-економічним розвитком регіонів / Л.І. Вороніна // Економічна політика в Україні: вихід з кризи та перехід на шлях інноваційного розвитку. – К. : СЕУ, 2010. – С. 122–137.
3. Гладченко А.Ю. Формування національної енергетичної політики України на європейських засадах енергозбереження / А.Ю. Гладченко // Вісник Дніпропетровського університету. – 2011. – № 10. – (Сер. світове господарство і міжнародні економічні відносини; вип. 3). – С. 27–33.
4. Зеркалов Д.В. Энергетическая безопасность : монография / Д.В. Зеркалов. – К.: Основа, 2012. – 920 с.
5. Крамаренко В. І. Управління зовнішньоекономічними ризиками в умовах глобалізації: монографія / В.І. Крамаренко, К.Н. Онищенко, Н.І. Твердохлібов. – Сімферополь: ДІАІПІ, 2010. – 355 с.

6. Праховник А. В. Контроль ефективності енерговикористання – ключова проблема управління енергозбереженням / А. В. Праховник, В. Ф. Находов, О. В. Борисенко // Энергосбережение. Энергетика. Энергоаудит. – 2009. – № 8. – С. 41–54.

7. Покаліцин С. Н. Недосконалість консалтингової схеми в галузі раціонального використання енергії – причина низької результативності практики енергозбереження / С. Н. Покаліцин // Энергозбереження. Энергетика. Энергоаудит. – 2009. – № 9.

8. Симоненко В. Адміністративне регулювання – найважливіший фактор реформ / В.Симоненко // Економіка України. – 2010. – № 10. – С. 7– 16.

9. Турченко Д. К. Шляхи зниження енергоємності України / Д.К. Турченко // Менеджер. – 2011. – № 3. – С. 137–140.

10. Шевцов А.І. Енергетична незалежність. Шляхи та ціна забезпечення : аналіт. записка / А.І. Шевцов, М.Г. Земляний [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.db.niss.gov.ua/docs/energy/54.htm>.

ШАМРАЄВА ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛІВНА

*професор кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки,
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна, д.політ.н., доцент*

МІСЦЕ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ ТА ЇЇ ЄВРО ІНТЕГРАЦІЙНІ УСТРЕМЛІННЯ

У зовнішньополітичному курсі кожна держава повинна враховувати своє геополітичне розташування, спиратися на національний економічний, демографічний, військовий, науковий та культурний потенціал. Саме він обумовлює реальні можливості держави на міжнародній арені, визначає пріоритети при вирішенні зовнішньополітичних завдань. Зовнішня політика держави формується під впливом множини факторів, але найбільш впливовими виступають фактори внутрішнього розвитку країни.

Визначаючи місце України у світовому політичному процесі слід зупинитися на наступному. Наша держава реалізує відкриту зовнішню політику, яка базується на основних принципах міжнародного права закріплених у Статуті ООН та положеннях затверджених учасниками Наради з безпеки та співробітництва у Європі 1975 р. Магістральним напрямком української зовнішньої політики є прагнення до повної інтеграції у європейський політичний процес базований на Паризькій хартії для нової Європи (1990 р.), Декларації «Виклики часу змін» (1992). Такий курс закріплено у вітчизняному законодавстві (ст. 18 Конституції України) [1].

Для української дипломатії найактуальнішим на сьогодні завданням є теоретична розробка та практична реалізація конкурентоздатних, глобально орієнтованих стратегій розвитку. При реалізації цього складного процесу необхідно враховувати різноманітні фактори і орієнтуватися на перспективу. Серед провідних таких факторів є ставлення інших держав до України та їх небажання порушувати певний баланс, що склався на регіональному та глобальному рівнях. Українську державу часто сприймають як певний буфер між Європою та Росією і це ускладнює вирішення цілої низки актуальних зовнішньополітичних завдань.

При реалізації зовнішньополітичної стратегії України важливо також покладатися переважно на власні сили та можливості, оскільки історичний досвід доводить неможливість вирішення українських проблем провідними силами Заходу чи Сходу. В той же час необхідно підкреслити, що європейська інтеграція найбільш відповідає життєво важливим інтересам України та є визначальним фактором її діяльності. Таке спрямування значно полегшить вирішення низки питань як у внутрішньополітичному середовищі (консолідація нації, політична стабільність та економічне зростання, дотримання прав людини та верховенства права, розвиток громадянського суспільства) так і зовнішньополітичних завдань (забезпечення безпеки, територіальної цілісності, інтеграція у світовий ринок і т.д.). Також європейське спрямування зовнішньої політики має сприяти іміджу України на світовій арені та позитивно вплине на відносини з іншими державами.

Європейський вибір обрано магістральною лінією не тільки вітчизняної зовнішньої політики, а економічного, політичного, соціокультурного розвитку українського суспільства. Чітка лінія на повну імплементацію угоди про асоціацію з ЄС та, як перспективна мета, повноправне членство в організації, на сьогодні розглядається як основа розвитку нашої держави в цілому на короткострокову та довгострокову перспективу. У зв'язку з цим увага українського суспільства прикута до зусиль влади щодо розширення діяльності демократичних інститутів, розвитку ефективних механізмів захисту основних прав та свобод людини, утвердження гарантій незалежності судової влади, реалізації програми з гармонізації українського законодавства з законодавством ЄС.

В той же час сьогодні необхідна інтенсифікація спільних заходів державної влади та громадянського суспільства за наступними напрямками:

1) вироблення чіткої та зрозумілої широкому загалу національної стратегії європейської інтеграції, з окресленням механізмів досягнення сумісності цінностей, норм ат принципів внутрішньополітичного життя України в цілому з відповідними нормами та принципами європейської спільноти;

2) у сфері діяльності української дипломатії – активізація зусиль щодо пошуку стратегічних партнерів серед європейських держав на шляху України до повноправного членства у ЄС;

3) створення сприятливих умов для залучення європейських інвестицій. На цьому шляху слід не тільки наголошувати на геополітичному значенні розвитку та поглиблення двосторонніх зв'язків України з державами-членами ЄС, підкреслюючи значення підсилення інтеграційних процесів, а на практиці демонструвати практичну доцільність та вигідність такого співробітництва, окреслювати перспективи адаптації європейського бізнесового досвіду на території України.

На цьому складному шляху виникає гостра необхідність підтримки ініціатив держави самим українським суспільством. Для цього важливою є роль недержавних організацій, сприяння євро інтеграційному розвитку на рівні громадських організацій, об'єднань підприємців і т.д. Також необхідно широко залучати механізми залучення окремих регіонів України до формування та реалізації інтеграційної політики та заохочувати їх співпрацю із Європейським Союзом.

В той час здійснення ефективних євро інтеграційних заходів вимагає прозорого та ефективного механізму фінансування програм з адаптації українських стандартів до міжнародних, особливо важливим у цьому є залучення не тільки державних коштів, а і інвестицій та коштів громадян, що мають вкладатися у прибуткові проекти. Ефективна політика європейської інтеграції вимагає консолідації внутрішніх зусиль держави та суспільства для забезпечення умов стабільного демократичного розвитку, становлення системи конкурентоздатної національної економіки як основи співробітництва з державами-членами ЄС та світовим співтовариством в цілому.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Современные международные отношения/ Под ред. А.В. Торкунова, А.В. Мальгина. – М.: Аспект Пресс, 2013. – 688 с.

ШВЕДУН ВІКТОРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

*начальник наукового відділу з проблем управління у сфері цивільного захисту
навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України
д.держ.упр., с.н.с.*

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Останніми роками все більшої актуальності набувають питання європейської інтеграції України. Проте згідно з результатами соціологічного опитування, проведеного компанією Kantar Public, країни Європейського Союзу демонструють різне відношення до вступу України до Європейського Союзу. Так, думки представників Європейського Союзу у цьому контексті розподілилися майже порівну (рис. 1).

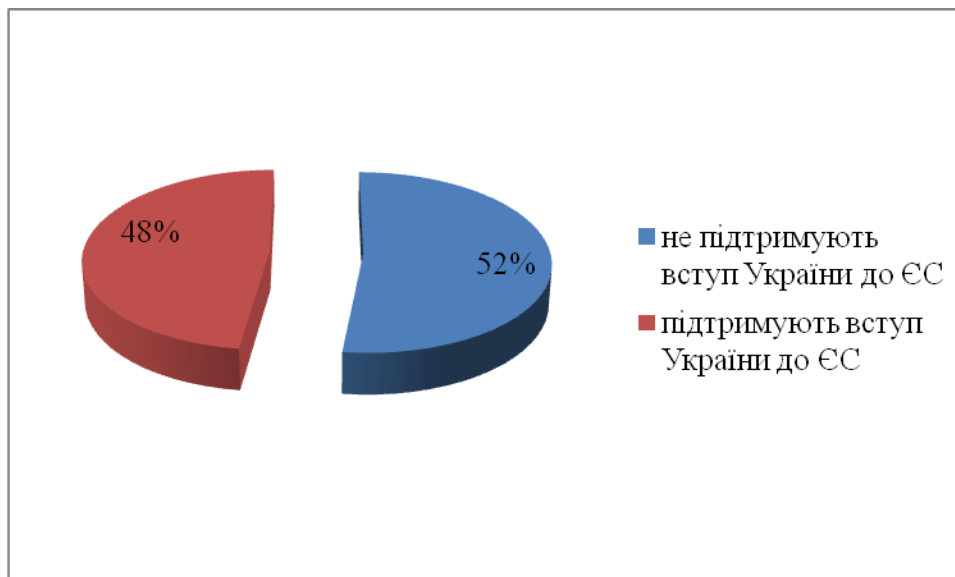

Рисунок 1. Розподіл відношення країн-членів Європейського Союзу до євроінтеграції України у 2017 році

Причому здебільшого євроінтеграцію України підтримують Італія, Литва та Польща. Переважна ж більшість населення таких країн як Франція, Німеччина та Нідерланди не підтримують зазначений процес. При цьому слід зазначити, що обсяг вибірки респондентів у кожній з країн склав близько 1000 осіб.

Найбільша кількість прихильників вступу України до Європейського Союзу присутня у Литві (понад 68% респондентів), а найменша кількість – у Нідерландах (близько 27% від загальної сукупності респондентів).

Необхідно також звернути увагу на той факт, що протягом останніх 12 років кількість представників країн-членів Європейського Союзу, які не підтримують євроінтеграцію України, суттєво збільшилася. Наприклад, у Франції цей показник збільшився на 25% (з 38% – до 63%). В Італії значення даного індикатора збільшилося на 10% (з 28% – до 38%). Навіть у Польщі кількість противників вступу України до Європейського Союзу збільшилася на 15% (з 18% – до 33%).

Серед ключових аргументів європейців проти вступу України до Європейського Союзу виділяються бідність, недостатня демократичність і корупція. Крім того, близько третини респондентів заявили, що проти розширення Європейського Союзу в принципі.

З іншого боку, респонденти розуміють, що Україна є частиною Європи та припускають, що її євроінтеграція може посилити демократію в країні та дозволить закріпити економічні стосунки з Брюсселем.

При цьому необхідно звернути увагу на те, що подібні дослідження вже здійснювалися у 2005 та у 2007 роках (рис. 2).

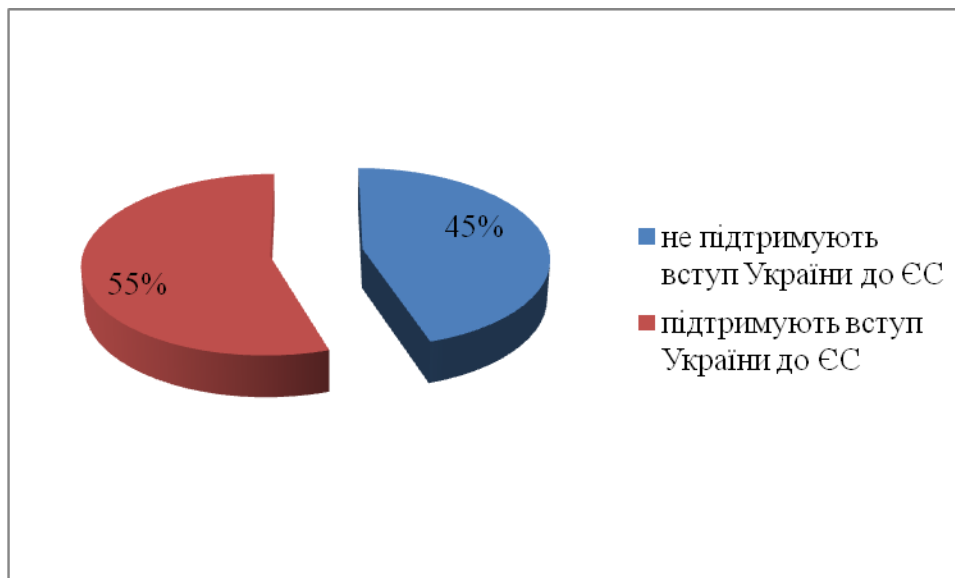

Рисунок 2. Розподіл відношення країн-членів Європейського Союзу до євроінтеграції України у 2005–2007 роках

Протягом зазначеного періоду (2005–2007 роки) кількість громадян країн-членів Європейського Союзу, які підтримували євроінтеграцію України, було на 7% більше, ніж у 2017 році.

Що стосується безпосередньо українців, то 75% з них підтримують євроінтеграцію України.

Відносно вступу України до Північноатлантичного альянсу Північноатлантичного альянсу спостерігається інша ситуація. Більшість представників країн, у котрих проводилися дослідження, виступають за прийняття України до членів НАТО. При цьому слід звернути увагу на те, що навіть у Франції і Нідерландах за це виступає цю позицію підтримують 49% громадян, в інших країнах цей показник є суттєво більшим. У Литві і Польщі даний індикатор дорівнює 72% і 76% відповідно.

Список використаних джерел.

1. Арифов С. И. Евроинтеграция Украины и ее будущее в Европе / С. И. Арифов // Культура народов Причерноморья. – 2007. – № 105. – С. 83-85.
2. Матюшенко І. Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – 496 с.
3. Kantar Public (офіційний сайт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kantar.com>

ШЕВЧЕНКО БОГДАН ГРИГОРОВИЧ

старший викладач кафедри правознавства Одеського національного політехнічного університету

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ЗБЛИЖЕННЯ З ЄС

Європейська інтеграція – це процес політичної, юридичної, економічної (а в деяких випадках – соціальної та культурної) інтеграції європейських держав, у тому числі й частково розташованих в Європі. На даний момент європейська інтеграція досягається в основному за рахунок розширення Європейського Союзу та Ради Європи.

Європейська інтеграція – складний та суперечливий соціально-економічний процес налагодження тісного співробітництва європейських держав. Є одним із проявів провідної тенденції сучасного історичного розвитку – посилення всебічної взаємозалежності держав, передусім в економічній сфері, та подальшого зближення цивілізаційно-споріднених національних спільнот [1].

Реалізацію пріоритетів євроінтеграції забезпечує співпраця з регіональними європейськими економічними організаціями: Європейський банк реконструкції і розвитку, Європейська асоціація вільної торгівлі, спеціалізованими урядовими й неурядовими організаціями в галузі зв'язку та інформаційного обміну, транспорту, енергетики, торгівлі, промислового розвитку, сільського господарства [4].

У країнах, що створили інтеграційні об'єднання, зазвичай відбуваються позитивні економічні перетворення, такі як економічне зростання, зайнятості населення, підвищення статків та добробуту.

На сьогоднішній день в Україні існує стратегія зовнішньоекономічної діяльності спрямована на розвиток в Україні торгівлі, участі України в міжнародному поділі праці, та обміні знаннями, досвідом та технологіями. Тому, з початком незалежного існування, в Україні було взято курс на активну участь в інтеграційних процесах Європи.

Для України є важливим, що вона чітко визначилась щодо євроінтеграційної стратегії. Зараз перед нашою державою стоїть завдання виробити тактику подальших дій, яка має врахувати складний комплекс геополітичних інтересів, посилення міжнародних суперництв за сфери впливу на нашу країну.

Можливість визначення та реалізації узгоджених механізмів співпраці між ЄС та Україною на найближчий період та віддалену перспективу, яка передбачається відповідним рішенням Єврокомісії, має бути максимально ефективно використана українською стороною.

На сучасному етапі розвитку України має стати розуміння її громадянами місця і ролі України у співтоваристві європейських держав; усвідомлення того, що не лише Європа має щось зробити для України, але й Україна здатна багато чим поділитися з європейцями, що наша держава відома Європі як «незалежна, суверенна», яка прагне до демократії, до побудови громадянського суспільства і правової держави.

Для України основними політичними вигодами послідовної європейської інтеграції є зміцнення стабільності демократичної політичної системи, модернізація правового поля і забезпечення прозорості національного законодавства, поглиблення культури демократії і поваги до прав людини [2].

Також можна сказати, що Україна як суверенна держава поки що не має такого значного впливу на інтеграційні процеси в Європі як цього хотілося б, але основи для руху у вірному напрямі вже було закладено. Перебуваючи в центрі Європи, поряд з державами що активно перебудовують свої економіки, Україна помітно відстала та не встигає за процесами, що відбуваються в сусідніх країнах [3].

Виходячи з цього, Україна має стати більш ефективною та конкурентною в просуванні своїх інтересів на міждержавному рівні, для цього наша держава потребує певних політико-правових, соціально-культурних, економічних та інфраструктурних передумов.

Список використаних джерел.

1. Європейська інтеграція [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F
2. Місце України в інтеграційних процесах Європи та світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svitppt.com.ua/ekonomika/misce-ukraini-v-integraciynih-procesah-evropi-ta-svitu.html>
3. Україна в інтеграційних процесах: сучасний стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naub.ua.edu.ua/2014/ukrajina-v-intehratsijnyh-protseah-suchasnyj-stan-ta-perspektyvy-rozvytku-2/>
4. Україна у процесах європейської інтеграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/18360202/ekonomika/ukrayina_protseah_jevropeyskoyi_integratsiyi

BOGDAN ȘTEFANACHI

*PhD. Habil. Associate Professor Alexandru Ioan Cuza University of Iasi
Faculty of Philosophy and Social-Political Sciences
Department of Political Sciences, International Relations and European Studies*

EUROPEAN UNION – CRISES AND REFORMS

Abstract. The connecting element of the whole tradition of the European continent unification lies in trying to identify a scenario for avoiding conflicts between these states. As a matter of fact, social security and well-being have been preserved over time as the main driving forces behind European integration. But the substance of European integration, which is nothing but the essence of the idea of the United Europe, was built on the idea of cultural and intellectual unity of the European continent; in this respect, the architect of contemporary European construction, Jean Monnet, said that «if I were to begin, I would start with culture.» Therefore, European unification is essentially a cultural and institutional process, the institutions being nothing more than a form of objectified culture. But in order to move from the idea of unification to its implementation in specific institutional projects, it took time to transform the identity of Europe into a successful integrationist strategy. The historical perspective provided the image of «a bellicose past once entangled all European nations in bloody conflicts. They drew a conclusion from that military and spiritual mobilization against one another: the imperative of developing new, supranational forms of cooperation after the Second World War. The successful history of the European Union may have confirmed Europeans in their belief that the domestication of state power demands a mutual limitation of sovereignty, on the global as well as the national-state level.» (Jurgen Habermas, Jacques Derrida)

Today, the European Union seems to be farther from these desires as well as from the therapy for which it was initiated by the founding fathers. The integration infrastructure transformed into a traditional way of overcoming economic difficulties and political malfunctions, transposed into *the ever closer Union* formula, seems to have been replaced by a logic increasingly centered on centrifugal trends. The European Union is passing through an endogenous poli-crises which is emphasized by exogenous features originated in the new geostrategic architecture of contemporary world. The

economic crises overlaid on the necessity of a new social contract needed to re-legitimize European Union among its own citizens should be managed in a context of a recalibration of the international balance of power. Issues and events, like the conflicts in the neighborhood of the community, the impact of immigration or redefining relations with traditional partners or negotiations with emerging powers under full resurrection of nationalism is proposing a more variable geometry of the European Union. In this context, the country-specific approaches in the various bi-or multilateral formulas are relevant, but more important is how these formulas could be translated into supranational policy approaches that reflect the common interest of the Union.

Sixty years after the entry into force of the Treaties of Rome, the European Union is being more and more conceived between *reform and decline* (Alberto Alesina, Francesco Giavazzi). If the remedy is obvious, the reform attempted without much success since the mid-1980s is closer to the image of a Sisyphean effort. To the extent that the European Union remains consistent in promoting the underlying fundamental objectives – made war impossible and generated unprecedented prosperity on the continent, and to the extent that the XXI century will not become the century of European decline, then the reform of the European Union becomes the only solution to overcome the current impasse.

However, the evidence of the remedy does not facilitate its administration, since the reform cannot be limited to a simple aggregation of preferences based on a predefined procedure, but the optimal procedure itself must be selected. It is only that the choice of procedure has to go from accepting the fact that as an *unidentified political object*, the European Union has a hybrid structure that attempts to engage intergovernmental elements with federalist aspects, to mediate between a minimalist vision in terms of a system of integration and cooperation economic relations between independent governments, and a maximalist vision, which, in terms of economic and political union, is a kind of United States of Europe. The tension between these two perspectives as well as the way to balance them generated «an institutional project lacking clarity» (Alberto Alesina, Francesco Giavazzi); and the lack of clarity is reflected in institutional impediments, which, in turn, constitute obstacles to institutional reforms; the lack of clarity is reinforced by different views on reform, as a result of divergences between Member States. On the other hand, a highly discrete foreign policy of the European Union deepens these divergences and, at the same time, made community space vulnerable in the context of new international realities.

Consequently, contrary to the background noise that give consistency of a political solution structured on the negative valences of protectionism, the economic and political decline of the European Union can only be avoided by a positive reform. Highlighting these major challenges, the paper offers a critical analysis of the main EU reform guidelines from the perspective of rediscovering a successful story that offers a new political identity to the European integration project.

Key words: European Union, crises, migration, nationalism, reform.

GHEORGHE-ILIE FARTE

*Conf. univ. dr., Head of Communication and Public Relations Department
Alexandru Ioan Cuza University of Iași*

A DISCURSIVE WAY OF TREATING THE RISE OF POPULISM

The main goal of my inquiry is to explore the boundaries of a social-political phenomenon that has pervaded much of contemporary society, namely populism. In addition, I will argue that populism is a reliable indicator of the relationship between liberal democracy and its polar opposite – illiberal majoritarianism. As superindividual phenomenon, the rise of populism has a systemic cause. It cannot be produced by certain individuals, no matter how wicked and powerful they are. Therefore, in order to contain some unwanted manifestations of populism, it seems necessary to enforce the attractors of liberal democracy instead of combating the manifestations of populism themselves.

Our task is a very difficult one for at least three reasons. Firstly, people use the word «populism» both as an instrument of knowledge and as an unfair political weapon. Secondly, like many other terms utilized in political life, the term «populist» is a *floating signifier* that does not and cannot possess a definite meaning and a unique and constant referent. Thirdly, like any other social phenomenon, populism cannot be analyzed according to the standards of natural sciences. Theoreticians of populism never will provide scientific results comparable in accuracy, explanatory power, and predictability to the results of natural scientists.

In what follows, I will present some short details about each difficulty.

On the one hand some people make good use of the terms «populism» and «populist» to adequately describe persons, organizations, or actions, and on the other hand other people utilize the same terms as disparaging labels by means of which any political opponent can be demonized and transformed into social pariah. If we take into consideration the media news, editorials, academic papers, and other messages expressed in the public sphere, we have to admit that populistness is present – to a greater or lesser extent – in *political leaders* (such as Donald Trump, Nigel Farage, Geert Wilders, Marine Le Pen, and Viktor Orbán), *political parties* (like The National Front in France, The Party for Freedom in The Netherlands, The UK Independence Party in the United Kingdom, Sweden Democrats in Sweden, Podemos/ We Can in Spain, and Syriza/ The Coalition of the Radical Left in Greece), *socio-political movements* (such as the 15-M Movement in Spain, Occupy Wall Street, Safe-space, Black Lives Matter, and the Tea Party in the USA.), *electoral programs* (like Marine Le Pen's presidential platform «144 presidential commitments. Marine 2017»), *political messages* (such as the electoral slogan «Make America Great Again» or the tweet «We will BUILD THE WALL»), *political measures* (like Donald Trump's executive order by which citizens of seven Muslim-majority countries were barred from entering the US for at least 90 days), *political event* (such as Worldwide Occupy movement protests on 15 October 2011), and even *peculiar body movements* (like the buffoonish mimicry and gesticulation of the presidents Donald Trump and Rodrigo

Duarte). However, it's not easy to indicate – in each case – the extent to which the «populist» label is affixed in order to describe or to depreciate someone or something.

With regard to the *floating signifier* status of the term «populist», it is worth noting that this word is apparently apt to receive any meaning (or, at least, many conflicting meanings) even if it is not totally void of meanings. Consequently, the term «populist» means different things to different people. In order to illustrate this aspect, it is sufficient to mention that theoreticians of populism did not include the same proximate genus in their definitions. For example, according to Cas Mudde, populism is a «form of illiberal democracy», a «(thin-centered) ideology», and an «illiberal democratic response to undemocratic liberalism». Ronald F. Inglehart and Pippa Norris trait populism as a «philosophy», more exactly, as a «loose set of ideas». Paris Aslanidis regards populism as a «discursive frame», and Robert Jansen as a «flexible way of animating political support» or as an «irrational response to economic change». Matthijsa Rooduijn sees populism as «property of a message», and Fabio Wolkenstein considers that populism is a «mode of political practice» and a «political practice» or «style of politics». Facing such a variety of proximate genera and definitions, theoreticians prefer traiting populism as an elusive and «chameleonistic» phenomenon instead of analysing these definitions in a critical manner.

As a social fact, populism has an immaterial component that is in itself vague, vacillating, and confusing. In contrast to natural scientists, theoreticians of populism are not able to use the ostensive definition in a reliable manner. They cannot indicate a populist politician, a populist message, a populist organization, a populist event, etc. in the same way as natural scientists point to an earthquake, a fire, or a flood.

In spite of these difficulties, it is possible to develop an integrative approach to populism that don't invalidate but rather put together many of the existing definitions, descriptions, and explanations. Adopting such an approach, we could also correlate certain insights about populism that suggest its so-called chameleonistic nature: (a) populists consider society to be ultimately separated into two homogeneous and antagonistic groups, «the pure people» versus «the corrupt elite»; (b) populism presents a «Manichean outlook», in which there are only friends and foes» and no compromise is possible; (c) «populism favors mono-culturalism over multiculturalism, national self-interest over international cooperation and development aid, closed borders over the free flow of peoples, ideas, labor and capital, and traditionalism over progressive and liberal social values»; (d) populists prefer charismatic leaders who provide simple solution to complex problems; (e) populist mobilization is preferred by people «who suffer from being overwhelmed and disoriented by societal changes, who have been placed in a weak and vulnerable economic position because of such changes, who feel their voice does not matter in politics, or who face difficulties in finding a positive social identity».

The above-mentioned aspects are only contingent manifestations of populism depending on the particular circumstances of society. Populism is essentially a latent side effect of liberal democracy and a reliable indicator of the relationship between liberal democracy and its polar opposite – illiberal majoritarianism. As long as liberal democracy prevails over illiberal majoritarianism, populism remains dormant. Populism rises and becomes conspicuous only if there are too few reasonable and effective responses to the growth of illiberal majoritarianism or illiberal elitism. Under these circumstances, the reasonable and effective responses to illiberal or antidemocratic actions leave room for some exaggerated, overdone, or caricatural reactions according to (a) the specific challenges of illiberal majoritarianism, (b) the reactivity of people who bear the liberal democratic values, and (c) the credibility enjoyed by the mainstream liberal democratic forces in that society.

Populism itself is not something to be avoided, feared, resisted, or eradicated. It exists despite our feelings, desires, and commitments. On the other hand, we can and must carefully watch the rise or decline of populism in order to estimate the vitality of liberal democracy and the advance of illiberal majoritarianism, respectively. If the rise of populism has unwanted or even unbearable manifestations, the most effective solution is to combat the corresponding organizing principles of illiberal majoritarianism, not the manifestations of populism themselves.

The worst possible way to combat the rise of populism is to diabolize or marginalize the most conspicuous bearers of populistness and to get rid of (as harmful) all their messages or actions from the public sphere. No populist is so powerful to rise populism by himself. If populism rises, there are enough supraindividual factors that sustain it. These factors belong in large part to the prevalence of illiberal majoritarianism.

We should accept that it is possible to contain certain exaggerated reactions caused by active populism if the main attractors of liberal democracy are enforced with renewed vigor. Above all, it is necessary to enforce inclusiveness in regard to populists treating them as equal partners in the political sphere. We should accept that it is possible for populists to feel a deep sense of frustration because they perceive a wide gap between them and certain «privileged minorities» that may affirm their particular identities, can easily politicize their specific problems or interests, and are able to use political means effectively.

The inclusiveness in regard to populists has a peculiar importance in the sphere of democratic public debates. So-called populists could and should be invited as equal partners, and all participants – populists or not – should oblige themselves to follow the minimal rules of public debates. If citizens are polite, honest, and straightforward in speech, and attitude, and the attractors of liberal democracy are steadily enforced, populism remains in its benign state in spite of people's conflicting interests.

Key words: populism, liberal democracy, vested interests, political mobilization, attractor, illiberal majoritarianism, polar opposite, side effect, overdone reaction

References.

1. Aslanidis, P. (2016). Is populism an ideology? A refutation and a new perspective. *Political Studies*, 64(1S), 88-104. doi: 10.1111/1467-9248.12224.
2. Hayek, F.A. (1952). *The counter-revolution of science: Studies on the abuse of reason*. Glencoe, IL: The Free Press.

3. Inglehart, R. F. & Norris, P. (2016). Trump, brexit, and the rise of populism: Economic have-nots and cultural backlash. *HKS Faculty Research Working Paper Series*. Retrieved from <https://research.hks.harvard.edu/publications/getFile.aspx?id=1401>.
4. Jansen, R. S. (2011). Populist mobilization: A new theoretical approach to populism. *Sociological Theory*, 29(2), 75-96.
5. Kiel, L. D., & Elliott, E. (1996). Exploring nonlinear dynamics with a spreadsheet: A graphical view of chaos for beginners. In L. D. Kiel & Euel Elliott (Eds.), *Chaos theory in the social sciences: Foundations and applications* (pp. 19-29). Ann Arbor, MI: The University of Michigan Press. Retrieved from <https://www.press.umich.edu/pdf/9780472084722-ch1.pdf>.
6. Krastev, I. (2011). The age of populism: Reflections on the self-enmity of democracy. *European View*, 10, 11-16. doi: 10.1007/s12290-011-0152-8.
7. Laclau, Ernesto. (2005). *La razón populista*, Buenos Aires: Fondo de Cultura Económica.
8. Peabody, A. P. (1873). *A manual of moral philosophy* [Kindle DX version]. Retrieved from Amazon.com.
9. Pearce, J. (2016, December 12). Demonizing the enemy: The new tyranny of irrational discourse. *The Imaginative Conservative*. Retrieved from <http://www.theimaginativeconservative.org/2016/12/demonizing-enemy-new-york-times-new-tyranny-irrational-discourse-joseph-pearce.html>.
10. Shaffer, B. (2012). *The wizards of ozymandias. reflections on the decline and fall*. Auburn, AL: Mises Institute. Retrieved from <https://mises.org/sites/default/files/Ozymandias.pdf>.
11. Spruyt, B., Keppens, G., & Van Droogenbroeck, F. (2016). Who supports populism and what attracts people to it? *Political Research Quarterly*, 69(2), 335-346. doi: 10.1177/1065912916639138.
12. Wolkenstein, F. (2015). What can we hold against populism? *Philosophy and Social Criticism*, 41(2), 111-129. doi: 10.1177/0191453714552211.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕЛЕКТРОННОМУ УПРАВЛІННІ

ПІГАРЄВ ЮРІЙ БОРИСОВИЧ

*завідувач кафедри електронного урядування та інформаційних систем
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.ф.-м.н., доцент*

ШАГАН АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ

студент Міжнародного гуманітарного університету,

ПІДРІВЕНЬ ДОДАТКІВ ПРИКЛАДНОГО РІВНЯ АРХІТЕКТУРИ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Враховуючи європейський досвід проекту EIRA (European Interoperability Reference Architecture – Європейська довідкова архітектура інтероперабельності) [5] та базову архітектуру е-урядування (Проект «Цифрова Україна») [4] можна виділити наступні шари (рівні) архітектури: правовий, організаційний, семантичний з основним інформаційним рівнем (державні реєстри та кадастри, реєстри, публічна інформація у формі відкритих даних тощо); технічний з прикладним (канальний, презентаційний та інформаційно-аналітичні підрівні) та інфраструктурним (технологічний, технічний та телекомунікаційний підрівні) рівнями [2, 3].

Прикладний рівень архітектури е-урядування забезпечує інформаційно-аналітичну підтримку діяльності органів публічного управління та взаємодію з бізнесом та громадянами за рахунок надання послуг та сервісів (рис. 1).

ПРИКЛАДНИЙ РІВЕНЬ
Канальний підрівень
Канали доступу до системи е-урядування
Презентаційний підрівень
Єдині державні портали
Офіційні портали та сайти органів публічної влади
Офіційні портали та сайти державних установ
Підрівень взаємодії
Система електронної взаємодії
Підрівень додатків
Інформаційно-аналітичні системи (ІАС, СППР, ЕС тощо)

Рис. 1. Складові прикладного рівня архітектури системи е-урядування.

Підрівень додатків прикладного рівня архітектури системи е-урядування характеризується багатогранністю та складністю і умовно його можливо поділити на наступні шари (рис. 2).

Розвиток підрівня додатків архітектури системи е-урядування на загальнодержавному рівні здійснюється у межах реалізації Національної програми інформатизації, вдосконалення інформаційної безпеки та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у галузях економіки та сферах суспільного життя. Пріоритетні напрямки розвитку підрівня додатків архітектури системи е-урядування на загальнодержавному рівні визначені у Концепції розвитку електронного урядування в Україні до 2020 року [1].

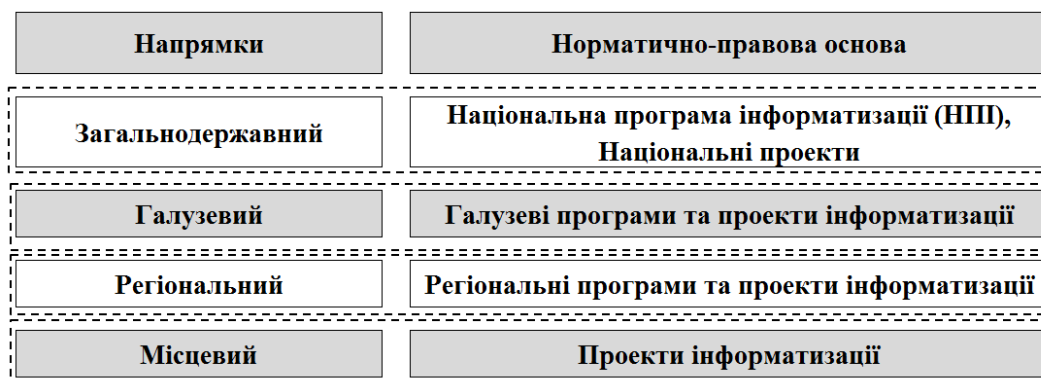

Рис. 2. Складові підрівня додатків прикладного рівня архітектури системи.

Розвиток регіональної складової системи е-урядування визначається впровадженням результатів виконання завдань (проектів) регіональних програм інформатизації (РПІ), які спрямовані на розвиток інформаційної інфраструктури у областях у напрямку створення єдиного телекомунікаційного середовища у соціальній та економічній сферах, що повинно забезпечити оперативну взаємодію державного, міжгалузевого, регіонального та районного рівнів управління (рис. 3).

Упровадження технологій е-урядування в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування області	Розвиток системи електронного документообігу (СЕДО)	Автоматизація роботи центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) області	Впровадження регіонального порталу адмінпослуг	Створення та розвиток платформ е-демократії	Створення комплексної системи захисту інформації (КСЗІ)	Упровадження системи інформаційно-аналітичного забезпечення (СІАЗ) та систем підтримки та прийняття рішень (СППР)	Розвиток е-управління у сфері	Співфінансування спільних проектів
Вінницька область «ЕЛЕКТРОННА ВІННИЧЧИНА» (2016-2018)	"_"	"_"	"_"	"_"	"_"	"_"	охорони здоров'я, освіти, житлово-комунального господарства	"_"
Волинська область «ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ВОЛИНИ» (2016-2018)	"_"	"_"	"_"	"_"	"_"	"_"		"_"
Дніпропетровська область «ЕЛЕКТРОННА ДНІПРОПЕТРОВЩИНА» (2014-2016)	"_"	"_"	"_"	"_"	"_"	"_"	охорони здоров'я, освіти, культури, екологію тощо	"_"
Київська область «ЕЛЕКТРОННА КИЇВЩИНА» (2014-2016)	"_"	"_"	"_"	"_"	"_"	"_"	охорони здоров'я, освіти, житлово-комунального господарства	"_"
Одеська область «ЕЛЕКТРОННА ОДЕЩИНА» (2014-2016)	"_"	"_"	"_"	"_"	"_"	"_"	"Електронний архів"	"_"

Рис. 3. Завдання РПІ у напрямку впровадження технологій е-урядування.

Пріоритетні напрямки розвитку регіональної складової системи е-урядування вищезазначених областей окреслені меморандумами між відповідними обласними державними адміністраціями та Міжнародною благодійною організацією «Фонд Східна Європа» про співпрацю в рамках реалізації спільного проекту «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP) у відповідній області. До цих напрямків можна віднести впровадження стандартів е-урядування та надання е-послуг, впровадження пілотних проектів з е-демократії та підтримка процесу розробки та впровадження політики з е-урядування та е-демократії.

У РПІ заплановані проекти у напрямку розвитку СІАЗ та її інтеграції з геоінформаційними системами (ГІС), а також впровадження автоматизованих систем підтримки прийняття управлінських рішень (доступ органів влади до якісної та наочної графічної інформації про всі сфери життєдіяльності області; ведення 100% реєстрів та кадастрів області із застосуванням ГІС, надання інформації щодо показників соціально-економічного розвитку області, роботи комунальних підприємств та державних установ; здійснення 100 % державних закупівель на е-майданчиках) з метою підвищення ефективності роботи органів публічного управління.

На місцевому рівні заслуговує увагу рішення Асоціації органів місцевого самоврядування «Міста електронного врядування України» в напрямках реалізації проектів впровадження е-урядування (м. Вінниця «Стратегія розвитку Вінниця-2020: сучасне, комфортне європейське місто», м. Київ «Концепція КИЇВ SMART CITY 2020», м. Житомир «Інтернет-портал е-місто», м. Славутич, програма «Електронне відкрите місто» (м. Одеса) тощо), створення комплексної інформаційно-аналітичної системи «Генеральний план міста Києва до 2025 року» (м. Київ), розвитку муніципальної інформаційно-аналітичної системи «МІАС Екологія м. Києва» (м. Київ) тощо. Програмою «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах» (Т.А.Р.А.С) передбачено надання допомоги у оприлюдненні відкритих даних у 35 містах з населенням понад 100 000 мешканців.

Висновки: реалізація Національної, галузевих, регіональних та місцевих програм і проектів інформатизації привели до розробки великої кількості різноманітних відомчих і міжвідомчих, регіональних та місцевих інформаційно-аналітичних систем, у тому числі інтегрованих, систем підтримки та прийняття рішень, експертних систем, додатків тощо. Виділення в архітектурі системи е-урядування окремого прикладного рівня дозволяє провести систематизацію у сфері розробки прикладного програмного забезпечення органів публічної влади, а це в свою чергу, надає упорядкованості процесу інвестицій бюджетних коштів в ІТ-проекти.

Список використаних джерел.

1. Концепція розвитку електронного урядування в Україні до 2020 року – Режим доступу: <http://dknii.gov.ua/content/konsepciya-rozvytku-elektronного-uryaduvannya-v-ukrayini-do-2020-roku> – Назва з екрану.

2. Пігарєв Ю.Б. Архітектура системи електронного урядування. День інформаційного суспільства – 2016: матеріали щорічної науково-практичної конференції за міжнародною участю, Київ, 19 травня 2016 року. – Київ: НАДУ, 2016. с. 202 – 206.

3. Пігарєв Ю. Б., Шаган А. А. Складові IT-архітектури системи електронного урядування. Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю 28 жовтня 2016 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2016. с. 227 – 229.

4. Цифрова Україна: Архітектура. – Режим доступу: http://reforms.in.ua/sites/default/files/imce/digitalukraine_passport_ukr.pdf – Назва з екрану.

5. European interoperability framework for pan-european e-government services. – Mode of access: – URL: <http://ec.europa.eu/idabc/servlets/Docd552.pdf?id=19529>. –Title from the screen.

БРИНДАК ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛІВНА

*студентка 3 курсу вечірньої форми навчання
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ЕЛЕКТРОННІ АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Інформаційно-комунікаційні технології разюче змінюють наше життя. Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в роботу органів влади здатне максимально децентралізувати та наблизити до громадян ті послуги, які надають їм ці органи влади. Мінімізація особистих контактів зі службовцями значно понизить рівень корупційних зловживань та дозволить прискорити процеси прийняття рішень та їх реалізацію. Також, досвід розвинутих країн показує, що електронна взаємодія громадян з органами влади може коштувати удвічі дешевше, ніж те, що здійснюється за допомогою реального офісу.

Правові передумови запровадження електронного урядування й надання електронних послуг органами державної влади в Україні обумовлені прийняттям Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року № 851-IV, Закону України «Про електронний цифровий підпис» від 22 травня 2003 року № 852-IV. На виконання вимог зазначених Законів прийнято велику кількість підзаконних нормативно-правових актів, зокрема Розпорядження Кабінету Міністрів України: «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 13 грудня 2010 року № 2250-р, «Про схвалення Концепції Державної цільової програми створення та функціонування інформаційної системи надання адміністративних послуг на період до 2017 року» від 24 липня 2013 року № 614-р. На окрему увагу заслуговує Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні» від 16 листопада 2016 року № 918-р, де надано визначення поняття «електронна послуга», що розглядається як адміністративна й інша публічна послуга, яка надається суб'єкту звернення в електронній формі за допомогою засобів інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем [1, с. 259]. Отже, сфера застосування Концепції стосується надання публічних послуг, що є ширшим поняттям, ніж адміністративні послуги, оскільки останні розглядаються як різновид публічних послуг. Однак зазначеним Розпорядженням основну увагу приділено саме забезпеченню надання адміністративних послуг в електронній формі та не враховано створення передумов для надання інших публічних послуг в електронній формі. Про зазначене свідчать, зокрема, визначені напрями реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні.

На теперішній час в Україні створено велику кількість електронних порталів надання адміністративних послуг, зокрема, на офіційному веб-порталі Державної фіскальної служби України (ДФС) розміщено чимало електронних сервісів, за допомогою яких платники можуть знайти корисну інформацію. Так платники, можуть скористатися електронним сервісом «Дізнайся більше про свого бізнес-партнера», який допоможе оцінити податкові ризики діяльності з партнером по бізнесу, що можливо не є платником податку на додану вартість, є банкрутом чи відсутній за визначеною в установчих документах адресою. Електронні сервіси «Реєстр платників ПДВ», «Анульовані свідоцтва платників ПДВ» допоможуть дізнатися про те, чи є дійсним свідоцтво ПДВ контрагента, дату початку дії свідоцтва, а також інформацію про анулювання реєстрації платника ПДВ. Для комфортного звітування на веб-порталі відомства розміщені електронні сервіси «Електронна звітність» та «Електронний кабінет платника податків». Завдяки ним можна сформулювати, перевірити та надіслати до ДФС податкову звітність, перевірити розрахунки з бюджетом, дізнатися про терміни сплати податків, а також іншу корисну інформацію.

У відкритій частині електронного сервісу «Електронний кабінет платника» в режимі «Бланки податкової звітності» можна заповнити, завантажити та роздрукувати декларацію. А вже у приватній частині (особистий кабінет) в режимі «Введення звітності» платник може підготувати та надіслати до контролюючого органу декларацію в електронному вигляді.

Інформаційні технології – це не лише спосіб більш оперативної та з мінімальними часовими витратами подати звітність платникам, й можливість фахівцям ДФС на новому рівні опрацювати подану інформацію, зокрема, на наявність ризиків несплати податків чи сумнівних ділових контактів, мета яких мінімізувати податкові зобов'язання. Тому з 1 липня 2017 року ДФС перейшла до вдосконаленого формату адміністрування ПДВ. Тобто, опрацьовуючи інформацію про бізнес-взаємини платників шляхом аналізу вивисаних і поданих для реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних, система моніторингу автоматично «відсіює» ризикові та зупиняє такі сумнівні господарські операції. Під ризиками розуміється можливість безпідставно сформулювати податковий кредит,

що дозволяє або незаконно претендувати на бюджетне відшкодування, чи мінімізувати свої податкові зобов'язання перед бюджетом.

Відповідно до положень Закону України «Про адміністративні послуги», надання адміністративних послуг в електронній формі передбачалося здійснювати виключно через Єдиний державний портал адміністративних послуг. Однак Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг» від 10 грудня 2015 року № 888-VIII встановлено, що адміністративні послуги в електронній формі надаються через Єдиний державний портал адміністративних послуг, у тому числі через інтегровані з ним інформаційні системи державних органів та органів місцевого самоврядування. Хоча окремі електронні сервіси надання адміністративних послуг розпочали свою роботу до прийняття вказаного Закону, зокрема «Кабінет електронних сервісів». На виконання вимог зазначеного Закону спільним Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України й Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 8 вересня 2016 року № 1501/248 затверджено Порядок інтеграції інформаційних систем державних органів та органів місцевого самоврядування до Єдиного державного порталу адміністративних послуг, у якому встановлено вимоги до процедури інтеграції інформаційних систем державних органів та органів місцевого самоврядування до Єдиного державного порталу адміністративних послуг з метою забезпечення надання адміністративних послуг в електронній формі за принципом «єдиного вікна» [2, с. 301]. Однак інтеграція інформаційних систем державних органів та органів місцевого самоврядування до Єдиного державного порталу адміністративних послуг пов'язана з проблемою відсутності «типового програмного продукту для публічної адміністрації в частині надання адміністративних послуг в електронній формі» [3, с. 142].

Враховуючи європейський досвід організації системи електронних адміністративних послуг, кінцевою метою розвитку їх надання повинна бути інтеграція окремих електронних сервісів надання адміністративних послуг у єдиний загальнодержавний веб-портал, функції якого виконуватиме Єдиний державний портал адміністративних послуг.

В основу розв'язання проблем надання адміністративних послуг в електронній формі повинен бути покладений комплексний підхід, що включатиме широкий спектр заходів, а саме: формування механізмів ефективної взаємодії та інтеграції інформаційних систем органів державної влади й органів місцевого самоврядування на базі Єдиного державного порталу надання адміністративних послуг; широке інформування споживачів адміністративних послуг про можливість отримати їх в електронній формі та розроблення заходів заохочення отримувати послуги саме в електронній формі; розроблення ефективних механізмів електронної ідентифікації й автентифікації споживачів адміністративних послуг в електронній формі з метою безпечного користування електронними сервісами надання адміністративних послуг;

Широке впровадження електронних послуг забезпечить користувачів такими новими сервісами як зручний та оперативний доступ до повної, актуальної, точної та достовірної інформації, отримання результату надання послуги в електронній формі.

Список використаних джерел.

1. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 року № 918-р // Офіційний вісник України. – 2016. – № 99. – С. 259
2. Про затвердження Порядку інтеграції інформаційних систем державних органів та органів місцевого самоврядування до Єдиного державного порталу адміністративних послуг : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 8 вересня 2016 року № 1501/248 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 85. – С. 301.
3. Барікова А.А. Електронна держава: нова ефективність урядування : [монографія] / А.А. Барікова. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – 224 с.

БУЗИНОВСЬКИЙ ЮРІЙ ОЛЕГОВИЧ

*головний спеціаліст відділу інформатизації департаменту інформаційних технологій
Вінницької міської ради, координатор розвитку відкритих даних у м. Вінниці*

ПРИЄДНАННЯ ДО ХАРТІЇ ВІДКРИТИХ ДАНИХ ЯК ІМПУЛЬС ДО РОЗВИТКУ ВІДКРИТИХ ДАНИХ В ОРГАНАХ ВЛАДИ

В наш час важливість прозорості в діяльності органів влади і забезпечення реалізації прав кожного громадянина на доступ до інформації є запорукою високого рівня довіри громадян. Саме тому впровадження різних заходів для їх зростання є дуже важливим для органів влади.

На даний момент декілька міст в Україні здійснили комплекс заходів для приєднання до Хартії відкритих даних, як демонстрацію власних кроків в напрямку розвитку відкритих даних муніципалітету, як одного з інструментів публічності управління.

У Вінниці все почалось з того, що влітку 2017 року Вінницька міська рада з Державним агентством з питань електронного урядування України та Фондом «Євразія» підписала Меморандум про співпрацю в рамках реалізації пілотного проекту щодо розвитку відкритих даних.

Чому приєднання до Хартії є імпульсом? Головною метою Хартії відкритих даних є покращення та сприяння співробітництву та узгодженості для прийняття і реалізації спільних принципів, стандартів та кращих

практик відкритих даних по всьому світу. Цілями хартії є поширення демократії, боротьба з корупцією та сприяння економічному зростанню у всьому світі.

На протязі кількох місяців всі департаменти Вінницької міської ради та частина комунальних підприємств опанували процеси підготовки і публікації відкритих даних на загальнодержавному порталі.

Крім того, цієї осені планується запуск Порталу відкритих даних міста Вінниці. Цей проект ще більше розширить число розпорядників інформації та можливості створення і використання відкритих даних. Вже зараз фахівці муніципалітету працюють над підвищенням якості, актуальності наборів даних.

Цілі поставлені амбітні – виконання плану заходів Хартії і неухильне дотримання її принципів:

Дані відкриті по замовчуванню;

Оперативні і чіткі;

Доступні для розгляду і використання;

Інтероперабельні;

Націлені на покращене урядування, залучення громадян;

Спрямовані на інклюзивний розвиток та інновації.

На мою думку, розвиток відкритих даних в м. Вінниці не лише забезпечить ефективну роботу міської ради, але й допоможе розвитку інновацій малого та середнього бізнесу за рахунок створення нових проектів і сервісів на базі відкритих даних.

На шляху євроінтеграції Україна має ряд міжнародних зобов'язань у сфері відкритих даних, які необхідно поступово виконувати. Маю надію, що позитивний досвід кількох прогресивних міст стане прикладом для інших. Як результат, Україна подолає ще декілька щаблів в рейтингу відкритості, який є лакмусовим папірцем для інвесторів та міжнародних партнерів.

БУЛГАКОВА ОЛЬГА ОЛЕКСІЇВНА

*студентка II курсу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
факультету «Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу»*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕЛЕКТРОННОМУ УПРАВЛІННІ: ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ НА УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Сучасні держави виявляють, що взаємозв'язок між ефективною і унікальною тактикою управління інформаційними ресурсами, а також сприяння їхньому зростанню і успіху як всередині, так і зовні є обов'язковим, необхідним та неминучим. Щоб отримати конкурентну перевагу, вони повинні знайти інноваційні та творчі способи ефективного управління своїми постійно інформаційними ресурсами, що постійно розвиваються. Все більша кількість країн впроваджують нові стратегії управління знаннями і максимізують людські аспекти ефективного управління інформацією.

Розбудова в Україні сучасного демократичного суспільства, її прагнення інтегруватись в Європейський Союз стикаються з багатьма перепонами, серед яких наслідки світової економічної кризи, внутрішньополітична нестабільність, підвищення рівня інфляції та безробіття, зниження довіри громадян до влади тощо. Це свідчать про суттєве зниження ефективності діяльності системи органів державного управління та органів місцевого самоврядування, необхідність її якісного оновлення шляхом запровадження нових форм і методів управління та сучасного інструментарію на основі інформаційних технологій, одним з яких є впровадження системи електронного урядування. До того ж подібне реформування має обов'язково враховувати досвід провідних країн світу, адже проблема пошуку шляхів ефективного реформування влади є актуальною не лише для України.

На даний момент існує декілька підходів до визначення поняття «електронний уряд», що є результатом відповідної неоднозначності його трактування у Сполучених Штатах Америки, Великобританії та Канаді. Визначення поняття «електронне урядування» фахівці формулюють на підставі різних підходів та принципів.

Під поняттям «електронний уряд», яке походить від англійського «e- government», спочатку розуміли футуристичний уряд «електронних громадян», що регулює життя і безпеку комп'ютерної мережі в цілому й електронний бізнес зокрема. У сучасному розумінні термін «e-government» тлумачиться не лише як «електронний уряд», а й «електронне управління державою», тобто використання в органах державного управління сучасних технологій, у тому числі й Інтернет-технологій.

Український електронний уряд знаходиться досі, де-факто, в зародковому стані. Ще з початку 2000-их років у Верховній Раді не припинялися розмови про впровадження такої моделі державного управління. Переваги такого координаційного центру медіа-управління говорять самі за себе: ліквідація живої черги і паперового документообігу, боротьба з корупцією, оптимізація матеріальних і часових ресурсів, поліпшення якості послуг, що надаються державою.

Вперше поняття E-Government з'явилося на українському небосхилі в 2003 році. У 2007 році Кабінет міністрів України випустив розпорядження № 653-р «Про основи розвитку інформаційного суспільства в Україні в 2007-15 рр».

У 2015 році український уряд виділив 2 млн гривень на впровадження і розвиток електронної держави. Таким чином було запущено неурядовий ресурс iGov.org.ua.

Однак, незважаючи на яскраві моделі й приклади ефективного зручного та широкого використання країнами-лідерами міжнародної світової арени способів та технологій електронного уряду, в нашій країні одразу виникло кілька значних ускладнень при впровадженні вищезазначеного типу управління, які є не вирішеними й донині.

Першою й головною проблемою в реалізації українського електронного уряду є ідентифікація громадянина при використанні онлайн-послуг. Не всі українці володіють електронним цифровим підписом, який є необхідним для підтвердження особи, і навіть при достатній популярності банківських карт не всі володіють обліковим записом в BankID, адже тільки за наявності його можна користуватися електронними засобами регуляції державного контролю та влади, які пропонує український уряд своїм громадянам.

Інша проблемою є фінансування таких проектів. Зазвичай, вони формуються на волонтерському рівні. Наприклад, той же iGov.org.ua. Надалі ініціативу може перехопити держава. Не всі урядовці позитивно ставляться до таких змін і не хочуть просувати цю ідею, розуміючи, якими збитками обернеться для них e-government. Хоча низка популістських актів, затверджених законодавчо, може допомогти реалізації багатьох проектів.

Ще одним каменем спотикання є інтернет-неосвіченість старшого покоління. Багато пенсіонерів не готові звикати до особливостей сучасних технологій і не розуміють своїх вигод від них. Втім, для них й надалі залишаться звичайні відомства з можливістю обговорення й вирішення їхніх проблем.

Наприкінці, не можна забути про кібершахраїв. Для того, щоб уникнути проблем такого характеру, українському уряду необхідно буде створити потужну систему безпеки, за європейським зразком, яка забезпечить збереження даних і особистої інформації громадян.

Нинішні представники влади планують запустити повноцінний електронний уряд міжнародного рівня кваліфікації до 2020 року. За їх словами, в розробленому плані – впровадження електронних безконтактних послуг, електронна ідентифікація і електронний підпис громадянина.

Отже, на сьогодні можна сказати, що будь-яке найсучасніше інноваційне впровадження, особливо те, що стосується апарату державного управління потребує багато економічних, політичних та соціальних зусиль як з боку влади, так і народу, а, із цього, у свою чергу, випливає наступний висновок про те, що всі ці процеси є не тільки глибоко взаємопов'язаними, а й тривалими, тобто потребують певних зусиль, уваги та обережності.

А поки що, при всіх стараннях і спробах, які були зроблені в 2015 році, електронний уряд в Україні «живе» в післязавтра, яке будемо ми, українці..

Список використаних джерел.

1. Голобуцький О. П. «Електронний уряд» / О. П. Голобуцький, О. Б. Шевчук. – К.: Атлант UMS, 2002. – 173 с.
2. Шверда В. А. «Електронне урядування як спосіб підвищення ефективності системи державного управління» / В. А. Шверда // «Менеджмент за умов трансформаційних інновацій: виклики, реформи, досягнення» : матеріали міжнар. наук. конф., м. Суми, 10-12 травня 2007 р. – Суми : СОІППО, 2007. – Ч.2. – С. 168.
3. Mehdi Khosrow-Pour »Innovative Technologies for Information Resources Management»: навч.посібник/ IGI Global (December 20, 2007)
4. А. Лоскутов « Перші кроки E-Government на Україні» – «Медіа-маркетинг українського ринку», 2015-5-7с.

ВАСЄВ ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*слухач 3 курсу заочної форми навчання факультету «Публічного управління та адміністрування»
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ В СФЕРІ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

Стрімкий розвиток процесів інформатизації суспільства та органів публічного управління на всіх рівнях обумовлює можливості несанкціонованого втручання в процеси обробки та передачі даних, які можуть нанести особі, суспільству, державі політичні, економічні, фінансові та інші збитки. Саме тому все більш актуальною стає проблема забезпечення захисту інформації від загроз її витоку, знищення, блокування, порушення цілісності та режиму доступу до неї.

Важливу роль в реалізації державної політики в сфері захисту інформації відіграє державний контроль, що відповідно до Закону України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» здійснюється Адміністрацією Держспецзв'язку та її територіальними органами [1]. Порядком здійснення державного контролю за станом захисту інформації визначається відповідними нормативно-правовими актами та нормативними документами [3].

Удосконалення механізмів державного контролю потребує оптимізації необхідних сил та засобів, формалізації процесів збору інформації, автоматизації її обробки та аналізу. Це дозволить створити єдину систему оцінки та контролю стану захисту інформації, основу на об'єктивних показниках ефективності, з урахуванням набутого вітчизняного досвіду та кращих практик країн Європейського Союзу [6].

Одним із шляхів підвищення ефективності державного контролю в сфері захисту інформації є впровадження багатофункціональної інтегрованої автоматизованої системи [2], яка призначена для інформаційної підтримки та супроводження державного контролю та виконання наступних завдань:

- систематизації та надання доступу до нормативно-правових актів, дотримання яких перевіряється під час здійснення заходів державного контролю;
- автоматизації розподілу суб'єктів контролю за ступенями ризику від провадження ними певних видів інформаційної діяльності;

- збирання, накопичення, систематизації, обробки та узагальнення результатів державного контролю;
- координації роботи органів державного контролю;
- підтвердження кваліфікації та компетенції посадових осіб органів державного контролю у відповідній сфері правового регулювання;
- проведення підготовчої роботи та отримання відомостей про діяльність суб'єкта контролю та про попередні заходи державного контролю;
- моніторингу ефективності та законності здійснення державного контролю.

Враховуючи особливості здійснення державного контролю в сфері захисту інформації, відомості інтегрованої автоматизованої системи за правовим режимом доступу поділяються на відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом (державна таємниця, службова інформація, конфіденційна інформація, тощо).

Відкрита інформація має бути доступна авторизованим користувачам на безоплатній основі на офіційному веб-порталі центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері контролю за станом захисту інформації. Право на доступ посадових осіб до відомостей з обмеженим доступом визначається порядком ведення та функціонування інтегрованої автоматизованої системи з урахуванням вимог Закону України «Про державну таємницю» та інших нормативно-правових актів в сфері захисту інформації.

Всі відомості, внесені до інтегрованої автоматизованої системи державного контролю, повинні захищатись відповідно до вимог законодавства у сфері захисту інформації. Для забезпечення захисту інформації в ІТС під час її обробки, зберігання та передачі каналами зв'язку законодавством України передбачено створення комплексної системи захисту інформації (КСЗІ) з підтвердженою відповідністю. Підтвердження відповідності здійснюється за результатами державної експертизи в установленому законодавством порядку [5]. Сукупність вжитих заходів із захисту інформації має забезпечувати конфіденційність, цілісність та належний порядок доступу до відомостей, внесених до інтегрованої автоматизованої системи державного контролю, а також захист інформації від витоку технічними каналами.

ІТС державного контролю являє собою розподілену обчислювальну мережу, до складу якої входять наступні складові [7]:

- відкрита та захищена серверні зони вузла першого (центрального) рівня;
- локальні обчислювальні мережі (ЛОМ) вузла першого (центрального) рівня;
- ЛОМ вузлів другого (регіонального) рівня;
- захищена транспортна мережа.

Режими функціонування компонентів системи:

- всі сервери відкритої та захищеної серверної зони – цілодобово;
- робочі станції (РС) адміністраторів безпеки – цілодобово;
- РС системних адміністраторів та користувачів – протягом робочого дня.

Особливості функціонування ІТС:

- безперервний цілодобовий режим функціонування серверних компонентів та необхідність забезпечення дотримання заявленого часового регламенту оброблення запитів користувачів;
- оброблення як відкритої інформації, так і інформації з обмеженим доступом;
- використання для захисту інформації апаратно-програмних засобів, що мають позитивний експертний висновок (сертифікат відповідності);
- обов'язковість ідентифікації та автентифікації користувачів з використанням цифрового електронного підпису;
- необхідність криптографічного захисту інформації в мережах передачі даних.

З урахуванням особливостей архітектури, інформації, що оброблюється, та технології її оброблення, згідно з НД ТЗІ 2.5-005-99 такі ІТС слід відносити до автоматизованих систем класу «3» – розподілений багатомашинний багатокористувачевий комплекс, який обробляє інформацію різних категорій конфіденційності, з підвищеними вимогами до забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності оброблюваної інформації [4].

Реалізація функцій захисту досягається шляхом використання об'єднаних в одну систему вбудованих послуг безпеки операційних систем серверів та робочих станцій, сертифікованих криптографічних та технічних засобів захисту, можливостей спеціалізованого і антивірусного програмного забезпечення, а також шляхом виконання спеціальних організаційних, інженерних та технологічних заходів із захисту інформації. Компоненти комплексу програмно-апаратних засобів ІТС, що беруть участь в реалізації політики безпеки інформації, є складовими КСЗІ ІТС [5].

Висновок: впровадження багатофункціональної інтегрованої автоматизованої системи інформаційної підтримки та супроводження державного контролю в сфері захисту інформації дозволить більш ефективно вирішувати покладені завдання відповідними органами державного контролю.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3475-15>.
2. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/877-16>.
3. Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 16.05.2007 № 87 «Про затвердження Положення про державний контроль за станом технічного захисту інформації». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0862-07>.
4. Класифікація автоматизованих систем і стандартних функціональних профілів захищеності оброблюваної інформації від несанкціонованого доступу НД ТЗІ 2.5-005-99. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dststzi.gov.ua/dststzi/control/uk/publish/article?art_id=101870&cat_id=89734&ctime=1344501089407&showHidden=1.

5. Порядок проведення робіт зі створення комплексної системи захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційній системі НД ТЗІ 3.7-003-05. [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.dstszi.gov.ua/dstszi/control/uk/publish/article?art_id=46074&cat_id=38835.

6. Васев В.О., Майданюк П.В. Нові підходи до визначення ефективності захисту інформації під час проведення державного контролю. Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стан та удосконалення безпеки інформаційно-телекомунікаційних систем (SITS'2017)».

7. Васев В.О., Майданюк П.В. Типова модель захищеної інформаційно-телекомунікаційної системи державного органу. Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стан та удосконалення безпеки інформаційно-телекомунікаційних систем (SITS'2016)».

ДЕРЕВИЧ МАРИНА АВРАМІВНА

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
начальник відділу за зверненнями громадян Херсонської міської ради*

СВІТОВИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ВИБОРІВ

Однією із визначальних умов ефективного реформування державних інституцій, публічної влади, розвитку процесів демократизації в умовах інформаційного суспільства є електронне врядування.

Одне з центральних питань е-урядування- електронна демократія. Суть е-демократії полягає в застосуванні сучасних інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) для широкого залучення громадян у громадсько-політичне життя.

Важливою і в той же час такою, що викликає велику кількість суперечностей формою електронної демократії є – електронні, або, як їх ще називають, Інтернет вибори.

Електронна система голосування вже запроваджена у багатьох країнах світу: США, Канаді, Бразилії, Індії, Бельгії, Австралії, Естонії, південній Кореї.

У Великобританії, Німеччині, Франції, Іспанії, Португалії, Італії, Норвегії, Швейцарії, Росії, Казахстані, Японії, Китаї проводяться експерименти з її використання.

Наведені нижче приклади застосування системи е-виборів дають можливість скористатись вже існуючими системами та можливо створити нову, що буде найбільш придатною для використання в нашій державі.

Отже першою державою, яка застосувала повномасштабні інтернет-вибори до парламенту стала Естонія.

Щоб скористатися такою можливістю, жителю Естонії потрібна дійсна ID-карта, комп'ютер, плата для зчитування карт та завантажена з сайту виборчої комісії програма. Також існує можливість голосування за допомогою мобільного пристрою та спеціальної ідентифікаційної сім-карти. Голосувати можна протягом 4-6-ти днів, причому за цей час можна скільки завгодно разів змінювати свій голос. В останній день виборчого періоду відданий голос змінювати вже не можна.

Вперше експериментальний досвід онлайн-демократії було застосовано на місцевих виборах у 2005 році. За два роки таким чином можна було вже обрати парламент країни. Варто зазначити, що електронне голосування – лише одна з електоральних можливостей. Традиційна процедура голосування також була збережена, як альтернатива.

Під час місцевих виборів 2009 року можливістю інтернет-голосування скористалися 9,5% громадян, а вже під час парламентських виборів 2011 року їх кількість зросла до 24,5%. На місцевих виборах у жовтні 2013 року правом електронного голосу скористався президент країни Томас Хендрік Ільвес, який у цей час був у відрядженні в Македонії. Подібним чином діяли також прем'єр-міністр і спікер парламенту.

Досвід проведення е-виборів має також Швейцарія. Перше голосування через мережу Інтернет там було застосовано під час федеральних виборів у 2004 році. Тут також застосовувалася ID-картка, проте одноразового використання.

Для реєстрації свого голосу, безпосередньо перед проведенням голосування, громадянин, за своїм паспортом, повинен придбати одноразову картку у найближчому поштовому відділенні. Потім відбувається саме голосування: учасник вводить ідентифікатор картки, відмічає варіанти, що підтверджують його вибір та вводить секретний код. Після всього він отримує електронне підтвердження, за яким надалі може перевірити результати в адміністративних установах кртона.

Великобританія навіть при достатньо активному розвитку інформаційних систем не ставить е-вибори у пріоритет, проте масово проводить експерименти з впровадження подібних засобів підрахунку голосів.

У 2002 році деякі райони отримали дозвіл на проведення виборів зі звичайних домашніх комп'ютерів і через SMS-повідомлення. Для можливості голосування, громадянин мав отримати спеціальний PIN-код, застосувавши який можна було голосувати віддалено.

Дуже цікавий на мій погляд досвід проведення е-виборів мають такі держави як Монголія, Болівія та Венесуела. На замовлення уряду цих держав компанія «Smartmatik» збрала та передала державі біометричні дані на 5000000 громадян, за допомогою 5000 співробітників, які пройшли спеціальний тренінг. Також під час виборів компанія обладнала виборчі дільниці спеціальним обладнанням.

Тож громадянин, який прийшов до виборчої дільниці, підходить до апарату, який має сенсорний інтерфейс, і сканує його відбитки пальців. Людина голосує натискаючи на віртуальний бюлетень, на обличчя потрібного йому кандидата, партію чи закон, у той же момент апарат видає паперовий бюлетень. Цей спосіб забезпечує баланс електронних і паперових бюлетенів.

Наведені вище приклади застосування системи е-виборів у країнах сталої демократії тільки підтверджують її життєдайність. Адже електронне голосування значно прискорює підрахунок голосів, враховує інтереси людей з обмеженими можливостями, підвищує активність виборців, суттєво спрощує стосунки людини з владою, зменшує кількість канцелярських апаратів та корупційних каналів.

Разом з тим, нововведення зменшують соціальний імунітет громадян до сучасних форм контролю з боку держави. Кожне використання ID-карти реєструє місце перебування людини, її діяльність та погляди.

Крім того основною проблемою для масової популяризації інтернет-виборів прийнятий у 1988 році закон про права людини, в якому йдеться про забезпечення таємниці голосування на виборах, яке в умовах сучасного рівня електронного голосування забезпечити вкрай складно.

Крім того перспективи розвитку е-демократії безпосередньо визначаються рівнем розвиненості інформаційного суспільства в країні: рівнем комп'ютеризації населення, доступом до мережі Інтернет, рівнем міждержавної та міжрегіональної (всередині країни) «цифрової нерівності» тощо.

аким чином, проаналізувавши досвід окремих країн по використанню нових інформаційних технологій у виборчому процесі, можна зробити висновок, що електронне голосування є складовою електронної демократії. Оскільки Україна йде шляхом демократизації суспільства і всіх його інституцій, то і виборчий процес вимагає широкого використання сучасних інформаційних технологій і стандартизації механізмів під час його проведення. Питання не в тому, чи потрібне електронне голосування. Питання полягає в тому, як підготувати нову технологію у відповідності до сучасних реалій, та яку спеціальну технологію застосувати першою.

Список використаних джерел.

1. Грицяк Н.В., Соловйов С.Г. Електронна демократія. Начальний посібник / К. 2015
2. Інтернет посилання sss.org.ua/index.php/rsss/article/download/15/15
3. Інтернет посилання www.stattionline.org.ua/.../16621-vikoristannya-novix-infor
4. Радченко Т. Уроки виборів в Естонії // *Вибори та демократія*. Науково-просвітницький правничий журнал. – №1 (11)/2007. – С. 97-99.
5. Первые в мире выборы через интернет: репортаж из Эстонии

ДМИТРИЧЕНКО СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

У 2010 році держава Україна ратифікувала Конвенцію Ради Європи про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додатковий протокол до неї. Цим самим Україна взяла на себе зобов'язання забезпечити дотримання прав і свобод людини, зокрема права на повагу до недоторканості приватного життя.

Крім того, згідно з Додатковим протоколом до Конвенції, держави – члени Ради Європи, які підписали цю Конвенцію, створюють органи нагляду, відповідальні за забезпечення дотримання заходів, які передбачено її внутрішньодержавним правом в сфері захисту персональних даних. Органи нагляду повинні мати повноваження стосовно виконання вимог законодавства з питань обробки персональних даних, відповідно до наданих повноважень, а також право брати участь у судовому розгляді або повідомляти компетентним судовим органам про порушення положень внутрішньодержавного права. Органи нагляду повинні виконувати свої функції в повній незалежності.

З метою запровадження механізмів реалізації ратифікованої Конвенції у червні 2010 року Верховною Радою України ухвалено Закон України «Про захист персональних даних», який набув чинності 1 січня 2011 року і став основоположним актом національного законодавства у сфері захисту персональних даних. Відповідно до положень цього Закону функції органу нагляду було покладено на спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань захисту персональних даних.

Однак, враховуючи досвід функціонування системи захисту персональних даних в Україні, та з метою забезпечення незалежності уповноваженого органу з питань захисту персональних даних, як того вимагає Конвенція Ради Європи, повноваження щодо контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних з 1 січня 2014 року покладено на Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Проведені в Україні у 2011-2013 роках трансформації в сфері захисту персональних даних свідчать про прагнення гармонізації вітчизняного законодавства до законодавства Європейського Союзу. До того ж, законодавство ЄС в сфері захисту даних об'єктивно вважається золотим стандартом у всьому світі.

Враховуючи необхідність удосконалення вітчизняної системи захисту персональних даних в органах публічної влади, розглянемо європейський досвід у цій сфері. Законодавством ЄС органом нагляду в сфері захисту персональних даних визначено інститут Європейського інспектора із захисту даних (European Data Protection Supervisor, EDPS). Регламентом ЄС № 45/2001 встановлено обов'язки і повноваження супервайзера та його помічника, а також вимоги щодо інституційної незалежності цього органу.

Загальна місія EDPS полягає в забезпеченні основних прав і свобод людини і громадянина – зокрема, їхнього права на приватне життя, здійснення контрольних-наглядових функцій за порядком обробки персональних даних установами та органами ЄС.

Процедура призначення керівництва інституту EDPS проводиться прозоро за участю трьох основних інститутів ЄС: Європейської комісії, Європейського Парламенту та Ради наступним чином:

Перший етап. Після публічного виклику кандидатів, міжвідомча відбіркова комісія формує короткий перелік найбільш компетентних представників та проводить їх тестування.

Другий етап. Відбіркова комісія надсилає список рекомендованих кандидатів до Європейської комісії для його прийняття та подання до Європейського Парламенту та Ради.

Третій етап. Європейський парламент проводить слухання кандидатів з метою оцінки досвіду, навичок і, що важливо, незалежності кандидатів.

Четвертий етап. Європейський парламент і Рада проводять обговорення, і в кінцевому підсумку спільним рішенням затверджують кандидатів.

Термін повноважень Європейського інспектора із захисту даних та його помічника, встановлений законодавством ЄС, складає п'ять років.

Також до структури EDPS входять два підрозділи: нагляду та правозастосування (проводить оцінку захисту даних на відповідність встановленим вимогам разом з інститутами та органами ЄС) та політики і консультацій (консультує законодавців ЄС з питань захисту даних в різних сферах політики та нових законодавчих ініціативах).

Відповідно до законодавства ЄС основними напрямками роботи EDPS є:

1. Нагляд: EDPS контролює обробку персональних даних в інституціях ЄС і забезпечує дотримання правил захисту даних. Здійснює наглядові завдання в сфері обробки даних, які можуть представити конкретні ризики, розгляд скарг і проведення розслідувань.

2. Консультація: EDPS консультує Європейську комісію, Європейський парламент і Раду з питань застосування нового законодавства та широкому спектру інших питань, що впливають на захист даних.

3. Співпраця: EDPS співпрацює з іншими органами із захисту даних в цілях забезпечення захисту даних по всій Європі. Для співпраці з національними органами із захисту даних визначено робочу групу, що складається з представників всіх органів щодо захисту даних в ЄС, EDPS і Європейської комісії. Робоча група створена відповідно до Директиви 95/46/ЄС. Вона має консультативний статус і діє самостійно.

На практиці завдання і цілі EDPS можуть бути узагальнені наступним чином:

- EDPS організовує та проводить слухання і розслідування скарг, поданих людьми (суб'єкти даних), чії дані обробляються європейськими інституціями та органами публічної влади з порушеннями, в тому числі від співробітників адміністрації ЄС;

- проводить розслідування і перевірки з власної ініціативи або на підставі отриманих скарг. Для ефективного та оперативного виконання завдань, EDPS надані повноваження на доступ до відповідних інформаційних систем. EDPS може також вжити додаткових заходів, такі як: вимога щодо виправлення даних, заборона на обробку даних, подання позову до Європейського Суду;

- консультує європейські установи і органи публічної влади з усіх питань, пов'язаних з обробкою персональних даних. Це включає в себе консультації щодо надання пропозицій по проектам законодавчих актів, моніторингу нових розробок, які впливають на захист персональних даних і недоторканність приватного життя, зокрема пов'язаних з обробкою даних у інформаційно-телекомунікаційних мережах;

- співпрацює з національними наглядовими органами на двосторонній основі, а також з Робочою групою із захисту даних. Цей обов'язок поширюється також на співпрацю з контролюючими органами, встановленими в контексті IT-систем;

- моніторинг новітніх технологій, які можуть вплинути на захист персональних даних.

Висновки:

Підводячи підсумки, зазначимо важливі аспекти законодавства ЄС. Крім незалежності Європейського інспектора із захисту даних встановлено вимоги порядку обробки персональних даних. Інститути та органи ЄС не повинні обробляти особисті дані щодо расового чи етнічного походження людини, її політичних, релігійні або філософських поглядів, членства у профспілках. Також дані, що стосуються здоров'я або статевого життя, не можуть оброблятися в інформаційних системах, якщо внутрішнє законодавство не забезпечує відповідних гарантій забезпечення їх конфіденційності.

Європейський вектор та інтеграція України до світового інформаційного простору вимагає від вітчизняних законодавців та IT-фахівців подальшої розбудови цілісної та незалежної системи контролю за порядком обробки персональних даних, яка забезпечить конфіденційність цих даних, захист від несанкціонованого доступу, несанкціонованої модифікації та знищення.

Список використаних джерел.

1. Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних, 28.01.1981, Рада Європи, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_326.

2. Додатковий протокол до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно органів нагляду та транскордонних потоків даних, 08.11.2001, Протокол, Рада Європи, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_326.

3. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно органів нагляду та транскордонних потоків даних», [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2438-17>.

4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи захисту персональних даних», [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/383-18>.

5. Regulation (EC) No 45/2001 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by the Community institutions and bodies and on the free movement of such data, OJ L 8, 12.01.2001, p. 1, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://edps.europa.eu/data-protection/data-protection/legislation_en.

ДЯТЛОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ В АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМАХ

Із становленням України як суверенної держави, реформуванням всіх сфер життя суспільства, зокрема економіки та оборони постала проблема створення принципово нових власних систем захисту інформації зокрема в автоматизованих системах та законодавчого регулювання інформаційних правовідносин у сфері охорони таємниць. Захист інформації та охорона державної таємниці є невід'ємною складовою національної безпеки України. В інформаційному просторі ця інформація займає дуже незначну частку і стосується чітко окреслених сфер державної діяльності – оборони, економіки, зовнішніх відносин, державної безпеки і охорони правопорядку, що прямо закріплено у статті 6 Закону «Про державну таємницю».

Відповідно до Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 29.03.2006 № 373 з останніми змінами згідно ПКМУ № 938 від 07.09.2011 захист інформації від витoku технічними каналами забезпечується в системі у разі, коли в ній обробляється інформація, що становить державну таємницю, або коли відповідне рішення щодо необхідності такого захисту прийнято розпорядником інформації.

Порядок проведення робіт із створення комплексна система захисту інформації (далі – КСЗІ) в інформаційно-телекомунікаційна система (далі – ІТС) визначає порядок прийняття рішень щодо складу КСЗІ в залежності від умов функціонування ІТС і видів оброблюваної інформації, визначення обсягу і змісту робіт, етапності робіт, основних завдань та порядку виконання робіт кожного етапу.

Побудований у вигляді керівництва, яке містить перелік робіт і посилання на діючі нормативні документи, у відповідності до яких ці роботи необхідно виконувати. Якщо якийсь з етапів чи видів робіт не нормовано, наводиться короткий зміст робіт та якими результатами вони повинні закінчуватись. Дія цього нормативного документу системи технічного захисту інформації (далі – НД ТЗІ) поширюється тільки на ІТС, в яких здійснюється обробка інформації автоматизованим способом. Відповідно, для таких ІТС чинні всі нормативно-правові акти та нормативні документи щодо створення ІТС та щодо захисту інформації в автоматизованій системі (далі – АС). НД ТЗІ не встановлює нових норм, а систематизує в одному документі вимоги, норми і правила, які безпосередньо або непрямо чинять вплив на положень діючих нормативних документів [1.].

НД ТЗІ призначений для суб'єктів інформаційних відносин (власників або розпорядників ІТС, користувачів), діяльність яких пов'язана з обробкою інформації, що підлягає захисту, розробників КСЗІ в ІТС, для постачальників компонентів ІТС, а також для фізичних та юридичних осіб, які здійснюють оцінку захищеності оброблюваної інформації на відповідність вимогам ТЗІ.

Встановлений цим НД ТЗІ порядок є обов'язковим для всіх суб'єктів системи ТЗІ в Україні незалежно від їхньої організаційно-правової форми та форми власності, в ІТС яких обробляється інформація, яка належить до державних інформаційних ресурсів, належить до державної чи іншої таємниці або окремих видів інформації, необхідність захисту якої визначено законодавством [2.].

Для кожної окремої автоматизованої системи модель загроз інформації – це опис методів та засобів здійснення загроз для інформації в конкретних умовах функціонування цієї системи. Формування моделі загроз інформації є одним з головних чинників забезпечення її безпеки, оскільки безпосередньо пов'язано з вибором необхідного переліку послуг безпеки, заходів і засобів захисту, що реалізуються в АС. Всебічність та повнота аналізу загроз дає необхідну впевненість, що враховані всі суттєві загрози безпеки інформації.

За результатом впливу на інформацію та систему її обробки загрози підрозділяються на чотири класи:

- порушення конфіденційності інформації (отримання інформації користувачами або процесами всупереч встановленим правилам доступу);
- порушення цілісності інформації (повне або часткове знищення, викривлення, модифікація, нав'язування хибної інформації);
- порушення доступності інформації (втрата часткова або повна працездатності системи, блокування доступу до інформації);
- втрата спостереженості або керованості системи обробки (порушення процедур ідентифікації та автентифікації користувачів та процесів, надання їм повноважень, здійснення контролю за їх діяльністю, відмова від отримання або пересилання повідомлень).

За можливими способами здійснення:

- технічними каналами, що включають канали побічних електромагнітних випромінювань і наводок, акустичні, оптичні, радіо та радіотехнічні, хімічні та інші канали;
- каналами спеціального впливу шляхом формування полів і сигналів з метою руйнування системи захисту або порушення цілісності інформації;
- несанкціонованим доступом шляхом підключення до апаратури та ліній зв'язку, маскування під зареєстрованого користувача, подолання заходів захисту з метою використання інформації або нав'язування хибної інформації, застосування закладних пристроїв чи програм та вкорінення комп'ютерних вірусів.

За природою виникнення:

- об'єктивні чи природні загрози (загрози, що викликані впливами на АС та її компоненти об'єктивних фізичних процесів або стихійних природних явищ, що не залежать від людини);
- суб'єктивні загрози (загрози, що викликані діяльністю людини).
- Загрози, що мають суб'єктивну природу, поділяються на випадкові (ненавмисні) та навмисні.
- За місцем розміщення джерела загроз відносно автоматизованої системи навмисні загрози поділяються:
- дистанційні загрози – джерело яких знаходиться за межами контрольованої території.
- контактні загрози – які здійснюються в межах контрольованої зони, як правило при проникненні у приміщення, де розташовано засоби обробки та збереження інформації.

Отже, при виконанні роботи з організаційного забезпечення функціонування КСЗІ та управління засобами захисту інформації відповідно до Плану захисту та експлуатаційної документації на компоненти КСЗІ, гарантійному і післягарантійному технічному обслуговуванню засобів захисту інформації. При цьому мають бути виявлені компоненти обчислювальної системи, які містять і які не містять засобів і механізмів захисту інформації, потенційні можливості цих засобів і механізмів, їхні властивості і характеристики, в тому числі ті, що встановлюються за умовчанням тощо. Повинні бути зафіксовані всі активні і пасивні об'єкти, які беруть участь у технологічному процесі обробки і тим чи іншим чином впливають на безпеку інформації.

Список використаних джерел.

1. Закон України Про внесення змін до Закону України «Про захист інформації в автоматизованих системах»

http://www.dsszzi.gov.ua/dsszzi/control/uk/publish/article.jsessionid=483F18CE9447C63B99E4E242977462E1.app2?art_id=40629&cat_id=103360

2. Порядок проведення робіт із створення комплексної системи захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційній системі НД ТЗІ 3.7-003-05, затвердженого наказом Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації Служби безпеки України 08 листопада 2005 р. № 125 http://www.dsszzi.gov.ua/dsszzi/control/uk/publish/article?art_id=46074&cat_id=38835.

КИРИЛОВСЬКА ОЛЬГА ЮРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

РЕІНЖИНІРИНГ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Проблема підвищення ефективності та якості державного управління має багато аспектів вирішення, в тому числі організаційно-правові засоби, кваліфікаційні, інформаційні, стимулюючі та інші механізми. Від вирішення цієї проблеми залежить рівень стандартів і якості життя людей та їх задоволення діяльністю як органів виконавчої влади так і органів місцевого самоврядування. Традиційні методи удосконалення процесів адміністративного управління спрямовані, як правило, на зовнішні умови функціонування органів державної влади: удосконалення структури, конкретизація повноважень та функцій тощо. Однак значна частка ефективності та результативності діяльності адміністративних органів залежить від організації адміністративних процесів, професійності задіяних в їх реалізації фахівців тощо. Вирішення цієї задачі вимагає використання нових підходів, створення нової моделі реалізації адміністративних процесів. Науковими дослідженнями запропоновані методи реінжинірингу як інструмента розроблення такої моделі. Спочатку теоретичні та практичні аспекти концепції реінжинірингу були орієнтовані на радикальне, різке поліпшення діяльності компаній на основі перепроєктування бізнес-процесів. У наш час набувають розвитку дослідження щодо реалізації підходів реінжинірингу для побудови моделей адміністративних процесів в органах державного управління. При цьому мають бути враховані суттєві відмінності адміністративних процесів від бізнес-процесів. Таким чином актуальним є завдання узагальнення методів реінжинірингу бізнес-процесів та можливостей їх застосування для моделювання адміністративних процесів та оптимізації адміністративних процедур [2].

Основними функціями реінжинірингу адміністративних процесів є такі:

- раціоналізація управлінських процесів;
- орієнтованість на надання адміністративних послуг населенню, що, своєю чергою, забезпечує якісне надання цих послуг;
- підвищення ролі рішень та ініціативи кожного працівника;
- зниження кількості осіб, які займаються контролем виконання рішень;
- забезпечення прискореного впровадження інноваційних управлінських технологій.

Метою реінжинірингу адміністративних процесів є не перебудова структур органів державної влади, а забезпечення підвищення ефективності роботи цих органів влади, істотне поліпшення показників діяльності.

Основними принципами реінжинірингу адміністративних процесів є наступні. По-перше, оптимізація – кілька процесів (функцій) поєднуються в одну. По-друге, самостійність – виконавці самостійно в межах своїх процесуальних функцій приймають рішення. По-третє, відповідальність, збільшення відповідальності осіб, які приймають рішення. По-четверте, контроль – зменшення контролю за поточними процесами, збільшення контролю за результатом [3].

У зв'язку із схваленням Указом Президента від 12 січня 2015 року № 5/2015 Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (далі – Стратегія) запроваджено реалізацію реформ і програм розвитку держави, однією з яких є податкова реформа.

Метою реформи є побудова податкової системи, яка є простою, економічно справедливою, з мінімальними затратами часу на розрахунок і сплату податків, створює необхідні умови для сталого розвитку національної економіки, забезпечує достатнє наповнення Державного бюджету України і місцевих бюджетів [4].

З метою реалізації Стратегії у цьому напрямку у червні 2017 року Міністерством фінансів України та Державною фіскальною службою України за підтримки Прем'єр-міністра України та за участі провідної міжнародної консалтингової компанії був запущений Проект з комплексної реформи ДФС.

В рамках цього Проекту Міністерством фінансів України визначено 4 головні напрямки роботи в короткостроковій перспективі, це:

1. обслуговування платників:

- систематизувати та пришвидшити процес розвитку онлайн-послуг;
- почати розширення та вдосконалення контактного центру ДФС (call-центру), щоб будь-який платник податків міг отримати якісну консультацію по телефону, а в майбутньому й замовити адміністративну послугу;
- проаналізувати перспективи та шляхи розвитку ІТ-систем ДФС для того, щоб зробити ДФС захищеною та провідною установою в ІТ.

2. податкові перевірки:

- розробити логіку та алгоритм автоматизації камеральних перевірок;
- вдосконалити моделі визначення податкових ризиків використовуючи розширену аналітику.

3. погашення боргу:

- розробити і впровадити системи пріоритизації та сегментації боржників, що дозволить скеровувати ресурси податкових керуючих на боржників з високою ймовірністю стягнення;
- запустити спеціальний підрозділ для контакту з активними боржниками за прикладом банківського сектору (контактний центр для вихідних дзвінків).

4. робота з персоналом:

- розробити та впровадити ініціативи для підвищення мотивації;
- детально проаналізувати розподіл функцій між працівниками та розробити рішення для підвищення їхньої ефективності;
- проаналізувати та впровадити найкращі світові методологічні практики навчальних програм [1].

Реалізація цих напрямків, зокрема зменшення людського фактору, автоматизація процесів та перехід до моделі роботи, коли більшість послуг платники податків можуть отримати в он-лайн режимі, необхідна для забезпечення наближення роботи ДФС до світових стандартів та перетворення її в сервісну організацію.

Список використаних джерел.

1. Данилюк О.: «Державна фіскальна служба має надавати більшість послуг он-лайн»: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/oleksandr-danyliuk-derzhavna-fiksalna-sluzhba-maie-nadavaty-bilshist-posluh-onlain?category=novini-ta-media>.

2. Моделі реінжинірингу адміністративних процесів в органах державної влади та оптимізація адміністративних процедур: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiwo8zXgdXWAhWHlpoKHbX4AcEQFggmMAA&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbu.gov.ua%2Fcgi-bin%2Ffirbis_nbu%2Fcgiiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2Ffrvu_2015_4_10.pdf&usg=AOvVaw3bbchQItHINGM2OWn5fa28.

3. Сучасні тенденції розвитку реінжинірингу в системі державного управління: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:

https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiwo8zXgdXWAhWHlpoKHbX4AcEQFggvMAE&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbu.gov.ua%2Fcgi-bin%2Ffirbis_nbu%2Fcgiiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2Fefdu_2013_36_5.pdf&usg=AOvVaw1Bp1D0netlMUxpW1euBdjJ.

4. Указ Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020».

КЛИМ ОЛЕКСАНДР БОГДАНОВИЧ

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
начальник відділу пенсійного забезпечення та соціальних виплат – заступник начальника Управління по фінансуванню військових частин та установ центрального підпорядкування Міністерства оборони України*

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В МІСЦЕВИХ ОРГАНАХ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ: СТАН СПРАВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

20 вересня 2017 року Кабінет Міністрів України розпорядженням № 649-р схвалив Концепцію розвитку електронного урядування в Україні (далі – Концепція), якою доручено центральним органам виконавчої влади, разом з установами, що належать до сфери їх управління, керуватися її положеннями під час запровадження електронного урядування [2].

Незважаючи на те, що Концепція не передбачає здійснення заходів саме для місцевих органів військового управління, вони, як інституціональні структури центрального органу виконавчої влади, відносяться до сфери її дії (з урахуванням специфіки своєї діяльності).

До шляхів запровадження електронного урядування у військових комісаріатах, як місцевих органів військового управління [1], можливо віднести:

- 1) модернізацію публічних послуг та розвиток взаємодії влади та громадян за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ);
- 2) модернізацію державного управління за допомогою ІКТ;
- 3) управління розвитком електронного урядування.

На заходи, зазначені у 2 та 3 напрямками, суттєвий вплив накладають обмеження, пов'язані із забезпеченням національної оборони. Однак їх можливо здійснити за умови дотримання вимог законодавства щодо захисту інформації з обмеженим доступом, що і здійснюється за окремими напрямками.

Як приклад, у декількох військових комісаріатах України проводиться пілотне впровадження електронного реєстру військовозобов'язаних, під час якого тестуватимуть систему електронного обліку громадян. Реєстр включатиме дані про придатних та непридатних до військової служби громадян, а також оперативну базу даних призовників, військовозобов'язаних та офіцерів. Мета переходу на електронний облік – зробити роботу військкоматів більш оперативною і зручною [3].

Водночас реформування порядку надання публічних послуг та розвиток взаємодії між владою і громадянами (G2C) за допомогою ІКТ у військових комісаріатах на цей час не ще реалізовано, хоча розуміння необхідності змін у сфері надання послуг призовникам, військовозобов'язаним та звільненим з військової служби має місце.

Про це свідчить, зокрема, те, що Уряд прийняв рішення про реалізацію пілотного проекту щодо утворення територіального центру комплектування та соціальної підтримки. Передбачається реформування та забезпечення ефективного функціонування місцевих органів військового управління, якими є військові комісаріати. Це буде сприяти забезпеченню прозорості в системі надання послуг військовозобов'язаним, резервістам, військовослужбовцям, ветеранам війни та військової служби, пенсіонерам з числа військовослужбовців та членам їх сімей, удосконалення порядку комплектування військ особовим складом та організації оборонно-мобілізаційної роботи. Метою проекту є проведення апробації функціонування військових комісаріатів в новій організаційно-штатній структурі шляхом реалізації пілотного проекту щодо утворення територіального центру комплектування та соціальної підтримки з використанням матеріально-технічної бази Чернігівського обласного військкомату [4].

Перспективним вбачається надання послуг (в т.ч. електронних) здійснювати за двома напрямками:

- пов'язаним із виконанням військового обов'язку (приписка до призовних дільниць, проходження медичних комісій, прийняття/зняття з військового обліку, призов на військову службу, надання відповідних посвідчень тощо);
- соціального забезпечення колишніх військовослужбовців та членів їх сімей (оформлення документів для призначення пенсії або допомоги, підтвердження періодів проходження служби, участі в бойових діях, надання пільгових посвідчень та ін.).

При цьому необхідно враховувати, що за окремими послугами цикл їх відпрацювання ї закритим (всі операції здійснюються в органах місцевого військового управління) а інші передбачають обмін інформацією з іншими організаціями та установами (відкритий цикл), тобто потребують додаткового узгодження.

Список використаних джерел.

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.06.2013 р. «Про затвердження Положення про військові комісаріати» – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/389-2013-%D0%BF>;
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 р. № 649-р «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80>;
3. У військкоматах починають тестувати електронний реєстр військовозобов'язаних – Проектний офіс реформ Міністерства оборони України – Режим доступу: <https://defense-reforms.in.ua/news/u-vijskkomatax-rochinayut-testuvati-elektronnij-reyestr-vijskovozobovuzanix>;
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 р. № 492-р «Про реалізацію пілотного проекту щодо утворення територіального центру комплектування та соціальної підтримки» – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/492-2017-%D1%80>;

КОБЗЕВ ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

*доцент кафедри інформаційних технологій і систем управління
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент*

ПЕТРОВ КОСТЯНТИН ЕДУАРДОВИЧ

*професор кафедри штучного інтелекту
Харківського національного університету радіоелектроніки, д.т.н., професор*

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЕЛЕКТРОННЕ ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Глобальний напрямок розвитку інформатизації структур державного управління полягає в переході значної частини інформаційної інфраструктури на використання хмарних технологій [1]. Це дозволить зменшити значну частину капітальних вкладень, переорієнтувавши їх в операційні витрати та скоротити витрати і прискорити цикл реалізації нових рішень.

Стимулом до поширення хмарних технологій в державному секторі є такі чинники, як розробка стратегії реалізації сервісів електронного врядування; законодавчі ініціативи в галузі персональних даних; зростання вимог до оперативності роботи державних установ і збільшення кількості їх послуг, до яких громадяни мають доступ в електронному вигляді.

У тому, що хмарні технології потрібні для створення структур ефективного державного управління вже не має сумнівів. Перенесення електронної інформаційної взаємодії в хмару (cloud) дає можливість залучати до її використання широке коло користувачів з відносно невеликими матеріальними витратами. При цьому відсутність контакту з чиновником підвищує ефективність і прозорість взаємодії держави з громадянами, знижує вірогідність корупції, а Інтернет-технології забезпечують вищу ефективність і оперативність відповідного документообігу.

Хмарні технології – це парадигма, що передбачає віддалену обробку та зберігання даних. Ці технології надає користувачам мережі Інтернет можливість доступу до комп'ютерних ресурсів серверів і використанню програмного забезпечення як деякого онлайн-сервісу. Концепція хмарних технологій полягає в розподіленій обробці даних, де додатки, комп'ютерні ресурси і потужності надаються користувачеві як Інтернет-сервіс. Під хмарою розуміють центр обробки даних з власною інфраструктурою. Головною перевагою використання хмарних технологій є відділення складної інфраструктури від кінцевих користувачів, що забезпечує доступність інформації і засобів її обробки (програмного забезпечення).

Можна виділити три рівні (моделі обслуговування) хмарних сервісів.

1. Програмне забезпечення як послуга (SaaS). Згідно з моделлю SaaS користувачеві надається апаратна інфраструктура і програмне забезпечення. Найбільш поширені сервіси SaaS для державних структур такі: електронні комунікації, електронний документообіг, управління контентом, управління проектами, безпека, додатки для організації персональної роботи, сервіси соціальних мереж, управління взаєминами з клієнтами, управління кадрами.

2. Платформа як послуга (PaaS) в хмарі визначається як набір програмних продуктів та засобів розробки, що розміщені з використанням інфраструктури провайдера. PaaS визначає сервіси управління базами даних, загальносистемні сервіси, сервіси розробки і тестування, сервіси інтеграції і взаємодії, сервіси бізнес-аналізу.

3. Інфраструктура як послуга (IaaS) являє собою віртуальний сервер для запуску, зупинки, доступу, налаштування своїх віртуальних серверів та систем збереження даних. Сервісами IaaS для держави є служби резервного копіювання і відновлення даних, зберігання даних, обчислювальні сервіси, сервіси постачання контенту, управління сервісами, управління групами хмарних сервісів.

Хмарні технології можуть бути особливо корисними для держав, які мають дефіцит бюджету і не вважають за доцільне виділяти кошти на закупівлю устаткування і програмного забезпечення для розгортання «важкої» ІТ-інфраструктури.

У нашій країні налічується декілька десятків великих комерційних дата-центрів. Наприклад, дата-центр «Парковий» (<http://datacenter.ua/>) і De Novo (<http://www.de-novo.biz/>) є провайдерами, які надають послуги з оренди хмарних ресурсів. Наприклад, на De Novo розміщено електронну систему публічних закупівель Prozorro (<https://prozorro.gov.ua/>).

Перенесення державних сервісів в хмару [4] є сьогодні одним з найбільш актуальних завдань в галузі використання сучасних інформаційних технологій державою. Перехід державних установ до використання хмарних сервісів обіцяє багато вигод і переваг (для держави). Проте, однією з головних перешкод широкого використання хмарних технологій державними структурами є сумніви в достатньому рівні інформаційної безпеки і захисту інформації. Використання хмарних технологій дозволить державі повністю відмовитися від інвестицій у будівництво власних дата-центрів і купівлі дорогого серверного устаткування.

Лідерами з використання хмарних технологій (у тому числі і приватних) в урядових програмах, являються США, країни Євросоюзу, Великобританія, Японія, Сінгапур, Австралія. За прогнозами Market Research Media до 2020 р. витрати світових урядів на хмарні технології сягнуть \$118 млрд. (при середньорічних темпах зростання 6.7%). Хмарні сервіси стають важливою частиною урядових стратегій розвитку інформаційних технологій. Наприклад, в США федеральні відомства витрачають на хмарні технології більше 5% ІТ-бюджету. У країні існує єдина модель сертифікації провайдерів хмарних технологій в державному секторі – FedRAMP. Шляхом стандартизації хмарних сервісів [3] йдуть також Великобританія, низка країн Євросоюзу і Сінгапур.

Верховна Рада України має намір законодавчо закріпити порядок використання систем хмарних обчислень державними органами влади. Законопроект №4302 (про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обробки інформації в системах хмарних обчислень), що спрямований на створення умов впровадження нових технологій, зокрема при обробці інформації, якою оперують органи державної влади, інші

державні структури і органи місцевого самоврядування був прийнятий за основу у вересні 2016, але на цей час ще не затверджений [1].

Можна стверджувати, що хмарні технології є основою для створення сучасної ефективної системи електронної інформаційної взаємодії державних органів і, зокрема, реалізації системи електронного врядування.

Таким чином, перед державними структурами постає низка питань, що потребують негайного вирішення: як зробити державне управління більш ефективним; як побудувати взаємодію з населенням країни; як забезпечити прозорість державних структур і забезпечити доступ до різних сфер діяльності тієї або іншої структури; як забезпечити державних службовців необхідним інструментарієм для ефективної роботи. Створення національної хмарної інфраструктури вимагає уніфікації державних бізнес-процесів, які є важливим кроком на шляху створення електронного уряду.

Список використаних джерел.

1. Закон України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обробки інформації в системах хмарних обчислень [Електронний ресурс] // Информационное агентство «ЛІГА:ЗАКОН». – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH3BI00A.html.

2. Облачные сервисы в органах власти [Электронный ресурс] // Исследование аналитического центра Tadviser. – 2016. – Режим доступа до ресурса: <https://myoffice.ru/wp-content/uploads/2016/11/Research-TAdviser-NewCloudTech-SaaS-in-Russia.pdf>.

3. Хмарні технології [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Хмарні_технології

4. Kobzev I.V. Cloud technology and e-government / I.V. Kobzev, O.F. Melnikov, O.V. Orlov // Current scientific research: Collection of scientific articles. – Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada, 2017.- P. 159-163

КУСПЛЯК ІГОР СЕРГІЙОВИЧ

*доцент кафедри електронного урядування та інформаційних систем
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент*

СІТАРЧУК МАРІЯ ОЛЕКСІЇВНА

слухач ОРИДУ НАДУ при Президентові України

ФОРМУВАННЯ ВІДКРИТОЇ ТА ПРОЗОРОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Інформаційно-комунікаційні технології стали невід'ємним елементом функціонування сучасного суспільства, від яких залежить не тільки розвиток науки і техніки, а й демократії. Але однією з необхідних передумов сталого демократичного розвитку є прозора та відкрита влада. Вона є запорукою здійснення ефективної політики, яка спроможна створити реальний громадянський контроль, забезпечити права людини та громадянина та зміцнити довіру громадян до влади.

Саме прозорість і відкритість дій влади є головною запорукою здійснення ефективної політики, формування громадського контролю та зміцнення легітимності влади. Відкритість та прозорість – основні вимоги для ефективного функціонування державної влади, яка сформована демократичним шляхом. У разі недотримання таких вимог суспільний контроль за діями влади є неможливим. А закритість та непрозорість в діяльності органів влади є каталізатором її корупційності, зниженням довіри до неї як з боку громадян, так і міжнародної спільноти.

Отже, актуальним залишаються питання пошуку ефективних інструментів формування відкритої та прозорої влади в контексті сучасних трансформаційних процесів та наявних можливостей ІКТ.

При дослідженні феномену відкритості та прозорості потрібно підходити з трьох позицій. Перша – це якість існуючого нормативно-правового поля функціонування влади в контексті відкритості та прозорості. Друга – це наявність ефективних і конкретних механізмів та способів реалізації доступу громадян до інформації про діяльність влади. І третя – рівень політичної культури всіх суб'єктів політичного процесу.

Природа прозорості інформації полягає переважно в її кількості, а відкритість інформації – в її якості. У першому випадку йдеться про збільшення або зменшення обсягу інформації (зловживання закритістю властиве тоталітарній та авторитарній владі). У другому – про її достовірність, правдивість, регулярність, оперативність та надійність для подальшого використання. Прозорість управління сприятиме підвищенню іміджу.

«Проте як відкритість, так і прозорість за змістовим навантаженням у діяльності органів влади мають чітке розмежування, а їх прояви зумовлені відповідними правилами цієї діяльності. Отже, відкритість і прозорість виступають як принципи діяльності цих органів» [1].

Сьогодні в Україні сформовано законодавчу базу, яка значною мірою зорієнтована на регулювання доступу до публічної інформації. В Конституції України визначено право громадян на знайомство в органах публічної влади з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею та право на вільне збирання, зберігання, поширення і використання інформації усно, письмово або в інший спосіб на свій вибір.

Незважаючи на достатнє число законодавчих актів, які регулюють безперешкодний доступ громадян до інформації про діяльність органів влади, ситуація в Україні із відкритістю та прозорістю влади поки що далека від цивілізаційної норми й часто заперечує вимоги сучасного демократичного розвитку, за що наша держава платить дорогою ціною недовіри світової спільноти та іноземних інвесторів.

Погоджуємось з думкою, що складність цієї проблеми полягає, насамперед, в функціонуванні вітчизняної політико-адміністративної практики, традиції відтворення та сприйняття якої сформовано в минулому. Питання забезпечення відкритості влади відноситься до дуже делікатної сфери регулювання міжособистісних стосунків, що формує певні додаткові проблеми у цій галузі. Найскладнішою та найсуперечливішою залишається ситуація з розумінням необхідності відкритості влади у свідомості як працівників цих самих органів, так і суспільства в цілому, бо відкритість влади настільки ж залежить і від суспільства, від суспільного запиту про державну інформацію, наскільки вона залежить від самої держави. Створення якнайкращого законодавства не дозволить забезпечити відкритості, поки не відбудеться певних змін у масовій свідомості. І важливо, що ці зміни мають відбуватися не лише тільки в свідомості державних діячів, а й у свідомості суспільства в цілому.

Засобами забезпечення прозорості мають бути надання вільного доступу до матеріалів, що відображають діяльність органів влади, та попереднє інформування про підготовку управлінських рішень. Складовою забезпечення прозорості в діяльності органів публічної влади є покладання на них обов'язку інформувати громадськість про організацію своєї діяльності.

Сьогодні інформаційні технології дозволяють реалізовувати таку взаємодію.

Водночас широке впровадження ІКТ у процес взаємовідносин суб'єктів політичного процесу уможливить:

- повну прозорість влади і відкритості її рішень;
- доступ населення до публічної інформації;
- реформування адміністративного апарату;
- руйнування корупційних зв'язків.

Як вважає Г. Г. Почепцов, інформаційне суспільство висуває зовсім інші вимоги до органів влади, а також дає змогу задовольняти нові типи вимог, що виникають сьогодні і будуть виникати завтра. Звідси постулат відкритості влади є єдиною відповіддю на нові можливості інформаційних технологій з управління масовою свідомістю з боку влади, що дає змогу захистити від концентрації влади, яка гальмується завдяки прозорості й відкритості її дій [2].

Однією з ключових ідей електронного урядування – підняти рівень ефективності влади та вирішення проблем доступу громадян до державних інформаційних ресурсів, що зробить владу більш відкритою та прозорою по відношенню до суспільства.

Отже, відкритість та прозорість – основні вимоги для ефективного функціонування державної влади, яка сформована демократичним шляхом. У разі недотримання таких вимог суспільний контроль за діями влади є неможливим. А закритість та непрозорість в діяльності органів влади є каталізатором її корупційності, зниженням довіри до неї як з боку громадян, так і міжнародної спільноти.

Список використаних джерел.

1. Гудима Н. В. Принципи відкритості і прозорості в діяльності органів державного управління України : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / Н. В. Гудима – Інститут законодавства Верховної Ради України. – Київ, 2008. – 20 с.
2. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика : Навч. посібник / Г. Г. Почепцов, С. А. Чукут. – К. : Знання, 2006. – 664 с.

КУХАРСЬКА ЯНА ОЛЕГІВНА

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
завідувач сектору інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю апарату
Очаківської міської ради та її виконавчого комітету*

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Будь-яке громадянське суспільство не може існувати, якщо воно ігнорує обмін інформацією. Інформація як атрибут громадянського суспільства характеризує його комунікативну здатність, обслуговує процес управління, впливаючи своїм змістом на вибір методів і процедур прийняття оперативних рішень. Взаємодія влади з громадськістю через інформаційні веб-ресурси є важливим інструментом налагодження партнерських відносин між ними, поліпшення діяльності самої влади. Це передбачає не тільки надання, а й обмін інформацією. Для реалізації такої взаємодії необхідний відповідний рівень інформаційних технологій. Людство вже увійшло в новий етап розвитку, коли інформація стала однією з основних цінностей управління соціальними процесами. Обмін інформацією між владою й громадськістю є важливим показником прозорості та відкритості діяльності влади, її демократизації, є поштовхом для розвитку соціально-орієнтованої ринкової економіки та зміцнення цивільного суспільства. Оптимальне досягнення цих завдань можливе тільки на основі впровадження інформаційної системи електронного урядування.

Електронне урядування – це не тільки зовнішня інформаційна інфраструктура, що взаємодіє з громадянами, підприємствами і організаціями, а внутрішня урядова інформаційна інфраструктура, аналог корпоративної мережі в бізнесі. Концепція електронної держави передбачає інтеграцію інформаційних ресурсів

органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, забезпечення доступу до них будь-яких суб'єктів громадянського суспільства, а також створення підсистеми он-лайнних послуг. Електронне урядування – це одна з найхарактерніших ознак інформаційного суспільства. [2, с. 1].

В Україні запровадження електронних послуг за відсутності єдиної скоординованої політики та єдиної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури частково відбувається шляхом реалізації органами влади окремих пілотних (дослідних) проектів. Прикладами таких проектів із запровадження електронних послуг є проекти Міністерства юстиції України, Державної реєстраційної служби України, Державного агентства з питань електронного урядування України, Міністерства науки та освіти України та ін. [1, с. 23].

На сьогоднішній день в Україні реалізовано ряд електронних послуг, найуспішнішим прикладом реалізації яких на державному рівні є запровадження електронної звітності до Державної податкової інспекції України. Перевагами є: економія робочого часу, коштів на придбання бланків звітності; оперативне відстеження змін до форм звітності, арифметичний контроль за показниками декларацій; уникнення втрат часу на черги при поданні звітності тощо. Недоліки: неузгодженість, недосконалість законодавства щодо електронного документообігу; нестабільність законодавства з приводу фінансового обліку і звітності, що не дозволяє забезпечити вчасний автоматизований розрахунок окремих форм звітності, витрати на придбання обслуговування комп'ютерних програм складання електронної звітності, належної обчислювальної техніки; тимчасове ускладнення процедури складання та подання електронної звітності, викликане необхідністю отримання й узгодження ключів електронного цифрового підпису з зовнішніми користувачами та ін. Запроваджено також: електронне законодавство в частині публікування нормативно-правових актів після їх реєстрації та прийняття на офіційному веб-сайті Верховної Ради України; електронний Суд як єдиний державний реєстр судових рішень та оперативний обмін інформацією в електронному вигляді між судовими установами (Переваги: зручність, економія часу, автоматизація документообігу, мінімізація зловживань, економічність, впорядкування змісту процесуальних документів, сприяння єдності судової практики. Недоліки: вимагає високого рівня захищеності інформації, обмеженість застосування щодо певних категорій спорів (особливо щодо ЄС комплексного типу), недоступність певним категоріям громадян; електронні звернення, консультації, анкетування (працює частково, найкраще в частині електронних консультацій органів публічної влади з громадськістю); електронні портали, такі як «Електронна митниця», «Веб-портал державних закупівель» (Ключовим елементом реформи державних закупівель в Україні став проект Prozorro – сучасна система проведення відкритих, ефективних публічних закупівель прозоро, що забезпечує створення, розміщення й публікацію тендерів он-лайн, обмін між учасниками торгів інформацією та документами в електронному вигляді, доступність для аналізу й громадського контролю); веб-сайти органів влади (В Україні 46% центральних органів виконавчої влади та 50% обласних державних адміністрацій мають веб-сторінки для надання онлайн-послуг, проте лише 19% центральних органів виконавчої влади та 30% обласних державних адміністрацій надають послуги в електронній формі. Не на всіх веб-сайтах органів місцевого самоврядування наявна інформація щодо переліку й опису адміністративних послуг, які надаються міською владою. 70% веб-сайтів органів місцевого самоврядування надає можливість завантажити бланки заяв, необхідні для одержання адмінпослуги, але отримати їх в електронній формі можна лише на 11% веб-сайтів) [1, с. 24]; портали адміністративних послуг (З 2016 року в Україні почав працювати Єдиний державний портал адміністративних послуг); електронна петиція (Переваги: зручність, доступність для громадян, які можуть висловити свою позицію, підтримати ту чи іншу ідею, не виходячи з дому; безоплатність; мінімізація маніпулювань з кількістю підписантів, підроблення підписів, адже при підтримки петиції необхідно пройти механізм верифікації особи, недопущення автоматичного введення інформації тощо. Попри корисність електронних петицій як засобу комунікацій між громадянами та владою, впливовість цього інструменту на реальні зміни в житті суспільства є низькою, так як саме по собі підписання петицій не має жодних правових наслідків. Наразі це не більш, ніж масштабне за своєю суттю опитування громадської думки з актуальних проблем в Україні. Крім того, влада й сама може використовувати інструмент петицій для власної користі. Ініціювавши збір підписів «з народу» та набравши необхідну кількість голосів підтримки, петиція може перетворитися і на законопроект, який уже начебто отримав схвалення від населення), електронний запис у чергу (Створений з метою спрощення процедури одержання громадянами різних послуг. Наприклад, запис на прийом до лікаря або до міграційної служби) тощо. Впроваджується й система створення єдиного електронного квитка для проїзду в транспорті, що дозволить владі контролювати грошові надходження від продажів квитків, покращить якість надання транспортних послуг. Разом з тим в Україні роль «локомотиву» в запровадженні електронних послуг виконує бізнес (успішне впровадження послуги Інтернет-банкінгу, Інтернет-трейдингу, Інтернет-страхування, розвитку продажу товарів та послуг через Інтернет (он-лайн квитки, електронні товари) [1, с. 24].

Отже, наслідками запровадження електронного урядування буде відкритість та прозорість діяльності органів влади; економія часу та матеріальних ресурсів; підвищення якості надання адміністративних послуг населенню [2, с. 8]. Для досягнення цих та інших цілей, для успішного втілення ідеї електронного урядування, потрібно, безперечно, виконати багато поставлених перед собою завдань, але основне – це бажання та зацікавленість в інноваціях. Щоб реалізувати поставлену перед собою мету, потрібно ще багато працювати, і роль держави при цьому надзвичайно важлива. Тому необхідно прикласти максимум зусиль аби досягти бажаного, пам'ятаючи, що втілення електронного урядування в Україні виступає надзвичайно важливим інструментом демократизації нашого суспільства на всіх рівнях.

Список використаних джерел.

1. Данилевич С.Я. Впровадження інноваційних управлінських технологій електронного урядування в державні органи України. {Електронний ресурс}. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/16877/1/%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%94%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87%20%D0%A1.%D0%AF.%20%D0%9C%D0%90%D0%A3%D0%9D%D0%BC-21.pdf>

МАГДИЧ ІВАН ЮРІЙОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ ЩОДЕННОГО МОНІТОРИНГУ СПОЖИВАННЯ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ

Утримання об'єктів комунальної власності є одним із важливих аспектів роботи у сфері регіонального управління. В Україні налічується близько 78 тис. бюджетних установ державної або комунальної власності, будівельні та енергоефективні характеристики яких у більшості випадків є незадовільними і не відповідають ані національним, ані європейським стандартам [1]. Одним із фінансових джерел реконструкції або модернізації таких об'єктів є місцеві бюджети розвитку. До прикладу, згідно обласного бюджету Вінниччини, затвердженого Вінницькою обласною Радою, у 2017 році на видатки розвитку передбачено 178 млн грн. Разом з тим, на оплату комунальних послуг заплановано витратити 176 млн грн на 126 об'єктів спільної комунальної власності обласної Ради [3].

Таким чином, здійснюючи технічні та організаційні (малозатратні) заходи з енергозбереження на підзвітних об'єктах, можливо не лише підвищити їх енергоефективність, але й вивільнити додаткові фінансові ресурси в місцевому бюджеті, що в подальшому можуть бути використані для проектів розвитку.

Одним з організаційних енергоефективних заходів є створення системи щоденного моніторингу споживання енергетичних ресурсів комунальними установами. Суть даної системи базується на механізмі постійного збору, аналізу та обробки інформації щодо споживання енергоресурсів та оперативне прийняття управлінських рішень. На сьогодні подібні системи реалізуються за допомогою сучасних програмних продуктів, що мають доступний інтерфейс, не потребують жодного додаткового програмного чи технічного забезпечення окрім комп'ютера (планшета, смартфона) із приєднанням до мережі Інтернет. Прикладами таких програмних продуктів в Україні є ICE ФІАТУ, АІС «Енергосервіс», «Енергобаланс», «uMuni» та інші [1].

Електронний енергомоніторинг здійснюється наступним чином: відповідальна особа на об'єкті (завідуючий господарством) щоденно вносить зняті показники лічильників через Інтернет-браузер до єдиної електронної програми, відповідні спеціалісти в профільних структурних підрозділах (управління/відділи охорони здоров'я, освіти, соцахисту, тощо) контролюють своєчасність та правильність введених даних, водночас відділ енергоменеджменту (відділ житлово-комунального господарства/енергетики) здійснює збір узагальнення аналіз даних та підготовку відповідних аналітичних звітів керівництву [2].

Впровадження системи щоденного моніторингу споживання паливно-енергетичних ресурсів (ділі – ПЕР) дає наступні результати:

Оперативна та достовірна інформація щодо споживання енергоресурсів у розрізі галузей, установ та будівель;

Запобігання аномальним перевитратам енергоресурсів (оперативне виявлення проривів комунікацій, аварій, несанкціонованого споживання ПЕР, тощо);

Скорочення споживання ПЕР установами на 5-10% за рахунок підвищення культури енергоспоживання та запобігання неефективних енерговитрат;

Більш детальне обґрунтування необхідності виконання заходів з енергозбереження та залучення відповідного фінансування.

Можливість якісної підготовки інвестиційних, грантових проектів із залученням коштів міжнародних фінансових організацій.

На сьогодні подібні системи активно впроваджуються як в приватному секторі (торгівельні мережі, бізнес-корпорації), так і у бюджетній сфері (муніципалітети). За інформацією Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України, енергомоніторинг впроваджено в 68 містах і 10 областях (заклади обласного підпорядкування) та досягнуто наступних фінансових результатів: м. Львів – за перші 7 місяців енергомоніторингу зекономлено 18 млн грн, м. Київ – за три роки зекономлено 1,1 млрд грн, м. Вінниця, за 4 роки зекономлено 18,1 млн грн. [1].

Впровадження систем енергомоніторингу є актуальним також і для об'єднаних територіальних громад, які в рамках реформи децентралізації отримали на свій баланс соціальні заклади розміщені на підвідомчій території, а також вимушені нести додаткові фінансові витрати на їх утримання.

Водночас, для малих громад, в управлінні яких є невелика кількість комунальних установ (менше 10 об'єктів) можливо вести енергомоніторинг за допомогою спільного доступу до Excel-файлу у середовищі Google-Drive, або шляхом щоденного заповнення Google-форм. Подібні технічні рішення не потребуватимуть додаткових фінансових затрат на придбання вищенаведених спеціалізованих програмних продуктів.

Дані щодо енергомоніторингу, показники енергоефективності бюджетних та комунальних будівель, звіти про споживання енергетичних ресурсів та відповідні витрати на їх оплату з місцевих бюджетів можуть бути узагальнені та розміщені на офіційних Інтернет-ресурсах муніципалітетів в рамках підзвітності публічної влади та впровадження електронної демократії.

Таким чином, запровадження системи енергомоніторингу у бюджетній та комунальній сфері є ефективним інструментом для підвищення енергоефективності громадських будівель, посилення прозорості та підзвітності

органів влади громадянам, а також дозволяє вивільнити додаткові фінансові ресурси за рахунок ощадного та раціонального споживання енергетичних ресурсів.

Список використаних джерел.

1. Держенергоефективності України [Електронний ресурс]: [Веб-сайт] – Київ, ДАЕЕУ, 2009-2017. – Режим доступу: <http://saee.gov.ua> – Назва з екрана.
2. Енергозбереження. Системи енергетичного менеджменту. Вимоги та настанова щодо використання (ISO 50001:2011, IDT): ДСТУ ISO 50001:2014; введ. 2015-01-01 – К.; Мінекономрозвитку України, 2015, 19с.
3. Про обласний бюджет на 2017 рік: рішення Вінницької обласної Ради від 26 грудня 2016 року №221 (зі змінами) – 2016 – додаток 3; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vinrada.gov.ua/rishennya-pro-oblasnij-bjudzhet-na-2016-rik.htm> – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
4. Проект USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні»: Положення про проведення моніторингу споживання паливно-енергетичних ресурсів бюджетними установами; [Електронний ресурс], 119с. – Режим доступу: http://saee.gov.ua/sites/default/files/ENERGY_MANAGEMENT_14_08_2017.docx. – Назва з екрана.

МАКАРОВА ІРИНА ОЛЕГІВНА

*доцент кафедри електронного урядування та інформаційних систем
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент*

КОНЦЕПЦІЇ РОЗУМНОГО МІСТА В СВІТІ ТА УКРАЇНІ

За останні роки значно підвищились темпи урбанізації, тому раціональне планування та використання ресурсів міста набуває особливої актуальності. Не дивно, що з'являються нові підходи управління містом. Серед них варто звернути увагу на концепцію «розумного міста» або smart city, яка набула досить широке розповсюдження. Але незважаючи на її популярність, існує значна невизначеність з термінологією. Так М. Deakin та Н. Al Waer [4] виділяють такі ознаки технології, яку можна віднести то smart city руху:

це має бути прикладна електронна або цифрова технологія, яка працює на міську громаду або місто; розробка може використовувати інформаційно-цифрові технології для трансформації житлових та робочих умов у регіоні; технологія може бути інтегрованою для покращення роботи місцевої влади; громада та міські спеціалісти можуть використовувати ці технології за територіальною ознакою для здобуття нових знань та початку інноваційного руху.

А. Грінфілд вважає, що протягом останнього часу завдяки масовому доступу до інтернету, мініатюризації електроніки та розвитку нанотехнологій поняття «розумне місто» переважно утвердилося в значенні уявлення про місто як про ефективного робота [3].

В лабораторії European Smart Cities при Віденському технологічному університеті інший підхід до поняття «розумне місто». На їх думку, «розумне місто» – це місто, яке ефективно використовує всю доступну інформацію для кращого розуміння й контролю своїх функцій та оптимального використання наявних ресурсів, у тому числі мешканців [5].

Взагалі, часто в Smart City передбачається можливість демократичної взаємодії адміністрації, мешканців та бізнесу. Smart city також розуміють як місто, в якому використовуються сучасні технології для покращення якості життя у ньому, при чому ці технології інтегруються у відповідні структури, щоб підвищити якість надання послуг, зменшити вартість та споживання ресурсів та поліпшити комунікації і порозуміння з мешканцями. Незважаючи на різні піл холи ло визначення розумного міста, спільним є те, що при всіх підходах вважається, що розумне місто керується даними, що дозволяє муніципальним службам підвищити якість життя мешканців.

Якщо говорити про технологічну інфраструктуру розумного міста, то можна виділити такі основні елементи: IoT (інтернет речей) для збору необхідної інформації від об'єктів та забезпечення зворотного зв'язку; розвинена інфраструктура передачі даних, що зв'яже інформаційні системи з об'єктами міської інфраструктури; системи аналізу даних, які спроможні обробляти великі об'єми даних; система агрегації та уніфікації даних.

Експерти розглядають такі етапи створення розумного міста: побудову базової інформаційної інфраструктури; створення мережі пристроїв (датчиків, камер відеоспостереження та ін.); створення єдиного центра управління та підключення до нього всіх служб міста; координація служб для реагування на позаштатні ситуації; впровадження низки окремих сервісів для мешканців.

Вважається найбільш доцільним впроваджувати проекти розумного міста в невеликих та середніх містах з населенням до 1 млн. або в містах, що тільки будуються. Лабораторія European Smart Cities розробила метод, що дозволяє виявити відповідність міста вимогам розумного міста. Було виділено шість основних характеристик розумного міста, 31 формуючий фактор і 74 індикатора, що дозволяють визначити дані фактори. До ключових характеристик розумного міста належать розумна економіка (smart economy), розумна мобільність (smart mobility), розумний підхід до навколишнього середовища (smart environment), розумні люди (smart people), розумний спосіб життя (smart living), розумний уряд (smart governance).

Конкретна реалізація розумного міста для того чи іншого міста залежить від багатьох факторів: потреб, завдань, стратегії розвитку і пріоритетів, поставлених ініціаторами проекту. В світі проекти розумного міста втілюються у життя вже друге десятиріччя, серед визнаних лідерів в цій сфері Барселона, Лондон, Амстердам, Сінгапур. В Україні такі проекти почали реалізовуватися відносно нещодавно. Найбільш амбітним, мабуть, є проект Kyiv Smart City [1]. В рамках проекту планується впровадити технології розумного міста в таких сферах як

медицина, управління містом, енергетична сфера, транспорт, екологія та взаємодія з городянами. Варто також звернути увагу на досвід реалізації окремих сервісів розумного міста у Дніпрі (розумні зупинки, єдиний електронний білет та ін.), Львові (центр управління транспортом) та Вінниці (хмарна система управління ЖКГ).

Розумні міста сьогодні це не данина моді, а вимога часу. В Україні втілення цих проектів стримується перш за все через відсутність базової інформаційної інфраструктури.

Список використаних джерел.

1. Концепція КИІВ SMART CITY 2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kyivsmartcity.com/concept/>
2. Умные города: модели, инструменты, рэнкинги и стандарты. В.И. Дрожжинов, В.П. Куприяновский, Д.Е. Намиот, С.А. Синягов, А.А. Харитонов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/umnye-goroda-modeli-instrumenty-renkingi-i-standarty>
3. Adam Greenfield «Against the Smart City» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.academia.edu/6732875/Emerging_Markets_and_Digital_Economy_Building_Trust_in_the_Virtual_World_032_
- 4/ Deakin. From intelligent to smart cities // Smart Cities: Governing, Modelling and Analysing the Transition. – Taylor and Francis. – P. 15. – ISBN 978-1135124144.
5. European Smart Cities (europeansmartcities 4.0 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.smart8cities.eu/?cid=2&ver=4>

МАРТИНЕНКО НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА

аспірант кафедри соціальної та гуманітарної політики ХРІДУ НАДУ при Президентіві України

ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР ЗАСТРАХОВАНИХ ОСІБ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ, ЯК СКЛАДОВА МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Для функціонування механізму державного управління застосовуються різні управлінські технології – планування, прийняття рішень, контроль та ін.

Як зазначають сучасні дослідники, технологія є системою жорстко скоординованих наступних елементів: цілі – процедури (правила) – технічні засоби – операції (дії) – мотиви (стимули)», дотримання якої передбачає отримання бажаного результату. Тому в якості управлінської технології варто розглядати лише ту організацію управлінської діяльності, яку вирізняє раціональність і ефективність [1].

Одним з головних напрямів удосконалення адміністративних технологій в пенсійній системі є спрощення адміністративних процедур та перехід на надання послуг в електронному вигляді. Саме тому два роки поспіль Пенсійний фонд України (далі за текстом – Фонд) проводить цілеспрямовану роботу із запровадження нових технологій та сучасних методів обслуговування громадян.

Одне із найважливіших досягнень Фонду – удосконалення реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування (далі за текстом – реєстр застрахованих осіб). Необхідність подальшої модернізації реєстру застрахованих осіб зумовлена створенням механізмів надання відповідно до частини четвертої статті 17 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [2] інформації органам праці та соціального захисту населення, наповнення реєстру застрахованих осіб даними від фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування та державних реєстрів (систем), у яких міститься інформація про реєстрацію смерті особи або виїзд за кордон.

На базі Реєстру застрахованих осіб створено нову централізовану систему призначення та виплати пенсій, за допомогою сучасних інформаційних технологій запроваджені електронна пенсійна справа та електронне пенсійне посвідчення.

У 2016 році всі органи Фонду долучилися до роботи з новим програмним забезпеченням, яке дає можливість створювати електронні пенсійні справи. В усіх регіонах України з 1 серпня 2016 року розпочато впровадження централізованої системи призначення та виплати пенсій.

Реєстр застрахованих осіб надає можливість створювати, вдосконалювати і розширювати сервісне обслуговування для застрахованих осіб і роботодавців.

Для кожної застрахованої особи створено електронну персональну облікову картку застрахованої особи на базі централізованих інформаційних технологій. Розроблено низку алгоритмів наповнення електронної персональної облікової картки даними про страховий стаж; заробітну плату; суму сплаченого єдиного внеску; кількість відпрацьованих застрахованою особою календарних днів (годин) за відповідний місяць; особливі умови праці, що дають право на пільги в пенсійному забезпеченні та з загальнообов'язкового державного соціального страхування; види страхових виплат; суму, період і сплату страхових внесків та єдиного внеску; страхові випадки та виплати за окремими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування; реєстрацію смерті особи; переміщення (перетин кордону) особами в напрямку «виїзд» та «в'їзд». На підставі повідомлень роботодавців та Державної фіскальної служби України забезпечується облік фактів початку, зміни та припинення трудових відносин, що є основою для впровадження посвідчень застрахованої особи у вигляді електронної смарт-картки, що дасть змогу відмовитись від паперового формату трудової книжки [3, с.12].

Запровадження новітніх інформаційних технологій і технічного переоснащення територіальних органів Фонду призведе до оптимізації адміністративних видатків, які будуть рефінансовані на модернізацію системи. Це стосується докорінної зміни підходів і технологій обслуговування громадян, а також впровадження сучасних інформаційних технологій у всі функціональні процеси, що відбуваються у системі Фонду.

Удосконалені форми дистанційного обслуговування дадуть можливість розширити систему надання послуг, спростити технологію дистанційного доступу громадян до матеріалів своєї пенсійної справи та інформації, якою володіє Фонд у цілому, забезпечуючи при цьому захист персональних даних, адже головне завдання пенсійної реформи на сучасному етапі – покращити якість обслуговування громадян за рахунок впровадження сучасних управлінських та інформаційних технологій.

Список використаних джерел.

1. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления: Курс лекций [Текст] / Г. В. Атаманчук. М. : Издательство ОМЕГА-Л, 2005. 584 с.
2. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 року № 2464-VI. – [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.
3. Малецький О.М. Про стан розвитку реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування.//Вісник Пенсійного фонду України. Липень 2017. – с.12-14.

МОКРЯК ВИОРИКА

Академия Государственного Управления, Молдова

МОКРЯК ОКТАВЯН

Академия Государственного Управления, Молдова

ОБЯЗАННОСТИ ПУБЛИЧНЫХ СУБЪЕКТОВ И ТРЕТЬИХ ЛИЦ В ЦЕЛЯХ РЕАЛИЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ ПРОСТРАНСТВЕННЫХ ДАННЫХ В РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

Авторы проводят обширные исследования в работе государственных и других субъектов в области управления геопространственными данными. По сути, опрос ориентирован на вклад правительства, координирующих структур, государственных субъектов, третьих лиц в Республике Молдова.

В этой статье мы попытаемся выяснить, в какой степени государственные органы и третьи лица Республики Молдова осуществляют государственную инфраструктуру пространственных данных в Республике Молдова.

Важным достижением для Европы в последние годы является вступление в силу Директивы INSPIRE в 2007 году, которая установила создание инфраструктуры для пространственной информации в Европе, для поддержки экологической политики и деятельности Сообщества, которые могут оказать влияние на окружающую среду.

Директива 2007/2 / ЕС Европейского парламента и Совета от 14 марта 2007 года о создании инфраструктуры для пространственной информации в Европейском сообществе (INSPIRE) была опубликована в Официальном журнале 25 апреля 2007 года, вступила в силу 15 мая 2007 года.

Для обеспечения совместимости и использования инфраструктур пространственных данных государств-членов в контексте Сообщества и трансграничных отношений, директива INSPIRE требует принятия общих правил реализации в ряде конкретных областей (метаданные, технические характеристики данных, сетевые службы, мониторинг, совместное использование и отчетность данных и услуг). Эти правила принимаются в качестве решений или положений комиссии и являются полностью обязательными.

В целях реализации национальной инфраструктуры пространственных данных Правительство обеспечивает: продвижение государственной политики в области национальной инфраструктуры пространственных данных; разработку и реализацию национальных программ, концепций и стратегий, касающихся национальной инфраструктуры пространственных данных; разработку и исполнение законодательных и нормативных актов в области национальной инфраструктуры пространственных данных; организацию государственного контроля и надзора за соблюдением норм, касающихся национальной инфраструктуры пространственных данных; создание и функционирование геопортала национальной инфраструктуры пространственных данных; определение компетенций публичных субъектов в области национальной инфраструктуры пространственных данных.

Агентство земельных отношений и кадастра которое, является центральным административным органом, который внедряет политику в области национальной инфраструктуры пространственных данных и исполняет роль координатора в выполнении поставленных настоящим законом задач, имеет следующие обязанности: разрабатывает проекты законодательных и нормативных актов в области национальной инфраструктуры пространственных данных; разрабатывает и предлагает Правительству на утверждение План деятельности по внедрению национальной инфраструктуры пространственных данных; внедряет и мониторирует государственную политику в области национальной инфраструктуры пространственных данных; координирует участие

поставщиков и пользователей сервисов в идентификации наборов соответствующих данных, потребностей пользователей, обмене информацией о существующих практиках и предоставлении информации о введении в действие настоящего закона; обеспечивает деятельность Совета по национальной инфраструктуре пространственных данных; создает и администрирует геопортал национальной инфраструктуры пространственных данных; обеспечивает совместимость геопортала национальной инфраструктуры пространственных данных с геопорталом Европейского сообщества; обеспечивает доступ сервисам через геопортал национальной инфраструктуры пространственных данных; обеспечивает развитие и актуализацию национальной инфраструктуры пространственных данных в соответствии с отраслевыми компетенциями; мониторирует внедрение и использование национальной инфраструктуры пространственных данных; обеспечивает подготовку и представление ежегодных отчетов Правительству; создает группы специалистов для выполнения Плана деятельности по внедрению национальной инфраструктуры пространственных данных.

Публичные субъекты обеспечивают актуализацию наборов пространственных данных и их интегрирование в национальную инфраструктуру пространственных данных. В целях реализации национальной инфраструктуры пространственных данных публичные субъекты выполняют следующие обязанности: участвуют в разработке и реализации государственной политики в области национальной инфраструктуры пространственных данных в пределах своей компетенции и в соответствии с законом; информируют координирующий орган о невыполнении ответственными субъектами предусмотренных настоящим законом обязанностей, а также о последствиях такового; сотрудничают и взаимодействуют по вопросам, связанным с национальной инфраструктурой пространственных данных; обеспечивают доступ публичных субъектов или третьих лиц к наборам и сервисам пространственных данных.

В целях реализации национальной инфраструктуры пространственных данных третьи лица выполняют следующие обязанности: в пределах своей компетенции вносят свой вклад в виде метаданных и наборов пространственных данных в соответствии с настоящим законом; сотрудничают и взаимодействуют по вопросам, связанным с национальной инфраструктурой пространственных данных; участвуют в разработке и реализации государственной политики в области национальной инфраструктуры пространственных данных.

Деятельность по распределению пространственных данных в цифровом формате, по поддержанию и развитию сервисов финансируется из бюджетов публичных субъектов, ответственных за наборы пространственных данных, а также из других законных финансовых источников. Публичные субъекты, ответственные за наборы пространственных данных, должны ежегодно предусматривать финансовые средства для выполнения предусмотренных настоящим законом обязанностей. Государственные организации, отвечающие за пространственные данные, будут ежегодно предоставлять финансовые средства, необходимые для осуществления своих обязанностей.

В целях централизованного учета, хранения и использования топографо-геодезических и картографических документов создан Национальный фонд геопро пространственных данных, где хранятся топографо-геодезические и картографические материалы на всю территорию страны, представляющие технический, научный, экономический, исторический, социальный и культурный интерес.

Топографо-геодезические и картографические материалы и данные выдаются для пользования органам публичного управления и частному сектору по требованию согласно Положению Фонда.

Совет по национальной инфраструктуре пространственных данных является коллегиальным органом, не имеющим статуса юридического лица, созданным при координирующем органе, имеет консультативную функцию в реализации политики развития национальной инфраструктуры пространственных данных, состоит из представителей, делегированных публичными субъектами, представительными структурами местных органов публичной власти и гражданским обществом.

Положение об организации и функционировании Совета по национальной инфраструктуре пространственных данных и состав Совета утверждаются Правительством. Совет Национального фонда геопро пространственных данных является коллегиальным органом, созданным Агентством земельных отношения и кадастра.

Обязанности Совет по национальной инфраструктуре пространственных данных выполняет следующие: консультирует координирующий орган и представляет ему свои предложения при разработке Плана деятельности по внедрению национальной инфраструктуры пространственных данных; один раз в полугодие или по мере необходимости информирует координирующий орган о ходе реализации; консультирует координирующий орган, публичные субъекты и третьих лиц по определению содержания наборов пространственных данных, а также состава и содержания новых наборов пространственных данных; консультирует по вопросам правил и условий получения доступа и использования наборов пространственных данных; консультирует и представляет свои предложения при разработке соглашений о сотрудничестве с публичными субъектами и третьими лицами; предлагает темы для изучения группам специалистов, созданным координирующим органом; рекомендует стандарты по определению содержания, структуры, формы пространственных данных, необходимые для получения общего и интероперабельного формата данных.

Библиография.

1. Директива 2007/2 / ЕС Европейского парламента и Совета от 14 марта 2007 года о создании инфраструктуры для пространственной информации в Европейском сообществе (INSPIRE)
2. Закон Nr.254 от 17.11.2016 о национальной инфраструктуре пространственных данных Республика Молдова. Опубликован : 16.12.2016 в Monitorul Oficial Nr. 441-451 статья № : 887 Дата вступления в силу : 16.03.2017
3. Постановление Nr. 459 от 22.06.2017 о утверждении Положения об организации и функционировании Совета по национальной инфраструктуре пространственных данных а также его состава. Опубликован : 30.06.2017 в Monitorul Oficial Nr. 216-228 статья № : 550

4. Кастровец Т. и др. Начиная с SIG. Университетский курс. Кишинев: Artpoligraf, 2013, 92 p.
5. Концепция Национальной географической информационной системы, утвержденная Постановлением Правительства Республики Молдова №. 1298 от 28 октября 2003 года.
6. Константинов Т., Сыродоев Г.Г. Географические информационные системы – инструмент географических исследований. В журнале: Akademos, nr.1-2 din 2008, p. 80-82.
7. План деятельности Агентства земельных отношений и кадастра на 2016 год. Утвержден 15 декабря 2015 года. http://www.arfc.gov.md/acte_normative/planuri
8. Штефаница А. Практика разработки политики для предоставления информационных услуг в европейском административном пространстве. В журнале: Государственное управление, №. 4, din 2012, p. 117-121
9. <http://www.arfc.gov.md/> – Агентство земельных отношений и кадастра
10. www.cadastru.md – Государственное предприятие «Cadastru»
11. www.date.gov.md – Правительственный открытый портал данных
12. www.geoport.md – Национальный фонд геопространственных данных

РОЗМАРЦІНА НАТАЛІЯ АНАТОЛІЇВНА

*аспірант кафедри економічної та фінансової політики ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
адміністратор відділу дозвільних документів у сфері господарської діяльності управління
дозвільних документів та місцевих адміністративних послуг
Департаменту надання адміністративних послуг Одеської міської ради*

АНАЛІЗ ДОСВІДУ КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС ЩОДО НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Сучасні інформаційні технології відіграють все більш важливу роль у системі публічного управління розвинених країн. Якщо до кінця 80-х рр. минулого століття уряди цих країн використовували технології для задоволення внутрішніх потреб та управлінських цілей, то стрімке поширення Інтернету та глобальної мережі стало базисом для зміни пріоритетів з внутрішніх управлінських потреб на зовнішні зв'язки з громадськістю [1, с. 9].

Адміністративні послуги в умовах сучасного етапу демократизації українського суспільства розглядаються в якості важливого інструменту набуття публічним управлінням якісно нового змісту. Такий зміст виявляє себе не тільки в наявності очевидних змін в управлінських відносинах, але і також у реалізації на практиці ідеї сервісної держави.

Вважається, що адміністративні послуги доцільно розглядати в якості важливого показника рівня досконалості існуючої моделі взаємовідносин органів виконавчої влади з громадянами. Зазначається, що «саме поняття «послуга», як служіння з добрими намірами, вказує на обов'язок держави вирішувати проблеми і потреби своїх громадян у прозорий, необтяжливий та зручний для них спосіб» [2, с. 5].

У країнах Європейської співдружності існує список базових публічних послуг в он-лайнному режимі.

Прогрес в он-лайнній реалізації 20 базових державних послуг (12 – для громадян та вісім – для бізнесу), реалізація яких відслідковується на рівні Європейського співтовариства як одного з індикаторів прогресу окремих країн у сфері створення електронного уряду, вимірюється чотирма фазами:

- публікація інформації;
- одностороння взаємодія;
- двосторонній інформаційний обмін;
- повна реалізація трансакцій в електронній формі, включаючи надання та оплату послуг [1, с. 64].

У 2004 р. у Берліні була представлена платформа, яка дає змогу наблизити публічні послуги безпосередньо до громадян. Система зводить численні послуги органів міського управління на стандартну платформу, яка дає змогу отримувати ці послуги в міських офісах через он-лайнні термінали або в динамічному русі, завдяки службовцям з мобільними терміналами. Мобільні термінали, підключені до центральної платформи, можуть отримувати і показувати інформацію, роздруковувати і читати документи, перевіряти картки з цифровими підписами громадян, обробляти платежі, які сплачуються через банківські картки та інші платіжні засоби.

Позиція європейських країн полягає в тому, що надання послуг через електронні засоби зв'язку має доповнювати, а не замінити собою інші канали комунікації. Традиційні шляхи отримання послуг (по телефону, поштою чи шляхом особистого звернення) існуюватимуть і надалі, постійно вдосконалюючись з тим, щоб усі громадяни мали кращий доступ до інформації та послуг від своїх урядів. Громадяни можуть самі обирати будь-який канал комунікації з власним урядом та загальноєвропейськими структурами [1, с. 65].

Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій стало головним чинником перетворень, для реалізації яких ЄС розробив програму розвитку електронного уряду, що являє собою багаторічний проект із забезпечення громадянам можливості спілкуватися і взаємодіяти з органами державного управління, отримувати інформацію та доступ до програм і послуг та вести бізнесові справи з урядами через електронні канали зв'язку.

Завдання вдосконалення системи надання послуг є для країн-членів Європейського Союзу політично важливим, оскільки саме через надання послуг здійснюється постійний, щоденний зв'язок між владою і громадянами. ЄС визначив чотири складові успішного державного управління, а саме: зосередженість на громадянах, дотримання чітко визначених цінностей державної служби, управління заради досягнення результатів та забезпечення відповідального витрачання коштів. Зосередженість на громадянах згідно зі стратегією публічного управління передбачає таке вдосконалення системи надання урядових послуг, яке може вимірюватися кількісними

показниками, а також пов'язує це вдосконалення з цілою системою управління ефективністю роботи урядових структур, яка вимірює результати діяльності окремих вищих посадовців.

Таким чином, в Україні необхідно створити віртуальні офіси надання адміністративних послуг, які нададуть громадянам можливість отримати інтерактивні послуги та передбачена система online – консультацій, приватний кабінет відвідувача і т. д. Враховуючи міжнародний досвід ідеальним варіантом є створення загальнодержавного веб-порталу щодо адміністративних послуг та його зв'язок з усіма універсалами послуг як в межах держави, так і в області.

Список використаних джерел.

1. Електронні послуги: навч. посіб. / І. В. Клименко; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Н. В. Грицяк. – К.: НАДУ при Президентіві України, 2014. – 100 с.
2. Адміністративні послуги ДМС та МВС: Аналіз правових засад надання та результати соціологічного дослідження. Науково-практичне видання/Під заг. ред. Белоусова Ю.Л., Батчаєва В.К. – К., 2013. – 92 с.

СКАКУНОВ ОЛЕГ ВОЛОДИМИРОВИЧ

*перший заступник начальника територіального вузла –
начальник штабу 8 територіального вузла урядового зв'язку Держспецзв'язку*

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО – ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Стрімкий розвиток інформаційних технологій та ситуація в якій опинилася Україна в останні роки (після Революції Гідності) вимагає від органів державної влади приділяти значну увагу поняттю «інформаційна безпека» у сфері державного управління. Актуальністю даної теми є те, що інформаційна безпека є важливою змістовною складовою національної безпеки.

Інформаційна безпека – стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому запобігається нанесення шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації[1]. Відповідно цього визначення поняття інформаційна безпека може бути розширене на дві площини: захист інформації, як власності держави та захист від впливу ворожої інформації (пропаганди).

З перших років незалежності державна інформаційна політика була направлена на забезпечення інформаційної безпеки України. Так у ст. 17 Конституції наголошується, що забезпечення інформаційної безпеки – «одна з найважливіших функцій держави, справа всього українського народу» [2].

З 2 жовтня 1992 р. набув чинності Закон України «Про інформацію». Дія цього Закону поширюється на інформаційні відносини, які виникають у всіх сферах життя і діяльності суспільства та держави при одержанні, використанні, поширенні та зберіганні інформації. Закон України «Про інформацію» – базовий правовий акт у системі регулювання інформаційних відносин в Україні[3].

За 26 років незалежності в Україні розроблено та введено в дію велика кількість нормативно-правових актів, що регламентують діяльність держави, суспільства та громадянина в сфері інформаційної безпеки та захисту інформації. Основними з них є:

- Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII «Про державну таємницю» від 21.01.1994 № 3855-XII;
- Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»;
- Закон України від 10.01.2002 № 2919-III «Про Національну систему конфіденційного зв'язку»;
- Закон України від 18.11.2003 № 1280-IV «Про телекомунікації»;
- Указ Президента України від 04.05.2008, підстава 333/2008 «Про Положення про технічний захист інформації в Україні»

Аналіз нормативно – правових актів у сфері забезпечення інформаційної безпеки України дозволяє дійти висновку про необхідність удосконалення інформаційного законодавства. Особливим недоліком нормативно – правового регулювання інформаційної безпеки України є розпорошення його у численних нормативно – правових актах різної юридичної сили.

Не менше значущою є діяльність держави щодо захисту інформаційної сфери від впливу ворожої пропаганди. Вже четвертий рік Україна знаходиться в стані неоголошеної війни з РФ. Гібридна війна, яку розв'язано проти України, ведеться одразу на декількох рівнях та напрямках, одним з яких є, безумовно, інформаційний [4]. На даний час інструменти інформаційної гібридної війни Росії, крім традиційного телебачення, радіо і підвладних путінському режиму ЗМІ, включають в себе тексти, відео, аудіо, зображення, котрі поширюються через Інтернет, соціальні медіа, блоги і сайти та супутникове телебачення.

Перші спроби введення нових правил у роботі українських медіа на державному рівні почалися одразу після початку війни на Донбасі. У червні 2014 р. у Нацгвардії було сформовано управління інформаційної безпеки, а у грудні було створено Міністерство інформаційної політики. У 2014–2016 рр. Національна рада з питань телебачення і радіомовлення заборонила мовлення на території України понад 70 російських каналів, а

Держагентство з питань кіно відмовило в реєстрації і скасувало прокатні посвідчення на трансляцію понад 500 російських фільмів і серіалів.

У 2017 році Громадське об'єднання «Детектор медіа» презентувала Індекс інформаційного впливу Кремля. Це інструмент, розроблений групою аналітичних центрів Східної та Центральної Європи для вимірювання можливостей уряду Російської Федерації впливати на інформаційний простір інших країн для реалізації своїх цілей.

Звіт містить результати вимірювання Індексу інформаційного впливу Кремля в 2017 році в чотирьох країнах: Україні, Грузії, Угорщині та Чехії.

Як засвідчило дослідження, найбільші можливості впливу Кремля в Угорщині (значення Індексу – 61), найменші – в Чехії (48). Згідно з Індексом, лідером у протидії кремлівській пропаганді є Україна.

На думку експертів всіх країн існує дві основні проблеми, які є спільними: уряди цих країн мають недостатню спроможність здійснювати стратегічні комунікації, а також низький рівень медіаграмотності громадян [5].

З метою пошуку механізмів протидії новому виклику 25 лютого 2017 року Указом Президентом України було затверджено «Доктрину інформаційної безпеки України». Цим документом було визначено:

- національні інтереси України в інформаційній сфері;
- актуальні загрози національним інтересам та національній безпеці України в інформаційній сфері;
- пріоритети державної політики в інформаційній сфері;
- механізм реалізації Доктрини.

Доктрина інформаційної безпеки України не є законом прямої дії. Цей документ лише окреслює стратегічні питання, а для того, щоб вони були реалізовані на практиці, центральні органи виконавчої влади, «структури сектору безпеки та оборони» мають деталізувати й конкретизувати вимоги Доктрини в нормативних актах [6].

Комітет з питань свободи слова та інформаційної політики на 7-й пленарній сесії парламенту планує провести парламентські слухання на тему «Про стан інформаційної безпеки в Україні». Також Комітет планує розглянути 45 проектів законодавчих актів, де комітет є головним. Серед них і законопроект № 6681 про внесення змін до статті 18 Закону України «Про Суспільне телебачення та радіомовлення України» (щодо висвітлення діяльності органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб в засобах масової інформації України); № 6560 про внесення змін до Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» щодо удосконалення механізму реформування друкованих засобів масової інформації; № 6565 про внесення змін до деяких законів України щодо територій з особливим режимом мовлення та інші.

Ми бачимо, що державна влада України на всіх рівнях прагне змінити стан справ у сфері інформаційної безпеки. Це питання самозбереження влади, тому воно буде пріоритетним та актуальним ще довгий час.

Список використаних джерел.

1. Закон України Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки від 09.01.2007 № 537-V Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16>
2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР, Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
3. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII, Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
4. Національний інститут стратегічних досліджень, аналітична доповідь, Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2016_nauk_anal_rozrob/inform_vukluku.pdf
5. М. Дачковська, Інформаційному впливу Кремля найефективніше протидіє громадянське суспільство – дослідження ГО «Детектор медіа», Електронний ресурс. Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprovita/research/informatsiynomu_vplivu_kremlya_nayefektivnishe_protidie_gromadyanske_suspilstvo_doslidzhennya_go_detektor_media/?media=print
6. Н. Іщенко, В окопах «інформаційного фронту», Електронний ресурс. Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/media/v-okopah-informatsiynogo-frontu>

ПРОЕКТНО-ОРІЄТОВАНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

БЕЗВЕРХНЮК ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

*завідувач кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д. держ. упр., професор*

БАБОВА ІРИНА КОСТЯНТИНІВНА

*професор кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д. мед. н., с. н. с.*

КОМУНІКАТИВНА СКЛАДОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Стратегією розвитку туризму та курортів на період до 2026 р., що прийнята Постановою КМУ від 16.03.2017 р. № 168-р [2], передбачається створення сучасної туристичної інформаційної інфраструктури, а також забезпечення поширення інформації про туристичні ресурси України у світовому інформаційному просторі. Одним із важливих шляхів вирішення системних проблем у сфері туризму та курортів є запровадження інформаційно-маркетингових заходів з формування туристичного іміджу України. Прямо чи опосередковано туризм впливає не тільки на економіку, але і на соціальну політику, культуру, традиції, спосіб життя, здоров'я нації тощо. Таким чином він виступає ще й потужним інструментом взаємодії людей, який, в результаті, впливає й на світогляд, цінності та моральні якості людей. Отже, завдяки своїй інтегративній специфіці, туризм є безпосередньо комунікативним явищем, суть якого полягає в інтеграції представника однієї культури, національності, етносу, території в іншу з метою пізнання нових реалій, про які існує доступна інформація. Адже завдяки рецепції та рефлексії туриста відбувається формування образу чогось іншого залежно від того, які реалії були сприйняті ним (момент вибіркового сприйняття).

Незалежно від того, яка сфера формально задіяна в процесі туристичного спілкування – політична, бізнесова, навчальна, побутова, – культурні цінності, як основа характеру й виховання сучасної людини, виступають головним механізмом обміну ідей, знань, важливим чинником їх засвоєння і впровадження у повсякденну практику. Безпосередньо комунікативний процес, процес спілкування, – виступає головним каталізатором їх смислової, ціннісної апробації.

Беззаперечно, що мовою міжнародного спілкування у сучасному світі є англійська мова. Знання та вільне володіння англійською мовою є важливим важелем економічного розвитку держави практично в усіх сферах, питанням стратегічного характеру з точки зору розвитку стратегічних комунікацій. Так, 2016 рік був проголошений Президентом України Роком англійської мови в Україні [5], зокрема, в Указі зазначено, що враховуючи роль англійської мови, як мови міжнародного спілкування, з метою сприяння її вивченню для розширення доступу громадян до світових економічних, соціальних, освітніх і культурних можливостей, які відкриває знання та використання англійської мови, забезпечення інтеграції України до європейського політичного, економічного і науково-освітнього простору, на підтримку програми Go Global, яка визначає вивчення англійської мови одним із пріоритетів стратегії розвитку.

Наявність мовного бар'єру є основною та суттєвою причиною незадоволеності іноземних туристів відвідуванням туристичних дестинацій. Так, за даними аналізу стану розвитку туристичного ринку Казахстану японськими журналістами поряд з іншими проблемами вказано на недостатнє володіння англійською мовою місцевим населенням [1].

Компанією Education First (EF) щорічно вже протягом десяти років проводиться оцінювання рівня володіння англійською мовою серед дорослого населення. В щорічному звіті «Індекс EF EPI. Уровень владения английским языком среди взрослого населения стран мира» за 2016 р. викладені дані онлайн-тестування більш ніж 950 000 дорослих з 72 країн світу. Рейтинг оцінки знань англійської мови формують загалом серед усіх країн, які беруть участь у тестуванні, а також в чотирьох регіонах: Європа, Азія, Латинська Америка та країни MENA (Ближній Схід та Північна Африка). За рівнем володіння англійською лідирують країни Європи, а першу п'ятірку складають північноєвропейські країни, а в десятку потрапили Малайзія, Філіппіни та Сінгапур. Топ 20 світового рейтингу володіння англійською мовою за Індексом EF EPI (перша сімка – дуже високий рівень, до 20-го номеру включно – високий). Нажаль Україна за даними Індeksu EF EPI (2016) посідає 41 місце в рейтингу 72 країн світу; 24 місце серед 26 країн Європи та має низький індекс EF EPI:50,62. Спостерігаються такі тенденції EF EPI для України: у 2013 р. Індекс EF EPI був на середньому рівні, наша країна посідала 27 місце серед 60 країн світу; у 2014 р. – EF EPI низький, 44 місце з 63 країн; у 2015 р. – EF EPI середній, 34 місце з 70 країн [7].

Безперечним є потреба в англомовних кадрах для сталого розвитку туристичної галузі, як тих, хто напяму задіяний в наданні туристичних послуг (гіди, туроператори, співробітники готельно-ресторанного сектору, курортів, медичних та реабілітаційних центрів тощо), так й у суміжних сферах. Неоціненною є роль місцевого населення та можливість спілкування з іноземними туристами.

Таким чином, пріоритетним є розуміння ролі англійської мови як, так званої, *lingua franca* – універсальної мови спілкування [3], зокрема для розвитку туристичних дестинацій в Україні, а професійні іншомовні компетентності набувають найважливіших якостей для спеціаліста сфери туризму, що потребує вдосконалення сучасної системи освіти. У багатьох країнах, де туристична галузь є однією з пріоритетів для розвитку, викладання в вищих навчальних закладах здійснюється англійською мовою [4].

Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року визначає інтегрований підхід до формування і реалізації державної політики у сфері туризму та курортів, який передбачає поєднання багатьох складових, в реалізації яких вільне володіння спеціалістами туристичної галузі англійською мовою є визначальним, відсутність же цих базових для туристичного бізнесу навичок може стати причиною неефективної реалізації Стратегії. Згідно з Дорожньою картою реалізації Стратегії спеціалісти зі знанням англійської мови мають бути на всіх пріоритетних напрямках її виконання. Так задля реалізації пункту Дорожньої карти щодо гармонізації національних стандартів у сфері туризму та курортів з міжнародними стандартами у 2016 р. вже прийнято Національні стандарти сфери туризму, зокрема *вимоги до професійної підготовки кадрів*: ДСТУ EN 15565:2016 (EN 15565:2008, IDT) «*Туристичні послуги. Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів*», який встановлює вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів; та ДСТУ ISO 14785:2016 (ISO 14785:2014, IDT) «*Офіси туристичні інформаційні. Туристична інформація щодо послуг з приймання туристів. Вимоги*», який встановлює мінімальні вимоги до якості послуг, що надаються туристичними інформаційними офісами будь-якого типу і розміру, державних чи приватних [6]. Очевидно, що вільне володіння англійською мовою є запорукою та основою високої якості надання туристичних послуг.

Список використаних джерел.

1. За что туристы не любят Казахстан? ; 19.11.2013 : [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://kapital.kz/gosudarstvo/23569/za-cto-turisty-ne-lyubyat-kazahstan.html>
2. Розпорядження КМУ від 16.03.2017 р. № 168-р «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» : [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80>
3. Роль английского языка как lingua franca в эффективной межкультурной коммуникации в сфере туризма в процессе глобализации / Палмян Д.Х., Давыденко Л.Г. – «Молодежный научный форум: Гуманитарные науки»: материалы II студенческой международной заочной научно-практической конференции. – М. : Изд. «Международный Центр Науки и Образования», 2013. – С. 42–56.
4. Сақун Л.В. Теория и практика подготовки специалистов сферы туризма в развитых странах мира. – К. : МАУП, 2004. – 399 с.
5. Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
6. Global travel and tourism industry – Statistics & Facts : [Електронний ресурс]. – режим доступу : <https://www.statista.com/topics/962/global-tourism>.
7. Language. Educstion. Travel. Cultural exchange : [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.ef.com>

БИКОВ ІГОР ГЕННАДІЙОВИЧ

*аспірант кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПЕРЕДУМОВИ РЕОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МЕДИЧНОГО ТА ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

За прогнозами Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) до 2022 року туризм та охорона здоров'я мають стати провідними галузями світового господарства, а медичний туризм перетворився в окремий вид туристичної індустрії, який має стійку тенденцію зростання [5]. Стрімкий зріст в сфері медичного туризму значною мірою обумовлений доступністю новітніх медичних технологій, зниженню затрат на переїзди (перевезення), можливістю не тільки лікування, але й комфортного відпочинку, а також реклами компаній, які бажають залучити пацієнтів [4].

За даними Української асоціації медичного туризму станом на 2015 р. структура ринку в'їзного медичного туризму в Україні за кількістю клієнтів (в %) складається з наступних напрямків: 25 % це спа і велнес (включаючи санаторно-курортну галузь та реабілітацію), по 18 % – офтальмологія та стоматологія, 17 % – репродуктивна медицина, 10 % – пластична хірургія та клітинні технології, 5 % – кардіохірургія, 7 % – інші медичні послуги [1]. В нашій країні іноземного клієнта приваблюють помірні ціни, лояльне законодавство (зокрема щодо репродуктивної медицини), відсутність листа очікування для іноземців, зручне географічне положення. За даними аналізу ринку станом на 2015 р. в сфері медичного туризму працювало біля 100 спеціалізованих клінік, обслуговуючи 45-50 тис. іноземців, (більшість з країн СНГ), середні витрати на лікування становили 2-2,5 тис. доларів США [3].

Сегмент ринку лікувально-оздоровчого туризму, який включає санаторно-курортні послуги (всесвітньо відомі українські курорти Моршин, Трускавець, Одеса, Миргород, Хмільник тощо) та реабілітацію, спа- та велнес-послуги також приваблює значну кількість іноземних туристів, а з огляду на значне переважання внутрішнього туризму (біля 80 % з загальної кількості туристів) є пріоритетним напрямком розвитку туристичної сфери поряд з іншими видами туризму згідно з Стратегією розвитку туризму та курортів на період до 2026 р. [2].

Завдяки вдалому географічному розташуванню України, наявності та розповсюдженості практично усіх відомих видів рекреаційних та природних лікувальних ресурсів (мінеральних вод, лікувальних грязей, клімату, морських ресурсів тощо) та традиційно наявністю високорозвинутого санаторно-курортного комплексу, одним із пріоритетних напрямків туризму, поряд з медичним, є лікувально-оздоровчий туризм.

З метою розвитку медичного туризму уряди деяких країн розробляють системи охорони здоров'я, в структуру яких входять лікувально-профілактичні заклади, туристичні агентства та страхові компанії, орієнтовані на медичний туризм, розробляються національні програми, спрямовані на популяризацію країни в сфері медичного туризму [4,6]. В країнах, для яких лікувально-оздоровчий та медичний туризм є пріоритетними, розвиток курортів, медичного та велнес-туризму підтримується трьома державними органами: міністерствами охорони здоров'я, туризму та економічного розвитку [6]. Наразі в Україні цими питаннями опікується Департамент туризму та курортів Міністерства економічного розвитку та торгівлі України.

На наш погляд, запорукою подальшого розвитку та раціонального використання багатого ресурсного потенціалу, який має сегмент медичного та лікувально-оздоровчого туризму України, необхідно створювати цілеспрямовану державну політику та національні програми щодо популяризації нашої країни на внутрішньому та закордонному ринках, налагоджувати тісний взаємозв'язок та міжвідомчу взаємодію між зацікавленими міністерствами з огляду на пріоритетність туризму в створюванні позитивного іміджу України.

Список використаних джерел.

1. Больнонаемные / С.Крапива, К. Павлов. – Бизнес. – № 49, 2015. – С. 31-33.
2. Розпорядження КМУ від 16.03.2017 р. № 168-р «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» : [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80>
3. Українська асоціація медичного туризму / Сайт УАМТ [Електронний ресурс].- Режим доступу: // <http://www.uamt.org.ua>
4. Alsharif MJ, Labonté R, Lu Z. Patients beyond borders: A study of medical tourists in four countries. Glob Soc Policy. 2010; 10 (3): 315–35. <http://dx.doi.org/10.1177/1468018110380003>
5. Evidence on global medical travel / K. Ruggeria, L. Zálísb, Ch.R. Meuricea, I. Hiltonc et al. / Bulletin of the World Health Organization. – Vol. 93, Number 11, 2015, p. 741-816.
6. Global SPA and Wellness Economy Monitor. / Copyright by Global Wellness Institute, 2014, 47 p.

БОРОВИК ІННА СТАНІСЛАВІВНА

*старший викладач кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНОГО УПРАВЛІННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ВЛАДИ ЯК МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ

В існуючих економічних умовах все більш важливим фактором успіху стає забезпечення гнучкості і модифікованості системи управління для максимально швидкого і ефективного реагування на істотні зміни зовнішнього середовища. Як ніколи раніше, затребуваним стає проектно-орієнтований підхід до державного управління, який би розглядав значну кількість ризиків, невизначеності та змін і забезпечував би врахування цих факторів при плануванні і реалізації інвестиційних проектів [1].

Для реалізації масштабних проектів державного значення потрібні прозорість управління, оперативність і обґрунтованість прийнятих рішень та якість планування. Технології проектного управління дозволяють ефективно досягати планових показників і поставлених цілей.

Система проектного управління впроваджується в органах державної влади з метою:

- підвищення ефективності діяльності органів влади по виконанню діючих повноважень, пов'язаних з реалізацією проектів;
- дотримання і скорочення термінів досягнення результатів проектів;
- підвищення ефективності використання ресурсів, необхідних для реалізації проектів;
- забезпечення обґрунтованості та прийняття своєчасних рішень органами влади для реалізації проектів;
- підвищення ефективності міжвідомчої і міжрівневої взаємодії, а також взаємодії з підрядними організаціями, залученими органами влади для реалізації заходів в рамках проекту, за рахунок використання єдиних підходів проектного управління.

Для ефективного проектного управління потрібно знати основи планування і реалізації проекту, а також виявлення проблем, які ускладнюють впровадження механізмів проектування, і можливих шляхів їх вирішення [1].

Проект – це комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямований на створення унікального продукту або послуги в умовах часових та ресурсних обмежень. Реалізація проекту і процесу – це складна система. Керованої підсистемою є сам проект, а керуючої підсистемою є управління проектом.

Управління проектом являє собою методологію, планування і координацію використання людських і матеріальних ресурсів протягом життєвого циклу проекту, спрямованого на ефективне досягнення цілей проекту шляхом застосування системи сучасних методів і технологій управління.

Проектне управління в державних органах включає в себе: систему моніторингу та контролю, команду виконавців і управлінців, інформаційні та комунікаційні технології. Основна технологія проектного управління полягає в чіткому визначенні цілей і структури робіт, розподіл відповідальності та ресурсів, плануванні роботи з урахуванням наявних ризиків, систематичному контролю ситуації і реагування на виникаючі відхилення для досягнення цілей проекту в рамках встановленого часу, бюджету та якості.

Проекти від свого початку до завершення проходять через певні періоди, так звані фази або етапи, причому їх тривалість і зміст можуть видозмінюватись залежно від проекту. Життя проекту починається з озвучування і формалізації ідеї або видачі технічного завдання, призначення керівника проекту і команди, визначення початкових ресурсів, складання плану. Все це уточнюється і схвалюється керівництвом. Потім починається робота по створенню проекту для досягнення результату. Паралельно здійснюється контроль, корекція плану, робота зі змінами. Це триває до завершення досягнення результату. Після підписання акту проводяться заключні роботи до формального закриття проекту. Така проста послідовність досить характерна для будь-якого проектного циклу. На кожному етапі потрібні різні навички від керівника проекту [1].

Життєвий цикл проекту – це проміжок часу між моментом формалізації ідеї і моментом його закриття, тобто від стану «коли проекту ще немає» і до стану – «коли проекту вже немає» Типовий життєвий цикл проекту представлений на рисунку 1.

Рисунок 1 –Життєвий цикл проекту

Отже, проектний підхід в державних органах влади необхідний для ефективної координації при досягненні позитивних результатів. Кінцевий результат проекту має залежність від безлічі ланок. Проекти від свого початку до завершення проходять через певні періоди (фази) або етапи. Формалізація ідеї, постановка правильної мети, грамотне управління, визначення початкових ресурсів і є правильною стратегією реалізації будь-якого проекту.

Список використаних джерел.

1. Матвішшин Є.Г. Планування проектних дій : навч.посіб / Є.Г. Матвішшин. – К. : «Хай-Тек Прес», 2008. – 216 с.
2. Місцевий та регіональний розвиток. Участь громадян у місцевому розвитку. Практичний посібник для практичних людей / Анатолій Ткачук. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2012. – 144 с.
3. Тернер Дж.Р. Руководство по проектно-ориентированному управлению К.: Изд-во: Гребенников Бизнес Букс, 2007. – 552 с.

ВИШНЕВСЬКА ВІОЛЕТА МИХАЙЛІВНА

доцент кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент

ЗАСТОСУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ – ШЛЯХ ТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ

Досягнення державою стратегічних цілей потребує модернізації публічного управління і комунікативної роботи з цільовими аудиторіями. Підвищення ефективності у цьому напрямі можна добитися, надіславши сигнал з боку держави для пояснення стратегічної мети і залучення зацікавлених сторін. Формою такого сигналу можна вважати стратегічні комунікації, які мало досліджені українськими теоретиками і поки що не здобули належного поширення на практиці. [3, с.165]

Виклики, що постають перед Україною, вимагають організації процесу прийняття спільних узгоджених рішень у сфері національної безпеки на основі постійної оперативної взаємодії та чіткої координації зусиль, постійного пошуку й удосконалення шляхів її забезпечення. Нині Україна як ніколи раніше потребує формування нових сучасних механізмів зміцнення національної безпеки. В Аналітичній доповіді до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році» зазначено, що однією з причин недостатньої протидії інформаційній війні є відсутність цілісної комунікативної політики нашої держави. [1]

З метою системної протидії інформаційним викликам Україна продовжує розвивати комунікативну спроможність органів влади. Доктрина інформаційної безпеки [6], визначаючи розвиток системи стратегічних комунікацій пріоритетом, покладає на Міністерство інформаційної політики України завдання з розроблення стратегічного наративу і його імплементації. Практичне виконання завдань, визначених цією Доктриною, відображено в планах дій Уряду України, як річному, так і середньостроковому [2]. За ініціативи Міністерства інформаційної політики України планується створити Координаційну раду з питань стратегічної комунікації [1].

Продовжується реалізація Дорожньої карти Україна – НАТО зі стратегічних комунікацій: наразі відбувається оптимізація організаційної взаємодії державних суб'єктів. Запроваджуються короткотермінові та довгострокові курси зі стратегічних комунікацій для державних службовців та військовослужбовців. Триває робота з виокремлення спеціальності «Комунікація» у «Переліку галузей знань та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти».

Сутність стратегічних комунікацій полягає в тому, що сформульовані для різних цільових аудиторій меседжі не конфліктують (не протирічать) один з одним. Ефективними вважаються такі стратегічні комунікації, що не вичерпуються спрямуванням на одну конкретну цільову аудиторію, а беруть до уваги ймовірні наслідки сприйняття конкретного меседжу всіма іншими можливими цільовими аудиторіями

Основними складовими елементами системи стратегічних комунікацій виступають [5]:

I) інтеракціоністський блок: публічна дипломатія; залучення ключового лідера; зв'язки зі ЗМІ, з органами державної влади, з громадськістю, внутрішня комунікація;

II) інформаційно-психологічний блок: інформаційні, психологічні, спеціальні операції;

III) технічний блок: кібернетична безпека, протидія в електромагнітному просторі;

IV) військовий блок: блок військового та цивільно-військового співробітництва; документування подій, безпека операцій, заходи активного впливу

Виклики для стратегічних комунікацій очевидні. Громадяни повинні знати більше успішних прикладів реформ (і переконатися в їх ефективності). Від органів публічної влади повинні надходити наративи, в основі яких – характеристики нових корисних для громадян реалій як очікуваний результат певної реформи, демонстрація необхідності змін, спонукання до залучення у їх реалізацію. Загалом завдання щодо подолання викликів можна охарактеризувати так:

— розробка інструментарію, здатного сприяти руху реформ і викликати довіру до реформ громадського сектора (історії успіху);

— формування зацікавленості реформами нейтральної частини цільової аудиторії;

— розкриття позитивного внеску державної влади у здійсненні реформ.

— відкрите обговорення непланованих наслідків (невдач) реформ і ходу виправлень недоліків.

Інструментарій стратегічних комунікацій цілком забезпечує здійснення цих завдань [4, с.22].

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році». – К. : НІСД, 2017. – 928 с.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та Плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік» від 3 квітня 2017 р. № 275-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249935442>
3. Соловйов С. Г. Основні характеристики стратегічних комунікацій / С. Г. Соловйов // Вісник Нац. ун-ту цивільного захисту України. – 2016. – № 1 (4). – С. 165–170
4. Соловйов С. Г. Супровід реформ: виклики для стратегічних комунікацій // East European Scientific Journal, Вип. № 1(17), part 2. – 2017. – С. 19-22
5. Стратегічні комунікації : [словник] / Т. В. Попова, В. А. Ліпкан ; за заг. ред. доктора юридичних наук В. А. Ліпкана. – К. : ФОП Ліпкан О.С., 2016. – 416 с.
6. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» від 25 лютого 2017 р. № 47/2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>

КОВАЛЕВСЬКА АНАСТАСІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*провідний фахівець відділу комунікацій,
старший викладач кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.філол.н.*

ПОЛІТИЧНИЙ СЛОГАН ЯК ЕЛЕМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО ДИСКУРСУ: СУГЕСТИВНА СПЕЦИФІКА

Як зазначає М. Ожеван, «мова є невід'ємною від політики і владних рішень, і тільки в цьому контексті може стати адекватно зрозумілою» [3], тож використання лінгвістичних методик у галузі політики є вкрай необхідним не лише для аналізу політичних текстів, а й для оптимізації формування цих текстів з урахуванням відповідних новітніх наукових технологій.

Наряду з комерційними та соціальними слоганами виокремлюють також слогани політичні, які є квінтесенцією політичних кампаній, «словесним портретом політичного діяча» [3], «ствердженням, яке віддзеркалює чітку позицію кандидата» [6, с. 307]. Основною метою слогана є «продати» товар чи послугу, частиною рекламної кампанії якого він є, оскільки слоган – це «спресована до формули суть рекламної концепції, доведена до лінгвістичної досконалості запам'ятовувальна думка» [5, с. 225]. Політичний слоган також відповідає цьому визначенню, але має і свої, специфічні властивості, пов'язані в першу чергу зі специфікою політичної реклами у порівнянні із комерційною.

Політичний рекламний слоган має певні відмінності від комерційного за такими ознаками:

- *безперервність і частота дії.* Термін дії політичної реклами регулюється законодавчо, за допомоги «Закону України про вибори», і така реклама закінчується після вибору політичного лідера. Комерційна ж реклама діє постійно, з певною частотою, і також постійно існує ринок товарів і послуг для покупців.

- *конкретність.* Політична реклама оперує поняттями, які здебільшого не мають референтів у дійсності, вона закликає ««обирати» абстрактні неоречевлені сутності, такі як «демократичний вибір», «національна гордість», «соціальна справедливість» тощо» [4, с. 175]. Комерційна ж реклама скерована на конкретну, очевидну і досяжну ціль, наприклад, купівля товару певної марки чи візит до певного магазину.

- *диференційованість.* Політична реклама «популяризує лише одну ідею – зміну громадського устрою» [там само, с. 175], комерційна ж дуже різноманітна в цьому плані, оскільки покликана задовольняти різні потреби покупців і представляти широкий асортимент товарів, який є набагато ширшим за пропонований у політичній рекламі.

- *охоплення аудиторії.* Незважаючи на свою масовість, політична реклама «направлена на обмежений контингент – 25 – 30% виборців, які голосують» [там само, с. 176], а комерційна охоплює значно більшу частину населення, оскільки «практично кожний має вирішувати задачу вибору і покупки товарів та послуг» [там само], тобто «реальних покупців значно більше, ніж реальних виборців» [там само].

Зазначимо, що певна темпоральна обмеженість політичного рекламного слогана мотивує його більш концентрованою сугестивності (порівняно з комерційним), оскільки він має подіяти за значно менший відрізок часу, а отже, має містити більше потенційно сугестивних елементів для впливу на аудиторію. Також необхідно звернути увагу на те, що політичні рекламні слогани здебільшого створюються представниками ментальності тієї країни, де проходять вибори, для виборців – представників тієї ж ментальності, з чого можна зробити висновок про необхідність врахування особливостей певної лінгвоментальності при конструюванні слогану (комерційні ж слогани – особливо реклама крупних західних компаній – на сьогоднішні створюється без урахування цих характеристик, шляхом перекладу чи наслідування оригінальних рекламних кампаній).

Політичний слоган може бути частиною більш об'ємних текстів рекламної кампанії, але набагато частіше є «окремим, завершеним текст, який, почасти, може набути статусу прецедентності й увійти до числа жанрів політичної афористики» [7, с. 257]. Тим не менш, слоган має корелювати з кожною іншою частиною політичної рекламної кампанії, аби в загальному плані вона становила цілісний комплекс. Так, Т. Петерс підкреслює, що основною вимогою успішності політичного слогану є «його несуперечливість відносно ключових положень рекламної кампанії кандидата в цілому й узгодженість з текстами його інтерв'ю, промов та інших рекламних матеріалів» [8, с. 110].

Відома дослідниця комунікативних аспектів НЛП та сугестивної лінгвістики Т.Ю. Ковалевська виокремлює такі лінгвістичні характеристик політичних текстів:

використання слів із дифузною семантикою і мінімум конкретики в політичному мовленні;

деструкція суб'єктної динаміки та референтної ідентифікації;

стилістична амбівалентність, виявлена в контекстуальному зіткненні розмовно-побутових елементів та термінологічних запозичень;

коригування усталених семантичних блоків через рефреймінг дискурсу, «що в більшості випадків є наслідком не продуманої вербальної програми, яка б мала орієнтуватися на коректне моделювання масової свідомості, а радше неуваги, недооцінки мовних можливостей представниками політичної еліти, зумовлюючи неадекватне декодування зазначених дискурсів та їхню інформаційну маргіналізацію» [2, с. 233].

Авторка підкреслює, що «бажано наближувати політичні контексти до актуального рівня індивідуального сприйняття через відповідну побудову, завдяки якій людина сприйматиме зазначений дискурс не як віртуальні паралелі, а як природний елемент свого існування у світі та соціумі» [там само].

З вищенаведеного випливає, що ідеальний текстовий конструкт має містити певні складники, «де передумовою адекватного декодування і відповідного скерування внутрішніх настанов реципієнтів вважають конкретність, образність та евфемістичність ключових слів повідомлення» [там само, с. 228]. Але крім того, при укладанні політичних текстів необхідно враховувати «різноманітні ситуативні умови функціонування повідомлень» [1, с. 62] і нейтралізувати «можливі негативні фактори, що можуть знівельювати прогнозоване сприйняття актуальних контекстів» [там само].

Отже, сучасне інформаційне середовище вимагає максимальної ефективності ЗМІ, в парадигмі яких реклама є одним з найпотужніших елементів. У свою чергу, центром рекламного повідомлення завжди виступає рекламний слоган, функціональною ознакою якого повинна бути імманентна сугестивність, максимальної активності якої вимагає політичний дискурс з огляду на його цільові стратегії і тактики.

Список використаних джерел.

1. Добрович А. Общение: наука и искусство / А. Добрович. – М.: АОЗТ «Яуза», 1996. – 143 с.
2. Ковалевська Т. Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування : Монографія / Т. Ю. Ковалевська. – Одеса : Астропринт, 2001. – 344 с.
3. Ожеван Н. Язык политики и языковая политика: посттоталитарные проблемы преодоления этноязыкоцентризма / Н. Ожеван [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.niurr.gov.ua> [доступ 08.07.2017].
4. Психология в рекламе / Под ред. Кандидата психологических наук П. К. Власова / 2-е издание, дополненное, переработанное, исправленное. – Х.: Изд-во Гуманитарный центр, 2007. – 320 с.
5. Феофанов О. А. Реклама: Новые технологии в России / О. А. Феофанов. – СПб.: Питер, 2003. – 384 с.
6. Черепанова И. Ю. Заговор народа. Как создать сильный политический текст / И. Ю. Черепанова. – М.: КСП+, 2002. – 464 с.
7. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса / Е. И. Шейгал. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2004. – 326 с.
8. Peters T. W. Political Campaign Advertising / T. W. Peters // The practice of Political Communication. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1994. P. 100 – 116.

КРИВОГУЗ ГЕННАДІЙ ІВАНОВИЧ

*доцент кафедри проектного менеджменту
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.військ.н., доцент*

ЩОДО УТОЧНЕННЯ НАЙМЕНУВАНЬ І КІЛЬКОСТІ СКЛАДОВИХ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОЕКТІВ

Постановка проблеми. У діючих нормативних документах у сфері управління якістю продукції і послуг [1, 2, 3, 5] та управління проектами [4, 5] є розбіжності щодо найменувань і кількості складових управління якістю проектів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У національних стандартах [1, 2] у визначено чотири складових управління якістю (з аналогічним найменуванням однієї з них), а в Керівництві РМВОК [4] – три (без найменування «поліпшення якості»). У зазначених нормативних документах мають різні назви один і той же документ: «програма якості» і «план управління якістю» відповідно.

Постановка завдання. Мета тез – визначити розбіжності щодо найменувань і кількості складових управління якістю проектів та надати пропозиції щодо їх усунення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до ДСТУ ISO 9000:2015 [1] і ДСТУ ISO 9001:2015 [2] **управління якістю** може включати розробку політик в області якості, цілей в області якості і процесів для досягнення цих цілей в області якості за допомогою планування якості, забезпечення якості, управління якістю і поліпшення якості. При цьому в наявності тавтологія, тобто «управління якістю» як загальне визначення у своєму складі має одним із елементів також «управління якістю».

У ДСТУ ISO 9000:2015 [1], ДСТУ ISO 9001:2015 [2] і ДСТУ ISO 10006:2005 [3] використовується термін «*програма якості*» (quality plan) на відміну від Керівництва РМВОК [4], яке посилається на термін «*план управління якістю*».

До того ж найменування складових управління якістю не повністю відповідають термінам моделі Демінга-Шухарта (PDCA: plan-do-check-act) щодо циклу управління «планування-виконання-перевірка-дія» [2, 4]. **Цикл PDCA** може бути стисло описано так:

плануй: установлюй цілі системи та її процеси, а також ресурси, потрібні для отримання результатів відповідно до вимог замовників і політик організації, а також ідентифікуй і розглядай ризики та можливості.

виконуй: упроваджуй те, що заплановано.

перевірай: здійснюй моніторинг і, де застосовно, вимірюй процеси та отримані в результаті продукцію та послуги, зважаючи на політики, цілі, вимоги та заплановані роботи, а також звітуй про результати.

дій: уживай заходів для поліпшування дієвості, за потреби.

В основу пропозицій щодо усунення розбіжностей у кількості та ключових найменуваннях складових управління якістю проектів (табл. 1) покладено цикл PDCA моделі Демінга-Шухарта.

Пропозиції щодо уточнення кількості і найменувань складових управління якістю проектів

Складові управління якістю за нормативними документами		Пропозиції щодо уточнення найменувань складових управління якістю проектів
ДСТУ ISO 9000:2015, ДСТУ ISO 9001:2015	Керівництво PMBOK	
Планування якості (quality planning)	Планування управління якістю (Plan Quality Management)	Планування управління якістю
Забезпечення якості (quality assurance)	Забезпечення якості (Perform Quality Assurance)	Виконання запланованих заходів щодо гарантування якості
Управління якістю (quality control)	Контроль якості (Control Quality)	Контроль якості
Поліпшення якості (quality improvement)		Дії із забезпечення якості

Стосовно найменування першої складової управління якістю проектів пропонується використовувати термінологію Керівництва PMBOK [4]. Відповідно до Керівництва PMBOK [4], ДСТУ ISO 10006:2005 [3] і проекту міжнародного стандарту ISO/CD 10006 (редакція від 20.07.2016) [5] **планування управління якістю проектів** має розглядатися у двох аспектах: стосовно якості проектів та якості продуктів проектів.

Для логічного взаємозв'язку з першою складовою у найменування другої складової відповідно до моделі Демінга-Шухарта доцільно включити терміни **«виконання»** стосовно запланованих заходів і **«гарантування»** замість «забезпечення» якості. «Гарантування» якості на відміну від «забезпечення» якості враховує заходи не тільки прямого, а ще й опосередкованого впливу на якість проектів та якість продуктів проектів.

З метою уникнення повторного використання у ДСТУ ISO 9000:2015 [1] і ДСТУ ISO 9001:2015 [2] терміну «управління якістю» у найменуванні третьої складової управління якістю краще використовувати термін **«контроль якості»** (quality control) відповідно до Керівництва PMBOK [4]. До того ж термін «control» співзвучний із українським словом «контроль» та у перекладі з англійської мови має декілька значень [6, с. 188]: управління, керівництво; влада; нагляд, контроль, перевірка, дисципліна, стримуючий вплив; регулювання; важелі управління. Крім того контроль може розглядатися як функція менеджменту.

Для логічного взаємозв'язку з третьою складовою у найменуванні четвертої складової у ДСТУ ISO 9000:2015 [1] і ДСТУ ISO 9001:2015 [2] пропонується відповідно до моделі Демінга-Шухарта термін «поліпшення якості» замінити на **«дії із забезпечення якості»**, розділяючи їх на коригувальні і запобіжні. Відповідно до ДСТУ ISO 9000:2015 [1] і проекту міжнародного стандарту ISO/CD 10006 [5] коригувальна дія (corrective action) – це дія для усунення причини невідповідності та запобігання її повторення. Запобіжна дія (preventive action) – це дія для усунення причини потенційної невідповідності або іншої можливої небажаної ситуації. Коригувальну дію виконують для запобігання повторення, в той час як запобіжну дію – для запобігання виникнення.

Висновки. З метою приведення термінології Керівництва PMBOK у відповідність до моделі Демінга-Шухарта пропонується термін «управління якістю проектів» доповнити четвертою складовою «дії із забезпечення якості» і замінити найменування другої складової на термін «виконання запланованих заходів щодо гарантування якості», а також внести відповідні зміни у термінологію ДСТУ ISO 9000:2015 [1] і ДСТУ ISO 9001:2015 [2].

Список використаних джерел.

1. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів (ISO 9000:2015, IDT) : ДСТУ ISO 9000:2015. – [Чинний від 2016-07-01]. – К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 32 с. – (Національний стандарт України). Системи управління якістю.
2. Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2015, IDT) : ДСТУ ISO 9001:2015. – [Чинний від 2016-07-01]. – К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 22 с. – (Національний стандарт України)
3. Настанови щодо управління якістю в проектах (ISO 10006:2003, IDT) : ДСТУ ISO 10006:2005. – [Чинний від 2007-01-01]. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – 27 с. – (Національний стандарт України)
4. Руководство к своду знаний по управлению проектами. (Руководство PMBOK®). Пятое издание. Newtown Square, Pennsylvania: PMI, 2013. – 586 с.
5. Системы менеджмента качества. Рекомендации по менеджменту качества в проектировании (ISO/CD 10006). Проект международного стандарта от 2016-07-20. – 27 с. [Электронный ресурс] – Режим доступа: [http://pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-cd-10006-\(rus\).pdf](http://pqm-online.com/assets/files/pubs/translations/std/iso-cd-10006-(rus).pdf) – Заглавие с экрана
6. Мюллер В.К. Англо-русский словарь. – М.: Издательство «Золотой век», 2007. 976 с.

КУБРАК ОЛЕКСАНДРА ОЛЕГІВНА

*аспірант кафедри проектного менеджменту
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ

Туризм відповідає за 9% світового ВВП і становить приблизно 260 млн. робочих місць, що становить приблизно 9% загальної зайнятості. Це робить туризм однією з найбільших галузей промисловості, і цифри свідчать, що це буде продовжуватися до 2030 року (Джерело: ЮНВТО-2014 та ВВТТК-2014). Проте, незважаючи на такі показники, туризм навіть сьогодні залишається одним з найбільш складних видів підприємницької діяльності. Саме сезонність, економічні та політичні спади як у світі, так і в окремо взятій країні, впливають як на споживачів, так і на діапазон пропонувананих туристичних послуг [3].

Розвиток туристичних територій під керівництвом місцевої влади та громад займає вагомe місце в державній політиці Німеччини, оскільки Німеччина федеративна країна і відповідальність за рішення й результати розвитку туристичних територій здебільшого переноситься на рівень громад (якщо говоримо про розвиток територій, які належать Землі, якщо ж проекти спрямовані на розвиток землі, яка належить Федерації, то рішення приймають на федеральному рівні), оскільки саме місцева громада має уявлення, що саме необхідно розвивати, і, які проблеми можуть виникнути на етапі планування та реалізації. Така свобода дій обумовлена тим, що процес децентралізації в Німеччині почався ще в 1970-х роках минулого століття і показав, що надання влади на місця дає позитивні результати у розвитку економіки та надходжень у бюджет [1].

Ідею щодо розвитку певної туристичної території (з обґрунтуванням необхідності розвитку, наданням попереднього бюджету, та необхідною кількістю людей, які займатимуться цим процесом) може представити будь-яка людина, яка зацікавлена в розвитку цієї території. На будь-якій землі (Länder) і, зокрема, майже в кожному місці є Місцеві туристичні офіси (Local tourist office), які створені з метою розгляду ідей щодо розвитку територій і з метою надання екскурсій і керуються тільки місцевою владою. Створення цих офісів дозволило значно покращити розвиток туристичної сфери, оскільки їх діяльність спрямована суто на підтримку місцевого туризму і виявлення найбільших викликів в розвитку даної сфери. Також значна частина проектів, спрямованих на збільшення туристичної привабливості певної території, фінансується за допомогою грантів ЄС, оскільки розвиток туризму – це поява нових робочих місць, надходження коштів до місцевого бюджету та покращення іміджу країни.

Якщо говорити про інформаційну забезпеченість – гугл карти, вебсайти міст, де турист може знайти будь-яку інформацію (від дати проведення фестивалю до можливості забронювати готель) – якій приділяється значна увага, то така діяльність керується зазвичай на рівні Землі та федеративному рівні, бо саме з цих рівнів надходить фінансування.

На відміну від Німеччини в Україні процес децентралізації відносно новий і створення територіальних громад відбувається повільно. Хоча ідея розвитку туристичних територій органами місцевого самоврядування прописана в Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Реформа децентралізації є відносно новим вектором на шляху до Європейського Союзу і однією із важливіших реформ в Україні, набуває обертів і створення органів місцевого самоврядування має якнайкраще сприяє розвитку туристичної галузі, оскільки саме місцеві територіальні громади зацікавлені у розвитку своєї території та покращення іміджу свого населеного пункту.

На противагу Німеччині, Україна – унітарна держава, але розвиток туризму будь-якої області України може і має керуватись на місцевому рівні, бо в будь-якій області України є Управління туризму рекреації та курортів. В кожній області ці управління звісно мають специфічні завдання, керуючись особливостями даної області, але є і спільні завдання – підготовка пропозицій до проектів регіональних програм розвитку туризму та курортів, утвердження позитивного іміджу та популяризація регіонів як туристичної дестинації на території України та за її межами, що призведе до значного зросту привабливості регіону.

Оскільки туристична галузь є одним із головних векторів розвитку Одеської області, то була прийнята Програма розвитку туризму та курортів в Одеському регіоні на 2017-2020 рр., яка визначає основні напрямки та форми діяльності органів влади та місцевого самоврядування Одеської області для подальшого становлення й ефективного функціонування туристичної галузі області, розвитку пріоритетних видів туризму [2]. Управління туризму рекреації та курортів, розуміючи, на що саме треба звернути увагу при плануванні розвитку туристичних територій, може стати необхідною контролюючою ланкою при реалізації політики туризму.

Проте, позитивний досвід процесу децентралізації в Одеській області, все ж таки є і виклики у розвитку туризму – недостатній рівень розвитку туристичної інфраструктури; невідповідний стан багатьох об'єктів туристичного показу, історико-культурних пам'яток та музеїв стримує зростання туристичних відвідувань регіону та створення нових туристичних маршрутів; недостатню забезпеченість професійними кадрами в галузі туризму, низький рівень інформаційного супроводження туристичної діяльності [2].

Хоча є і позитивні моменти розвитку туристичної галузі України. Один з таких – створення Місцевих туристичних офісів в містах України. Це є позитивним досвідом, який значно покращує імідж країни на міжнародній туристичній арені. Зокрема, створення та функціонування туристичних офісів в Києві, Одесі, Львові, Рівненщині (поки що не кожне місто України має такі офіси) говорить про бажання покращити сприйняття України на міжнародній туристичній арені та розвиток України як туристичної країни. Інформаційна складова галузі залишається бажати кращою

Підсумовуючи вищесказане, можемо сміливо говорити, що український туризм розвивається доволі повільно, проте наявний туристичний продукт може стати конкурентноспроможним та збільшити туристичну привабливість як для місцевих так і для іноземних туристів.

Список використаних джерел.

1. Дітер Шиманке Чому Німеччина може навчити Україну в питанні децентралізації? / Шиманке Дітер // FORBES. Україна. – 8 грудня 2014р. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1384431-chomu-nimechchina-mozhe-navchiti-ukrayinu-v-pitanni-decentralizaciyi>
2. Програма розвитку туризму та курортів в Одеській області на 2017 – 2020 рр. : Додаток до рішення обласної ради від 23 грудня 2016 року № 285-VII. – Одеса, 2016. – Режим доступу: https://oda.odessa.gov.ua/odeska_oblast_ta_oda/odeska_oblasna_derzhavna_administratsiia/departamenti_ta_upravlinnia/_upravlinnia_turyzmu_rekreacii_ta_kurortiv/.pdf
3. Richard Pharro Understanding Project Management for Sustainable Tourism / Pharro Richard // APMG International. – 2015. – 7р.

ЛОЗОВСЬКА КАТЕРИНА СЕРГІЙВНА

*аспірант кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Надмірна регуляція комунікаційного процесу в місцевому самоврядуванні, його суттєве нормативно-правове обмеження значно знижує рівень суспільного управління, а тому зменшує комунікаційний потенціал органів місцевого самоврядування. Стратегічність як парадигма будь-якої комунікативної дії детермінується складністю і кількістю взаємопов'язаних систем і відносин, які беруть участь у творенні комунікації. Тільки маючи чітко поставлену мету, та розробивши стратегію, визначивши стратегічний задум комунікації, можна сподіватися на успіх у діяльності органів місцевого самоврядування щодо розвитку територіальних громад [7, с. 125].

Стрімкий розвиток суспільно-політичних процесів в Україні фактично прирік традиційні комунікативні технології на швидке моральне старіння та навіть вимирання. Відтак, учасники комунікативного процесу хаотично підшукують нові комунікативні технології, а оскільки часу на їхню апробацію і коштів – на їхнє досконале втілення – не вистачає, то негативний результат при практичному їхньому впровадженні практично гарантований.

Однак теоретичним підґрунтям будь-якої комунікаційної діяльності та комунікаційного процесу є інформаційно-аналітична діяльність, яка, в першу чергу, розглядається як сукупність дій на основі концепцій, методів, засобів, нормативно-методичних матеріалів для збору, накопичення, обробки та аналізу даних з метою обґрунтування та прийняття рішень.

Також існує ще кілька характерних визначень інформаційно-аналітичної діяльності:

- науково-інформаційна діяльність, спрямована на аналітико-синтетичне опрацювання документів [2];
- це специфічний різновид інтелектуальної, розумової діяльності людини, в процесі якої внаслідок певного алгоритму послідовних дій з пошуку, накопичення, зберігання, обробки, аналізу первинної інформації утворюється нова, вторинна аналітична інформація у формі аналітичної довідки, звіту, огляду, прогнозу тощо [1, с. 14];
- це сукупність дій на основі концепцій, методів, засобів, нормативно-методичних матеріалів для збору, накопичення, обробки та аналізу даних з метою обґрунтування і ухвалення рішень [6, с. 242];
- це особливий напрям інформаційної діяльності, пов'язаний з виявленням, опрацюванням, збереженням та поширенням інформації переважно у сфері управлінської, політичної та економічної діяльності [4, с. 38];
- процес семантичної обробки даних, в результаті якого розрізнені дані перетворюються в закінчену інформаційну продукцію – аналітичний документ [5, с. 17].

Абсолютна більшість визначень під час формулювання дефініції повторює слово діяльність, додаючи до нього певні визначення. Привертає до себе увагу те, що у визначенні, які містяться в державних стандартах України укладачі по суті отожднюють поняття «інформаційно-аналітична» і «науково-інформаційна» діяльність. У такий спосіб підкреслюються наукові засади організації та здійснення аналітичної роботи, хоча в цілому такий підхід, як нам здається, є не зовсім коректним, адже між аналітичною роботою в науці і класичною інформаційно-аналітичною діяльністю є ряд принципових відмінностей.

Важливою є вказівка, що, попри назву, ця діяльність спрямована на аналітико-синтетичне опрацювання документів. Тобто замало зібрати й дослідити матеріал, важливо синтезувати нові знання й відтворити їх у відповідних формах.

Деякі автори вказують на використання в процесі роботи певних алгоритмів, концепцій, методів, засобів. Це створює підстави для віднесення інформаційно-аналітичної діяльності до сфери інтелектуальних технологій.

Практично в усіх наведених визначеннях увага акцентується на тому, що сутність інформаційно-аналітичної діяльності може бути визначена через етапи і процедури роботи з інформацією (пошук, виявлення, накопичення, зберігання, обробка, аналіз первинної інформації, створення нової вторинної інформації, поширення). Характерно, що усі автори не обмежуються лише аналітичною стадією, а включають до цього виду діяльності ті процеси, які, на перший погляд, не є в чистому вигляді аналітикою. Такий підхід ми вважаємо правильним, бо імпліцитно аналіз відбувається і при пошуку, відборі, при інших процесах. Тож аналітика пронизує усі стадії і процедури роботи з інформацією.

Також окремі автори наполягають на тому, що інформаційно-аналітична діяльність слугує обґрунтуванню й ухваленню рішень, переважно в управлінській, політичній та економічній сферах. За спостереженням Дяченко Н.П., «систему інформаційно-аналітичного забезпечення управління слід розглядати як взаємозалежну і

відповідним чином сформовану сукупність організаційних, організаційно-правових, інформаційних, методичних, програмно-технологічних компонентів, що забезпечує необхідну якість прийнятих управлінських рішень за рахунок раціонального використання інформаційних ресурсів та інформаційних технологій» [3].

Отже, результати інформаційно-аналітичної діяльності формують аналітичне забезпечення на інших, більш високих рівнях. Однак, в якості аналітичного забезпечення виступає кінцевий інформаційний продукт, а не усі зібрані відомості й матеріали. Тож функція інформаційно-аналітичної діяльності полягає в тому, щоб певною мірою «розвантажити» керівників, кристалізувати найбільш важливі концепти, на підставі яких змоделювати інваріанти альтернативних рішень з прогнозами щодо їх втілення.

Список використаних джерел.

1. Варенко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність: навч. посіб. / В. М. Варенко. – К. : Університет «Україна», 2014. – 417 с.
2. ДСТУ 5034:2008. Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять. – К. : Держстандарт України, 2008. – 43 с. (Державний стандарт України).
3. Дяченко Н.П. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування / Н.П.Дяченко. – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: : [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2013-02\(10\)/14.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2013-02(10)/14.pdf)
4. Електронний уряд : Наук.-практ.довід. / уклад. С. А. Чукут, І. В. Клименко, К. О. Линьов ; за заг. ред. С. А. Чукут. – К. : Вид-во НАДУ, 2007. – 76 с
5. Кузнецов И.Н. Учебник по информационно-аналитической работе. – М. : ООО Изд-во «Яуза», 2001. – 320 с.
6. Сурмин Ю.П. Теория систем и системный анализ : [учеб. пособие] / Ю.П. Сурмин – К. : МАУП, 2003. – 368 с.
7. Штурхецький С.В. Комунікативний потенціал місцевого самоврядування в Україні : монографія / С.В. Штурхецький. – Рівне : ТОВ «Овід», 2011. – 148 с.

ЛУПАШКО АРТУР ПАВЛОВИЧ

*аспірант кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ОБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНАЛЬНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ

Аналізуючи передумови та пріоритети реформування публічного управління у сфері туризму та курортів важливо дати об'єктивну оцінку інституціональній складовій даного процесу.

Важливим, в інституціональному аспекті нашого дослідження, є аналіз структури управління сферою туризму та курортів на регіональному рівні. Так, станом на вересень 2017 року не в усіх регіонах України діють самостійні структурні підрозділи з питань туризму на рівні управління чи департаменту. Відсутність єдиної вертикалі державної влади з управління туризмом ускладнює реалізацію на належному рівні державної політики у цій сфері на регіональному та місцевому рівнях.

Відповідно до статті 14 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» [2] та Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 459 [4], Мінекономрозвитку створено консультативно-дорадчі органи при Мінекономрозвитку – Рада туристичних міст і регіонів (наказ Мінекономрозвитку від 09.02.2016 № 204) та Наукова рада з туризму та курортів (Наказ Мінекономрозвитку від 24.04.2016 № 733).

Ще одним важливим інституціональним аспектом є питання сплати туристичного збору, який відповідно до статті 10 Податкового Кодексу України [1] є одним із видів місцевих податків. Ставка туристичного збору встановлюється у розмірі від 0,5 до 1 відсотка до бази справляння збору, визначеної пунктом 268.4 статті 268 Податкового Кодексу України. Тобто, конкретний розмір ставки туристичного розміру встановлює відповідна місцева рада у своєму рішенні. Базою справляння є вартість усього періоду проживання (ночівлі) в місцях, визначених підпунктом 268.5.1 статті 268 ПКУ, за вирахуванням податку на додану вартість. При цьому до вартості проживання не включаються витрати на харчування чи побутові послуги (прання, чистка, лагодження та прасування одягу, взуття чи білизни), телефонні рахунки, оформлення закордонних паспортів, дозволів на в'їзд (віз), обов'язкове страхування, витрати на усний та письмовий переклади, інші документально оформлені витрати, пов'язані з правилами в'їзду.

Туристичний збір в містах України впроваджено за прикладом європейських країн, адже в Європі такий збір є абсолютно нормальною практикою. Туристи сплачують до бюджетів міст від 1 до 5 євро. Отримані кошти владою міст спрямовуються на розвиток сфери туризму, зокрема розбудову туристичної інфраструктури та збереження пам'яток культури і архітектури. З урахуванням досвіду європейських країн та у зв'язку з відсутністю державного фінансування заходів, спрямованих на розвиток туристичної інфраструктури України та просування національного туристичного продукту, кошти місцевих бюджетів, отримані від сплати туристичного збору, мають спрямовуватися на розвиток туристичної інфраструктури та просування регіонального туристичного продукту.

Важливим інституціональним питанням реформування публічного управління туристично-рекреаційною сферою є і гармонізація стандартів в туризмі, як обов'язкова умова, відповідно до підписаної Угоди про асоціацію

між Україною та Європейським Союзом. З метою реалізації даного завдання в березні 2015 р. було видано розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення розробленого Міністерством інфраструктури плану імплементації Директиви Ради ЄС від 13 червня 1990 р. 90/314/ЄЕС про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне». Відповідно до плану імплементації у червні 2015 р. планувалося внести перелік визначених стандартів до національного плану розроблення стандартів на 2016-2017 рр., а в грудні 2017 р. прийняти акт щодо введення в дію стандартів, які передбачатимуть вимоги до туристичних послуг, що надаватимуться всередині країни: а) послуги з надання транспортного обслуговування; б) послуги готелів та інших видів туристичного розміщення; в) умови організації туристичних послуг; г) вимоги до таборів, центрів відпочинку; д) послуги екологічного туризму; е) послуги туристсько-екскурсійного обслуговування та мовного супроводу; ж) безпека життя і здоров'я туристів; з) інформування споживачів туристичних послуг; к) послуги для споживачів з обмеженими фізичними властивостями; л) інші послуги [3].

Виконання роботи в сфері технічного регулювання туризму забезпечить дотримання Україною взятих зобов'язань перед країнами ЄС, надасть вітчизняним туристичним продуктам європейський рівень якості та підвищить імідж країни на міжнародній арені.

Аналіз сучасної організації управлінської діяльності в туристично-рекреаційній сфері засвідчив наявність кількох концептуальних векторів реформування публічного управління у даній сфері:

- інституціональний – удосконалення нормативно-правової бази та розроблення стратегічних і програмних документів розвитку туризму відповідно до стандартів ЄС;

- організаційний – приведення у відповідність до стратегічних завдань і функцій структури управління туристично-рекреаційною сферою на регіональному рівні;

- інформаційний – створення Державного кадастру природних лікувальних ресурсів та курортних територій, забезпечення спільно з місцевими органами публічної влади збору актуальних даних щодо показників розвитку сфери туризму;

- економічний – впровадження механізмів економічного стимулювання розвитку туризму та рекреації, виділення грантових коштів на співфінансування інноваційних та ефективних проектів тощо.

Перетворення туристичної сфери в бюджетоутворюючу галузь регіону безпосередньо залежить від консолідованої реалізації державних, регіональних і локальних інтересів та формування багатоканальної моделі інвестування в розвиток туристично-рекреаційного комплексу, що потребує створення принципово нового механізму публічного управління регіональною туристичною сферою. Сучасною інституціональною формою організації ефективного управління регіональною туристичною сферою може стати мережева модель. Мережевий підхід до публічного управління розвитком регіональної туристичної сфери є способом організації управлінської практики, який передбачає певну відмову від структурно-функціонального підходу (ієрархічних асиметричних структур, для яких характерна деяка нерівність – розвиток одних відбувається за рахунок других), та орієнтований на використання інших базових ресурсів – інформації та технології (знань).

Список використаних джерел.

1. Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI «Податковий кодекс України»: за станом на 31.05.2016 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Закон України від 17.03.2011 р. № 3166- VI «Про центральні органи виконавчої влади»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>

3. План імплементації Директиви Ради ЄС від 13 червня 1990 р. 90/314/ЄЕС про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.tourism.gov.ua/files/Plan_400115168772605000.pdf.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459 «Питання міністерства економічного розвитку і торгівлі України»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF>

МІДИК ОКСАНА МИХАЙЛІВНА

*аспірант кафедри європейської інтеграції та права ЛПІДУ НАДУ при Президентові України,
головний спеціаліст відділу культурно-просвітницької роботи і навчальних закладів департаменту
з питань культури, національностей та релігій Львівської облдержадміністрації*

ЕМІГРАЦІЯ МОЛОДІ З УКРАЇНИ

За різними статистичними даними, за кордоном сьогодні працює кожен сьомий українець, тобто більш як 7 мільйонів громадян працездатного віку. За підрахунками соціологів, в середньому близько 50 людей на добу назавжди покидає Україну. Зокрема, за офіційними статистичними даними, більшість трудових мігрантів з України – це особи віком 20–34 роки. При цьому, як зазначають у Державній службі статистики, через масштабну трудову міграцію, передусім серед молоді, частка осіб з вищою освітою серед населення у віці 25–35 років у країні постійно зменшується. Окрім того, молоді українці їдуть навчатися закордон, де часто і залишаються працювати.

Масова міграція української молоді за кордон може бути, як позитивним, так і негативним явищем. Позитивним це може бути лише у тому випадку, якщо молодь виїжджає за кордон, отримує там хорошу європейську освіту, досвід життя та досвід роботи, а потім повертається в Україну. Негативні наслідки настають тоді, коли наша молодь не повертається з-за кордону. Тобто наші люди отримують освіту за кордоном, а потім

намагаються влаштуватися там на роботу та залишаються жити. Те, що молоді люди їдуть з країни – це дуже негативне явище з точки зору економіки. Адже у нас з одного боку, молодь гине на війні, а з іншого – тікає з країни. При цьому майже половина цих людей не збирається повертатися. Як це впливає на економіку? По-перше, коли зменшується чисельність населення у країні, тоді не росте економіка. У світі немає таких країн, де падає чисельність населення, а економіка, ВВП росте.

Велика міграція саме серед молоді означає падіння економіки. Адже не розвивається виробництво, технології, не з'являються нові робочі місця. По-друге, якщо з країни виїжджає молодь, така країна стає не привабливою для потенційного інвестора. По-третє, якщо виїжджає молодь, зменшується населення, народжуваність. Тобто нація старіє. А вже зараз в Україні 12,2 мільйона пенсіонерів, з них приблизно 9,5 мільйона отримують пенсію за віком. Тоді як в Україні лише 10 мільйонів працюючих, які постійно сплачують єдиний соціальний внесок, тобто пенсіонерів приблизно на 2,2 мільйона більше, ніж працюючих [1].

Відповідно даних Інституту досліджень та політичних консультацій в Україні є брак кваліфікованих працівників. Існує думка про те, що саме розвиток малого і середнього бізнесу в Україні зможе змінити міграційну статистику та заохотить українців працювати і жити у рідній країні. Проте високі податкові ставки, нестабільна політична ситуація, регуляція роботи бізнесу – всі ці чинники не стимулюють розвиток МСП. Окрім цього у мігрантів, які все ж згодом хочуть повернутися в країну є чимало проблеми, зокрема, з тим, куди інвестувати отримані гроші, окрім сфери послуг. Отже, потрібно створити можливість вкладати персональні кошти на вигідних умовах, запускаючи такі механізми, як фондовий ринок.

Негативною є тенденція отримання дозволів на працевлаштування за кордоном. Вже зараз нам не вистачає робочої сили, особливо в областях, які є прилеглими до Європи. Тенденція буде збільшуватися, оскільки Чехи, Словачки, Литва вже зрозуміли, що втратили цей робочий капітал і вони відновлюватимуть його за рахунок українців.

Про краще життя за кордоном думають не лише молоді люди, але й юні українці. За даними Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» студенти провідних вузів країни здебільшого не пов'язують своє майбутнє з Україною.

За результатами опитування студентів Львівської політехніки та Київського політехнічного інституту, тільки 5-9% українців після навчання не розглядають можливості полишити Україну, всі інші з тою чи іншою долею впевненості готові спробувати себе за кордоном. Зокрема, навчатися в європейських вузах, а потім залишитися працювати в ЄС хотіли б 70-80% студентів, жити за кордоном – 40-50%. Серед основних причин полишити країну студенти називали хабарництво, корупцію та низьку зарплату.

Процеси міграції талановитої молоді та фахівців практично неконтрольовані, бо немає обліку того, хто зі спеціалістів покинув країну та де саме працює за кордоном. Безвізовий режим студенти розглядають як можливість виїзду до Європи для пошуку роботи. Спочатку поїхати на кілька місяців, знайти собі місце, повернутися та оформити дозвіл на працевлаштування.

На жаль, в Україні немає жодної програми, яка б дозволила студентів за державний кошт поїхати вчитися за кордон, а потім він мав би зобов'язання повернутися працювати до України. Хоча у Грузії, наприклад, такі програми працюють не один рік. [2].

Як бачимо ситуація, що складається на сьогоднішній день із еміграцією талановитої, активної молоді з України є тривожною і потребує негайного державного врегулювання. Тому, першочергово потрібно визначити стратегію економічного та соціального розвитку в Україні. Створити умови для покращення рівня життя молоді, на законодавчому рівні прийняти низку соціальних програм, які б стимулювали молодих людей жити, народжувати та працювати в Україні. Молодь на Батьківщину повертатиметься лише тоді, коли бачитиме у своїй країні перспективи її розвитку.

Список використаних джерел.

1. Бойко М. «Вголос»: Молоді українці прощаються з Батьківщиною. Назавжди? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vgolos.com.ua/articles/molodi_ukrainsi_proshchayutsya_z_batkiivshchynoyu_nazavzhdy_264688.html?р

2. Інформаційне агентство « Правда»: Чи вплине безвіз на міграцію з України? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravda.press/chronicle/analytics/chi-vpline-bezviz-na-migratsiyu-z-ukraini--27193/>

MANOLESCU IRINA TEODORA

*PhD., Associate Professor of
«Alexandru Ioan Cuza» University of Iași, Romania*

PROJECT-ORIENTED UNIVERSITIES – KEY ROLE PLAYERS IN REGIONAL DEVELOPMENT

Abstract. Universities are important players on education, regional development, research, adult education services market, etc. Many of their initiatives – development of new adult education products, training of their own trainers, organizing the specific internal structures – are done through projects with European non-reimbursable funds, sometimes in partnership.

The creation of partnerships between different institutions and enterprises is sometimes required or only recommended in programs with international / European funding.

Especially for projects involving new fields of activity, new markets but at the same time personal development, the university represents a major pawn of the partnership.

The management model for universities can be approached from different perspectives and it represents the subject for continuous debates from both academic environment and society. The universities – organizations of unquestionable importance – were considered during time knowledge centers, «ivory towers», social facilitators, innovation centers, etc. Although the universities' mission can state a focus on one or another key field of activity – fact that can determine different performance level, according to specific international rankings – the focus for research and technological transfer represents an universal objective considered within them development strategic plans.

The challenge of this objective measurement exists and it was also identified through our research, as there is a lack of or inadequate managerial instruments within universities.

The paper tries to answer at the following questions:

what changes can be highlighted as the results of programmes / projects implementation?

what is the efficiency of the funds spending?

what measures was taken and must be taken in order to adapt the programmes and projects at the specific beneficiaries?

what were the main difficulties in the project implementation?

The research, starting from an analysis of the progress of concrete projects within the various programs in Romania, highlights the main obstacles in the realization and function of partnerships with the university, the impact on projects and tries to identify solutions to overcome these barriers.

Considering the organizational culture specific to academic environment, our study has a qualitative approach, using the documentation technique and a qualitative analysis through interviews. Research was done by various tools, namely: the study of the evaluation reports of different programs / projects, non-structured interviews with project team members, participative observation.

The research was conducted within two top universities from Romania and Republic of Moldova.

The research conclusion addresses managerial instruments identification specific to each management function in order to bring improvements to decisional process related to research enhancement and economic impact in the region.

The conclusions try to offer a constructive perspective for the next programs / projects in regional development.

References.

1. Analoui, F. (1997) 'Managementul resurselor umane în organizațiile de proiect', in Cusworth, J.W., Franks, T.R. (eds.) *Managementul proiectelor în țările în curs de dezvoltare*, All: Bucuresti, pp.171-193
2. Manolescu, I. T. (2002), «Problèmes de la coordination et de l'interface entre les partenaires étrangers dans les programmes de la Communauté Européenne», in «*La construction européenne. Modes de développement et partenaires*», actes de la 8-ème Conférence Internationale du Réseau des Pays du Groupe de Vysehrad (Réseau PGMV), Université Matej Bel de Banska Bystrica, Slovaquie
3. Manolescu, I. T., Bitere, S. B., (2007) «Parteneriate internaționale în cadrul proiectelor de instruire în administrația publică – implementare și impact», in «*Modalități de eficientizare a managementului în condițiile economiei concurențiale*», lucrările Conferinței Științifice Internaționale, Universitatea de Stat din Moldova (USM), Facultatea Științe Economice, CEP USM, Chișinău, Republica Moldova
4. Meredith, J.; Mantel, S.: (1995) *Project Management – A Managerial Approach*, 3rd ed., John Wiley & Sons: New York
5. Scarlat, C. (2003) *Managementul proiectelor și resurselor umane*, Bren: Bucuresti

ОЦАБРИК ІРИНА ІГОРІВНА

*аспірант кафедри менеджменту організації
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ ДЛЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: ФІНАНСОВЕ ОЗДОРОВЛЕННЯ ГАЛУЗІ

Публічне управління являє собою різновид суспільно корисної діяльності, яка здійснюється певною сукупністю суб'єктів, зокрема органами державної влади. Наочним є взаємозв'язок публічного управління та державної влади, яка відповідно до Конституції України реалізується органами законодавчої (законотворчість – Верховна Рада України), виконавчої (публічне управління – виконавча влада) та судової влади (судочинство – Конституційний Суд України та загальні суди юрисдикції). Зазначені види державної влади не можуть об'єднуватись, оскільки це буде мати своїм наслідком узурпацію влади [1].

Тенденція до збільшення фінансування потреб оборонного відомства в країні з'явилась лише у 2014 році в зв'язку зі складною ситуацією на Сході. Рада національної безпеки та оборони України в 2015 році ухвалила рішення про збільшення витрат на безпеку і оборону відповідно до нової Стратегії національної безпеки і оборони та Військової доктрини. Сукупні видатки у державному бюджеті на сектор безпеки і оборони не повинні бути менші за 5% від ВВП (Указ Президента України від 26.05.2015 №287) [2].

У Законі України «Про Державний Бюджет України на 2016 рік» (зі змінами) загальний ресурс на оборону і безпеку було збільшено проти факту 2015 року на 26,1 млрд грн або 27,2% і встановлено у сумі 121,3 млрд грн або 5,1% від ВВП [3].

У Законі України «Про Державний Бюджет України на 2017 рік» загальний ресурс на оборону і безпеку держави збільшено проти факту 2016 року на 13,2 млрд грн і передбачено у сумі 134,5 млрд грн, що складає 5,2% від ВВП [4].

Російська агресія внесла свої корективи, і Україна вимушена постійно змінювати підходи та шукати ту модель розвитку, яка є більш прийнятною з урахуванням існуючих ресурсів та політичної ситуації загалом.

Сьогодні Україна проводить реформи, вивчає міжнародний досвід, адаптує його до українських реалій, одним словом, створює підґрунтя для розробки довгострокової стратегії розвитку ОПК. Чинне законодавство у цій сфері потребує істотних змін – не лише у частині удосконалення системи планування у секторі безпеки й оборони, ОПК, а і системи державного стратегічного планування, як це і передбачено Концепцією розвитку сектору безпеки і оборони України, Военною доктриною та Стратегією національної безпеки і оборони України [5].

Зміна вектору публічного управління в Україні у 2017 році призвела до визначення основних шляхів фінансового оздоровлення галузі:

- закладення до бюджету на розвиток ОПК 785 млн грн;
- зменшення норм відрахувань до державного бюджету частини чистого прибутку підприємств ДК «Укроборонпром» (кошти спрямують на розвиток виробничої галузі);
- збільшення обсягу банківських кредитів під державні гарантії до 7 млрд грн (у 2016 р. було виділено 4,35 млрд грн). Продукцію закупають як у державних підприємств, так і у приватних, а кредити видають лише державні банки зі ставкою 19% річних на термін не менше 3-х років; внесення змін до законопроекту «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації (щодо деяких об'єктів ОПК)», де планується включити 67 підприємств ДК «Укроборонпром» у перелік тих, які можуть бути корпоративізовані. Такий крок дозволить залучити на їх розвиток кошти як вітчизняних, так і закордонних інвесторів.

Список використаних джерел.

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3. / Редкол.: С.В. Мочерний – К.,: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952-963 с.
2. Нова парадигма влади: Знання. Багатство. Сила. К.,: Видавничий центр «Наукова думка», 2008. – 55-99 с.
3. Закон України «Про Державний Бюджет України на 2016 рік» (зі змінами) : режим доступу <http://www.mil.gov.ua> – [Електронний ресурс]
4. Закон України «Про Державний Бюджет України на 2017 рік» (зі змінами) : режим доступу <http://www.mil.gov.ua> – [Електронний ресурс]
5. Указ Президента України від 26.05.2015 №287 «Стратегії національної безпеки і оборони» : режим доступу <http://www.mil.gov.ua/287.html> – [Електронний ресурс]

ПСАРЬОВА ОЛЬГА АНАТОЛІІВНА

аспірант кафедри проектного менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ПРОЕКТНО – ОРІЄНТОВАНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА МЕДИЧНИЙ ТУРИЗМ

В XXI сторіччі медичний туризм перетворився в окремий вид туристичної індустрії. За прогнозами Всесвітньої організації охорони здоров'я до 2022 року туризм та охорона здоров'я мають стати провідними галузями світового господарства.

Медичний туризм – це діяльність, пов'язана з організацією медичного обслуговування пацієнтів далеко за межами місця їх постійного проживання. Причому пацієнти можуть їздити в медичні заклади як усередині країни (внутрішній медичний туризм), так і далеко за кордон (міжнародний медичний туризм) [3]. Багато «медичних туристів» користуються можливістю поєднати медичне обслуговування з відпочинком на курортах, в оздоровчих, SPA і Wellness-центрах. З кожним роком медичний туризм набуває все більшої популярності, особливо серед жителів США, Канади та країн Західної Європи. Наприклад, у США кількість людей, що не мають повноцінної медичної страховки, перевищує 50 мільйонів чоловік. У більшості населення медична страховка не покриває лікування хронічних захворювань, операції, повноцінне стоматологічне лікування та протезування. Тому багато американців вважають за краще проходити такі види лікування за кордоном [5].

Нерідко пацієнти просто змушені займатися міжнародним медичним туризмом, так як не можуть отримати окремі медичні послуги у себе в країні через нормативних заборони та обмеження. Багато пацієнтів з проблемами безпліддя з Італії, Німеччини, країн Скандинавії їдуть в клініки України та Індії з питань застосування окремих методів допоміжних репродуктивних технологій (сурогатне материнство, донорство ооцитів) [2].

Як не дивно, але медичний туризм відкрили для себе і жителі країн СНД. Сьогодні поїздки громадян цих країн на лікування та діагностику в медичні заклади Західної Європи, США, Ізраїлю або Туреччини стали досить звичайним явищем. Крім того, в Україні швидкими темпами розвивається не тільки міжнародний, але і внутрішній медичний туризм.

Яким би не був високим рівень сервісу та якості медичного обслуговування за кордоном, при організації таких поїздок не рідко виникають складності і питання юридичного характеру. Для отримання та легалізації необхідних документів, супроводження врегулювання конфліктів, представлення інтересів тощо доцільно залучати юристів відповідної спеціалізації та кваліфікації.

За даними Української асоціації медичного туризму структура послуг виїзного медичного туризму складає: 40% – лікування; 30% – оздоровлення; 25% – діагностика; 5% – медичне туристичне страхування [4].

Стрімкий розвиток індустрії медичного туризму в останні 10 років обумовлений кількома причинами:

- зростання вартості лікування в країнах з розвинутою економікою;
- поява нового сегменту споживачів медичних послуг, які воліють поєднувати якісне лікування за низькими цінами, з можливістю отримання яскравих вражень від подорожей в інші країни;
- неможливість оперативного отримання необхідної медичної допомоги (листи-очікування) в країнах Європейського Союзу та в країнах Близького Сходу;
- відсутність в низці країн світу якісної медичної допомоги та відповідних технологій лікування та діагностики.

З метою розвитку медичного туризму уряди деяких країн розробляють системи охорони здоров'я, в структуру якої входять лікувально-профілактичні заклади, туристичні агентства та страхові компанії, орієнтовані на медичний туризм. Існують національні програми, спрямовані на популяризацію країни в сфері медичного туризму.

Ринок медичного туризму представляє собою систему економічних відносин з приводу купівлі – продажу медичних і оздоровчих послуг та організації подорожей з метою їх отримання.

Продавцем послуг з медичного туризму виступають виробники послуг. Специфіка медичного туризму полягає в паралельному функціонуванні двох категорій виробників: виробників – продуцентів медичних і оздоровчих послуг; виробників – посередників.

Специфіка медичного туризму проявляється в тому, що в переважній кількості випадків кінцевий споживач медичної послуги не може безпосередньо її купувати у виробника. Тому об'єктивною умовою функціонування ринку медичного туризму є наявність виробників-посередників. Діяльність виробників-посередників характеризується колом питань з організації туристичної подорожі, пошуку та укладання угод з виробниками-медичних послуг, транспортування, проживання, тощо. Агентства з медичного туризму забезпечують всебічну підтримку туристів, яка є значно ширшою, ніж послуги звичайного туристичного агента. Агентства з медичного туризму забезпечують організацію якісного та доступного медичного обслуговування до та після лікування, догляд під час лікування, формування плану лікування спільно з лікарями зарубіжних та вітчизняних клінік, оцінку співвідношення ціна-якість в різних лікувально-профілактичних закладах.

Існує перелік нормативних актів, які сприяють розвитку ринку медичного туризму у державі та відповідають європейським стандартам. Проте, в Україні досі не створено механізмів впливу на діяльність посередницьких структур із надання медичних послуг, цінового аналізу послуг закордонних медичних закладів, відсутня система контролю якості такого лікування та захисту прав українських громадян під час отримання медичних послуг в інших країнах.

Важливо звернути увагу також на тему «інклюзивного туризму». Дуже важливо, щоб цей вид туризму, як вид реабілітації, був віднесений в нашій державі до «соціального або медичного туризму» та кваліфікувався як подорожі, що субсидовані державою з коштів, які виділяються на соціальні потреби людей з інвалідністю.

Сьогодні в Україні триває процес переходу від медичної до соціальної моделі інвалідності, коли вислів «всі різні, але всі рівні», означає, що в державі змінилось відношення до людей з інвалідністю, які прагнуть інтегруватись в суспільство. В державі на початок 2016 року кількість осіб з інвалідністю становить 2,74 млн. осіб. Саме на шляху до «соціальної моделі інвалідності» Україна в 2009 році ратифікувала Конвенцію ООН по правам інвалідів, а Факультативний протокол вступив в силу в 2010 році. На етапі реформування галузі охорони здоров'я України, розвиток та становлення реабілітаційної допомоги хворим та людям з інвалідністю набуває особливої актуальності. Чисельність інвалідів серед учасників та постраждалих внаслідок АТО – зазвичай людей молодого, працездатного віку – на жаль, прогресивно збільшується. Вони особливо потребують кваліфікованої реабілітаційної допомоги, як психологічної, так і соціальної – тих видів реабілітації, які в нашій державі не мають чіткої структури і знаходяться на етапі формування. У зв'язку з цим, розробка та впровадження нових дієвих видів реабілітації, які відповідають сучасним тенденціям розвитку суспільства, дадуть змогу забезпечити розбудову єдиної державної системи медико-соціального захисту за для збереження фізичного і психологічного здоров'я населення в Україні, в тому числі людей з інвалідністю [1].

Для забезпечення сталого розвитку медичного туризму держава, через механізми публічного управління, має забезпечити законодавчі, інституціональні, економічні та інфраструктурні умови для ефективної діяльності цього напрямку туризму.

Список використаних джерел.

1. Інклюзивний туризм – новий вид реабілітації людей з інвалідністю // [Електронний ресурс].- www.dsma.dp.ua/ua/departments/internal...1/.../178-403-2
2. Медицинские и правовые аспекты развития репродуктивной медицины в Украине под призмой медицинского туризма. Редакторская статья// Репродуктивная эндокринология.- 2013.- №5(13).-С. 118-121
3. Медицинский туризм Рейтинги и обзоры // Лечение за рубежом Price Watch 2009» [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.medicare-4u.com/ru/medical-tourism/>
4. Українська асоціація міжнародного туризму / Сайт УАМТ [Електронний ресурс].- Режим доступу: // <http://www.uamt.org.ua>
5. Центр медичного права і репродуктивного права. Медичний туризм. // [Електронний ресурс].- Режим доступу: // <http://www.medlawcenter.com.ua/ua/99/648.html>

ОСУЧАСНЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ПУБЛІЧНИХ УПРАВЛІНЦІВ: ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД

Виклики стрімкої делегітимізації центральних інститутів влади України та наростання протестного потенціалу українського суспільства вимагають рішучих реформаторських дій, спроможних переломити негативну тенденцію й відновити суспільну довіру до ключових в таких умовах інститутах публічної влади. На сьогодні ми вимушені констатувати, що запроваджені після перемоги Революції Гідності державні реформи або не знайшли належного сприйняття та оцінки суспільства (Стратегія 2020), або оцінюються громадянами як негативні (падіння рівня життя, тарифи тощо). Проте вже понад рік склалася унікальна ситуація, коли на виконання Розпорядження Президента України № 68/2016-рп від 28 березня 2016 р. «Про вивчення стану виконання Національною академією державного управління при Президентові України актів і доручень Президента України» створено передумови для реалізації значно більш ефективної та більш очікуваної суспільством реформи, – реформи системи державної служби в частині підготовки кадрів для органів публічної влади, які були б в очах суспільства технократично-фаховими, формально-деполітизованими, проєвропейсько-підготовленими, а головне – стали би символами успішної політики української держави в сфері європеїзації державного управління.

Той факти, що протягом понад півтора роки з часу оприлюднення даного Розпорядження в системі НАДУ так і не сталося будь-яких зрушень та реформ тільки ще більше актуалізує пошук нових шляхів осучаснення системи підготовки публічних управлінців в Україні. Одним з таких шляхів може бути адаптований польський досвід проектно-орієнтованого підходу до підготовки управлінських кадрів. Виходимо з того, що сучасна система кадрового забезпечення державного управління є далекою від європейських стандартів та фактично відірваною від реальних проблем і потреб публічного управління, насамперед, через відсутність безпосереднього зв'язку між «замовником» (міністерство, інший орган публічної влади) та «виробником» (НАДУ), оскільки система НАДУ «продукує» випускників занадто «широкого профілю» – всі вони є магістрами державного управління взагалі і навіть існуюча деяка спеціалізація не має прив'язки до потенційного майбутнього робочого місця. При цьому лише незначна кількість випускників закріплюється на посадах керівників, заступників та начальників управлінь і відділів в органах публічної влади.

Тому пропонується здійснити реформування всієї системи взаємовідносин між органами публічної влади України та НАДУ в сфері підготовки кадрів для державного управління шляхом переходу від узагальнено-знеособленої системи до гнучкої адресної структурно-функціональної підготовки державно-управлінських кадрів на основі європейських стандартів та підходів. Сутність пропонованого проектно-орієнтованого підходу до реформування системи НАДУ полягає в зміні самої філософії забезпечення кадрами державної служби України в публічно привабливому форматі на європейських демократичних принципах, яка відбуватиметься через:

– Відмову від підготовки «універсальних фахівців» та введення трирівневої системи адресного набору й підготовки управлінських кадрів з відповідною трирівневою системою вимог для вступників: 1-й рівень – для претендентів на посади категорії «А» (в рамках Інституту вищих керівних кадрів НАДУ); 2-й рівень – для претендентів на посади категорії «Б»; 3-й рівень – для претендентів на посади категорії «В» (що відповідатиме новому Закону про держслужбу).

– Перехід до гнучкого цільового адресного замовлення за європейськими стандартами, коли кожен центральний та регіональний і місцевий орган публічної влади на підставі кадрового попиту та прогнозу подає заявку до Нацдержслужби на підготовку фахівців у визначених структурно-функціональних сферах (напр, 2 фахівці в управління доступу до публічної інформації, 3 – в управління економіки, 1 – у відділ роботи зі зверненнями громадян тощо); Нацдержслужба акумулює й узагальнює попит та розміщує замовлення на підготовку відповідної кількості управлінців в системі інститутів НАДУ. При цьому НАДУ вже не випускатиме щорічно фіксовану цифру «універсальних управлінців» (значною частиною зайвих і непрацевлаштованих), а кожен рік це буде гнучка цифра різноспрямовано адресно-спеціалізованих фахівців, безпосередньо необхідних (отже – значною частиною працевлаштованих) службовців органів публічної влади.

– Інституційне забезпечення тісного взаємозв'язку процесу підготовки управлінських кадрів та практики публічного управління шляхом адресно-спеціалізованої фахової підготовки з обов'язковим стажуванням безпосередньо на місцях можливої подальшої праці та виконання підсумкової магістерської роботи на тему, пов'язану з аналізом стану й пропозиціями покращення роботи саме цього структурного підрозділу органу публічної влади (з адаптацією європейського, зокрема польського досвіду).

– Інституційне забезпечення реального виходу науки державного управління на вирішення нагальних суспільно-політичних, економічних та інших державно-управлінських проблем шляхом жорсткої прив'язки тематики дисертацій до нагальних науково-прикладних державно-управлінських проблем з обов'язковим тривалим стажуванням аспіранта/доктора безпосередньо в тому підрозділі органу публічної влади, в функціональній площині якого лежить завдання вирішення даної проблеми (Рис. 1).

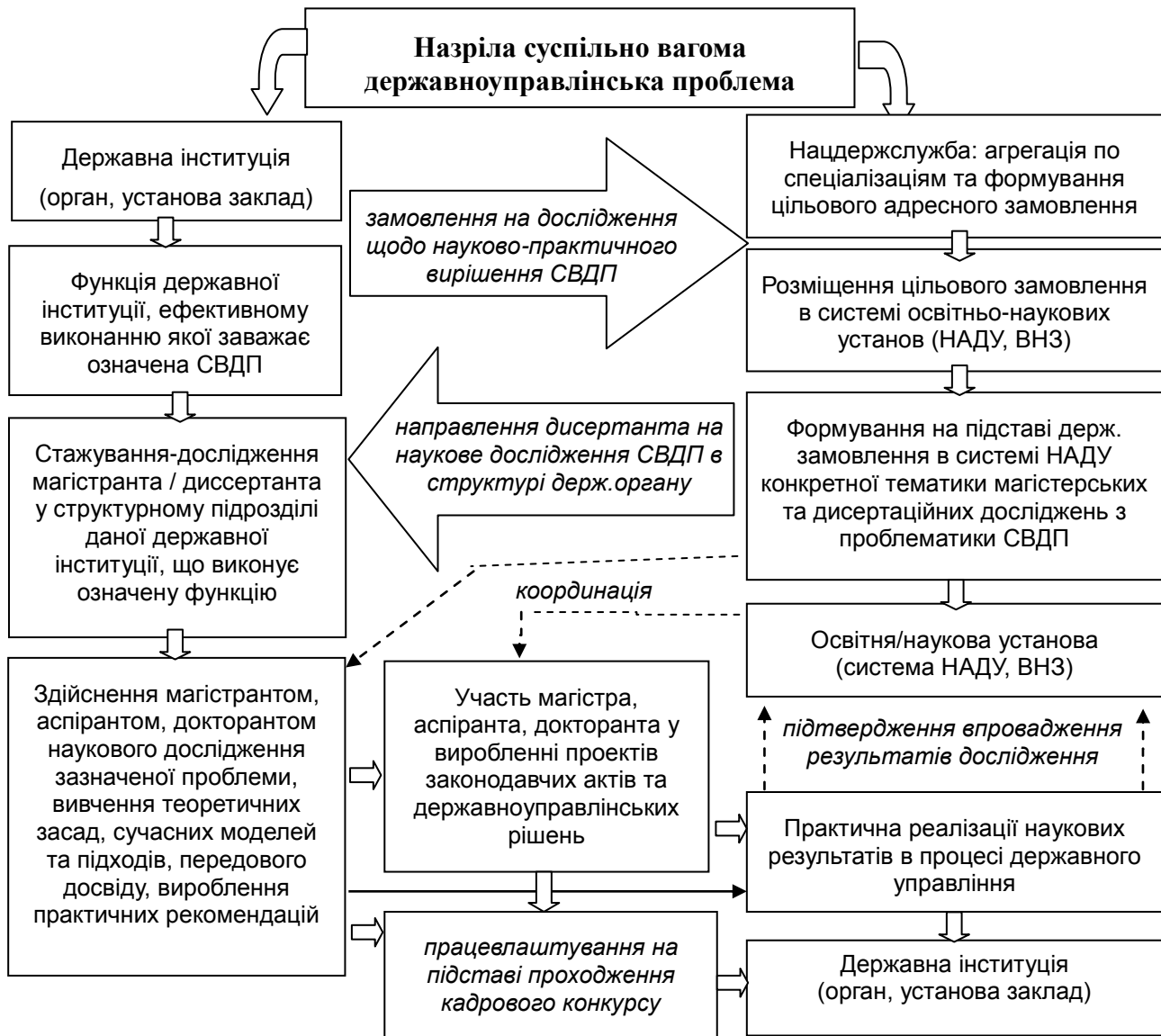

Рис.1. Модель формування нових реформованих відносин в галузі підготовки кадрів державного управління (на підставі адаптації польського досвіду).

Такий підхід забезпечить реалізацію двох взаємопов'язаних завдань:

1. Модернізація за європейським зразком як системи підготовки та перепідготовки державно-управлінських кадрів, так і всієї системи кадрового добру на державну службу, що в очевидному для суспільства та ЗМІ форматі посилить фаховість, технократичність та демократичність управлінського апарату й кумулятивно – загальну якість процесів публічного управління в Україні.

2. Зміну в публічному просторі сприйняття взаємодії влади та суспільства з командно-адміністративного на клієнто-орієнтоване та партнерське. Появу як наслідку реформ феномену високопрофесійних «чемних чиновників», що демонструють практику служіння народу, відстоювання інтересів держави, суспільства та громадянина.

Список використаних джерел.

1. Розпорядження Президента України № 68/2016-рп від 28 березня 2016 р. «Про вивчення стану виконання Національною академією державного управління при Президентові України актів і доручень Президента України» / офіційне інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/682016-rp-19867>

НОВА МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ БІДНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОГО ВІДЧУЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Бідність стала характерною рисою української дійсності. За даними опитувань, у половині українських сімей грошей повністю вистачає лише на їжу. За рівнем життя Україна залишається однією з найбідніших країн у світі. Через різке зростання тарифів і цін українці змушені заощаджувати буквально на всьому, а борги по комуналці ростуть в геометричній прогресії. Тим часом, лікування, туризм і розваги стають для більшості недозвеною розкішшю. Міжнародний досвід свідчить про можливість зменшення бідності та соціального відчуження з використанням засобів соціальної та економічної політики шляхом розширення доступу до послуг освіти, охорони здоров'я та інших послуг соціальної сфери, поліпшення стану навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів, особливо в сільській місцевості. Тому відповідно до Цілей сталого розвитку (2015-2030 роки), схвалених на Саміті ООН у вересні 2015 року та Європейської соціальної хартії (переглянутої), що ратифікована Верховною Радою України у 2006 році, Кабмін в березні 2016 році затвердив нову Стратегію боротьби з бідністю в країні. [1] Згідно з документом, через чотири роки кількість бідних людей в Україні зменшиться з 28% до 15%, тобто з 11 млн. осіб до 6 млн. Однак про те, як саме у відомстві хочуть боротися з бідністю, говорили туманно. «Подолати бідність – це амбітний план, і навряд чи ми досягнемо цієї мети виключно завдяки Стратегії. У ній зафіксовані тільки деякі основні напрямки реформування економіки і соціальної сфери», – говорив віце-прем'єр Павло Розенко.

Підкреслювалося, що на основі Стратегії будуть створюватися щорічні плани по боротьбі з бідністю – з конкретними заходами, термінами їх виконання, виділеними з бюджету сумами і відповідальними за результат людьми, а також буде удосконалена методологія оцінювання та моніторингу бідності та соціального відчуження. Першу таку програму Мінсоцполітики на 2016-2017 роки, щодо реалізації стратегії подолання бідності, було затверджено Кабміном в серпні 2016 року.[2] Однак, звідки в бюджеті візьмуться гроші на все це, в уряді не уточнювали.

Кількість людей в Україні які живуть за межею бідності, за даними офіційної статистики, та даними міжнародних організацій дуже різняться. Про це, в березні 2017 року, під час презентації звіту ПРООН щодо людського розвитку заявив постійний представник програми розвитку ООН в Україні Ніл Уокер. «Що стосується України, то ми говоримо про 1,7 млн. внутрішньо переміщених осіб, 2,8 млн. людей з інвалідністю, 60% населення, які знаходяться нижче межі бідності»,- сказав він.[3] Також було повідомлено, що Україна опустилася на 3 пункти в рейтингу ООН за Індексом людського розвитку. Україна посіла за підсумками минулого року 84-е місце серед 188 країн, який щороку формується під егідою Програми розвитку ООН (ПРООН). У документі наголошується, що рейтинг України відповідає рівню Вірменії і є показником вище середнього значення для країн з високим рівнем людського розвитку і нижче середнього для країн Європи та Центральної Азії. При цьому значення індексу для Казахстану становить 0,794 (56-е місце в рейтингу), Росії – 0,804 (49-е місце).

На виконання Стратегії подолання бідності Кабінет міністрів розробив методику визначення «глибини» бідності українців. Так, Міністерство соціальної політики, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство фінансів, Державна служба статистики і Національна академія наук (НАНУ) затвердили методику комплексної оцінки бідності, про це йдеться в спільному наказі відомств.[4] Як зазначається, Методика передбачає визначення 3 груп критеріїв оцінки бідності.

1-я група (основні монетарні критерії бідності): сукупні еквівалентні витрати особи нижче 75% медіанного рівня середньодушових еквівалентних сукупних витрат; сукупні еквівалентні витрати особи нижчим за фактичний (розрахункового) прожиткового мінімуму в середньому на душу населення; загальні еквівалентні доходи особи нижчим за фактичний прожитковий мінімум в середньому на душу населення; загальні еквівалентні доходи особи нижче законодавчо встановленого прожиткового мінімуму в розрахунку на місяць у середньому на одну людину.

Для основних монетарних критеріїв бідності розраховуються наступні показники: сукупний дефіцит доходу бідного населення; середній дефіцит доходу бідного населення; глибина бідності.

2-я група (інші монетарні критерії бідності): еквівалентні витрати особи за межею бідності, визначеної Організацією Об'єднаних Націй (ООН) для країн Центральної та Східної Європи як гривневий еквівалент 5,05 долара відповідно до паритету купівельної спроможності; середньодушові еквівалентні доходи особи нижче 60% медіанного рівня середньодушових еквівалентних доходів за шкалою еквівалентності Європейського Союзу.

3-тя група (немонетарний критерій бідності): наявність в домогосподарствах через брак коштів 4 з 9 ознак депривації (скорочення або повне позбавлення можливості задовольняти основні потреби). За методологією ЄС до ознаками депривації відносяться: наявність у домогосподарства заборгованості по виплаті іпотечного кредиту або орендних платежів, рахунків за комунальні платежі, платежі за придбання товарів і послуг на виплату або інших платежів за кредитами; нездатність домогосподарства оплатити тижневий щорічну відпустку далеко від дому; нездатність платити за підтримку належної температури в житло; нездатність платити за споживання страв з м'ясом, курятиною, рибою (або їх вегетаріанським еквівалентом) через день; нездатність платити несподівані фінансові витрати за рахунок власних ресурсів (в розмірі законодавчо встановленого прожиткового мінімуму в розрахунку на місяць у середньому на одну людину); нездатність дозволити собі мати телефон (в тому числі мобільний); нездатність дозволити собі мати кольоровий телевізор; нездатність дозволити собі мати пральну машину; нездатність дозволити собі мати автомобіль.

На даний момент в світі існують різні методи оцінки рівня бідності. Наприклад, за стандартами ООН, якщо людина витрачає на проживання і продукти менше 5 доларів на день, (в місяць це менше 150 доларів, враховуючи не тільки харчування, але і витрати на комунальні платежі, проїзд та ін.), То він живе за порогом бідності. При

цьому за даними ООН 60% українців живуть за межею бідності. З огляду на методологію ООН, яка враховується і при ранжируванні українців по групах бідності, 150 доларів за курсом 27 гривень за долар дорівнює 4050 грн. Кожен, хто має доходи нижче цієї межі, автоматично потрапляє за її межі. Якщо застосувати ці цифри до життя середньостатистичного українця, то вони просто не можна порівнювати. На даний момент в Україні прожитковий мінімум – 1544 грн, що відповідно до офіційного курсу НБУ, близько 57 доларів – 1,8 долара в день, тобто майже в 3 рази менше встановлених норм!

Список використаних джерел.

1. Про схвалення Стратегії подолання бідності. Кабінет міністрів України. Розпорядження від 16 березня 2016 р. № 161-р
2. Про затвердження плану заходів на 2016-2017 роки з реалізації Стратегії подолання бідності. Кабінет міністрів України. Розпорядження від 8 серпня 2016 р. № 573-р https://zn.ua/UKRAINE/v-ukraine-60-naseleniya-zhivet-za-chertoy-bednosti-oon-243968_.html
4. <http://podrobnosti.ua/2190204-kabmin-predstavil-shemu-opredelenija-bednosti-v-ukraine.html>

СЕНЧА СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

*тимчасово виконуючий обов'язки начальника управління комунікацій та інформаційної політики
Одеської обласної державної адміністрації,
аспірант кафедри проектного менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ І ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Актуальність розвитку громадянського суспільства обумовлена постійним зростанням ролі інститутів громадянського суспільства в усіх сферах публічного управління – від просування реформ на державному і місцевому рівнях, європейської інтеграції та розвитку електронного урядування до волонтерської діяльності і надання допомоги соціально незахищеним верствам населення та внутрішньо переміщеним особам. Розвиток громадянського суспільства є однією з найважливіших умов становлення України як європейської держави з високим рівнем демократичних цінностей та консолідації суспільства. Досвід демократичних країн світу свідчить, що системна державна підтримка розвитку громадянського суспільства дозволяє підвищити якість публічного управління, залучити додаткові людські, організаційні і фінансово-технічні ресурси для надання соціальних та інших суспільно значущих послуг, скоротити корупційні ризики та забезпечити ефективність видатків бюджету.

У країнах розвиненої демократії громадянське суспільство є рівноправним партнером держави та бізнесу у вирішенні соціальних і суспільних проблем. При цьому саме держава бере на себе зобов'язання створити сприятливі правові умови для діяльності неурядових організацій, що належним чином послугує наданню ними соціальних послуг.

Затвердження Указом Президента України від 26.02.2016 № 68/2016 «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки стало переконливим визнанням посилення впливу громадянського суспільства на соціально-політичні процеси, тенденції до спроможності громадського сектору в ініціюванні нагальних реформ, діалогу з владою з гострих питань сьогодення.

Одним із головних показників зміцнення громадянського суспільства є розуміння громадянами особистої відповідальності за стан суспільного життя: в економічній, політичній, соціальній та інших сферах. Сьогодні більшість населення України усвідомлює, що саме громадянам належить вирішальна роль у виконанні законів, що прагнення змінити державу не можна покласти лише на політиків. Тому на сучасному етапі розвитку України особливо актуальним є завдання налагодження співпраці органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства.

Практична реалізація Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки та формування сучасних підходів до своєчасного корегування стратегічних напрямів та завдань державної політики потребують належної підтримки державою суспільно-значущих та соціально-орієнтованих громадських ініціатив та громадських об'єднань, активної взаємодії громадянського суспільства і держави у проведенні реформ та впровадженні нагальних змін у політичній, соціальній, економічній та гуманітарній сферах, а також плідної співпраці з вирішенням низки гострих проблем територіального розвитку.

Стан розвитку громадянського суспільства в Україні у порівнянні з країнами Західної Європи, ступінь його відповідності європейським стандартам висвітлено у працях В. В. Горленка, Ю. Кальниша та інших. Розвитку активного громадянського суспільства в Україні, етапам його становлення, формуванню громадянської нації в цілому присвячені роботи О. С. Власюка, А. Колодій, М. Ставнійчук, Є. Цокур та інших науковців. Аналізом стану розвитку суспільної активності та громадської самоорганізації, основних тенденцій та проблем взаємодії органів державної влади та організацій громадянського суспільства в умовах системного реформування в Україні та протидії зовнішній агресії займалися О. М. Балакірева, Т. В. Бельська, О. А. Корнієвський, В. М. Яблонський. Зазначеними науковцями розглянуто основні проблеми розвитку громадянського суспільства України в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів, а також участі громадськості у місцевому самоврядуванні.

Міжнародні агенції, оцінюючи сучасний стан суспільної активності та громадської самоорганізації в Україні, відзначають позитивну динаміку демократичного розвитку на протязі останніх двох років. За оцінками міжнародної

неурядової організації Freedom House, після найгірших показників інтегрального індексу демократії в 2012-2014 рр. Україні вдалося поліпшити рейтинг розвитку демократії.

Рейтинг демократичності управління на рівні центральної влади виріс з 6,00 до 5,75 балів (найвищий показник цього рейтингу – 1 бал) завдяки стабілізації політичної ситуації в державі та продовження функціонування основних демократичних інститутів після політичної кризи і загострення кризи безпеки в 2014 році. Рейтинг демократичності управління на рівні органів місцевого самоврядування зріс з 5,50 до 5,25 балів завдяки відчутному прогресу в формуванні територіальних громад відповідно до норм нещодавно прийнятого законодавства. Лідируючі позиції порівняно із іншими показниками демократичного розвитку посідає напрям «громадянське суспільство» – його рейтинг зріс з 2,75 до 2,25 балів [1].

Україна раніше ніколи не відзначалася активною, організованою спроможністю великих мас громадян впливати на дії влади, хоча переважаюча більшість громадян переконані в тому, що саме вони повинні мати реальний вплив на прийняття державних рішень. Криза 2014 року ще більше поглибила проблему розриву між сприйняттям громадянами свого належного місця в розподілі суспільної влади та реальним становищем. Значна частина громадян України переконана, що має брати участь у діяльності громадських об'єднань, зокрема у здійсненні ними контролю за державними органами.

З початком кризи довіра саме до громадських організацій знизилася порівняно менше, ніж довіра до інших соціальних інститутів – суспільство покладає надії на те, що розширення діяльності громадських організацій, інших структур громадянського суспільства може посприяти реформуванню держави та суспільства. Кількість громадських організацій в Україні постійно повільно зростає, проте дані соціологічних опитувань не фіксують кількісних змін постійних членів громадських організацій, що засвідчує мобілізаційний характер участі громадян в діяльності громадського сектору [3].

Не є виключенням й Одеська область: якщо на 01.01.2015 на Одещині було зареєстровано 5289 громадських об'єднань [4], то станом на 01.01.2017 територіальними управліннями юстиції в області легалізовано 5486 громадських об'єднань [2], проте за даними на 01.07.2017 про свою активність заявляють близько 40,1% від їх загальної кількості.

Вирішення проблем розвитку громадянського суспільства в Одеській області можливе шляхом:

- створення сприятливих умов для формування та інституційного розвитку інститутів громадянського суспільства;
- забезпечення ефективних процедур участі громадськості під час формування і реалізації регіональної політики та вирішення питань місцевого значення;
- стимулювання активної співпраці інститутів громадянського суспільства та органів публічної влади області на засадах партнерства щодо актуалізації та вирішення суспільно важливих проблем.

З огляду на це, подальших наукових досліджень у перспективі потребує аналіз ефективності діючого державного механізму забезпечення розвитку громадянського суспільства, створення умов для задоволення суспільних інтересів з використанням різноманітних форм демократії участі, громадської ініціативи та самоорганізації.

Список використаних джерел.

1. Nations in Transit Ratings and Averaged Scores // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2016/ukraine>.
2. Реєстр громадських об'єднань // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://rgo.informjust.ua/>.
3. Розвиток громадянського суспільства України в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів / В. М. Яблонський, О. М. Балакірева, Т. В. Бельська [та ін.]; за ред. О. А. Корнієвського. – К.: НІСД, 2016. – 72 с.
4. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року (актуалізована) // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://oblrada.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/32-VII.pdf>.

СИВАК ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

*докторант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
НАДУ при Президентові України, к. держ. упр.*

СУБ'ЄКТИ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Система стратегічних комунікацій в першу чергу формується суб'єктами стратегічних комунікацій та представляє собою узгоджену за цілями та стратегічними пріоритетами діяльність державних і недержавних інституцій у сфері стратегічних комунікацій на засадах інформації взаємодії. Вона складається з мети, ідей, завдань, функцій, принципів, методів, має ознаки функціонуючого механізму правового регулювання в інформаційній сфері, у тому числі формування, реалізації, здійснення та контролю за реалізацією завдань стратегічних комунікацій. Але, в контексті нашого дослідження, система стратегічних комунікацій – це науково обґрунтована діяльність, що заснована на застосуванні інноваційних методик та методологічних підходів дослідження сучасних медіафеноменів. Система представляє собою діяльність, здійснювану у зв'язку з реалізацією стратегічних комунікацій та спрямована на суспільні інформаційні відносини, зокрема на їх становлення та розвиток, регулювання і безпеку [2, с. 328].

Система стратегічних комунікацій забезпечується переважно інформаційними засобами та методами, в рамках інформаційної діяльності та в інформаційному просторі. Система також забезпечує підкріплення реалізації

завдань стратегічних комунікацій застосуванням специфічних методів (інформаційні операції, інформаційне протиборство, засоби та методи інформаційної війни, психологічні операції, військово-цивільні операції, заходи публічної дипломатії, семіотичні війни тощо). Система стратегічних комунікацій має зовнішнє вираження у вигляді правових та організаційних форм її здійснення, базується на необхідності забезпечення інформаційного суверенітету та інформуванні високотехнологічної інформаційної держави із розвиненими інститутами інформаційного суспільства відповідно до реалізації національних в тому числі і інформаційних інтересів в рамках творення інформаційної ідентичності. Вона виступає інформаційною та ціннісно-ідеологічною передумовою формування як інформаційної, так і загальнонаціональної самоідентичності, збереження національної, культурної та інформаційної самобутності української автохтонності, політичної, безпекової та інформаційної нації, вона формує для реалізації у практичній площині цілісний вимір інформаційної стратегії. Поліфункціональним інструментарієм реалізації стратегічних комунікацій є синтез на засадах міждисциплінарної методології прийомів та способів кожного компонента системи стратегічних комунікацій з урахуванням його специфіки, але відповідно до досягнення спільної мети.

До основних сфер, від яких залежить розвиток системи стратегічних комунікацій можемо віднести наступні: інформаційної безпеки; електронного урядування; розвитку інформаційного суспільства; інформатизації; захисту інформаційних прав і свобод людини і громадянина; функціонування та розвитку медіапростору.

Суб'єктами системи стратегічних комунікацій, перш за все, виступають органи публічної влади, які виробляють та реалізують державну інформаційну політику. До основних пріоритетів розвитку інформаційної сфери в діяльності органів влади віднесено: забезпечення інформаційної безпеки; забезпечення захисту і розвитку інформаційного простору України, а також конституційного права громадян на інформацію; відкритість та прозорість держави перед громадянами; формування позитивного міжнародного іміджу України. Основним координатором розвитку інформаційної сфери визначено РНБО України, КМУ забезпечуватиме здійснення інформаційної політики держави, фінансування програм, пов'язаних з інформаційною безпекою, спрямовуватиме і координуватиме роботу міністерств, інших органів виконавчої влади у цій сфері. Також важливими суб'єктами розвитку інформаційної сфери встановлено Міністерство інформаційної політики України – щодо постійного моніторингу, формування пріоритетів державної інформаційної політики, координації діяльності ЦОБВ, а також організація та забезпечення урядових, кризових комунікацій, розроблення стратегічного нарративу; та Міністерство закордонних справ України – основне завдання в цій сфері – розвиток публічної та культурної дипломатії й координація державних органів в цій сфері. Ряд функцій виконуватимуть Міністерство культури України, Служба безпеки України, Державне агентство України з питань кіно, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України та Національний інститут стратегічних досліджень, які в межах компетенції сприятимуть формуванню і реалізації державної інформаційної політики.

Наразі в Україні є певні досягнення у формуванні дієвої системи стратегічних комунікацій. Доктрина інформаційної безпеки [4], визначаючи розвиток системи стратегічних комунікацій пріоритетом, покладає на Міністерство інформаційної політики України завдання з розроблення стратегічного нарративу і його імплементації. Практичне виконання завдань, визначених цією Доктриною, відображено в планах дій Уряду України, як річному, так і середньостроковому [3]. За ініціативи Міністерства інформаційної політики України планується створити Координаційну раду з питань стратегічної комунікації [1, с. 51].

Найбільшого досвіду в розвитку формування системи стратегічних комунікацій досягли в Міноборони, де вживаються заходи щодо становлення та розбудови спроможностей сил оборони у сфері стратегічних комунікацій, як частини загально-державної та міжвідомчої системи стратегічних комунікацій, спрямованих на підтримку формування та реалізації політики у сфері безпеки і оборони, а також досягнення цілей оборони держави. Розпочато створення та розвиток комунікаційних спроможностей Міноборони та ЗСУ, що забезпечують інтеграцію і реалізацію функцій стратегічних комунікацій на всіх рівнях планування й реалізації політики у сфері оборони.

Також варто зазначити, що у подальшому мають здійснюватися намічені позитивні тенденції щодо становлення та розвитку системи стратегічних комунікацій, однак це процес довготривалий та потребує значних зусиль з боку органів державної влади. Для поліпшення процесу становлення системи стратегічних комунікацій мають здійснюватися наступні заходи:

- зміна пріоритетів державної інформаційної політики на користь стратегічних комунікацій;
- упорядкування та приведення до єдиного формату системи нормативно-правового забезпечення функціонування системи стратегічних комунікацій в Україні;
- поліпшення інформаційно-комунікаційної політики держави;
- підтримка наукових розробок у сфері інформаційної політики і безпеки, стратегічних комунікацій та їх складових;
- стимулювання медіадосліджень та моніторингу інформаційного простору;
- забезпечення прозорості власності ЗМІ;
- посилення медіаграмотності населення;
- розвиток внутрішніх комунікацій органів влади та міжурядових комунікацій.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році». – К. : НІСД, 2017. – 928 с.
2. Ліпкан В.А. Стратегічні комунікації : словник / Т.В. Попова, В.А. Ліпкан / за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : ФОРМ О.С. Ліпкан, 2016. – 416 с.

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та Плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік» від 3 квітня 2017 р. № 275-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249935442>

4. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» від 25 лютого 2017 р. № 47/2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>

СКВОРЦОВА ОЛЕНА КОСТЯНТИНІВНА

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
головний спеціаліст відділу міжнародного співробітництва та залучення інвестицій
Департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської облдержадміністрації*

ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ ЯК ДОДАТКОВИЙ РЕСУРС ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Механізм міжнародної технічної допомоги (МТД), який історично виник внаслідок глобалізації та інтеграційних процесів у світі як гуманітарна допомога, направлена на підтримку країн, що розвиваються, сьогодні став важливим елементом підтримки економічного розвитку країн світу.

МТД є специфічним джерелом фінансування заходів, направлених на розвиток інтеграційних процесів в світовій економіці та підтримку національних економік окремих країн; це надійний спосіб довгострокового фінансування пріоритетних проектів розвитку, втілення структурних реформ, які країна не може фінансувати самостійно; а також це створення можливостей доступу до кращої міжнародної практики та знань.

За дослідженнями Організації з економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), проведеними в минулому році, найбільшими країнами-донорами в світі є Сполучені Штати Америки, Королівство Великої Британії, Німеччина, Японія та Франція [4]. ОЕСР відносить до міжнародної технічної допомоги внески урядів країн чи їх установ в інші країни, що вкладаються з метою підтримки економічного розвитку та добробуту в якості головної цілі, та які здійснюються на пільгових фінансових умовах (безповоротній безоплатній основі або на умовах пільгового кредитування). Загальний бюджет технічної допомоги, направленої на сприяння розвитку країн світу, вкладений країнами – членами Комітету з питань сприяння розвитку ОЕСР в 2015 склав понад 132 млрд. доларів США [4].

МТД надається не лише урядами одних країн іншим, але і міжнародними організаціями, такими як Світовий банк, Організації Об'єднаних Націй (ООН), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейський Союз, Європейський інвестиційний банк та інші.

Україна як країна, що розвивається, отримує МТД на безоплатній та безповоротній основі з 1992 року практично в усіх сферах економіки та суспільного життя. За всі роки співробітництва донорами виділено понад 9 млрд. доларів США для реалізації більше ніж 3400 проектів, направлених на розвиток нашої країни [2].

В рамках надання Україні міжнародної технічної допомоги співробітництво здійснюється з 15 країнами, Європейським Союзом та понад 20 міжнародними організаціями [2]. Найбільшими донорами для України є Сполучені Штати Америки та Європейський Союз, а також: Канада, ФРН, Швеція, Швейцарія, Японія, Туреччина, Данія, організації системи ООН, Світовий банк, ЄБРР, ОЕСР.

Сьогодні в Україні впроваджується понад 280 проектів загальною контрактною вартістю більше ніж 3 млрд. дол. США [2].

Регулювання механізму залучення ресурсів міжнародної технічної допомоги в Україні здійснюється постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року № 153 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги» [1].

Серед основних напрямків надання технічної допомоги, такі важливі для економічного розвитку цілі, як розвиток фінансового ринку та банківського сектору, сільськогосподарського сектору, поліпшення інвестиційного клімату, розвиток підприємництва та конкуренції на внутрішньому ринку [2].

Незважаючи на тривалий період функціонування механізму міжнародної технічної допомоги та значні фінансові ресурси, які залучаються з його допомогою, МТД, здебільшого, сприймається як допомога, що надається публічному сектору на загальнодержавні та муніципальні потреби. Такий підхід є вузьким та помилковим. Впровадження проектів міжнародної технічної допомоги допомагає вирішенню тих проблем, які Україна сьогодні не в змозі вирішити самостійно, зменшує навантаження на державний бюджет, залучає додаткові фінансові ресурси в країну, сприяє створенню додаткових робочих місць.

Яскравими прикладами успішно реалізованих проектів із залученням МТД є запуск системи державних закупівель «Prozorro», реформування газового сектору країни, корпоративна реструктуризація НАК «Нафтогаз України».

На сьогодні в Україні діють чимало проектів МТД, направлених на економічний розвиток, підтримку промисловості та залучення інвестицій. Серед таких проектів: «Програма лідерства, сприяння експорту, залучення інвестицій та розвитку», що реалізовується фондом Western NIS Enterprise Fund, «Канадсько-український проект з підтримки торгівлі та інвестицій» (CUTIS), що реалізовується Конференційною радою Канади, проект «Партнерство заради інновацій: розвиток сімейних ферм, об'єднаних в сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи» та «Проект торговельної політики», що реалізуються за кошти уряду США через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), проект ЄС «Створення мережі та інфраструктури підтримки молодіжного інноваційного підприємництва на платформі фаблабів «FabLab» та інші [3].

МТД надає нашій країні безумовні переваги та ресурси для прискорення економічного розвитку. Але, як свідчить світовий досвід, не всі країни можуть успішно використовувати такий ресурс. Одним, як наприклад, Польщі, вдається взяти всі переваги та вивести економіку країну з успіхом на світовий рівень, в інших всі впроваджені реформи за допомогою МТД залишаються лише витраченими коштами.

Для успішного використання механізму міжнародної технічної допомоги в Україні необхідний цілісний стратегічний підхід до залучення ресурсів МТД. Кошти повинні направлятися в ті галузі, те буде отриманий максимальний результат від їх залучення, з одночасним врахуванням інтересів країн-донорів та міжнародних організацій. Необхідне централізоване та регіональне управління МТД. Органами влади України ведеться робота в цьому напрямку. В кінці 2016 року на базі Мінекономрозвитку України створений Офіційний портал координації міжнародної допомоги України, на якому розміщена інформація про всі проекти технічної допомоги, що діють в країні [3].

Серед головних напрямів подальшого удосконалення системи управління МТД можуть стати: розробка стратегії роботи проектів МТД, моніторингу та програмування міжнародної технічної допомоги, удосконалення системи планування діяльності галузей та сфер, в яких працюють проекти МТД, удосконалення контролю державних програм МТД; розробка сталих критеріїв результативності проектів; реєстрація здійснених проектів та витрачених коштів; публічне обговорення проектів, проблем реалізації та шляхів виходу.

Список використаних джерел.

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 р. № 153 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF>
2. Довідка про міжнародну технічну допомогу Україні: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 14.07.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e485115d-5f7c-480d-ab90-563def7e4053&title=DovidkaProMizhnarodnuTekhnichnuDopomoguUkraini>
3. Офіційний портал координації міжнародної допомоги України: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://openaid.gov.ua/uk>
4. Development aid in 2015 continues to grow despite costs for in-donor refugees: OECD – Париж, 13.04.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/dac/stats/ODA-2015-detailed-summary.pdf>

УСТЯНСЬКА АНАСТАСІЯ ОЛЕКСІЇВНА

*студент факультету «Менеджменту та бізнес-технологій», спеціалізація «Стратегічні комунікації»
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ГРАМОТНОСТІ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У М. ОДЕСА

На початку 80-х років багато розвинених країн вразило повідомлення про наявність парадоксального явища, названого «функціональною неграмотністю». Це було початком усвідомлення широкими верствами населення нового процесу, який пізніше призвів до значних реформ освітніх систем і соціокультурної політики.

Функціональна грамотність не пов'язана з традиційним поняттям грамотності – здатністю розуміти та використовувати різні типи інформації у побутовому, професійному та громадському житті. Вона розглядається як можливість індивіда бути включеним в економічну, культурну, політичну практику суспільства; у грамотне середовище на локальному, регіональному, державному та глобальному рівнях; як умова соціального та культурного розвитку суспільства [4].

Поняття функціональної грамотності порівняльне молоде: з'явилося воно в кінці 60-х років минулого століття в документах ЮНЕСКО і пізніше ввійшло до вжитку науковців-дослідників. Приблизно до середини 70-х років концепція і стратегія дослідження пов'язувалася з професійною діяльністю людей : компенсацією відсутніх знань і умінь в цій сфері. Надалі цей підхід був визнаний одностороннім. Функціональна грамотність стала розглядатися в ширшому сенсі: включати комп'ютерну грамотність, політичну, економічну. Її поява в розвинених західних країнах співпала з першими чуттєвими кроками даних держав до переходу в інформаційне суспільство [5]. Функціональна грамотність – це вміння правильно розуміти прочитані тексти, написати складний і зв'язний текст та ясно висловлювати свої думки і почуття. Група людей, які найближче приближені до функціональної неграмотності, або в якійсь мірі збігаються з нею, може бути названа «weak readers» – слабкі читачі, для яких характерно «пасивне читання». Сюди відносяться дорослі і діти, які не люблять читати. На думку французьких соціологів, уявлення про читання як навика, що здобувається в школі, недостатньо чітке, тому що насправді читання є результатом культурного досвіду, ступінь оволодіння яким значною мірою залежить від соціальних умов, рівня освіти та віку деякі з них вважають, що швидше за все основною причиною є недостатній розвиток лінгвістичних можливостей дитини в дошкільному віці. Вчителі наголошують, що у батьків немає ні енергії, ні можливостей займатися мовним розвитком дітей. Багато з них не здатні показати дітям цінність книги та читання. Занадто багато учнів говорять, що їхні батьки так зайняті переглядом телевізійних передач, що у них просто немає часу розмовляти зі своїми дітьми. Наслідками цієї проблеми , в майбутньому, може стати девіантна² поведінка підлітка [3].

² Вчинки або дії, які не відповідають прийняттю в даному суспільстві нормам і правилам поведінки. Основні форми якої є злочинність, суїцид (підвищений ризик вчинити самогубство).

Станом на 2016 рік в відділі Головного управління статистики Одеської області виявлено 34 650 злочинів, до яких 165 тис. осіб було притягнуто до адміністративної відповідальності та 48 тис. справ було розглянуто в суді [1]. Із матеріалів кримінальних справ випливає, що вікові особливості неповнолітніх значно впливають на мотивацію їхніх вчинків. Такими особливостями є: недостатній життєвий досвід; схильність до наслідування; вплив на них оточуючих, особливо дорослих осіб; бажання показати себе самостійним і намагання звільнитися від контролю та опіки з боку батьків, вихователів; специфічне трактування таких понять, як сміливість, чесність, дружба; неправильна оцінка конкретних життєвих ситуацій; недостатній розвиток, а інколи і повна відсутність критичного ставлення до своїх вчинків, вчинків інших [3].

Ключовим показником грамотності та функціональної грамотності є загальна середня освіта – цілеспрямований процес оволодіння систематизованими знаннями про природу, людину, суспільство, культуру та виробництво засобами пізнавальної і практичної діяльності, результатом якого є інтелектуальний, соціальний і фізичний розвиток особистості, що є основою для подальшої освіти і трудової діяльності. Вона є обов'язковою основою складовою безперервної освіти і спрямована на забезпечення всебічного розвитку особистості шляхом навчання та виховання, які ґрунтуються на загальнолюдських цінностях та принципах науковості, полікультурності, світського характеру освіти, системності, інтегративності, єдності навчання і виховання, на засадах гуманізму, демократії, громадянської свідомості, взаємоповаги між націями і народами в інтересах людини, родини, суспільства, держави [2].

У 2006 р. відділ британського Міністерства освіти повідомив, що 47% школярів залишили школу в 16 років, не досягнувши базового рівня в математиці, і 42% не в змозі досягти базового рівня англійської мови. Щорічно британські середні школи відправляють в життя 100 000 функціонально неграмотних випускників [4].

Український соціальний простір переживає процес зростання рівня соціальної пасивності у індивідів й збільшення кількості осіб, які через недолік навичок грамотної активності в соціумі, обираючи стратегію втечі, чим переводять себе в категорію соціально девіталізованих³ осіб. Молоді люди вступають в життя з напів-читанням, яке дає їм напів-знання та напів-розуміння, тому вони відчують себе напів-здатними до повноцінної діяльності. І ця група людей досить велика сьогодні в будь-якому, навіть найбільш розвиненому суспільстві, що має культурні традиції.

Таким чином, особливої уваги потребує вдосконалення базових навичок функціональної грамотності серед дітей і підлітків, що гарантуватиме їм ефективнішу адаптацію у суспільстві. В першу чергу мова йде про популяризацію серед підлітків природничо-наукової, читацької та математичної грамотності, а саме спонукання їх до саморозвитку, читання та орієнтації в інформаційному просторі. Тому сучасна школа, батьки та суспільство в цілому мають забезпечити три основні фактори у розвитку функціональної грамотності серед дітей та підлітків:

Перший фактор – це вміння самостійно вирішувати конкретні життєві проблеми (у різних сферах – від побутової, комунікативної до правової).

Другий фактор – комп'ютерні і інформаційні вміння;

Третій фактор – комунікативні вміння.

Список використаних джерел.

1. Головне управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>. – Назва з екрану.
2. Закон України від 13.05.1999 р. № 651-XIV ; зі змінами від 05.09.2017 р. «Про загальну середню освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14/page>. – Назва з екрану.
3. Судова практика у справах про злочини неповнолітніх і втягнення їх у злочинну діяльність ; Верховний-Суд-України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/9A539844EB54F3EBC2257B7C0037FDFFE](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/9A539844EB54F3EBC2257B7C0037FDFFE). – Назва з екрану.
4. Українська педагогіка. Сучасне розуміння понять неграмотність і грамотність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukped.com/statii/zagalna-pedagogika/2251-suchasne-rozuminnja-ponjat-negramotnist-i-gramotnist.html>. – Назва з екрану.
5. Функціональная неграмотность – бич современного общества [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kramola.info/vesti/metody-genocida/funkcionalnaya-negramotnost-bich-sovremennogo-obshchestva>. – Назва з екрану.

ХОМКО ЛАРИСА ПЕТРІВНА

*заочний аспірант кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЕФЕКТИВНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН ГРОМАДСЬКОСТІ ТА ВОЛОНТЕРІВ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

В Україні немає цілісної системи взаємодії органів державної влади з волонтерами та громадськими активістами через недостатню прозорість діяльності цих органів, бюрократизацію та низький рівень довіри у громадськості. Наразі відсутнім є ефективний громадський контроль за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування, не застосовуються прозорі конкурсні процедури та надаються необґрунтовані

³ Втрата здатності усвідомлювати існування у себе душевних якостей (власних емоцій і почуттів).

переваги окремим видам організацій громадського суспільства. Потенціал волонтерів та громадських організацій не повною мірою використовується органами виконавчої влади та місцевого самоврядування для надання суспільно-значущих послуг. У цій сфері переваги мають державні та комунальні установи, що призводить до надмірного зростання бюджетних видатків. В той же час, волонтери та благодійники не мають ефективних стимулів з боку держави, зокрема податкових та соціальних.

Проблеми налагодження ефективного діалогу між державою і громадянським суспільством, дієвості існуючих і пошуку нових механізмів взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства є предметом подальших наукових досліджень.

На наш погляд, необхідним є запровадження на законодавчому рівні базових принципів організації взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства, а саме:

- взаємовідповідальність;
- визнання органами виконавчої влади різних видів діяльності інститутів громадянського суспільства;
- відкритість та прозорість;
- забезпечення рівних можливостей;
- невтручання;
- соціальне партнерство;
- участь інститутів громадянського суспільства у формуванні та реалізації державної політики.

Механізми ефективних взаємовідносин громадськості та волонтерів з органами державної влади в Україні окреслені в наступних стратегічних і нормативно-правових документах:

Всесвітня Декларація Волонтерства, в якій зазначено, що волонтерська діяльність становить фундамент громадянського суспільства [5]. ООН визнає волонтерство суспільно-корисною діяльністю, яку рекомендує державам включити в національні плани.

Закон України «Про волонтерську діяльність» (2011 р.) [2] зі змінами від 2015 р. [1], в якому зокрема зазначено, що «люди в усьому світі займаються волонтерством з різних причин: допомагають іншим, розвивають власні навички та отримують важливий досвід». В Україні програма волонтерів ООН прагне бути «джерелом натхнення для дій», щоб допомогти в створенні більш сприятливих умов для волонтерства.

Указ Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 «Про стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [3], в якому наголошено, що головною передумовою реалізації Стратегії є суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності. Відповідальність влади – провести реформи, забезпечити баланс інтересів між громадянським суспільством, державою і бізнесом, просто прозоро та якісно працювати за новими підходами, гарантувати дотримання прав людини; відповідальність бізнесу – підтримувати та розвивати державу, бізнес-середовище та громадянське суспільство, сумлінно сплачувати податки, здійснювати ефективні інвестування в економіку держави, дотримуватися принципів чесної праці та конкуренції; відповідальність громадянського суспільства – контролювати владу, жити відповідно до принципів гідності та неухильно додержуватися Конституції України та законів України.

Указ Президента України від 26 лютого 2016 року № 68 «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні», який «визначає основні засади створення правових, організаційних умов для Національної стратегії розвитку громадського суспільства в Україні, а також з метою налагодження ефективного діалогу та партнерських відносин органів державної влади з організаціями громадянського суспільства» [4].

Проблеми та перспективи розвитку взаємовідносин держави та громадянського суспільства є особливо актуальними для України на сучасному етапі формування публічного врядування та зближення з Європейським Союзом.

Сьогодні пріоритетом збалансованого розвитку суспільства є створення дієвого механізму взаємодії органів державної влади та громадськості у реалізації суспільно-значущих проектів та розвитку волонтерського руху, формування та реалізацію державної політики у галузі створення сприятливих умов для діяльності волонтерів, що стане платформою для розвитку дієвої мережі волонтерських ініціатив та об'єднань, спрямованих на вирішення державних проблем.

Список використаних джерел.

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо волонтерської діяльності: Закон України № 246 VIII від 05.03.2015 р. Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/246%19>
2. Про волонтерську діяльність: Закон України № 3236%VI від 19.04.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3236%17>
3. Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
4. Указ Президента України від 26.02.2016 р. №68/2016 «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» : [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>.
5. Recommendations on support for volunteering. General Assembly. Fiftysixth session, 76th plenary meeting, 5 December 2001. Agenda item 108 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unv.org/fileadmin/docdb/pdf/2007/ N0147881.pdf>.

ЯЦЕНКО ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

доцент кафедри проектного менеджменту
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н.

«ДНІПРО – ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНТЕРМОДАЛЬНИЙ ВОДНИЙ ШЛЯХ»: ПРОЕКТ КОНЦЕПЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПРОГРАМИ

Україна є транзитним транспортним мостом, що поєднує країни Європи, Азії та Сходу. Проект Концепції [1] визначає можливість, методологію та інструменти створення транспортної системи для перевезення Дніпром не менше 1млн контейнерів на рік

Проблемами, які заважають втіленню Концепції є наступні:

- Розгалужені конкурентні сервіси залізничного та автомобільного транспорту .
- Занепад внутрішніх водних шляхів та судноплавних компаній.
- Втрачена державна система управління водним транспортом.

Завдяки цим проблемам вантажообіг Дніпра ледь сягає 4 млн. тон на рік проти 70 млн. за радянських часів.

Висновок із вищезазначеного: Дніпро є потенційно важливим шляхом для перевезень контейнерів; на теперішній час він вільний для втілення нових проектів транспортування контейнерів, які базуються на нових принципах розробки та реалізації.

Варіанти вирішення проблеми.

1. **Державна підтримка перевізників:** утримання Дніпра за рахунок коштів гідроенергетики; відновлення регіонального принципу надання логістичних сервісів для вантажовласників, мотивуючих їх до використання річкових перевезень; визначення та державна підтримка перевезень, орієнтованих на потреби зовнішньої торгівлі України.

2. **Розвиток комунального сектору економіки:** капіталізація ресурсів територіальних громад та окремих вантажовласників; збільшення керованості з їхнього боку процесами управління перевезеннями; активізація впливу територіальних громад на інвестування програм відновлення флоту та берегової інфраструктури водних перевезень; посилення взаємодії державного та приватного секторів, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, запровадження децентралізації.

3. **Державна підтримка вантажопотоків:** запровадження відкритої системи тарифів на перевезення контейнерів; прозорий розподіл платежів за перевезення між усіма учасниками їх здійснення; зниження навантаження на наземні види транспорту.

Методи та інструменти вирішення проблем.

1. **Створення підприємства інтермодального контейнерного сервісу** у вигляді акціонерного товариства з іноземною участю, як суб'єкту господарювання комунального сектору економіки України. Бенефіціарами такого підприємства мають/можуть бути замовники та провайдери інтермодальних послуг, інвестори транспортного сектору та вільні акціонери (юридичні особи частого та публічного права, фізичні особи, як українські, так і інших держав. Методичне залучення бенефіціарів до складу акціонерів робить менеджмент такого підприємства більш поміркованим, зменшуються фінансові, виробничі та комерційні ризики. Зацікавлені особи отримують змогу перетворитися із пасивних утримувачів акцій в активних учасників управління процесами перевезень. Для іноземних інвесторів зростає впевненість у захищеності своїх інвестицій, за рахунок розміщення IPO на європейських фондових майданчиках. З'являється можливість інтегрувати інформаційні, комунікаційні та комп'ютерні ресурсів у систему наскрізного операційного менеджменту на всіх етапах перевезень.

2. **Сферами оперування такої компанії** за технічних умов внутрішніх водних шляхів України слід визначити наступні райони: Верхній Дніпро із виходом на ВВШ Білорусії та Польщі; Середній Дніпро із виходом до індустріальних вантажоутворюючих районів; Нижній Дніпро із виходом до морських портів Дніпро-Бузького лиману (Очаків).

3. **Діяльність такої компанії може бути гармонізована** із світовими контейнерними перевізниками, регіональними логістичними центрами та провідними вантажовласниками.

Сфери співпраці з партнерами в країнах ЄС.

Сфера державно-приватного партнерства: юридичні процедури створення спільних підприємств водного транспорту; організаційні форми та засади створення вертикально інтегрованих виробничих бізнесів із вбудованими логістичними сервісами; організаційні форми та засади співробітництва держави та приватного бізнесу в суднобудуванні, створенні та експлуатації внутрішніх водних шляхів.

Сфера логістичного сервісу: організаційні засади створення публічних логістичних сервісів; організаційні засади технічного оснащення таких сервісів матеріальними засобами виробництва.

Сфера міжнародного співробітництва: організаційні засади та досвід міжнародної співпраці підприємств внутрішнього водного транспорту країн ЄС із країнами-сусідами ЄС.

Об'єкти та напрямки інвестування.

Об'єктами/напрямами інвестування у зазначених сферах мають бути: аналітичні та маркетингові дослідження щодо встановлення чисельних параметрів контейнерних вантажопотоків та прогнозу їхньої еволюції; порти для інвестування у обладнання для перевантажень контейнерів відповідно до прогнозів зростання контейнерних потоків; техніко-економічне обґрунтування матеріальної бази проекту; розробка бізнес-плану впровадження проекту.

Форми інвестування.

- Грантові кошти технічної допомоги ЄС у розвитку інфраструктури транспортного сектору української економіки (реципієнти: освітні та наукові інституції, громадські об'єднання фахового логістичного спрямування), цільове призначення – аналітично-дослідницька та маркетингова частини проекту;

- Добровільні внески – дотування (реципієнти: громадські професійні об'єднання діючих фахівців транспортної галузі) із тим самим цільовим призначенням;
- Корпоративна участь у капіталі суб'єкту господарювання, який доцільно створити у формі Публічного Акціонерного Товариства, яке й буде основним реалізатором «Концепції», також із першим цільовим призначенням на дослідження, та другим цільовим призначенням на розвиток матеріально-технічної бази статутної діяльності у якості інтермодального контейнерного перевізника за проектом, що розробляється;
- Надання в оренду технічних засобів виробництва;
- Застосування фінансового лізингу;
- Інші передбачені законодавством України форми інвестування.

Ефекти проекту.

Соціально-економічний вплив проекту: активізація бізнесу в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ); капіталізації майна та інших ресурсів ОТГ; покращення транспортно-логістичного сервісу місцевих виробників, особливо підприємств малого та середнього бізнесу (МСБ); зниження бар'єру для участі підприємств МСБ у зовнішньо-економічній діяльності; можливості залучення фізичних осіб-підприємців (ФОП) до експлуатації несамохідних річкових барж на умовах сімейного підряду.

Позитивний вплив співпраці із країнами ЄС: залучення досвіду організації транспортного сервісу малими та середніми річками(штучними водними шляхами); залучення технічних ресурсів «з пробігом» які можуть бути використані у проекті за цінами, нижчими, ніж ціни новобудови; використання таких технічних ресурсів у якості внесків в статутний фонд спільного підприємства у формі ПАТ, яке має бути створено у межах впровадження Концепції; передавання таких ресурсів українській стороні «на ходу», із навчанням та стажуванням українських користувачів; можливість експлуатації плавзасобів під прапорами країн ЄС, що знижує ризики для іноземних інвесторів.

Список використаних джерел.

1. Лист Міністерства інфраструктури України № 6825/12/10-17 від 14 червня 2017 року «Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року» : [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/transport.html>

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

АНДРІЙВ МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

*аспірант кафедри державного управління
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України*

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Якісна освіта, що виступає запорукою розвитку економіки, науки та суспільства в цілому, має незаперечну цінність в період підготовки і проведення реформ, передбачених Стратегією сталого розвитку «Україна-2020». Сучасне розуміння поняття якості освіти базується на компетентнісному підході до навчання, до організації освітнього процесу та опанування студентом (слухачем) основних результатів навчання, що виражається спрямованістю навчального процесу на формування і розвиток відповідних компетентностей, необхідних людині для повноцінного життя в суспільстві, професійної діяльності, суспільної та особистісної самореалізації [1].

Професійна освіта публічних службовців буде якісною в тому випадку, якщо її зміст відповідатиме особистим запитам та вимогам часу, що в свою чергу вимагає інноваційних підходів до професійного навчання публічних службовців. Впровадження інноваційних форм у систему професійного навчання публічних службовців підвищить їх комунікативну компетентність та посилить конкурентноспроможність як у вітчизняному, так і в європейському освітньому просторі.

Інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно нового стану. Слово «інновація» має багатомірне значення, оскільки складається з двох форм: власне ідеї та процесу її практичної реалізації [2].

Отже, інновація освіти – цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог.

На основі впровадження інноваційних форм професійного навчання публічних службовців змінюється:

- структура змісту навчання;
- принципи відбору змісту навчання;
- сучасні вимоги до змісту, форм і методів навчання;
- технологія контролю успішності навчання публічних службовців.
- Основними ознаками інноваційних форм у професійному навчанні публічних службовців є:
 - економічність (управлінець матиме варіативну систему фінансування – грантову, спонсорську, особисту, державну тощо);
 - соціальна спрямованість (об'єктивне оцінювання рівня професійної компетентності у зв'язку з наближенням результатів навчання до результатів професійної атестації);
 - науково-технічне забезпечення (максимальне використання сучасних технологій навчання – дистанційне, електронне тощо);
 - організаційність (самостійний вибір власного темпу навчання і траєкторії професійного розвитку (заочно (очно-дистанційне), кредитно-модульне);
 - ергономічність (максимально зручні умови для самостійного навчання).

Впровадження інновацій у систему професійного навчання публічних службовців полягає у необхідності створення нового змістовного контексту у відповідних навчальних програмах, планах та навчально-методичних матеріалах. Сюди слід віднести, наприклад, розробку програм, які спрямовані на задоволення нагальних державних потреб, пов'язаних із процесами реформування та модернізації країни. В цих програмах потрібно, зокрема, розкривати питання щодо можливого впливу цих реформ на суспільство, на можливість соціального загострення, на вірогідність створення в окремих верствах населення атмосфери недовіри до реформ та вияв протестних настроїв. При цьому, стає необхідним навчання публічних службовців технологіям ведення конструктивного діалогу з населенням з цих питань та підвищення їх комунікативної компетентності.

Сучасні інформаційні технології, стаючи основою процесу інформатизації освіти в країні, дають змогу вирішити важливі питання, зокрема й у системі професійної освіти публічних службовців та підвищенні їх комунікативної компетентності, а саме:

- інтеграцію різних видів діяльності (навчальної, навчально-дослідницької, методичної, наукової, організаційної) у рамках єдиної методології, заснованої на застосуванні інформаційних технологій;

- розробку новітніх, перспективних засобів, методів і технологій навчання з орієнтацією на розвиваючу, випереджальну та персоналізовану освіту;
- поліпшення якості навчання за допомогою більш повного використання швидкодоступної інформації;
- підготовку учасників освітнього процесу до їх професійного становлення і життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства;
- підвищення ефективності навчально-пізнавального процесу на основі індивідуалізації та інтенсифікації;
- досягнення необхідного рівня професіоналізму в оволодінні засобами інформатики та обчислювальної техніки;
- підвищення професійної компетентності і конкурентоздатності нової генерації службовців.

Отже, на сучасному етапі важливо, щоб освічений управлінець володів знаннями та уміннями, необхідними не тільки для ефективного виконання завдань і функцій держави, окремих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, а й виявляв комунікативну компетентність в забезпеченні розвитку держави відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна-2020».

Список використаних джерел.

1. Громадські компетентності у професійній освіті державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: збірник метод. матер. для системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування / за заг. ред. Н.Г. Протасової, Ю.О. Молчанової. – К.: НАДУ, 2016. – С.149.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; відп. ред. В.Г.Кремень. – К.: ЮрінкомІнтер, 2008. – 1040 с.

БИЛУСОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

директор Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації, к.т.н., доцент

РОЗВИТОК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЦЕНТРІВ ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

В даний час в Україні невідкладними для вирішення в контексті розробляємої нової кадрової політики сформовані завдання: удосконалення національної системи професійної підготовки, в тому числі, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів з урахуванням реальних потреб у фаховому персоналі; розвитку конкурентоспроможних спеціалізованих закладів післядипломної освіти, що потребує змістовного опрацювання та розкриття засад конкурентоспроможності діяльності регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації у сфері надання освітніх послуг.

Потужні інтеграційні процеси входження України в світове співтовариство, асоціація з ЄС, розширення зв'язків з європейськими країнами в межах освітнього простору зумовлюють стрімке зростання як попиту на фахівців конкретних галузей, так і вимог до їх професійної кваліфікації, формування ринкових відносин з питань надання освітніх послуг у сфері публічного управління.

В існуючому конкурентному середовищі головним стратегічним завданням навчальних закладів системи післядипломної освіти державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування стає забезпечення конкурентоспроможності пропонованих освітніх послуг, в тому числі підвищення кваліфікації.

На ІХ щорічних Ришел'євських читаннях голова Нацдержслужби України К.О.Ващенко озвучив проект Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад [2], в якій серед головних є наступні напрями:

- запровадження дієвої системи визначення потреб у професійному навчанні;
- розвиток ринку освітніх послуг у сфері професійного навчання на засадах прозорості та доброчесної конкуренції;
- запровадження механізму координації діяльності суб'єктів системи професійного навчання.

Модель передбачає відкритість суб'єктів надання освітніх послуг та гарантованість фінансових ресурсів на професійне навчання. Реалізація Концепції забезпечить створення сучасної системи профнавчання з розвинутою інфраструктурою, ефективним управлінням і належним ресурсним потенціалом та системи оцінювання і моніторингу якості надання освітніх послуг, розширення спектру освітніх послуг у сфері професійного навчання за рахунок залучення суб'єктів різної форми власності.

До переліку суб'єктів ринку освітніх послуг з професійного навчання включаються:

- освітні заклади, установи, організації незалежно від форм власності;
- міжнародні та закордонні установи, організації, які реалізують відповідні програми;
- проекти у межах міжнародної технічної допомоги;
- асоціації ОМС та інші інституції громадянського суспільства, юридичні особи приватного права, які здійснюють відповідну освітню діяльність.

Відповідно з'являється конкуренція на ринку освітніх послуг з професійного навчання.

Херсонським обласним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації була запропонована схема підвищення рівня конкурентоздатності начального закладу (рис. 1).

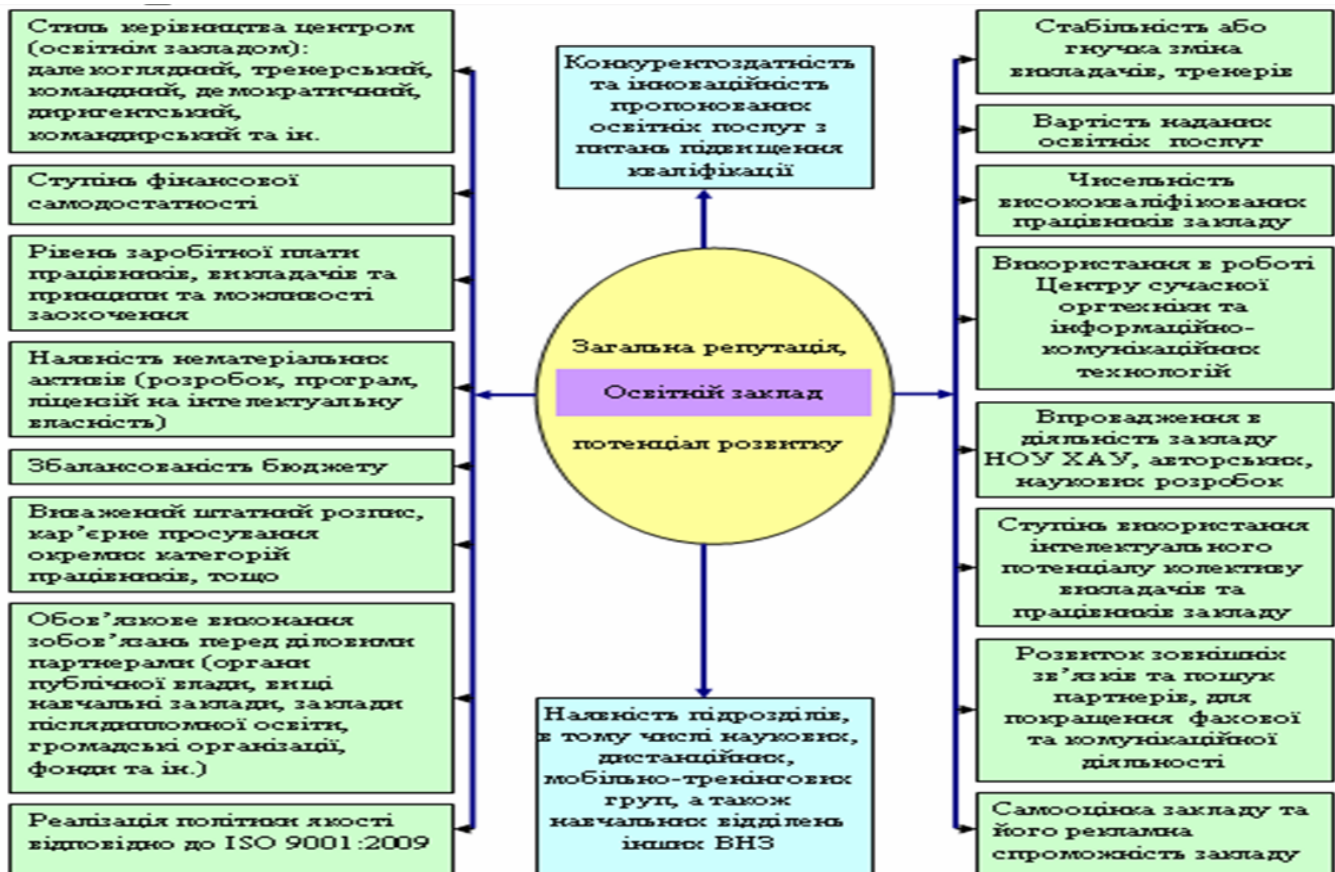

Рис. 1. Складові підвищення рівня конкурентоздатності Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації.

Відпрацьована схема управління навчальним процесом та організації взаємодії всіх зацікавлених в навчанні сторін, яка враховує організаційно-розпорядчі та консультативно-дорадчі функції, притаманні публічним службовцям, фахові вимоги замовників навчання [1].

З 2009 року Центр сертифікований на систему управління якістю ДСТУ ISO 9001-2009. Відпрацьовані критерії та показники оцінки роботи Центру у відповідності із затвердженою політикою у сфері якості. Визначені цінності, які передбачають забезпечення виконання статутних завдань Центру та дотримання належної репутації, престижу та конкурентоспроможності закладу.

Центром здійснений аналіз власної діяльності з точки зору підвищення конкурентоздатності. Акцент зроблено на змісті та науковій новизні пропонованих освітніх послуг, створенні умови для дистанційної та виїзної форм навчання. Коло наукових інтересів Центру зосереджене на проведенні прикладних досліджень проблем підвищення кваліфікації працівників органів публічного управління.

В існуючому конкурентному середовищі головним стратегічним завданням навчальних закладів системи післядипломної освіти державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування стає забезпечення конкурентоспроможності пропонованих освітніх послуг, в тому числі з підвищення кваліфікації. В даний час відпрацьовуються єдині і прозорі вимоги, критерії входження до системи професійного навчання, планується створити саморегульовану професійну асоціацію, забезпечити акредитації навчальних програм та ліцензування освітньої діяльності у сфері підвищення кваліфікації для суб'єктів надання освітніх послуг, впровадити методики моніторингу та оцінювання якості надання відповідних послуг.

Список використаних джерел.

1. Білорусов С.Г. Засади конкурентоспроможності обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації у сфері надання освітніх послуг // Актуальні проблеми державного управління: зб.наук.пр. ОРІДУ: спецвипуск до 20-ти річчя ОРІДУ НАДУ при Президентіві України / [голов. Ред.. М.М.Іжа]. вип.. 3(63). – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2015. – С.256-260.

2. Концепція реформування системи професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад (проект) // електронний ресурс : <http://nads.gov.ua/page/proshvalennya-konceptsiyi-reformuvannya-sistemy-profesiynogo-navchannya-derzhavnyh-sluzhbovciv>.

БУРКОВЕЦЬ ДМИТРО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
НАДУ при Президентіві України*

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ У ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ

Процеси формування еліти в пострадянських державах мають схожі риси, викликані загальною історією та подібністю політичних систем. Але в той же час специфічні механізми формування та вербування еліт притаманні кожній державі колишнього Союзу; притаманний особливий функціональний тип політичного панування певних соціальних угруповань.

Недавні події в ряді пострадянських країн свідчать про перехід розвитку політичних еліт до активної стадії, розвитку яких – так звані «кольорові революції», як одна з форм зміни політичних еліт. Подальше просування пострадянського суспільства до політичного та економічного розвитку залежить від еліти.

Як відомо, успішний процес та модернізація визначається якісним потенціалом еліти, оскільки він виконує функцію визначення цілей, тобто вона визначає напрямки мети та руху. Тенденції, намічені останніми роками, визначають об'єктивну необхідність більш глибокого вивчення та якісного перегляду генезу елітарних процесів та розробку практичних висновків щодо нашої країни.

Актуальність інтересу даної проблеми зумовлена необхідністю розробки механізмів безболісної трансформації та зміни політичних еліт, принципів формування професіоналізму політичної еліти, створення умов підвищення ефективності її діяльності в умовах демократичних перетворень і залучення держави до глобальних процесів сучасності.

Нинішня політична еліта була відформатована на основі радянської номенклатури – спеціальної групи адміністративних фахівців, яка займала стратегічні політико-адміністративні посади. Соціальну структуру номенклатури представляли структури партійного та державного машини, ступенів влади, економічних керівників (у тому числі голів колгоспів та директорів радгоспів). Цей клас спирався на ієрархію партійних та адміністративних груп різних рівнів – обласної, центральної. Всі керівники в центрі та на місцевому рівні розглядалися як партійні, державні, економічні, але, насамперед, як політичні працівники [2].

Набір партійно-радянської політичної еліти мав державно-адміністративний характер, оскільки її соціальна роль суттєво обмежувалася простим виконанням політичних рішень, прийнятих центральною партійною верхиною.

Криза та дезінтеграція політичних інститутів, регульована система виборів радянських еліт, призвели до лібералізації процесу формування політичної еліти. Розпад, дисоціація системи вербування та структури радянської еліти спричинили виникнення нових видів діяльності, на підставі яких була реєстрація нових каналів, механізмів формування та функціонування політичної еліти.

Можна наголосити на наступних основних змінах системи набору на пострадянському просторі:

- численні інституційні фільтри були скасовані (насамперед обов'язковим членством у партії, соціальному походженню), але водночас відроджувалися вибори до неформальних ознак;
 - були абсолютно нові канали набору кадрового корпусу політичної еліти (альтернативні вибори, бізнес)
- [6].

Система підбору персоналу політичної еліти стала більш відкритою, розширилася, а можливості горизонтальної та вертикальної мобільності політичної еліти активізувалися, але цілий спектр неформальних факторів став активним внаслідок цих рухів.

Модель формування еліти у країнах СНД дозволяє говорити про те, що в першій половині 90-х років був процес формування нових еліт, орієнтований на реалізацію цінностей ринкової економіки. Однак формування цих нових еліт здійснювалося не на підставі підтримки масової громадської думки, а як наслідок відомих історичних змін 1991 року.

Нові політичні еліти, які на початку 90-х років очолили пострадянські держави, склалися з колишньої номенклатури на три чверті. Процес створення нового інституційного середовища не забезпечив можливості входу представників різних груп суспільства в політичну еліту і допоміг зберегти значні ресурси влади представникам колишньої політичної еліти [4].

У сучасній пострадянській політичній еліті, де старі механізми доповнюються новими механізмами, відбувається вербування органічної системи. Це дає можливість елітної реконструкції.

Але істотна наступність між новою та старою політичною елітою зберігається, незважаючи на суттєві зміни в механізмах вербування.

Можна акцентувати наступні моменти, визначаючи загальні риси формування політичної еліти на пострадянському просторі [3]:

по-перше, не було відновлення структури та механізмів, принципів формування та функціонування політичних еліт, не дивлячись на руйнування радянської системи. Впровадження демократичних інститутів не сприяло розширенню політичної участі громадян;

по-друге, проблема законної передачі повноважень не була вирішена в ряді країн. Це є основною причиною того, що відновлення влади, у деяких випадках, було у формі кольорових революцій;

по-третє, ступінь конкуренції у сфері політичних еліт значно низька. Це продиктовано низькою ефективністю правових механізмів вербування та панування неформальних способів включення до правлячого класу. Політичні еліти пострадянського простору створили розгалужений механізм захисту вже виграних позицій, практично не дозволяючи конкуруючим елітним групам проводити обертання правлячих еліт за допомогою стандартних демократичних процедур;

по-четверте, проблема суспільства та консолідації владних еліт на основі ідеології не вирішена;

по-п'яте, інтереси еліт часто відрізняються від національних інтересів. Це чітко проявляється в постійній боротьбі елітних угруповань за владними та економічними ресурсами, при яких інтереси національно-державних інтересів є незначними;

по-шосте, політичні еліти мають низький рівень довіри з боку суспільства. Між сторонами немає діалогу. Це зумовлено нестачею комунікаційних каналів між владними елітами та суспільством. Сфера громадянського обговорення та громадської думки вкрай обмежена.

Можна відзначити подвійний характер діяльності нової політичної еліти, яка застосовується для всіх пострадянських держав. Представники політичної еліти, розробляючи нові демократичні інститути, адаптували їх до потреб.

В цілому, процес формування нових еліт на пострадянському просторі характеризується низькими темпами розвитку. Формування нового елітного покоління здійснюється на незаконній основі в нинішніх політичних системах країн регіону. Це викликано слабкістю демократичної опозиції, що входить у політичну систему. Широкий спектр, зазначений вище системних проблем, порушує розвиток політичних еліт на законних та конкурентних засадах.

Список використаних джерел.

1. Аверьянов Ю. И. Политология : энциклопед. слов. / Ю. И. Аверьянов. – М. : Изд-во Моск. коммерч. ун-та, 1993. – С. 401–403.
2. Громадянське суспільство в сучасній Україні: специфіка становлення, тенденції розвитку / за ред. Ф. М. Рудича. – К. : Парлам. вид-во, 2006. – С. 130.
3. Лазаренко О. В. Теорія політології : навч. посіб. / О. В. Лазаренко, О. О. Лазаренко. – К. : Вища шк., 1996. – С. 79.
4. Липинський В. Листи до братів-хліборобів: Про ідею і організацію українського монархізму, писані 1919–1922 рр. / В. Липинський. – Нью-Йорк : Булава, 1954. – С. 137.
5. Сучасна управлінська еліта в Україні: якісні характеристики, шляхи та методи підготовки : монографія / В. А. Ребкало, М. І. Пірен, В. В. Тертичка. – К. : Вид-во НАДУ, 2003.
6. Телешун С. Политическая элита в Украине. Новая система власти / С. Телешун, А. Колпаков. – Режим доступа : <http://rus.for-ua.com/analit/2002/07/18/132522.html>.

ВАСИЛЮК ОЛЕНА ДМИТРІВНА

аспірант кафедри менеджменту ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОСАДОВИХ ОСІБ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні передбачено здійснювати з дотриманням, зокрема, принципу правової, організаційної та фінансової спроможності місцевого самоврядування [1]. Спроможність, як якісна ознака місцевого самоврядування, стосується діяльності (активності, суб'єктності): органів місцевого самоврядування (на базовому рівні адміністративно-територіального устрою це – сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, представництва окремих органів виконавчої влади) з виконання ними власних і делегованих повноважень; територіальних громад щодо вирішення питань місцевого значення. Саме тому, одним із очікуваних результатів реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні є становлення «об'єднаних територіальних громад, спроможних самостійно або через органи місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення» [2] щодо: розвитку місцевої економіки та інфраструктури; планування розвитку території громади; вирішення питань забудови та благоустрою території; надання житлово-комунальних послуг; організації пасажирських перевезень на території громади; утримання вулиць і доріг у населених пунктах; громадської безпеки; гасіння пожеж; управління закладами середньої, дошкільної та позашкільної освіти; надання послуг швидкої медичної допомоги, первинної охорони здоров'я, з профілактики хвороб; розвитку культури та фізичної культури (утримання та організація роботи будинків культури, клубів, бібліотек, стадіонів, спортивних майданчиків); надання соціальної допомоги через територіальні центри; надання адміністративних послуг через центри надання таких послуг.

Проте рівень суб'єктності (спроможності) утворених об'єднаних територіальних громад не завжди є достатнім для успішного виконання ними повноважень. Тому кадрове забезпечення місцевого самоврядування має відповідати сучасним викликам та потребам. Одним із основних шляхів забезпечення спроможності місцевого самоврядування є підвищення кваліфікації посадових осіб через наявну систему.

Найперше, кадри повинні бути професійними, щоби управляти у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства тощо. Важливою складовою їхньої діяльності є також комплекс взаємодій з громадськістю. Формування спроможності об'єднаних територіальних громад передбачає максимальне залучення населення до прийняття управлінських рішень з питань місцевого значення та розвиток форм прямого народовладдя, запровадження ефективних механізмів участі громадськості у виробленні органами місцевого самоврядування важливих управлінських рішень [3].

Тому, підвищення кваліфікації посадових осіб для забезпечення спроможності місцевого самоврядування має стосуватись формування та розвитку не лише технологічних професійних компетентностей управління у певній сфері, але й знань і вмінь щодо залучення інших суб'єктів до вирішення питань місцевого значення.

Система підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування має сприяти формуванню в них «цілісної» компетентності, яка містить такі складові: фахову (професійні знання та вміння), методичну (вміння використання знань власних та інших людей для виконання суспільних завдань) та соціальну (усвідомлення і здатність до соціально відповідальної діяльності). Розвиток зазначених складових відіграє важливу роль у формуванні спроможності місцевого самоврядування на базовому рівні, концептуальна модель якого подана на рис. 1.

Складові елементи		Спроможність місцевого самоврядування на базовому рівні			Принципи (способи та інструменти формування спроможності ОТГ)
Формування та реалізація кадрової політики		Спроможність громад	Спроможність органів місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи)	Спроможність представництв в окремих органах виконавчої влади	<ul style="list-style-type: none"> – максимального залучення населення до прийняття управлінських рішень з питань місцевого значення та сприяння розвитку форм прямого народовладдя – запровадження ефективних механізмів участі громадськості у виробленні управлінських рішень зокрема щодо визначення стратегії розвитку ТГ, затвердження статутів ТГ, містобудівних проектів – надання загальним зборам громадян за місцем проживання права ініціювати позачергове звітування посадових осіб місцевого самоврядування (ОМСВ), установа обов'язку для ОМСВ та їх посадових осіб пояснювати власні рішення щодо врахування рішень загальних зборів громади – утворення при ОМСВ консультативно-дорадчих органів для проведення консультацій з громадськістю, сприяння проведенню громадської експертизи проектів рішень та прийнятих рішень ОМСВ; – забезпечення права ТГ на місцевий референдум – удосконалення процедури утворення органів самоорганізації населення, визначення чіткого порядку надання їм частини повноважень та коштів ОМСВ – поширення практики утворення органів самоорганізації населення, зокрема у ТГ, до яких належать жителі більш як одного населеного пункту
		ВІРІШЕННЯ ПИТАНЬ МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ			
	Кадрове забезпечення				

Рисунок 1. Концептуальна модель кадрового забезпечення формування спроможності місцевого самоврядування на базовому рівні (громади) адміністративно-територіального устрою

Фахову, методичну та соціальну складові компетентності необхідно враховувати в таких процесах як: кадрове планування, розроблення професійно-кваліфікаційних моделей і посадових вимог, набір і відбір кадрів, визначення розміру заробітної плати і пільг, оплати та стимулювання праці, профорієнтації й адаптації кадрів, підбору, розстановки та просування кадрів, професійне навчання, перепідготовки, підвищення кваліфікації, оцінки кадрів і результатів діяльності, удосконалення роботи з кадрами.

Список використаних джерел.

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс], схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р— Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>;

2. Там само.

3. Там само.

ГОРШКОВА КИРА АЛЕКСАНДРОВНА

*доцент кафедри українського і іноземних мов
ОРИГУ НАГУ при Президенті України, к. филол.н, доцент*

КЕМАРСКАЯ ТАМАРА ГЕОРГИЕВНА

*старший .преподаватель кафедры украинского и иностранных языков
ОРИГУ НАГУ при Президенте Украины, к. филол.н.*

АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК В СИСТЕМЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ

Владение иностранными языками стало неотъемлемым фактором существования человека в современном мире. В Европейском парламенте 24 официальных языка, английский язык является одним из трех основных (наряду с немецким и французским) и основным рабочим в Европейском центральном банке. 51% населения Европейского Союза пользуется английским языком в качестве средства общения.

Выбор Украиной Европейского вектора развития накладывает особые обязательства на учебные заведения страны, где изучение иностранных языков становится жизненно необходимой приоритетной задачей.

Государственные служащие Украины обязаны владеть английским языком на уровне В-2(продвинутый средний). Обучение английскому языку в специальном вузе, которым является Национальная академия госуправления при Президенте Украины, предполагает необходимость внедрения новых подходов. Овладение нормативной грамматикой, базовым словарным запасом, ключевой профессиональной лексикой является по-прежнему приоритетным делом для каждого студента и слушателя.

В последние десятилетия английский язык претерпевает стремительное пополнение словарного запаса. Этот процесс отражает бурные социальные, политические, экономические, культурные изменения, происходящие в мире. Глобализация и прогресс в сфере информационных технологий способствует появлению огромного пласта лексических новообразований в процессе межкультурного обмена информацией.

В этих условиях значительные усилия при обучении английскому языку следует направить на овладение постоянно возникающей новой лексикой. Средства массовой информации, среди которых телевидение и интернет, играют в современных условиях первостепенную роль, способствуют мгновенному распространению информации и обеспечивают возможность мгновенной реакции на происходящие события и быстрому усвоению языковых новообразований.

Обучение государственных служащих английскому языку имеет свою специфику. В отличие от обучения школьников либо студентов технических и некоторых гуманитарных вузов будущим служащим госаппарата (как центральных органов власти, так и органов местного самоуправления) в новых условиях придется напрямую взаимодействовать с представителями соответствующих органов Европейских стран, участвовать в международных конференциях, перенимать опыт зарубежных коллег. Интенсификация обучения госслужащих является насущной задачей. Наряду с существующими традиционными и инновационными подходами к обучению иностранным языкам, коммуникативный подход, предполагающий коммуникативное использование языка, приобретает первостепенное значение. Среди разнообразных типов коммуникативного подхода на данном этапе предлагаем визуально-вербальный тип, использующий телевидение и интернет как средства обучения языку. Реальные информационные программы, интервью, ток-шоу, развлекательные программы на англ. языке, используемые «вживую» или в записи в сокращенном варианте, могут предложить обучающимся аутентичный языковой материал, ввести их в атмосферу живого участия, снять ощущение процесса обучения, что облегчит процесс запоминания. Последующая работа над увиденным и услышанным в классе обеспечит более качественное усвоение этого материала. Включение интерактивных приемов, основанных на живом и творческом взаимодействии участников: парная работа, ролевые игры, высказывание собственной точки зрения, дискуссия по увиденному, возбудит интерес к изучаемому языку и желание его выучить. При этом не следует бояться ошибок в речи – они естественны. В центральном офисе Британского Совета в Лондоне, главной целью которого является распространение английского языка по всему миру, висит плакат: *Speak English whether correct or incorrect* (Говорите по-английски правильно или неправильно). Такая установка снимает «зажим» с обучающихся. Главная их задача – осуществить акт коммуникации на английском языке.

Процесс освоения любого языка никогда не заканчивается, язык оттачивается всю жизнь. Государственный служащий, имея серьезную мотивацию, с помощью квалифицированных преподавателей и грамотных подходов, освоив методику самостоятельной работы, в состоянии довести свой английский язык до уровня В-2.

Список использованных источников.

1. Douglas, D Assessing Languages for Specific Purposes, Cambridge University Press; 2000.
2. Hedge, T Teaching and Learning in the Language Classroom, Oxford University Press; 2002.

ГРЕНЬ ЛАРИСА МИКОЛАЇВНА

доцент кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами
Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», к.пед.н., доцент

МІСЦЕ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Реформування суспільно-економічних відносин країни сприяє подальшому удосконаленню її освітньої політики, ставить перед державою невідкладні стратегічні завдання з динамічного входження України у Європейський освітній простір. Тому питання розвитку освітнього процесу в нашій державі не залишаються поза увагою вітчизняних науковців, про що свідчить порівняно велика кількість проведених науково-комунікативних заходів відповідного змістовного спрямування.

Проблематика державного управління якістю професійно-технічної освіти була висвітлена в роботах таких вітчизняних вчених, як: В.П. Андрущенко, Ю.Д. Древалю, С.М. Домбровської, М.М. Іжи, Коробко Л.І., В.І. Лугового, Л.А. Майбороди, В.П. Марущака, В.М. Мороза, С.А. Попова та багатьох інших дослідників. Разом з тим, питання професійно-технічної освіти, з огляду на складність свого змісту та багатогранність його прояву, все ще злішаються відкритими для подальших наукових пошуків.

Система професійної освіти (ПТО) – це сукупність закладів професійно-технічної і вищої освіти, а так само наукових, науково-методичних і методичних організацій, включаючи органи управління ними [4]. Уся система професійної освіти України складається з двох основних підсистем: системи професійно-технічної освіти і системи вищої освіти. Професійно-технічна освіта в Україні має три ступені (кожен ступінь навчання визначається теоретичною та практичною завершеністю та закріплюється присвоєнням випускникам професійно-технічних навчальних закладів відповідної кваліфікації), відповідно до яких встановлюються три атестаційні рівні професійно-технічних навчальних закладів. Система професійно-технічної освіти складається з професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) незалежно від форм власності та підпорядкування. Структура професійної освіти відображена на рис. 1.

Традиційно склалося, що питання професійно-технічної освіти розглядаються через призму системи професійної освіти, у межах якої рівень вищої освіти набуває більшої своєї актуалізації. Система професійно-технічної освіти позиціонує на освітньо-кваліфікаційному рівні молодшого спеціаліста, який розглядається на першому рівні вищої освіти.

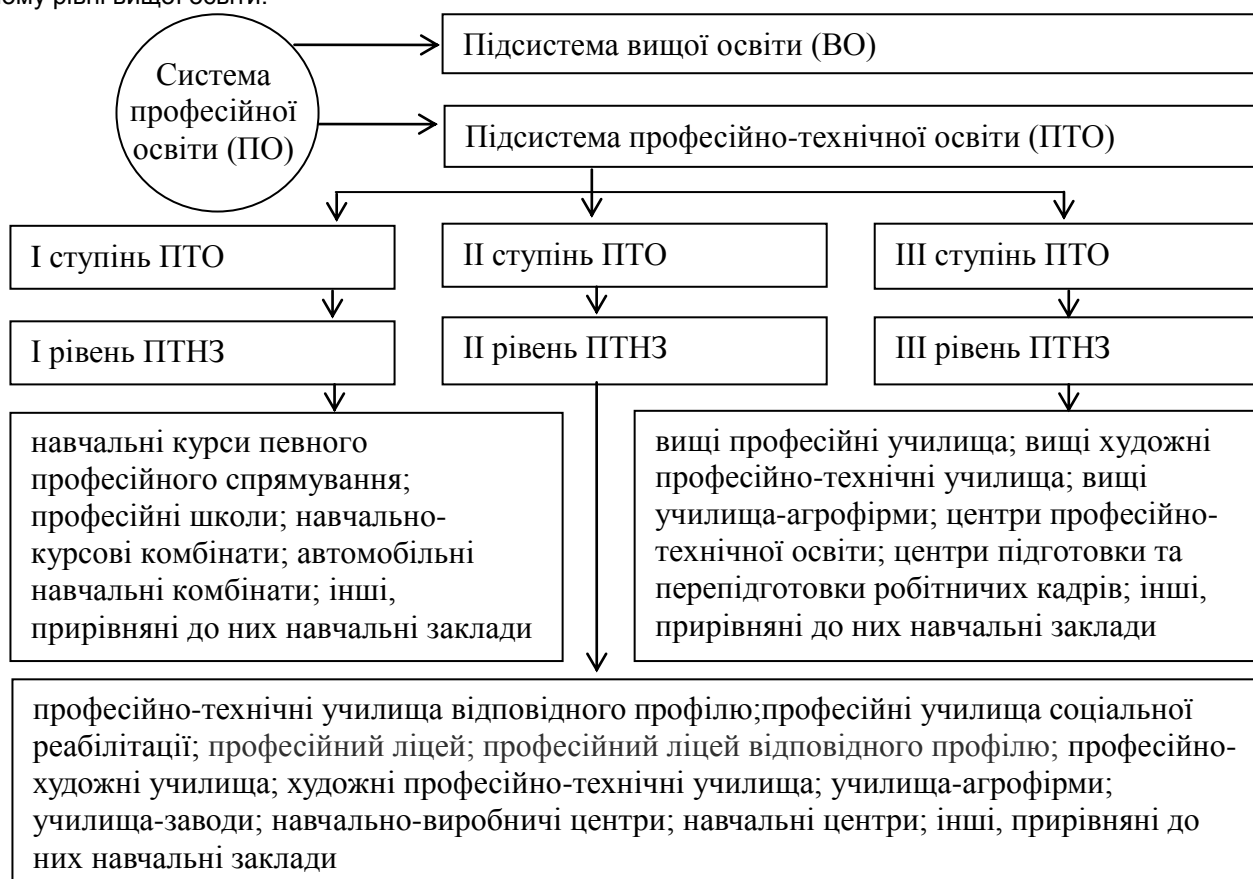

Рисунок 1 – Система професійної освіти

Кожен з елементів підсистеми професійно-технічної освіти має свої особливості як на інституціональному, так і на рівні свого складного та багатогранного змісту. Вважаємо за необхідне розглянути деякі з них. Наприклад, навчання на навчальних курсах певного професійного спрямування (I рівень ПТНЗ) не вимагає від учнів, слухачів базової чи повної загальної середньої освіти, забезпечує формування відповідного рівня кваліфікації з технологічно нескладних, простих за своїми виробничими діями і операціями професій; навчання у професійно-технічних училищах відповідного профілю (II рівень ПТНЗ) вимагає, як правило, від учнів, слухачів базової загальної середньої освіти та дає змогу робітнику самостійно виконувати по пам'яті чи з допомогою технологічних карт, інструкцій, креслень або іншої документації типові дії, виробничі операції, роботи за встановленими нормами часу і забезпечувати їх необхідну якість; навчання у вищих професійних училищах (III рівень ПТНЗ) вимагає від учнів, слухачів повної загальної середньої освіти і забезпечує формування високого рівня кваліфікації з технологічно складних, наукоємних професій та спеціальностей у різних галузях економіки, що дає змогу робітнику чи службовцю на основі отриманих знань та вивчених раніше типових дій самостійно виконувати складні виробничі операції, продуктивні дії, створювати алгоритми діяльності у нетипових ситуаціях.

Слід звернути увагу на той факт, що запропонована нами система професійно-технічної освіти (рис. 1) не є повною, адже за її межами залишились такі елементи, як: матеріально-технічна база та об'єкти соціально-побутової сфери, бази практики, органи управління (на місцевому, регіональному та державному рівні), підсистема науково-методичного забезпечення, педагогічні працівники та майстри виробничого навчання ПТНЗ.

Приймаючи до уваги вище наведене, можемо зробити висновки, що підсистема професійно-технічної освіти є складовою, невід'ємною частиною системи професійної освіти, що створює передумови для її розгляду через призму системності, комплексності всієї системи освіти, а, отже, механізми державного управління, які традиційно використовуються для впливу на підсистему вищої освіти, у межах професійної освіти, не лише можуть, а й повинні використовуватися для управління та функціонування розвитком професійно-технічної освіти.

Список використаних джерел.

1. Майборода Л.А. Рейтингове оцінювання якості ПТО в сучасних умовах / Л.А. Майборода Л.А. // Теорія і методика професійної освіти. Електронне наукове видання. – 2011. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.tmpе.gb7.ru/mag_2_2011.htm – Назва з екрана.

2. Мороз С.А., Мороз В.М., Домбровська С.М. Французька модель підготовки науково-педагогічних кадрів: особливості розбудови та перспективи використання для розвитку трудового потенціалу вітчизняних ВНЗ // Вісник НУЦЗ України. Серія: Державне управління. – 2016. – Вип. 2 (5). – № 30. – С. 213 – 222.

3. Домбровська С.М. Державне регулювання якісного розвитку національної системи освіти України / С.М. Домбровська // Актуальні проблеми державного управління. – 2015. – № 1. – С. 82 – 86.

4. Про професійно-технічну освіту / Закон України від 10.02.1998 року № 103/98 –ВР, із змінами від 19.12.2006 року // Вісник Верховної Ради України. – 1998. – № 32. – Ст. 215.

ДЕМЧЕНКО ВОЛОДИМИР МИКОЛАЙОВИЧ

*доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету, к.філол.н, доцент*

ЗАПОБІГАННЯ МОВНИМ ДЕФОРМАЦІЯМ ЯК ЧИННИК МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Публічний службовець як повноважний представник місцевої влади мусить володіти певним комплексом компетенцій, які виявляють його як не лише фахівця у сфері надання відповідних послуг населенню, а і як взагалі культурну людину, яка постійно прагне власного вдосконалення через освіту, через особисте інформаційне збагачення. Така людина насамперед має усвідомлювати себе часткою етнічного конгломерату, до якого належить, з наявністю усіх його ознак – менталітету, традицій, мови. В умовах українських реалій останній чинник передбачає чимало конфліктних аспектів, зумовлених історичними колізіями, зокрема колоніальною спадщиною. Це призвело не лише до певних політичних особливостей мовної ситуації в Україні (цілком унікальної як для європейської країни), але й до численних деформацій на суто структурному рівні національної мови.

Цей виступ присвячуємо окремим мовним деформаціям, на яких варто акцентувати під час мовної підготовки публічних службовців – на будь-якому рівні освіти, оскільки й оформлення дисертаційних досліджень потребує пильної уваги, адже це майбутні тексти монографій і статей, і що найважливіше – майбутніх законів України.

У сьогоденних умовах, коли чітко конкретизувалася небезпека з боку Росії, що полягає не лише у військових її діях і зраді багатьох українських управлінців і пересічних громадян, але й у впливі загалом російської культури, що є ментально відмінною від української (як виявилось після багатьох років штучного їх інтегрування). До складу такого культурного конгломерату входить і російська мова, яка кілька сторіч (не лише в радянський період, а й набагато раніше) здійснює свій вплив на українську через насамперед калькування лексичних і граматичних форм.

Про небезпеку впливу російської культури й мови на український (і не лише) етнос говорилось багатьма українськими діячами (Т. Шевченко, М. Костомаров, М. Хвильовий, І. Огієнко), сучасні ж дослідники декларують уже не «одноколісковість» цих мов, а «мовну війну» (напр., Г. Мацюк). Ми навіть назвали зазначене калькування складником проблемного кола національної безпеки України [1]. Як вихід зі складної ситуації, в якій українська мова перебуває у «слабкій позиції» (у певному борцівському партері під потужним фізичним впливом імперської

російської), бачиться виконання конкретних заходів із захисту саме національної (генетично рідної, а не практично функціональної) мови більшості населення, що потребує створення й ухвалення не Закону про мови, а Закону про українську мову – із визначенням відповідних санкцій щодо невиконання певних захисних заходів. Серед останніх могло би бути складання відповідного словника ділової мови, де б власне український відповідник передував перед узвичаєною калькованою формою.

Більш докладно ми описали явище та приклади логічності / нелогічності у відповідній монографії [2]. Тут же подаємо деякі конкретні моделі, що потребують виправлення на офіційному науковому рівні та подальшої кодифікації.

Грамматичні прізвищеві моделі *Андреев*, *Гуреев*, за правописом, вимагають *е* після твердого *р*, хоча аналогічні *Матвеев* чи *Сергеев* кодифіковані із суфіксом *-еев*. Історично всі ці прізвища (первинно – присвійні прикметники) утворено від однієї іменникової антропонімної моделі (*Андрій*, *Гурій*, *Матвій*, *Сергій*), у якій спільний формант *-ий* отримав зрештою рефлексію *-ев* у реалізації російських прізвищ на українському ґрунті, що було кодифіковано у правописі.

Існують новітні ситуації, коли рекламована назва (брендова) не змінюється за відмінками (цього офіційно не прописано у правилах, однак думаємо, що рекламотворці просто копіюють іншомовну традицію). При цьому, якщо етранжизм типу *adidas* ще виглядає певною мірою органічно у словосполученні «купляйте *adidas* лише у нас», оскільки аналогізується з іменником 2-ї відміни, то словосполучення «завжди з *coca-cola*» звучить неорганічно, аналогізується з іменником 1-ї відміни, які в українській мові потребують відмінювання (як і прізвища). Серед таких «невідмінюваних» брендів – і «брати Кличко», і навіть первинно загальні назви типу «Збручанка» чи «Полтавчанка» (! – наш подив – авт.). Розуміємо, що це «бренд», однак така форма порушує закони української мови.

Таким же порушенням (надто грубим, бо принциповим) є, наприклад, пом'якшення приголосного в деяких ситуаціях: у постпозиції (*Кобзарь*), перед шиплячим (*Краньчар*), після губного (*Шавьер*). Причому ці слова не узвичаєні, не кодифіковані, і можна, певно, вирахувати навіть автора, який перший написав їх українською мовою (паспортист, який записував перший українськомовну сторінку в паспорті, та працівник телебачення, який набрав так ті прізвища на екрані). Є ще одне грубе порушення від означеного паспортиста – прізвища власне українського походження типу *Калініченко*, *Беліченко*, *Колесніченко* тощо, що в термінах сучасного світу інакше як диверсією не назвеш (така то наруга над українським етносом). На сьогодні існує чимало правових колізій з цього приводу, оскільки через таку помилку паспортиста люди не можуть здійснити операції щодо родинного чи майнового спадку. Тому держава має виділити гроші та переоформити всі неправильно записані колись прізвища на питому українські (уже не кажемо про відповідальність певних конкретних осіб, зокрема й очільника тогочасного відомства юстиції).

Численні принципові порушення в написанні складних слів, серед яких сполуки Західно-Український банк і Східно-Європейський слов'янський університет викликають найменший подив (хоча остання одиниця колись отримала дозвіл від Міністерства освіти й науки України!). Більшими порушеннями цього правила є одиниці моделі «... – правовий», якими наповнені всілякі кодекси та інші правові документи (державно-правовий, адміністративно-правовий, публічно-правовий тощо). Усі ці терміни за правописом мають писатися разом [3], однак «традиційно» пишуться з дефісом (причому не одне сторіччя). Пояснення одне: російськомовна традиція, а тому відповідна колоніальна рефлексія в українській мові. Сучасні молоді вчені відчувають у цих формах якусь неорганічність і намагаються вийти на альтернативні варіанти типу «адміністративний процесуальний», що має логіку (як і, скажімо, «міжнародний правовий», а не «міжнародно-правовий»). До того ж форми загальноправовий і приватноправовий стали загальноприйнятними. А чим тоді відрізняються від них публічно-правовий чи конкретно-науковий? Аж нічим.

Таким чином пересвідчуємось, що чимало лексичних і морфологічних одиниць української мови давно вже репрезентують російськомовну традицію, кодифікувавшись у масі офіційних документів (на рівні законів) й узвичаївшись у масі науковців, які аргументують цей вибір кожен по-своєму. Потрібно ж керуватися одним аргументом: замість означених кальок використовувати питомі українські відповідники, що не лише порятує українську мову від структурної деформації, але й підвищить її науковий статус. У сенсі ж публічного використання службовцями мова стане по-справжньому органічною.

Список використаних джерел.

1. Демченко В. М. Вимоги мовного сьогодення / Демченко В.М. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика» : збірник наукових праць. Вип. 27. – Херсон: ХДУ, 2017. – С. 197-200.
2. Демченко В. М. Органічна та неорганічна українська мова : [монографія] / Демченко В.М. – Херсон: Мрія, 2003. – 188 с.
3. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні, Інститут української мови. – Київ: Наукова думка, 2012. – 288 с.

ЖИДЕНКО НАДІЯ АНАТОЛІЇВНА

*аспірант кафедри публічного управління та публічної служби
НАДУ при Президентові України*

ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ДОСВІД ПОЛЬЩІ

Виклики сьогодення вимагають від України повної адаптації системи державного управління до норм та стандартів Європейського Союзу. Європейська інтеграція є складним соціально-політичним процесом, який передбачає не тільки інтеграцію України в міждержавні структури Європейського Союзу, а й постійну взаємодію в усіх сферах з країнами ЄС.

На сьогодні, успіх європейської інтеграції для України передусім пов'язаний з успішним проведенням та реалізацією внутрішніх реформ: адаптацією законодавства України до законодавства Європейського Союзу, впровадженням у життя європейських цінностей, реформуванням інституційного корпусу, системи професійного навчання державних службовців, переходом до європейських принципів та повного їх дотримання. Таким чином, щоб своєчасно реагувати на реальні потреби органів державної влади, саме система професійного навчання державних службовців повинна бути достатньо гнучкою.

Оскільки, одним із пріоритетів реформування державної служби та управління людськими ресурсами в державних органах, зазначених у Стратегії реформування державного управління України на 2016-2020 роки, схваленої Кабінетом Міністрів України 24 червня 2016 року [1], є реформування системи професійного навчання державних службовців, доцільно розглянути досвід однієї з країн-членів Європейського Союзу у цій сфері.

Для прикладу, варто розглянути професійне навчання державних службовців у Республіці Польща. Закон Польщі «Про державну службу» від 21 листопада 2008 року забезпечує професійне навчання державних службовців для їхнього розвитку. Варто зазначити, що навчанню та професійному вдосконаленню присвячена глава 8 Закону; стаття 106 визначає види професійного навчання державних службовців [2, с. 38].

Відповідно до Закону уповноваженими особами з організації навчання є: Глава державної служби та генеральні директори установ. Кожного року Глава державної служби представляє основний план навчання, який включає пріоритетні напрями навчання та типи навчання, які є особливо важливими у поточному році. Зокрема, міністерства та урядові агенції зобов'язані розробляти власні навчальні плани враховуючи цілі організації та політичну стратегію, якої притримується Уряд країни. Як наслідок, основні напрями та пріоритети у навчанні повинні розроблятися на один рік. Вони також повинні слідувати основним стандартам навчання, яких дотримується державна служба на центральному та нижчих рівнях, разом з робочими цілями певної організації і мети встановленої на урядовому рівні.

Умови розробки навчальних програм та проведення навчання на державній службі зазначені у Постанові Президента Ради міністрів від 22 березня 2000 року [3], яка посилається на статтю 104 Закону «Про державну службу» 1998 року (нині стаття 112 Закону «Про державну службу» 2008 року).

Система професійного навчання державних службовців Польщі включає:

- центральне навчання вирізняється залежно від рівня на якому воно організоване і цільової групи тих, хто навчається; використовується для накопичення знань та вдосконалення вмінь, визначених у пріоритетах навчання державних службовців. Винятковими цілями центрального навчання є навчити вмінно працювати в команді; координації роботи в офісі та паралельно з адміністрацією; поширення адміністративних стандартів роботи.

- метою загального навчання є вдосконалення знань та вмінь державних службовців, які їм потрібні для належного виконання своїх завдань. Цей вид навчання охоплює теми пов'язані з управлінням, з особливим акцентом на інформаційні технології, іноземні мови, адміністративне право, державні закупівлі, захист конфіденційної інформації та персональних даних, тощо.

- спеціалізоване навчання допомагає розширити та оновити знання та вміння державних службовців у сферах, які є специфічними для виконання їхніх офіційних обов'язків.

- навчання за індивідуальними програмами професійного розвитку державних службовців; можливе тільки при участі в центральному, загальному або спеціалізованому навчанні,

- стратегічна школа менеджменту для генеральних директорів; це вид спеціалізованих курсів, які спрямовані на розширення знань та вмінь учасників та обмін їхнім досвідом.

Крім того, система передбачає підготовчу службу, метою якої є забезпечення однакового старту для усіх нових співробітників і підготовка до зайняття специфічних посад у конкретній установі.

Навчання у сфері державної служби здійснюється Національною школою державного управління імені Президента Республіки Польща Леха Качинського (KSAP). Освітня програма KSAP носить міждисциплінарний характер і фокусується в основному на розвитку практичних навичок. Основою програми є практичні заняття у формі навчальних сесій і науково-дослідних семінарів, з традиційними лекціями, які охоплюють лише 20% всіх занять. Програма передбачає інтенсивний курс з вивчення іноземної мови. Іншим компонентом програми є внутрішні і міжнародні стажування (8-9 тижнів) у відповідних органах державного управління (одне стажування проходить в Польщі, в міністерстві чи центральній установі, а інше – за кордоном, в адміністративних установах таких країн, як США, Франція, Німеччина або Великобританія). Метою програми стажувань є ознайомлення студентів з останніми тенденціями в галузі державного управління високорозвинених країн [3, с. 21-22].

Навчання підлягає оцінці з використанням спеціально розроблених листів оцінки навчання, які заповнюються індивідуально всіма учасниками центрального навчання. Аспектами, які підлягають оцінці, є навчальні програми та методи навчання, організація навчання і тренери. Імовірність успішного навчання можна оцінити відразу ж після його завершення за допомогою тесту перевірки рівня знань або навичок учасників. У більш тривалий період навчання, ефект оцінюють керівники тих, хто навчався, які судять як змінилась робота їхніх співробітників (більш конкретно, яким чином навчений персонал використовує знання і навички, набуті в процесі

навчання). Довгострокове оцінювання ґрунтується, головним чином, на підвищенні ефективності організації в досягненні поставлених цілей.

Отже, важливим моментом застосування досвіду Республіки Польща є впровадження в національну систему державної служби різноманітних методів оцінювання рівня знань, умінь та навичок державних службовців, що сприятиме визначенню персоналу державної служби, який потребує професійного розвитку. Відмінними рисами професійного навчання повинні бути комплексний характер і націленість на перспективу, що означає взаємозв'язок освітньої складової з системами кадрового планування, управління за результатами та стратегією розвитку відповідного відомства і підрозділу, а також довгостроковий результат навчання.

Список використаних джерел.

1. Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 474-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>
2. Act of 21 November 2008 on Civil Service // Journal of Laws. No 227, Item 1505. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dsc.kprm.gov.pl>
3. Itrich-Drabarek J., Mroczka K., Swietlikowski L. Civil Service in Poland, Warsaw 2012.
4. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 marca 2000 r. w sprawie szczegółowych warunków organizowania i prowadzenia szkoleń w służbie cywilnej // Dziennik Ustaw Nr 22, Poz. 279 i 280. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dziennikustaw.gov.pl/du/2000>

КАЛЬНИШ ЮРІЙ ГРИГОРОВИЧ

*професор кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор*

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СЕРТИФІКАТНИХ ПРОГРАМ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ

В умовах коли наявність диплома магістра не надає випускникам НАДУ при Президентові України (далі – Національна академія) та її регіональних інститутів жодних переваг для подальшого кар'єрного зростання на державній службі України (що саме по собі не є нормальним, але наразі не є її предметом розгляду), особливого значення набуває проблема надання Національною академією якісних освітніх послуг з метою підвищення професійної компетентності державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування (далі – публічні службовці), які вже успішно пройшли конкурс (або обрані) та працюють на конкретних посадах. Саме приступивши до реального виконання своїх безпосередніх обов'язків, публічний службовець, на практиці, починає усвідомлювати й розуміти, яких саме знань, умінь і навичок йому не вистачає для ефективної роботи. А відтак, він потребує насамперед, підвищення своєї професійної кваліфікації у досить «вузькому», цілеспрямованому спектрі, який не може бути в повній мірі задоволений стандартною професійною програмою підвищення кваліфікації.

Саме тут у пригоді стають різноманітні сертифікатні програми, які вже дано набули значного поширення в зарубіжній практиці професійної вищої освіти та останнім часом активно впроваджуються вітчизняними університетами.

Сертифікатні програми (далі – СП) – це програми професійної підготовки для осіб, які вже мають вищу освіту або тих, хто паралельно з набуттям вищої освіти має усвідомлену потребу у більш поглибленому вивченні певних аспектів майбутньої професії. Спектр СП може бути дуже великий і виходити за рамки «традиційної спеціальності». На відміну від бакалаврського або магістерської освіти, СП в основному вужче спрямовані, тобто їх слухач може зосередитися на тій області, яка саме його конкретно цікавить. Також головна перевага таких програм – це їх орієнтованість на реальну практику. Тобто теорії в такій програмі буде значно менше, ніж практики і після закінчення курсу випускник зможе на 100% почати працювати в цьому напрямі. Тривалість СП може бути різною. Традиційно – від 3 до 9 і навіть 12 місяців (залежить від курсу, університету). Загалом тенденція така – чим «вужче» практична спрямованість СП, тим коротшою в часі вона може бути. Для тривалих СП навчання може проводитися за такою ж «кредитною» схемою, як і навчання на програмах бакалаврату та магістратури. І звичайно ж перевагою таких програм є те, що слухач можете пройти навчання в найкращих університетах, куди поступити на магістратуру і бакалаврат дуже складно через великий конкурс, високі вимоги та високу плату за навчання. Але отримати гідну професійну освіту таких університетів цілком реально, пройшовши навчання за СП. Технічно СП можуть реалізовуватися в очному, заочному та дистанційному форматах.

Останнім часом низка об'єктивних обставин все менше мотивують працюючих публічних службовців України подовжувати своє професійне навчання на магістерських програмах Національної академії та її регіональних інститутів. Тут саме стає актуальним вже досить розповсюджений в Україні досвід впровадження СП. Але саме з вивчення такого досвіду [пр.: 1 – 4 та ін.] і слід починати. Тут «окремих доручень» керівництва явно не достатньо (Ми ж, в Національній академії, висококваліфікованих управлінців навчаємо, отже – самі повинні діяти як висококваліфіковані управлінці).

Насамперед слід розробити і затвердити внутрішній програмно-нормативний документ – Положення про сертифікатні програми Національної академії, який би детально та зрозуміло описував суть цього процесу та алгоритм його забезпечення. Такий документ повинен містити якнайменше: загальні вимоги до СП; порядок та етапи підготовки, організації та проведення СП; забезпечення СП (організаційне, матеріальне, кадрове тощо);

оцінювання та звітність; особливості міжнародних СП; умови зарахування, навчання та атестації слухачів тощо. Далі:

1. Розробити, затвердити та довести до відома професорсько-викладацького складу Національної академії конкретні вимоги, стандарти, шаблони та методичні рекомендації щодо підготовки та реалізації СП. Провести навчально-методичні семінари з підготовки та реалізації СП.

2. Вивчити потреби органів державної влади, органів місцевого самоврядування, конкретних посадових осіб у галузевому спрямуванні, тематиці, орієнтовному змісті та бажаному форматі СП.

2. Оголосити відкритий конкурс на розроблення СП (При цьому не слід забувати, що Національна академія – це не тільки центральний заклад в м. Києві, а і її регіональні інститути). Створити конкурсну комісію за участю представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування (майбутніх замовників). І за результатами цього конкурсу визначити конкретний перелік актуальних СП, їх розробників та виконавців.

4. Також за результатами конкурсу укласти контракти з розробниками та майбутніми виконавцями СП (Маючи на увазі, що найбільш потужним мотиваційним чинником в умовах ринкової економіки виступає матеріально-фінансовий, а не адміністративний ресурс).

5. Організаційно і технічно забезпечити розроблення цих СП.

6. Забезпечити результативну рекламу освітніх послуг Національної академії за СП. (Звичайно, кафедри і окремі викладачі, які будуть забезпечувати навчання за СП мають активно залучатися до пропаганди цих СП, але варто мати на увазі, що викладач, який сам спроможний знайти собі аудиторію і фінансування вже не потребуватиме послуг «третьох осіб»). Крім того, основними споживачами СП Національної академії в перспективі можуть стати й регіональні центри підвищення кваліфікації публічних службовців. У цих закладах СП можна реалізовувати як шляхом виїзду викладачів Національної академії «на місце», так і шляхом кооперативного використання їх авторських прав.

7. В дистанційний режим мають переводитися лише ті СП, які вже апробовані на практиці в стаціонарному та заочному режимах навчання.

Лише свідоме, цілеспрямоване, системне забезпечення впровадження в роботі Національної академії та її регіональних інститутів такого актуального й відповідального напрямку освітньої діяльності як сертифікатні програми може забезпечити ефективне, результативне і якісне досягнення поставленої мети та сприяти модернізації освітньої діяльності Національної академії, як провідного навчального закладу системи професійного навчання публічних службовців України, в цілому.

Список використаних джерел.

1. Підвищення кваліфікації та сертифікатні програми Чорноморського національного університету ім. Петра Могили [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://chmnu.edu.ua/pidvishhennya-kvalifikatsiyi-ta-sertifikatni-programi>.

2. Положення про сертифікатні програми Національного університету харчових технологій [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://nuft.edu.ua/page/55f7f85bdeaf3/files/merged.pdf>.

3. Програма розвитку Київського національного університету імені Тараса Шевченка на 2010-2015 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.univ.kiev.ua/ua/n20101108>.

4. Сертифікатні програми Національного університету «Києво-могилянська академія» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukma.edu.ua/index.php/osvita/2012-01-16-10-33-37>.

КОЛІСНІЧЕНКО НАТАЛЯ МИКОЛАЇВНА

*завідувач кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ З ІНОЗЕМНИХ МОВ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Новий Закон України «Про державну службу» серед вимог до претендентів на посаду визначає обов'язкове володіння іноземною мовою, однією з офіційних мов Ради Європи. Кабмін постановою від 22.07.2016 № 448 визначив «Типові вимоги до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії «А»». Так, держслужбовець вищого корпусу державної влади повинен: вільно володіти державною мовою, а з 01.05.2018 – іноземною мовою, яка є однією з офіційних мов Ради Європи. Окрім того, Постановою № 448 визначено спеціальні вимоги до: знання законодавства; наявності лідерських навичок; вміння приймати ефективні рішення; управління змінами; управління організацією та персоналом; особистісних компетенцій; управління публічними фінансами; роботи з інформацією; комунікації та взаємодії. Це означає, що з 2019 року знання англійської мови буде однією з умов для номінування на державну службу. Держслужбовців чекає атестація на рівень знання мови, а після цього – навчання на спеціальних курсах як в самих держструктурах, так і на базі різних навчальних закладів.

Діючі нормативні документи закріплюють окремі положення, що вкладаються у сучасне розуміння іншомовної комунікації публічних службовців.

На сьогодні в Україні знання англійської мови знаходиться на рівні 7%, в той час як в країнах ЄС – на рівні 50%, в скандинавських країнах – на рівні майже 80%. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти визначають основні напрями підготовки студентів ВНЗ як майбутніх фахівців, що передбачає досягнення

студентами достатнього рівня іншомовної комунікативної компетенції у сферах загальної та професійної комунікації [1, с. 14].

Європейська рамка ключових компетенцій навчання впродовж життя [7], визначає вісім компетенцій, якими повинен оволодіти кожен задля того, щоб досягти особистих та професійних цілей, соціальної інтеграції та активної громадянської позиції в сучасному, такому, що швидко змінюється, світі. Дві з компетенцій навчання протягом усього життя, що визначені в Рамці, стосуються мов та комунікацій: спілкування рідною мовою; спілкування іноземною мовою.

У цьому документі комунікація іноземною мовою (як одна із ключових компетенцій) тлумачиться як здатність розуміти, висловлювати та інтерпретувати поняття, думки, почуття, факти як усно, так і письмово (слухання, говоріння, читання та письмо) у відповідному діапазоні суспільних і культурних контекстів (у сфері освіти та навчання, роботи, дому та дозвілля) відповідно до бажань та потреб людини. Європейська рамка визначає комунікацію іноземною мовою як компетенцію, яка: широко використовується із основними навичками спілкування рідною мовою.

Відповідно до Європейського індикатора компетенції мов, ця компетенція вимірюється у чотирьох напрямках: читання, слухання, говоріння, письмо [6]. Крім того, ця компетенція охоплює такі навички, як посередництво та міжкультурне розуміння [4].

Можливість інтерактивно використовувати мову, символи та текст зафіксована у документі ОЕСР «Визначення та вибір ключових компетенцій» [5], де ця компетенція виділена в якості компетенції 1-A і стосується ефективного використання розмовних і письмових мовних навичок у різних ситуаціях. Це – важливий інструмент для громадян як щодо існування в суспільстві, виконання своїх обов'язків на робочому місці так і щодо ефективного діалогу (комунікації) з іншими. Такі терміни, як «комунікативна компетентність» або «грамотність», пов'язані з цією ключовою компетенцією.

Важливість контексту використання мов також висвітлюється в Європейській рамковій базі даних (2002 р., 2008 р.) [3]. В Україні національна концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 роки (проект) поставила за мету запровадити з 2018 року обов'язкову національну багаторівневу сертифікацію випускників старшої школи і закладів професійної освіти з іноземних мов (п.2.2.2.3) [2].

У загальній європейській рамці щодо володіння мовами [3, с.108] лінгвістичні комунікативні компетенції складаються з таких компонентів: мовна компетенція, соціокультурна компетенція, прагматична компетенція.

Поняття мовної компетенції розглядається в плані її структурного і компонентного складу, з позицій розвитку лінгвістичних здібностей особистості. Соціокультурна компетенція (сукупність знань про країну мови, що вивчається, національно-культурну специфіку соціальної і мовленнєвої поведінки носіїв мови) означає усвідомлення власної культурної спадщини та розуміння культури іншої країни поряд зі знанням її мови. Прагматичну компетентність складають наявність відповідних знань про сутність і особливості комунікації, оволодіння потенціалом професійного дискурсу, аналіз взаємодії комунікантів під час ділового спілкування.

Рада Європи всіляко допомагає державам-членам реалізувати нові мовні програми та мотивує подальші інновації у викладанні та вивченні мови; створює передумови для просування співробітництва навчальних закладів у різних європейських країнах. У цьому напрямку важливими є врахування мовних потреб в різних галузях, відповідний аналіз, що може призвести до створення нових мовних програм, зокрема – в сфері державного управління. Завдяки своїй професійній компетентності з іноземних мов державні службовці сприяють зростанню іміджу державної служби своєї країни на міжнародній арені. Завдання оволодіння іноземною мовою усвідомили уряди країн, які обрали свого часу курс на інтеграцію в ЄС, відтак – необхідність модернізації підготовки своїх службовців до загальноєвропейського комунікативного середовища.

Як результат, система підготовки публічних службовців, з огляду на євроінтеграційний курс України та державні завдання, повинна активно сприяти процесу мінімізації відокремленості українських державних службовців від ЄС мовним бар'єром. Адже володіння робочою або офіційною мовами спільноти надає на практиці широкі можливості отримати міжнародний досвід державного управління, пройти стажування, працювати в міжнародних проєктах тощо. В умовах широких міжнародних зв'язків з іншими країнами важливо спілкуватися з іноземними спеціалістами, розвивати професійно-ділові й особисті контакти із зарубіжними партнерами, колегами, читати різні видання мовою оригіналу.

Список використаних джерел.

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273с.
2. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 роки (Проект). – Режим доступу: [1http://www.tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncepc.pdf](http://www.tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncepc.pdf)
3. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. – Council of Europe: Language Policy Unit. – Strasbourg, 2001. – 273 p. – Mode of access: www.coe.int/lang-CEFR
4. Dubin F. Situating literacy within communicative competence // Applied Linguistics. – № 10 (2). – 1989. – P. 171-181.
5. The definition and selection of key competencies. Executive Summary – OECD, 2015. – Mode of access: <https://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf>
6. The European Language Competence Indicator. – EC, 2005. – Mode of access: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52005DC0356>
7. The European Qualifications Framework for Lifelong Learning. – Mode of access: https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/leaflet_en.pdf

КОМАРНИЦЬКА НАТАЛІЯ ТИМОФІВНА

*керівник курсу післядипломної освіти організаторів охорони здоров'я
Вінницького національного медичного університету (ВНМУ) ім. М.І.Пирогова, к.мед.наук, доцент*

ІГНАЩУК ОЛЕНА ВІКТОРІВНА

к.мед.н., доцент кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я ВНМУ ім. М.І.Пирогова

БЕВЗ ЛЮДМИЛА ВІКТОРІВНА

головний лікар санаторію «Радон» (м.Хмільник)

ВИВЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ В РАМКАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ОРГАНІЗАТОРІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Зміни в національній системі охорони здоров'я, які набирають обертів на сучасному етапі її розвитку, вимагають серйозних змін і в післядипломній освіті організаторів охорони здоров'я. Важливою складовою цих змін повинно стати дослідження і аналіз світових тенденцій в сфері управління і фінансування медичної сфери. Вивчаючи досвід функціонування і трансформації моделей медичної допомоги за кордоном, очільники галузі і керівники медичних закладів можуть не тільки запозичувати і розвивати позитивні напрацювання, але і запобігати помилкам, яких припустилися в інших країнах.

В Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І.Пирогова приділяється велика увага можливостям практичного використання міжнародного досвіду в різних напрямках і формах, зокрема і для післядипломної освіти організаторів охорони здоров'я.

Так, першим напрямом цієї роботи стало підвищення професійного рівня викладачів факультету післядипломної освіти. З цією метою після конкурсного відбору, здійснюваного американськими експертами, вони отримували можливість пройти 5-ти тижневе стажування у Школі Public Health Бірмінгемського університету у штаті Алабама (UAB), США. Продовженням цього літнього стажування було навчання у Зимових школах (в нашому університеті), на яких були задіяні викладачі і з UAB і з ВНМУ. Це дозволило вивчити специфіку американської моделі медичної допомоги і безпосередньо ознайомитися з роботою управлінців в різних медичних і медико-соціальних закладах, внести зміни в програму післядипломної підготовки і запровадити нові інтерактивні форми навчання в розділах «стратегічний менеджмент», «психологія управління», «фінансовий менеджмент».

Цікавим новим шляхом в отриманні викладачами і організаторами охорони здоров'я сучасних знань є участь у щорічних Літніх Школах під назвою «Трансформація систем охорони здоров'я: Східна Європа» і Зимових Школах «Громадське здоров'я в Україні». Робота цих шкіл є міжнародним проектом із залученням експертів світового рівня із Великої Британії, Німеччини, Швейцарії, Голландії, Ізраїлю, Хорватії, Литви, представників МОЗ України, засобів масової інформації. Її підтримку здійснюють Світовий Банк, міжнародний фонд «Відродження», USAID, Swiss Cooperation Office Ukraine і Unicef.

Другим напрямом розширення міжнародних контактів – є безпосереднє знайомство слухачів курсів з роботою медичних закладів за кордоном під час спеціальних виїздів. На протязі останніх п'яти років двічі на рік ми відвідуємо Польщу: місто – побратим Вінниці – Кельце, Свентокшиське воєводство, інші населені пункти країни. В програму виїздів обов'язково входить відвідування медичних закладів різних форм власності, спілкування з адміністрацією закладів і представниками місцевої влади. Отриманий у Польщі досвід дозволяє українським організаторам охорони здоров'я на практиці побачити діючу модель державного медичного страхування, оцінити її переваги і існуючі «вузькі місця», зрозуміти умови співпраці з загальнодержавним страховим фондом, перспективи грантової підтримки з боку Евросоюзу, послідовність в роботі всіх ланок медичної допомоги. Значна увага під час цих виїздів приділяється також діяльності Польської асоціації лікарів («Ізба лікарська»), яка перебрала на себе фактично всі функції самоврядування і активно сприяє професійному зростанню і соціальному захисту своїх членів.

Також в ході інших закордонних виїздів ми з курсантами ознайомилися із організацією реабілітаційного етапу медичної допомоги в Італії та Німеччині, особливостями управління потужними госпіталями і невеликими медичними закладами у Франції та Австрії.

Третій напрям – участь у міжнародних науково-практичних конференціях, прикладом яких є конференції, що проводяться в ОРІДУ НАДУ при Президентіві України. Організатори охорони здоров'я активно залучаються як доповідачі та учасники до таких заходів. Конференції відбуваються як на базі ВНМУ ім. М.І.Пирогова, так і на базі провідних медичних закладів. На початку вересня у санаторії «Радон» (м.Хмільник) за участю Вінницької ОДА, ВНМУ ім. М.І.Пирогова і Польсько-українського медичного товариства ім. св. Лукаша відбулася I Міжнародна науково-практична конференція «Трансформація системи охорони здоров'я країни та Польщі. Реабілітація та медичний туризм».

Дуже цікавою стала доповідь Томаша Богуцького – депутата міської Ради (м.Кельце), голови бюджетного комітету, який висвітлив політику в галузі охорони здоров'я на рівні міста, проаналізував перешкоди при запровадженні медичної реформи, автономізації закладів, реструктуризації медичних установ.

Бартосх Штемплевський – головний лікар повітового госпіталю – як практикуючий управлінець детально розкрив всі проблеми, які необхідно системно вирішувати в кожному закладі при радикальній перебудові галузі, і розповів про сучасні тенденції в трансформації механізмів фінансування медичних послуг.

Від ВНМУ в доповіді була представлена порівняльна характеристика етапів реформування двох моделей – української і польської, проаналізовані можливості використання польського досвіду в Україні.

В доповіді від українсько-чеського медичного товариства були висвітлені напрямки реабілітаційного оздоровлення в Чехії, зроблено порівняння природних і медичних факторів, що використовуються в санаторно-курортному лікуванні в наших країнах. Цікавою стала інформація і про медичний туризм, тому що цей напрямок дозволяє фактично глобалізувати менеджмент медичних послуг.

Особливо цікавим для учасників конференції стало знайомство з роботою всіх структурних підрозділів санаторію «Радон», яке проводила і коментувала, відповідаючи на запитання, високопрофесійний головний лікар Людмила Бевз. Такий підхід значно розширив знання керівників закладів охорони здоров'я і України і Польщі відносно показів до санаторно-курортного лікування та його ефективності.

Таким чином, використання різних напрямків вивчення міжнародного досвіду дозволить фахівцям в галузі організації охорони здоров'я більш глибоко зрозуміти світові тенденції і набути нових сучасних компетенцій. В кінцевому результаті це покращить їх розуміння необхідності і важливості заходів по трансформації української системи медичної допомоги, спрямованих на подолання існуючого відставання порівняно з європейськими вимогами.

ЛЕНДА РАЙСА ІВАНІВНА

*доцент кафедри мовної підготовки та комунікації в публічному управлінні
НАДУ при Президентові України, к.філол.н, доцент*

ПЛОТНИЦЬКА ІННА МИХАЙЛІВНА

*професор кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
НАДУ при Президентові України, к.філол.н, професор*

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ

Дослідження проблем публічного мовлення набуває в Україні все більшої актуальності. Підвищення наукового інтересу до цього питання зумовлюється, в першу чергу, активізацією політичної діяльності і потребою вирішення практичних проблем публічної комунікації.

У полі зору кафедри мовної підготовки і комунікації в публічному управлінні перебувають комунікативні завдання, що знаходять своє втілення у впровадженні в Національній академії державного управління при Президентові України навчальної дисципліни «Публічний дискурс», що безпосередньо стосується професійно-мовленнєвої комунікації, комунікативної діяльності, державної мовної політики, української мови в державному управлінні, управлінського спілкування, культури мовлення і безпосередньо впливатиме на виконання важливої ролі публічного мовлення у науковій галузі «Державне управління».

Сучасні вимоги європейського і світового освітнього простору потребують якісної підготовки українських високопрофесійних кадрів. За таких умов виникає необхідність пошуку нових моделей і підходів до професійної підготовки фахівців у галузі публічного управління та адміністрування. Відповідно до Закону «Про вищу освіту», Національної доктрини розвитку освіти, Державного стандарту вищої освіти, Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, концепцій мовної освіти пріоритетним завданням вищої школи в Україні є підготовка компетентного спеціаліста – мовної особистості [1].

Відповідно до статті 8 Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII, якою визначено перелік основних обов'язків державного службовця, державний службовець має «обов'язково використовувати державну мову під час виконання своїх посадових обов'язків, не допускати дискримінацію державної мови і протидіяти можливим спробам її дискримінації» [2]. У статті 20 цього ж закону до осіб, які претендують на вступ на державну службу, висуваються загальні та спеціальні вимоги до їхньої професійної компетентності. Зокрема в частині мовної компетентності для посад категорії «А», «Б», «В» – вільне володіння державною мовою, а також володіння іноземною мовою, яка є однією з офіційних мов Ради Європи – для посад категорії «А» (що набирає чинності з 01 травня 2018 року) [2].

Також у відповідності до закону «Про державну службу», державні службовці зобов'язані дотримуватись правил етичної поведінки. Останнім присвячена і окрема постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2016 року № 65, де мовні компетенції невіддільно пов'язані з ввічливістю, доброзичливістю, дотриманням високої культури спілкування і запобіганням виникненню конфліктів у стосунках з громадянами і визначаються як один із принципів етики державної служби [3].

У наказі Національного агентства України з питань державної служби від 05 серпня 2016 року № 158 етичні норми поведінки поєднані з високою культурою мовної комунікації. Зокрема, чітко зазначається, що державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування під час виконання своїх посадових обов'язків зобов'язані неухильно дотримуватись загальноновизначених етичних норм поведінки, високої культури мовної комунікації (не допускати використання ненормативної лексики, підвищеної інтонації спілкування), з повагою ставитись до прав свобод та законних інтересів людини і громадянина, об'єднань громадян, інших юридичних осіб, не проявляти свавілля або байдужість до їхніх правомірних дій та вимог [4].

Закономірно, що формування компетентності, тобто здатності застосовувати знання та вміння в реальній життєвій ситуації, є однією з найбільш актуальних проблем сучасної освіти. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців галузі публічне адміністрування у НАДУ при Президентові України полягає в набутті та розвитку у слухачів набору ключових, загальногалузевих та предметних компетенцій, які визначають успішну адаптацію в

суспільстві. На відміну від терміна «кваліфікація» – компетенції включають, крім суто професійних знань та умінь, що характеризують кваліфікацію, такі якості як ініціативність, співпраця, здатність до роботи в колективі, комунікативні здібності, уміння вчитися, оцінювати, логічно мислити, відбирати і використовувати відомості. Процес мовної підготовки публічного управління передбачає високий рівень сформованості *професійної мовної компетентності*, що підвищує його конкурентоспроможність, мобільність на ринку праці та здатність налагоджувати ділові контакти з партнерами.

Термін «мовна компетентність» фахівця – одне з найуживаніших нових понять, яким активно зацікавились у нашій країні в останні роки. На основі комунікативного підходу сьогодні пропонують вивчати мову Н. Бондаренко, Мацько, В. Сеніна. До питань забезпечення високого рівня знання мови, до культури мови особистості звертаються в своїх працях Н. Бабич, Д. Ушаков. Проблемам мови, мовлення і мовленнєвої діяльності присвятили свої дослідження О. Біляєв, С. Ніколаєва, Л. Паламар, В. Плахотник, Г. Сагач. Разом із тим комплексного дослідження формування професійної мовної компетентності фахівців галузі публічне управління та адміністрування на сьогодні немає.

У НАДУ при Президентіві України освітньо-науковою програмою та навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти рівня магістр та ступеня доктора філософії за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» визначено дисципліни, спрямовані на формування комунікативної компетентності: «Публічний дискурс», «Сучасна мовна комунікація», «Професійна іноземна мова в публічному управлінні».

Навчальна дисципліна «Публічний дискурс» забезпечує оволодіння розумінням сутності поняття «публічний дискурс» і практичними навичками і вміннями чітко та зрозуміло формулювати свої погляди із використанням різних форм (письмово, усно) і способів комунікації; знаходити компромісні рішення, результативно й ефективно використовуючи мовні засоби для цього; безперервно підвищувати рівень власної мовної / мовленнєвої професійної компетентності; породжувати публічний дискурс, тобто використовувати й інтерпретувати форми слів і значення, володіти навичками організації мовного матеріалу в текстовій комунікації; публічно виступати; вміти вести переговори, обґрунтовувати свої позиції, проводити обговорення, збалансовуючи різні позиції, погляди, точки зору; проводити наради, засідання тощо.

Навчальна дисципліна «Сучасна мовна комунікація» забезпечує оволодіння нормами сучасної української літературної мови, розумінням особливостей писемної та усної форм офіційно-ділового та наукового стилів, знання норм і правил вербальної та невербальної ділової та наукової комунікації, синтаксису та стилістики офіційно-ділових та наукових текстів, володіння основами ефективної комунікації, розумінням специфіки жанрів наукового та ділового стилю (наукова стаття, доповідь, виступ на конференції, дискусія тощо), знання особливостей композиційно-мовної структури дисертації та автореферату, мовних вимог щодо підготовки презентації та захисту результатів магістерської роботи чи дисертаційного дослідження та ін.

Отже, набуття публічними управліннями комунікативного потенціалу є вкрай важливим для професійної діяльності, адже публічна політика пов'язана і напряму направлена на громадськість, думку якої важливо не тільки розуміти, але й зуміти організувати таким чином, щоб вона сприяла ефективному втіленню стратегій та реформ в Україні.

Список використаних джерел.

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556 – VII [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу : [http // zakon2.rada.gov.ua/laws/how/1556-18](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/how/1556-18)
2. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № №889-VIII [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу : [http // zakon5.rada.gov.ua/laws/how/889-19](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/how/889-19)
3. Про затвердження Правил етичної поведінки державних службовців: постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2016 р. № 65: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : // www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=2488393111](http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=2488393111)
4. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05 серпня 2016 року № 158 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : // http // zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16)

МОВЧАНЮК АНАСТАСІЯ ВАЛЕНТИНІВНА

*викладач кафедри публічного управління та адміністрування
Уманського національного університету садівництва, к.е.н.*

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку державності України вирішення питання якісного кадрового забезпечення суспільно-політичних та соціально-економічних сфер життєдіяльності держави є одним із пріоритетних завдань. Побудова демократичної держави потребує розгляду багатьох актуальних питань, серед яких формування ефективного кадрового потенціалу, створення дієздатної, конструктивної державної служби, що може забезпечити вирішення національних завдань і стати ефективним організаційно-правовим управлінським інструментом проведення державницької політики. Цілеспрямована стратегічна діяльність держави в сфері кадрової політики направлена на планування та прогнозування формування, професійного розвитку та раціонального використання кадрів, усіх трудових ресурсів України, визначення цілей і пріоритетів кадрової діяльності. Від стратегії

подальшого розвитку держави залежать обсяг і межі державного регулювання кадрових процесів, рівень їх децентралізації та демократизації.

Протягом останніх 26 років розроблено низку документів, які стосуються певних аспектів державної кадрової політики, більшість із яких має практичне спрямування. Серед основних з них потрібно виділити – Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 рр., як найбільш актуальний для сучасного етапу розвитку України документ. Основними цілями та завданнями Стратегії визначено реалізацію соціальних, економічних, інституційних, організаційних аспектів державної кадрової політики щодо забезпечення високого рівня розвитку людського потенціалу держави, професійної самореалізації, гідної оплати праці, забезпечення кваліфікованими кадрами, зростання конкурентоспроможності держави, підвищення рівня добробуту населення, удосконалення нормативно-правової бази у кадровому менеджменті, розбудови системи управління трудовими ресурсами на засадах соціального діалогу та партнерства держави і суб'єктів підприємницької діяльності [2].

Дослідження складних, багатоаспектних і актуальних наукових та прикладних проблем, пов'язаних з кадровими процесами в державному управлінні України, передбачає поглиблене розуміння їх сутності, динаміки, специфічних ознак, виявлення шляхів їх перспективного розвитку, що вимагає відповідного наукового обґрунтування.

Різним аспектам проблематики кадрового забезпечення державного управління, роботи з персоналом в системі державної служби приділено значну увагу як науковців, так і управлінців, а також практиків. Питання формування та реалізації державної кадрової політики в державному управлінні досліджували С. Дубенко, Ю. Ковбасюк, О. Оболенський, В. Олуйко, В. Лук'яненко, І. Розпутенко, В. Сороко та ін.

Формування, розвиток та ефективність реалізації державної кадрової політики безпосередньо пов'язані з наявністю досконалої, адекватної відповідному історичному етапу розвитку держави законодавчо-нормативної бази. Вона, по суті, є науковою засадою зазначених процесів, ураховуючи, що законодавча діяльність здійснюється на основі фундаментальних наукових напрацювань учених у галузі держави і права, адміністративного та трудового права, міжнародного досвіду тощо.

На сьогодні в Україні ще не вдалося створити належний кадровий потенціал у державному управлінні. Актуальною є проблема подолання кадрових деформацій в органах державної влади, органах місцевого самоврядування і, передусім, забезпечення захисту прав людини та формування антикорупційних механізмів у кадровій сфері. Йдеться про реалізацію конституційних положень щодо рівного права на доступ до державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, на кар'єрне просування на основі заслуг; подолання корупційної практики, номенклатурної закритості кар'єри, суб'єктивності кадрових призначень, подвійних стандартів тощо.

Ефективність та результативність державної служби безпосередньо залежить від її кадрів. Високий рівень їх кваліфікаційної підготовки та досвідченість необхідні не тільки для реалізації державницьких завдань, а й для формування позитивного ставлення та зміцнення довіри з боку населення до державної служби, що є неодмінним атрибутом демократичного суспільства. Саме тому важливою складовою здійснюваної адміністративної реформи є реформа державної служби, яка передбачає модернізацію державного апарату, радикальні зміни ставлення громадян до державної служби, а головне – повернення довіри громадян до органів державної влади [3].

З 1 травня 2016 року набрав чинності Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII, який дає старт реформі системи державного управління. Основними засадами даного закону визначено забезпечення професійної, політичної неупередженості, орієнтованої на громадян державної служби та рівного доступу до неї. На всі посади державної служби вступ відбувається лише за конкурсом, для виключення будь-якої корупційної схеми, головною новацією є запровадження відкритих конкурсів, які проводять спеціальні комісії.

За новим законом усіх державних службовців поділили на три категорії: категорія «А» – вищий корпус державної служби; категорія «Б» до неї належать посади керівників структурних підрозділів Секретаріату Кабінету Міністрів та їх заступників, керівників структурних підрозділів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, інших державних органів; до категорії «В» – усі інші посади державної служби не віднесені до категорій «А» і «Б». Паралельно ці три категорії поділені ще на дев'ять рангів [1].

Закон побудовано на європейських принципах демократичного урядування, встановлено зрозуміла і прозора модель оплати праці державних службовців, крім того, запроваджується компетентнісна модель управління людськими ресурсами, оцінювання результатів роботи державних службовців, їх кар'єрна мотивація, підвищуються кваліфікаційні вимоги.

Сьогодення вимагає від державного службовця високого професіоналізму, компетентності, здатності здійснювати проголошені в країні реформи. Тому системі державного управління в Україні належне місце має відводитись питанням запровадження сучасних форм, методів, технологій роботи з кадрами на державній службі.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про державну службу» № 889-VIII від 10.12.2015// Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 4. – Ст.43.
2. Указ Президента України «Про Стратегію державної кадрової політики на 2012 – 2020 роки» від 01.02.2012 р. № 45/2012. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>
3. Офіційний веб-сайт Національного агентства України з питань державної служби. – Режим доступу : www.nads.gov.ua

РИТОРИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ЕЛІТАРНОГО ТИПУ

Риторична освіченість державних службовців як реалізоване ними в соціумі ефективне й переконливе вербальне спілкування засобами державної мови є невід'ємною складовою їх професіоналізму й інтелектуалізму, вершиною комунікативної і мовної / мовленнєвої компетентностей та загальної культури.

Посилена комунікативна й мовленнєва відповідальність, яку детерміновано специфікою публічного управління та адміністрування, дозволяє досягати бажаного вербального впливу на слухачів / співрозмовників на користь професійної справи, задля якості кадрового забезпечення органів публічної влади, у процесах модернізації місцевого самоврядування та системи професійного навчання державних службовців, які передбачені, зокрема, Стратегією реформування державного управління України на 2016-2020 роки [6].

Відповідальне, коректне, обережне «поводження» зі словами, точне використання термінів відповідно до позначуваних ними понять, адекватне до думки формулювання висловлювань, вибір найдоцільніших методів інформування та аргументування з урахуванням ситуації і конситуації спілкування, особливостей слухацької аудиторії, стратегічних і тактичних цілей – це далеко не повний список тих комунікативно-риторичних якостей, які необхідні претендентам на роботу в органах публічної влади.

Окремі питання мовної і комунікативної компетентностей державних службовців висвітлено в наукових працях українських дослідників, зокрема, С.А. Бронікової, О.Л. Валевського, Н.І. Демедишиної, Г.П. Євсєєвої, І.М. Плотницької.

Модернізація системи професійного навчання державних (публічних) службовців актуалізує в соціумі проблему формування вищого за середньо літературний – елітарного типу комунікативно-риторичної культури, який маніфестується взірцевим літературним мовленням за чинними нормами сучасної української мови, достатньою кількістю достовірних аргументів для ефективного переконання, конструктивністю нарад / дискусій / перемовин / дебатів, ораторською ширістю (чесністю), етикою спілкування й особистим етикетом. Висловлювані судження й пропозиції, обговорювані шляхи розв'язання проблем і сформульовані рішення навряд чи є достатнім аргументувати поширеними фразами типу «я переконаний», « повірте мені » тощо. Переконання потребує доказів – перевірених фактів, офіційних статистичних даних, компаративних підходів, абсолютно точних цитат, не відірваних від контексту. Усвідомлення трьох обов'язкових завдань у мовній комунікації, визначених ще в античні часи (епоху «золотого дитинства людства»), дозволяє визначити складові сучасного риторичного ідеалу, які гармонізують особистість державного (публічного) службовця: 1) доцільність мовлення / спілкування (його вмотивованість, ефективність, відповідність до означеної мети і завдань); 2) інформативність і переконливість мовця (максимальна обґрунтованість, об'єктивність, змістовність, логічність); 3) добродійність, добродієність (повага до всіх співрозмовників, бажання дійти порозуміння, дотримуватись норм і правил спілкування, вироблення конструктивної позиції, досягнення оптимального рішення).

Зрозуміло, що такі риторичні знання та вміння потрібні не тільки сьогодні, а й завтра і в майбутньому, бо вони є запорукою ефективності та конструктивності, доказовості і переконливості у процесі швидкого обміну інформацією – новими знаннями.

Останніми роками набув умотивованої актуальності й поширеності публічний діалог / полілог, який являє нині динамічну сферу різноманітної мовної комунікації, включаючи масштабні прес-конференції. Комунікативність як важлива вимога суспільства й часу продукує цілу систему практично значущих особистісних якостей: культуру мислення (аргументованість, доказовість, у т.ч. в компаративному аспекті, переконливість, самокритичність, оперативність), культуру спілкування (дотримання норм і правил спілкування, толерантність, ширість, відповідальність за сказане / написане, управління поведінкою слухацької аудиторії), культуру мовлення (знання і дотримання чинних норм української літературної мови, точність висловлювання, ясність, стислість, коректність), культуру комунікативної поведінки (ввічливість, коректність, шанобливість, тактовність).

У наших навчальних посібниках для студентів економічних, юридичних, гуманітарних спеціальностей [1-2] та наукових статтях [3-4] запропоновано регламентовані приписи до дискусій, наради, публічного виступу, рецензії, відгуку, реферативного огляду тощо.

Усе зазначене в контексті здійснюваної атестації з української мови держслужбовців [5] потребує в змістовій частині Стандарту з української мови для держслужбовців доповнення завдань для контролю в претендентів на заняття посад у державній службі сформованості риторичної компетентності та передбачає в системі професійного навчання державних (публічних) службовців систематичних тренінгів з риторичної культури, усної мовної комунікації, особливо в жанрах публічного спору (дискусії, полеміки, дебатів).

Список використаних джерел.

1. Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: навчальний посібник для ВНЗ / Г.С. Онуфрієнко / 3-тє видання., доп. і перероб. – К. : «ЦУЛ», 2016. – 426 с.
2. Онуфрієнко Г.С. Риторика: навчальний посібник для ВНЗ / Г.С. Онуфрієнко / 2-е видання, доп. і перероб. (до 25-річчя Незалежності України) – К. : «ЦУЛ», 2016. – 624 с.
3. Онуфрієнко Г.С. Мовна комунікація в контексті сучасної риторичної парадигми / Г.С. Онуфрієнко // Вісник ЗНУ. Філологічні науки. – 2011. – Вип.1. – С. 181-188.

4. Онуфрієнко Г.С. Мовно-риторична компетентність як невід'ємна ознака освіченості і чинник професіоналізму / Г.С. Онуфрієнко // Мова як чинник формування громадянина України. – Запоріжжя, 2008. – С. 208-216.

5. Порядок атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2017 року N 301 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249955971>

6. Стратегія реформування державного управління України на 2016 – 2020 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 року N 474-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80/print1481047961954255>

ПАШКО ЛЮДМИЛА АНДРІЇВНА

*професор кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор*

НАВЧАННЯ РЕЗОНАНСНОМУ ЛІДЕРСТВУ – ПРІОРИТЕТ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

*Ми змінили своє оточення так радикально, що
тепер повинні змінювати себе, щоб жити у цьому
новому оточенні (Норберт Вінер)*

На сучасному етапі професіоналізм кадрів управління і, як результат, ефективність та результативність їх управлінської діяльності в системі публічного управління набувають значимості передумови успішності реалізації децентралізаційних процесів. Н.Р. Нижник у 1995 році прозорливо зазначала, що «Глибина і характер реформ в Україні, як і в будь-якій іншій країні, завжди залежали від того, які люди опинялися в той чи інший період біля керма влади та управління. Аналіз історичних фактів свідчить, що характер здійснення реформ у будь-якій державі визначається співвідношенням кількості значимості особистості тих, хто був затребуваним історичним процесом об'єктивно, і тих, хто або відверто чинили опір змінам, або, використовуючи політичну демагогію і переслідуючи виключно особисті чи групові інтереси, опинився на гребні подій» [1, с. 132]. На превеликий жаль ця цитата не втратила актуальності і сьогодні, адже не секрет, що поряд з позитивними результатами й наслідками, децентралізаційні процеси, особливо об'єднання територіальних громад породив також і негативні тенденції. Назвемо лише кілька з них:

- намагання публічне управління підмінити функціонуванням органів місцевого самоврядування (ОМС) та відміною обласних та районних державних адміністрацій;
- відсутність чіткого розмежування повноважень між органами державної влади (ОДВ) та ОМС, що унеможливує конструктивізм та взаємодію у щоденній управлінській діяльності на користь громади;
- небажання, неготовність чи скоріше невміння ОМС та ОДВ виступати не опонентами, а партнерами для конструктивної взаємодії процесі спільного вирішення місцевих проблем;
- потрапляння в місцеве самоврядування особливо випадкових непідготовлених людей, які, опинившись на гребні подій, поспішають вирішувати передусім свої приватні інтереси, ототожнюючи їх з громадськими інтересами.

У контексті зазначених тенденцій своєчасним, на нашу думку, є організація спільного навчання голів державних адміністрацій та голів місцевих рад з відповідального резонансного лідерства. Така спільна навчальна діяльність допоможе їм:

- організувати і здійснювати партнерську взаємозацікавлену взаємодію у форматі «орган державної влади – орган місцевого самоврядування – депутати місцевих рад – територіальна громада»;
- об'єднувати усі зацікавлені сторони й усіх зацікавлених суб'єктів у спільному розумінні стратегії розвитку громади та визначенні оптимального для її реалізації напрямку руху;
- прогнозувати стратегічний розвиток територіальної громади шляхом досягнення спільної мети та виконання ОДВ та ОМС пріоритетних для громади завдань;
- заохочувати прозору та обґрунтовану підзвітність на місцевому рівні як ключовий інструмент реального залучення та використання ресурсів територіальної громади для вирішення її пріоритетних завдань;
- підходити до викликів з позиції забезпечення взаємовигідних рішень для територіальної громади, ОДВ та ОМС ;
- здійснювати щоденне відповідальне резонансне управлінське лідерство на основі емоційної компетентності;
- розв'язувати конфлікти між співробітниками або всередині громади для мінімізації їхніх негативних наслідків та забезпечення позитивних результатів спільної діяльності;
- нести відповідальність за рівень комфортності соціально-психологічного клімату у колективі й громаді;
- максимально ефективно використовувати власний лідерський потенціал та на цій основі організувати максимально ефективно та результативно власну керівну діяльність в ОДВ та ОМС;
- уміло використовувати свій владний вплив на оточуючих – співробітників ОДВ, ОМС, жителів громади, депутатів місцевих рад.

Безумовно, що таке спільне навчання резонансному лідерству сприятиме: розвитку відповідальності лідерів; використанню матриці лідерства у щоденній діяльності; удосконаленню ключових лідерських компетентностей в процесі реалізації посадових обов'язків в системі публічного управління; обранню стилю лідерства відповідно до рівня сформованості колективу та поставлених перед ним завдань; розумінню лідерства як чинника змін та управління змінами в ОДВ, ОМС та територіальній громаді; оптимальному використанню публічними службовцями власного лідерського потенціалу; коригуванню владної діяльності з урахуванням отриманих знань щодо значимості та ролі лідерства в публічному управлінні; оцінюванню ефективності/результативності лідерства та визначенню оптимальних шляхів її підвищення; прогнозуванню наслідків спільної діяльності та взаємодії для розвитку територіальної громади; заохочуванню командної роботи та гнучкості як основи високої мотивації та ефективності колективу співробітників; застосуванню оптимального стилю керівництва в процесі роботи з персоналом у конкретних ситуаціях; делегуванню персоналу повноважень та відповідальності, необхідних для активізації й оптимізації його особистісної складової та реалізації ним власного лідерського потенціалу; використанню показників ефективності/результативності для заохочування персоналу до максимального застосування власного потенціалу та підвищення стандартів щоденної діяльності; врахуванню конструктивних пропозицій і критичних зауважень персоналу; усвідомленню своїх сильних/слабких сторін лідером; заохочуванню постійного професійного розвитку та саморозвитку персоналу; розробленню конкретних рекомендацій і пропозицій для удосконалення лідерської діяльності; підпорядковуванню особистих інтересів пріоритетам лідерської діяльності, загальнолюдським цінностям та морально-етичним нормам; підтримуванию ділових контактів з партнерами на засадах рівності і співробітництва в умовах конкурентного середовища; підготовці пропозицій щодо активізації і вдосконалення лідерських підходів до партнерської взаємодії з територіальною громадою; визначенню оптимальних шляхів використання в лідерській владній діяльності методологічних підходів, ефективних людинознавчих механізмів та технологій; застосуванню соціологічних методів оцінювання якісних показників лідерської владної діяльності в умовах реалізації стратегічних реформ та децентралізації; здійсненню плануванню, організації, контролю за владною діяльністю лідера ОДВ та ОМС; оцінюванню ефективності та результативності, професійності і професіоналізму, відповідальності суб'єктів владної діяльності з позиції їх відповідності загальнолюдським морально-етичним вимогам; організації громадської підтримки владної діяльності шляхом участі у брифінгах, прес-конференціях, інших заходах для оприлюднення прийнятих рішень, їх донесення до широкого загалу; оцінюванню правової регламентації ОДВ організації та здійснення лідерської владної діяльності ОМС крізь призму конституційних норм та забезпечення реалізації принципів народного представництва та народовладдя; обґрунтуванню загальних закономірностей та можливих шляхів розвитку лідерської владної діяльності в ОДВ та ОМС; конструюванню власної Дорожньої карти розвитку лідерського потенціалу.

Список використаних джерел.

1. Нижник Н.Р. Государственно-управленческие отношения в демократическом обществе: Монография. – К. : НАНУ, Институт государства и права, 1995. – 206 с.

ПЕТРОВ ІГОР ЛЕОНІДОВИЧ

*старший викладач кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ЕДЬЮТЕЙНМЕНТ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Основною метою навчання іноземним мовам публічних службовців є формування і розвиток їхньої комунікативної культури, навчання практичному володінню іноземною мовою.

Завдання викладача полягає в тому, щоб створити для тих, хто навчається, відповідні умови практичного оволодіння мовою; вибрати такі методи навчання, які дозволили б кожному проявити свою активність, свою творчість; активізувати пізнавальну діяльність процесі навчання іноземним мовам. Сучасні педагогічні технології такі як навчання в співробітництві, проектна методика, використання нових інформаційних технологій, Інтернет-ресурсів допомагають реалізувати особистісно орієнтований підхід в навчанні, забезпечують індивідуалізацію і диференціацію навчання з урахуванням здібностей та рівня знань.

Процес іншомовної підготовки зазвичай починається з освоєння тими, хто навчається іноземної мови, її норм, правил, граматичної структури, і тільки потім, на базі цих початкових знань і навичок, здійснюється освоєння різноманіття мовної культури.

Викладач, який здійснює іншомовну підготовку, стикається проблемою розробки елементарних дидактичних одиниць і конструювання на їх основі різних навчальних завдань.

У зв'язку з цим у вищій школі інтенсивно проводяться дослідження, присвячені проблемам створення психолого-педагогічного комфортного середовища навчання, вибору адекватних інформаційно-технічних і комунікаційних засобів і методів навчання, наукової організації творчої педагогічної діяльності, а також проектується авторські технології навчання.

Удосконалювати іншомовну підготовку в системі публічного управління можна маючи модель компетенцій сучасного публічного службовця. Ключовими компетенціями управлінця в умовах глобальної економіки можна вважати: синтетичне мислення, креативний потенціал, високий рівень емоційного інтелекту, людинолюбство, здатність працювати в команді, управління системними змінами, комплексне використання ІТ-технологій, здатність

до самоосвіти, самоменеджменту, антистресовий потенціал, комунікативний потенціал, що включає знання іноземних мов.

Серед нових активних технологій навчання системи менеджменту та публічного управління зарубіжні вчені використовують такий, як едьютейнмент. «Едьютейнмент» походить від англійського слова «edutainment», що включає в себе два терміни: «education» і «entertainment». У перекладі на українську мову слова означають «освіта» і «розвага». По суті, в цьому і полягає сенс нового в зарубіжній освіті. Навчання передбачає засвоєння навчального матеріалу в процесі відпочинку або розваги. Подібна модель освітнього процесу є новою в вітчизняній дидактиці і педагогіці, однак в зарубіжних країнах досить апробована і широко застосовується. Так, бізнес школа Гарварда називає edutainment Field-метод (Field Immersion Experiences for Leadership Development).

Едьютейнмент – це неологізм, форма навчального процесу, яким означають всілякі форми освіти без примусу, освітні розваги (включаючи освіту за допомогою розваги).

У більшості випадків розуміються два варіанти едьютейнменту:

1. Коли мається на увазі спосіб передачі інформації і навичок тим, хто на це не дуже мотивований. Тут «розважальність» реалізується через спеціальні інструменти і техніки такого залучення.

2. Коли сам процес навчання розуміється як розвага.

Ми розглядаємо edutainment як «захоплення, яке отримує учасник освітнього процесу».

Навчальний процес організується як серія змінюваних ігрових ситуацій. Викладач грає роль модератора, який інформує про можливості, ділиться своїми захопленнями, мотивує, допомагає оцінити досягнення аудиторії і т.ін.

Ті, хто навчається, самі «здобувають» собі знання. Вони не пасивні слухачі, а активні дослідники. Обов'язковою частиною формату є робота в командах. Крім настановних лекцій, навчальних матеріалів джерелами знань стають доповіді інших груп і учасників, їх діяльнісна позиція, власна діяльність, рефлексія свого досвіду.

Список використаних джерел.

1. De Vary Sh. Educational Gaming. Interactive Edutainment. Distance learning // For Educators, Trainers and Leaders. – 2008. – Vol. 5. – Iss. 3. – Number 3. – Boston, Information Age Publishing. – P. 35—44.
2. Wang Y. Edutainment technology – a new starting point for education development of China // Section T1B-5, 37th ASEE/IEEE Frontiers in Education Conference, 2007. – WI, Milwaukee. – P. 10—13.

ПУЛЕНКО ІРИНА АНАТОЛІЇВНА

*доцент кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.філол.н.*

ОСТАПЧУ ЛЮДМИЛА ЛЕОНІДІВНА

викладач кафедри іноземних мов Військової академії (м. Одеса)

РОЛЬ ФУНКЦИОНАЛЬНОГО СТИЛЯ В ОРГАНІЗАЦІИ ПУБЛИЧНИХ РЕЧЕЙ ГОССЛУЖАЩИХ

В данной статье рассматривается проблема влияния функционального стиля на выбор языковых средств в публичных речах госслужащих.

Спорным представляется вопрос являются ли ораторские речи (публичные речи) отдельным функциональным стилем, или же они представляют разновидность публицистического стиля. Учёные, которые выделяют ораторскую речь в отдельный ораторский стиль, основываясь на том, что каждое публичное выступление – это транспозиция письменной, подготовленной речи в устную, тем не менее указывают на совпадение этого стиля по выбору средств выражения с публицистическим стилем. А в качестве форм проявления последнего цитируют, наряду с газетой, и публичные выступления. Однако, устная презентация заранее подготовленного текста и наличие аудитории сказываются на выборе языковых средств, что позволяет соотнести публичные речи и публицистический стиль как единичное и общее, существующее в неразрывном диалектическом единстве. Те учёные, которые считают, что публичные речи – это разновидность публицистического стиля, ставят под сомнение необходимость их выделения в отдельный стиль, объясняя это тем, что трудно назвать какие-либо стилистические признаки, характерные только для публичных речей (Ножин, 1982:164).

В данной статье мы придерживаемся той точки зрения, что публицистический стиль существует как отдельный функциональный стиль и имеет несколько разновидностей: очерки, журнальные и газетные статьи, памфлеты, ораторские речи. Публицистический стиль – это инвариант ряда функционально-стилистических вариантов в сфере публицистики. Каждый из этих вариантов имеет свои особенности, которые отделяют один вариант от другого. Тем не менее они представляют собой единство и существуют как отдельное в общем, а существование публицистического функционального стиля инварианта, можно объяснить лишь как общее через отдельное. Учёными отмечено, что существование функциональных стилей без этих разновидностей – это абстракция, лишённая всякого смысла, точно так же как описание разновидностей функционального стиля без учёта теорий функционального стиля было бы лишено обобщающей силы.

При определении места публичных речей в системе публицистического стиля мы воспользуемся схемой Э.Г.Ризель, отражающей иерархическое отношение между функциональным стилем, жанровым стилем, стилем типов текста и стилями подтипов текста и учитывающую диалектическое единство существования отдельного в общем:

Функциональные стили - жанровые стили - стили типов текста - стили подтипов текста. Согласно такому иерархическому делению стилистической системы в функциональном стиле публицистики предлагаем выделить жанровый стиль публичной речи, который существует в различных типах речи, а соответственно, в различных типах текстов, отличающихся друг от друга различными специфическими признаками, например: парламентская, митинговая, дискуссионная речи, где каждому типу ситуации соответствует определённый тип текста. Следует отметить и то, что выделение инвариантного единства возможно лишь, начиная со второй ступени иерархической лестницы, с жанровых разновидностей, так как степень абстракции первой ступени, функционального стиля, слишком велика для этого.

Тот факт, что публичные речи являются жанровым проявлением публицистического стиля подтверждается наличием общих, тесно переплетающихся между собой, функций. Это функция убеждения или, как её ещё называют, конативная функция, направленная на адресата (Barruco, 1972:75; Phé lizon, 1976:124), информационная или функция сообщения и воздействующая функция или агитационная функция. Особенностью этого публицистического подстиля является сложное взаимодействие письменной и устной форм речи. Это исполненная речь, подготовленная оратором заранее, зафиксированная в письменном виде, издаваемая в печати и произнесённая перед аудиторией. Кроме того, устная презентация письменного текста предполагает различное соотношение текста и импровизации, что не может не отразиться на существующем типе текста.

Итак, общие функции (убеждения, сообщения, воздействия), общая целевая установка – воздействие на адресата с учётом достижения заранее предусмотренного эффекта и общий выбор средств выражений позволяют считать публичные речи жанровой разновидностью публицистического стиля.

Стиль письменной речи отличается от стиля устного изложения рядом особенностей, далеко не совсем совпадающих друг с другом. Письменная фиксация публичных речей, с одной стороны, предполагает все условия для создания сознательной и целенаправленной организации речи. Она продумана до деталей и отличается максимальной для оратора выразительностью. С другой стороны, устная презентация публичной речи предполагает сугубо линейный характер построения публичных речей, так как речевой поток – это необратимый процесс: говорящий не может вернуться назад исправить сказанное, что непременно отражается на выборе языковых средств выражений в виде различного вида повторов, порядка слов, сегментированных конструкций. Тем не менее говорить о непреодолимых границах между письменной речью и устной не приходится, так как они взаимодействуют между собой, что особенно наблюдается в публичных речах. Поэтому считаем лингвистически оправданным отнесение публичной речи к смешанной, контаминированной форме общения, называемой французскими исследователями «écrit oralisé» или «pseudo-oral» (Хованская, 1984:197-198), что наиболее точно представляет характер публичных выступлений. Такая форма общения учитывает письменную фиксацию текста, различное соотношение подготовленности и спонтанности, устную презентацию, а так же наличие аудитории, с которой оратор находится в непосредственном контакте. Относясь к смешанной форме общения, ораторская речь находится в выгодном положении, так как в ней могут быть использованы как средства устной речи (фигуры, ударения, интонация), так и средства письменной речи (фигуры экспрессивного синтаксиса). Что касается синтаксиса, то его основу составляет синтаксис книжно-письменной речи, а развитие самой ораторской речи протекает между письменной и устной. Несмотря на то, что публичные речи готовятся заранее, в них намечаются те изменения, которые вызваны их произнесением и условиями, в которых эта речь произносится. А так как это звучащая речь, то она, как известно, богаче и влиятельнее речи письменной, так как выражает не только мысль, но и настроение, чувства, порождённые мыслью.

Итак, авторы данной статьи попытались показать природу сложной системы функциональных стилей, а на примере публицистического стиля – их динамическую устойчивость.

Список використаних джерел.

1. Ножин Е.А. Мастерство устного выступления.- М.: Политиздат, 1982.
2. Barruco P. Eléments de stylistique .-Paris:Edition Roudil, 1972.
3. Phé lizon J.-F. Les auxiliaires de prédication // La linguistique.-Paris: Edition Roudil, 1976.p.2.

РОБОЧИЙ ВІКТОР ВАЛЕНТИНОВИЧ

*аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ, ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ПРОЦЕС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ТОВАРАМИ ПЕРШОЇ НЕОБХІДНОСТІ

Проблема: на сучасному етапі розвитку незалежної України, рівень підготовленості посадових осіб органів публічної влади, їх службова діяльність, в деяких випадках, не в повній мірі відповідає вимогам чинного законодавства та нормативно-правових документів і залишає бажати кращого.

На прикладі рівня забезпеченості населення усім необхідним пропонується розглянути залежність цього від професіоналізму посадовців.

Кожна країна, незалежно від рівня свого розвитку, прагне гарантувати достатній раціональний рівень життя для всіх соціальних верств населення за нормальних умов та мінімально необхідний – за надзвичайних обставин (криза, війна, стихійне лихо тощо) [1]. Україна не є винятком. Конституція України проголошує Україну як соціальну країну. Основний Закон України передбачає та гарантує кожному громадянину захист його прав, свобод і достоїнств, у тому числі, право кожного громадянина на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї (що включає достатнє харчування, одяг, житло, медицину тощо) та задоволення мінімальних потреб у випадках стихійних лих або надзвичайних ситуацій [6, ст.21, 22, 48, 49]. Нормативно-правові акти держави деталізують ці положення у різних сферах життєдіяльності, визначають функції та завдання органам державної влади та місцевого самоврядування щодо їх реалізації.

Кожна з функцій державного управління є певним видом управлінського впливу, що пронизує всю структуру державного апарату і є спільним, типовим для певної підсистеми чи кількох підсистем. Зміст функцій управління виражає сенс і характер управлінської дії. Тобто це роль, яку виконує державний апарат для того щоб здійснити відповідний вплив на суспільну систему для досягнення цілей держави, напрям його владного впливу [9].

Разом з цим, наявність законодавчих та нормативно-правових актів, які регламентують забезпечення життєдіяльності населення, у тому числі забезпечення населення товарами першої необхідності, в умовах ринкової економіки автоматично без втручання держави не вирішує існуючих проблем. Крім того, навіть в умовах мирного часу, можуть виникати непередбачувані аварії, надзвичайні лиха, до чого органи влади повинні бути готовими. Великий спектр повноважень і завдань у оборонній сфері, у сфері цивільного захисту населення покладається на органи державної влади регіонального рівня та делегуються органам місцевого самоврядування.

Реалізація вищезазначених вимог на практиці, в конкретних умовах обстановки конкретного регіону, населеного пункту, громади, громадянина (індивіда) вимагає на місцях від посадових осіб усіх рівнів прийняття відповідних рішень. Вирішення зазначених завдань напряму залежить від підготовленості кадрів, від їх знань, вмінь та практичних навичок.

В цьому контексті, враховуючи кінцеву мету Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року – «підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних та інших стандартів для кожного громадянина незалежно від місця проживання» незалежно від місця їх проживання [8] і фактично розпочатий процес адміністративної реформи (процес створення об'єднаних територіальних громад) [2,3,4,5], на сучасному етапі розвитку нашої держави, особливої уваги потребує професійна підготовка посадових осіб органів місцевого самоврядування. Саме від них залежить реалізація задекларованих європейських норм життя.

На думку автора існуюча організаційна структура системи підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування [7] в тому вигляді, що передбачена чинним законодавством, у цілому дозволяє готувати їх на високому рівні. Але мають місце деякі чинники, які впливають на рівень підготовленості посадових осіб публічного управління та потребують коригування змісту підготовки:

Посадова особа публічної влади повинна бути різностороннє розвиненою, уявляти собі усі напрямки діяльності органів публічної влади (потребує коригування зміст програм підготовки бакалаврів, магістрів публічного управління);

Виборність перших осіб органів місцевого самоврядування (обираються мотивовані, амбітні особи, які не завжди обізнані в усіх напрямках службової діяльності та не усвідомленні ними всього кола завдань, які необхідно вирішувати згідно чинного законодавства на тій чи іншій посаді та ступені відповідальності за їх виконання або не виконання; не розуміння ними можливих наслідків бездіяльності);

Призначені особи, особливо в органах місцевого самоврядування вважають, що саме призначення на посаду вказує на їх професіоналізм та їх не бажання до подальшого підвищення рівня своїх знань (на підвищення кваліфікації направляються другорядні особи).

Отже, сучасний етап розвитку публічного управління в Україні визначається нагальною потребою ефективного коригування змісту підготовки посадових осіб органів публічної влади. З цієї метою пропонується:

Враховуючи великий спектр повноважень і завдань у оборонній сфері, у сфері цивільного захисту населення, що покладаються на органи публічної влади запропонувати включення до навчальних дисциплін, які викладаються у навчальних закладах, що відносяться до системи підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування [7], навчальних дисциплін «Мобілізаційна підготовка», «Цивільний захист», які викладати за напрямками діяльності посадових осіб, у обсягах необхідних для виконання покладених на орган влади завдань.

Допуск до виконання повноважень за посадою у повному обсязі дозволяти лише після проходження встановленим порядком підвищення кваліфікації.

Для єдиного розуміння посадовцями різних регіонів, різних професій змісту та обсягів завдань, що покладаються на органи публічної влади підвищення кваліфікації здійснювати за напрямками службової діяльності.

Список використаних джерел.

1. Білик Ю.Д. Продовольча безпека України: стан та перспективи використання потенційних резервів / Ю. Д. Білик // Нова економічна парадигма формування стратегії національної продовольчої безпеки України у XXI столітті. – К. : ІАЕ УААН, 2001. – С. 139 – 148;
2. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад (далі – ОТГ)» від 05.02.2015 №157-19;
3. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 26.04.2015 №288-19;

4. Закон України «Про місцеві вибори» від 14.07.2015 №595-VIII;
5. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо організації проведення перших виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 04.09.2015 №676-19;
6. Конституція України, ст.21, 22, 48, 49/ Закон України / [Електронний ресурс]:/режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>;
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 07.07.2010 № 564 «Про затвердження Положення про систему підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування»;
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 №385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року»;
9. Саханенко С.Є. Територіальні основи організації публічної влади в Україні: конспект лекцій. – Одеса: ОРІДУ УАДУ, 2003. – 194 с.

РОМАНЕНКО ТЕТЯНА ІВАНІВНА

*старший викладач кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАРУБІЖНОЇ ПРАКТИКИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Постанова проблеми. Процеси, пов'язані з глобалізацією та євроінтеграційний курс України вимагають науковців шукати нові підходи до підготовки публічних службовців. Розвиток інформаційного суспільства створює умови для швидкого поширення методів навчання, які використовуються у різних державах. Освіта та наукові дослідження закладають основу прогресу публічних службовців, а через них і прогресу держави.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою. Велика кількість підходів до використання методів підготовки публічних службовців представлена в зарубіжних публікаціях. Найбільш популярним є диференційний підхід до вибору методів навчання державних службовців. Диференційний підхід дає можливість добирати різні методи для підготовки державних службовців вищого рангу і кандидатів на посаду вищого рангу.

Дослідники зазначають, що є певна відмінність у навчальних програмах англomовних держав і інших держав, що ґрунтується на різному розумінні понять «керівництво», «партнерство», «суспільна значущість». Незалежно від цього, як наголошується, всі розуміють, що: традиційні лекції не підходять для навчання державних службовців вищих категорій; необхідно використання матеріалів світової практики і її висвітлення у різних навчальних програмах різних держав; для навчання потрібно уникати великих навчальних груп; доцільне розроблення і використання індивідуальних або групових проєктів; варто використовувати методи дистанційного навчання. [1, с.51]

Метою дослідження є висвітлення деяких популярних сучасних зарубіжних методів навчання публічних службовців задля розширення можливостей підготовки вітчизняних державних службовців.

Щодо методів навчання, то вони репрезентовані у великій кількості. Методи розподіляються на традиційні, інноваційні, мультимедійні, інтерактивні, пасивні. Методи комунікації дають можливість поліпшити сприйняття інформації у процесі навчання. Вони різнопланові та стосуються формального навчання навчання в галузі управління, тематичних досліджень, семінарів та великої кількості інтерактивних занять. . [1, с.49]

Слід зазначити, що для навчання тих, хто обіймає топ-посади, і тих, хто є кандидатом на топ-посаду, обираються особливі методи. Під такі групи спеціально розробляються окремі програми, вибираються окремі методи.

Треба зазначити, що публічні службовці мають дуже різнобічні потреби щодо навчання. Вони вчать по-різному і хочуть розвивати різні рівні досвіду і організаційні пріоритети. Використовуються традиційні (лекції, обговорення, питання-відповідь, спостереження, демонстрація, мозковий штурм) й інноваційні (Drill – Practise, Case Study, вирішення проблем тощо). Метод Case Study розглядається зарубіжними фахівцями як ефективний метод навчання публічних службовців та одночасне навчання теорії і практиці. [4]. Існує думка, що найбільш ефективним методом навчання є дискусії, які дають публічному службовцю отримати певний практичний досвід та розвинути свої розумові здібності. Студентам дають змогу розвивати здатність до критичного мислення, оцінювати ідеї, концепції та принципи, процедури та навіть програми та політику, на основі чітко визначених критеріїв. Також, стратегія дискусії (обговорення) заохочує до співпраці, командної роботи між вчителем та учнями та серед студентів [3, с.2].

Також виокремлюються методи активної роботи слухачів як індивідуально, так і в групі. Ці методи дають можливість навчати слухачів системності мислення. Це методи : «Do it», «Storyboarding», «Assumption Busting», «Concept Maps».

Виконання інтерактивних он-лайн завдань, які транслюються з особистого електронного кабінету викладача всесвітньої методологічної мережі Learningapps на спеціально створений сайт викладача, дають можливість слухачеві в ігровій цікавій формі вивчити теоретичний матеріал і обґрунтовано підготуватись до практичних та семінарських занять. Завдання передбачають індивідуальну та групову форми роботи [1, с.54]

Згідно з відповідями на анкету різні методи навчання використовуються. Наприклад:

- Конференції та лекції (у 82% країн);
- Семінари та воркшопи (88%);
- Інтерактивні методи та case-study (71%);

- Інтернет-тренінг (24%).

Багато країн (наприклад, Естонія та Туреччина) забезпечують комбінацію теоретичних методів навчання, таких як лекції з практичними індивідуальними методами, такими як дослідження реальних ситуацій.

Однак є мало детальної інформації про ці різні методи навчання. Здається, що немає правил щодо вибору методів навчання; вибір багато в чому залежить від традицій і педагогічної стратегії, а також учасників та наявного бюджету. Загальноприйняті методи є традиційними: лекції, семінари, конференції, а іноді й використання case-study. Схоже, що використовуються проактивні практичні та індивідуальні методи, такі як метод case-study на основі сценаріїв реального життя, адаптованих до конкретних установ або груп державних службовців, рідко використовуються, особливо в тих країнах, де рівень корупції вище [2, с.18].

Висновки. Отже, існує багато сучасних методів, які використовуються зарубіжними фахівцями у підготовці публічних службовців різних рівнів. Велика кількість з них є інтерактивними та пов'язаними з електронним навчанням. Це обумовлено стрімким розвитком інформаційного суспільства. Можна передбачити, що подальший розвиток досліджень у сфері підготовки публічних службовців буде пов'язаний із розвитком сучасних інформаційних технологій.

Список використаних джерел.

1. Зарубіжна практика використання методів навчання державних службовців. Драгомірецька Н.М. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/asus/Downloads/pubm_2016_4_6.pdf
2. Ethics Training For Public Officials. A study prepared by the OECD Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia (ACN) and SIGMA, a joint EU-OECD initiative, principally financed by the EU, in co-operation with the OECD Public Sector Integrity Network [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org/corruption/acn/resources/EthicsTrainingforPublicOfficialsBrochureEN.pdf>
3. The Discussion Teaching Method: An Interactive Strategy In Tertiary Learning. Mrs. Bridget O.J. Omatseye. [Електронний ресурс]. – http://uhvnr6313.pbworks.com/w/file/51610944/The%20Discussion%20Teaching%20Methods_An%20Interactive%20Strategy%20in%20Tertiary%20Learning.pdf
4. The pedagogy of case studies [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.econom-icsnetwork.ac.uk/handbook/casestudies/12>

СЕМЕНЕЦЬ-ОРЛОВА ІННА АНДРІВНА

*докторант кафедри управління освітою
НАДУ при Президентові України, к. політ. н.*

РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

У контексті прийняття нового Закону України «Про державну службу» (10.12.2015 р.), схвалення «Стратегії реформування державного управління України на 2015–2020 рр.» (розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 474-р), реалізації засад державної антикорупційної політики, впровадження реформи з децентралізації влади, що висувують нерозривно пов'язані із громадянськими компетентностями вимоги до особистих якостей державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, актуальність проблеми розвитку культури громадянськості у професійній освіті державних службовців як тієї категорії фахівців, що відіграють роль об'єднуючої ланки між державою та громадянським суспільством, суттєво зростає. Наразі у вітчизняних програмах професійної освіти (зокрема, підвищення кваліфікації) державних службовців, багато уваги приділяється індивідуалізму та процедурно-правовим аспектам демократичного управління, і порівняно небагато – громадянськості та відповідальності.

Рада Європи розглядає навчання «демократичній громадянськості» як інструмент формування активної громадянської позиції у сфері публічного управління. Наразі в Україні діє багато нормативно-правових актів, що створюють сприятливе для реалізації програм освіти для демократичного громадянства (ОДГ) та освіти з прав людини (ОПЛ) проектне середовище, вирішують проблеми у сфері захисту прав і свобод людини. Серед таких – Національна стратегія у сфері прав людини (затверджена Указом Президента України 25 серпня 2015 р.), Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 рр. (затверджена Указом Президента України 26 лютого 2016 р.). Громадянське суспільство, що є причиною і наслідком якісної демократії, в сучасній Україні, на жаль, не бачить надійного партнера в державі. Але саме підтримка соціального партнерства наразі є безперервним процесом актуальних адміністративних реформ в Європі.

Сучасна демократія участі та відкрите суспільство, безумовно, опирається на моральну поведінку громадян. Нові вимоги до посадових осіб в Україні стосуються етичної відповідальності при прийнятті рішень та здійсненні свідомого вибору, здатності комунікувати, результативно взаємодіяти як з окремими громадянами, так і різними соціальними групами на кожному етапі управлінського циклу, застосовувати ціннісні та історичні контексти при вирішенні ключових проблем публічного сектору, аналізувати в динаміці формування та реалізацію різних політик на регіональному та місцевому рівнях.

Державна служба, віддзеркалюючи характер інституціонального розвитку держави, сама суттєво впливає на стан громадянськості. Сформована культура громадянськості у державних службовців, за механізмом зворотнього зв'язку, впливає на рівень загальносуспільної культури. Якщо держава демонструє неякісне виконання своїх функцій стосовно громадянина, це демотивує останнього виконувати свої обов'язки щодо

держави. Бажання і вміння брати активну (нестихійну) участь у суспільних процесах, розвинене відчуття відповідальності за долю країни має обов'язково доповнюватися можливостями брати участь в управлінні країною, громадою, – інакше тоді не матиме жодної цінності. Для цього і потрібно здійснити децентралізацію влади, забезпечити партнерство державної служби з інститутами громадянського суспільства.

У документі, що поширює свою дію на громадські організації та державні установи, створеному в результаті спільної роботи команди Active Citizenship Foundation – Active Citizenship Network за підтримки Генерального директорату з питань освіти і культури Європейської Комісії, під назвою «Європейська хартія активної громадянськості» (2006 р.) відмічено наступне: «Громадянськість відображає поєднання економічних, філософських і етичних аспектів діяльності людини. Державні установи зобов'язуються підтримувати громадські ініціативи, працювати над загальними проектами з автономними організаціями громадян як з партнерами, стимулювати участь таких в процесі прийняття рішень, залучати їх до оцінювання державних суб'єктів щодо дотримання прав громадян, забезпечувати з ними дієвий зворотній зв'язок, надавати всіляку підтримку, полегшувати доступ до матеріально-технічних ресурсів, призначити співробітників зі зв'язків з організаціями, на засадах довіри долучати громадян до формування державної політики» [1]. Культура громадянськості є своєрідною культурою доброчесності у професійній діяльності державних службовців, через яку виробляється здатність державної служби гармонізувати комунікації з соціумом, відігравати роль дієвої сполучної ланки між політичним (держава), громадським (громада) та приватним (окрема особистість).

Серед перешкод, що впливають на ефективність ОДГ/ОПЛ в Україні можна виділити: непослідовність у проведенні освітньої політики з боку інституцій, що створюють та поширюють освітню політику щодо впровадження ОДГ/ОПЛ в Україні; не належне відображення теоретично-практичного змісту громадянської освіти у навчальних планах та програмах; наявність в суспільстві стереотипу, що питання громадянської освіти не потребує спеціальної та особливої уваги. Сформована культура громадянськості, що вміщує символи та наративи, значним чином посприяє створенню життєвого простору для «консенсусного суспільства».

На нашу думку, питання підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців слід визначити як один із основних напрямів розвитку законодавства України про публічну службу. Можливість забезпечення безперервного, послідовного професійного розвитку публічної служби наразі у багатьох аспектах визначається потенційними можливостями інституцій підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, їхньою спроможністю реалізовувати свої функції в принципово нових соціально-економічних умовах у відповідності із висунутими законодавством вимогами.

Навчальні компоненти ОДГ/ОПЛ у системі підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування можуть бути впроваджені як компоненти професійних програм підвищення кваліфікації, спеціалізованих короткострокових навчальних курсів або як окремі постійно діючі тематичні семінари чи тематичні короткострокові семінари, зокрема тренінги. На нашу думку, імплементація ОДГ/ОПЛ у систему підготовки та підвищення кваліфікації публічних управлінців на національному та регіональному рівнях допоможе суттєво посилити місцеве самоврядування в Україні (через нарощення спроможності місцевої влади підтримувати громадські проекти, вирішувати проблемні питання місцевого розвитку через діалог із зацікавленими сторонами), реалізувати принципи «доброго врядування», а також активізувати національну дискусію щодо демократичного громадянства.

У системі різних форм підвищення кваліфікації державних службовців програмними результатами навчання у напрямку формування означеної компетентності можуть бути: організація дієвої мережевої взаємодії органів влади та інститутів громадянського суспільства на місцевому, регіональному, національному рівнях з метою сприяння інноваційним процесам у суспільстві, забезпечення сталого розвитку, утвердження соціальної справедливості, взаємну відповідальність органів влади та громадськості, що народжується у процесі колективного прийняття важливих рішень, дієвий громадський контроль, систематичний зворотній зв'язок, довіру. З іншої точки зору, впровадження на практиці таких освітніх нововведень специфічне тим, що потребує реалізації у навчальному процесі багатьох особливих практико-орієнтованих методів навчання, що дозволить з користю використовувати багатогранний особливий досвід професійної діяльності кожного державного службовця для розвитку його компетентностей.

Список використаних джерел.

1. The European Charter for active citizenship, 2006, Citizenship Foundation – Active Citizenship Network, available at: eurobelarus.info/eaea/.

СОЛОВІЙОВ СЕРГІЙ ГРИГОРОВИЧ

*докторант кафедри інформаційної політики та цифрових технологій
НАДУ при Президентові України, к.соц.ком, доцент*

ВИКЛИКИ НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ У СФЕРІ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Завдання щодо навчання публічних службовців стратегічним комунікаціям сформульовано у Дорожній карті Партнерства у сфері стратегічних комунікацій між Радою національної безпеки і оборони України та Міжнародним секретаріатом НАТО.

У документі передбачається: проведення курсів у галузі стратегічних комунікацій для урядових комунікаторів; розробка стандартів аналізу і оцінки професійної підготовки, нормативної документації та процедур;

впровадження навчальних програм/курсів із стратегічних комунікацій до навчального плану відповідних освітніх закладів.

Тут чітко окреслюється передбачувана аудиторія, серед головних характеристик якої – участь в публічно-управлінських процесах та вік учасників (віднесення їх до категорії дорослих). Тобто це досвідчена, практично спрямована аудиторія, для якої, по-перше, навчання стратегічним комунікаціям може стати етапом розвитку професійних здібностей, а по-друге – важливо реалізувати ці здібності на публічній службі. Відповідно, однією з умов освітніх заходів мусить бути застосування методів андрагогіки – навчання дорослих.

На думку дослідників цих явищ, головний принцип освіти дорослого – гарантована результативність, під якою мається на увазі обов'язковість задоволення потреб людини у підвищенні її життєвого рівня шляхом отримання певних освітніх послуг [1, с.18-20]. Досягнення такої результативності можна вважати викликом для вітчизняної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців. Це впливає із практики викладання дисципліни, адже вже зараз можна констатувати розбіжності в термінології стратегічних комунікацій у різних акторів освітнього процесу, віднесення стратегічних комунікацій до суто менеджерської площини (що лише частково відповідає правді), реалізацію навчальних заходів поза системою освіти (ситуативні авторські курси, які не мають відношення до сфери публічного управління).

Важливим у навчанні дорослих є визнання і застосування кількох принципів: потреби учня у знанні; його самосприйняття (автономність та самокерованість); врахування попереднього досвіду; готовності навчатися; орієнтації в навчанні на вирішення проблеми; мотивації [3, р.6].

Проектуючи ці принципи на передбачувані навчальні плани, можемо сформулювати основні вимоги до навчання стратегічним комунікаціям. Отже, учасник повинен відчувати необхідність навчання саме для нього. Ця потреба формується до початку процесу навчання; це саме той етап, на якому учасник дає собі відповідь, наскільки навчання цій конкретній дисципліні необхідно саме для нього, як особистості, професіонала, управлінця.

Самосприйняття в даному разі трактуємо як можливість уявити себе автономним гравцем з набором притаманним учаснику характеристик, які виявляться у процесі навчання і сприятимуть йому. Учаснику важливо також уявити себе в групі інших учасників (публічних службовців різних рівнів), у процесі комунікації з ними та викладачем.

Професійний та життєвий досвід учасника повинен враховуватися при навчанні та стати важелем для подолання необхідного масиву знань, умінь та навичок у галузі стратегічних комунікацій. Звісно, досвід, посада повинні враховуватися при попередньому відборі на навчання з метою підвищення його ефективності.

Наступний принцип – готовність навчатися, – впливає із суми вже названих чинників. При цьому постає також питання перенавчання, адже відсутність єдиних підходів у визначенні стратегічних комунікацій (принаймні, донедавна) могла сформувати в учасника інше бачення цього явища, відмінне від його місця в публічному управлінні.

Суттєвим принципом навчання вбачається його практична орієнтованість. Актуальність впровадження стратегічних комунікацій у публічне управління пов'язана щонайперше із агресією Росії. Тобто перед учасниками навчання постають наступні завдання із вирішення завдань у сфері безпеки і оборони. Іншими важливими напрямками застосування стратегічних комунікацій як результату навчання є, наприклад, підтримка реформ, підвищення довіри до органів влади, виховання патріотизму серед молоді, боротьба з корупцією.

Втілення принципу мотивації при навчанні стратегічним комунікаціям – це багатогранний процес, який базується на усвідомленні рушійної сили (що спонукає освоювати знання у цій сфері: саморозвиток, прагнення професійного чи кар'єрного зростання, реакція на пропозицію керівництва, спрямованість на вдосконалення теорії та практики стратегічних комунікацій).

Система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців вже за визначенням базується на принципах навчання дорослих, але особливість навчання стратегічним комунікаціям у нинішній період полягає у залученні до навчання учасників, готових здійснювати практичне втілення на тлі загроз національній безпеці. Тому використання міжнародного досвіду навчання, та залучення до цього іноземних фахівців, наприклад, Центру стратегічних комунікацій НАТО (NATO StratCom COE) є системотворчим чинником. Приклади таких підходів в Україні вже є – курси з цього напрямку в Академії СБУ, навчальні заходи у Національному університеті оборони ім. І.Черняхівського, Військовому інституті КНУ ім. Т.Шевченка.

Як підсумок, можна вважати, що перспективи розвитку навчальних програм зі стратегічних комунікацій залежать від готовності подолати виклики перед системою навчання публічних службовців, а також від рівня інституційного впровадження стратегічних комунікацій – насамперед на рівні центральних органів державної влади. При цьому важливим залишається єдиний підхід у розумінні основних характеристик стратегічних комунікацій, сформований на підставі Воєнної доктрини України, у якій дається визначення цього явища [2].

Список використаних джерел.

1. Браже Т.Г. Принципы оценки деятельности андрагога // Педагогіка, 2000, №6.
2. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>.
3. Malcolm S. Knowles, Elwood F. Holton III, Richard A. Swanson. The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development. Routledge, 2014. – 402 p. – P.6

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ КОНКУРСНОГО ВІДБОРУ НА ЗАЙНЯТТЯ ПОСАД ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Динамізм сучасних соціально-політичних та економічних процесів створює умови підвищеної вимогливості до управлінської діяльності державних службовців. Реформа державної служби, що розпочалася із запровадженням 01 травня 2016 року Закону України «Про державну службу» № 889, визнається одним із вагомих елементів трансформації держави в напрямі європейської інтеграції. Саме вона повинна допомогти подолати інституційну слабкість і перейти від застарілої радянської системи до європейської моделі управління [1].

Перші кроки на шляху імплементації оновленого законодавства дають можливість визначити суттєві досягнення у сфері державної служби: створення інститутів Державного секретаря Кабінету Міністрів України та державних секретарів міністерств; запровадження нової моделі оплати праці державних службовців; утворення служб управління персоналом в державних органах тощо. Водночас, процес реформування державної служби потребує нової моделі керівника, який насамперед орієнтується на цінності демократичної правової і соціальної держави, служіння народові України, дотримується морально-етичних норм, здатний ефективно виконувати покладені на нього функції [2]. А вже 40% претендентів на зайняття вакантних посад державної служби у 2017 році взяли участь у конкурсах на посади категорії А і Б [3].

Із-поміж численних проблем, що потребують сьгодні наукового підходу до їх вирішення, однією з першочергових є проблема добору кадрів на керівні посади державної служби. Питання формування кадрового потенціалу державної служби в різні часи досліджували такі вітчизняні і зарубіжні вчені як В. Авер'янов, А. Аскарів, Ю. Битяк, П. Бэйрсто, А. Василенко, В. Граждан, Т. Кагановська, М. Ніколаєв, С. Набоченко, А. Оболонський та ін. Разом із тим, практика запровадження сучасного законодавства актуалізує потребу здійснення додаткового аналізу шляхів підвищення ефективності конкурсного відбору на заміщення посад категорії А і Б у процесі вступу на державну службу.

Закон України «Про державну службу» № 889 відкрив рівні можливості для вступу на державну службу, заборонивши всі форми та прояви дискримінації та надавши гарантії відсутності необґрунтованих обмежень або надання необґрунтованих переваг певним категоріям громадян під час вступу на державну службу та її проходження [4]. Конкурс на зайняття вакантної посади державної служби визначається як процедура, метою якої є добір осіб, здатних професійно виконувати посадові обов'язки [5]. Така правова позиція відповідає ст. 25 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, згідно з яким кожен громадянин повинен без будь-якої дискримінації і без необґрунтованих обмежень бути допущений у своїй країні на загальних засадах рівності до державної служби [6].

Конкурс на зайняття вакантної посади державної служби будь-якої категорії передбачає дев'ять послідовних етапів: прийняття рішення про оголошення конкурсу; оприлюднення оголошення про проведення конкурсу; прийняття документів від осіб, які бажають взяти участь у конкурсі; перевірка поданих документів на відповідність установленим законом вимогам; проведення тестування та визначення його результатів; розв'язання ситуаційних завдань та визначення їх результатів; проведення співбесіди та визначення її результатів; проведення підрахунку результатів конкурсу та визначення переможця конкурсу і другого за результатами конкурсу кандидата; оприлюднення результатів конкурсу [5]. Така технологія добору кадрів вимагає прийняття управлінських рішень по завершенню кожної стадії і зумовлює поетапне вирішення певних специфічних проблем, що виникають протягом їх проходження.

Під час прийняття рішення про оголошення конкурсу на керівні посади суб'єкту призначення (керівнику державної служби) варто передбачити альтернативну пропозицію працевлаштування тим державним службовцям, що мають значний стаж роботи та позитивно зарекомендували себе, але за тих чи інших причин не пройшли конкурсний відбір. Це допоможе і зберегти досвідчені кадри, і сприятиме поступовому введенню в спеціальність інноваційної патріотичної молоді. Забезпечення розумного балансу між молодістю і досвідом можливо досягти через запровадження системи наставництва на державній службі з відповідною оплатою праці.

Серед проблемних питань, які вирішуються претендентами на третьому етапі, є надання конкурсантом посвідчення атестації щодо вільного володіння державною мовою. Не викликає сумніву безпосередньо необхідність такого документу. Водночас, серед дискусійних питань у цьому напрямі необхідно виділити наступні: відсутність єдиної форми та єдиних вимог захисту цього документу; фінансова складова (кожний суб'єкт надання відповідних послуг одноособово формує кошторис); упереджене ставлення членів комісії. Врегулювання визначених проблем належить до компетенції Національного агентства з питань державної служби.

Характер змагальності виявляється на етапах тестування, розв'язання ситуаційних завдань та співбесіди. Претенденти на заміщення вакантних посад у 2017 році визначили найбільш об'єктивним етапом конкурсу комп'ютерне тестування (73%), а найменш ефективним етапом у визначенні професійних якостей – розв'язання ситуаційних завдань (6,5%) [3]. Недосконалість змісту ситуаційних завдань нівелює їх мету – оцінку професійних якостей кола претендентів та визначення їх придатності для роботи на посадах, щодо яких оголошено конкурс. Вирішенню цієї проблеми сприятиме удосконалення вимог щодо таких завдань для категорій А і Б в частині чіткої регламентації у нормативних актах. Нажаль, співбесіда на практиці часто не відповідає базовим засадам професійного набору персоналу. Залучення спеціалістів з набору персоналу до участі у конкурсній комісії не є обов'язковою вимогою Порядку проведення конкурсу, а є лише можливістю під час її утворення [5]. Саме тому комісія не завжди має можливості застосувати сучасні технології кадрового менеджменту і професійно оцінити темперамент, комунікабельність, схильність до подальшого навчання, впевненість у собі та інші якості особистості претендента.

Аналіз деяких проблемних питань, що виникають під час проведення конкурсу на заняття посад державної служби, дає можливість зробити висновок про необхідність розробки кадрових технологій у сфері державної служби для оцінки професійних компетентностей претендентів та аналітично-консультативного супроводу діяльності служб управління персоналом органів державної влади.

Детальний розгляд теоретичних і правових аспектів такої діяльності може стати предметом подальших наукових пошуків.

Список використаних джерел.

1. Реформа державної служби. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.facebook.com/volodymyrgroysman/posts/535854153250170>. – Назва з екрану.
2. Воронько Л.О. Сучасний керівник у системі державної служби України: пошук оптимальної моделі / Л.О. Воронько // – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://academy.gov.ua/ej/ej18/PDF/20.pdf>
3. Реформа державної служби. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/columns/2017/08/20/7152653/>. – Назва з екрану.
4. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // Офіційний вісник України. – 2016. – № 3. – Ст. 149.
5. Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби: Постанова Кабінету міністрів України від 25.03.2016 № 246 // Урядовий кур'єр від 26.04.2016 № 79.
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права № 995_043 995_043 від 16.12.1966 – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_043

ТРЕГУБЕНКО ГАЛИНА ПЕТРІВНА

*аспірант кафедри права та європейської інтеграції ДРІДУ НАДУ при Президентові України,
старший викладач секції державного управління і права кафедри фінансів і банківської справи
Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка*

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВОВВЕДЕНЬ У НАВЧАННЯ КАДРІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Механізмом, який має закласти міцний фундамент розуміння необхідності та перспективності інновацій є форми, методи та технології, що використовуються в процесі навчання державних службовців. І якщо формам навчання (наприклад, лекції, семінарські заняття) притаманні сталість та консерватизм, то технології за своєю сутністю спрямовані на новаторство. Подібна тенденція у навчальному процесі державних службовців цілком відповідає загальній парадигмі сучасної педагогіки. «Педагогічна практика вимагає створення відносно простого і в той же час максимально універсального інструментарію здійснення особистісного і професійного розвитку студентів. Даний інструментарій має розкрити структуру цього розвитку та його динаміку в інноваційних технологіях навчання, у моделюванні самого освітнього середовища» [1, с.9].

Фахівці визначають цілий ряд сучасних технологій навчання, які широко використовуються у вищих навчальних закладах [2]:

- диференційоване навчання;
- проблемне навчання;
- ігрові технології навчання;
- інформаційні технології навчання;
- кредитно-модульна технологія навчання;
- особистісно-орієнтоване навчання.

З перерахованого вище найбільшого розповсюдження як інновація набули інформаційні технології навчання, які виступають методологією і технологією навчально-виховного процесу з використанням новітніх електронних засобів.

Мультимедійні технології у підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації державних службовців відіграють надзвичайно важливу роль з огляду на необхідність використання мультимедіа у практиці їх професійної діяльності. Адже в процесі навчання студенти (слухачі) не лише сприймають лекційні матеріали за допомогою інноваційних технологій, але ще й одержують можливість ознайомитись з принципами та особливостями подачі інформації за допомогою мультимедіа та відчутти на власному досвіді, як така інформація сприймається.

Про актуальність використання мультимедійних технологій в діяльності органів публічного управління свідчать розробки практичних порад щодо їх підготовки та застосування [3, с.111-119]. Зокрема, це стосується підготовки мультимедійної презентації – електронного документу, який представляє собою набір слайдів, призначених для демонстрації аудиторії. Фахівці формулюють цілі та етапи підготовки мультимедійної презентації, розкривають поетапність дій при її створенні, рекомендують державним службовцям притримуватися певних правил та керуватися чіткими принципами. Рекомендації носять цілком практичний характер щодо підбору шрифтів, кольорів, використання анімації, оформлення заголовків. Урахування висловлених спеціалістами порад дозволить державним службовцям підготувати мультимедійну презентацію, яка лише полегшить сприйняття аудиторією відповідного матеріалу, не зменшуючи офіційного тону презентації.

Суттєво вплинули сучасні технології і на таку традиційну форму навчання як семінар, що навіть відобразилося у назві – вебінар (від англійського web – «мережа» та seminar – «семінар»). Вебінар – це спосіб організації зустрічей онлайн, формат проведення семінарів, тренінгів та інших заходів за допомогою Інтернету. Вебінар визначається науковцями і як «технологія, яка забезпечує проведення інтерактивних навчальних заходів у синхронному режимі і надає інструменти для дистанційної спільної роботи учасників» [4, с.119].

Важливою педагогічною складовою в організації і проведенні вебінарів є «забезпечення інтерактивності й постійного взаємозв'язку з учасниками, їх спілкування в режимі реального часу». Дослідники вказують, що інтерактивність вебінару може бути забезпечена різними методами [4, с.120]: он-лайн опитування учасників, візуалізація обговорення, можливість конспектування під час вебінару і можливість ставити запитання, обмін файлами та наявність функції запису і подальшого поширення змісту вебінару.

Вебінар є мультимедійним інструментом для організації онлайн-навчання та ділового спілкування з цілою низкою віртуальних комунікацій, що значною мірою сприяє оптимізації процесу навчання. Зазначимо, що залишаються не врегульованими питання законодавчого закріплення навчання у формі вебінару та, пов'язані з цим, питання захисту прав інтелектуальної власності на матеріали викладачів, що використовуються в ході їх проведення [5, с.174].

Інноваційні технології, що використовуються в процесі підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, є найбільш розповсюдженим механізмом запровадження нововведень у навчання кадрів публічного управління. З-поміж цілого ряду сучасних технологій навчання потужно розвиваються інформаційні технології, пов'язані з широким використанням у практиці навчального процесу сучасних електронних засобів та можливостей Інтернету. На сьогоднішній день у більшості регіонів України підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації державних службовців здійснюється з використанням мультимедіа та шляхом проведення вебінарів. Отже, можна стверджувати, що використання інноваційних мультимедійних технологій у традиційних формах навчання значним чином трансформує самі ці форми, надаючи їм модерного новаційного звучання.

Список використаних джерел.

1. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ / В. Ю. Стрельников, І. Г. Брітченко. – Полтава : ПУЕТ, 2013. – 309 с.
2. Руснак І.С. Педагогіка і психологія вищої школи : Навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / І.С.Руснак, М.Г.Іванчук. – Чернівці : «Букрек», 2011. – 176 с. – Режим доступу: <http://bibl.com.ua/pshologiya/3394/index.html?page=6>
3. Комунікативна компетентність державних службовців яка елемент модернізації системи державної служби / Івано-Франківський центр науки, інновацій та інформатизації. – Івано-Франківськ, 2012. – 154 с.
4. Морзе Н.В. Вебінари як засіб підвищення кваліфікації викладачів / Н.В.Морзе, А.Б.Кочарян, Л.О.Варченко-Троценко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – Том 42. – № 4. – С.118-130.
5. Трегубенко Г.П. Організаційно-правові аспекти управління інтелектуальною власністю в контексті дистанційного навчання державних службовців / Г.П.Трегубенко // Проблеми та перспективи удосконалення управління інтелектуальною власністю : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 березня 2013 року, м. Полтава. – Полтава : ПолтНТУ, 2013. – 176 с.

ФІЛІПОВА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

МІСЦЕ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Психолінгвістична і фізіологічна природа мови обумовлює самостійну розумову діяльність. Оволодіння мовою пов'язано з особливого роду самостійністю, індивідуальним вибором засобів для висловлення думки, індивідуальним сприйняттям і інтерпретацією думок інших людей. Це положення поширюється на всі етапи вивчення іноземної мови (ІМ). Тому в навчальному процесі об'єктивно існує тенденція до розвитку самостійності. Вона складається не стихійно, а тільки в результаті планомірного керівництва викладачем самостійної роботи слухачів. Це знаходить висвітлення в співвідповідності цілей і задач розмовних тем, їхньої ієрархії і взаємозв'язку, у системі вправ, що випереджають самостійну діяльність слухачів.

В методичній літературі широко освітлені елементи допомоги викладача та допоміжних вправ, що випереджають самостійну, пізнавальну і комунікативну діяльність слухачів. Наприклад: засоби пред'явлення вихідної лінгвістичної і екстралінгвістичної інформації, пояснення мети навчального завдання, введення в ситуацію спілкування, з яким може співвідноситися використана в завданні інформація, показ мовного зразка для виконання навчального завдання.

Первинне засвоєння інформації припускає з'ясування слухачами порядку виконання дій і оволодіння його найпростішим переносом. Пояснимо це на прикладі тренувальної вправи в заповненні пропусків. Знайшовши, що слухачі виконують однотипні вправи дуже механічно і внаслідок цього найчастіше помилково, викладач використовує наступні покрокові вказівки:

Вам треба заповнити пропуски в тексті, в якому йдеться про... заданими під рисою словами і сполученнями слів.

Перегляньте задані слова і сполучення слів, відтворіть їх, уточнивши їхнє значення.

Прочитайте пропозиції з пропусками, уявіть собі про що в них йде мова.

Здогадайтеся, що може позначати пропущене слово і до якої частини мови воно належить, спираючись на значення оточуючих слів (якщо перед пропуском стоїть артикль чи артикль із прикметником, а після пропуску – дієслово, то пропущене слово є іменником. Якщо перед пропуском стоїть іменник, особистий займенник чи прислівник, тоді ви можете припустити, що пропущене слово – дієслово).

Співвіднесіть значення кожного з заданих під рисою слів зі змістом усього речення і виберіть потрібне.

Поставте обране слово в потрібну форму. Перетворіть початкову форму слова за відомим вам правилом. Простежте за порядком слів у реченні.

Роблячи висновок, перевірте себе. Відтворіть кожне з отриманих речень, стежачи за їх змістом. У випадку сумніву переведіть речення на рідну мову.

На основі виконання однотипних завдань по докладній покроковій інструкції слухачі мають змогу самі виділити найбільш важливі елементи розумової діяльності, відокремлюють їх від другорядних, виділяють узагальнений зразок, який включає:

- прогнозування змісту речення, у якому треба заповнити пропуски;
- здогад про значення пропущеної лексичної одиниці на основі її найближчого оточення;
- вибір потрібної лексичної одиниці і її граматичне оформлення відповідно до змісту пропонованого речення;
- осмислення отриманого речення в цілому [1, с. 37].

Таким чином, користуючись логічним прийомом абстрагування, слухачі звертаються вже не до конкретного, а до свого роду абстрактному зразку, приходять до оволодіння усвідомленими прийомами навчання. Діяльність слухачів починає виходити за рамки відтворюючої діяльності і наближається до творчого процесу.

Викладачу частіше приходиться прибігати до розгалуженої системи мовних опор на всіх етапах навчання ІМ у зв'язку з забуванням іномовного матеріалу в пам'яті. Важливо попередити таке положення, ширше практикуючи з першого року навчання ІМ навчальні самостійні роботи, спрямовані на активізацію мовного матеріалу стосовно до комунікативних задач, до тематики поточного заняття.

Виконуючи такі роботи, слухачі за порадою викладача звертаються до раніше виконаних подібних завдань, до вивченого раніше мовного матеріалу, прагнуть до створення образних асоціацій з лексичними одиницями, виробленню власних мнемонічних прийомів. Одночасно слухачі вчать поєднувати матеріал нового і раніше виконаних завдань, поєднувати тематично близьку інформацію.

Важливо порадити знайти нове формулювання завдань, одержати новий варіант рішення комунікативно-пізнавальної задачі. В результаті розвитку самостійної роботи відбувається також розвиток реальних творчих можливостей слухачів, накопичення досвіду творчої діяльності. Це відбувається в самостійному переносі засвоєних знань, умінь і навичок у нову ситуацію, у баченні нової функції знайомого матеріалу, баченні структури тексту, баченні альтернативи рішення, комбінуванні нового способу рішення з вже відомим, баченні проблеми у звичних умовах.

Таким чином, через зростання самостійності і творчого потенціалу особистості слухача розвивається справжнє співробітництво, співтворчість викладача і слухача, при яких не тільки викладач допомагає слухачам, але самі слухачі допомагають викладачу: вони беруть участь у постановці близьких і більш віддалених цілей, у збагаченні змістовного плану спільної діяльності додатковою інформацією, у виявленні проблем і переносять засвоєне в нові ситуації спілкування, допомагають організувати спільну діяльність на заняттях. Викладач є при цьому помічником і керівником у власній роботі слухача, допомагаючи розрізнити безліч комунікативних намірів і завдань, вирішувати їх за допомогою обмеженого запасу іншомовних засобів; показує як реалізувати поставлені цілі, навчає користуватися раціональними прийомами при вивченні ІМ.

Список використаних джерел.

1. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до гіпотези мовного релятивізму). – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.
2. Кармин А. Философия культуры в информационном обществе: проблемы и перспективы. Вопросы философии., №2, Москва, «Наука», 2006.
3. Психология управления персоналом: Пос. для спец. работающих с персоналом / Под ред. А. В. Батаршева, А. О. Лукьянова. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2005. – 624 с.

ХАЛИМОНИК ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ

*аспірант кафедра соціальної і гуманітарної політики
НАДУ при Президентові України*

ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Сьогодні Україна знаходиться в невимушеній війні, що виникла на сході країни та на півострові Крим. Влада приділяє значну увагу для вирішення питання врегулювання конфлікту і вже не перший рік при формуванні бюджету країни особливий вектор направлений на оборонну галузь країни. В умовах війни – вимушений крок, але

це в свою чергу негативно впливає на інші галузі економіки, зокрема – недофінансування та гальмування проведення необхідних реформ.

Нині, в умовах постійних змін, жорсткої економії коштів та проведенні реформ, які вже давно були на часі, але за певних причин відтерміновувались – особливу увагу потрібно приділяти ефективності використання коштів. Фінансовий контроль – є основою, що здатна вчасно виявити та запобігти фінансове порушення при використанні коштів.

Серед наукових досліджень, у яких було описано проблеми фінансового контролю в державному (публічному) управлінні, слід відзначити роботи таких вітчизняних учених як – Василенко В. Д., Білуха М.Т., Монаєнко О. П., Погосян Н.Д., Рубан Н. І., Савченко Л. А., Стефанюк І. Б. та інші.

В державному (публічному) управлінні основними гравцями, що повинні виконувати роль «контролерів» за витрачанням коштів – є державні (публічні) службовці.

Важливе значення потрібно приділяти професійній компетентності державних (публічних) службовців при здійсненні фінансового контролю. Згідно з Законом України «Про державну службу» – професійна компетентність – здатність особи в межах визначених за посадою повноважень застосовувати спеціальні знання, уміння та навички, виявляти відповідні моральні та ділові якості для належного виконання встановлених завдань і обов'язків, навчання, професійного та особистісного розвитку [2].

Для того щоб державний (публічний) службовець умів правильно застосовувати знання, уміння та навички під час проведення фінансового контролю йому потрібно весь час удосконалювати їх, іншими словами постійно навчатись.

Професійне навчання – набуття та вдосконалення професійних знань, умінь та навичок, що забезпечує відповідний рівень професійної кваліфікації державного службовця для його професійної діяльності [2].

Для того щоб з'ясувати, що необхідно враховувати під час процесу навчання державних (публічних) службовців при здійсненні фінансового контролю, перш за все потрібно з'ясувати сутність фінансового контролю.

Фінансовий контроль є одним з п'яти управлінських процесів, серед яких: аналіз середовища, вибір стратегії, вибір цілей, виконання стратегії та власне контроль [3].

Фінансовий контроль – це обов'язковий елемент фінансової системи кожної країни, форма реалізації контрольної функції фінансів. Основу контрольної функції фінансів складає рух фінансових ресурсів. Контрольна функція разом з розподільчою функцією дає змогу здійснювати контроль за розподільчими процесами вартості суспільного продукту і відповідно управляти цими процесами [1].

Професійне навчання державних (публічних) службовців при здійсненні фінансового контролю повинно проводитись за певною методикою, яка б відповідала б поставленій меті та функціям державної (публічної) установи, а також повноваженням, що покладені на державного (публічного) службовця.

Перед проведенням професійного навчання державних (публічних) службовців потрібно створити «пілотний проект» і відібрати 2-3 області, в яких буде проходити навчання та з'ясувати ефективність проведення навчання.

На базі НАДУ при Президентіві України та її регіональних інститутах можна розробити та запровадити таку методику професійного навчання публічних службовців при здійсненні фінансового контролю, яка повинна охоплювати такі основні напрямки:

- підбір кваліфікованих викладачів та залучення спікерів з державних (публічних) установ та організацій, що безпосередньо здійснюють управління державними фінансовими ресурсами, майном та контролем за їх використанням;
- створення відповідних програм і методичних рекомендацій, підготовка та випуск в друк посібника для державних (публічних) службовців «Фінансовий контроль на державній (публічній) службі»;
- встановити графіки проведення навчання для державних (публічних) установ, а також проводити виїзні заняття в органах державної (публічної) служби, в яких би розглядали основні проблеми при здійсненні фінансового контролю;
- перед навчання – проведення попереднього тестування для виявлення рівня знань, умінь та навичок державних (публічних) службовців з питань фінансового контролю;
- за результатами тестування провести розподіл осіб по групах за критеріями: галузевим, територіальним, віковим, терміном роботи в органах державної (публічної) влади (групи, що будуть включати осіб, які мають стаж роботи на державній (публічній службі) до 3 років, понад 5 та більше 10 років), тощо;
- започаткування Інтернет простору або спільноти «фінансових консультантів», які б надавали роз'яснення з питань фінансового контролю, це в свою чергу дасть поштовх до обміну інформацією та як кінцевий результат – самоосвіта;
- рекомендувати органам державної (публічної) влади відроджувати принцип наставництва, що дасть змогу молоді швидше навчитись та освоїти необхідні знання, уміння та навички під час проведення фінансового контролю;
- міжнародна співпраця в професійному навчанні та обмін закордонним досвідом з можливістю отримання практичних навиків за кордоном;
- проводити розгляд практичних ситуацій, що трапляються під час виконання обов'язків державним (публічним) службовцем та навчити як виявляти недоліки під час перевірки дотримання контролюючих функцій та вчасного реагування на них;
- за результатами навчання проводити тестування на виявлення набутих знань та внесення коректив у роботу програм навчання.

Отже, створюючи сильну, дієздатну державу, не слід забувати про її основне призначення – надійно захищати інтереси та права людини. Для цього необхідно сформувати відповідний механізм, який створював би умови реалізації, засоби захисту цих прав та сприяв подальшому їх здійсненню. Однією із гарантій такого служіння інтересам людини в сфері державного (публічного) управління може бути фінансовий контроль.

Правильне розуміння службовцями та вміння управляти державними фінансовими ресурсами, майном та контролем за їх використанням дасть змогу швидше розвиватися економіці країни та ефективно використовувати бюджетні кошти.

Список використаних джерел.

1. Величко А.В. Питання бюджетного фінансування закладів освіти / А.В. Величко, І.В. Калько // Освіта Донбасу – 2011. – № 3. – С. 75–84.
2. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII.
3. Данн Вільям Н. Державна політика: вступ до аналізу: підручник для ВНЗ/ Вільям Н. Данн; Г.Є. Краснокутський (пер. з англ.). – Одеса : АО БАХВА, 2010. – 502 с.

ЯЦУН ЄВГЕНІЯ МАТВІЙВНА

*старший викладач кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

LANGUAGE TEACHING ACTIVITIES A TASK-BASED APPROACH

Task- Based language teaching (TBLT) is an approach to teaching a second/foreign language that seeks to engage learners in interactionally authentic language using the target language by having them perform a series of tasks. TBLT aims to both enable learners to acquire new linguistic knowledge and to proceduralize their existing knowledge. Teachers need to understand that TBLT involves input-providing as well as out-put prompting tasks and that it is the Task.

Central to TBLT is that word task, and teachers must have a clear understanding about task by providing opportunities for communication. There is no single 'task-based teaching' approach. Task can be focused or unfocused and can be identified by the following four key precepts of Task. First the primary focus for TBLT should be on 'meaning' by which is meant that learners should be mainly concerned with processing the semantic and pragmatic meaning of utterances.

Then there should be some kind of 'gap' with a need to convey information and to express an opinion or to infer meaning. Next learners should largely rely on their own resources whether it is linguistic and or non-linguistic in order to complete the activity.

After that there should be a defined outcome other than the use of language because the language serves as the means for achieving the outcome, not as an end in its own right.

These key precepts of tasks central to TBLT is superior to more traditional ways of language learning because TBLT is capable of providing much greater exposure to the target language than traditional language teaching. Task allows the students to communicate for a real purpose to achieve success criteria. The tasks need to be trialled to ensure that they result in appropriate L2 use and revised in the light of experience. Therefore in practice attention is drawn to as the name suggests, the Task. Task-based learning offers an alternative for language teachers. In a task-based lesson the teacher doesn't pre-determine what language will be studied, the lesson is based around the completion of a central task and the language studied is determined by what happens as the students complete it. The lesson follows certain stages.

Pre-task

The teacher introduces the topic and gives the students clear instructions on what they will have to do at the task stage and might help the students to recall some language that may be useful for the task. The pre-task stage can also often include playing a recording of people doing the task. This gives the students a clear model of what will be expected of them. The students can take notes and spend time preparing for the task.

Task

The students complete a task in pairs or groups using the language resources that they have as the teacher monitors and offers encouragement.

Planning

Students prepare a short oral or written report to tell the class what happened during their task. They then practise what they are going to say in their groups. Meanwhile the teacher is available for the students to ask for advice to clear up any language questions they may have.

Report

Students then report back to the class orally or read the written report. The teacher chooses the order of when students will present their reports and may give the students some quick feedback on the content. At this stage the teacher may also play a recording of others doing the same task for the students to compare.

Analysis

The teacher then highlights relevant parts from the text of the recording for the students to analyse. They may ask students to notice interesting features within this text. The teacher can also highlight the language that the students used during the report phase for analysis.

Practice

Finally, the teacher selects language areas to practise based upon the needs of the students and what emerged from the task and report phases. The students then do practice activities to increase their confidence and make a note of useful language.

Task-based learning has some clear advantages

1. The students are free of language control. In all three stages they must use all their language resources rather than just practising one pre-selected item.

2. A natural context is developed from the students' experiences with the language that is personalised and relevant to them.

3. The students will have a much more varied exposure to language with TBL. They will be exposed to a whole range of lexical phrases, collocations and patterns as well as language forms.

4. The language explored arises from the students' needs. This need dictates what will be covered in the lesson rather than a decision made by the teacher or the coursebook.

5. It is a strong communicative approach where students spend a lot of time communicating. Just watch how much time the students spend communicating during a task-based lesson.

6. It is enjoyable and motivating.

The role of the teacher for TBLT

Teachers need to be clear in their understanding of what a task is and to be aware of the purpose and rationale for performing tasks. Developing task materials allows teachers to tailor the task to the proficiency levels of their students.

Conclusion

Task-based learning is advantageous to the student because it is more student-centered, allows for more meaningful communication, often provides for practical extra-linguistic skill building and are likely to be familiar to the students such as visiting the doctor.

Task-based language teaching offers the opportunity for 'natural' learning inside the classroom.

TBLT emphasizes meaning over form but can also cater for learning form.

TBLT is intrinsically motivating therefore students are more likely to be engaged, which may further motivate them in their language learning.

TBLT is compatible with a learner-centred educational philosophy but also allows for teacher input and direction by allowing the learner to pick out the language to use for the task.

TBLT caters to the development of communicative fluency while not neglecting accuracy.

TBLT depends on the purpose of the activity and can be used alongside a more traditional approach.

TBLT develops communicative abilities.

The role of the teacher for TBLT

Teachers need to be clear in their understanding of what a task is and to be aware of the purpose and rationale for performing tasks. Developing task materials allows teachers to tailor the task to the proficiency levels of their students.

Список використаних джерел.

1. *A Framework for Task-Based Learning* by Jane Willis, Longman; *Doing Task-Based Teaching* by Dave and Jane Willis, OUP 2007.
2. <https://sonyavanschajik.com/2016/06/29/defining-task-based-language-teaching/>
3. <https://www.teachingenglish.org.uk/article/a-task-based-approach>
4. www.willis-elt.co.uk

ПРАВО В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

МАРУЩАК ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

*завідувач кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д. держ. упр., професор*

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ І ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Стратегічне планування у сфері правового регулювання економічною діяльністю – це реалізація основних напрямків державної економічної політики, її цілей і завдань, функцій держави в соціально-економічній сфері шляхом поміркованого процесу прийняття управлінських рішень в правовій формі через діяльність органів державного управління у сфері економіки. Воно висловлюється в планових діях, спрямованих на досягнення максимальних результатів, виходячи із сильних сторін органів державного управління з використанням сприятливих умов навколо і в середині його. Ці дії включають у себе надання операціям властивостей прагматичного і прогностичного характеру за рахунок їх обумовленості від економічних процесів і внутрішнього потенціалу органів державного управління, націлених на те, щоб уникнути ситуацій негативного характеру і добитися позитивних наслідків своєї діяльності в правовому регулюванні економічної сфери. Тому воно об'єднує цілі органу державного управління, його політику і дії в єдине ціле, на підставі і в межах правового регулювання. Стосовно до економічної сфери державне управління на основі стратегічного планування уявляє таку діяльність державних органів, яка виходячи із їх внутрішньої структури і наданої компетенції були б в змозі використати сильні свої сторони для прийняття проміркованих, ефективних і адекватних рішень з економічних питань.

Стратегічне планування дає можливість встановлювати тривалі зв'язки між державними органами і об'єктом регулювання економічних відносин. Кожний етап реалізації управлінського рішення передбачає порівняння передбачуваних наслідків і фактичного стану речей. Такий взаємозв'язок дає можливість вносити корективи в залежності від об'єктивного ходу розвитку економіки. Ці корективи пов'язані з виконанням дій, котрі можуть гальмувати негативні тенденції економічного розвитку. Досягається це шляхом зміни акцентів у реалізації самого правового акту і за рахунок залучення додаткових ресурсів. Крім того стратегічне планування дає можливість більш плідної роботи з виконавцями. Вже саме управлінське рішення, що побудоване на планових засадах, висвітлює необхідність тих характеристик, які мають бути у виконавців для ефективної реалізації прийнятого рішення. Все це дає можливість у процесі реалізації стратегічних напрямків окреслити основні цінності, кінцеві результати, виробити оптимальний вплив на регулюємих об'єкт. Це підвищує ефективність прийнятого правового акту на стадії його реалізації з боку державних органів і знижує неякість прийнятих рішень.

Процес стратегічного планування представляє собою ряд послідовно здійснюваних дій з боку державного органу в регулюванні економічного об'єкту, які включають в себе дослідження, збір інформації, проектування (розробку моделі), оцінку моделі, розробку альтернатив, вибір варіанту плану дій, організаційну підготовку реалізації варіанту моделі акту, виконання акту і контроль, корегування дій державного органу по регулюванню економічної ситуації. Всі ці дії можна згрупувати у дев'ять стадій, які в сукупності утворюють процес стратегічного планування.

Стратегічне планування обумовлює структурну переорієнтацію діяльності внутрішньої структури державного органу в залежності від стратегії економічного регулювання. Це сприяє підвищенню якості пропонуваного управлінського рішення, бо встановлюється прямий зв'язок між діяльністю самого органу та кінцевим результатом в регулюванні відносин суб'єктів економічного циклу. У даному випадку складається залежність між діяльністю внутрішньої структури державного органу, результатом його роботи та якістю прийнятого рішення. Все це зменшує ступінь ймовірності в діях органу управління і персоніфікує його відповідальність.

В державному управлінні економічні реформи пов'язані з механізмами її реалізації, які в змозі забезпечити досягнення поставлених цілей. Важливою складовою цього механізму є право. Воно охоплює всю площину економічних відносин і трансформує через себе вузлові проблеми розвитку соціально-економічних стосунків. Реалізація цих завдань потребує поширення правового поля за рахунок сучасних підходів впливу на соціально-економічні відносини, серед яких виступає стратегічне планування, яке ефективно застосовується в розвинених країнах.

Стратегічне планування є багатомірною категорією, широко входить до сфери публічної адміністрації як ефективний інструмент управління і безпосередньо пов'язане з правом. Стратегічне планування у сфері правового регулювання економічною діяльністю – це реалізація основних напрямків державної економічної політики, її цілей і завдань, функцій держави в соціально-економічній сфері шляхом поміркованого процесу прийняття управлінських рішень в правовій формі через діяльність органів державного управління у сфері

економіки. Воно викладене в планових діях, спрямованих на досягнення максимальних результатів, виходячи із сильних сторін органів державного управління, з використанням сприятливих умов навколо і всередині його.

БАБИНА ВАЛЕНТИНА АЛЕКСАНДРОВНА

*доцент кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університета, к.п.н*

ИНДУСТРИЯ ПОЛИТИЧЕСКОГО КОНСУЛЬТИРОВАНИЯ В МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКЕ

Вплоть до начала 1980-х годов специалисты в области политических наук уделяли мало внимания феномену политического консалтинга, изучением которого занимались либо журналисты и маркетологи, описывающие это сложное явление в русле одномерных инструменталистских подходов, либо теоретики в области электорального поведения, рассматривающие избирательные системы и процессы в рамках политической психологии, бихевиоралистских теорий, школы рационального выбора. Примечательно, что субъектами их исследований были только кандидаты и избиратели. Сциентистские модели электорального поведения, получившие распространение в зарубежной политологии, имели весьма опосредованное отношение к практике и были так же далеки от определения места и роли политического консультирования, как и труды специалистов по связям с общественностью, пришедших в эту новую область деятельности из бизнес-среды. Ученые в силу отсутствия эмпирической исследовательской базы не могли описать институт политического консультирования, а практики не заходили в своих исследованиях дальше совета, как победить на выборах.

Политическое консультирование – интеллектуальное сопровождение политических кампаний, которые представляют из себя реализуемое на определенном отрезке времени спланированное публичное мероприятие по легитимизации или делегитимизации власти политического актора посредством реализации коммуникативных технологий. В этой связи политическая коммуникация как фактор публичного администрирования представляет собой не только инструмент, благодаря которому политик вступает в двустороннюю связь со своим избирателем, но и является смысловым аспектом взаимодействия субъектов политики путем обмена информацией в процессе политической борьбы, которая неразрывно связана с формированием символического представления о власти.

Практика второй половины XX века показала, что консультант прекрасно может чередовать пропагандистские, маркетинговые и пиар-технологии в той степени, которая будет в лучшей мере отражать интересы политических лидеров и социальных групп, на которые направлена коммуникационная стратегия. Стоит отметить, что в динамике, начиная со второй половины XX века, консалтинг постепенно превратился из уникального в универсальное политическое явление. Известно, что в США почти все политические кампании – от национального до локального уровня власти – не обходятся без участия данного рода специалистов.

С каждым годом политические консультанты играют все большую роль в определении стратегии и выборе ключевых тем позиционирования кандидата в сознании избирателей. Сила этих профессионалов заключается в доступе к кандидату, в острой психологической востребованности, которую испытывают политики по отношению к специалистам по коммуникациям, в их способности внести порядок в хаос предвыборной кампании.

Целый ряд отечественных и западных политологов считают политических консультантов скорее бизнесменами, чем идеологами, появление которых связано с кризисом партийных систем, проблемой легитимности политических лидеров в условиях развития информационного общества, ростом влияния масс-медиа, установлением новой и более прозрачной системы финансирования политических кампаний. Типичная для современного обывателя политическая кампания с изобилием слоганов, креативных политических рекламных роликов разрабатывается на основе тщательных исследований общественного мнения матриц политической культуры и поведения, изучения медиарынков и целевых аудиторий.

Как отмечает преподаватель по политической коммуникации Университета Луизианы Д.Перлматтер, политическими процессами управляют консультанты, пришедшие на смену партийным боссам, именно этот класс людей определяет стратегию современных выборов и влияет на формирование публичной политики. Но главная их задача состоит в гармонизации интересов избирателей и политических лидеров, которой они достигают путем использования общего семантического поля и зон пересечения гражданского и политического самосознания.

Для того чтобы лучше понимать предмет исследования, необходимо дать определение политической кампании, которая, является ограниченным во времени, спланированным публичным мероприятием по легитимизации или делегитимизации политического субъекта посредством реализации коммуникативных технологий. В этой связи политические консультанты – это не только создатели и продавцы продвинутых политических технологий, но и профессионалы в области проведения политических кампаний, оказывающих целый ряд услуг в сфере управления политической коммуникацией – стратегические модераторы и создатели информационных потоков в режиме реального времени.

Индустрия политического консалтинга разрослась в многомиллиардный бизнес и стала неотъемлемой частью электорального процесса во многих странах мира. К середине 1990-х годов многие консалтинговые фирмы расширяли зону своего влияния, получая подряды сразу на несколько избирательных кампаний одновременно. Необходимо понимать, что индустрия политического консалтинга имеет три технологических уровня: стратегический, уровень специализации и сектор услуг.

Стратегический уровень предполагает разработку послания для электорального актора, разработку ключевых тем и актуальных проблем избирательной кампании, информационно-аналитическое обеспечение деятельности избирательного штаба. На стратегическом уровне работают консультанты-универсалы, менеджеры, медиаконсультанты, социологи, специалисты по публичным рилейшнз. В случае когда на стратегическом уровне

имеет место эффективная координация действий всех основных применяемых технологий, можно говорить об эффективной кампании по «охоте за голосами».

На современном этапе политконсультанты – это не просто носители редких коммуникационных технологий по обслуживанию власти, но и активные политические игроки, вовлеченные в процесс принятия политических решений, реорганизацию и ребрендинг политических партий. Они также ответственны за рекрутинг политических лидеров, а с ростом публичности данных специалистов наблюдается и усиление их влияния на события общественно-политической жизни. Все чаще можно наблюдать закрепление за политконсультантами роли главных интерпретаторов и разработчиков политического курса развития страны. Это означает, что специалист по политическим коммуникациям высокого класса должен быть способен построить идеально подходящую модель на основе генерализации факторов, повлиявших на стратегию и тактику предыдущих избирательных кампаний, создать условия для максимально эффективной имплементации удачных электоральных решений, способных привести кандидата к победе или существенно повлиять на расстановку сил.

БАЗЕНКО ВЛАДИСЛАВ АНАТОЛІЙОВИЧ

аспірант кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ ТА СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Питанню забезпечення фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності населення приділена велика увага у вітчизняній і зарубіжній літературі, разом з тим, питання ролі територіальної громади та органів місцевого самоврядування в цих процесах залишаються практично не дослідженими. У той же час, в умовах глобалізації і інтернаціоналізації регулювання предметів і об'єктів державно-правового регулювання, зв'язка «здоров'я, фізична культура і спорт» привертає все більшу увагу фахівців у сфері конституційного і муніципального права, державного і муніципального управління. Фізичну культуру і спорт як об'єкт управління розглядали М.І. Золотов, В.В. Кузин, М.Є. Кутепов, С.Г. Сейранов, А.С. Соколов, В.Б. Зотов, М.О. Волгін, Є.В. Тишин і багато інших [2].

Очевидно, що фізична культура і спорт володіють дивовижними онтогенетичними і комунікативними властивостями. Вони можуть об'єднувати людей, знайомити їх між собою (комунікативна складова) в більшості випадків спорт укріплює здоров'я, характер і навіть розумові здібності людей, які їм займаються (фізіолого-психологічна складова), розвиває в них такі навички як швидкість, спритність, реакція, координація, витривалість, терпіння і сила (екзистенційна складова).

Також, стає очевидним, що в сучасних умовах децентралізації, питання забезпечення фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності на рівні територіальної громади, на нашу думку, має бути ретельно досліджено та постійно бути предметом розмови на різних науково-комунікативних заходах, адже зайняття фізичною культурою та спортом, за виключенням спорту вищих досягнень, здійснюється саме в місцях проживання членів територіальної громади. Виходячи зі значення цієї соціальної діяльності для стійкого та стабільного функціонування кожного мешканця – члена територіальної громади, об'єктивується роль та значення органів місцевого самоврядування щодо організації системи фізичної культури та спорту в територіальній громаді.

Усталена думка про те, що фізична культура – універсальний засіб зміцнення і збереження здоров'я людини, вже ні у кого не викликає сумнівів. Сьогодні, в умовах погіршення здоров'я, низького фізичного рівня розвитку населення, сучасного процесу децентралізації влади, створення нових територіальних громад та передачі на місця більшості повноважень та коштів, провідне місце в забезпеченні фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності населення, на нашу думку, повинен займати такий рух, як «Спорт для всіх», який очевидно необхідно посилювати в нашій країні. Адже цей рух розглядає фізкультурні заняття як невід'ємне право кожного громадянина, незалежно від етнічних, вікових, статевих відмінностей, соціального статусу і можливостей саме за місцем проживання та в місцях масового відпочинку, співпраця з спортивними співтовариствами та соціально-відповідальними підприємцями і організаціями, проведення різноманітних акцій із залучення всіх категорій та вікових груп населення до занять фізичною культурою та спортом, організація та проведення спортивних змагань, свят і фестивалів, навчань і тренінгів, конференцій і круглих столів.

Сьогодні рух «Спорт для всіх» є новим досягненням світового суспільства, яке має прихильників у багатьох країнах, спрямоване на зміцнення здоров'я і розвиток фізичної підготовленості населення за допомогою спортивних та рекреаційних видів оздоровчої рухової активності. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 р. № 49 в нашій країні також розпочалося утворення Всеукраїнського, обласних, районних та міських центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» [3]. Але, всупереч цього, за останні роки активного розвитку цього руху не спостерігалось в Україні.

Інформація з інтернет-сайту Міністерства молоді та спорту говорить про те, що сьогодні в Україні функціонує мережа центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», до якої входить Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», 25 обласних, 150 міських, 70 районних, 6 районних у містах та 21 селищний центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» і понад 1000 працівників по всій Україні.

Станом на 01.10.2014 року мережа центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» в Україні налічувало 289 центрів. Але, враховуючи те, що станом на 1 січня 2014 року в Україні було 24 області, 490 районів, 460 міст, 118 районів у містах, 884 селища міського типу, 10 278 сільських рад, 28457 сіл та проведення сьогодні процесів об'єднання територіальних громад (станом на 1 березня 2017 року утворено 414 об'єднаних територіальних громад), зараз є необхідність продовження роботи з відкриття центрів «Спорт для всіх» для охоплення всіх територіальних громад. У 2013 році було відкрито 14 таких Центрів, а в 2014 році лише 6 [4,5].

Головними завданнями таких Центрив активізувати фізкультурно-оздоровчу діяльність різних верств населення за місцем проживання. Спортивні школи, спортивні та оздоровчі клуби, фітнес-центри, які нині функціонують, повинні стати передовою ланкою у вирішенні поставлених завдань. Кожен громадянин має усвідомити необхідність докладання максимальних зусиль у використанні доступних засобів фізичної культури для підвищення своєї фізичної підготовленості, функціональних можливостей організму, зміцнення здоров'я, профілактики захворювань; організації активного дозвілля, сприяння успішній соціалізації на всіх етапах життєдіяльності. Оптимальним режимом рухової активності дорослої людини, на думку науковців (М.Амосов, Т.Круцевич, О.Куц та ін.), вважається 6–10 годин на тиждень. Сучасні умови функціонування оздоровчих клубів надають в основному платні послуги, які не для всіх є доступними і не завжди дають змогу досягти раціональних обсягів рухової активності. Вивчення можливостей поєднання спеціально організованих (колективних) та самостійних (індивідуальних) видів оздоровчої рухової активності в діяльності центрив фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» є актуальними сьогодні [3].

В цьому аспекті, на нашу думку, наявність професіонального управління такими процесами, особливо на рівні територіальних громад, має першочергове значення. Сьогодні, найважливішим інструментом такого управління на рівні територіальної громади, на нашу думку, має бути постійна робота з отримання інформації про стан розвитку фізичної культури та спорту шляхом опитування громади, що в свою чергу, надасть можливість підготувати пропозиції з його удосконалення.

Дуже корисними в цьому сенсі є роботи М.Дутчака, який досліджував в більшості за допомогою загальнонаціональних опитувань населення України різні аспекти стану розвитку фізичної культури та спорту [1].

Однак, ще раз наголошуємо, проведення таких опитувань, на нашу думку повинно бути постійним і в кожній територіальній громаді. Сьогодні при проведенні та збору статистичних даних з розвитку фізичної культури та спорту необхідно професійно та об'єктивно оцінювати реальний стан речей в територіальних громадах, доводити цю інформацію до громади та робити відповідні висновки.

Вважаємо, що зростання кількості людей, які будуть займатися фізичною культурою і спортом на рівні територіальної громади, можливе та необхідне через такі форми, як спорт у дворах і місцях масового відпочинку населення (парки, пляжі тощо), та за рахунок інтенсифікації створення сприятливої спортивної інфраструктури і організаційно-правових передумов. Зрозуміло, що без професіонального управління такими процесами на рівні територіальної громади, в сучасних умовах децентралізації, неможливо сподіватися на покращення ситуації.

Список використаних джерел.

1. Дутчак М.В. Спорт для всіх в Україні: результати загальнонаціонального опитування // Педагогіка, психологія, та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за редакцією проф. Єрмакова С.С. – Харків: ХДАДМ (ХХПІ). – 2006. – №2. – С. 37–43.
2. Згура С. О. Планування органами місцевого самоврядування побудови системи фізичної культури і спорту в територіальній громаді / С. О. Згура // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Право. – 2012. – Вип. 1. – С. 45-52.
3. Обозна О. М. Розвиток фізичної культури і спорту як важливий напрям державної політики України щодо забезпечення здоров'я громадян / О. М. Обозна // Державне управління: теорія та практика. – 2014. – № 2. – С. 39-44.
4. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. Кількість адміністративно-територіальних одиниць// [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2011/ds/ator/ator2011_u.htm
5. Офіційний веб-сайт Міністерства молоді та спорту України. Реформа спортивної сфери 2014// [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dsmsu.gov.ua>

БАЧИНСЬКА КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр.*

ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ТА ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Важливим документом, що визначає основні пріоритети діяльності Національного банку України, монетарний режим та принципи грошово-кредитної політики, засоби, методи та особливості їх застосування, а також особливості проведення та ризики реалізації грошово-кредитної політики є Основні засади грошово-кредитної політики на відповідний рік.

У липні 2017 року Правління Національного банку затвердило, передало і презентувало Раді НБУ Пропозиції до Основних засад грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу[2]. Рада НБУ передала затверджений документ для інформування до Верховної Ради.

Основні засади розроблено з урахуванням статей 1 та 6 Закону України «Про Національний банк»[2], Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», завдань економічної програми, що підтримується в межах угоди з Міжнародним валютним фондом про Механізм розширеного фінансування (EFF), Прогнозу економічного та соціального розвитку України на 2018 – 2020 роки та макроекономічного прогнозу Національного банку, Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року.

У Основних засадах грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу НБУ зберіг сутнісні характеристики грошово-кредитної політики, що були закладені в Основних засадах грошово-кредитної політики на 2017 рік та середньострокову перспективу, що є свідченням реалізації послідовної грошово-кредитної політики. Незмінним залишається, запроваджений у попередні роки, новий для України монетарний режим інфляційного таргетування, що передбачає відповідальність центрального банку за дотримання проголошеного значення офіційного показника інфляції (таргету) протягом визначеного періоду часу. Відповідальність центрального банку обумовлена можливістю використання усього переліку інструментів монетарної політики, у випадку загрози недотримання визначеного значення таргету [1].

У документі зазначається, що з огляду на сучасні тенденції зміщення акцентів у бік охоплення монетарною сферою більш широкого кола питань монетарного регулювання, доцільно ініціювати внесення змін до законодавства України в частині заміни «грошово-кредитної політики» на «монетарну політику», а також розробку Стратегії монетарної політики на середньострокову перспективу. У новому документі вже замість поняття грошово-кредитна політика вживається поняття «грошово-кредитна (монетарна) політика».

Згідно Основних засад грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу, пріоритетною ціллю грошово-кредитної (монетарної) політики Національного банку є цінова стабільність – збереження купівельної спроможності національної валюти шляхом підтримання в середньостроковій перспективі (від трьох до п'яти років) низьких, стабільних темпів інфляції, що вимірюються індексом споживчих цін. Національний банк під час виконання своєї основної функції – забезпечення стабільності грошової одиниці України, має виходити з пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі, що закріплено у статті 6 Закону України «Про Національний банк України»[2],

Іншим пріоритетом, згідно Основних засад грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу, є фінансова стабільність – стан фінансової системи, в якому вона здатна належним чином забезпечити можливість ефективно виконувати свої ключові функції, такі як фінансове посередництво та забезпечення здійснення платежів, і таким чином сприяти стійкому економічному зростанню, а також протистояти негативному впливу кризових явищ на економіку. Забезпечення фінансової стабільності НБУ планує шляхом належного мікро- та макроруденційного регулювання та нагляду.

Водночас фахівці зазначають, що рівень інфляції на кінець поточного року може виявитися вищим за поточний прогноз Національного банку (9,1%). Це пов'язано з тим, що на рівень інфляції чинять тиск тимчасові фактори, які призвели до зростання цін на чотири групи товарів – м'ясу і молочну продукцію, овочі та тютюнові вироби., хоча фундаментальні інфляційні фактори залишаються контрольованими. Тому треба уважно стежити , щоб тимчасові фактори не перетворились на фундаментальні Крім того, фахівці вважають, що можуть реалізуватися інфляційні ризики у площині фіскальної політики. Якщо виникнуть високі ризики неповернення інфляції до цільових орієнтирів, НБУ впровадить жорстку монетарну політику.

Важливим пріоритетом у реалізації грошово-кредитної політики НБУ є підтримка стійких темпів економічного зростання та економічної політики Уряду України, яке НБУ має забезпечити шляхом створення середовища з низкою та стабільною інфляцією, що в свою чергу сприятиме зміцненню фінансової системи, зниженню процентних ставок, посиленню ринкової конкуренції тощо.

В процесі реалізації грошово-кредитної політики НБУ використовує відповідний інструментарій. Відповідно до Основних засад грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу, основний інструмент монетарної політики, що забезпечує досягнення цільових орієнтирів з інфляції – облікова ставка, яка встановлюється з урахуванням фактичного та прогнозного рівня інфляції. В залежності від відхилення прогнозу інфляції від цільового значення в ту чи іншу сторону, НБУ реалізує «жорстку» чи «м'яку» монетарну політику.

Крім облікової ставки, регулятор використовує інші процентні ставки. Національний банк України установлюватиме коридор процентних ставок за інструментами постійного доступу з надання та вилучення ліквідності на термін овернайт з метою управління короткостроковими процентними ставками на міжбанківському ринку. Межі коридору процентних ставок установлюватимуться симетрично щодо облікової ставки.

Важливим інструментом грошово-кредитної політики залишається рефінансування банків, який використовуватиметься з метою підтримки ліквідності банківської системи, зміцнення фінансових інституцій. У цьому напрямку НБУ планує проведення процентних тендерів з рефінансування на термін до п'яти років з плаваючою ставкою.

Таким чином, проаналізувавши основні положення вище наведеного документу, можна констатувати, що грошово-кредитна (монетарна) політика НБУ залишається послідовною в рамках нового для України монетарного режиму інфляційного таргетування та спрямована на досягнення інфляційних орієнтирів за допомогою використання відповідних сучасних засобів та методів регулювання, які використовуються у світовій практиці.

Список використаних джерел.

1. Міщенко В.І. Методологічні та методичні проблеми запровадження таргетування інфляції/В.І. Міщенко // Вісник НБУ. – 2006. – № 5. – С. 40-45.

2. Основні засади грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=55564681>

3. Про Національний банк України : Закон України від 20 травня 1999 року №679-XIV : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

**ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ
У СФЕРІ ОСВІТИ УКРАЇНИ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

Оцінювання державних службовців має бути важливим інструментом забезпечення об'єктивного контролю за результатами діяльності органів влади, що висуває вимоги щодо забезпечення чіткого зв'язку між плануванням діяльності уряду, органів влади та державних службовців.

Алгоритм реалізації оцінювання професійної діяльності державних службовців у сфері, яка реалізує адміністративне рішення доцільності перебування службовця на посаді неможливе без методологічного аспекту. Вважаємо необхідним розглянути складові частини методологічного аспекту оцінювання діяльності державних службовців взагалі та у сфері освіти безпосередньо, а саме: методи, принципи та функції.

Методи:

- управління за цілями (оцінка досягнення запланованих цілей); вирішальних ситуацій (співвіднесення правильного й помилкового поведіння об'єкта в окремих вирішальних ситуаціях);
- описовий (розкриття переваг та недоліків за визначеними параметрами) [1].

Принципи:

- об'єктивність оцінювання як неупереджене ставлення до службовця і його діяльності в державному органі;
- однаковість умов, що передбачає встановлення за єдиним зразком переліку оціночних показників і критеріїв;
- прозорість умов оцінювання, що характеризує доступність інформації про внутрішню діяльність органів влади, відкритість процедури оцінювання службовців, коли результати якої повідомляються службовцю з роз'ясненням причин і мотивів їх прийняття;
- регулярність – періодично у встановлені терміни організована процедура оцінки;
- законність – правила проведення оцінювання мають бути дотриманні згідно законодавства;
- уніфікованість процедур – приведення до одноманітності, до єдиної форми або системи оцінювання;
- галузева спрямованість – направленість оцінювання відповідно до напрямку діяльності державного органу;
- багатосуб'єктивність – наявність щонайменше двох суб'єктів державного органу, які проводять оцінювання (державний службовець – самооцінювання, керівник, оцінювальна комісія).

Для виділення функцій розглянемо загальні функції оцінювання персоналу:

- конструктивна;
- координаційна;
- контрольна;
- аналітична;
- комунікаційна;
- мотиваційна [2].

Опираючись на уже існуючі функції та враховуючи специфіку професійної діяльності державних службовців у сфері освіти пропонуємо наступні *функції* їх оцінювання:

- конструктивно-організаційна функція направлена на організацію процесу діяльності, який забезпечує його ефективність. яка включає здатність планувати перспективи подальшої діяльності (підбирати засоби і методи);
- координаційна: виступає в якості інформаційного забезпечення оперативного державного управління в сфері освіти з метою підвищення ефективності роботи організації; планування професійного розвитку службовця;
- діагностична – направлена на визначення стану процесу діяльності для визначення стратегії визначення ступеня вкладу службовця в досягнення цілей і завдань державного органу;
- контрольна: перевірка відповідних характеристик, наприклад, професійно важливих якостей кандидатів на посаду, оцінка кількісного і якісного результату, індивідуального вкладу, досягнення поставлених цілей;
- аналітична: аналіз поточних результатів досягнення поставлених завдань (оцінювання є інформаційною базою для аналізу);
- комунікаційна: процедура оцінювання є способом донесення до співробітника призначення результатів його діяльності, слугує сигналом для корекції поведінки, забезпечує зворотній зв'язок;
- мотиваційна: стимулювання службовця на досягнення високих результатів професійної діяльності та безпосереднього державного органу;
- гностична (пізнавальна) включає здатність накопичувати необхідні знання, працювати з відповідною документацією, вивчати досвід колег під час аналізу результатів оцінювання.

Список використаних джерел.

1. Сороко В. М. Результативність та ефективність державного управління і місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / Володимир Миколайович Сороко. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/5778ebf7-a0d2-4c8f-8fff-d1ccad0c165a.pdf.
2. Цели и функции оценки персонала [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.currentman.ru/adls-178-1.html>.

МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Процес пізнання, як основа будь-якого наукового дослідження, є складним і вимагає концептуального підходу на основі певної методології, застосування певних методів.

Характерною ознакою сучасної науки є зростання ролі методології при вирішенні проблем росту і розвитку спеціалізованого знання. Можна вказати на ряд істотних причин, які породили цю особливість науки: складність структури емпіричного і теоретичного знання, способи його обґрунтування та перевірки; тісне переплетення опису властивостей матеріальних об'єктів з абстракціями, що штучно вводяться, ідеальними моделями тощо.

Саме розуміння методології та її функцій зазнало суттєвих змін: вузький формально-логічний підхід змінився змістовним збагаченням проблематики, що включає соціокультурний, гуманістичний вимір знання і пізнавальної діяльності. Методологічний аналіз, будучи формою самосвідомості науки, прояснює способи поєднання знання і діяльності, будову, організацію, способи одержання та обґрунтування знань. Виявляючи умови і передумови пізнавальної діяльності, у тому числі філософсько-світоглядні, методологічний аналіз перетворює їх в засоби усвідомленого вибору та наукового пошуку.

Існують різні рівні методологічного аналізу. Конкретно-наукова методологія зі своїми методиками має справу з технічними прийомами, приписами, нормативами, формулює принципи, методи конкретно-наукової діяльності, описує і обґрунтовує їх. Наприклад, методи мічених атомів у біохімії, умовних рефлексів у фізіології, анкетування в соціології тощо. Другий рівень – загальнонаукова методологія як вчення про принципи, методи і форми знання, що функціонують у багатьох науках, які відповідають їх предмету і об'єкту дослідження. Це, наприклад, методи емпіричного дослідження: спостереження, вимірювання, експеримент; загальнологічні методи: аналіз, синтез, індукція, аналогія, дедукція тощо, а також такі форми знання, як поняття і закони, гіпотези і теорії. Виникнувши як прийоми і форми, які використовуються в конкретних дослідженнях, вони потім використовуються іншими вченими в різних галузях знання, тобто отримують наукову і культурно-історичну апробацію, що дає їм статус загальних або загальнонаукових методів.

Це наближає загальнонаукову методологію до рівня філософського аналізу знання, що за певних умов може бути застосоване до вивчення науково-пізнавальної діяльності. Єдність загальнонаукового та філософського рівнів пізнання лежить в основі дисципліни, що отримала назву методології наукового пізнання. Вона може бути визначена як філософське вчення про систему апробованих принципів, норм і методів науково-пізнавальної діяльності, про форми, структуру та функції наукового знання. Її призначення – виявити й осмислити рушійні сили, передумови, підстави та закономірності росту і функціонування наукового знання і пізнавальної діяльності, організувати проектно-конструктивну діяльність, її аналіз і критику. Методологія науки, ґрунтуючись на загально філософських принципах і законах, історично виникла і розвивається на основі гносеології та епістемології, логіки, а в останні роки також історії, соціології науки, соціальної психології та культурології, тісно зливається з філософськими вченнями про мову.

Специфіка наукової діяльності в значній мірі визначається методами. Метод (від грецької *metodos*) у широкому розумінні слова – «шлях до чогось», шлях дослідження, шлях пізнання, теорія, вчення, свідомий спосіб досягнення певного результату, здійснення певної діяльності, вирішення певних задач. Він виступає як сукупність певних правил, прийомів, способів, норм пізнання і дії. Він є системою приписів, принципів, вимог, що орієнтують суб'єкта у вирішенні конкретної задачі, досягненні певного результату у певній сфері діяльності.

Метод – це інструмент для вирішення головного завдання науки-відкриття об'єктивних законів дійсності. Метод визначає необхідність і місце застосування індукції й дедукції, аналізу і синтезу, абстракції, формалізації, моделювання, порівняння теоретичних та експериментальних досліджень.

Методологія – це тип раціонально-рефлексивної свідомості, спрямований на вивчення, удосконалення і конструювання методів. Поняття «методологія» має два основних значення: по-перше, це-система певних правил, принципів і операцій, що застосовуються у тій чи іншій сфері діяльності (в науці, політиці, мистецтві тощо); по – друге, це – вчення про цю систему, загальна теорія метода.

Існують методологічні уявлення і концепції різного ступеня розробленості і конструктивності, різного рівня і широти охоплення (методологія на рівні філософської рефлексії, загальнонаукова методологія і методологія науки міждисциплінарного рівня, методологія окремих наук). Будь-яке наукове дослідження має враховувати вимоги загальної методології. Конкретна методологія ґрунтується на законах конкретних наук, особливостях пізнання окремих явищ. Вона зумовлена й пов'язана з принципами і законами конкретних наук, із спеціальними методами дослідження.

На основі філософського принципу всезагального взаємозв'язку формулюється методологічний принцип-вимога наукового дослідження: аби уникнути однобічності у вивченні об'єкта, необхідно врахувати всі суттєві аспекти й зв'язки предмета. Цей принцип дозволяє уникнути таких крайнощів, як софістика, що ґрунтується на висвітлюванні якоїсь окремої властивості предмета незалежно від її суттєвості, та еклектика, яка ґрунтується на об'єднанні багатьох різнорідних, внутрішньо не пов'язаних між собою характеристик предмета. Недотримання принципу всезагального взаємозв'язку може стримувати розвиток науки, гальмувати розв'язання окремих її проблем.

Розглядаючи методологію в цілому, можна виділити низку різних функцій, що вона виконує в науковому дослідженні, з яких найважливішими є координуюча, інтегруюча та евристична. Розглядаючи сутність принципу всезагального універсального взаємозв'язку, слід мати на увазі передусім те, що у світі все пов'язано з усім. Предмети (або властивості й предмети, або властивості й відносини) можуть бути сполучені між собою будь-яким

чином: безпосередньо або опосередковано (через десятки і тисячі проміжних ланок), випадково, внутрішньо або зовнішньо, за змістом або за формою, причиною або функціонально.

Методика – це фіксована сукупність прийомів практичної діяльності, що призводить до заздалегідь визначеного результату. У науковому пізнанні методика відіграє значну роль в емпіричних дослідженнях (спостереженні та експерименті). На відміну від методу у завдання методики не входить теоретичне обґрунтування отриманого результату, вона концентрується на технічній стороні експерименту і на регламентації дій дослідника. Хоча в сучасних умовах, коли обладнання і техніка експерименту ускладнились, велике значення набуває копійний опис методичного боку досліджень.

Розмаїття видів людської діяльності зумовлює розмаїття спектрів методів, що можуть бути класифіковані за різними основами (критеріями), наприклад, методи природничих і методи гуманітарних наук; якісні і кількісні методи тощо. В сучасній науці склалася багаторівнева концепція методології знання, згідно якої методи наукового пізнання за ступенем загальності і сфери дії можуть бути поділені на три опитні групи: 1) філософські методи; 2) загальнонаукові методи; 3) часткові методи наук (внутрішньо – та міждисциплінарні).

ГОЛЯШКІНА ОЛЕНА АНАТОЛІЇВНА

аспірант кафедри державознавства і права НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Конфлікт інтересів – одна з найгостріших проблем державного управління, невирішеність якої підриває довіру громадян до органів державної влади.

В науковій літературі конфлікт інтересів визначається як «протиріччя між інтересами, які захищені правом і повинні бути задоволені діями вповноваженої особи і приватними інтересами цієї особи» [2, с.13].

Конфлікт інтересів на державній службі виникає внаслідок існування можливостей для зловживання посадовим становищем. Розпорядження владою, управління значними людськими та матеріальними ресурсами, широкий доступ до інформації створюють потенційні умови для виникнення конфлікту інтересів. Таким чином, під конфліктом інтересів на державній службі, у загальному тлумаченні цього явища, слід розуміти ситуацію, у якій суб'єкт владних повноважень, приймаючи рішення, має можливість зловживати своїм домінуючим положенням, надаючи пріоритет особистим інтересам та нехтуючи інтересами інших суб'єктів.

Правове регулювання конфлікту інтересів здійснюється актами законодавства України та міжнародно-правовими актами.

Головним законодавчим актом, що регулює питання конфлікту інтересів, є Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII «Про запобігання корупції» (зі змінами). Аналіз положень закону, що стосуються механізму запобігання та врегулювання конфлікту інтересів має важливе науково-практичне значення.

Насамперед закон визначає поняття приватного інтересу, конфлікту інтересів (потенційного і реального). Так потенційний конфлікт інтересів законодавець визначає як наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень. Приватний інтерес – будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях. Реальний конфлікт інтересів – суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень. Закон встановлює механізм і порядок запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Закон визначає обов'язок посадових та службових осіб органів влади та місцевого самоврядування щодо: вжиття заходів до недопущення виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів; повідомлення не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність у неї реального чи потенційного конфлікту інтересів безпосереднього керівника, а у випадку перебування особи на посаді, яка не передбачає наявності у неї безпосереднього керівника, або в колегіальному органі – Національне агентство з питань запобігання корупції чи інший визначений законом орган або колегіальний орган, під час виконання повноважень у якому виник конфлікт інтересів, відповідно; не вчинення дій та не прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів; вжиття заходів щодо врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів.

Закон закріплює заборону особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прямо чи опосередковано спонукати у будь-який спосіб підлеглих до прийняття рішень, вчинення дій або бездіяльності всупереч закону на користь своїх приватних інтересів або приватних інтересів третіх осіб.

Закон встановлює, що у разі існування в особи сумнівів щодо наявності в неї конфлікту інтересів, вона зобов'язана звернутися за роз'ясненнями до територіального органу Національного агентства з питань запобігання корупції. У разі якщо особа не отримала підтвердження про відсутність конфлікту інтересів, вона діє відповідно до вимог, передбачених у цьому Законі. Якщо особа отримала підтвердження про відсутність конфлікту інтересів, вона звільняється від відповідальності, якщо у діях, щодо яких вона зверталася за роз'ясненням пізніше було виявлено конфлікт інтересів.

Законом передбачені заходи зовнішнього та самостійного врегулювання конфлікту інтересів. До заходів зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів віднесено: усунення особи від виконання завдання, вчинення дій,

прийняття рішення чи участі в його прийнятті в умовах реального чи потенційного конфлікту інтересів; застосування зовнішнього контролю за виконанням особою відповідного завдання, вчиненням нею певних дій чи прийняття рішень; обмеження доступу особи до певної інформації; перегляд обсягу службових повноважень особи; переведення особи на іншу посаду у зв'язку з наявністю реального чи потенційного конфлікту інтересів; звільнення особи, якщо реальний чи потенційний конфлікт інтересів у її діяльності має постійний характер і не може бути врегульований в інший спосіб, в тому числі через відсутність її згоди на переведення або на позбавлення приватного інтересу. У якості заходів самостійного врегулювання конфлікту інтересів Закон передбачає можливість особи у разі наявності реального чи потенційного конфлікту інтересів, самостійно вжити заходів щодо його врегулювання шляхом позбавлення відповідного приватного інтересу з наданням підтверджуючих це документів.

Законом встановлені особливості врегулювання конфлікту інтересів, що виник у діяльності окремих категорій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зокрема передбачено, що правила врегулювання конфлікту інтересів в діяльності Президента України, народних депутатів України, членів Кабінету Міністрів України, керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, суддів Конституційного Суду України та суддів судів загальної юрисдикції, голів, заступників голів обласних та районних рад, міських, сільських, селищних голів, секретарів міських, сільських, селищних рад, депутатів місцевих рад визначаються законами, які регулюють статус відповідних осіб та засади організації відповідних органів.

З метою запобігання конфлікту інтересів у зв'язку з наявністю в особи підприємств чи корпоративних прав Закон зобов'язує особу протягом 30 днів після призначення (обрання) на посаду передати в управління іншій особі належні їм підприємства та корпоративні права у порядку, встановленому законом з письмовим повідомленням про це Національного агентства з питань запобігання корупції та наданням нотаріально засвідченої копії укладеного договору. При цьому забороняється передавати в управління належні їм підприємства та корпоративні права на користь членів своєї сім'ї.

Попри те, що в законі термін «конфлікт інтересів» чітко прописаний, на практиці його досить важко виявити, оскільки межі між державними і особистими інтересами не завжди чітко визначено.

Отже, ефективність запропонованого Законом України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII «Про запобігання корупції» механізму запобігання та врегулювання конфлікту інтересів великою мірою залежить, власне, від морального вибору посадовця, оскільки державний службовець часто є єдиною особою, яка знає про наявність і стан такого роду ситуацій.

Список використаних джерел.

1. Андрушко І.П. Конфлікт інтересів: поняття, питання врегулювання/ І.П.Андрушко//Актуальні проблеми держави і права. –2010, Вип.55. -С.582-587.
2. Дедов Д.И. Конфликт интересов / Дедов.Д.И. –М.: Волтерс Клувер, 2004. – 288 с.
3. Про запобігання корупції: Закон України 14.10.2014 № 1700-VII// Відомості Верховної Ради (ВВР). -2014. -№ 49, -Ст.2056. . – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

ДИННИК ІРИНА ПЕТРІВНА

*аспірант кафедри публічного управління та публічної служби
НАДУ при Президентіві України*

РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В ПРОЦЕСАХ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Поняття «громадськість» відіграє важливу роль у дослідженні структурних змін модерного (сучасного) суспільства. Цьому присвячена праця Ю. Габермаса «Структурні зміни громадськості». Загалом тема громадськості є важливим чинником габермасівської теорії комунікативної дії. Провідна ідея інституції громадськості полягає в тім, щоб за допомогою медіуму публічного обговорення контролювати й легітимувати системи планування, а також розв'язувати конфліктні ситуації. Інституція громадськості, яка утворюється разом з буржуазною правовою державою, як показує Габермас, руйнується з переходом до державно-організованого капіталізму. Сфера публічності дедалі більше й більше підпорядковується владним структурам, які втрачають свою прозорість і під приводом необхідності діловитості вже не критикуються з боку громадськості. Можливості публічного контролю з боку преси згортаються до рівня забезпечення інформаційної політики держави. Водночас «діалектика прогресуючого одержавлення суспільства і водночас осуспільнення держави поступово руйнує підґрунтя буржуазної громадськості – поділ на державу та суспільство» [1, с. 18]. З міркувань Габермаса, проблема полягає в тому, що громадськість як інстанцію, що легітимує й контролює панування, повинна відродити відмінність і рівновагу між державою та громадянським суспільством. Перш за все мова йде про виникнення нових громадських рухів як важливого чинника подальшої демократизації і комунікативної політики держави. Необхідно зауважити, що демократичні рухи нового часу виникали з міжособистісного спілкування – в кав'ярнях та ін. публічних місцях, поступово вони інституціоналізувалися в політичні партії, систему громадянського суспільства загалом. Відповідно інституціоналізуються і нові соціальні рухи, які мають власну мову. Вони починають поставати певною системою яка забезпечує демократичний горизонт для прийняття рішення, що стосуються політики, держави та суспільства загалом. Звичайно, що це зовсім не означає, що кожне прийняття рішення вимагає від

чиновника «йти в народ» і питати кожного, як йому вчиняти. Тому що, одні проблеми можуть бути розв'язані за участю всього суспільства, а інші – лише за компетенцією вузького кола фахівців та експертів. Як зауважує Апель, «презюптивне знання експертів про зовнішні умови людського буття, відтак і їхній розум звичайно є важливим і необхідним, проте вони самі мають характер принципово селективного й фалібільного внеску в дискусію і можуть, мати значення лише в межах відкритих дискусій. Відкриті дискурси людей як суб'єктів мають перевагу щодо усіх існуючих пояснень, оскільки виходять із об'єктивних причин. Це стосується безпосередньо також і політичної сфери, а саме відносин як у межах однієї держави, так і відносин між державами» [2, с. 42]. Тому можна з впевненістю сказати, що громадськість фактично забезпечує функціонування рефлексивного механізму у прийнятті рішень.

Все більше число демократичних теоретиків припускають, що громадянське суспільство повинно працювати у діалозі з державою. Цей діалог характеризується типом звітності, в якому держава має захищати, виправдовувати і в цілому давати звіт про свої дії у відповідь на численні запити, які піднімає громадянське суспільство. З цієї точки зору відносин, найбільш чітко говорить Ю. Габермас, який вважає, що громадянське суспільство стає публічною сферою у діалозі з державою. Публічна сфера розуміється як розширення громадянського суспільства. Саме тут ідеї, інтереси, цінності та ідеології, які сформовані в громадянському суспільстві звучать політично ефективними. Ця історична боротьба є результатом виробництва громадської думки, яке стоїть осібно від держави. В першу чергу, політична функція громадської думки це просто публічна критика. Виникає питання, як просувати і підтримувати громадську сферу, яка виконує функцію критичного партнера по діалогу. У той же час як свобода слова є необхідною умовою для сильної публічної сфери для забезпечення прав та свобод кожного громадянина. За Габермасом, комунікативні структури публічної сфери повинні бути швидше збереженні шляхом енергійного громадянського суспільства. Не держава, а члени громадянського суспільства несуть відповідальність за підтримання ефективної демократичної публічної сфери. Тільки тоді, коли актори свідомо будуть розширювати і трансформувати публічну сферу, вона зможе процвітати. Ю. Габермас, виявляє нові соціальні рухи як найбільші інноваційні суб'єкти в публічній сфері. Соціальні рухи зацікавлені в розвитку діалогу з державою. Такого роду діяльність розширює можливості громадян в рамках громадянського суспільства, допомагає підтримувати автономію, розширює та зміцнює демократію, надаючи громадянам ефективні засоби формувати взаємовідносини з державою.

Таким чином, ефективні соціальні рухи не тільки діють для досягнення політичних цілей, а є інструментом для побудови діалогу з державою. Соціальні рухи балансують між громадянським суспільством в якості супротивника до держави і громадянського суспільства в підтримку держави.

Список використаних джерел.

1. Габермас, Юрген. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство / Ю. Габермас ; Пер. з нім. А.Онишко ; [Ред. М.Прихода]. – [Львів : Літопис, 2000]. – 317с. – С. 18.
2. Apel K.-O. Diskursethik als politische Verantwortung in der gegenwertigen Weltsituation. – S. 42.

ДОЛГІХ НАТАЛІЯ ПРОКОПІВНА

*старший викладач кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України.*

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ ТА ДЕРЖАВАХ – ЧЛЕНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Останнім часом в Україні оновлюється система національного законодавства про державну службу, що передбачає комплексне реформування державного управління та створення професійної, політично незаангажованої державної служби, як передумови демократичних перетворень, запровадження правових, соціальних та економічних стандартів життєдіяльності людини, суспільства і держави. Проте, нажаль, система законодавства про державну службу ще не повною мірою задовольняє потреби суспільства у демократичних перетвореннях, в тому числі в контексті запровадження системи якісних державних послуг.

Особливого значення набуває юридична відповідальність державного службовця, яка стає запорукою забезпечення стабільності та престижності державної служби, суворого дотримання вимог щодо політичної нейтральності державних службовців, дотримання законодавства щодо запобігання корупції.

Приведення законодавства України у відповідність до міжнародно-правових норм, належне законодавче визначення юридичної відповідальності державних службовців та її видів – є вирішальним кроком до підвищення ефективності державної служби в інтересах громадянського суспільства та зміцнення держави, підвищення довіри громадян до органів державної влади, підвищення якості державних послуг, які надаються громадянам та раціональне використання державних ресурсів.

В юридичній літературі найпоширенішою є галузева класифікація юридичної відповідальності. До державних службовців, винних в порушенні законодавства, в тому числі законодавства про державну службу, можуть бути застосовані такі види юридичної відповідальності: цивільно-правова, дисциплінарна, матеріальна, адміністративна та кримінальна.

Згідно положень наукової доктрини, Конституції України та інших законів, виділяють наступні принципи юридичної відповідальності: законності, обґрунтованості, справедливості, гуманізму, своєчасності,

невідворотності, презумпції невинуватості особи, права на захист у особи, притягнутої до відповідальності, неприпустимості притягнення до відповідальності за одне й те саме правопорушення два і більше рази.

Прийняття нового Закону України «Про державну службу» стало важливим кроком на шляху до реформування інституту дисциплінарної відповідальності державних службовців з наближенням його до стандартів держав-членів ЄС. Однак, з урахуванням особливостей правових систем європейських держав, існують певні відмінності у кількості дисциплінарних стягнень, які можуть застосовуватися до державних службовців; застосування різних класифікаторів дисциплінарних проступків державних службовців; особливістю накладання дисциплінарних стягнень; дещо відмінний порядок формування та діяльності спеціальних органів для вирішення справ про притягнення службовців до дисциплінарної відповідальності.

Досвід країн Європейського Союзу з питань притягнення державних службовців до адміністративної відповідальності суттєво відрізняється від українського, оскільки в багатьох державах адміністративна відповідальність державних службовців в законодавчих актах взагалі чітко не визначена.

Підстави цивільно-правової відповідальності державних службовців в Україні регулюються статтями 1166, 1167, 1173-1176 ЦК України, главою 3 Розділу VIII «Дисциплінарна та матеріальна відповідальність державних службовців» Закону України «Про державну службу». Законодавство про публічну службу європейських держав передбачає чіткий порядок відшкодування шкоди, завданої діями чи бездіяльністю державного службовця, яка є подібною до української моделі.

Кримінальна відповідальність державних службовців в Україні настає за вчинення службових злочинів (кримінальних правопорушень), передбачених у Розділі XVII «Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» Кримінального кодексу України. Особлива увага, на сьогоднішній день, зосереджена на подоланні корупційних (злочинів) кримінальних правопорушень в Україні.[2].

Чинне законодавство держав – членів ЄС має в розпорядженні широкий набір правових засобів, здатних ефективно протидіяти різноманітним формам прояву корупції. На сьогоднішній день корупційним злочинам відведено важливе місце в кримінальному законодавстві європейських країн.

Недоліками сучасного законодавства в сфері дисциплінарної відповідальності державних службовців в Україні є: категоричність під час встановлення переліку дисциплінарних проступків без зазначення конкретних складів дисциплінарних проступків; наявність банкетних норм в главах 1, 2 Розділу VIII «Дисциплінарна та матеріальна відповідальність державних службовців» Закону України «Про державну службу»; необґрунтоване віднесення до дисциплінарних стягнень попередження про неповну службу відповідність та догани.[3].

Застарілими також є підходи до адміністративної відповідальності державних службовців та не відповідають сьогоденним викликам і правила розрахунку адміністративних штрафів, які встановлені в КУпАП. [1].

Недосконалість законодавства щодо цивільно-правової та матеріальної відповідальності державних службовців, характеризується неузгодженістю норм Закону України «Про державну службу» з нормами цивільного та трудового законодавства, а також відсутності ефективних механізмів позасудового врегулювання спорів між органами державної влади громадянами та юридичними особами, внаслідок заподіяння останнім шкоди державними службовцями.

Також можна прослідкувати недосконалість кримінального законодавства в сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг та непослідовну політику держави в сфері боротьби з корупцією, що є наслідком негативної оцінки населення антикорупційних зусиль влади.

Список використаних джерел.

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

ЗАБАРНА ЕЛЕОНОРА МИКОЛАЇВНА

*завідувач кафедри економічних систем і управління інноваційним розвитком
Одеського національного політехнічного університету, д.е.н., професор*

РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР ТОРГОВЕЛЬНОЇ СПІВПРАЦІ В РАМКАХ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Глибокі реформи передбачатимуть запровадження та реформування значної частини законодавства України. Зрозуміло, що деякі ринкові можливості для українського бізнесу можна реалізувати тільки за умови впровадження необхідного законодавства. Так, наприклад, українські підприємства отримують такі ж умови доступу до ринку державних закупівель ЄС, що й європейські компанії, тільки після того, як Україна сама ухвалить відповідні директиви. Певною мірою, законодавчі реформи мають віддзеркалювати відповідне законодавство ЄС. Для цього необхідно вдосконалити існуючі системи та рівень усвідомлення завдань, які стоять перед Верховною Радою, щоб забезпечити відкритість перетворень, ефективне виконання обов'язків по відношенню до країни в сфері захисту національних інтересів та в процесі впровадження відповідного законодавства, в тому числі, налагодження активного продуктивного діалогу влади та суспільства.

Європейський Союз – це найбільший єдиний ринок в світі, який складається з 28 країн та охоплює населення чисельність якого в 11 разів перевищує населення України. Це понад 500 мільйонів споживачів, середній дохід яких складає 39,000 доларів США [1]. Для того, щоб Україна могла ефективно продавати свої товари на цьому ринку, відповідні регламенти, стандарти вимоги щодо товарів мають бути гармонізовані відповідно до вимог ЄС.

Міжнародні торговельні угоди та ефективне внутрішнє бізнес-середовище є важливими складовими економічного зростання і розвитку, хоча самі по собі вони не забезпечують ніякої реальної вигоди. Вигода від торгівлі реалізується підприємствами регіону, які користуються наявними можливостями. Саме тому, регіони мають розробляти, планувати та реалізовувати стратегії, необхідні для того, щоб скористатися відповідними регіональними перевагами та можливостями. З цією метою, доцільним є запровадження таких заходів: проаналізувати ринкові можливості та вимоги, яких необхідно дотримуватися для реалізації цих можливостей (надати необхідну інформацію), наприклад, стосовно ринків ЄС для товарів, для яких скасовуються тарифи в рамках ЗВТ; проаналізувати які зміни у відповідних секторах необхідно буде реалізувати з часом для того, щоб забезпечити ведення торгівлі з ЄС або в межах України після приведення українського законодавства у повну відповідність стандартам ЄС; здійснювати стратегічне планування з тим, щоб скористатися можливостями, що виникатимуть у короткостроковій, середньо та довгостроковій перспективі; здійснювати необхідні інвестиції в регіони для активізації роботи підприємств по задоволенню потреб внутрішнього та європейського ринків; забезпечувати постійний моніторинг та підтримку можливостей, що відкриваються – наприклад, розсиланням зацікавленим організаціям інформаційних повідомлень про державні замовлення, що пропонуються в країнах ЄС. Український Уряд, Верховна Рада, громадськість та бізнес повинні працювати разом (рисунок), щоб забезпечити активізацію регіональної складової ефективної торгівлі з ЄС, визначити перспективні напрямки та забезпечити можливість максимального використання регіональних можливостей.

Список використаних джерел.

1. Інституційний фактор розвитку регіональних зовнішньоекономічних зв'язків в Україні [Електронний ресурс] / Е.М.Забарна // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 1 (17). – С.30-34. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n1.html>

КВАША АНДРІЙ СЕРГІЙОВИЧ

старший лаборант кафедри української мови ХРІДУ НАДУ при Президентіві України

АКТУАЛІЗАЦІЯ НІМЕЦЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Правова держава як філософсько-правова теорія і відповідна практика організації політичної влади є одним з істотних досягнень загальнолюдської цивілізації. Це ефективний інститут забезпечення та захисту прав і свобод, честі і гідності особистості, засіб боротьби з бюрократією, форма здійснення реального народовладдя.

Проблема правової держави зараз є однією з актуальних в теорії публічного управління багатьох зарубіжних країн. Конституцією України (ст. 1) визнано нашу державу як правову. Проте, видається доречним розуміти цю декларативну норму як мету до якої прагне суспільство, а не як констатацію досягнутого. Ця мета необхідна і, як свідчить світова практика, цілком реальна. Для того, щоб її досягти необхідно, перш за все, теоретично переосмислити завдання, які стоять перед громадянським суспільством.

Назріла проблематика історії ідеї правової держави пов'язана ще і з тим, що існує нагальна потреба в поверненні до витоків поняття «правової держави», тобто у звільненні від популістських заяв та зайвої ідеалізації, яка не властива цьому поняттю. Аналіз закономірностей становлення ідеї правової держави в Німеччині дозволить доповнити наші уявлення про її генезис і створить передумови для подальшого теоретичного розвитку цієї ідеї як самостійної концепції у вітчизняній науці.

Ідея правової держави як феномен суспільно-політичної думки виникла в Німеччині на межі XVIII – XIX ст. і в подальшому охопила багато країн. Вона зумовлена не лише економічними і політичними умовами, а й складним менталітетом німецької нації. Культурно-психологічними передумовами появи ідеї правової держави в Німеччині є поєднання таких якостей національного характеру як духовність, схильність до аналізу, практичність, розважливості і прагнення втілити в життя досконалість [2].

Філософським ядром ідеї правової держави було твердження І. Канта про категоричний імператив і свободу особистості. Моральна особистість повинна керуватися категоричним, а не гіпотетичним імперативом. Так вона досягає максими, якою є загальний закон – ставитися до людини як до мети, а не як до засобу. І. Кант поділяв вчинки людей на моральні (з почуття обов'язку) і легальні (через почуття боргу). Право обмежує свободу. Значення категоричного імперативу для розвитку ідеї правової держави полягає в тому, що за його допомогою чітко визначаються взаємні обов'язки як держави, так і її громадян дотримуватися принципів правової держави. Зерном ідеї правової держави слід також назвати тезу І. Канта про пріоритетність особистості та її прав в системі цінностей держави [1, с. 61–62; 4, с. 111].

Кантівські міркування в подальшому розвинув Р. фон Моль. Зокрема він вказав на те, що правова держава, використовуючи довірену їй владу, має допомагати слабо розвинутих силам досягти розумних цілей існування і, таким чином, послуговує цим цілям. Правова держава повинна забезпечувати захист і підтримку всіх громадян – провадити соціальну політику. Р. фон Моль також вимагав від держави максимальної поваги до громадян, а не лише їх підпорядкування волі уряду. Держава зобов'язана поважати честь і гідність громадян, бо без цього не можуть існувати

ні справжня свобода, ні право і справедливість, а всі чиновники в правовій державі повинні обиратися нацією і її представниками. Порушення честі громадян спричиняє зникнення «основи права». Нарешті, серед обов'язкових чеснот правової держави Р. фон Моль вказує на почуття обов'язку і вірності своїй діяльності [7, С. 14].

А. Соколов звертає увагу на парадоксальність того факту, що країна, вчені якої розробили теорію правової держави, після її реалізації непомітно перетворилася у фашистську. І навіть в такій державі нацистські юристи на підставі того, що в державі панує закон, проголошували фашистський райх «правовою державою» [6, с. 13].

Зауважимо, що Основний закон ФРН (ст. 20, 28) проголосив її правовою державою і таке положення містилося ще у Веймарській конституції 1919 року. На відміну від решти європейських країн, ця норма має більш завершений характер, так як закон включений в закріплену концепцію правової держави шляхом явно вираженої вимоги конституції (п. 3 ст. 20). Інакше кажучи, законодавець зобов'язаний дотримуватися конституції не тільки внаслідок її нормативного характеру, а й тому, що в разі незгоди з нею можна звернутися в Конституційний суд. Держава не тільки підпорядкована праву, але і зобов'язана виконувати вимоги конституції. У систему правової держави інтегрований і принцип поділу влади як по горизонталі – встановлення розмежування компетенцій органів одного рівня (федерального і земельного), так і по вертикалі – розмежування компетенцій між федерацією і землями. Однією з причин закріплення принципу поділу влади саме і стало недавнє минуле Німеччини: при фашистському режимі здійснювалися масові і постійні беззаконня та репресії [5, с. 104].

Проблема правової держави стала центральною ланкою в соціально-філософській спадщині Ю. Габермаса. Своє бачення специфіки правової державності Ю. Габермас незмінно характеризує як ліберально-республіканське, маючи на увазі її вкоріненість як у визнану значущість свободи кожного індивіда, так і у залежності від волевиявлення громадянського суспільства. При цьому він вважає, що проблема теоретичного обґрунтування правової державності аж ніяк не проста і далеко не повністю відрефлексована в своїй комплексності представниками класичної західноєвропейської філософії, які вважали, що громадяни програмують свої власні дії при посередництві закону.

Усвідомлення важливості демократичної легітимації права, по Ю. Габермасу, означає ліквідацію суперечності між приватною та публічною правовою автономією, полярність панування закону і народного суверенітету. Панування закону апелює до приватної правової автономії і влади закону. Принцип народного суверенітету виражається в правах на комунікацію та партисипацію, які забезпечують публічну автономію громадян [3].

Список використаних джерел.

1. Баскин Ю.Я. Кант и формирование идеи правового государства в первой половине XIX века в Германии / Ю.Я. Баскин // Кант. Сб. – Вып. 17. – 1993. – С. 61–66.
2. Буткова М.В. Идея правового государства в Германии в конце XVIII – начале XIX вв. : автореферат дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / М.В. Буткова; Северо-Западная академия государственной службы. – СПб., 2006. – 24 с.
3. Воробьев А.В. Немецкая классическая философия и теория правового государства Ю. Хабермаса / А.В. Воробьев // Известия Российского государственного педагогического университета имени А.И. Герцена. – СПб., 2009. – № 114. – С. 132–135.
4. Иванников И. Влияние учения И. Канта на развитие юридической науки и политико-правовой практики / И. Иванников // Кант, классика, современность: материалы конференции «Европейская философия: до и после Канта», посвященной 290-летию со дня рождения И. Канта, проходившей 24 октября 2014 года в Институте философии и социально-политических наук Южного федерального университета (Ростов-на-Дону): сборник статей. – М. – Берлин : Директ-Медиа, – 2015. – С. 104–115.
5. Конституции зарубежных государств: Великобритания, Франция, Германия, Италия, Европейский союз, Соедин. Штаты Америки, Япония, Индия : учеб. пособие / [сост. сб., пер., авт. введ. и вступ. ст. В.В. Маклаков]. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 608 с.
6. Соколов А.Н. Правовое государство: от идеи до её материализации. – Калининград : Янтар. сказ, 2002. – 455 с.
7. Mohl R. von. Die Polizei-Wissenschaft nach den Grundsätzen des Rechtsstaates. Bd. I. / Robert von Mohl / Tübingen : Laupp, 1866. – 689 s.

КАРПЕНКО ЛІДІЯ МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності
Одеського національного політехнічного університету, к.е.н., доцент,*

САПРОН НАТАЛІ Я ОЛЕКСАНДРІВНА

магістр Одеського національного політехнічного університету

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМУ ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

Управлінський облік кожного підприємства, зазвичай, складається з планування (бюджетування), контролю і прийняття рішень. Впровадження чіткої системи бюджетування на підприємстві є однією з найбільш важливих функцій ефективного фінансового управління. В узагальненому трактуванні бюджетуванням можна назвати діяльність,

пов'язану зі складанням, розглядом, затвердженням бюджету, його виконанням і контролем за його виконанням, розглядом різних звітів про виконання бюджету, що регулюють бюджетну систему підприємства [1].

У свою чергу, бюджетне планування – це процес спільної роботи підрозділів та працівників підприємства, спрямований на досягнення поставленої мети щодо розроблення та затвердження плану роботи підприємства в «прогнозному» періоді, в результаті якого всі заходи господарської діяльності зазначаються у вигляді бюджету, в розрізі фінансової структури підприємства (з урахуванням центрів фінансової відповідальності).

До поняття системи бюджетування відносяться різні методи складання, коригування, контролю за їх використанням і оцінки фінансових і натуральних планів, які характеризують виробничу, фінансову та інвестиційну діяльність підприємства. При цьому всі методи тісно взаємодіють між собою і представляють єдину систему [2].

Являючи собою замкнений цикл, процес бюджетування містить в собі всі функції управління (планування, мотивацію, контролінг, аналіз), реалізуючи їх у вигляді первинної розробки бюджету, узгодження з керівництвом і затвердження бюджету, виконання та контролю за виконанням бюджету, аналізу відхилень, що виникають в процесі виконання бюджету, прийняття управлінських рішень, коригування з метою розробки «прогнозного» бюджету. Серед низки задач, які виконуються в процесі реалізації бюджетування, доречно виділити наступні:

1. Планування основних напрямків діяльності підприємства в цілому, з урахуванням діяльності його структурних підрозділів.

2. Планування доходів і витрат за різними напрямками діяльності.

3. Планування зміни заборгованостей і власних коштів.

4. Планування придбання, вибуття і реалізації основних засобів.

5. Планування використання матеріальних, людських, а також інших ресурсів.

6. Підготовка прогнозової фінансової звітності.

7. Контроль за виконанням бюджетного плану.

8. Аналіз ймовірних змін фінансового стану підприємства в результаті бюджетного плану в господарській діяльності [3].

Зазвичай, структура корпоративного бюджету передбачає наявність бюджетів операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, а також основного бюджету (майстер-бюджету), який містить узагальнену інформацію. Серед функціональних бюджетів можна виділити бюджети продажів, виробничих витрат, собівартості продажів, невиробничих витрат. Основний бюджет консолідує інформацію, представлену в функціональних бюджетах, і включає в себе три основні складові: прогнозний баланс, бюджет фінансових результатів і бюджет руху грошових коштів.

Так як бюджетування є безперервним циклічним процесом, то і складатися з воно повинно з послідовності взаємопов'язаних етапів (рис. 1).

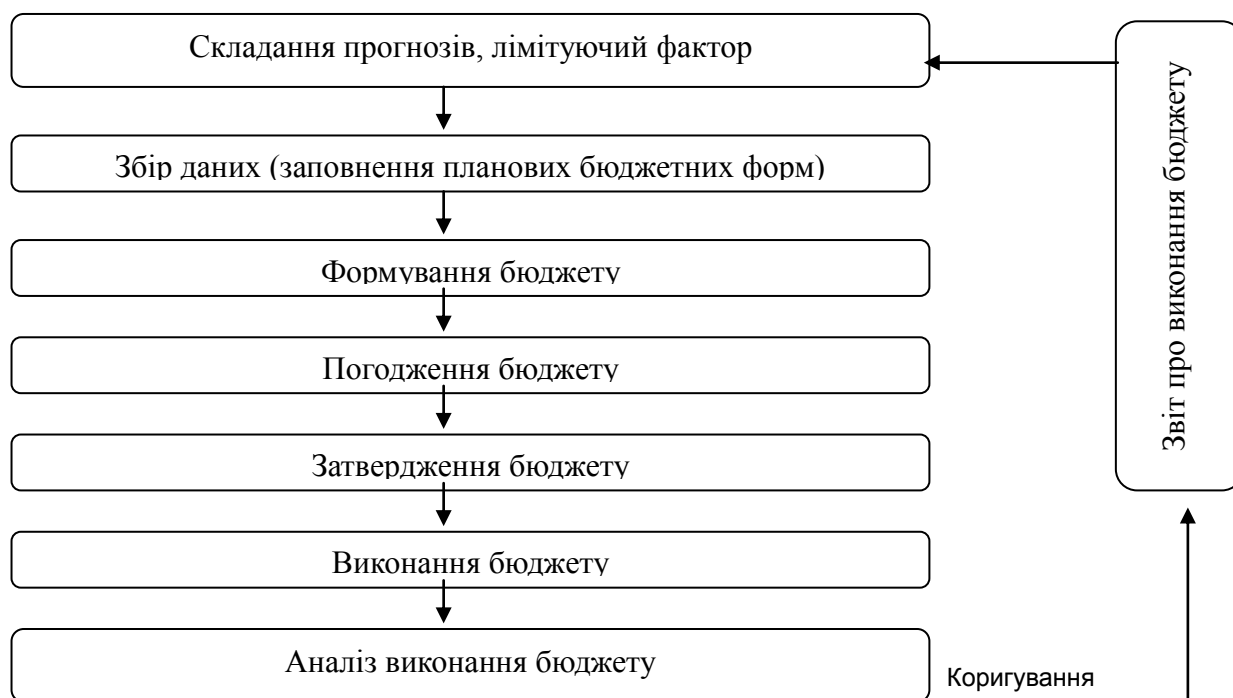

Рис. 1 – Етапи розробки бюджетування у циклічному процесі управління вітчизняними підприємствами регіону

Наведена структура бюджетної моделі найбільш типова, хоча на практиці може застосовуватися в різних варіаціях, що враховують особливості конкретного підприємства.

На думку ключових економістів, процес планування бюджету підприємства доцільніше проводити децентралізовано, з координацією з центру, і найбільш логічним вважається використання Profit-target – системи для «бізнес-одиниць», що є за своїм економічним призначенням центрами отримання прибутку або маржинального доходу, а для центрів витрат – комбінованим методом лінійного планування з встановленням граничної величини кінцевого фінансового результату. Тобто необхідно обмежити граничну суму фінансування

такого об'єкта за підсумками бюджетного періоду. При цьому слід повністю описати бюджет, спрямований на використання грошових коштів, максимально розшифрувавши і деталізувавши його.

Існує велика кількість методів формування і перегляду бюджетів і кожен з них по-своєму ефективний. Так, наприклад, складання гнучких бюджетів дозволяє враховувати залежність планових показників від рівня ділової активності підприємства. Досить дієвим на практиці є функціонально-вартісне бюджетування (activity based budgeting, АВВ) – метод, який є продовженням концепції функціонально-вартісного обліку (activity based costing, АВС). Функціонально-вартісне бюджетування передбачає виділення основних функцій, визначення для кожної з них носіїв витрат (тобто операцій, які споживають витрати), встановлення вартості кожного носія витрат, а потім – визначення планових рівнів активності і відповідних планових витрат. Ще одним із ефективних методів є ковзне планування з розробкою ковзного бюджету, який регулярно оновлюється з плином часу шляхом додавання до періоду планування одного інтервалу часу (місяця чи кварталу) в майбутньому і віднімання одного минулого періоду [2].

Таким чином, впровадження системи бюджетування дозволяє більш ефективно планувати фінансово-господарську діяльність, чітко визначати цілі діяльності. Бюджетування допомагає поліпшити інформаційний обмін і взаємодію структурних підрозділів між собою, а також своєчасно приймати необхідні управлінські рішення. Процес бюджетування можна розглядати як технологію управління компанією через бюджети, включаючи постановку цілей, контроль виконання, підведення підсумків, аналіз і внесення необхідних корективів.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kodeksy.com.ua/byudzhetnij_kodeks_ukraini/statija-2.htm
2. Karpenko L.N. Conceptual approaches to organization of effective budgetary management on an enterprise / L.N. Karpenko // Scientific international journal «Nauka I Studia». Economiczne Nauki. – № 17 (62). – 2012. – С. 86-92.
3. Етапи розробки системи бюджетування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uadoc.zavantag.com/text/2734/index-1.html?page=5>

КИРТОКА МАРІЯ ПАВЛІВНА

*аспірант кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
завідувач сектору правового забезпечення відділу документально-кадрового забезпечення
департаменту економічного розвитку Одеської міської ради*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРАВА І УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Протягом останніх років, одним з пріоритетів Уряду України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України зокрема стала реформа підприємств державного сектору економіки. Необхідність реформи назріла давно, оскільки з 1991 року цей сегмент управління майже не зазнав змін.

Актуальність подальшого розвитку управління держпідприємствами зумовлена недостатньою прозорістю їх діяльності та звітування, незадовільним фінансовим результатом, а також серйозними недоліками в організації корпоративного управління – це не повний перелік проблем, які має вирішити Україна шляхом проведення суттєвих змін.

Проаналізувавши Інформацію про результати проведення єдиного моніторингу ефективності управління об'єктами державної власності за 2016 рік[2], розраховану на підставі Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності, затверджених наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 15.03.2013р. (зі змінами), ми спостерігаємо наступну ситуацію:

№ з/п	Суб'єкти управління	Кількість суб'єктів господарювання, що належать до сфери управління	Кількість суб'єктів управління	Оцінка ефективності управління об'єктами державної власності		
				Негативно	Задовільно	Позитивно
	Всього	3435	85	17	41	23
1	КМУ	9	1		1	
2	Апарат ВРУ	9	1	1		
3	Міністерства	1797	17	4	10	3
4	Державні комітети / Органи виконавчої влади*	964	41	2	21	16
5	Місцеві органи виконавчої влади**	65	16	6	7	2
6	Академії наук	422	4	2		2
7	Господарські структури***	169	5	2	2	

*Держпідприємництво (реорганізація); Держсільгоспінспекці України (ліквідація)

Луганська ОДА – не оцінювалась *Укртрансбуд – ліквідація

З огляду на зазначене, близько половини суб'єктів управління об'єктами державної власності отримали оцінку ефективності «задовільно», більше чверті – «негативно» та лише п'ята частина – «позитивно».

Основною причиною низької операційної ефективності держпідприємств є слабка система корпоративного управління, яка не сприяє рентабельності і ставить суперечливі цілі, що призводить до неякісного управління. Зв'язки між держпідприємствами та урядом в Україні є вкрай міцними, а підпорядкування профільним міністерствам для багатьох держпідприємств є захистом від зовнішньої конкуренції. Хоча головною функцією міністерств має бути регулювання відповідних галузей, відомства часто беруть активну участь в управлінні держпідприємствами, що, в свою чергу, призводить до неминучого конфлікту інтересів.

Протягом тривалого часу єдиним шляхом вирішення цієї проблеми вважалася приватизація держпідприємств. Прозора приватизація, що викликає довіру, безперечно, потрібна Україні. Проте не всі держпідприємства доцільно приватизувати, а приватизація більшості з них може тривати достатньо довго[1,с.5].

Віднедавна, в Україні спостерігається інша тенденція. Так 4 липня 2017 року, Кабінет Міністрів України схвалив пропозицію Міністерства економічного розвитку і торгівлі України щодо поводження з державними підприємствами, які знаходяться у підпорядкуванні центральних органів влади. Ухвалений документ «Стратегічне бачення управління державними підприємствами», так званий «Триаж» (від англ. triage – медичне сортування) визначає, які державні підприємства в довгостроковому періоді повинні залишитись у державній власності, які можуть бути передані в концесію, а які – приватизовані або ж ліквідовані.

Розроблена концепція є основою подальшого реформування сфери управління державною власністю та одним із кроків реалізації зобов'язань, які Україна взяла на себе в рамках домовленостей із Міжнародним валютним фондом.

Основними засадами державної власності підприємств будуть наступні:

міністерства не повинні управляти держпідприємствами;

міністерства мають зосередитись на регуляторних функціях;

державна власність має стати винятком лише для невеликої кількості підприємств, від яких залежить виконання державною її функцій;

підприємства у державній власності мають управлятися на тих самих засадах, що діють у приватному секторі[3].

На офіційному веб-сайті Міністерства економічного розвитку і торгівлі України тепер доступний повний перелік 3444 державних підприємств, розподілених по відповідних групах. Проте, варто звернути увагу на те, що величина активів, чистий прибуток та інші фінансові показники не були критерієм поділу. Відтак, ці показники наведені у таблиці Excel виключно з інформаційною метою.

Суттєвим недоліком «Триажу» є те, що він зовсім не містить управлінської інформації щодо переліку підприємств, над якими тимчасово відсутній контроль або ж відсутня можливість здійснювати державою права власності. Ці підприємства знаходяться на території тимчасово окупованих територій і на території окремих районів Донецької та Луганської областей, а це 559 об'єктів або 45,1 млрд. грн. активів або 2,6% всіх активів. Вважається, що Уряд зможе прийняти рішення стосовно цих підприємств після відновлення контролю над ними.

Список використаних джерел.

1. Аналітичний огляд державних підприємств «Топ-100 Огляд найбільших державних підприємств України» [Електронний ресурс] /Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – 2016 – Режим доступу: <https://issuu.com/mineconomdev/docs/-100>

2. Інформація про результати проведення єдиного моніторингу ефективності управління об'єктами державної власності за 2016 рік [Електронний ресурс] /Департамент управління державної власності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – 2017. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=1036e220-d661-4b0a-bc80-56bfd71fa7db&title=InformatsiiaProRezultatiProvedenniadinogoMonitoringuEfektivnostiUpravlinniaObktamiDerzhavnoiVlasnostiZa2016-Rik>

3. Уряд ухвалив стратегічне бачення управління державними підприємствами [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – 2017 – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=250107939

КЛІМОВА СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

доцент кафедри права та європейської інтеграції ХРІДУ НАДУ при Президентові України, здобувач наукового ступеня доктора юридичних наук кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, к.держ.упр., доцент

УПРАВЛІННЯ ОБІГОМ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ ЯК ЧАСТИНА ПРЕДМЕТУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Норми адміністративного права: впорядковують та закріплюють найбільш доцільні суспільні відносини, охороняють ці відносини; витискують зі сфери управління суспільні відносини, що не відповідають сучасним умовам; сприяють виникненню та розвитку нових інститутів упорядкування суспільного життя. Крім структур виконавчої влади, нормами адміністративного права врегульовується діяльність місцевого самоврядування, державних і недержавних підприємств, установ, організацій. Немає такої сфери державного або суспільного

життя, якої б не зачіпали питання адміністративно-правового регулювання [3, с.49]. Нас оточує велика кількість правил, що визначають нашу поведінку у громадських місцях, закладах, транспорті тощо, які у більшості своїй також належать до цієї сфери правового регулювання.

Межі предмета адміністративного права, з точки зору С.В. Курінного, у владно-управлінській сфері мають проходити на рівні регулятивних матеріальних суспільних відносин, об'єкт яких пов'язаний з публічними інтересами у сфері земельних або фінансових ресурсів [4, с.13]. Публічні інтереси у сфері фінансових ресурсів досліджувалися у наукових джерелах мало, однак висновки Ю.О. Тихомирова цілком повністю можуть бути використані і до фінансової сфери. Він зазначає, що визначити зміст та межі дії публічного інтересу досить важко. По-перше, складно забезпечити вичерпну повноту й точність його вираження з погляду суто пізнавального. По-друге, суперечливість і динаміка розвитку політичної й економічної сфери, наявність багатьох чинників впливу, мінливість суспільної поведінки також ускладнюють виявлення параметрів публічного інтересу. При цьому фаза усвідомлення та свого роду структурування публічного інтересу значно більш складна, ніж у сфері приватного інтересу. Доводиться «відбирати» і оцінювати безліч соціальних інтересів [7, с.56].

Розглянемо публічний інтерес, що зафіксовано у Стратегії з урахуванням Принципів державного управління. Визначено такі напрями реформування: «1) формування і координація державної політики (стратегічне планування державної політики, якість нормативно-правової бази та державної політики в цілому, включаючи вимоги щодо формування політики на основі ґрунтового аналізу та участь громадськості); ... 5) управління державними фінансами (адміністрування податків, підготовка державного бюджету, виконання державного бюджету, система державних закупівель, внутрішній аудит, облік та звітність, зовнішній аудит) [2].

У даному нормативно-правовому акті визнано публічний інтерес у «управлінні державними фінансами», яке можна аналізувати як форму, вид або процес публічного управління. Публічний інтерес у фінансовій сфері не вичерпується лише адмініструванням податків, підготовкою державного бюджету, виконанням державного бюджету, системою державних закупівель, внутрішнім аудитом, обліком та звітністю, зовнішнім аудитом. Він розповсюджується на фінансову діяльність органів місцевого самоврядування, на управління публічними недержавними фондами грошових коштів, на виконання делегованих функцій з управління публічними фінансами недержавними суб'єктами тощо. Тому цілком справедливо можна припустити, що публічний інтерес у фінансовій сфері – явище багатогранне і нестабільне.

Аналізуючи різні точки зору щодо публічного інтересу у фінансово-правовому регулюванні О.В. Макух виділила такі його ознаки: 1) це інтерес, що поєднує у собі інтерес суспільства в цілому, інтерес держави, інтерес територіальної громади; 2) є загальним для певної спільноти, характеризується єдністю трьох складових; 3) такий інтерес є важливим для значної кількості осіб, що вказує на його оціночний і несталый характер. При цьому ступінь важливості залежить від розвитку державотворення і визначається на кожному його етапі; 4) передбачає обов'язкове визнання державою. Формою такого визнання є вказівка (закріплення) у нормативно-правових актах, після цього інтерес стає офіційно визнаним і забезпеченим примусовою силою; 5) є запорука збереження цілісності та поступу суспільства і держави; 6) його задоволення є об'єктивною умовою існування і розвитку спільноти, держави, громади [5, с.127-128]. Погоджуючись із висновками О.В. Макух, зробимо висновок, що публічний інтерес у фінансовій сфері слід розглядати як симбіоз державних інтересів, суспільних інтересів і інтересів територіальної громади. Саме такий підхід дозволяє розглядати управління у фінансовій сфері як предмет адміністративного права України. Однак виникають труднощі у визначенні тієї сфери суспільних відносин, які слід відносити до адміністративного права, а які – до фінансового. Такі межі можна окреслити з урахуванням висновків провідних учених.

Зміст управлінських відносин у системі органів виконавчої влади складають повноваження органів, тобто їх права та обов'язки, визначені законодавством (перша ознака змісту), а здійснюються повноваження через поведінку, дії щодо реалізації прав та виконання обов'язків (друга ознака змісту). На підставі аналізу структурних елементів відносин, управлінські відносини у системі органів виконавчої влади визначені як суспільні відносини, що виникають між органами виконавчої влади незалежно від їхнього організаційно-правового рівня в системі з приводу кінцевого результату діяльності, пов'язаної з розробленням і втіленням державної політики, управлінням різноманітними сферами суспільного життя [1, с.8].

Предметом фінансового права є суспільні відносини, що виникають у процесі фінансової діяльності держави. Ця діяльність об'єктивна за своєю сутністю і є процесом планомірного збирання, розподілу, перерозподілу і використання централізованих і децентралізованих фондів коштів, що забезпечують виконання державою її завдань і функцій [6, с.20].

Отже, для виділення меж управлінських відносин у фінансовій сфері і з'ясування публічного інтересу при цьому видається можливим введення у науковий обіг терміну «управління обігом публічних фінансів», під яким слід розуміти структурно-складене явище. «Складені» його властивості та характеристики утворюються в результаті взаємодії та взаємного впливу окремих явищ, сегментів і блоків управлінсько-правової та фінансової систем, причому управлінсько-фінансові відносини регулюються перш за все адміністративним правом України. Ставлячи проблему саме таким чином, ми суттєво розширюємо поняття «публічного управління», систематизуємо його внутрішню структуру, уточнюємо предмет адміністративного права.

Список використаних джерел.

1. Дерезь В.А. Управлінські відносини в системі органів виконавчої влади та їх правове регулювання : автореф.... к.ю.н. за спец. 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / В.Я. Дерезь – Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; наук.кер. В.Б. Авер'янов. – К., 2006. – 23 с.
2. Деякі питання реформування державного управління України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 № 474-р // Офіційний вісник України. – 2016. – № 55. – Ст.1919.
3. Колпаков В. К. Адміністративне право України / В. К. Колпаков. – К., 1999. – 736 с.

4. Курінний С.В. Предмет і об'єкт адміністративного права України: характеристика категорій в умовах системного реформування: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д.ю.н. за спеціальністю 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / С.В. Курінний. – Національна академія внутрішніх справ України. – Київ, 2004 – 38 с.

5. Макух О.В. Динаміка фінансових правовідносин: методологічний аспект: дис... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.В. Макух. – Класичний приватний університет; наук.консультант М.П. Кучерявенко – Запоріжжя, 2017. – 411 с.

6. Савченко Л.А., Цимбалюк А.В., Шкарупа В.К, Глух М.В. Фінансове право: Навчальний посібник. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – 85 с.

7. Тихомиров Ю.А. Публичное право: учебник / Ю.А. Тихомиров. – М.: БЕК, 1995. – С.56.

КОВАЛЬ ЗІНОВІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ВІД ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ОПЕРАЦІЙ ЯК ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА ГРОМАДСЬКІСТЬ

В Україні політика все ще домінує над правом, а право стає концептуальним виразом нестійких результатів політичної боротьби. В такій боротьбі широко застосовуються механізми інформаційно-правових операцій як засобів інформаційно-психологічного впливу на громадськість. В залежності від мети, інформаційно-правові операції мають як позитивну так і деструктивну спрямованість. Механізми інформаційно-правових операцій як засобів інформаційно-психологічного впливу на громадськість в українській науковій літературі чітко не визначені їх сутність не вивчена, комплексу правових механізмів протидії все ще не напрацьовано. Сам термін «інформаційно-правові операції», як позитивної так і деструктивної спрямованості, застосовується уперше з метою уникнення зайвих ризиків у ході реформування публічного управління та адміністрування.

В українському суспільстві, яке сьогодні ще далеке від стійкої демократії, політичні та соціальні процеси істотно впливають на формування правової системи і системи законодавства через прийняття досить несподіваних, часто неефективних законодавчих рішень. Необхідно визнати, що в Україні політика домінує над правом, а право стає концептуальним виразом нестійких результатів політичної боротьби.

Академік НАН України В. Литвин справедливо вважає, що Україна – країна з унікальною державно-політичною культурою, яка поєднує усталені правові побудови з авторитаризмом і патерналізмом, несе на собі значний відбиток політичної доцільності. Її правова конструкція (база) станом на 2014 рік мала такий вигляд: діючі Декрети КМУ – 25; діючі закони УРСР – 19; первинні закони України – 1055; закони України про внесення змін – 2899; закони про ратифікацію міжнародних договорів – 1203. Така строкатість стає більш вражаючою, якщо подивитися на практику латання і удосконалення законів змінами до них. Для прикладу: Бюджетний Кодекс України – 33; Податковий Кодекс України – 58; закон про Кабінет Міністрів України – 15; закон про судоустрій і статус суддів – 27; закон про Вищу раду юстиції – 15; закон про місцеві державні адміністрації – 40. [2]

Тобто, дана картина неймовірно великої кількості змін до чинного українського законодавства свідчить про масштабність практики реалізації українськими політиками та тими, хто за ними стоїть, такого ще не зовсім чітко усвідомленого суспільством явища як інформаційно-правові операції з метою зміни норм законодавства під поставлені політичні завдання. Одна справа, коли зміни до чинного українського законодавства набувають позитивного характеру і слугують розвитку демократії та прогресу. Інша – коли ефективно працюючі правові норми та механізми маніпулятивними інформаційно-психологічними методами намагаються змінити під корпоративні деструктивні цілі. Характерно те, що в обох випадках, як позитивному так і деструктивному, спочатку проводиться відповідна інформаційно-психологічна підготовка правової спрямованості, іноді ціла багатетапна інформаційно-правова операція.

У випадку необхідності позитивних загальнонаціональних законодавчих змін, така інформаційно-правова за характером операція проводиться відкрито з використанням демократичних механізмів обговорення. У деструктивному випадку, така інформаційно-психологічна підготовка часто проводиться кулуарно, з великою корупційною складовою. До проведення деструктивної інформаційно-правової операції залучається, як правило, весь інформаційний потенціал групи, що її проводить, всі можливі правові та не правові механізми, обманута громадськість.

Під інформаційно-правовими операціями автор розуміє підвид інформаційно-психологічних операцій націлених на прийняття необхідного правового акту, або зміну діючого правового акту у вигляді його нової редакції, чи внесення змін і доповнень. В залежності від мети, інформаційно-правові операції мають як позитивну так і вкрай негативну (деструктивну) спрямованість. Повсякденно у правовому полі української держави перманентно реалізуються усім спектром наявних політичних сил ті, чи інші інформаційно-правові операції. Усі правові операції містять у собі психологічну складову й реалізуються інформаційним шляхом через відповідну правову процедуру, як з чітким дотриманням законодавчої норми, так і через її часткове ігнорування, замовчування або маніпулятивне трактування на свій розсуд.

Фахівці звертають увагу на відсутність адекватного україномовного перекладу висновків Венеціанської комісії, що обмежує можливість українців знайомитися з експертними зауваженнями, і це маніпулятивно використовується для створення ілюзії «європейського схвалення» тих, чи інших «сирих» законопроектів. [1]

Українське законодавство все ще занадто недосконале в питаннях інформаційно-психологічної безпеки. Так, у питаннях використання масової аудиторії чинне законодавство передбачає відповідальність лише за порушення встановлених вимог щодо заняття народною медициною (цілительством), що передбачено ст.46-2 «Порушення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством) Кодексу України про адміністративні правопорушення. В ній йдеться про те, що «Порушення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством) – тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. (Кодекс доповнено статтею 46-2 згідно із Законом №1033-У від 17.05.2007). [5]

Відповідно до частини 3 ст.32 основ законодавства України про охорону здоров'я з метою запобігання шкоди здоров'ю населення застосування гіпнозу, нав'ювання, інших методів психологічного і психотерапевтичного впливу дозволяється лише у місцях та в порядку, встановлених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я. [3] Закон України «Про основи національної безпеки України» у ст.7 відносить намагання маніпулювати суспільною свідомістю, зокрема, шляхом поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації до загроз національним інтересам в інформаційній сфері. Однак при цьому законодавцем досі не напрацьовано дієвих правових механізмів для подальшої реалізації заходів щодо протидії таким виявам, а тому інформаційну війну ми все ще програємо. [4]

У Кодексі цивільного захисту України, статті 38 «Психологічний захист населення», Глави 9-тої йдеться про те, що заходи психологічного захисту населення спрямовуються на зменшення та нейтралізацію негативних психічних станів і реакцій серед населення у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій і включають: 1) планування діяльності, пов'язаної з психологічним захистом; 2) своєчасне застосування ліцензованих та дозволених до застосування в Україні інформаційних, психопрофілактичних і психокорекційних методів впливу на особистість; 3) виявлення за допомогою психологічних методів чинників, які сприяють виникненню соціально-психологічної напруженості; 4) використання сучасних психологічних технологій для нейтралізації негативного впливу чинників надзвичайних ситуацій на населення; 5) здійснення інших заходів психологічного захисту населення залежно від ситуації, що склалася. Організація та здійснення заходів психологічного захисту населення покладаються на центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту. [6]

З метою зменшення можливостей для деструктивних інформаційно-правових дій, автор пропонує у кожному законі, перед розділом «Прикінцеві положення» виписувати розділ «Механізми реалізації Закону». В такому розділі доречно чітко виписувати механізми реалізації даного закону, або хоча б їх правову архітектуру, щоб на нормативно-правовому рівні було менше деструктивних можливостей, виписуючи та уточнюючи деталі механізму реалізації закону, підлаштовувати їх під свої корпоративно-корупційні цілі та схеми. Неможливість виписати адекватну правову архітектуру механізмів реалізації закону може свідчити на користь того, що сам закон є пустим, по суті декларативним, а значить нікчемним.

Список використаних джерел.

1. Кресіна І. доктор політичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України «Чи буде КСУ судом конституційним? Щодо законопроектів про Конституційний Суд України №5336 та №5336-1» // газета «Голос України». – №13 96518). – 24.01.2017 р. – С.4.
2. Литвин В. «Державність і право: українські реалії». Доповідь на міжнародній науковій конференції «Актуальні проблеми юридичної науки на сучасному етапі» // г. «Голос України». – № 92 95842). – 15.05.2014. – С.4.
3. Закон України 19 листопада 1992 року № 2801-XII «Про основи законодавства України про охорону здоров'я» / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
4. Закон України 19 червня 2003 року № 964-IV «Про основи національної безпеки України» ст.7// [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення – Х. : Одіссей, 2013. – 288с.
6. Кодекс цивільного захисту України. – Х. : Одіссей, 2013. – 120 с.

КОЗУЛІНА СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*доцент кафедри державознавства і права
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр., доцент*

АДМІНІСТРАТИВНИЙ РОЗСУД І ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНУ ВЛАДИ ЯК КОРУПЦІОГЕННІ ФАКТОРИ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Об'єктивні причини корупційних правопорушень, перш за все, полягають у недосконалості чинного законодавства України, що виражається в наявності певних прогалин правового регулювання; колізійності окремих законодавчих приписів; відсутності чіткої регламентації повноважень правозастосовних органів при розв'язанні тих чи інших юридично значущих питань тощо. Зазначені обставини, не вичерпуючи все їх різноманіття, тим не менш, є основними умовами, що сприяють виникненню, розвитку, реалізації та поширенню корупційних практик у службовій та професійній діяльності суб'єктів публічної адміністрації [1]. Серед головних підстав існування корупційних ризиків у публічному управлінні містяться і законодавчо надані посадовим особам органів публічної влади можливості діяти на власний розсуд і використовувати дискреційні повноваження.

Адміністративний розсуд – це визначений межами норм права певний ступінь свободи суб'єкта публічної адміністрації у правовому вирішенні того чи іншого управлінського питання (справи), який надається з метою прийняття оптимального рішення. Так, правозастосовник має право застосувати до правопорушника один із видів стягнень, що передбачені санкцією відповідної статті Кодексу України про адміністративні правопорушення; прийняти рішення на підставі норм, у яких вживаються слова «може», «має право» або які містять гнучкі, неконкретні чи оціночні поняття, такі, як «доцільність», «необхідність», «з важливих підстав» (наприклад, ч. 1 та ч. 3 статті 69 Господарського процесуального кодексу України визначають: Спір має бути вирішено господарським судом у строк не більше двох місяців від дня одержання позовної заяви. У виняткових випадках за клопотанням сторони, з урахуванням особливостей розгляду спору, господарський суд ухвалою може продовжити строк розгляду спору, але не більш як на п'ятнадцять днів [2]).

Дискреційні повноваження – це повноваження щодо реалізації адміністративного розсуду. В Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи № R(80)2 від 11.03.1980 щодо здійснення адміністративними органами влади дискреційних повноважень, поняття «дискреційне повноваження» визначається як повноваження, яке адміністративний орган, приймаючи рішення, може здійснювати з певною свободою розсуду – тобто, коли такий орган може обирати з кількох юридично допустимих рішень те, яке він вважає найкращим за даних обставин [8]. У національній системі права, дефініція «дискреційні повноваження» міститься у «Методології проведення антикорупційної експертизи», що була затверджена наказом Міністерства юстиції України від 23.06.2010 № 1380/5 (із змінами від 30.09.2011; 02.04.2012; 19.08.2013) [6], а саме: дискреційні повноваження – сукупність прав та обов'язків органів державної влади та місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що надають можливість на власний розсуд визначити повністю або частково вид і зміст управлінського рішення, яке приймається, або можливість вибору на власний розсуд одного з декількох варіантів управлінських рішень, передбачених нормативно-правовим актом, проектом нормативно-правового акта. Крім того, у вищезазначеному акті надається поняття «корупціогенний фактор»: корупціогенним фактором є неналежне визначення в нормативно-правовому акті, проекті нормативно-правового акта функцій, прав, обов'язків і відповідальності органів державної влади та місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, наслідком чого може бути невинуватене встановлення чи надмірне розширення дискреційних повноважень, створення умов для виникнення конфлікту інтересів та можливостей для зловживання наданими їм повноваженнями.

Однак слід зазначити, що «Методологія проведення антикорупційної експертизи» була розроблена відповідно до Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» від 11.06.2009, що втратив чинність. У теперішній час діє Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014, у ч. 2 статті 55 якого регламентується: «Міністерство юстиції України визначає порядок і методологію проведення ним антикорупційної експертизи...» [3]. Нова редакція «Порядку проведення антикорупційної експертизи» була затверджена наказом Міністерства юстиції України від 18.03.2015 № 383/5 «Деякі питання проведення антикорупційної експертизи», а от нової редакції методології її проведення дотепер немає.

Аналіз останніх досліджень за тематикою дискреційних повноважень органів публічної влади свідчить про їх збільшення в законодавстві [1; 5]. У науковій літературі [7] навіть висловлюється досить обґрунтована думка про те, що дискреційні повноваження є однією з головних підстав існування корупційних ризиків у публічному управлінні, бо відсутність чіткої регламентації діяльності публічних службовців щодо процедури здійснення службових повноважень і видачі офіційних документів, наявність у посадових осіб надто широких розпорядчо-дозвільних повноважень для прийняття рішень на свій розсуд, надає їм можливість створювати зайві ускладнення та перебільшувати свою роль у вирішенні питань, пов'язаних із зверненнями громадян.

Дискреційні повноваження сьогодні містяться у багатьох нормах і матеріального, і процесуального права України, але тут варто зауважити, що ч. 2 статті 19 Конституції України чітко регламентує: «Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» [4].

Висновок: Необґрунтована дискреція органів публічної адміністрації створює умови і надає простір зловживанню наданими їм повноваженнями та є одним з основних корупційних ризиків в діяльності представників влади. Зниженню рівня корупції в Україні буде сприяти проведення ретельної антикорупційної, в т.ч. громадської, експертизи чинних нормативно-правових актів та внесення в них змін щодо усунення виявлених корупціогенних факторів, а також якісне проведення антикорупційної експертизи проектів нових нормативно-правових актів, що буде здійснюватися на підставі досконало розроблених юридичних механізмів.

Список використаних джерел.

1. Глинська Н.В. Корупціогенні фактори кримінального процесуального законодавства України / Глинська Н.В., Лобойко Л.М., Шило О.Г. // Вісник кримінального судочинства. -2015. – № 4. – С. 17-24.
2. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-XII. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
3. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page?text=%EC%E5%F2%EE%E4%EE%EB%EE%E3>
4. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28.06.1996 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>
5. Леськов П. Верховенство права чи дискреційні повноваження чиновника? / П. Лесков // Ліга. Блоги. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/pleskov/article/17013.aspx>
6. Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи: наказ Міністерства юстиції України від 23.06.2010 № 1380/5. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v1380323-10#n15>

7. Резанов С. А. Дискреційні повноваження як корупційні ризики в діяльності органів державного управління / С. А. Резанов // Право і Безпека. – 2014. – № 3. – С. 88-91.

8. Of the Committee of Ministers concerning the exercise of discretionary powers by administrative authorities. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2009056&SecMode=1&DocId=667512&Usage=2>

КРАВЧЕНКО РОСТИСЛАВ АНАТОЛІЙОВИЧ

*аспірант кафедри державознавства і права
НАДУ при Президентіві України*

ДО ПИТАННЯ ОБ'ЄКТИВАЦІЇ НОРМАТИВНОЇ МОДЕЛІ ПРИЗНАЧЕННЯ КЕРІВНИКА РОБІТ З ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ

Зростання у світі ризику катастроф, що пов'язується зі зміною клімату, виявляється у збільшенні інтенсивності та частоти виникнення руйнівних штормів, підвищенні екстремальних температур, змінах характеристик опадів тощо. За висновками фахівців, внаслідок глобального підвищення рівня світового океану та просідання землі ризик стихійних лих вже у найближчому майбутньому значно збільшиться [4, с. 64].

Вітчизняні дослідники визнають, що ризики виникнення надзвичайних ситуацій (далі – НС) природного і техногенного характеру невпинно зростають [1, с. 13]. Стійкі тенденції до зростання загрози життю і здоров'ю людей, збільшення збитків та шкоди територіям, що спричиняються небезпечними природними явищами та промисловими аваріями, обумовлюють актуальність проблеми забезпечення в Україні природної та техногенної безпеки.

І хоч Кодекс цивільного захисту України (далі – КЦЗ України) [3] не дає визначення терміну природної безпеки, враховуючи визначення техногенної безпеки (пункт 43 частини першої статті 2) можемо припустити, що природна та техногенна безпека полягають у зниженні ризику надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру до прийнятних рівнів.

Вважається, що підвищення ризику катастроф може бути обмежене низкою інструментів політики управління таким ризиком та стратегій, пов'язаних з поліпшенням якості інформації, методів аналізу ризиків, плануванням, розробкою і впровадженням програм пом'якшення та адаптації [4, с. 59].

Першочерговим є питання системного удосконалення державного управління зниженням ризику надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру (далі – ЗРНС). Держава в особі її органів та посадових осіб має забезпечити послідовне здійснення комплексу заходів, спрямованих на регулювання техногенної та природної безпеки, зокрема з метою запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, реагування на них та ліквідації їх наслідків, а також під час відновлювальних робіт.

Потреба подальшого розвитку в Україні системи ЗРНС передбачає удосконалення державного управління у сфері техногенної та природної безпеки, забезпечення безумовного виконання чинного законодавства.

Необхідно зазначити, що стадія реагування на НС передбачає злагоджені дії відповідних органів управління та сил цивільного захисту, кожен з яких зобов'язаний діяти відповідно до нормативно визначеної ролі у загальному процесі. ЗРНС на стадії реагування спрямоване на зменшення часу дії небезпечних чинників НС, а відповідно, на суттєве зменшення негативних наслідків таких подій.

Під час виникнення *будь-якої* надзвичайної ситуації для безпосереднього управління аварійно-рятувальними та іншими невідкладними роботами органом виконавчої влади неодмінно призначається керівник робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації (далі – керівник робіт) – це норма, встановлена частиною першою статті 75 КЦЗ України [3]. Саме керівник робіт, згідно КЦЗ України [3], підпорядковує собі на час ліквідації наслідків НС усі аварійно-рятувальні служби, що залучаються до ліквідації таких наслідків та несе персональну відповідальність за управління аварійно-рятувальними та іншими невідкладними роботами з ліквідації наслідків НС. Зазначена посадова особа видає розпорядження, що є обов'язковими для виконання всіма суб'єктами, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, а також громадянами і суб'єктами господарювання, розташованими у зоні надзвичайної ситуації. Саме керівник робіт утворює та ліквідує штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. Кодексом цивільного захисту України визначені також основні повноваження керівника робіт.

Але законодавчо встановлена вимога щодо призначення керівника робіт не реалізується навіть під час масштабних НС. Зокрема, у 2016 році відбулось 9 НС регіонального рівня на території Волинської, Закарпатської, Івано-Франківської, Київської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Тернопільської, Херсонської, Хмельницької та Чернівецької областей [1, с. 246]. Автором вивчено інформацію щодо реагування на ці НС, розміщену на офіційних сайтах зазначених обласних державних адміністрацій. Виявлено, що жодні розпорядження про призначення керівника робіт з ліквідації наслідків НС не були оприлюднені. Між тим, згідно Закону України «Про доступ до публічної інформації» [2], оприлюднення таких розпоряджень є обов'язковим. Інформація стосовно діяльності таких керівників також відсутня. Це дозволяє зробити висновок про непризначення керівників робіт, а, в більш широкому контексті, про нерозуміння ролі важливої складової механізму скорочення термінів реагування та зменшення наслідків НС.

Водночас, об'єктивації нормативної моделі суттєво перешкоджають прогалини в ній. законодавчо не визначений орган, який мав би здійснювати нагляд за діями керівника робіт, оцінювати наслідки його рішень, а у разі негативних наслідків від дій або бездіяльності такого керівника вживати необхідних заходів. На думку автора,

таким органом має бути Міністерство внутрішніх справ України. Адже МВС, згідно з положенням про нього, є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій тощо. Не визначена також відповідальність посадової особи, уповноваженої законом на призначення керівника робіт з ліквідації наслідків НС, у разі невиконання нею цих вимог. Видається доцільним внесення відповідної новели до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Список використаних джерел.

1. Аналітичний огляд стану техногенної та природної безпеки в Україні за 2016 рік. <http://www.dsns.gov.ua/files/2017/8/18/Analit%20dopovid/vstup.pdf>
2. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // Відом. Верх. Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
3. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI // Відом. Верх. Ради України. – 2013. – № 34-35. – Ст. 458.
4. Global Facility for Disaster Reduction and Recovery (2016): The making of a riskier future: How our decisions are shaping future disaster risk, Washington, 166 p., available at: <https://www.gfdrr.org/sites/default/files/publication/Riskier%20Future.pdf>

КРИВДІНА ІННА БОРИСІВНА

*доцент кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університету, к.і.н., доцент*

КУТУЗОВА НІНА ГРИГОРІВНА

*доцент кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університету, к.і.н., доцент*

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ОСВІТЯНСЬКОГО ОМБУДСМЕНУ В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ

Інститут омбудсмену є ключовим інститутом демократичного суспільства, завдяки своєму особливому статусу, широким повноваженням у царині прав людини активно впливає на динаміку формування демократичної, правової держави, допомагає становленню в ній громадянського суспільства і робить все для належного дотримання прав людини органами державної влади і їх посадовими особами. Варто зазначити, що інститут омбудсмену в Україні знаходиться на стадії становлення (хоча Уповноважений Верховної ради з прав людини діє в нашій країні ще з 1997 р.) та удосконалення. Це конституційний механізм захисту прав і свобод людини і громадянина, що повністю ще не розкрив свого потенціалу, хоча й набуває належного визнання в українському суспільстві.

Нині в багатьох країнах є доволі поширеною практика введення спеціалізованих омбудсменів, які здійснюють свою діяльність в інтересах специфічних груп, що потребують додаткового захисту. Моделі спеціалізованих омбудсменів досить різноманітні – серед них у сфері освіти варто зазначити студентських та учнівських омбудсменів у ряді країн.

Поява вузівського (або студентського) омбудсмена пов'язана з епохою гострих соціальних проблем та конфліктів, які викликали вибух соціальної активності прогресивної молоді й насамперед студентства. Перші студентські омбудсмени розпочали роботу в рамках експерименту в Дейтоні, штат Огайо. Сьогодні в університетах США працює вже понад двісті омбудсменівських служб. Омбудсменом може стати обрана студентами або призначена ректором чи колегіальним керівним органом університету особа. Він має повноваження для проведення незалежного розслідування за фактом порушення прав студентів, викладачів та службовців університету. Його рішення мають рекомендаційний характер, але їх виконання забезпечується високим авторитетом служби та широким громадським резонансом діяльності вузівського омбудсмену, що виявляється, перш за все через його щорічні доповіді про стан дотримання прав студентів. Появу вузівського омбудсмену в Європі викликали ті самі умови, що й у США. Тому після 1968 р. в ряді європейських країн були створені інститути студентських омбудсменів. В основному на них покладається обов'язок вирішувати студентські, методичні, академічні та інші непорозуміння й конфлікти в навчальному процесі. Функції та повноваження учнівських омбудсменів, що існують, зокрема у США, схожі на ті, що мають студентські омбудсмени. Шкільний омбудсмен має розглядати скарги стосовно порушення прав чи приниження гідності учасників навчального процесу. Він також може передавати їх відповідним органам та посадовим особам або відмовити в прийнятті скарги. Під час розгляду скарги омбудсмен з прав учнів має вільний доступ до всіх документів та заходів у рамках навчального процесу та право проводити перевірку фактів, які містить скарга. За результатами своїх дій він має право отримувати пояснення [2, с.98-99].

Україна широко впроваджує міжнародний досвід та за досить короткий період в нашій країні з'явилися та діють такі моделі спеціалізованих омбудсменів: дитячий омбудсмен (2011 р.), бізнес-омбудсмен (2014 р.), страховий омбудсмен (2014 р.), поліцейський омбудсмен (2016 р.).

Виникнення ще одного спеціалізованого омбудсмену відбулося з прийняттям Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р., стаття 73 якого зазначає, що з метою забезпечення належних умов для реалізації права особи на освіту в системі освіти діє освітній омбудсмен, який у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, а також положенням про освітнього омбудсмена, що у найближчий час буде затверджено Кабінетом Міністрів України. Освітній омбудсмен – посадова особа, на яку Кабінетом Міністрів України покладається виконання завдань щодо захисту прав у сфері освіти. Він буде призначатися Кабінетом Міністрів України строком на п'ять років без права повторного призначення.

Освітній омбудсмен відповідно до покладених на нього завдань має право: 1) розглядати скарги та перевіряти факти, викладені у скаргах, поданих здобувачами освіти, їхніми батьками, законними представниками, а також педагогічними, науково-педагогічними і науковими представниками; 2) отримувати від закладів освіти та органів управління освітою інформацію, необхідну для виконання своїх функцій, у тому числі інформацію з обмеженим доступом; 3) за результатами проведених перевірок приймати рішення щодо обґрунтованості чи необґрунтованості скарги і на його основі надавати рекомендації закладам освіти та органам управління освітою, повідомляти правоохоронні органи щодо виявлених фактів порушення законодавства; 4) безперешкодно у встановленому законом порядку відвідувати органи державної влади, органи місцевого самоврядування, заклади освіти всіх рівнів незалежно від форми власності, а також брати участь в установленому порядку у засіданнях державних органів з питань, що належать до його компетенції; 5) звертатися до органів державної влади, правоохоронних органів щодо виявлення фактів порушення права людини на освіту та законодавства у сфері освіти; 6) надавати консультації здобувачам освіти, їхнім батькам, законним представникам, а також особам, які навчаються; 7) представляти інтереси особи у суді. Забезпечення діяльності освітнього омбудсмена здійснює служба освітнього омбудсмена, порядок діяльності якої буде визначатися положенням про освітнього омбудсмена. Порядок і умови звернення до освітнього омбудсмена будуть затверджені Кабінетом Міністрів України [3].

Триває також робота над проектом «Створення інституту Омбудсмена по правам студентів» («Advocacy Establishment for Students though Ombudsman Position» – AESOP), що передбачає створення відповідної організації, відмежованої від органів студентського самоврядування щодо представлення та захисту прав студентів. Спільно із шістнадцятьма вузами з різних країн Європи (Фінляндія, Велика Британія, Польща, Грузія, Португалія, Австрія та Азербайджан) український вуз ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» вивчає можливість щодо запровадження в нашій країні такої інституції, як студентський омбудсмен. Виходячи з позиції відокремленості омбудсмену по правам студентів від органів студентського самоврядування, ключовими вимогами до кандидатури омбудсмену має бути його практичний досвід роботи щодо навчально-виховної, викладацької та наукової роботи в університеті, високі моральні якості та досвід правозахисної діяльності. Все це дозволить створити умови, за яких омбудсмен по правам студентів не лише забезпечить захист і запобігання порушенням прав і свобод студента або сприяння їх поновленню, а й зможе представляти інтереси студентства у механізмі забезпечення якості освіти [1, с.36].

Таким чином, інститут омбудсмену відноситься до таких державно-правових інститутів, які, не змінюючи свого призначення та правової природи, здатні модифікуватися. В Україні активна робота у напрямку його розширення триває вже не один рік, й виникнення інституту освітнього омбудсмену ще раз підкреслює готовність української держави, спираючись на міжнародний досвід, створювати додаткові вузькоспеціалізовані механізми захисту прав і свобод людини та громадянина.

Список використаних джерел.

1. Оболенська Т.Є., Рижук Ю.М., Чабанюк О.А. Омбудсмен по правам студентів у механізмі забезпечення якості вищої освіти // Студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти в економічному університеті: зб. матеріалів Всеукр. наук.-метод. конф. за міжнар. участю (Київ, 2—3 берез. 2016 р.) – К.: КНЕУ, 2016. – С.34-39.
2. Пономарьова О.П. Інститут спеціалізованого омбудсмена. – Право і безпека. – 2011. – №3 (40). – С. 98-99.
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page4>

ЛАТИШЕВА ВІКТОРІЯ ВАЛЕНТИНІВНА

*старший викладач кафедри «Правознавство»,
Одеський національний політехнічний університет, к. держ.упр.*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНІ РИЗИКИ СТВОРЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ В УКРАЇНІ

Наріжним каменем всіх подальших управлінських новацій в Україні та головним чинником успішного запровадження реформ є подолання корупції.

Новостворені інституції, зокрема Національне Антикорупційне бюро та спеціалізована антикорупційна прокуратура, є лише окремими елементами етичної інфраструктури.

Кінцевою крапкою в цьому процесі має стати створення антикорупційного суду, оскільки, чинна судова система не в змозі ефективно та вчасно реагувати на виклики сьогодення.

Як показує практика, більшість справ пов'язаних з корупцією «розвалюється» саме на етапі винесення судових вироків.

Статистика судових вироків по корупційних правопорушеннях за перше півріччя 2017 року свідчить, що з січні-червні 2017 року до судів надійшло 4444 справи про корупційні злочини, розглянуто було 2063, з них за вчинення корупційних злочинів притягнуто до кримінальної відповідальності 469 осіб, до адміністративної – 903, до позбавлення волі засуджено 121 особу, виправдані – 77 осіб, закрито провадження щодо 110, 4 особи засуджені до громадських робіт, 12 – до арешту, 265 – до штрафу, 102 засуджених осіб було прийнято рішення звільнити їх від відбування покарання [1].

Вищенаведена статистика наочно ілюструє неефективність розгляду справ по корупційних правопорушеннях судами загальної юрисдикції.

В законопроекті розробленому Антикорупційним бюро планується створення спеціалізованого антикорупційного суду, що належить до спеціалізованих судів першої інстанції та Вищої антикорупційної палати, як касаційної інстанції.

Наукові дискусії щодо можливості створення антикорупційних палат при судах загальної юрисдикції, на нашу думку, є безпідставними, оскільки не вирішують головну проблему – забезпечення неупередженого судочинства.

Одним із аргументів противників створення спеціалізованих антикорупційних судів в Україні є відсутність подібних інституцій в більшості європейських країнах. Разом з тим і рівень корупції країн-членів ЄС є вразі нижчим за український.

Міжнародна практика судочинства у справах про корупційні правопорушення свідчить, що відповідні інституції є в країнах третього світу, де рівень корупції за міжнародними оцінками є досить високим, це в першу чергу Мексика, Танзанія, Тайланд, Афганістан, Бангладеш, Ботсвана, Бурунді, Камерун, Індонезія, Кенія, Малайзія, Непал, Пакистан, Палестина, Філіппіни, Сенегал, та Уганда. Серед європейських країн подібну практику мають Болгарія, Словаччина та Хорватія [2, с. 5].

Першопричиною створення відповідних інституцій було бажання прискорити судочинство у справах по корупційним правопорушенням та забезпечення неупередженості суддів, при цьому чим вищий ступінь організаційного відокремлення антикорупційного суду від судів загальної юрисдикції, тим ефективніша його робота.

Наприклад, суд із розгляду справ про корупцію в Палестині славиться своїми особливо жорсткими кінцевими термінами: щонайменше в рамках формального статутного права цей суд має розглянути будь-яку справу, що надходить до нього, впродовж 10 днів та видати рішення впродовж 10 днів після слухання, з дозволенним перенесенням не більше ніж на 7 днів (Закон відповідно до Указу № 7, 2010) [2, с. 11].

Безумовно, такий підхід до судочинства має свої ризики, зокрема можливість судової помилки при такому «швидкісному» розгляді справ, що в свою чергу посилює відповідальність та професійні вимоги до суддів, які його здійснюють.

Ще одним фактором, що значно посилює ризики здійснення неупередженого судочинства у справах по корупційних правопорушеннях є можливість тиску, як з боку високопосадовців при прийнятті рішень судом, так і з боку держави через антикорупційні інституції (політичне переслідування опонентів).

При цьому міжнародна практика судочинства по корупційних правопорушеннях, зокрема, досвід Румунії, містить і більш радикальні заходи, щодо подолання корупції, які створюють можливість тиску та переслідування, так законодавство цієї країни містить новели, які при наявності обґрунтованої підозри у незаконному збагаченні посадових осіб дозволяє або направляти матеріали до Національного антикорупційного органу Румунії для відкриття кримінального провадження та проведення повного розслідування незаконної діяльності особи, виявлення джерел незаконного збагачення, накладення арешту на нерухомість та рахунки, з подальшою конфіскацією за вироком суду, або здійснити цивільну конфіскацію, (особі пропонується добровільно переказати кошти, добросовісність походження яких він не в змозі довести до державного бюджету.) [3]

Також, черговим ризиком при запровадженні антикорупційного суду є організаційно-кількісна визначеність суду.

Дана проблема містить в собі ще декілька підпроблем, по-перше, організаційна відокремленість антикорупційного суду передбачає наявність відповідного фінансування, а це знову ж таки кошти державного бюджету, по-друге, високопрофесійне кадрове забезпечення, враховуючи особливості спеціалізації даних справ та рівень їх відповідальності, має бути на дуже високому рівні, вирішити дане питання нам видається не простим завданням, по-третє, механізми забезпечення гарантій суддівської діяльності та їх захист, з одного боку, з іншого їх неупередженості, є неефективними та такими, що не спроможні забезпечити, як реальний захист, так і неупередженість суддів.

Таким чином, до вирішення питання створення антикорупційних судів в Україні необхідно підійти виважено та з урахуванням вищенаведених ризиків.

Список використаних джерел.

1. Статистика вироків за корупцію в першому півріччі: засудили 469, посадили 121// – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://novynarnia.com/2017/08/07/statistika-virokiv-za-koruptsiyu-v-pershomu-pivrichchi-zasudili-469-posadili-121/>
2. Метью К. Стівенсон. Спеціалізовані антикорупційні суди. Порівняльний аналіз. Випуск U4 Лютий 2017, № 5 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.u4.no/assets/publications/U4Issue-2017-5-UKR.pdf>
3. Міжнародний досвід боротьби з корупцією як вектор формування національної антикорупційної політики: огляд законодавства Румунії // «Віче», вересень 2015, №18 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://veche.kiev.ua/journal/4910/>

ЛЬВОВА ЄЛИЗАВЕТА ОЛЕГІВНА

*доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ю.н.*

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ КАТЕГОРІЇ «ПУБЛІЧНІ БЛАГА» В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

За сучасних умов децентралізації для українського суспільства актуальним питанням постає співвідношення публічних (суспільних) та індивідуальних інтересів. Сьогодні мешканці об'єднаних територіальних громад мають нагальну потребу реалізувати своє право отримувати повну інформацію від органів публічної влади, яка стосується якості надання публічних послуг та публічних благ (право на отримання інформації, що стосується екологічних питань, питань національної безпеки, освіти, медицини, тощо).

Зокрема сучасні наукові дискусії з питань інновації функціонування правової системи України у відповідь на виклики глобалізації стосуються потреби чіткого розуміння категорії «публічні блага» як важливої категорії національного адміністративного права і публічного управління в умовах інформатизації суспільства. Оскільки і в науковій літературі, і в законодавстві України відсутня будь-яка загальноновизнана дефініція «публічні блага» (public goods), уніфіковане визначення терміну «публічне благо» носить системоутворююче значення для розвитку адміністративного права України в контексті інтеграції до ЄС.

Концептуальні обґрунтування взаємозв'язку між публічним управлінням, публічними видатками та публічних (суспільними) благами базуються на дослідженнях економістів-теоретиків. Вперше теорію суспільних благ формалізував американський економіст Пол Самуельсон, надавши поштовх теорії економічної думки в середині ХХ ст. в сфері дослідження виробництва «суспільних благ», «соціальних благ», «колективних благ», «спільних ресурсів», тощо.

Враховуючи необхідність розрізняти поняття «публічні блага» та «суспільні блага», варто підкреслити, що новітні підходи до вирішення глобальних економічних та соціо-екологічних питань окреслили потребу переглянути існуючі підходи до забезпечення прав і свобод громадян як публічного блага в правовій науці.

Процеси інтеграції та глобалізації також актуалізували потребу нормативного закріплення нових термінів, зокрема «глобальні публічні блага» як блага, що стосуються всіх держав та народів. Зокрема, система правових механізмів захисту прав і свобод людини, інформаційної та екологічної безпеки, стабільність клімату виступають як національні публічні блага, так і глобальні публічні блага. Добробут держави, стабільність, мир та їх забезпечення закріплені конституційно-правовими нормами. В особливості концепт «інтеграція», зокрема для України – «євроінтеграція», також виступають у якості публічного блага.

Таким чином, в теорії адміністративного та муніципального права України та науки публічного управління дефінітивне визначення терміну «публічне благо» варто надавати через терміни «публічний інтерес», «публічні потреби» та через доктрину «публічних послуг». Зокрема в теорії адміністративного права України малодослідженою залишається проблематика адміністративних договорів, метою укладання яких є задоволення публічних потреб та суспільних інтересів.

Варто підкреслити, що враховуючи важливість дбати про благо та добробут держави (ст.104 Конституції України), визнаючи землю основним багатством України (ст. 41 Конституції України), та інші природні ресурсами об'єктами права власності Українського народу (ст. 13 Конституції України), Основний Закон не містить норми, яка б закріплювала гарантії раціонального використання природних ресурсів та компетенцію органів, що відповідають за раціональне користування природними ресурсами. Також в Основному Законі не пояснюються категорії «публічні блага», «публічні потреби», «публічний інтерес».

В подальшій перспективі за сучасних умов державотворення необхідно на забезпечити формування організаційно-правових засад здійснення прогнозування та планування обсягів публічних благ, що створюються суб'єктами публічно-приватних відносин в електронній формі (зокрема, для правового регулювання інвестування в об'єкти, що охороняються авторським правом – програмне забезпечення, бази даних, блокчейн платформи для реалізації художніх творів тощо).

МАРУЦАК ОЛЕНА ІВАНІВНА

аспірант кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕКОНОМІКА: ПОДАТКИ І ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Сучасні економічні процеси суттєво впливають на суспільні відносини. Традиційні підходи до регулювання фінансово-економічної діяльності вичерпали себе, що веде до значних потрясінь соціально-економічного життя. Це в свою чергу потребує від держави заходів до стабілізації та сталого розвитку економіки. Це завдання повною мірою лягає на державне управління, яке повинно підситити ефективність своїх функцій управління в економічній сфері. В цьому напрямку значний потенціал мають податки як регулювання економічної діяльності. Їх функціональний зміст дає можливість підвищити ефективність державного регулювання економічних процесів.

Життєдіяльність держави в значній мірі забезпечується за рахунок податків. Зрозуміти ж сутність податків і його механізму неможливо тільки з аксіоматичного твердження про необхідність оподаткування, що підказується практикою. Розкрити механізм оподаткування, можливі і припустимі розміри податків, процес їхнього впливу на

соціально-економічне життя суспільства, процес відтворення можливо тільки у зв'язку держави і економічної сфери та сутності податкової системи, що забезпечує цей взаємозв'язок [1].

Не рідко економічні відносини в економічних теоріях розглядаються у відриві від держави, а тільки згодом вплив з боку держави на економічну сферу став розглядатися як державне регулювання. Такий підхід не відповідає логіці і самому історичному розвитку. Держава, як найбільш велика система суспільства, з перших днів її виникнення є елементом економічного поля поза залежності від того бере участь вона чи ні у економічних відносинах. Навіть, якщо держава не втручається в економічні відносини вже її наявність є умовою і фоном формування і функціонування економічних відносин. Держава може закріплювати або змінювати існуючі відносини між учасниками економічної діяльності. Мова не йде про те, що вона може вводити або скасовувати економічні закони, а про те, що держава в стані створювати такі умови, що підсилюють або зменшують можливість функціонування економічних законів. Держава, будучи самим великим суб'єктом суспільних відносин, має силу гравітації, що тримає суб'єктів суспільних відносин у своїй орбіті, включаючи і учасників економічних відносин. Образно це можна уявити як гравітаційне поле землі, що тримає у своїй орбіті місяць.

При простому відтворенні кількість матеріальних благ, що йде на задоволення потреб працівника й власника засобів виробництва має свою лінійку – починаючи від чисто біологічного відновлення і до задоволення культурних і якісних умов життя. Теж стосується власника засобів виробництва, який може задовольняти свої потреби на рівні простого працівника та на рівні якісних і високоякісних умов життя. Тому навіть в умовах простого відтворення існує можливість якогось накопичення як на стороні робочої чинності так і на стороні власника засобів виробництва. Податкова система держави саме націлена на це можливе накопичення, хоча агентами відтворення воно може бути повністю використане на особисте споживання. Тиск податкового характеру на цю частину повинне бути вкрай зваженим, оскільки його повне вилучення неминуче веде не тільки до економічного занепаду, але й до вибуху державної системи. Прикладом тому є Велика Французька буржуазна революція. Напередодні її королівська влада висмоктувала з населення все що могло, тобто податки вели до голоду простого люду, а третій стан втрачає благ на стільки, що не могло здійснювати нормальний процес відтворення, а його життєвий рівень був набагато нижче дворян. Податкові утиски третього стану і населення здетонували революцію. Тому ідеальним випадком у простому відтворенні є відсутність держави в ньому. Але в реальності оскільки це не можливо, податкова система повинна бути лояльною до відтворення, тобто податки повинні бути мінімальними. Следствием цього є недостатність коштів для державної діяльності, яка повинна обмежувати себе в реалізації своїх функцій, практично обмежуючись здійсненням адміністративно-політичної діяльності.

Питання стабільності економіки і її потенційного росту не може бути вирішено саме по собі без участі держави. У сучасних умовах воно є тим інструментом суспільства, яке може забезпечити досить збалансований розвиток економіки, оскільки має значний організаційний і ресурсний апарат, а місце в суспільстві дозволяє йому впливати на те, що відбувається з процесами виробництва й найбільше адекватно оцінювати й регулювати їх. Інструментарій державного регулювання економіки забезпечує матеріальну базу існування держави.

Незадоволеність буржуазії в епоху феодалізму як раз і полягає в тому, що королівська влада через систему оподаткування намагалася вимагати із власника засобів виробництва не тільки більш, але і менш, що зрештою веде до соціальної революції. Зовні в даному випадку виникає протиріччя між знову сформованими виробничими відносинами і державним устроєм, коли існуюча державна влада через систему оподаткування і державний апарат придушує розвиток економічних процесів. Причому мова зовсім йде не про те, що феодальна влада протилежна виробництву заснованому на найманій праці, а про те, що побори феодальної влади за допомогою оподаткування були не справедливі з погляду буржуазії, які вважали, що влада їх обирає, не дає розвиватися виробництву, веде до руйнування. Тому у визначеному сенсі система оподаткування служила детонатором соціальної революції.

В умовах нестабільної економіки і кризових явищ, держава, що не бере участь у процесі функціонування капіталу, може тільки через сформовану систему оподаткування вести до руйнування економічної системи, занурюючи все суспільство в найтяжку соціально-економічну кризу. У даних умовах самозбереження капіталу веде неминуче до тіншової економіки, оскільки відхід від податків дає шанс на виживання. Звідси також впливає необхідність еластичності в питаннях оподаткування і необхідність державного регулювання економічних процесів перешкоджаючих дестабілізації економіки. Викладене ж є суцільно теоретичною тезою, однак воно підтверджується практикою постсоціалістичного розвитку радянських республік. Гострота недостачі обігових коштів з першої третини дев'яностих років 20-го століття саме зв'язане з тим, що йшов інтенсивний процес вимивання обігових коштів завдяки сформованій системі оподаткування. Це привело як до посилення кризи, так і до інфляції, і дезбалансуванню бюджетів, а також до розвитку тіншової економіки.

Стабільне оподаткування в розумних межах в абсолютній або відносній величині дозволяє зберігати мотивацію власника засобів виробництва до своєї діяльності. Крім того це позитивно впливає на інших учасників виробничого циклу. Ріст основного й обігового капіталу означає попит на засоби виробництва, сировину, матеріали, напівфабрикати, а отже стимулює їхній розвиток у інших власників засобів виробництва, що веде до збільшення ринку і росту суспільного капіталу. Ріст засобів витрачених на оплату праці також позитивний сам по собі. Він означає або ріст оплати праці в зв'язку з ростом продуктивності праці, або залучення в процес виробництва нової робочої сили, що веде до підвищення зайнятості населення. У таких параметрах держава не є тягарем для суспільства, не заважає розвитку виробництва і не веде до протиріч між державою й економічною системою. Тому держава з самого початку повинна розуміти, що основою його нормального функціонування є розширене виробництво і сприяти його розвитку, що є мотивом державного регулювання економіки за допомогою оподаткування.

У цілому можна узагальнити, що наявність держави з її системою оподаткування, навіть без його втручання в економічні процеси є істотним чинником руху суспільного капіталу як від можливості його нормального розвитку, так і до обставин, які можуть гальмувати розвиток економічних процесів, а в ряді випадків є детонатором розвитку соціально-економічної кризи і руйнування економічної системи.

Список використаних джерел.

1. Юткина Т.Ф. Налоговедение: от реформы к реформе. – М.: ИНФА, 1999. – с. 30 (293с.)
2. Экономическая теория. // Под ред. А.И.Добрынина, Л.С.Тарасевича. – СПб: Изд. СПб ГУЭФ, Питер, 2008 – с. 170 (54с.)

МАСАЛОВ ПАВЛО ВОЛОДИМИРОВИЧ

заступник начальника управління – начальник відділу правової, претензійно-позовної та договірної роботи Юридичного управління Головного управління Державної казначейської служби України в Одеській області

ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВОЗАХИСНОЇ ФУНКЦІЇ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

Завершальним етапом у процесі реалізації захисту прав громадян є виконання судових рішень, яке направлено на реалізацію прав і підтверджених судом обов'язків сторін.

Після ратифікації Україною Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [3] швидкий судовий розгляд справи та негайне виконання рішення суду стало запорукою ефективності правосуддя.

Метою діяльності у виконавчому провадженні є всебічне утвердження принципу верховенства права, зміцнення порядку примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), що відповідно до закону підлягають примусовому виконанню у разі невиконання їх у добровільному порядку, а завданням – вжиття заходів щодо своєчасного та у повному обсязі виконання вимог виконавчих документів, не допускати порушень закону.

На сучасному етапі становлення України як правової держави, одним з найвагоміших елементів якої є верховенство правового закону та відповідальність перед законом в рівній мірі як громадян, так і державних органів, постає питання щодо розробки ефективних механізмів виконання судових рішень.

У Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи 1787 (2011) від 26 січня 2011 р. «Виконання рішень Європейського суду з прав людини» відзначається існування основних системних недоліків, які викликають велику кількість повторюваних висновків щодо порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, і які серйозно підривають верховенство права [5]. Щодо України ці проблеми пов'язані, зокрема, із хронічним невиконанням рішень національних судів.

Відповідно до практики Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) виконання судових рішень розглядається як невід'ємна частина судового розгляду в розумінні ст. 6 Конвенції [3]. ЄСПЛ неодноразово робив висновок, що це право стало б ілюзорним у разі, коли б правова система держави допускала, щоб остаточне, обов'язкове, судові рішення залишалося невиконаним. Це призводить до ситуації, несумісної з принципом верховенства права.

Починаючи з 2013 року та по теперішній час, незабезпечення своєчасного і належного виконання судових рішень є однією з найбільш нагальних проблем у сфері судочинства, яка потребує невідкладного вирішення і порушується в більшості скарг проти України, що надходять до ЄСПЛ [6].

Невиконання судових рішень негативно впливає на авторитет судової влади, оскільки в цьому разі не досягається кінцева мета правосуддя – захист інтересів громадян і реальне поновлення їхніх порушених прав, а також негативно позначається на іміджі нашої країни в цілому, як такої, що порушує права і інтереси власних громадян. Крім того, неналежним чином здійснюється судовий контроль, а також контроль з боку правоохоронних органів за виконанням судових рішень.

Отже, є зрозумілим те, що успішне завершення судового процесу ще не гарантує стягувачеві негайного і швидкого виконання задоволених судом вимог. Державі необхідно здійснити ряд позитивних законодавчих змін для поліпшення виконання судових рішень, але і громадянам, що звертаються до Державної виконавчої служби (інших державних органів) потрібно підвищувати власний рівень правової культури, намагатися бути більш проінформованими в питаннях здійснення правосуддя в цілому, та виконавчого процесу зокрема, для того щоб якнайефективніше користуватись наявними у них інструментами правового впливу на хід і результат виконання рішень суду [1].

Одним з кроків на цьому шляху з боку держави було прийняття Кабінетом Міністрів України постанови від 03.08.2011 № 845, якою затверджено Порядок виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників (далі – Порядок) [4], яким визначено механізм виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників, прийнятих судами, а також іншими державними органами (посадовими особами), які відповідно до закону мають право приймати такі рішення.

У разі, якщо судові рішення неможливо виконати протягом двох місяців з дня надходження документів за вказаним Порядком, орган Казначейства для виконання рішення про стягнення коштів передає центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів всі необхідні документи та відомості, перерахування за якими здійснюється у тримісячний строк з дня надходження зазначених документів.

Тобто, якщо порівнювати з виконання судових рішень органами Державної виконавчої служби, процедура виконання цих рішень через органи Казначейства значно спростилася. Судові рішення виконуються в розумні строки (не більше двох місяців), а у разі неможливості виконання у визначені строки (відсутності у зазначеного державного органу відповідних призначень) – у відповідності до статті 3 Закону України «Про гарантії держави

щодо виконання судових рішень» за рахунок коштів, передбачених за бюджетною програмою для забезпечення виконання рішень суду [2].

Проте, виконання судових рішень, боржниками за якими є державні органи, як передбачає практика, не є досконалим. Існує ряд проблем, які потребують вирішення і більшої уваги з боку держави у контексті становлення України як правової держави, такі як затягування процесу виконання судового рішення з боку боржників, відсутність відкритих асигнувань (коштів на рахунках) або недостатність їх для виконання судового рішення в повному обсязі на місцях, а також відсутність дієвих механізмів впливу на боржників..

Невирішені проблеми щодо ефективності виконання судових рішень, зокрема, на законодавчому та інституційному рівні, створюють соціальну напругу серед населення, а також віддаляють Україну від досягнення цілей правової держави та є великою перепоною на шляху до інтеграції до ЄС.

Зміни у законодавстві, в тому числі, розподіл прав і обов'язків по виконанню судових рішень між державними органами та узгодженість процедур, належний контроль з боку правоохоронних органів та громадськості, сприятимуть якісному та швидкому виконанню судових рішень і рішень інших органів у відповідності з європейськими стандартами, утвердженню верховенства правового закону та посиленню відповідальності державних органів за невиконання судових рішень у розумні строки, підвищенню рівня довіри суспільства до системи примусового виконання рішень в цілому.

Враховуючи зазначене, на сучасному етапі державотворення, виконання судових рішень повинно бути ефективним, приписи, викладені в резолютивній частині, виконані в повному обсязі в найкоротші строки і з найменшими витратами при додержанні справедливої й ефективної процедури, а гарантії для громадян з боку держави у сфері виконання судових рішень повинні дійсно бути направлені на реалізацію прав стягувачів і підтверджених судом обов'язків боржників.

Список використаних джерел.

1. Вінницький міський суд Проблеми виконання судових рішень. Електронний ресурс – Режим доступу: <http://vn.20minut.ua/blogs/problemi-vikonannya-sudovih-rishen.html>
2. Закон України від 5 червня 2012 року № 4901-VI «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 17, ст.158.
3. КОНВЕНЦІЯ про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 // Офіційний вісник України від 16.04.1998 р., № 13, / № 32 від 23.08.2006 /, стор. 270
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2011 року № 845 «Про затвердження Порядку виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників» // Офіційний вісник України від 19.08.2011 2011 р., № 61, стор. 14, стаття 2431, код акту 57945/2011.
5. Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи 1787 (2011) «Виконання рішень Європейського Суду з прав людини» // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz/docs/1188_rez_1787.htm
6. Ярослав Романюк «Невиконання судових рішень нівелиє кінцеву мету правосуддя – захист інтересів громадян і реальне поновлення їхніх порушених прав» /Виступ Голови Верховного Суду України Ярослава Романюка на парламентських слуханнях про стан виконання судових рішень в Україні 22 травня 2013 року // Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/2378856879AFF607C2257B740031AA41?opendocument>

МЕЛЬНИК ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ

начальник Міжрегіонального управління Національного агентства України з питань державної служби в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Становлення демократичної, правової, соціальної держави, інтеграція

України в Європейське співтовариство, проведення адміністративної реформи та реформи системи державної служби передбачає підготовку державних службовців, здатних неухильно відстоювати права й свободи людини й громадянина; володіючих професійними уміннями й навичками, які ґрунтуються на сучасних спеціальних знаннях, аналітичними здібностями та майстерністю застосування засобів і методів управлінської науки, стратегічним мисленням та особистісними якостями, необхідними для прийняття та успішної реалізації управлінських рішень. Державна служба є особливим видом професійної діяльності, а тому потребує особливої підготовки. Державний службовець – особа, яка перебуває в публічно- правових відносинах з державою Україна та обіймає в органі виконавчої влади посаду державної служби для здійснення покладених на неї державою функцій і повноважень [4, с.14]. Згідно з принципом професіоналізму й компетентності державної служби, державні службовці зобов'язані постійно підвищувати свою професійну кваліфікацію, в тому числі в відповідних навчальних закладах.

Підвищення кваліфікації державних службовців є метою оновлення та набуття умінь, знань, навичок і здатності виконувати завдання та обов'язки, необхідні для провадження професійної діяльності на державній службі та на службі в органах місцевого самоврядування [1]. Це цілеспрямований, спеціально організований процес систематичного оновлення та вдосконалення знань і умінь, необхідних для професійної компетентності державних службовців. В ст. 48 Закону України «Про державну службу» зазначається: «Державним службовцям створюються умови для підвищення рівня професійної компетентності шляхом професійного навчання, яке проводиться постійно»[2].

Ефективність державного управління значною мірою залежить від кадрів з високим рівнем професійних компетентностей в умовах економічної та політичної конкуренції, глобалізації суспільства та становлення демократії. Тому однією з головних умовою ефективного державного управління є його професіоналізація. Важливим інститутом професіоналізації державного управління є система підвищення кваліфікації державних службовців.

На даний час в Україні сформовано правове поле, яке гарантує підвищення рівня професійної компетентності державних службовців. Інституційну спроможності підвищення рівня професійних компетентностей державних службовців забезпечують нормативно-правові акти, що регулюють правові відносини в сфері державного управління: Конституція України; Закон України «Про державну службу»; Закон України «Про вищу освіту»; Указ Президента України від 5 березня 2004 р. № 278/2004 «Про Концепцію адаптації інституту державної служби України до стандартів Європейського Союзу»; Указ Президента України від 1 лютого 2012 р. № 45/2012 «Про стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки»; Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2004 р. № 1681 «Про центри перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій»; Постанова Кабінету Міністрів України від 07 липня 2010 р. № 564 «Про затвердження Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування»; Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2016 року № 674 «Деякі питання реформування системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування»; Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2016 р. № 448 «Про затвердження Типових вимог до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії «А», Постанова Кабінету Міністрів України від 23 липня 2016 р. № 640 «Про затвердження Наказ Нацдержслужби України від 6 квітня 2016 року «Про затвердження Порядку визначення спеціальних вимог до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії «Б» і «В».

Основним видом підвищення кваліфікації державних службовців є навчання за професійними програмами підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, яке здійснюється протягом першого року роботи – для вперше прийнятих на державну службу або за результатами щорічного оцінювання, але не рідше одного разу на три роки.

З метою вивчення актуальних проблем державного управління, нормативно-правових актів, вітчизняного та зарубіжного досвіду провадження управлінської діяльності, розвитку ключових компетентностей державного службовця разом із підвищенням кваліфікації також здійснюватиметься реалізація спеціальних курсів, тематичних семінарів, тренінгів, стажування, інші форми підвищення рівня професійної компетентності, що забезпечують виконання загальнодержавних функцій.

Стажування державних службовців в державних органах, а також за кордоном проводиться з метою вивчення досвіду управлінської діяльності, здобуття практичних знань, набуття умінь та навичок за фахом і може проходити з відривом від державної служби строком від одного до шести місяців на іншій посаді державної служби у тому самому або іншому державному органі.

Значна увага підвищенню рівня професійної компетентності державних службовців приділяється в чинному Законі України «Про державну службу». Одним із мотивуючих чинників, який знаходить відображення в даному Законі є те, що серед обов'язків державного службовця є такий, як обов'язок підвищувати рівень своєї професійної компетентності. Окрім того в статті 22 Закону України Про державну службу» зазначено, що проведення конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби здійснюється з урахуванням рівня професійної компетентності кандидатів на зайняття посади, що також є своєрідним мотивуючим фактором [2].

Становлення та розвиток ефективної системи державного управління залежать від професіоналізму та компетентності кадрів, які працюють в державних органах влади. Особливої актуальності набувають питання, пов'язані з розвитком потенціалу державної служби, підвищенням рівня професіоналізму держслужбовця. Проблема недостатності професіоналізму й компетентності службовців системи державного управління є офіційно визнаною [3, с.348].

На сьогоднішній день в державній службі проходить процес модернізації та реструктуризації. Реформування державного управління передбачене Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, схваленою постановою Верховної Ради України від 14 квітня 2016 року № 1099-VIII реалізується шляхом прийняття та впровадження Закону України «Про державну службу» та цілої низки нормативно-правових актів (більше 50), які забезпечують всі необхідні умови для реалізації права державних службовців на підвищення рівня професійних і особистісних якостей державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, рівня їх професіоналізму та компетентності

Список використаних джерел.

1. Положення про систему підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 07.07.2010 № 564 – зі змінами.; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/card/564-2010-%D0%BF>.
2. Про державну службу: Закон України: прийнятий від 10.12.2015 № 889- VIII.- (із змін, та доп.) – поточна редакція від 05.01.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
3. Професійна підготовка державних службовців: теорія, методологія, практика: монографія / К.О.Ващенко. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2017. – С.416.
4. Реформування державної кадрової політики в Україні: Монографія /Нац.акад.держ.упр. при Президентові України; Ю.В.Ковбасюк (голова), К.О.Ващенко, В.В.Толкованов та ін. – К.: НАДУ, 2014. – С.112.

МЕЛЬНИЧЕНКО ВІКТОР ІВАНОВИЧ

*доцент кафедри державознавства і права
НАДУ при Президентіві України, к.і.н., доцент*

ДО ПИТАННЯ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

В сучасній Україні національна модель управління реформами виокремлює 17 пріоритетних напрямків реформування [3]. Визначення необхідних дій у цих напрямках складає основний зміст Програми діяльності Кабінету Міністрів України [4]. Неодмінною або й основною складовою реформування визначаються зміни чинного законодавства, починаючи з системного оновлення Конституції України і до прийняття урядом підзаконних актів.

Утім, за результатами опитування громадської думки, проведеного у лютому 2017 р., сприйняття перебігу реформ в Україні є вельми критичним. Більшість респондентів (63%) схильна визнати реальність реформування хіба що у сфері національної безпеки та оборони. Натомість менше чверті опитаних визнають таку реальність щодо перетворень, які виявляються передусім у зміні законодавства: реформи виборчого законодавства (16%), судової (17%), оновлення влади та антикорупційної (21%), управління державною власністю (21%), конституційної (22%), дерегуляції і розвитку підприємництва (24%)[2].

Подібне ставлення можна пояснити тим, що, з одного боку, наочною є недосконалість і безсистемність змін законодавства, а з іншого – від цих змін помітно дистанціюється широкий загал. Зокрема, внесення змін до Конституції України 2 червня 2016 р. передбачало суттєве коригування статусу Конституційного Суду України та прокуратури. Закон України «Про Конституційний Суд України» прийнято тільки 13 липня ц.р. До Закону України «Про прокуратуру» зміни за цей час вносилися двічі, однак якщо ст. 131-1 Конституції України покладає на прокуратуру здійснення трьох функцій, то ч.1 ст. 2 статутного Закону – чотирьох, попри те, що ч.3 ст. 2 цього Закону зазначає: «На прокуратуру не можуть покладатися функції, не передбачені Конституцією України» [5]. Подібна практика руйнує і правопорядок, і довіру до реформ.

В умовах демократичної організації суспільства право – не тільки засіб імперативного впливу держави на широке коло соціально-економічних та суспільно-політичних відносин, але й відображення суспільного компромісу з питань, віднесених до предмета правового регулювання. Правотворчість, за умови її прозорості та відкритості, – потужний інструмент вирішення суспільних конфліктів, що є винятково важливим в умовах масштабного реформування суспільної життєдіяльності, коли особливо загострюється суперечність групових та індивідуальних інтересів. Натомість неналежні визначеність та прогнозованість законодавства, недостатнє врахування у ньому вагомих суспільних потреб неминуче сприяють відчуженню громадянина від держави, зростанню внутрішньополітичної напруженості та дезінтеграції суспільства.

Наявне становище зумовлене відсутністю юридично закріплених ефективних механізмів врахування громадської думки при визначенні змісту правового регулювання відносин в сфері публічного управління. Практична реалізація конституційного права громадян «брати участь в управлінні державними справами» (ч.1 ст. 38) сьогодні регламентується передусім Законом України «Про звернення громадян» (в частині подання пропозицій) та, більшою мірою, постановою Кабінету Міністрів України № 996 від 3 листопада 2010 р. «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». Доволі розгорнуто визначаючи засоби висловлювання громадянами власного розуміння змісту правотворчості, ці акти не встановлюють належним чином обов'язку посадових осіб почути і сприйняти це розуміння. Наслідком є украй низька ефективність значної частини інституційних засобів участі громадян у формуванні того суспільного компромісу, втіленням якого постають положення чинного законодавства.

Обговорення проектів нормативно-правових актів здебільшого має формальний характер. За даними урядової веб-сторінки «Громадянське суспільство і влада», станом на 1 вересня 2017 р. пройшли громадське обговорення 3429 проектів нормативно-правових актів. Але у обговоренні узяли участь усього 6,5 тис зареєстрованих користувачів. Не було запропоновано жодної редакції проекту, надано 1067 пропозицій (одна на три проекти). Надіслані ж 34,3 тис оцінок – суто емоційна реакція окремих представників громадськості, яка ніяким чином не вплинула на зміст документів [1].

Поширюється практика, коли уряд або проводить кампанію по популяризації власних пропозицій без оприлюднення і попереднього обговорення тексту законопроекту (реєстр. № 6614 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій»), або, не вносячи законопроекти реформаторського характеру (які мали б пройти процедуру публічного обговорення), визначає відповідальні ЦОБВ за підтримку «депутатських» законопроектів (наприклад, розпорядження № 296-р від 11 травня 2017 р. про супровід законопроектів «Про місцевий референдум», «Про гарантії свободи мирних зібрань», «Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання»).

Попри внесення до Закону України «Про звернення громадян» ще в липні 2015 р. новели про подання електронних петицій, практика виявила nereалізованість цієї форми у відносинах громадськості і Кабінету Міністрів України. Натомість необхідну кількість підписів зібрали і були розглянуті 39 петицій до глави держави (стосуються переважно якраз компетенції уряду та інших органів виконавчої влади) і дві – до парламенту.

Вдосконалення регламентації участі громадян у формуванні правової основи суспільно необхідних реформ має формальну та змістовну сторони.

Формальна полягає у тому, що така участь не може регулюватися передусім підзаконними актами. Конституційне положення ч.1 ст. 38 має бути конкретизоване у відповідному Законі України. Прикладом результативності саме законодавчого регулювання відносин між громадянами та органами публічної влади може бути практика застосування Закону України «Про доступ до публічної інформації». Утім, з огляду на те, що найбільш вразливим місцем регулювання участі громадськості у вирішенні державних справ є проблема кореспондування прав громадян із обов'язками працівників державного апарату, можливим є врегулювання відповідних правовідносин Законом України «Про адміністративну процедуру», як це зроблено, наприклад, в США.

Змістовна сторона визначається тим, що більш активна участь громадян у формуванні та реалізації державної політики, можлива винятково за впевненості у тому, що їх думку не тільки почують, але й врахують. Тож потрібно встановити обов'язковість оприлюднення і детальний виклад змісту реагування органів влади на висловлені пропозиції. Порушення процедури видання акту в частині проведення громадського обговорення та обнародування його результатів має визначитися як вагома підстава для визнання прийнятого акту нечинним. Окрім того, видається необхідним посилення відповідальності посадовців за неналежне опрацювання наданих пропозицій.

Список використаних джерел.

1. Громадське обговорення проектів нормативно-правових актів. Загальна статистика: Громадянське суспільство і влада: Урядовий веб-сайт. – [Електронний ресурс] Режим доступу: http://civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/consult/poll/projects
2. Моніторинг сприйняття реформ у суспільстві: Підготовлено TNS для Національної ради реформ (лютий 2017 р.) – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua/report/all>
3. Національна модель управління реформами: Погоджено на засіданні Національної ради реформ 24 грудня 2014р. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua/storinka/nacionalna-rada-reform>
4. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України: Постанова Верховної Ради України від 14 квіт. 2016 р. № 1099-VIII // Відом. Верховної Ради.- 2016.- № 18.- Ст. 208
5. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII // Відом. Верховної Ради.- 2015.- № 2-3.- Ст.12.

МОІСЕЄВА ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університету, к.і.н., доцент*

ОДЕСЬКІ ТОВАРИСТВА ВЗАЄМОДОПОМОГИ НА ПОЧАТКУ ХХ ст.: МЕТА ТА НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ СТАТУТІВ)

Товариства взаємодопомоги активно формуються на українських землях в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Створювалися вони, як правило, за професійною, національною, або конфесійною ознаками. Важливим джерелом для дослідження діяльності цих організацій є їх установчі документи (статути), які дають інформацію відносно мети, напрямків діяльності, керівних органів, членства, процедури розгляду питань та прийняття рішень, джерел фінансування та ін.

Аналіз, сформульованих в статутах, завдань, дозволяє відзначити, що більшість з товариств ставили за мету поліпшення не лише матеріальних, а й «нравствених умовий життя своїх членів. Напрямки реалізації поставлених цілей були досить різноманітними: надання відсоткових та безвідсоткових, «возвратних» і «безвозвратних» позик (умови їх призначення деталізувалися в статутах окремими параграфами); забезпечення безкоштовною (або за помірну плату) медичною допомогою та ліками [2, с.3; 3, с. 3; 4, с.1; 5, с.3]; допомога одяжею, продуктами та притулком нужденним, які «не можуть приобретать их собственными трудами» [4, с.1]; опіка та влаштування у відповідні заклади старих, сиріт, немічних та безпорадних [3, с.4; 4, с.1]; турбота щодо виховання та навчання дітей [2, с.4; 3, с.4; 5, с.3]; сприяння в похованні померлих [3, с.4; 4, с.1]; юридична підтримка [2, с.4; 3, с.4]; організація культурних заходів (лекцій, читань, концертів, вистав) [2, с.4; 3, с.5; 5, с.4].

Окремо хотілося б зупинитися на такому важливому завданні, виписаному в статутах деяких товариств, як: сприяння «присканню зайнятих членам и определению их на места». З цією метою передбачався збір відомостей стосовно відповідних вакансій членами Правління, або створення спеціального бюро [2, с.3, 10; 3, с.4, 14; 4, с.1; 5, с.3]. Більш детально умови надання цієї послуги представлені в статуті Одеського товариства взаємодопомоги моряків торговельного флоту. Приміром, член товариства, який за сприяння останнього, отримав робоче місце, зобов'язувався внести в касу установи 5% першої місячної винагороди. Така сама норма стосувалася і приватних осіб (або організацій), які звернулися в товариство з проханням рекомендувати їм «лиця для служби на их судах» (5% місячного заробітку, запропонованого рекомендованій особі) [5, с.11, 12].

В установчих документах докладно розписані і засоби для здійснення поставлених цілей. Наприклад, товариства отримували право: відкривати дешеві квартири, сховища, притулки, гуртожитки, будинки працелюбства, школи, дитячі садочки, літні колонії, бібліотеки, читальні, лікарні, амбулаторії, поховальні та ощадно-позичкові каси; започатковувати для дітей та сиріт членів товариства стипендії в різноманітних навчальних закладах [2, с.4; 3, с. 4, 5; 4, с.2].

Дещо особіно, в сенсі визначення мети та напрямків діяльності, стоять Допоміжна каса Одеських комерційних зборів та Споживче товариство «Взаємодопомога».

Допоміжна каса Одеських комерційних зборів, цілком зосереджувалася на фінансовій підтримці учасників. Порядок виділення грошової допомоги визначався §§12 – 27 статуту. Правом на її отримання могли скористатися лише члени товариства «впавшие в нужду и утративши всякую трудоспособность» та їх сім'ї. Приміром, вдовам учасників каси, дітям-калікам та хворим на невиліковні недуги призначалася довічна допомога; здоровим: синам – до повноліття, або до закінчення навчальних закладів; дочкам – до 25 років, або до заміжжя (якщо воно відбудеться раніше).

Підставою для вирішення питання про призначення «вспомоществования» були «прошення самих членів, впавших в нужду и потерявших трудоспособность, вдов... и опекунов или попечителей над малолетними детьми», які подавалися правління Каси.

Розмір грошового утримання залежав від стажу членства в товаристві і ступеня потреби. Так, стаж членства в 20 років і більше (при умові, що особа «впала в нужду» та втратила працездатність), передбачав довічну допомогу в розмірі 900 – 1200 карб. на рік; 15 – 20 років – 720 – 900 карб.; 10 – 15 років – 540 – 720 карб.; 5 – 10 років – 360 – 540 карб. на рік. Для вдів ця величина визначалася в залежності від кількості дітей на утриманні [1, с.4-6].

Споживче товариство «Взаємодопомога» головний наголос робило на «доставление своим членам, по возможно дешевой цене, или по умеренным рыночным ценам, различных предметов потребления и домашнего обихода» [1, с.1; 6, с. 3]. Виконання цієї мети передбачалося, в тому числі шляхом: створення, або оренди складів для виготовлення, зберігання, чи продажу предметів споживання; вступу в зносини зі сторонніми особами та установами з питань поставки товариству згаданих товарів; продаж останніх членам товариства за готівку, або в кредит [6, с.3, 4].

Отже, статuti одеських товариств взаємодопомоги, визначали широкий спектр форм та засобів реалізації поставлених завдань. Варто зазначити, що допомога, в різних її проявах, була адресована не лише учасникам товариств, а й членам їх сімей.

Список використаних джерел.

1. Устав вспомогательной кассы «Взаимопомощь», учреждаемой Одесским Коммерческим собранием для выдачи вспомоществования нуждающимся членам Собрания и осиротевшим семействам таких членов. – Одесса: Типография А.Л. Хакаловского, 1912. – 19 с.
2. Устав кассы взаимопомощи служащих аптеки В.Л. Пискорского в Одессе. – Одесса: Типо-Литография В. Фурер, 1912. – 20 с.
3. Устав общества взаимопомощи служащих кредитных учреждений города Одессы. – Одесса: Тип. Торгового Дома И. Маймин и Г. Тепер, 1912. – 27 с.
4. Устав общества вспомоществования нуждающимся лицам фельдшерского персонала Одесской Еврейской больницы. – Одесса, 1904 – 15 с.
5. Устав Одесского общества взаимопомощи моряков торгового флота. – Одесса: Тип. Исакович и Бейленсон, 1904. – 30 с.
6. Устав Одесского потребительского общества «Взаимопомощь». – Одесса: «Коммерческая» типография В. Сапожникова, 1903. – 26 с.

НИКОЛАЄВ ВІКТОР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, партнер Консалтингової компанії «Гранд Іншур»

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ДОГОВІР ЯК ПЕРСПЕКТИВНА ФОРМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Вже більше 20-ти років в Україні триває проведення адміністративної реформи (реформи державного управління). Найбільш революційні кроки в переосмисленні сутності публічної влади, зміні в її організації та методах здійснення були зроблені протягом останніх 3-4 років. Революція гідності та затверджена Президентом України на її ідеалах Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» визначили першочергову необхідність проведення децентралізації та реформи державного управління. Метою проведення зазначених реформ є відхід від централізованої моделі управління в державі та побудова прозорої системи державного управління [4].

Реформа передбачає значні організаційні зміни: ліквідацію одних та створення інших органів влади, зміну підпорядкування, перерозподіл повноважень між ними, передача деяких повноважень від органів державної виконавчої влади до органів місцевого самоврядування тощо. При цьому незмінним інструментом (формою публічного управління), за допомогою якого орган публічної влади здійснює управління залишаються нормативно-правові акти управління [1, с.343].

Однак, нормативно-правовий акт управління (адміністративний акт) залишається не єдиною формою публічного управління. У зв'язку із проведенням реформ в суспільстві та в системі публічного управління, ставиться питання про можливість застосування в даній сфері й нових підходів до регулювання управлінських відносин, зокрема й застосування адміністративного договору.

Визначення адміністративного договору міститься в пункті 14 статті 3 Кодексу адміністративного судочинства України. Адміністративний договір – це дво- або багатостороння угода, зміст якої складають права і обов'язки сторін, що впливають із владних управлінських функцій суб'єкта владних повноважень, який є однією із сторін угоди [3, п. 14, с. 3].

Таким чином, органи публічного управління мають можливість реалізувати свої владні повноваження не лише шляхом одностороннього видання адміністративних актів, а й шляхом договірної узгодженості волі кількох суб'єктів публічних відносин, при якому із об'єктів управління ці особи перетворюються на активних учасників відносин із підвищенням їх відповідальності перед собою і суспільством.

Взагалі, договірне регулювання публічних владних відносин не є для українських земель чимось новим, воно має свою власну історію, перевірену часом. Про розподіл влади на договірних засадах свідчать договори, які

укладалися між князями в XI-XII століттях при переміщенні князів з одного «столу» на інший. Прикладами договірної управління публічними відносин у XVII ст. є численні договори між гетьманом і Станами України тощо.

На початку 18 століття на території Українських земель панувала філософська думка, основною ідеєю якої були погляди на державу як на державне утворення, створене на підставі договірних форм.

Навіть за часів радянської влади, побудованої виключно на ідеях адміністративно-командної системи, концепція адміністративного договору активно розвивалася науковцями. Численні радянські вчені (А.І.Єлістратов, А.Ф.Євтихєв, К. Сперанська, С.І. Аскназій, В.А.Кикоть, Ю.М. Козлов, Б.П. Курашвілі, Б.М.Лазарєв, В.М.Манохин, В.І.Новосьолов, М.І.Пискоткін, В.А.Юсупов, Ц.А. Ямпольська) у своїх роботах розкривали сутність адміністративного договору та питаннями його застосування у сфері державного управління.

Можна констатувати той факт, що упродовж усього розвитку українських земель з різною інтенсивністю відбувалось застосування форм договірної регуляції суспільних відносин в приватній та публічній сфері [2, с. 68].

Станом на теперішній час адміністративний договір хоча й не дуже часто, але все ж таки використовується органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Незважаючи на невелику популярність адміністративних договорів, навіть в тих випадках коли вони використовуються, виникає дуже багато спірних ситуацій.

Проаналізувавши єдиний державний реєстр судових рішень, вбачається наявність більш ніж півтори тисячі судових документів у спорах щодо адміністративних договорів. Така ситуація пояснюється фактичною відсутністю нормативних актів, які регулюють інститут адміністративного договору. Крім зазначеного вище пункту 14 статті 3 Кодексу адміністративного судочинства України (який містить визначення терміну «адміністративний договір») відсутні будь-які інші нормативні акти, які регулюють предмет, істотні умови, порядок укладення, зміни та припинення адміністративних договорів, відповідальність за їх невиконання тощо.

Таким чином, для активного розвитку та використання такої перспективної форми публічного управління як адміністративний договір необхідна розробка та прийняття відповідних нормативно-правових актів (профільний закон про адміністративний договір, внесення змін до таких існуючих законів, як Закону України «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні» внесення змін до положень про різноманітні органи виконавчої влади та їх підрозділи тощо).

Однак, розробка та прийняття вищезазначених нормативних актів у відповідності до найвищих стандартів без відповідних наукових досліджень є неможливою. Станом на теперішній час в науці державного управління майже відсутні наукові праці, які тим або іншим чином стосувалися застосування адміністративного договору в публічному (чи хоча б в державному) управлінні. Пошук по авторефератах дисертацій в електронному каталозі Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського по запиту «адміністративний договір» не відображає жодних робіт.

Деякі наукові розробки концепції адміністративного договору існують в науці адміністративного права. За весь час незалежності України по спеціальності «адміністративне право» було захищено близько п'яти «кандидатських» дисертацій та лише одна «докторська». Однак, в зазначених наукових працях досліджені загальні питання концепції адміністративного договору: визначення, ознаки, функції, класифікація, історія виникнення. Проте, такі питання, як компетенція органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування на укладання адміністративних договорів, порядок їх укладання, зміни та скасування, відповідальність за порушення їх умов були розглянуті або поверхово, або взагалі не досліджувалися.

На нашу думку, адміністративний договір є предметом дослідження двох наук: і науки державного управління і науки адміністративного права. При цьому, наукові дослідження в галузі державного управління щодо особливостей застосування адміністративного договору в різних сферах публічного управління повинні ґрунтуватися на результатах наукових досліджень науковців в галузі адміністративного права щодо концепції адміністративного права, його ознак і функцій.

Список використаних джерел.

1. Державне управління: підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с.
2. Завальна, Ж.В. Адміністративний договір: теоретичні засади та застосування : дис. д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Жанна Вікторівна Завальна ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2010. – 369 с.
3. Кодекс адміністративного судочинства України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
4. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

ОЗЕРНЮК ГАННА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри правознавства Одеського національного політехнічного університету, к.ю.н.

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ СТРАХОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Страховий ринок України перебуває на етапі формування, поступово адаптуючись до вимог європейського та світового ринків. Ми маємо багато прогалин у страховій діяльності, проте активно намагаємося їх усунути. Для цього українському страховому ринку необхідно підключатися до зарубіжного страхового досвіду та змінювати

власні моделі функціонування. Одним із таких варіантів є співпраця України у сфері страхування з країнами Європейського Союзу [2,98].

Ураховуючи європейський вектор інтеграції України, слід зазначити, що накопичення страхових компаній у ряді європейських країн складають до 70% засобів, які знаходяться у банківській системі. За достатньо тривалий період еволюції такого ринку були опрацьовані суттєві вимоги до якості активів, тому страхова галузь в цих країнах є потужною складовою всієї фінансової системи. Частка страхування у ВВП розвинених країн Європи складає від 6 до 16% (Австрія – 6,1%, Німеччина – 6,7%, Італія – 7,2%, Нідерланди – 9,4%, Франція – 11%, Швейцарія – 11%, Великобританія – 16%), а фінансування медичних галузей у ряді країн досягає 20% [3].

Створення єдиного європейського страхового ринку базується на принципах, які передбачають вільну можливість створення філій усередині країн ЄС для будь-якої з країн-членів. Крім того, європейські страхові компанії мають право вільно надавати страхові послуги в межах ЄС без обов'язкового створення філії [1].

У країнах ЄС вироблено єдині норми, у т.ч. фінансово-правові, що регулюють відносини у сфері страхування, і функції державного регулювання страхової діяльності: єдиний порядок формування страхових резервних фондів; правила розміщення коштів страхових резервних фондів; процедуру ліцензування страхової діяльності, у т.ч. контроль за фінансовим станом; норматив співвідношення між активами й зобов'язаннями страхової організації (маржа платоспроможності); форми і строки надання бухгалтерської та статистичної звітності; порядок реєстрації страхових брокерів; порядок призупинення й відкликання ліцензій на право здійснення страхової діяльності; реєстр страхових організацій [4].

Європейське страхове право включає в себе норми національних законодавств країн-учасниць ЄС, має місце проникнення норм права ЄС до національного законодавства країн-учасниць ЄС, яке іноді неможливо виділити чи поділити.

Таким чином джерелами страхового законодавства ЄС є: міжнародно-правові норми, законодавство країн-членів ЄС, законодавство Євросоюзу. Останнє дає можливість зробити висновок про те, що страхове право ЄС – це сукупність інтеграційного страхового законодавства.

Список використаних джерел.

1. Дегтяр А. О., Соболев Р. Г. Державне регулювання страхової діяльності у країнах ЄС. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/PublicAdministration/vol1/12-18.pdf>
2. Попова Ю.М. Вплив європейської інтеграції на розвиток ринку страхових послуг в Україні//Економіка і регіон. – № 2 (57). – 2016. – ПолтНТУ. – С. 95-100.
3. Прийнята система оподаткування може знищити страховий бізнес України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forins.ua>
4. Топорнін Б. М. Європейське право / Б. М. Топорнін. – М. : Вид-во МАУП, 1998. – С. 54–104.

ПАСТУХ КАТЕРИНА ВАЛЕРІЇВНА

кандидат наук з державного управління

УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДЕМОГРАФІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

В умовах розвитку сучасного державотворення в Україні та інших країнах світу все більшої актуальності набувають проблеми демографічного розвитку територій. Зменшення народжуваності, висока смертність населення, погіршення стану його здоров'я, скорочення тривалості життя, низький рівень життєдіяльності, демографічне навантаження постійного населення, загострення соціальних проблем, високий рівень смертності чоловіків, особливо працездатного віку, міграційний вплив молоді закордон вказують на необхідність удосконалення державної демографічної політики.

За даними Державної служби статистики України [1] протягом 2005-2014 рр. чисельність наявного населення України зменшилася з 47,6 до 45,4 млн осіб, постійного – з 47,1 до 45,2 млн осіб. Починаючи з 2015 року чисельність населення Державною службою статистики України надається без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя. При цьому, за станом на 01.01.2017 чисельність наявного населення України склала 42,6 млн осіб, постійного – 42,4 млн грн.

Демографічна ситуація в регіонах України характеризується різними проблемами, на вирішення яких і має бути спрямовано державну демографічну політику. Вирішити проблеми демографічного розвитку можливо, насамперед, завдяки удосконаленню нормативно-правового, організаційного та фінансово-економічного забезпечення державної демографічної політики. Важливим є приділення уваги прогнозуванню, програмуванню та стратегічному плануванню демографічного розвитку. Особлива увага має бути звернута на формування демографічних прогнозів, розробку концепції стратегії державної демографічної політики в Україні.

Згідно із Законом України «Про державне прогнозування і розробку програм економічного і соціального розвитку України», прогнозні та програмні документи економічного і соціального розвитку розробляються на основі оцінювання досягнутого рівня розвитку економіки і соціальної сфери, з урахуванням впливу зовнішніх політичних, економічних та інших факторів, а також очікуваних тенденцій зміни впливу цих факторів у перспективі, комплексного аналізу демографічної ситуації, конкурентоспроможності вітчизняної економіки, стану використання природного, виробничого, а також науково-технічного і трудового потенціалу [4].

Демографічний прогноз – це науково обґрунтоване передбачення основних параметрів руху населення та майбутньої демографічної ситуації: чисельності, статево-вікової та сімейної структури, народжуваності, смертності, міграції, що становить базу для подальших прогнозів та планів соціально-економічних процесів в цілому (перспектив виробництва та споживання товарів та послуг, житлового будівництва, розвитку соціальної інфраструктури, охорони здоров'я та освіти, пенсійної системи тощо) [2, с. 7].

Відзначають особливу роль демографічних прогнозів у довгостроковому плануванні соціально-економічного розвитку територій. Демографічні прогнози дозволяють визначити майбутні характеристики населення: загальну чисельність, статевовікову структуру, народжуваність, смертність, міграцію. Здійснення демографічного прогнозування, насамперед, необхідне для реформування сфери охорони здоров'я і освіти, фізичної культури і спорту, культури, а також для здійснення продовольчого, пенсійного, житлового, транспортного забезпечення населення, його соціального захисту [3, с. 23].

Слід підкреслити важливість у плануванні соціального захисту результатів прогнозу чисельності населення України щодо збільшення питомої ваги осіб старшого і похилого віку при зменшенні частки дітей у середньостроковому плануванні. При цьому слід звернути увагу, що ці демографічні тенденції зумовлять зменшення частки економічно активного населення, що вплине на зменшення доходів до державного бюджету України. Важливим є й те, що у стратегічних цілях соціального розвитку України має бути врахований вплив демографічного фактора [5, с. 207-208].

Погоджуючись з тим, що демографічні прогнози є важливим елементом в управлінні розвитком територій, бо на основі знання перспектив дозволяють цілеспрямовано впливати на розвиток соціально-економічних явищ, місцевого значення, виявляти своєчасно тенденції, які є негативними, та адекватно реагувати на них [3, с. 23], важливим в умовах сьогодення є урахування цих прогнозів під час здійснення стратегічного планування соціально-економічного регіонального розвитку.

Останнім часом проблеми демографічного розвитку є головним питанням порядку денного як в управлінській діяльності, так і серед наукових кіл нашої країни. Однак, незважаючи на зазначене, слід відмітити недостатню ефективність державної демографічної політики в Україні.

Покращенню демографічної ситуації, перш за все, мають сприяти: комплексне вирішення соціально-економічних проблем, сприятливе життєве середовище, підвищення якості та рівня життя населення, популяризація здорового способу життя, створення робочих місць, сприятливі умови для працюючих жінок, що мають дітей, поліпшення репродуктивного здоров'я жінок, реалізація заходів щодо поліпшення становища жінок, зміцнення інституту сім'ї, державна підтримка сімей, допомога багатодітним сім'ям, покращення соціальної забезпеченості населення, створення умов для добробуту сімей, забезпечення доступності установ охорони здоров'я, зниження смертності населення, поліпшення соціально-економічної ситуації тощо.

Незважаючи на існуючу нормативно-правову базу державної демографічної політики в Україні, вона потребує вдосконалення задля створення належних умов для відтворення населення. В умовах сьогодення вкрай важливим питанням є формування стратегічного бачення реформ щодо демографічного розвитку з урахуванням сучасних викликів, що постають перед Україною. Одним із напрямів вдосконалення нормативно-правового забезпечення державної демографічної політики має бути створення концепції стратегії державної демографічної політики в Україні, під час розробки якої повинні бути враховані демографічні прогнози.

Список використаних джерел.

1. Державна служба статистики України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
2. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р. (колектив авторів) / за ред. чл. – кор. НАНУ, д.е.н., проф. Е.М. Лібанової. – К.: Український центр соціальних реформ, 2006. – 138 с.
3. Мамонова В. В. Роль прогнозування у плануванні економічного і соціального розвитку територій / В. В. Мамонова // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2012. – № 1 (41). – 484 с. – С. 18-25.
4. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23 берез. 2000 р. № 1602-III № 1621/IV// ВВР України. – 2000. – № 25. – Ст. 195.
5. Реформування соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи: навч.-наук. вид. / авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського. – К.; Львів: НАДУ, 2012. – 368 с.

РОВИНСЬКА КАТЕРИНА ІГОРІВНА

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ.упр., доцент*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Одним з найважливіших стандартів якості надання адміністративних послуг є їх максимальна наближеність до споживача. Ключову роль для забезпечення цього стандарту відіграє децентралізація адміністративних послуг. Цей процес полягає у тому, що повноваження з надання адміністративних послуг передаються або делегуються від центральних органів виконавчої влади (міністерств, агентств, служб тощо) до місцевих органів влади (пріоритетно, до органів місцевого самоврядування, але щодо низки послуг – до проведення реформи місцевого самоврядування – і районним державним адміністраціям). Це, по-перше, дозволяє безперешкодно надавати дані адміністративні послуги через центр надання адміністративних послуг

(далі – ЦНАП), оскільки часто міністерства та державні служби чинять спротив наданню своїх адмінпослуг у ЦНАП, бажаючи відкривати/залишити власні офіси, а по-друге, надає громадянам можливість вимагати у своєї місцевої влади якісного надання цих послуг (що набагато легше, ніж вимагати у центральній владі).

За останні два роки в Україні відбулась децентралізація таких популярних серед громадян адміністративних послуг, як реєстрація місця проживання, реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, а також реєстрація нерухомого майна. Відтепер надання цих послуг належить до повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій (реєстрація місця проживання – лише до повноважень органів місцевого самоврядування), а тому у громадян з'явилась можливість отримати ці послуги й через ЦНАП. При цьому досвід показує, що якість надання цих послуг у ЦНАП суттєво залежить від рівня організації його діяльності та керівництва міста (громади)/району. Саме тому громадяни можуть і повинні вимагати у місцевої влади належної якості обслуговування.

У той же час, основна складність практики господарювання ОМС та діяльності МОВВ в сучасних умовах полягає у виборі ефективних методів управління господарським комплексом населених пунктів, що включає елементи мікро- і макроструктури, соціальну та ринкову інфраструктуру, інституційну систему, які здатні підняти на належний рівень життєзабезпечення територіальних громад шляхом підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів сфери обслуговування.

Теорію публічних послуг запозичено з досвіду розвинених держав (Велика Британія, США, Канада та ін.), де у 80-х рр. XX ст. відбулася зміна пріоритетів у державній діяльності, а також в засадах і формі відносин між владою і громадянами. Людина, її права та свободи визнані головною соціальною цінністю, головним завданням публічної адміністрації визначено саме надання якісних послуг громадянам. Відповідно, громадяни у відносинах з владою є не прохачами, а споживачами послуг. При цьому держава в особі публічних суб'єктів орієнтується на потреби особи, так само як у приватному секторі надавачі послуг орієнтуються на потреби споживача («клієнта»), його запити та очікування.

Уміння ОМС управляти ситуацією на ринках публічних послуг, зокрема у сфері адміністративних послуг, має принципове значення для розуміння того, що потрібно створювати умови та визначати шляхи переходу на європейську модель ринкового нагляду, якості та безпеки послуг, впровадження європейських підходів у сфері делегування функцій держави суб'єктам господарювання.

Отже, має бути поставлена і вирішена проблема вироблення державної стратегії формування системи надання публічних послуг та її складової сфери адміністративних послуг МОВВ та ОМС, а також необхідного науково-методичного супроводу функціонування цих систем.

З часу затвердження концептуальних засад державної політики у сфері надання адміністративних послуг, було здійснено низку важливих кроків у напрямі реалізації ключових принципів та завдань розвитку цієї сфери. З моменту прийняття у 2012 р. Закону України «Про адміністративні послуги» в Україні створено та функціонують 682 центри надання адміністративних послуг [1]. Найбільша кількість центрів (464) утворено районними державними адміністраціями, найменша (28) – органами місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад [2].

Сьогодні одним з пріоритетних напрямів реформування сфери адміністративних послуг нині є децентралізація системи їх надання. Делегування повноважень з надання найбільш затребуваних громадянами адміністративних послуг на місця дозволить покращити і спростити доступ громадян до таких послуг, зробити отримання таких послуг більш зручним для споживачів, а також поліпшити якість їх обслуговування, що є необхідною передумовою створення сервісної держави.

Незважаючи на те, що законом «Про адміністративні послуги» передбачено заходи інформування громадян з питань надання послуг у ЦНАП, ряд центрів не мають ні власного веб-сайту, ні сторінки на веб-сайті відповідного органу місцевої влади. Згідно результатів моніторингу ЦНАП, проведеного Міністерством економічного розвитку і торгівлі наприкінці 2016 р., найбільша кількість ЦНАП, які не створили веб-сайту, знаходяться в Одеській області [3].

Існують лише окремі приклади вдалого запровадження інформаційних технологій. Зокрема, у ЦНАП Харкова та Кременчука запроваджено такі зручні для споживача послуг електронні сервіси, як попереднє завантаження заяви та відсканованих документів через Інтернет, можливість відстеження стану черги у центрах надання адміністративних послуг та його територіальних підрозділах на веб-сайті центра (або міськради).

Важливим кроком у напрямі розвитку електронних послуг стало ухвалення в минулому році Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні, яка визначає основні напрями, механізми та етапи формування ефективної системи надання адміністративних та інших публічних послуг в електронній формі в Україні. Протягом 2016-2019 рр. Концепцією передбачено, зокрема, проведення оптимізації процедур надання адміністративних послуг, а також реалізацію пілотних проектів із запровадження надання пріоритетних послуг в електронній формі. Перелік 45 таких послуг визначено у Додатку до Концепції [4].

Утім, у процесі практичної реалізації децентралізації адміністративних послуг виникла низка проблем, пов'язаних із створенням окремими органами виконавчої влади паралельних сервісних мереж. Подальший розвиток відомих мереж сервісних центрів дискредитує ключову ідею реформи системи надання адміністративних послуг – принцип «єдиного вікна». Окрім того, отримання адміністративних послуг в таких центрах є більш витратним для громадян, а доцільність їх фінансування з державного бюджету є сумнівною.

Список використаних джерел.

1. Інформація щодо центрів надання адміністративних послуг у регіонах України (станом на 01.01.2017). Мінекономрозвитку, 27.01.17. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=ukUA&tag=InformatsiiaSchodoTsentrivNadanniaAdministrativnihPoslugURegionakhUkraini-stanomNa15-04-2014>

2. Звіт про розвиток Центрів надання адміністративних послуг у 1026 р. Інформація подана станом на 01.01.2017 згідно звіту МЕРТ, який опубліковано на me.gov.ua. 14.02.2017. Новини portalу. Єдиний державний портал адміністративних послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://issuu.com/mineconomdev/docs/f96f86420b2e80>

3. Моніторинг центрів надання адміністративних послуг у розрізі регіонів України. 25.01.2017. Мінекономрозвитку, 27.01.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk>

4. Розпорядження КМУ від 16 листопада 2016 р. № 918-р «Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/918-2016-%D1%80>

РОВИНСЬКИЙ ЮРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*начальник Південно-Українського територіального управління
НКЦПФР України к. держ.упр., д.ю.н.*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЯТОРА ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО НОРМ ЄС

На сьогодні державі відведено активну роль у сфері регулювання фондового ринку: вона має сприяти формуванню привабливого інвестиційного клімату, вдосконалювати законодавство і лібералізувати регулювання на ринку цінних паперів, розвивати ринки державних, муніципальних цінних паперів, а також цінних паперів підприємств, підтримуваних державою. Сприяння розвитку фондового ринку може здійснюватися державою через систему адміністративної підтримки і економічного стимулювання. Проте, дискусія щодо необхідних змін у системі державного регулювання фінансового ринку не повинна бути лише прерогативою держави та фінансових експертів, а повинна залучати та враховувати думки інвесторів, що здійснюють свою діяльність на фінансовому ринку України.

Для комплексного вирішення більшості проблем, які супроводжують фінансовий ринок, необхідна компетентна та адекватна реакція держави та регулятора на інновації та технічний прогрес, як наприклад, у випадку появи криптовалют на фінансових ринках світу.

Фундаментом для змін законодавства мають стати європейські законодавчі акти, які Україна у рамках Угоди про асоціацію з ЄС зобов'язалась зробити частиною свого законодавства. У нових законопроектах, які розробляються регулятором, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, мають бути відображені Принципи Міжнародної організації регуляторів ринків цінних паперів (IOSCO), якими керуються більшість країн світу. Такі вимоги продиктовані, по-перше, тим, що ці принципи ефективні, а, по-друге, тому що самі ринки вже давно не обмежуються межами країн, та злочини на них мають трансграничний характер. Єдині стандарти роботи дозволяють ефективно здійснювати міжнародне співробітництво та захищати інвесторів на глобальному фінансовому ринку.

Встановлено, що протидіяти будь-яким фінансовим злочинам можливо тільки шляхом забезпечення прозорості ринків, більш високого рівня регуляції та більш тісної взаємодії регуляторів різних країн.

Регулятор має мати можливість проводити перевірки та розслідувати злочини на фінансовому ринку, не обмежуючись кордонами країн, отримувати повну інформацію у відношенні юридичних та фізичних осіб, щоб мати можливість встановити винних, та зібрати усю доказову базу, яка дозволить правоохоронним органам та суду притягнути до відповідальності. Надання повноважень регулятору необхідно для того, щоб не дозволити правопорушникам звільнитись від відповідальності та забезпечити системний захист інвесторів від існуючих ризиків. Саме з урахуванням вищезазначеного було запропоновано Верховній Раді України законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інвесторів від зловживань на ринках капіталу» № 6303 від 06.04.2017р.

Перегляд повноважень регулятора неможливо також розглядати у контексті нинішнього стану українського ринку цінних паперів. Поки український ринок знаходиться у стані стагнації та не дає можливості отримати прибуток для фінансових посередників, вони шукають ці можливості на іноземних ринках.

У той же час, діючи системи, у тому числі, правова, дозволяє кінцевим бенефіціарам цих злочинів уникати відповідальності. Міжнародні партнери України вже давно звертають на цю проблему увагу. Якісне державне регулювання є однією з головних передумов цивілізованого розвитку ринків, в тому числі ринків енергетики, цінних паперів та ін. Саме недосконале правове регулювання діяльності регулятора фондового ринку є слабкою ланкою у розвитку цих ринків.

Необхідність посилення інституціональної здатності Нацкомісії з цінних паперів та фондового ринку та перегляд її повноважень розглядалась повторно проведено оцінку поточного стану дотримання Україною Принципів IOSCO, якою було підтверджено висновки Світового банку та Міжнародного валютного фонду щодо необхідності дотримання вимог, передбачених принципом незалежності регулятора, в тому числі й щодо необхідності покращення системи фінансування Комісії.

Отже, необхідний рівень незалежності регулятора, який би зокрема відповідав Принципам IOSCO, може бути досягнутий шляхом законодавчого закріплення гарантій інституційної та фінансової незалежності Комісії.

Інституційна незалежність полягає у виконанні Комісією своїх функцій самостійно, без втручання будь-якого іншого державного органу або політичних сил.

Одночасно, до проблем розвитку ринків відносять колективну безвідповідальність. Відповідальність за складні рішення несуть всі та одночасно ніхто. На прикладі перегляду статусу та повноважень НКРЕКП – регулятора ринку енергетики та комунальних послуг – ми побачили яким чином змінюється ситуація з відповідальністю. Рішення регулятора про введення абонентської плати за підключення до мереж та його можливі наслідки викликали «гостру» суспільну дискусію, яка у підсумку привела до перегляду цього рішення.

При цьому, якщо раніш, така дискусія велась у політичній площині, то зараз все більш переміщується у професійну площину, що впливає на прийняття більш якісних рішень за участю держави, учасників ринку та споживачів.

Таким чином, імплементація Принципів IOSCO у законодавче забезпечення діяльності регулятора дасть можливість:

виконанням зобов'язань, закладених у Меморандумі між Україною та МВФ;

приєднання України до Багатостороннього меморандуму про взаєморозуміння щодо консультування та співробітництва і обміну інформацією Міжнародної асоціації регуляторів фондових ринків (IOSCO) та поштовх у розвитку міжнародного співробітництва у сфері протидії зловживанням із цінними паперами;

часткове виконання програми «Реформа фінансового сектору» з Коаліційної угоди та часткове виконання програми з розвитку інституціональної здатності регуляторів фінансового сектора з Комплексної програми розвитку фінсектору-2020.

Підсумовуючи, необхідно зауважити, що без повноцінного регулятора ринку цінні папери не стануть зрозумілим, прозорим та надійним інструментом накопичення, відсутність або неповноцінність такого інструменту буде гальмувати пенсійну реформу, жоден з інвесторів не зможе отримати в Україні гарантію захисту своїх прав при інвестуванні у цінні папери.

Список використаних джерел.

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інвесторів від зловживань на ринках капіталу: Законопроект № 6303 від 06.04.2017 [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61521

2. НКРЕ призупинить дію абонплати за газ // Економічна правда. – 4 квітня 2017. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/04/4/623423/>

3. Багатосторонній Меморандум про взаєморозуміння щодо консультування та співробітництва і обміну інформацією. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/partners/international/IOSCOmemorandum>

СМОКВІН МИКОЛА ВІКТОРОВИЧ

*здобувач кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ВПРАВДЖЕННЯ НАУКОВО – МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПРИНЦИПІВ ПРАВОВОГО РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ, ЯК МЕХАНІЗМУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Відправним пунктом реформування публічного та адміністративного управління стало прийняття за ініціативою Президента України «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». «Метою реформи державного управління є побудова прозорої системи державного управління, створення професійного інституту державної служби, забезпечення її ефективності» [5]. Важливою складовою реформування управління державою визначено децентралізація влади. Для конкретизації та реалізації основних складових Стратегії в частині реформування державного та місцевого самоуправління розпорядженнями Кабінету Міністрів України затверджені «Стратегія реформування державного управління України на 2016 – 2020» [2] та «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальних органів влади в Україні» [2].

Основні принципи які полягають у змінах є прозорість, децентралізація та адаптація до Європейських стандартів управління. Реалізація зазначених принципів може бути забезпечена через врегулювання і систематизацію правовідносин між окремими суб'єктами права, громадянин – держава, між різними гілками влади та інше. Нажаль іноді мають місце випадки протиріччя одного нормативно – правового акту іншому, що призводить до конфліктних ситуацій, найбільш наглядним прикладом є суперечливість у земельному законодавстві, які сьогодні найбільш гостро сприймаються у суспільстві.

Підтвердженням актуальності управлінської реформи може служити прийняття Закону «Про Загальну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» [1], з метою реалізації його положень прийняття розпорядження голови Одеської обласної державної адміністрації від 27.09.2017 № 856/А – 2017 «Про перегляд нормативно – правових актів Одеської обласної державної адміністрації»[3].

Забезпечення верховенства права як основного принципу демократичного суспільства та впровадження прозорого контролю в тому числі з боку суспільства здійснюється завдяки розробки Європейським Союзом таких програм як «SIGMA» .

Суттєвий вклад в науково – методологічну підтримку реформування влади мають можливість внести фахівці ОРІДУ. Зусилля в першу чергу можуть бути спрямовані на проведення аналізу дотримання законності

щодо процедури прийняття нормативно – правового акту, розробка на підставі аналізу пропозицій щодо оптимізації, вдосконалення та подання документу до затвердження.

Пропозиції щодо сприянню та участі в процесі реформування:

1.Залучити фахівців ОРІДУ до ведення дорадчої діяльності в спосіб проведення семінарів та тренінгів з представниками органів місцевого самоврядування, державних органів влади.

2.Дорадча діяльність доцільно спрямувати на відповідальність стратегічного планування, прийнятим програмним документам у всіх сферах суспільного життя громади, діючому законодавству.

3.В край важливим є впровадження моніторингу реалізації нормативно – правових актів, їх ефективність та вплив на соціально – політичної ситуації в державі та окремому регіоні, це можливо зробити завдяки науково обґрунтованій методикі контролю і аналізу.

Список використаних джерел.

1.Закон України «Про Загальну програму адоптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15

2.Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальних органів влади в Україні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014 –р:

3.Розпорядження голови Одеської обласної державної адміністрації від 27.09.2017 № 856/А – 2017 «Про перегляд нормативно – правових актів Одеської обласної державної адміністрації». // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oda.odessa.gov.ua>

4.Стратегія реформування державного управління України на 2016 – 2020 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016 – р

5.Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>;

ТАТАКІ ДМИТРО ДМИТРОВИЧ

старший викладач кафедри правознавства Одеського національного політехнічного університету

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ІНФОРМАЦІЮ

Юридична відповідальність є специфічним юридичним засобом забезпечення реалізації охорони і захисту права на інформацію, здійснення закріплених обов'язків.

Юридична відповідальність – це передбачені законом вид і міра державно-владного (примусового) зазнання особою втрат благ особистого, організаційного і майнового характеру за вчинене правопорушення. Юридична відповідальність – одна з форм соціальної відповідальності. Крім юридичної відповідальності, у суспільстві діють й інші форми соціальної відповідальності: моральна, політична, організаційна, суспільна, партійна та ін. Організаційна і політична відповідальність застосовується в таких формах, як звіт, відставка; моральна – засудження громадською думкою; партійна – виключення з партії тощо. Юридична відповідальність має свої специфічні ознаки: спирається на державний примус у формі каральних і правовідновлюючих (компенсаційних) способів; виражається в обов'язку особи зазнавати певних втрат; настає лише за вчинені або вчинювані правопорушення; здійснюється компетентними органами згідно із законом; здійснюється в ході правозастосувальної діяльності за умови дотримання певного процедурно-процесуального порядку і форм, ґрунтується на принципах законності, обґрунтованості, доцільності, невідворотності, своєчасності, справедливості. Залежно від галузевої структури права розрізняють такі види юридичної відповідальності: дисциплінарна, кримінальна, цивільно-правова, адміністративно-правова.

Дисциплінарна відповідальність – вид юридичної відповідальності, яка полягає в обов'язку працівника відповідати перед роботодавцем за дисциплінарний проступок і зазнавати дисциплінарних санкцій, передбачених законодавством про працю. До заходів дисциплінарної відповідальності належать: догана, переведення на іншу роботу, звільнення. Може бути застосована, зокрема, за порушення порядку розгляду звернень громадян тощо.

У зв'язку з прийняттям Закону України від 22.12.2006 року № 534-V «Про внесення змін до деяких нормативних актів України щодо посилення протидії незаконному обігу архівних документів» у ст. 41 Кодексу законів про працю України «Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу з окремими категоріями працівників за певних умов» підставою для звільнення, також, можуть бути винні дії працівника, який безпосередньо обслуговує не лише грошові або товарні, але й культурні цінності, якщо ці дії дають підстави для втрати довір'я до нього з боку власника або уповноваженого ним органу.

Такі ж зміни відбулись і у ст. 133 «Випадки обмеженої матеріальної відповідальності працівників». Матеріальна відповідальність настає за вчинене майнове правопорушення, шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації робітниками та службовцями при виконанні ними своїх трудових обов'язків. Вона може бути повною чи обмеженою залежно від ступеня вини, розміру заподіяної шкоди, майнового стану, а також інших конкретних обставин. Притягає до відповідальності адміністрація підприємства.

Список використаних джерел.

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 року № 322-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада УРСР. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

2. Про внесення змін до деяких нормативних актів України щодо посилення протидії незаконному обігу архівних документів: закон України від 22.12.2006 року № 534-V [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/534-16>

ТОЛПИГО ДЕНИС МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАКОННІСТЬ ЯК ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ВЗАЄМОДІЇ ПРОКУРАТУРИ ТА ІНШИХ ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУТІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

В період політичних і соціально-економічних трансформацій, які переживає Україна на сучасному етапі становлення правової демократичної держави актуалізується нагальна необхідність укріплення та удосконалення правових основ державного та громадського життя, що потребує належного науково-теоретичного забезпечення. Теоретичні засади державного управління, відпрацьованість категоріально-понятійного апарату створюють передумови досягнення порозуміння та взаємоузгодженості дій суб'єктів державного управління, що займають різні рівні в їх загальній ієрархічній структурі, а також більш чіткої визначеності та змістовності прямих і зворотних суб'єктно-об'єктних відносин [1].

Єдність у спрямуванні діяльності органів публічної влади та прокуратури в площині додержання прав і свобод громадян, захисту інтересів суспільства в межах відповідних компетенцій зумовлює пріоритетність дослідження проблематики реалізації законності в практичній діяльності під час взаємодії цих державних інститутів.

Правові, організаційні та методологічні аспекти проблеми забезпечення законності в діяльності державних інститутів стали предметом дослідження В.Б.Авер'янова, Ю.П. Битяка, В.Т. Білоус, Ю.М. Бисаги, І.Л. Бородіна, М.В. Вітрука, Р.А. Калюжного, А.М. Колодія, О.В. Серьогіна, О.Ф. Скакун, В.Д. Ткаченка К.Ф. Шеремета та інших учених. Водночас, сучасні інтеграційні тенденції розвитку України, процеси децентралізації влади та проблеми реалізації пакету реформ не в повному обсязі відображені в наукових роботах зазначеного сегменту. Відтак, мета цієї роботи полягає у дослідженні поняття законності як теоретичного фундаменту взаємодії прокуратури та інших державних інститутів серед актуальних шляхів державно-правового розвитку.

Значення законності у суспільстві полягає у тому, що вона надає можливість правовими засобами втілювати в життя політику влади, охороняє права та інтереси державних і громадських організацій, права та інтереси громадян, які охороняються законом, передбачаючи свідоме та обов'язкове дотримання і всіма установами та організаціями, і всіма членами нашого суспільства законів та інших нормативних актів [2, с. 32].

У зв'язку з цим рівень забезпечення законності в державі характеризує ступінь довіри громадян до владних інституцій. Наразі, за даними Інституту соціології НАН України, довіра населення до владних інститутів в Україні, на жаль, залишається досить низькою: до парламенту – 5%, до уряду – 6% [3]. Головне почуття українців – це бажання змін: 41% бажать їх сьогодні, а ще їм характерні такі відчуття, як незахищеність (39%), тривога (37%) [3]. Такий стан справ може свідчити про неефективність заходів з охорони законності як особливої соціальної цінності, основою якої є визнання права способом організації суспільного життя.

Універсальність категорії законність в теорії публічного управління проявляється в багатоаспектності її характеристик: у методологічному сенсі – як принцип організації діяльності усіх суб'єктів правозастосування та як метод державного управління, спрямований на упорядкування суспільних відносин; у практичному – як певний режим суспільного життя та вираження прав у законодавстві, що об'єднує правотворчість та правозастосування.

Водночас, як зазначає Г.О. Пономаренко, законодавчого визначення поняття законності, як і поняття закону, немає [4].

В науковій літературі виявляються різні погляди на його визначення.

Ю.П. Битяк під законністю розуміє неухильне виконання законів і відповідних їм інших нормативних актів органами держави, посадовими особами, громадянами та громадськими організаціями. Це означає, що законність обов'язкова для всіх інституцій держави й суспільства (органів законодавчої, виконавчої, судової влади, інших державних і недержавних утворень, громадян). Вона також є обов'язковою умовою, що забезпечує безперешкодну реалізацію прав громадян, громадських утворень на самовираження та вільний розвиток [5].

С.Г. Стеценко визначає законність як комплексне політико-правове явище, яке характеризується неухильним дотриманням вимог чинного законодавства усіма суб'єктами права [6].

Значно ширше розглядає це поняття І.П. Голосніченко, який вважає, що законність – це створення такого адміністративно-правового режиму у суспільстві, при якому вся система органів зобов'язана, з одного боку, суворо дотримуватись вимог законів, а з іншого – вимагати від посадових осіб та громадян безумовного виконання цих законів та інших законодавчих актів, здійснювати інші правоохоронні та правозастосовні заходи з метою зміцнення правопорядку в державі [7].

Аналогічна наукова позиція висловлюється авторами Сучасної правової енциклопедії, які під законністю розуміють режим (стан) відповідності дій, поведінки, діяльності посадових осіб, громадян та юридичних осіб законам і підзаконним нормативно-правовим актам держави, який утворюється у результаті неухильного додержання останніх усіма суб'єктами права» [8].

Незважаючи на різноманітність наукових поглядів на визначення поняття законність, їх можна розподілити відповідно чотирьом основним групам, що вирізняють ті чи інші його характеристики: 1) особливий правовий та суспільно-політичний режим; 2) принцип діяльності державних, суспільних інституцій та громадян; 3) мета та функція публічного управління; 4) основа відповідальності за порушення закону.

Отже, зміст законності в площині взаємодії прокуратури та інших державних інститутів кристалізується в наступних змістових елементах:

- обов'язковість дотримання вимог закону для усіх державних органів, посадових осіб і громадян та підзаконність усієї соціально-значущої діяльності;
- наявність усталеного законодавства як належної нормативно-правової основи;
- систематизовані та узгоджені суспільством принципи, політика і правова ідеологія як міцний теоретичний та світоглядний фундамент;
- наявність реальних та обов'язкових гарантій прав і законних інтересів громадян;
- дієвий державний та громадський контроль як основа виконання правових норм та відповідальності за правопорушення.

Такий підхід зумовлює розгляд механізму забезпечення законності під час спільної діяльності прокуратури та публічних організацій як результату узгодженої взаємодії правових інститутів, утворених державою та суспільством, з метою становлення та підтримки належного режиму законності. Детальний розгляд теоретичних і правових аспектів визначеного механізму може стати предметом подальших наукових пошуків.

Список використаних джерел.

1. Історія та практика державного управління і місцевого самоврядування в Україні: навч. посібник у 2-х т./ М.О. Багмет, В.М. Ємельянов. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2. – 2012. – 236 с.
2. Формування правосвідомості юриста /С. С. Сливка, М. І. Рудницький, М. Т. Підгурський, М. Й. Штангрет [і ін.]. – Львів: Кальварія, 1997. – 96 с.
3. З надією і бажанням змін українці підійшли до 26-ї річниці своєї незалежності. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dif.org.ua/article/z-nadiyeu-i-pragnennyam-zmin-ukraintsi-pidiyshli-do-26-i-richnitsi-svoei-nezalezhnosti>– Назва з екрану.
4. Пономаренко Г. О. Способи забезпечення законності управління у сфері внутрішньої безпеки держави / Г. О. Пономаренко // Честь і закон. – 2007. – № 1. – С. 35
5. Адміністративне право України: підручник / Ю.П. Битяк та ін. За ред.. Ю.П. Битяка – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 544 с.
6. Адміністративне право України: навч. посіб. / С.Г. Стеценко. – К.: Атіка, 2008. – С. 192.
7. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : підручник / Під заг. ред. І. П. Голосніченка, Я. Ю. Кондратьєва. – К.: Укр. акад. внутр. справ, 1995. – С. 164.
8. Сучасна правова енциклопедія / О. В. Зайчук, О. Л. Копиленко, Н. М. Оніщенко та ін.; за заг. ред. О. В. Зайчука. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – С. 121

ФАЛЬКОВСЬКИЙ АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*доцент кафедри державознавства і права
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ю.н.*

ПРИСЯЖНІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ТА ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ТА ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ

У світлі процесів євроінтеграції дедалі більшого значення набуває вдосконалення законодавства України, що регулює різноманітні аспекти правовідносин, які виникають унаслідок реалізації права людини на справедливий, неупереджений суд. Складний процес утвердження верховенства права, відмови від панування позитивістської парадигми в правовому житті України в наш час стикається з низкою перешкод, які є результатом недосконалості юридичної техніки законодавства, що регламентує здійснення правосуддя, зокрема, й права людини на розгляд справ судом присяжних. Отже, проблематика дослідження відповідає нагальним потребам реформування процесу здійснення правосуддя в Україні, знаходження шляхів вдосконалення процесуального законодавства в напрямку його подальшої гуманізації, ефективності та відповідності до європейських стандартів у сфері утвердження пріоритету прав і свобод людини. Однією з найбільш дискусійних змін, що були введені в цивільний процес останнім часом – запровадження процедури розгляду окремих категорій справ за участю присяжних. В сучасному правовому науковому дискурсі не спостерігається єдності в оцінці цієї новели в цивільному процесі України. Визначення особливостей юридичної техніки, а також оцінка позитивних і негативних аспектів розгляду справ присяжними в кримінальному та цивільному судочинстві в контексті «духу та букви» реформи судового процесу, що наразі триває в Україні, є актуальною темою для дослідження та потребує ретельного та всебічного розгляду.

Різноманітні аспекти проблематики дослідження знайшли відображення в наукових працях, які присвячені становленню цього правового інституту та специфіці законодавства, що регламентує діяльність суду присяжних, а також розгляду доволі невеликого досвіду (у порівнянні з деякими країнами світу) функціонування цього інституту в правовій системі України. Зокрема, слід відмітити внесок таких авторів як: С. Андрусенко, А. Бойнарович, Н. Габлей, Н. Гарпов, І. Главюк, В. Канцер, В. Кульчицький, М. Козюбра, Р. Кубійда, Н. Лісова, Л. Лобойко, В. Маляренко, І. Русанова, О. Сидорук, В. Тарнавська, В. Черней, Є. Чернобай, В. Шерба, В. Шишкін, С. Шогун та інших.

Регламентацію формування, компетенції та інших аспектів діяльності присяжних в Україні в кримінальному судочинстві здійснюють відповідно до Кримінального процесуального кодексу та Закону України

«Про судоустрій та статус суддів». Водночас диспозиції окремих норм указаних законів викладені в відсильній і бланкетній формах та передбачають звернення до інших складових законодавства України.

Згідно ч. 2 ст. 187 Кримінального процесуального кодексу України, при вчиненні злочину, за який передбачено покарання у вигляді довічного позбавлення волі, під час підготовчого засідання підсудний має право подати клопотання про розгляд кримінального провадження стосовно нього судом присяжних. Диспозиція цієї статті має яскраво виражений бланкетний характер і передбачає звернення до Кримінального Кодексу України, згідно з яким довічне позбавлення волі передбачене санкцією певних статей, зокрема: ч. 3 ст. 110, ст. 112, ч. 2 ст. 115, ч. 3 ст. 258, ст. 348, ст. 348-1, ст. 379, ст. 400, ч. 2 ст. 438, ч. 2 ст. 439, ст. 442, ст. 443. Розширення переліку статей, санкція яких містить можливість отримання довічного позбавлення волі, автоматично дає можливість застосування в цьому випадку суду присяжних. Визначальною особливістю юридичної техніки законодавства, що регламентує діяльність суду присяжних в Україні, є виклад диспозицій багатьох статей у відсильній і бланкетній формах. Бланкетними є диспозиції статей: ч. 1 ст. 383 КПК, п. 1 ч.2 ст. 386 КПК, ч. 4. Ст. 387 КПК, п. 11. ч. 1 ст.390 КПК, ч. 1 ст. 391 КПК, ч.2 та ч. 3 ст.58 закону України «Про судоустрій та статус суддів». Диспозиції низки статей мають відсильний характер, а саме: ч. 3 ст. 383 КПК, ч.2 ст. 385 КПК, ч. 3 ст. 387 КПК, ч.1 ст.62 закону України «Про судоустрій та статус суддів».

Окрім того, особливе місце в законодавстві, що регламентує діяльність суду присяжних в Україні, займають норми, котрі визначають особливості створення суду відносно певного кола осіб, що займали чи займають найвищі державні посади. Вичерпаний перелік цієї категорії осіб містить ч. 9 ст. 31 КПК (слід зазначити, що законодавець неодноразово змінював текст цієї частини статті, зокрема зміни були внесені 14.10.2014 та 12.02.2015 та стосувались саме кола осіб, кримінальне провадження стосовно яких потребує особливого складу суду, зокрема суду присяжних). Вказана норма також має наявні ознаки непрямой та прямої бланкетності, оскільки кримінальне провадження у відношенні перелічених статтею осіб можливе тільки з урахуванням їхнього правового статусу, що встановлюється нормами, котрі є частиною різноманітних сфер законодавства (наприклад, правовий статус Президента України регламентується Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами, правовий статус Генерального прокурора України відповідно – Конституцією та Законом України «Про прокуратуру»). Також текст цієї статті передбачає пряме звернення до двох нормативно-правових актів – Закону України «Про державну службу», що визначає перелік осіб, віднесених до державних службовців першого рангу та «Про Національне антикорупційне бюро України», на яке вказується, визначаючи специфіку обвинувачення у вчиненні кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності.

Дев'ятого лютого 2017 року Верховною Радою України прийнято Закон України №5271 «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України (щодо розгляду справ за участю присяжних)», відповідно до якого в Україні було запропоновано створення суду присяжних у цивільному процесі. Відповідно до чинної редакції ч.4 ст. 234 ЦПК України, за участю присяжних проводиться розгляд наступних категорій справ: 1) обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи; 2) визнання фізичної особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою; 3) усиновлення; 4) надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку; 5) примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу. Інститут суду присяжних в цивільному судочинстві є новелою в судовій системі нашої держави, адже раніше цей інститут діяв лише в кримінальному судочинстві України починаючи з 2012 року, коли набув чинності новий Кримінальний процесуальний кодекс України. Вказані законодавчі зміни стали наслідком внесених змін до Конституції України та прийняття в новій редакції Закону України №1402-VIII від 02.06.2016 «Про судоустрій і статус суддів», відповідно до яких інститут народних засідателів був ліквідований.

Доцільним, з точки зору сучасної юридичної техніки, є закріплення в законодавстві норми, які б передбачали впровадження інституту запасних присяжних, який на разі відсутній в цивільному процесуальному законодавстві. Необхідно закріпити в главі 3 розділу III ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» та в ЦПК України положення про те, що разом із основними присяжними, в процесі призначаються також і запасні присяжні, які перебуватимуть на відведених їм місцях і до ухвалення судового рішення повинні бути включені до складу суду у разі неможливості кого-небудь із основних присяжних продовжувати брати участь у судовому розгляді. Також з метою уникнення колізій між нормами ч.4 ст.66 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» та ст.23 ЦПК України, щодо складу осіб, які мають право заявляти відвід присяжному, ч.4 ст.66 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» необхідно викласти в наступній редакції: «Увільнення від виконання обов'язків присяжного внаслідок відводу (самовідводу) у конкретній справі здійснюється в порядку, встановленому процесуальним законом». Отже, юридична техніка законодавства, що регламентує діяльність суду присяжних в Україні є доволі складною; багато норм мають бланкетний і відсильний характер, існують правові колізії, що створює певні складнощі під час їх застосування. Юридична техніка вказаної сфери потребує подальшого вдосконалення, що є необхідною складовою судової реформи в Україні.

ЧІСТЯКОВА ІРИНА МИКОЛАЇВНА

*завідувач кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університету, к.ф.н., доцент*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАДАЧІ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Сьогодні розвиток суспільства та держави характеризується значним зростанням ролі інформації та інформаційних технологій, що призводить до актуалізації інформаційної діяльності: одержання, використання, поширення та зберігання інформації. У зв'язку з цим постає проблема правового регулювання інформаційних відносин.

Слід зазначити, що в Україні створено достатню законодавчу базу для здійснення державної інформаційної політики. Законодавство України про інформацію складають Конституція України, Закон України «Про інформацію», законодавчі акти про окремі галузі, види, форми і засоби інформації, міжнародні договори та угоди, ратифіковані Україною, та принципи і норми міжнародного права.

Законодавча база встановлює загальні правові основи одержання, використання, поширення та зберігання інформації, закріплює право особи на інформацію в усіх сферах суспільного й державного життя України, а також систему інформації, її джерела, визначає статус учасників інформаційних відносин, регулює доступ до інформації та забезпечує її охорону, захищає особу та суспільство від неправдивої інформації.

Незважаючи на всебічне правове регулювання інформаційних відносин, в Україні залишаються нагальні проблеми:

1) адаптації законодавства України в інформаційній сфері до нових умов суспільного розвитку, передусім пов'язаних з побудовою інформаційного суспільства;

- відсутність чіткої ієрархічної єдності законів;
- відсутність узгодження понятійного апарату;
- термінологічні неточності;

• нові правові акти у сфері суспільних інформаційних відносин часто не узгоджені з раніше прийнятими, що призводить до правового хаосу.

Для створення дієвої системи управління інформаційними ресурсами на підставі актів законодавства доцільно:

• розробити і впровадити низку нормативно-правових документів, що регламентуватимуть: порядок і правила формування, використання та захисту інформаційних ресурсів, що не містять інформацію з обмеженим доступом; порядок і правила формування, поширення, використання й захисту інформаційних ресурсів, що містять інформацію з обмеженим доступом; затвердження переліку документованої інформації, що в обов'язковому порядку надається для державної реєстрації (окремо – для відкритої інформації й окремо – для інформації з обмеженим доступом); порядок і правила державного обліку й реєстрації баз і банків даних;

• усунення недоліків та невідповідностей у сучасному інформаційному законодавстві України: встановити чітку ієрархічну єдність законів; кодифікувати велику кількість наявних законів та підзаконних нормативних актів; узгодити нові правові акти у сфері суспільних інформаційних відносин із раніше прийнятими;

- необхідність створення інформаційного кодексу України.

Правове регулювання інформаційних відносин в Україні має низку нагальних проблем та потребує певної зміни існуючого законодавства в цій сфері, приведення його до міжнародних стандартів та практики розвинутих країн світу. Законодавство повинно сприяти реалізації права на інформацію й інформаційну діяльність за допомогою чітко визначених процедур та забезпечувати конфіденційність інформації та інформаційних процесів.

ЯНЮК СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
старший викладач Військової академії (м. Одеса)*

ПОВНОВАЖЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ СТОСОВНО ФУНКЦІЮВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Повноваження суб'єктів державного управління та та органів місцевого самоврядування стосовно функціонування територіальної оборони України обумовлюються їх основними функціями та завданнями і визначаються Конституцією України, Законами України «Про основи національної безпеки України», «Про оборону України», «Военною доктриною України» і «Положенням про Територіальну Оборону України», затвердженими Указами Президента України та іншими законодавчими актами України.

На Кабінет Міністрів України з метою виконання завдань ТрО покладається [2]:

• забезпечення виконання законів та інших нормативно-правових актів з питань ТрО;

• організація підготовки проектів законів та інших нормативно-правових актів з питань ТрО, спрямування, координація та контроль діяльності міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, пов'язаних з підготовкою та веденням ТрО;

• визначення і затвердження переліку об'єктів державного значення, що підлягають охороні та обороні в умовах надзвичайного стану і особливого періоду;

- організація роботи по здійсненню евакуаційних заходів;
- визначення джерела і порядку фінансування заходів ТрО;
- планування і проведення навчань та тренувань з питань ТрО;
- організація підвищення кваліфікації керівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань ТрО.

При цьому Міністерство Оборони України [2,3]:

• приймає участь у підготовці проектів законів та інших нормативно-правових актів з питань ТрО, забезпечує їх виконання у Збройних Силах України;

• координує діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування щодо підготовки держави до ТрО;

- організовує накопичення озброєння, військової техніки, інших матеріальних ресурсів у непорушному запасі та мобілізаційному резерві, створює резерв військовоначених людських ресурсів для ведення ТрО;

- забезпечує комплектування ЗС України та інших військових формувань особовим складом, здійснює разом з міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування заходи щодо підготовки громадян до ТрО;

- забезпечує взаємодію ЗС України з державними органами, громадськими організаціями і громадянами, реалізує інші повноваження та завдання, що випливають із законів України, актів Президента України, КМ України з питань ТрО.

Інші міністерства і центральні органи виконавчої влади та правоохоронні органи [2,3]:

- забезпечують виконання законів, інших нормативно-правових актів з питань ТрО;

- погоджують з ГШ ЗС України та забезпечують проведення заходів щодо підготовки і ведення ТрО;

- планують, організовують і контролюють виконання заходів ТрО під час мобілізаційної підготовки та мобілізації органів управління, підприємств, установ і організацій відповідних галузей економіки незалежно від форми власності згідно з їх призначенням та специфікою діяльності.

Органи місцевого самоврядування [2,3]:

- організовують та здійснюють заходи ТрО на відповідній території;

- забезпечують здійснення заходів щодо запровадження та підтримання режиму воєнного стану на відповідній території;

- беруть участь у плануванні та проведенні евакуації (відселення) або розміщенні евакуйованого (відселеного) населення, а також підприємств, установ, організацій та матеріальних цінностей, які мають важливе державне, господарське і культурне значення;

- сприяють підтриманню відповідного режиму в прикордонній смузі та у контрольованих прикордонних районах;

- передбачають заходи ТрО у відповідних мобілізаційних планах.

Під час виконання завдань територіальної оборони різними міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, військовими формуваннями та правоохоронними органами, можуть здійснювати інші заходи відповідно до повноважень та завдань, визначених законами та іншими нормативно-правовими актами.

Проведений аналіз дає можливість констатувати, що існуюча нормативно-правова база України в питанні територіальної оборони не позбавлена теоретично хибних положень та норм, які потребують суттєвого доопрацювання та скасування окремих положень, які є суперечливими та поверхневими за змістом.

Організація територіальної оборони формується згідно Закону «Про оборону України», який містить лише загальні завдання та вимоги, які не сприяють прискіплевому ставленню до неї місцевих органів виконавчої влади.

Удосконалюючи нормативно-правову базу, необхідно:

- відштовхуватись від нових поглядів у розрізі нової Воєнної доктрини держави, концепції, стратегії та програм що

- визначають напрямки розвитку територіальної оборони, як складової Воєнної організації держави на законодавчому рівні. [4]

Проводячи дослідження законодавчої бази з питань функціонування територіальної оборони держави в особливий період, робота по удосконаленню нормативної бази не втрачає своєї актуальності. Серед провідних фахівців з питань територіальної оборони відсутня єдність поглядів на подальший розвиток нормативно-правових засад та законів, стосовно її розвитку, що обумовлює необхідність наукового супроводу реформування наявної законодавчої бази.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. – К.: ІВА. 2007.
2. Закон України «Про оборону України» від 5 жовтня 2000 року № 2020-III //– <http://www.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про Збройні Сили України» від 5 жовтня 2000 року № 2019-III //– <http://www.rada.gov.ua>
4. Засади підготовки і застосування Збройних Сил України. Ч 1. (від оперативно-тактичного об'єднання і вище) // К.: МОУ. – 2004 р
5. Т. Стукалін «Організаційно-правові засади у сфері оборони України в контексті сучасних ризиків та загроз» *Збірник наукових праць. «Ефективність державного управління». Вип. 42 – 2015. – с 215-216.*

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

КРАСНОСТАНОВА НАТАЛІЯ ЕДУАРДІВНА

*завідувач кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

ПАЛАМАРЧУК ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.військ.н., доцент*

ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ ВИРОБНИЧОЇ ТА КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Виробничо-господарська діяльність підприємницьких суб'єктів здійснюється в умовах нестабільного зовнішнього середовища, що змушує промислові підприємства вносити зміни в виробничу і комерційну політику для підтримки ефективності конкурентоспроможності своєї роботи. Промислове підприємство є динамічною системою, тому воно зазнає різні рівні свого розвитку – від незмінного, сформованого стану до інноваційно-успішного, для чого необхідна збалансованість всіх напрямків його діяльності в даному поступальному русі.

Дослідження існуючих підходів до збалансованості виробничої і комерційної діяльності підприємства показало, що цей процес, незважаючи на виділення пріоритетного, повинен йти по багатьох напрямках (виробничому, маркетинговому, інноваційному та ін.). З цим пов'язаний висновок про необхідність реалізації збалансованої системи управління виробничої і комерційної діяльності підприємства. Збалансованість виробничої і комерційної діяльності підприємства необхідно розглядати як процес узгодження промислової і комерційної діяльності, що забезпечує мінімізацію розбіжностей обсягів виробництва і реалізації продукції і максимізацію величини прибутку. Метою збалансованого управління виробничою і комерційною діяльністю є – досягнення максимального прибутку при постійній підтримці стану економічної безпеки підприємства. Під економічною безпекою розуміється стан, що дозволяє гарантувати стабільне функціонування і розвиток підприємства протягом планового періоду, попереджати і нейтралізувати можливі зовнішні і внутрішні загрози навіть при найгірших варіантах їх прояви [2, с. 52]. Фактори, що впливають на збалансованість виробничої і комерційної діяльності підприємства, – це такі явища у внутрішній і зовнішній середовищі підприємства, які можуть змінити ступінь взаємодії, узгодження, відповідності окремих залежних складових його виробничої і комерційної діяльності. Для організації керуючого впливу з метою досягнення збалансованості виробничої і комерційної діяльності підприємства особливу важливість мають фактори внутрішнього середовища. Вони найбільшою мірою схильні до змін, що призводить до необхідності реакції на наслідки їх прояву з боку підприємства з метою забезпечення економічної безпеки.

Економічна безпека – це необхідна умова стабільного функціонування і розвитку підприємства, що дозволяє уникнути негативного впливу явищ зовнішнього і внутрішнього середовища або знизити ймовірність їх настання [1, с. 197]. Економічна безпека підприємства визначається його поточною платоспроможністю і здатністю реалізовувати нові проекти без втрати фінансової стійкості. Оскільки під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів стан економічної безпеки може як посилюватися, так і слабшати, то слід розглядати супроводжуваний виробничу і комерційну діяльність підприємства ризик втрати стану економічної безпеки (Reb), який розраховується за формулою 1, з урахуванням ризику втрати поточної платоспроможності (Rpp) і ризику втрати фінансової стійкості (Rfs):

$$\text{Reb} = \text{Rpp} + \text{Rfs} \quad (1)$$

Збалансованість виробничої та комерційної діяльності підприємства досягається узгодженістю різних компонентів його функціонування при досягненні ефективних результатів і стабільного стану економічної безпеки. При цьому стабільне отримання максимально можливої прибутку в довгостроковій перспективі вимагає постійних змін в стратегії виробничої та комерційної діяльності підприємства, що супроводжується змінами в рівні ризиків та стану економічної безпеки. Пропонується методика збалансованості виробничої та комерційної діяльності промислового підприємства спрямована на подолання зазначених протиріч. Методика включає чотири взаємозв'язаних блоку:

1. Моніторинг поточного стану виробничо-господарської діяльності підприємства.
2. Моніторинг потенціалу ринку.
3. Вибір і обґрунтування стратегії збалансованості виробничої та комерційної діяльності підприємства.
4. Вибір сценарію з найвищим рівнем збалансованості виробничої та комерційної діяльності підприємства.

В результаті дослідження розроблено науково-методичний підхід до збалансованості виробничої та комерційної діяльності промислового підприємства за рахунок нейтралізації ризиків втрати економічної безпеки та узгодження різних напрямків його діяльності, що сприяє досягненню стабільного ефективного стану роботи підприємства на кожному рівні його розвитку.

Список використаних джерел.

1. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємства України: стратегія та механізми зміцнення [Текст] : монографія / Т.Г. Васильців. – Львів : Арал, 2008. – 384 с.
2. Мороз О.В. Концепція економічної безпеки сучасного підприємства [Текст] : монографія / О.В. Мороз, Н.П. Карачина, А.А. Шиян. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 241 с.

АКИМЕНКО НАТАЛЯ ВАЛЕНТИНІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ ЯК ЗАСІБ СПРИЯННЯ ПІДВИЩЕННЮ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Публічне управління – це управління суспільством, тобто вироблення та здійснення дій щодо цілеспрямованого свідомого впливу на суспільну систему загалом та на її окремі ланки. Воно передбачає виконання основних і конкретних функцій, але суспільство – дуже складний об'єкт, що обумовлює наявність певної специфіки головних завдань публічного управління. Одне з найважливіших завдань публічного управління будь-якої країни – досягнення та підтримка соціально-економічної рівноваги у суспільстві. На цей процес окрім державного регулювання суттєво впливають діяльність людини – як активного суб'єкта економічного та суспільного життя і функціонування ринкових відносин. Завдання держави – створити умови для взаємоузгодженого позитивного впливу цих чинників. У широкому розумінні соціально-економічна рівновага суспільства є відносною, що зумовлюється самою природою суспільних потреб і інтересів, їх постійною зміною, рухомістю. Виокремлення управління в специфічний вид соціальної діяльності відбулося саме з метою узгодження індивідуальних і групових інтересів зі спільними. Місце та роль державно-управлінської діяльності у цьому процесі полягає у впливі результатів прийнятих і реалізованих управлінських рішень на досягнення більш високого рівня взаємоузгодженості інтересів [1].

Важливу роль в сучасній державі відіграють громадські об'єднання. Громадські об'єднання є важливим соціальним явищем, невід'ємною складовою стабільного суспільства. В усьому світі існує багато громадських об'єднань. Громадські об'єднання здатні не тільки піднімати питання соціального розвитку держави і ставити ряд соціальних проблем, а й допомагати державі їх вирішити. Саме тому їх створення та активну діяльність можливо вважати інноваційним інструментом публічного адміністрування.

Громадське об'єднання – це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів.

Громадське об'єднання за організаційно-правовою формою утворюється як громадська організація або громадська спілка [2].

Роль громадських об'єднань в політичній системі визначається тим, що вони виражають інтереси різних соціальних груп. Впливаючи через певні політичні механізми на державу, громадські об'єднання сприяють задоволенню даних інтересів за допомогою використання державної влади.

Громадські організації різні за своїм сферам діяльності і цілям. Але в загальному, недержавні некомерційні об'єднання своєю діяльністю сприяють значному розвитку гуманістичних цінностей в суспільстві. Розвиваючи нові форми роботи та напрямки, закріплюючи право кожного на високий рівень життя, привертаючи уваги громадськості до проблем соціально виключених груп, громадські організації сприяють позитивним змінам у свідомості людей. Подібні об'єднання відіграють важливу роль в наданні допомоги людям, які перебувають у важкій життєвій ситуації. Вони мають високе значення там, де державну допомогу важко надати в зв'язку з малою чисельністю цільової групи або недостатністю компенсації, а комерційна допомога нерентабельна через випадковий попит і незначущість.

Якщо розглянути це питання з крапки зору довіри населення до громадських організацій, то можна скористуватись даними, отриманими Київським міжнародним інститутом соціології.

Київський міжнародний інститут соціології провів власне опитування громадської думки «Омнібус» з 2 грудня по 12 грудня 2016 року. Опитування проводилося у 110 населених пунктах в усіх областях України, окрім Автономної Республіки Крим, за стохастичною вибіркою, репрезентативною для населення України віком від 18 років. Порівняно з 2015 роком, у 2016 році рівень довіри до громадських об'єднань майже не змінився [3].

Таким чином можна казати про те, що громадські об'єднання є ефективним інструментом публічного адміністрування, як сучасний засіб вдалої взаємодії держави з громадськістю, що користується довірою населення.

Тому, для подальшого розвитку і ефективної діяльності такого інструменту публічного адміністрування як громадські об'єднання, доцільно у подальшому приділити увагу наступним завданням: поширенню інформування населення про сутність та можливості громадських об'єднань; вдосконаленню законодавчої бази існування громадських об'єднань; сприянню створенню умов для утворення та функціонування громадських об'єднань, у різних сферах громадського життя; налагодженню ефективної взаємодії між громадськими об'єднаннями та органами державної влади.

Список використаних джерел.

1. Предмет та методологічна основа публічного адміністрування. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://studfiles.net/preview/5118174/page:4/>
2. Закон України про громадські об'єднання. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
3. Київський міжнародний інститут соціології. Прес релізи та звіти. Довіра соціальних інституцій та груп. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=678&page=4>

БОРОДІН ЄВГЕНІ ЄВГЕНОВИЧ

*аспірант кафедри економіки та регіональної економічної політики
ДРІДУ НАДУ при Президентіві України*

МЕДІАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

Останнім часом в Україні все ширше застосовуються практики медіації як форми конструктивного діалогу держави і суспільства. Розвиток публічного управління обумовлений зростанням різноманітності форм соціального партнерства, які задають вектор трансформації відносин між державою та суспільством у бік їх демократизації. Джерелом суспільної динаміки стає принцип рівності – основний принцип медіації. Вимога рівності сприяє становленню гомогенного простору, у якому відносини сторін стають стабільними і відповідають взаємним очікуванням. Поширення застосування процедури медіації в Україні, де діє ціла низка Регіональних Груп Медіації, які об'єдналися в Асоціацію Груп Медіації України та Український Центр Порозуміння [3], свідчить про те, що відбувається інституціоналізація медіації як форми конструктивного діалогу держави і суспільства. Це створює передумови для її можливого поширення на рівні публічного управління.

Якщо в українському суспільстві зберігатиметься вертикальна модель взаємовідносин суспільства і держави, використання соціального партнерства буде обмежене, а медіація не отримуватиме поширення в сфері публічного управління, що призведе до підвищення конфліктності суспільного простору. Побудова діалогічних, мережевих взаємовідносин, навпроти, уможливить інституціоналізацію медіації у сфері публічного управління.

Цей процес мають супроводжувати такі інституціональні практики, як довіра і орієнтація на співпрацю, свобода інтерпретації, велика різноманітність інформаційних джерел і синергія інформаційних ресурсів, відкритість спілкування.

На сьогодні, за даними соціологічних опитувань, рівень довіри громадян до публічних структур залишається на невисокому рівні. Як свідчать результати опитування, яке проведене соціологічною службою Центру Разумкова з 21 по 26 квітня 2017 року (опитано 2018 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей за вибіркою, що репрезентує доросле населення за основними соціально-демографічними показниками) [2], серед інститутів держави та суспільства найбільшу довіру громадян мають волонтерські організації (їм довіряють 66% опитаних), Церква (63,3%), Збройні Сили України (55,9%), Національна гвардія України (49%), добровольчий рух (територіальна оборона) (45,2%), Державна служба з надзвичайних ситуацій (45%) – число респондентів, які довіряють цим інститутам, на статистично значимому рівні перевищує число тих, хто їм не довіряє. Президенту України довіряють лише 22% опитаних, не довіряють – 71,9%, Уряду – відповідно 12,8% і 81,9%, Національному банку – відповідно 11,7% і 81,5%), Верховній Раді – відповідно 9% і 86,6%, прокуратурі – відповідно 9,5% і 83,3%, судам – відповідно 7% і 86,6%. Національному антикорупційному бюро України довіряють 21,3% опитаних, не довіряють – 64,8%. Довіру до державного апарату (чиновників) висловили 7,9% опитаних, не довіряють – 87%. Вкрай низький рівень довіри мають також політичні партії (відповідно 8,6% і 83,5%), комерційні банки (відповідно 10,4% і 83,9%), засоби масової інформації Росії (відповідно 3,4% і 85,2%). Дії Президента України повністю підтримують 4,4% опитаних, підтримують окремі дії – 39,1%, не підтримують – 51,7%. Дії Уряду – відповідно 2,4%, 29%, 61,9%, дії Прем'єр-міністра – відповідно 3,9%, 31,3% і 57,9%, Верховної Ради України – відповідно 1,9%, 25,2%, 67,5%, Голови Верховної Ради України – відповідно 2,7%, 25,1%, 62% [2].

Послідовний характер інституціоналізації медіативних процедур, в основі якого лежить принцип рівності сторін, визначає особливості інституційного розвитку. Узгодження інтересів якомога більшої кількості суб'єктів необхідно для ефективної дії інституту публічного управління. Прийняття рішень про подальші альтернативи розвитку приймається всіма суб'єктами, так як в основі інституціоналізації медіації лежить діалог, як форма взаємодії держави і суспільства на основі принципу рівності сторін.

Для діалогу характерна взаємодія по лінії горизонтальних відносин «суб'єкт-суб'єкт», а не односторонній, вертикально орієнтований вплив суб'єкта на об'єкт. Діалог як форма взаємодії суб'єктів публічного управління забезпечує інформаційну підтримку нових інститутів, роз'яснюючи сенс нових правил і поширюючи прецеденти їх успішного втілення. Функції медіації в сфері публічного управління полягають у мінімізації трансакційних витрат і нейтралізації різкого зростання невизначеності. Багатосторонні переговори забезпечують суспільний баланс. Медіація не тільки створює умови для переговорів, але і надає публічному управлінню відкритий характер.

При інституціоналізації медіативних процедур домінування неінституціональних практик набуває позитивний ефект, оскільки традиційні форми соціальності виступають альтернативою адміністративно-бюрократичному апарату і лежать в основі реформування представницької демократії та посилення медіації (переговорних процесів) у публічному управлінні [1, с.24]. Перехідний період стає часом розквіту демократії як переговорного процесу, коли політична участь стає вагомим фактором інституційного розвитку.

У результаті поширення медіації на сферу публічного управління укріплюється демократія, коли широка участь сторін у процесі інституціонального розвитку легітимізує нові інститути, оскільки вони є результатом угоди. У даній ситуації протистояння сторін трансформується у консенсус – переговори, коли сторони спільно шукають взаємоприйнятні рішення на основі взаємної вигоди. У результаті розповсюдження процедур медіації на рівні публічного управління стабілізує соціальну ситуацію. У такій мережевій системі комунікації структури публічного управління відносно автономні, а їх функціонування будується на основі принципів самоорганізації і самоврядування, у ситуації кризи вони проявляють підвищену здатність до виживання і тим збільшують синергетичний потенціал суспільства. У ситуації ж, коли процедури медіації не застосовуються навіть у сфері міжособистісних взаємодій, будь-яка розбіжність перетворюється суспільством в конфлікт. За таких умов сфера публічного управління малопридатна для функціонування соціального партнерства.

Список використаних джерел.

1. Сергеев В.М. Демократия как переговорный процесс / В.М.Сергеев. – М.: Прогресс, 1999. – 146 с.
2. Ставлення громадян України до суспільних інститутів, електоральні орієнтації : результати соціологічного опитування. – Київ – 2017: [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/uploads/socio/Press0417.pdf>
3. Український Центр Порозуміння: офіційний сайт: Режим доступу: <http://uccg.org.ua/>

БУРЯЧЕНКО ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНОВИЧ

*старший викладач кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ІНСТИТУЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ

Розвиток пенсійної системи, перш за все, потребує державно-управлінського впливу на наступні сфери діяльності:

- інституційну (розвиток нормативно-правової бази, визначення окремих суб'єктів процесу тощо);
- соціальну (проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи для населення щодо прав і обов'язків учасників нової пенсійної системи, підвищення обізнаності населення у питаннях пенсійного забезпечення, подолання недовіри до недержавного сегмента пенсійної системи тощо).

фінансово-економічну (розвиток економіки, фондового ринку, підвищення надійності інвестиційних інструментів тощо).

На думку багатьох дослідників, зокрема В. Єлагіна [2], головний урок останнього десятиліття полягає у визнанні значущості фактора інституціонального середовища в аналізі пенсійної системи.

Тому важливим кроком на шляху теоретичного осмислення проблеми пенсійного забезпечення стало введення поняття «інфраструктура пенсійної системи», тому що комплексне системне дослідження пенсійної системи неможливе без аналізу її інституційної інфраструктури, яка є сукупністю інституцій, що забезпечують її функціонування. Тим більше, що останнім часом простежується тенденція щодо розширення складу інституційних елементів, насамперед, за рахунок управлінсько-організаційних, економіко-правових та фінансово-кредитних інститутів. При цьому, поряд із економічним аспектом розвитку інфраструктури, велика увага приділяється правовим, соціально-психологічним і політичним питанням.

Вперше термін «інфраструктура» був використаний для аналізу на початку ХХ ст. для позначення об'єктів і споруд, що забезпечують нормальну діяльність збройних сил. У цьому контексті інфраструктура – це комплекс взаємопов'язаних обслуговуючих структур чи об'єктів. Сутність інфраструктури слід розглядати з урахуванням таких підходів, як хронологічний, генеалогічний, структурно-логічний та функціональний. Біля витоків учення про формування інфраструктури стояли американські вчені О. Шоу, Д. Уелд, П. Чернінгтон та ін. Але сьогодні відчувається суттєва нестача доробків, присвячених тим чи іншим аспектам побудови та функціонування інституційної інфраструктури пенсійної системи.

Наведемо найбільш загальне, на наш погляд, визначення інфраструктури як «складової частини цілого, що є носієм допоміжних функцій та забезпечує функціонування системи в цілому, або її окремих частин», запропоноване О. Богуцькою [1].

На думку У. Грудзевич, «будуючи інфраструктуру, не слід обмежуватися перерахуванням інститутів, адже, крім них, інфраструктура містить регулюючі органи, інформаційну мережу та інститути, які її забезпечують, правове забезпечення».

Використання терміну інституційної інфраструктури потребують певних пояснень. Насамперед, інституційна інфраструктура є сукупністю узаконених норм і способів поведінки. Це, наприклад, правопорядок, що регулює відносини власності, призначення пенсії тощо, тобто – інституційні основи державності. При цьому, критерії ефективності інституційної структури пенсійної системи між собою перебувають у дуже складних, а іноді – й у суперечливих, взаємозв'язках та взаєминах.

Досить показовим у цьому контексті є визначення інституційної інфраструктури ринкового господарства, сформульоване відомим російським вченим інституціоналістом О. Іншаковим: «інституційна інфраструктура – це комплекс галузей і сфер діяльності, що здійснюють макроекономічне регулювання економіки та підтримують найбільш оптимальні макроекономічні пропорції розвитку національних господарств». Такий підхід до визначення інституційної інфраструктури базується на постулатах теорії соціального капіталу, розробленої у 60-х роках ХХ сторіччя А. Хіршманом [3]. Для цих робіт характерне значне розширення меж поняття «інфраструктура», яке охоплює не тільки галузі, що забезпечують виробництво та розподіл матеріальних благ, а й інші сфери соціального буття, без яких неможливе функціонування основної системи (у нашому випадку – пенсійної) та містить у собі всі суспільні послуги, починаючи з юрисдикції, охорони суспільного порядку, виховання та закінчуючи фінансовим ринком. До інфраструктури долучають також і нематеріальні чинники: досвід адміністративної роботи, суспільну активність населення, кваліфікацію персоналу тощо.

Але на наш погляд, інституційна інфраструктура у такому контексті є управлінською підсистемою, а не самостійною галуззю або підгалуззю. Вона формується з організацій, які безпосередньо управляють або/і обслуговують сферу пенсійної системи та діє на різних рівнях у межах пенсійної системи, де розробляються та реалізуються різні концепції, стратегії, програми та плани. Функції інституційної інфраструктури полягають у побудові такого внутрішнього правопорядку в межах певної пенсійної системи, результати діяльності якого уможливлували подальший ефективний розвиток її суб'єктів.

Список використаних джерел.

1. Богуцкая О. А. Подходы к определению и классификации финансового посредничества / О. А. Богуцкая [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdie/2009_1/files/8. Pdf.
2. Єлагін В. П. Сучасна парадигма розбудови соціальної держави в Україні : монографія / В.П. Єлагін – Х : Вид-во ХарПі НАДУ «Магістр», 2011. – 244 с.
3. Hirschman A. The Strategy of Economic Development. New Haven, 1958. 568 p.

БУТКЕВИЧ АЛІНА ПАВЛІВНА

*аспірант кафедри гуманітарних та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНОГО АУДИТУ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Європейський вектор розвитку України означає необхідність здійснення суттєвих інституційних змін, модернізації існуючих систем державного управління та місцевого самоврядування.

У сферу публічного управління все більше проникають ідеї менеджменту, для якого характерні орієнтація на результативність та ефективність під час здійснення управлінської діяльності [6].

Одним із принципів сучасного публічного менеджменту є принцип постійного розвитку системи управління, який полягає, зокрема, в упровадженні системи адміністративного аудиту (аудиту адміністративної діяльності).

За визначенням INTOSAI «Аудит адміністративної діяльності – це аудит економічності, ефективності, та результативності, з якими орган, що перевіряється використовує свої ресурси при виконанні своїх обов'язків». Іншими словами, аудит адміністративної діяльності контролює, чи урядові організації та установи роблять те, що потрібно, і чи роблять це в правильний і найдешевший спосіб [1], [4].

Аудит адміністративної діяльності – це процес оцінки економічності, ефективності, результативності організаційно-розпорядчої діяльності державних службовців, посадових осіб органів державного управління та органів місцевого самоврядування [2].

Аналіз особливостей адміністративного аудиту в європейських країнах дає підстави стверджувати, що у більшості держав функціонують спеціально створені органи з контролю та аудиту, які займаються проведенням аудиту адміністративної діяльності. В структурі цих органів можуть бути створені окремі підрозділи з аудиту адміністративної діяльності (Швеція) чи відповідними функціями наділені департаменти з фінансового аудиту (Франція). Привертає до себе увагу те, що адміністративний аудит проводиться на підставі відповідних нормативно-правових актів (Швеція, Франція, Латвія, Великобританія), а його методологічною основою є методичні рекомендації чи керівництва щодо проведення, розроблені на основі міжнародних стандартів з аудиту.

В Україні основними суб'єктами проведення контрольної діяльності на зразок аудиту адміністративної діяльності є Державна аудиторська служба України (її міжрегіональні територіальні органи) та Рахункова палата України.

Слід відмітити, що вітчизняна нормативно-правова база не оперує такими поняттями як «адміністративний аудит» чи «аудит адміністративної діяльності». В нормативних актах зустрічаються визначення понять, близьких за змістом до аудиту адміністративної діяльності в європейському його тлумаченні, зокрема, «аудит ефективності» та «внутрішній адміністративний аудит». Наприклад, Стандартами внутрішнього аудиту, затвердженими наказом Міністерства фінансів України 04.10.2011 № 1247 (із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства фінансів України від 10.12.2014 № 1199) [5] визначено, що аудит ефективності – це оцінка діяльності установи щодо ефективності функціонування системи внутрішнього контролю, ступеня виконання і досягнення цілей, визначених у стратегічних та річних планах, ефективності планування і виконання бюджетних програм та результатів їх виконання, якості надання адміністративних послуг та виконання контрольних-наглядових функцій, завдань, визначених актами законодавства, а також ризиків, які негативно впливають на виконання функцій і завдань установи.

Близьким до аудиту адміністративної діяльності є поняття «внутрішній адміністративний аудит», визначене в Положенні про порядок здійснення внутрішнього контролю в Міністерстві фінансів України, затвердженому наказом Міністра фінансів України № 383 від 11 червня 2004 року [3], як комплекс експертно-аналітичних, оцінних, перевірочних та інших форм контрольних заходів, спрямованих на діяльність об'єкта контролю та його посадових осіб, пов'язану з ухваленням ними управлінських рішень і виконанням функцій відповідно до нормативно-правових, адміністративних, розпорядчих, інших актів і відомчих документів на предмет визначення ефективності діяльності або адміністрування об'єкта контролю та підготовки рекомендацій з удосконалення управлінських процесів залежно від характеру виявленої проблеми.

Згадані поняття досить близькі за своєю сутністю до аудиту адміністративної діяльності. Однак, у визначенні аудиту ефективності акцентується увага виключно на ефективності використання бюджетних коштів, залишаючи поза увагою інші публічні ресурси та оцінку економічності їх використання. Хоча, в умовах обмеженості фінансових, людських, матеріальних ресурсів питання контролю за економічністю їх витрачання, на наш погляд, теж заслуговує на увагу.

Внутрішній адміністративний аудит «спеціалізується» на здійсненні контрольних заходів щодо ухвалення управлінських рішень та удосконалення управлінських процесів.

Через відсутність нормативно-правового закріплення поняття «адміністративний аудит» не варто розраховувати на його масштабне поширення в діяльності органів публічної влади України.

Крім відсутності правової дефініції, не прийнято нормативно-правового акта (наприклад, порядку, методики тощо) стосовно проведення адміністративного аудиту, не визначено параметри оцінювання ефективності діяльності органів публічної влади. Саме тому сьогодні не у повному обсязі використовується такий інструмент як адміністративний аудит, який має запобігати відхиленням від поставлених цілей органів публічної влади, сприяти своєчасному виявленню недоліків і корегуванню управлінських рішень, покликаний забезпечити ефективність, результативність та економічність використання обмежених суспільних ресурсів.

Список використаних джерел.

1. Аудит адміністративної діяльності: теорія та практика; [пер. з англ. В.Шульга]. – К.: Основи. – 190 с.
2. Кирій С.Л. Аудит адміністративної діяльності в системі державного контролю: дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з державного управління: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / С.Л. Кирій. – Х., 2011. – 245 с.
3. Положення про порядок здійснення внутрішнього контролю в Міністерстві фінансів України: наказ Міністра фінансів України № 383 від 11 червня 2004 року. Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/document/fpart70/idx70060.htm>
4. Приходченко Л.Л. Аудит адміністративної діяльності. Навчальний посібник. / Л.Л. Приходченко. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2010. – 210 с.
5. Про затвердження Стандартів внутрішнього аудиту: наказ Міністерства фінансів України 04.10.2011 № 1247. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1219-11>
6. Розроблення підходів та моделей адаптації системи управління місцевим розвитком до стандартів Європейського Союзу: наук. розробка / Ю. П. Шаров, І. А. Чикаренко, О. Ю. Бобровська та ін. – К.: НАДУ, 2010. – 36 с.

ВЕЛИЧКО ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ

Актуальність теми. Вважається, що екологічні проблеми виникли там і тоді, де й коли люди почали активно втручатися в життя природи, нав'язуючи штучні елементи. Сучасний технічний прогрес може порушити стійкість самих складних і життєво важливих екосистем, а його жорстокі закони диктують особливу поведінку людської істоти в умовах екологічної катастрофи, що насувається. Ми живемо в суспільстві, яке називають суспільством разового споживання, для якого характерно нерациональне, марнотратне використання природних ресурсів. Завдання сучасної людини – збереження тих залишків, які ще не торкнулася цивілізація.

Постановка проблеми. Сьогодні відбувається злиття об'єктів господарської діяльності людей, середовища їх проживання й навколишнього природного середовища в єдині еколого-економічні системи, що розбудовуються по своєрідним, ще недостатньо вивченим законам. Швидке зростання числа економічних та екологічних проблем, поглиблення трансформаційних перетворень у сфері природокористування в останні десятиліття в Україні привів до усвідомлення взаємозв'язку господарської діяльності і її екологічних наслідків, тобто потребує пошуку нових підходів до вирішення екологічних проблем під час виробничо-господарської діяльності підприємства.

XXI ст. ставить перед нами нові орієнтири. Це насамперед пріоритети екології й моральності – прагнення блокувати несприятливі зміни планети (максимально скорочувати шкідливі викиди, активно розробляти промислові фільтри, переходити на альтернативні, екологічно чисті види енергії). Сучасна наукова екологія та її ідеї лягли в основу сталого розвитку суспільства, і ми повинні навчитися правильно користуватися її законами, поняттями й термінами. Перший закон екології, сформульований в 70-х роках XX ст. американським екологом Барри Коммонером, говорить про те, що все, що ми робимо в природі викликає в ній ті або інші наслідки, часто непередбачені. Тому, можливо, саме існування людини буде залежати від прогресу цієї науки.

Одним з альтернативних варіантів вирішення екологічних проблем під час виробничо-господарської діяльності підприємства є екологічний менеджмент – якісно нова ідеологія управління природоохоронною діяльністю на сучасному етапі ринкових перетворень. Це не інструмент адміністративно-командної системи, а ринково-орієнтований механізм, який сприяє оперативному управлінню процесами використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища.

Уперше дефініція «екологічний менеджмент» пролунала у Порядку денному на XXI століття, прийнятому в Ріо-де-Жанейро в 1992 р., де підкреслюється, що «екологічний менеджмент» – це ключова домінанта стійкого розвитку, і його варто віднести до вищих пріоритетів промислової діяльності і підприємництва.

Для України поняття екологічного менеджменту є досить новим. Тим часом у міжнародній практиці вже є спроби його реалізації в практичних механізмах діяльності зі своєю правовою, нормативно-методичною й економіко-регулюючою базою. При цьому система екоменеджменту і екоаудиту (СЄМА) розглядається як важель регулювання забруднення, коли відповідальність і партнерство відіграють рівну роль в охороні середовища [2]. Але багато експертів вважають, що однією з найбільш значних міжнародних природоохоронних ініціатив можна вважати появу ISO 14000 – серію міжнародних стандартів систем екологічного менеджменту на підприємствах і в компаніях.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Уперше термін «менеджмент» стосовно сфери вітчизняного управління природоохоронною діяльністю був застосований відомим українським вченим в області економіки й екології В. Я. Шевчуком [2]. Проблемою розроблення концептуальних засад впровадження екоменеджменту в Україні в останні роки займалися такі молоді науковці, як В. О. Аніщенко, Т. Л. Галькевич, Т. О. Мельник, Ю. В. Аксентій. Екологічним основам економіки, її управлінню та ефективному функціонуванню присвячені дослідження провідних вітчизняних учених, серед яких Є. М. Борщук, В. С. Загорський. Впливу екоменеджменту на навколишнє середовище присвячені роботи В. А. Гайченка, В. А. Качалова. Окремі складові та інструменти екоменеджменту, зокрема екологічний маркетинг і екоаудит у системі екологічного менеджменту висвітлено у роботі С. І. Лебедевича, Р. О. Мамчина, О. В. Здрок. У працях Т. П. Галушкіної і С. К. Харічкова під «екологічним менеджментом» розуміється міждисциплінарна наука, метою якої є пошук шляхів забезпечення найбільш конкурентоздатних рішень в сфері управління природоохоронною діяльністю [1].

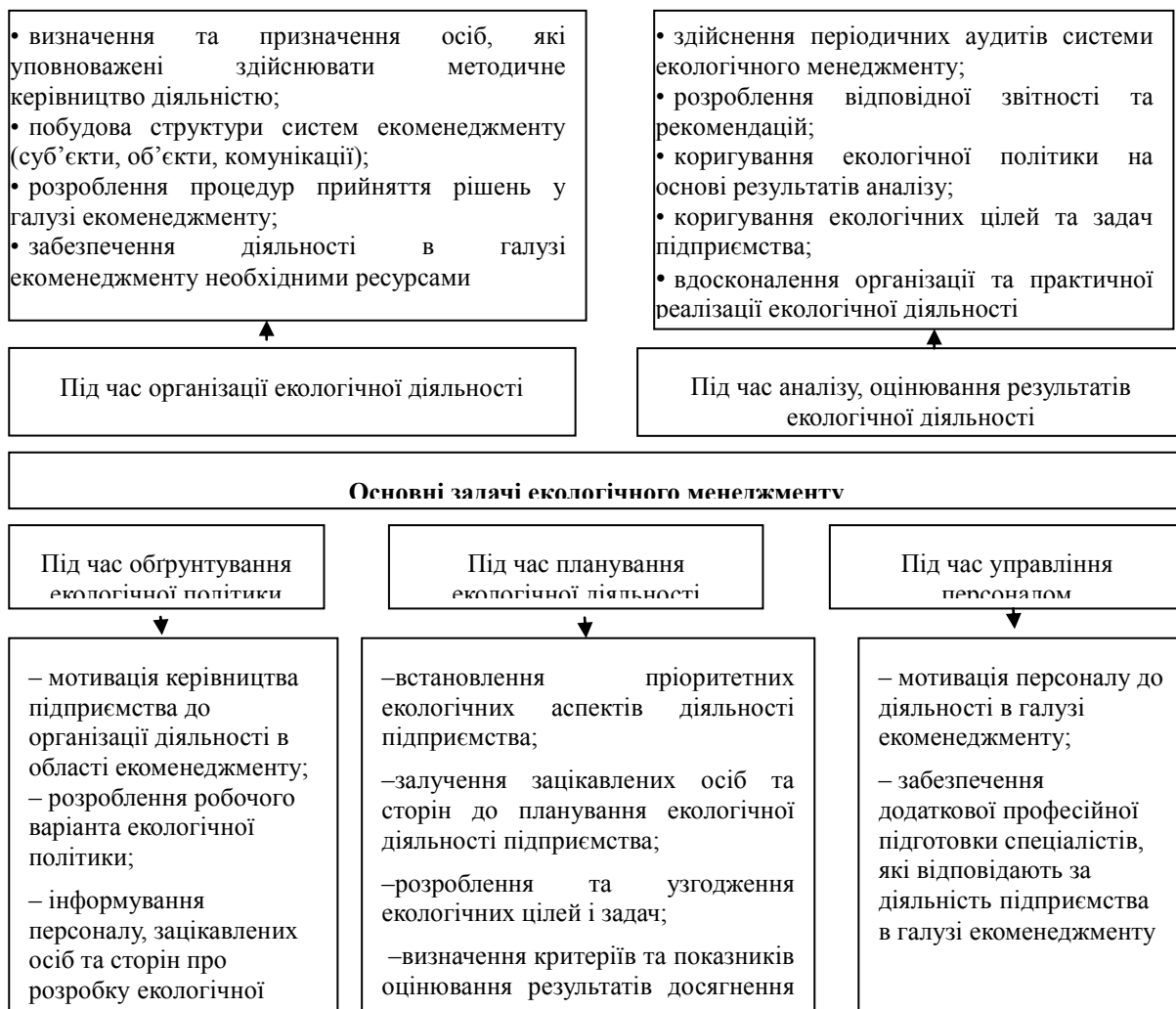
Екологічний менеджмент ґрунтується на таких принципах: екологічна свідомість; екологічне мотивування діяльності; розв'язання негайних екологічних проблем та попередження появи нових, цілеспрямованість, стратегічність і послідовність в екологічній діяльності тощо.

Екологічний менеджмент здійснюється шляхом реалізації певних функцій, які відповідають функціям менеджменту загалом, однак мають свою специфіку, і можуть бути представлені двома функціональними групами:

перша група (загальні функції) – це функції екологічного менеджменту як управлінської системи з наступними елементами: аудит, облік, контролінг, управління персоналом; управління екологічними балансами; тотальне управління якістю навколишнього середовища;

друга група (специфічні функції) – це функції екологічного менеджменту як спеціальної області управління підприємством, і які можуть бути представлені як група управлінських функцій, що охоплюють наступні сфери: викиди в атмосферне повітря; скидання у водні об'єкти; поводження з відходами; забруднення ґрунту; використання сировинних матеріалів і природних ресурсів; інші місцеві і соціальні проблеми [3].

Виконати відповідні функції екологічного менеджменту можна лише за умови вдалого розв'язання низки задач [4]:

Висновки. Забезпечення виходу України із системної економіко-екологічної кризи, продовження курсу реформ і досягнення економічного росту можливо лише за умови удосконалення системи державного регулювання, проведення змістовних і послідовних структурних перетворень, як в економічній, так і в природно-ресурсній сфері. Виклад концептуальних основ екологічного менеджменту у сфері господарювання дозволяє сформулювати представлення про мету, функції й сутність екологічного менеджменту. Практичне застосування групи інструментів, які спираються на міжнародно визнані правові норми та екологічні стандарти, має сприяти виникненню економічної зацікавленості у суб'єктів господарювання до впровадження природоохоронних, ресурсозберігаючих та природовідновлювальних технологій на діючих, та при будівництві нових виробництв.

Список використаних джерел.

1. Галушкіна Т. П. Екологический менеджмент в Украине: реалии и перспективы / Т. П. Галушкіна, С. К. Харичков – Одесса : Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований, НАН Украины, 1998. – 107 с.
2. Екологічний аудит / Шевчук В.Я., Саталкін Ю.М., Навроцький В.М. та ін. – К. : Символ – Т, 1997, 221 с.
3. Купалова Г.І. Екологічне підприємництво як невід'ємна складова сталого розвитку України / Г.І. Купалова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2011. – № 26. – С. 36–39.
4. <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/23265/1/10-59-64.pdf>

ЗАСТОСУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

За Енциклопедичним словником з державного управління останнє розглядається як «діяльність держави (органів державної влади), спрямована на створення умов для якнайповнішої реалізації функцій держави, основних прав і свобод громадян, узгодження різноманітних груп інтересів у суспільстві та між державою і суспільством, забезпечення суспільного розвитку відповідними ресурсами» [5, с. 150].

Проте стосовно змісту терміну «публічне управління» ще немає його остаточного визначення, внаслідок того, що, на нашу думку, у високодинамічному політичному й економічному середовищі в умовах глобалізації постійно еволюціонують його концептуальні положення. Однак більшість учених розглядають публічне управління як нову модель державного управління, яка, окрім традиційного юридично-владного державного управління, містить і самоврядні структури, що виступають виключно від свого імені і тільки для вирішення питань, визначених їх статутами [1, 5].

Роль менеджерів у публічному секторі визначена у Програмі розвитку ООН як така, що полягає у заохочуванні працівників і представників широкої громадськості та окремих організацій працювати разом для досягнення результатів, на які вони, можливо, мають незначний безпосередній вплив, зважаючи на децентралізацію влади [2].

Саме цим цілям і відповідає відносно новий напрям в управлінні – логістичний менеджмент, заснований, за О. М. Горяїновим, на системній інтеграції різних областей управління, інтеграції, що спрямовує діяльність менеджерів, суспільних діячів, підприємців на пошук максимальної ефективності саме в результаті цілісного комплексного розгляду всього процесу перетворень [3, с. 6].

Користуючись термінами логістики, до таких трансформаційних потокових процесів належать не тільки матеріальні, інформаційні, фінансові й сервісні потоки, характерні для мікрологістичних систем, але ще й соціальні, кадрові потоки, що є предметом вивчення мезологістики або регіональної логістики, головним завданням якої є задоволення потреб мешканців регіону на основі раціональної організації у просторі і часі матеріального і соціального потоків.

Відтак, метою застосування логістичного менеджменту в публічному управлінні є забезпечення системного підвищення рівня задоволення потреб населення в сучасних умовах децентралізації влади на основі пошуку шляхів оптимального використання ресурсів даного регіону (кадрових, наукових, просторових, географічного положення, сировинних, екологічних, матеріально-технічних, технологічних, фінансово-економічних, інформаційних, транспортних та інших).

Виходячи із положень логістичного менеджменту щодо необхідності підтримки партнерських відносин з іншими учасниками логістичного ланцюга на основі врахування взаємних інтересів і компромісів, одним із основних напрямів оптимального використання кадрових ресурсів є, на нашу думку, такий вид управління як партисипативне, тобто засноване на співучасті працівників.

Партисипативне управління, за даними дослідників, підвищує продуктивність праці, реалізує соціальні потреби працівників, сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень. Працівники мають можливість створювати робочі і творчі групи, спільно створювати проекти, здійснювати контрольні функції на всіх рівнях організаційних структур.

Стосовно пошуку шляхів оптимального використання сировинних, матеріально-технічних і транспортних ресурсів можна запропонувати такі логістичні системи, концепції і методи логістичного управління, як-от:

- систему «Physical Resource Management» – систему управління технічним обслуговуванням основних фондів на основі інтегрованого підходу до їх різноманітних елементів, включаючи збір та обробку інформації, ремонтні і контрольні функції тощо;

- концепцію «Just in Time» або «точно в термін», яку ще називають концепцією «0 запасу», коли потоки матеріальних ресурсів ретельно синхронізуються з потребою в них шляхом координації двох логістичних сфер – постачання і виробництва;

- систему «Service Requirements Planning» – автоматизовану систему управління технічним обладнанням, яка забезпечує оптимізацію обслуговування і ріст продуктивності обладнання за рахунок скорочення аварійних простоїв;

- систему «Distribution Requirement Planning» – систему управління розподілом продукції, що належить до класу «push-system» і може служити базою інтегрованого планування логістичних маркетингових функцій, прогнозувати ринкову кон'юнктуру, оптимізувати логістичні витрати, планувати поставки і запаси на різних рівнях;

- систему «Logistic Requirement Planning», що уособлює сучасні досягнення в логістиці, забезпечує прогнозування попиту; оптимізацію логістичних ланцюгів та ін.;

- систему «Computer – aided Acquisition & Logistic Support» – автоматизовану систему контролю і управління науковими дослідженнями та розробками в галузі створення військової техніки, організації виробництва, технічного обслуговування тощо;

- концепцію «Total Quality Management» – загального управління якістю – управлінський підхід, заснований на участі в рішенні цього завдання всіх членів організації на всіх стадіях просування продукції (послуг).

При застосуванні в публічному управлінні означених систем логістичного менеджменту використовують такі методи логістичного управління, як-от: ланцюг (піраміду) повних витрат, запропонований М. Портером, доцільний при виборі технологій (виробничих, транспортно-складських, інформаційних тощо); метод еталонів – бенчмаркінг, доцільний при встановленні стандартів логістичного сервісу; метод розрахунку оптимальної партії поставки при організації замовлень і створенні запасів; методи дослідження кількісно-вартісних (ABC – аналіз) і

кількісно-ймовірнісних зв'язків (XYZ – аналіз), а також їх поєднання для оптимізації виробничих систем і систем управління запасами, формування товарної політики тощо; метод кластерного (багатофакторного) аналізу, доцільний при виборі учасників логістичних ланцюгів (постачальників, перевізників і т.п.); методи визначення оптимальних місць розміщення (метод центру маси, метод гравітації, метод повного перебору, евристичні методи, методи промислової динаміки тощо), які використовуються для оптимізації розміщення складів, виробництв, дистрибутивної мережі; методи аналізу конкурентних сил, за М. Портером, доцільні при визначенні рівня конкуренції в конкретних галузях і регіонах.

Означені логістичні системи, концепції і методи логістичного управління у принципі не є новими і докладно описані кожна окремо у відповідній літературі, зокрема у [3] і [4].

Дана концепція застосування логістичного менеджменту в публічному управлінні націлена на неперервну зміну в управлінні, у процесі яких основну увагу слід приділяти узгодженому і обов'язково одночасному управлінню на основі зазначених систем, методів та інструментів як її складових.

Застосування логістичного менеджменту в публічному управлінні потребує низки активних дій суб'єктів управління, створення розгалуженої мережі міських і регіональних логістичних центрів, при яких представники державних органів влади різного рівня мають проходити певні курси регіональної логістики і логістичного менеджменту. Розробку цих курсів слід покласти на викладачів вишів, які мають такий рівень підготовки з логістичного менеджменту і публічного управління, щоб творчо поєднувати принципи централізації і самостійності учасників економічної діяльності регіону, залучати їх до взаємовигідного партнерства на засадах партисипативного управління, організувати оптимальне використання ресурсів на основі методів та інструментів логістичного менеджменту.

Список використаних джерел.

1. Босак О.З. Публічне управління як нова модель управління у державному секторі . Режим доступу : www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10bozuds.pdf
2. Глосарій Програми розвитку ООН. – Режим доступу : <http://www.unpan.org/Directories/UNPublicAdministrationGlossary/>
3. Горяїнов О.М. Логістика: Конспект лекцій / О.М.Горяїнов.– Харків: ХНАМГ, 2009.– 105 с.
4. Гюлев Н. У. Конспект лекцій з курсу «Логістичний менеджмент» / Н. У. Гюлев; Харків. нац. ун-т. міськ. госп-ва ім. О.М.Бекетова; – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 52 с.
5. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.

ВОРОНА ПЕТРО ВАСИЛЬОВИЧ

*завідувач кафедру публічного управління та адміністрування
Інституту підготовки кадрів для Державної служби зайнятості України,
д. держ. упр., доцент, депутат Полтавської обласної ради*

ОСББ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ МІСЦЕВОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ АБО ЇЇ ЧАСТИНИ

Актуальність подальшого розвитку публічного управління та адміністрування в Україні урядовці, вчені та фахівці місцевого самоврядування, пов'язують з розвитком прямих форм демократії, до яких часто зараховують і об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ). ОСББ на відміну від інших форм прямої місцевої демократії, що покликані вирішувати місцеві проблеми та активно приймати участь в управлінні територіальними громадами, самі є юридичними особами і покликані самотужки під свій розсуд створювати комфортні умови проживання у своїх оселях у багатоквартирних будинках і отримали для цього значно більше повноважень, ресурсів та підтримку держави ніж інші форми безпосередньої демократії. Закон визначає ОСББ, як об'єднання співвласників багатоквартирного будинку – юридична особа, створена власниками квартир та/або нежитлових приміщень багатоквартирного будинку для сприяння використанню їхнього власного майна та управління, утримання і використання спільного майна [1]. Загальноприйнято вважати, що ОСББ – це об'єднання власників житлових та нежитлових приміщень у багатоквартирному будинку для спільного управління житловим будинком, місцями загального користування та прибудинковою територією. На ОСББ законодавчо покладена можливість самостійно виконувати такі функції, як : визначати рівень квартирної плати; визначати розмір внесків на утримання будинку; визначати черговість проведення поточного ремонту і контролювати його якість; визначати структуру управління будинком; контролювати безпеку проживання у будинку та використання прибудинкової території та ін. Тому щодо визначення самої дефініції ОСББ можливі дискусії щодо його природи – чи це є форма самоорганізації мешканців будинку; чи юридична особа, якій законодавчим шляхом передано частину повноваження органу місцевого самоврядування (території, де знаходиться будинок); або яскравий приклад безпосередньої демократії, коли мешканці будинку через збори громадян за місцем проживання прямим голосуванням обирають орган управління, що забезпечує його життєдіяльність, періодично звітується, веде фінансову діяльність, через громадські слухання (чи збори) вирішують всі питання забезпечення життєдіяльності будинку (або кількох будинків) [3].

Створення ОСББ та їх асоціацій стикається сьогодні з найголовнішою проблемою, якої не в силі виправить жодний закон – небажання самих українців бути власниками своїх будинків і нести повну

відповідальність за свою власність. Адже без цього бажання навіть ідеальний закон не буде мати жодного сенсу, тому як ніколи потрібне стимулювання державою процесів утворення ОСББ і широка роз'яснювальна робота або ж соціальна реклама. Хоча на думку багатьох практиків і нині хоча законодавець і намагається сприяти удосконаленню чинного законодавства щодо ОСББ, але натомість іноді створюються додаткові проблеми, про які варто згадати [3].

У новостворених ОСББ до їх складу автоматично входять всі співвласники багатоквартирного будинку. Ця новація цілком відповідає світовому досвіду і покликана вирішити проблему із несумлінними співвласниками, які не бажають перейматись своїми обов'язками, вступати в ОСББ, приймати управлінські рішення щодо власних будинків та сплачувати через нього за комунальні послуги та обслуговування будинку. Але іноді може складатись ситуація, що ті мешканці, що з певних причин були позбавлені права участі в установчих зборах не змогли повно реалізувати свої права на управління.

Тому була запроваджена норма, що установчі збори ОСББ у новозбудованих багатоквартирних будинках мають скликатися лише після того, як більшість власників квартир отримають свої правовстановлюючі документи. Ця норма разом із обов'язковим членством у об'єднанні покликана унеможливити створення у новобудовах фіктивних ОСББ, які фактично беруть у заручники більшість мешканців.

Для підтримки діяльності новостворених ОСББ, законодавець передбачив, що органи місцевого самоврядування у тримісячний строк з дня державної реєстрації об'єднання забезпечують передачу йому технічної документації багатоквартирного будинку, включаючи акт прийняття в експлуатацію, технічний паспорт і плани інженерних мереж. Це сприяє діяльності організації співвласників і унормовує стосунки з місцевим органом місцевого самоврядування.

Багато дискусій викликає ситуація з земельною ділянкою під багатоквартирним житловим будинком, так звана пляма забудови. Вона належить співвласникам цього будинку (зміни до ст.42 Земельного кодексу України), але така норма суперечить чинному законодавству, згідно з яким, якщо земля не знаходиться у приватній власності, то в межах міста вона належить громадам. І передавати її комусь у власність треба за спеціальною процедурою, а не прямою нормою Земельного Кодексу України.

Отже, співвласники квартир – це не лише власники квартир та нежитлових приміщень у багатоквартирному будинку а й активні учасники прямої демократії на місцевому рівні. При цьому в одному багатоквартирному будинку може бути створене тільки одне об'єднання, а власники квартир і нежитлих приміщень у 2-х і більше багатоквартирних будинках, об'єднаних спільною прибудинковою територією, елементами благоустрою, обладнанням, інженерною інфраструктурою, також можуть створити одне об'єднання. **Власники квартир** через рішення зборів можуть залучи на договірних засадах суб'єкти господарювання (можуть наймати ремонтні бригади, юристів, бухгалтерів тощо), що теж відповідає світовій практиці. ОСББ не має на меті одержання прибутку для його розподілу між співвласниками (неприбуткова організація), а лише на утримання будинку та створення комфортних умов для проживання його мешканців. При цьому ОСББ відповідає за своїми зобов'язаннями коштами і майном, від свого імені набуває майнові і немайнові права та зобов'язання (наприклад, купує бойлери, комп'ютери, дитячий майданчик, бере кредити тощо), а також виступає позивачем і відповідачем у суді [2].

Як уже раніше зазначалось – вищий орган управління ОСББ – загальні збори співвласників, яке скликається не рідше рази на рік і рішення якого є обов'язковим для всіх співвласників, але кожен співвласник має кількість голосів, пропорційну частці загальної площі квартири чи нежитлового приміщення співвласника у загальній площі всіх квартир і нежитлових приміщень, розташованих у багатоквартирному будинку [3]. Але статутом об'єднання може бути встановлений інший порядок визначення кількості голосів – одна квартира – один голос, що на думку експертів є більш справедливо (а оплата відповідно до площі). Окрім внесків, ОСББ може мати й інші джерела доходів, наприклад, здавати в оренду нежитлові приміщення, розміщувати на своїх фасадах рекламу, тощо – наскільки вистачає підприємницького запалу. За рахунок таких доходів ОСББ може або вирішувати якісь додаткові завдання, не привертаючи гроші співвласників, або знизити внески, або і те й інше.

Як висновок, багато ОСББ обслуговуються комунальними «жеками», але у них стан краще, ніж в будинках без об'єднань – різниця в тому, що «звичайний» будинок нікуди не дінеться, а керівництво ОСББ, якщо працювати з «жеком» не вигідно, підпише договір з іншим постачальником послуг. В ОСББ є люди, які зобов'язані стежити за тим, щоб послуги надавалися на належному рівні і самі в цьому безпосередньо зацікавлені. Здатність вільно змінювати постачальника послуг дозволяє захиститися від завищення цін і неякісної роботи, а мешканцям будинку контролювати, куди діваються кошти об'єднання і вирішувати, на що саме витратиться/ Можна накопичити гроші на утеплення будинку, енергозберігаюче обладнання, лічильник тепла – інвестувати в те, що потім дозволить значно знизити витрати. В рамках Держпрограми енергозбереження можна взяти кредит для придбання відповідних матеріалів і устаткування. При цьому, за законом, ОСББ можуть розраховувати на компенсацію до 40% від вартості придбаного на енергоефективні заходи [4].

Список використаних джерел.

1. Бажан А. Шість пасток у законі про ОСББ // А. Бажан / Економічна правда. 4 квітня 2012 року. Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2012/04/4/320640/>.
2. Ворона П. В., Мочков О. Б. Особливості системного підходу до управління територіальними громадами як самоврядними утвореннями / П. В. Ворона, О. Б. Мочков // Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України: матеріали 14 –ї регіон. наук.-практ. конф. 18 трав. 2017 р., м. Дніпро / за заг. ред. Л.Л.Прокопенка. - Д.: ДРІДУ, 2017. – 124 с., С. 88-91.
3. Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29.11.2001 № 2866-III Режим доступу: [http://omr.gov.ua/images/File/DODATKI2016_2/JKH/OSMD_07_16\(1\).pdf](http://omr.gov.ua/images/File/DODATKI2016_2/JKH/OSMD_07_16(1).pdf).

4. Набув чинності новий закон про ОСББ: що це таке і як з ним бути / Сьогодні. 15 липня 2015 / Режим доступу : <http://ukr.segodayna.ua/economics/gkh/vstupil-v-silu-novyy-zakon-ob-osmd-vspominaem-cho-eto-takoe-i-kak-s-nim-byt-631610.html>.

ВОРОНЬКО ЛЮДМИЛА ОЛЕКСАНДРІВНА

*доцент кафедри публічного управління та публічної служби
НАДУ при Президентіві України, к. держ. упр., доцент*

КОНСТРУКТИВНА КРИТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Реформування публічного управління вимагає насамперед підвищення ефективності та результативності діяльності органів влади, якісного виконання покладених на них функцій, зокрема йдеться про забезпечення якості публічних послуг, що надаються громадянам, відповідно до кращих світових практик і урахування зростаючих вимоги та очікування споживачів цих послуг.

Згідно з даними, наведеними в аналітичній доповіді «Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні» (2017), від держави громадяни передусім очікують: соціального забезпечення – на це вказали 38,7% опитаних; справедливості й правосуддя – 37,2%; захисту від зовнішньої агресії – 32,1%; безкоштовного медичного обслуговування – 29,8%; неперешкоджання будь-якій законній діяльності – 29%; захисту фізичної безпеки, правопорядку – 20,3%. Необхідно також підкреслити, що понад 50% опитаних громадян вказали на погіршення матеріального становища своєї родини, а у 40% опитаних матеріальне становище не змінилося. Разом із тим в умовах тривалої економічної кризи, російської агресії більшість громадян України – 59% – визначають свій стан як «дуже щасливі» або «скоріше щасливі». Проте цей показник є найнижчим порівняно з іншими країнами: наприклад, у Польщі він становить 93%, Нідерландах – 92%, Німеччині – 84%, Росії – 73% [5, с. 8, 9, 11].

Слід також наголосити, що в Україні впродовж багатьох років спостерігається низький рівень довіри громадян до органів державної влади. Більше того, українські реалії демонструють, що дії представників влади, їхня компетентність, моральні та професійні якості тощо викликають хронічну недовіру до всієї системи публічного управління, яка потребує реформування.

Як зазначають науковці, реформування існуючої системи публічного управління серед іншого передбачає забезпечення якісного середовища для споживачів публічних послуг і потребує перегляду політики у сфері якості надання цих послуг, що, у свою чергу, накладає на органи влади обов'язок постійного вдосконалення процесів, пов'язаних з обслуговуванням громадян.

Сьогодні публічний службовець має бути не тільки спроможним до надання громадянам якісних послуг, а й зорієнтований на підвищення задоволеності громадян як споживачів цих послуг. У цьому зв'язку постає питання про задоволеність публічного службовця своєю працею, а відтак, про його мотивацію, де визначальну роль має відігравати безпосередній керівник, однією з функцій якого є мотивування співробітників, у тому числі й за допомогою критики.

Проведене нами пілотне дослідження не дає повної картини щодо значення критики в системі публічної служби, але спонукає до певних висновків на підставі даних, отриманих у процесі опитування державних службовців органів виконавчої влади [2, с. 261–263].

Зокрема, на запитання «Яку критику найчастіше застосовує Ваш безпосередній керівник?» відповіді розподілилися таким чином (респондентам пропонувалося виділити одну-дві позиції): руйнівну – 43%; безпідставну – 38%; формальну – 30%; конструктивну – 27%. Отже, перше, друге і третє місця, відповідно, посіли руйнівна, безпідставна і формальна критика. Це насамперед свідчить про те, що головним чином керівникам у системі державної служби притаманний адміністративно-командний стиль керівництва; критика в контексті цього стилю керівництва виступає демотивуючим фактором для державних службовців.

На запитання «Що більшою мірою стимулює Вас до виконання роботи?» отримано такі відповіді (респондентам дозволялося позначити одну-дві позиції): страх отримати догану – 32%; схвалення з боку керівництва – 28%; можливість виявити себе – 27%; одержання премії – 25%; підтримка з боку колег – 12%; відчуття, що Ваша робота потрібна – 5%. Отже, найбільшим стимулом у роботі державних службовців є страх отримати догану – на це вказали 32% опитаних. Ці дані дають підстави говорити про авторитаризм керівника і залежність підлеглого від начальника, а також про застосування ним виключно деконструктивної критики стосовно підлеглих.

З метою посилення психологічного впливу на підвищення ефективності діяльності співробітників, створення позитивного морально-психологічного клімату в колективі керівник стосовно підлеглих, безсумнівно, має застосовувати конструктивну критику, яка повинна здійснюватися на таких принципах, як своєчасність, повага до особи, результативність, відкритість, професійність.

Аналізуючи джерела з означеної проблематики [напр.: 1; 3; 4], можна дійти висновку, що конструктивна критика – це критика, яка акцентує увагу не на тому, що погано, а на тому, що і як зробити краще; це критика, після якої стає зрозуміло, як виправити помилку і не припуститися подібної й надалі. Конструктивна критика – це прояв мудрості людини, яка бажає, щоб роботу було виконано максимально ефективно. Конструктивна критика слугує стимулом для більш активної праці й досягнення кращих результатів, формує та розвиває впевненість у собі, підказує нові шляхи розв'язання проблеми.

Критику можливо розцінювати як констатуючу інформацію, однак здебільшого критика перебуває в площині спонукання, тобто критика може бути стимулюючим чи дестабілізуючим фактором з огляду на

застосування конструктивної чи деконструктивної (руйнівної, безпідставної, інколи формальної) критики. З цього випливає подвійна роль критики в системі публічного управління, яку можна окреслити таким чином.

Позитивна роль критики (у разі застосування керівником конструктивної критики): мотивація співробітників → самовдосконалення, творчий підхід до справи, вияв ініціативи, створення духу командної роботи → покращення результатів діяльності, зокрема надання якісних послуг → формування позитивного іміджу публічних службовців → підвищення рівня довіри громадян до органів влади.

Негативна роль критики (у разі застосування керівником деконструктивної критики): демотивація співробітників → апатія, формалізм і бюрократизм у вирішенні завдань, створення конфліктних ситуацій у процесі роботи → погіршення результатів діяльності, зокрема надання неякісних послуг → формування негативного іміджу публічних службовців → розвиток недовіри громадян до органів влади.

Отже, можна вести мову про цінність і значущість конструктивної критики як інструменту менеджменту в системі публічного управління, а також про те, що вміння критикувати має посісти належне місце в описі кваліфікаційних рівнів у разі створення Національної рамки кваліфікацій у галузі державного управління.

Підсумовуючи все вищенаведене, пропонуємо запровадити в навчальному процесі в системі підготовки, підвищення кваліфікації та спеціалізації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування спеціальний курс «Інструменти менеджменту в системі публічного управління», який, зокрема, має включати теми, що розкриватимуть проблематику, роль та значення критики у сфері публічного управління.

Список використаних джерел.

1. Буйко К. Як правильно критикувати співробітника [Електронний ресурс] / Костянтин Буйко. – Режим доступу: <http://mercury.kiev.ua/jak-pravilno-kritikuvati-spivrobitnika/>. – Назва з екрана.
2. Воронько Л. О. Керівник у системі державної служби України: соціологічний вимір / Л. О. Воронько, Б. А. Денисенко // Модернізація державного управління та європейська інтеграція України : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 25 квіт. 2013 р.) : [у 2 т.]. – Київ : НАДУ, 2013. – Т. 2. – С. 258–263.
3. Козлов Н. І. Конструктивна критика [Електронний ресурс] / Н. І. Козлов // Психологіс. – Режим доступу: http://psychologis.com.ua/konstruktivnaya_kritika.htm. – Назва з екрана.
4. Конструктивна критика [Електронний ресурс] // Ukrada. – Режим доступу: <http://ukrada.ru/psihologija/8997-konstruktivna-kritika.html>. – Назва з екрана.
5. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні : аналіт. доп. / [Яблонський В. М., Балакірева О. М., Бондар Т. В. та ін.]. – Київ : НІСД, 2017. – 56 с.

ГЕССЕН ЄВГЕН ЄВГЕНОВИЧ

*аспірант кафедри права та європейської інтеграції
ДРІДУ НАДУ при Президентові України*

ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ

Розвиток громадянського суспільства в Україні на сучасному етапі вимагає від органів публічної влади пошуку нових моделей та методів взаємодії із інститутами громадянського суспільства (далі – ІГС). Згідно ст. 421 «Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом» «сторони сприяють залученню всіх заінтересованих сторін, зокрема соціальних партнерів та організацій громадянського суспільства, у контексті впровадження реформ в Україні» [7]. Саме тому, для України актуальним на сьогодні є вивчення європейського досвіду щодо розбудови громадянського суспільства та створення нових механізмів взаємодії між ними.

Відповідно до «Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 роки», у відносинах української держави та громадськості наголошується на необхідності запровадження європейських правил та підходів. В документі указується, що надзвичайно важливим є розвиток співпраці між ІГС України та громадськими організаціями держав-членів Європейського Союзу [6].

Сьогодні європейські урядовці використовують термін «громадянське суспільство» («Zivilgesellschaft») згідно пропозицій італійського політика Антоніо Грамші (1891 – 1937), а саме як «сукупність усіх неурядових організацій, які впливають на «повсякденне розуміння та громадську думку». Даний термін описує відносини в межах суспільства, а саме взаємодію між державою, економічним та приватним сектором та охоплює права громадян на участь у некомерційних організаціях та які не залежать від партійних інтересів [3].

Відповідно до «Стратегії співробітництва між державою та громадянським суспільством в політиці в області розвитку після 2015 року», урядом Німеччини запропоновано впровадження концепції «Глобального партнерства» («Globale Partnerschaft»), яка передбачає взаємодію держави, громадянського суспільства, бізнесу, науки, техніки та місцевих організацій [2, с. 7]. З точки зору німецьких урядовців, розвиток громадянського суспільства є актуальним питанням, оскільки ІГС мають більше порівняльних переваг, аніж державні структури, серед яких виділяють наступне:

- бази даних громадських організацій та їх прями контакти із місцевими партнерами дозволяють їм охоплювати більшу кількість соціальних груп;
- ІГС проводять проектну роботу, що дозволяє їм ставити конкретні цілі та досягати конкретних результатів;

- можуть виступати партнерами та безпосередніми виконавцями державних програм, наприклад щодо реалізації гуманітарних місій закордоном;
- мають можливість брати участь у розробці політичних програм та контролювати роботу державних організацій;
- неурядові організації більш мобільні та мають менші затрати ресурсів;

Серед принципів, які наголошуються у взаємодії між органами державної влади та ІГС в Німеччині, є: прозорість та ефективність, стійка підтримка неурядових організацій державою, забезпечення захисту прав людини, баланс між державною та ІГС щодо пошуку спільних цілей, розробка нових комунікаційних форм та ін.

В рамках даних концепцій, німецьким урядом проводяться масштабні форуми та інтернет-платформи з метою вивчення громадянської думки та обговорення питань щодо розвитку громадянського суспільства та релігійних громад [4].

Відповідно до стратегічного документу «Впровадження конструктивних відносин між державною та суспільством – легітимність, прозорість, підзвітність» німецькими урядовцями практикується багаторівневий підхід щодо взаємодії органів державної влади з ІГС [1, с. 23]. А саме, національний, субнаціональний (на рівні федеральних земель) та місцевий, якому приділяється особлива увага, оскільки саме на місцях представники громадських організацій можуть поставити актуальні питання та знайти шляхи щодо їх вирішення.

Яскравим прикладом самоорганізації громадянського суспільства в Німеччині можуть виступати організації німців-переселенців з країн колишнього СРСР та східних країн Європи, які створювалися після Другої світової війни. За ініціативою окремих осіб, вони почали формуватися в ФРН на місцевому рівні. Звісно, що члени даних організацій – люди фактично із власною культурою та діалектом, не мали можливості інтегруватися в західно-німецький соціум та одразу поновити свій довоєнний соціальний статус, тому, частина даних організацій зайняла критичну позицію щодо діючої влади. В свою чергу німецький уряд розпочав проводити політику, щодо зниження критичних настроїв серед місцевих організацій. [5, с.44]

Концепція розвитку громадянського суспільства в Німеччині передбачає ряд напрямків, щодо взаємодії між ІГС та органами публічної влади. Серед яких виділяються:

- залучення ІГС до розробки планів розвитку і стратегій по боротьбі із соціальними проблемами;
- контроль ІГС за бюджетними питаннями;
- проведення дискусій щодо прийняття поправок до Основного закону та законодавства;
- громадський контроль за діяльністю органів публічної влади;
- залучення до суспільних проблем незалежних ЗМІ;
- надання ІГС майна, що знаходиться у державній власності;
- спільне формування потреб та суспільних пріоритетів;
- надання ІГС можливостей щодо участі в державних проектах та ін.

Пропозиціями щодо впровадження європейського досвіду розбудови громадянського суспільства в Україні можуть виступати всі перелічені вище пункти, оскільки вони мають універсальний характер.

Список використаних джерел.

1. Die Förderung konstruktiver Staat-Gesellschaft-Beziehungen – Legitimität, Transparenz, Rechenschaft / Strategiepapier 01. – 2010. – Режим доступу : https://www.bundesregierung.de/Content/Infomaterial/BMZ/Strategiepapier298_01_2010_de_12280610.html
2. Strategie zur Zusammenarbeit von Staat und Zivilgesellschaft in der Entwicklungspolitik der Post-2015-Welt / BMZ-Strategiepapier 5. – 2014. – Режим доступу : https://www.bmz.de/de/mediathek/publikationen/reihen/strategiepapiere/Strategiepapier343_05_2014.pdf
3. Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung. – Режим доступу : <https://www.bmz.de/de/service/glossar/Z/zivilgesellschaft.html>
4. Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung / Religion und Entwicklung: Zusammenarbeit mit der Zivilgesellschaft. – Режим доступу : <http://www.bmz.de/de/themen/religion-und-entwicklung/Zivilgesellschaft/index.html>
5. Марков К.А. Переселенцы и их организации в Западной Германии / К.А. Марков – Д., 1992. с.192 // Издательство ДГУ – 1992.
6. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України № 68/2016 від 26 лютого 2016 року. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>
7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони / Угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16 вересня 2014 року – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page

ГОЛОВКО ЮЛІЯ КОСТЯНТИНІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
головний спеціаліст відділу грошових виплат управління соціального захисту населення
Білгород-Дністровської районної державної адміністрації.

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

В умовах втілення у життя Стратегії розвитку «Україна-2020» актуальним стало питання кадрового забезпечення. Це пов'язано з необхідністю створення нових умов для розвитку нашої держави, реформування системи публічного управління. Недоліком сучасної системи публічного управління я вважаю дефіцит насправді кваліфікованих менеджерів, оскільки не завжди службовці, займаючи певну посаду, очолюючи відділ, управління, департамент тощо, мають достатню освіту або ж базові навички з планування, мотивації, організації та контролю своєї діяльності. Наскільки важливо навчити службовця публічному управлінню? На мою думку, це повинно бути метою сучасного службовця, адже відсутність науково організованого робочого процесу впливає на результат роботи. Якщо на виробництві від неякісного управління страждає якість товарів, підприємство недоотримає прибутки, то у сфері публічного управління – як наслідок – низький рівень життя населення, недовіра владі загалом. Як свідчать соціологічні дослідження, проведені центром Разумкова у квітні 2017 року, Президенту України довіряють лише 22% опитаних, Уряду – відповідно 12,8%, Національному банку – відповідно 11,7% , Верховній Раді – відповідно 9% , прокуратурі – відповідно 9,5% , судам – відповідно 7% . Національному антикорупційному бюро України довіряють 21,3% опитаних, довіру до державного апарату (чиновників) висловили 7,9% опитаних. Також з'ясовано, що діяльність Президента України підтримують лише 4,4% опитаних, Уряду – відповідно 2,4%, діяльність Національного банку – 2,3%, Верховної Ради – 1,9 % (4, 1с.). Про що говорять ці цифри ? Я вважаю, що вони є результатом неефективної роботи усіх вище вказаних інституцій. Так, аналізуючи проблему втілення реформ протягом 2016-2017 років , дійшла висновку, що кадрове забезпечення органів публічної влади, дефіцит компетентності фахівців під час планування, розробки та імплементації реформ відіграли ключову роль у реалізації останніх. Участь найбільш активної частини громадянського суспільства в підготовці конкретних законодавчих актів не завжди супроводжувалась залученням фахівців належного рівня . Разом зі зниженням професійного рівня депутатського корпусу та впливом різного роду групових інтересів, це призвело до зниження якості законотворчості, і, як наслідок, до проблем з реалізацією необхідних реформ. (6, 6 с.)

На сучасному етапі реформування місцеве самоврядування вже потребує менеджерів, які володіють арсеналом актуальних знань та навичок, готові мислити інноваційно та взяти на себе відповідальність за стабільний розвиток територій. Соціологічні дослідження доводять, що до 50% посадових осіб органів місцевого самоврядування усвідомлюють необхідність додаткових навичок і кваліфікацій, особливо в об'єднаних територіальних громадах, де розширення повноважень відбувається у 7-9 сферах. Близько 80 % депутатського корпусу потребують додаткового навчання або ж підвищення кваліфікації. Саме тому в питаннях кадрового забезпечення провідна роль повинна належати національним асоціаціям органів місцевого самоврядування. Так, у розробці концепції підготовки фахівців місцевих рад та депутатів, вивчення кращих вітчизняних та зарубіжних практик бере участь Українська асоціація районних та обласних рад. Налагоджена співпраця в рамках Східного партнерства з низкою європейських інституцій. За експертною оцінкою Української національної платформи, результатами даної співпраці є здійснення реформи державного управління та реалізовано більшість проміжних результатів до 2017 року. Водночас, підвищення кваліфікації та навчання можливе на базі Регіональних інститутів державного управління, які розміщені у містах : Одеса, Харків, Львів, Дніпропетровськ.

Таким чином, використовуючи сучасні освітні програми підготовки кадрів у сфері публічного управління можливе формування когорти добросовісних і професійних державних службовців, котрі підтримують ініціативи громадян, а також розбудову і зміцнення демократичної держави, яка служить людям.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII
2. Основи менеджменту: Навчальний посібник. – Одеса: Атлант, 2012 р. – 211 с.
3. Регіональне врядування та розвиток в Україні. 2006 р., 142 с.
4. Ставлення громадян України до суспільних інститутів, електоральні орієнтації Результати соціологічного дослідження. Київ – 2017, 5 с.
5. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020»
6. Україна 2016-2017: ОЗНАКИ ПРОГРЕСУ ТА СИМПТОМИ РОЗЧАРУВАННЯ (аналітичні оцінки), Київ-2016 , 94 с.
7. Шаров Ю. П. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: Концептуальні аспекти / Ю. П. Шаров. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – 302 с.

ЖУРАВЕЛЬ ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н.*

BUSINESS INTELLIGENCE ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ

Термін «Business Intelligence» (далі – BI) є новим для вітчизняних компаній. Мабуть тому його зазвичай розглядають виключно як відповідну інформаційну комп'ютерну систему, що має підвищити результативність компанії. Використання якісного програмного забезпечення дійсно вкрай важливе сьогодні, але, думку автора, є лише необхідною умовою, базою для реалізації комплексної моделі управління.

BI слід розглядати як взаємопов'язаний комплекс сучасних методів управління бізнесом, що будується на сучасних інформаційних технологіях і дозволяє забезпечити максимальну ефективність бізнесу [1].

В [1] сформульовано основні принципи BI:

Управління бізнесом має будуватися на основі прозорої моделі, що є зрозумілою для команди менеджерів і дозволяє зв'язати вхідні ресурси бізнесу з його кінцевим результатом за період часу.

Управління бізнесом здійснюється на підставі поставлених цілей, які повинні бути оцифровані.

Для практичної реалізації BI необхідно використовувати адекватну інформаційну комп'ютерну систему.

Зупинимось докладніше на другому принципі. В сучасних умовах загальноприйнятим є вартісний підхід до управління бізнесом. Основна мета VBM (Value Based Management) – побудувати систему управління компанією, спрямовану на збільшення вартості, як головної мети бізнесу. Створена вартість бізнесу характеризується показником економічної доданої вартості EVA (Economic Value Added). Однак, щоб системно управляти вартістю бізнесу, одного критерію недостатньо, необхідно визначити всі фактори вартості, об'єднавши їх в єдиний керований комплекс – BSC (Balanced Scorecard), що складається з чотирьох напрямків [2]:

- фінанси;
- клієнти;
- внутрішні бізнес-процеси;
- навчання і розвиток.

Для кожного з чотирьох напрямків необхідно: 1) визначити стратегічні цілі, 2) описати їх кількісно за допомогою відповідних KPI (Key Performance Indicator), тобто оцифрувати, 3) встановити цільові значення для всіх обраних KPI, 4) розробити комплекс заходів, що дозволяють досягти цільові значення обраних KPI, що в кінцевому підсумку забезпечить досягнення цілей.

Список використаних джерел.

1. Савчук В. П. Business Intelligence: принципы, технологии, обучение [Електронний ресурс] / Владимир Павлович Савчук // Портал [management.com.ua](http://www.management.com.ua/finance/fin197.html). – 2012. – Режим доступу: <http://www.management.com.ua/finance/fin197.html>
2. Каплан Р. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию / Р. Каплан, Д. Нортон / Пер. с англ. М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2004. – 416 с.

КОЗЕНКОВА НЕЛЛІ ПЕТРІВНА

старший викладач кафедри фінансів Національної металургійної академії України

СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ ФІНАНСУВАННЯ ПРОЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НА МУНІЦИПАЛЬНОМУ РІВНІ

Формування конкурентоспроможного потенціалу регіону потребує переходу на інноваційний тип економічного розвитку. Будь-яка інноваційна програма розвитку передбачає визначення системи нормативно-правового, організаційного та фінансового забезпечення її реалізації. Формування нормативно-правового механізму включає в себе розробку і вдосконалення правової бази, що стосується інноваційної діяльності та дозволяє раціонально використовувати бюджетні повноваження при наданні муніципальної підтримки. Організаційний механізм передбачає створення експертної ради і дирекції інноваційної програми, що дозволяє уникнути дублювання функцій і чітко координувати дії всіх учасників програми. Фінансовий механізм містить визначення джерел і порядок фінансування виконання програми та одним з головних умов успішної реалізації програми.

В умовах сучасного економічного розвитку фінансування інноваційних проєктів на регіональному рівні з державного бюджету практично недоступно для муніципалітетів. Тому для фінансування використовуються зовнішні і внутрішні джерела фінансування. Розглянемо існуючі механізми фінансування інноваційних проєктів на муніципальному рівні, які мають розповсюдженість у пострадянській економіці [1,2].

Механізм фінансування за рахунок загальних коштів муніципального бюджету може використовуватися для будь-яких проєктів. Розпорядником є муніципальні органи управління, які мають певну незалежність у прийнятті рішень. Недоліком механізму є обмеженість коштів.

Пільгове кредитування, яке передбачає використання процентної ставки нижчої, ніж ринкова за рахунок залучення підтримки держави, муніципалітету, банків, кредитних фондів, міжнародних організацій. Перевагами

фінансування є пільговий період по сплаті відсотків та більш тривалий термін погашення кредитів; недоліками – некомпетентність муніципалітету як професійного позичальника. Кредити комерційних банків надаються муніципалітетам банками, кредитними спілками і фінансовими компаніями за ринковими ставками. Перевагою є скорочені терміни проходження процедур фінансування по відношенню до державних або донорських програм; недоліком – необхідність надання кредитних гарантій.

Перевагою грантового фінансування за рахунок міжнародних та державних фінансових організацій, донорських організацій, державних банків є певна ліберальність критеріїв фінансування по відношенню до державного фінансування та відсутність необхідності повернення коштів; недоліком є складна та довгострокова процедура комерціалізації результатів проекту. Часткові гарантії по кредиту передбачають забезпечення кредиту та надаються за рахунок спеціальних гарантійних механізмів та суверенних гарантій, що надаються державою. Механізм передбачає значну роботу з підготовки фінансової документації.

Перформанс-контракти формуються за проектами, що забезпечують формування заощаджень, достатніх для погашення витрат. Фінансування може залучатися через муніципалітет, виробника (постачальника) товарів та послуг або через третю сторону. Муніципалітету в цьому випадку не потрібно мати початковий капітал для фінансування проекту. Заощадження потрібно розділити з виробником (постачальником). Крім того, потрібно забезпечити облік для відстеження заощаджень на основі порівняння з базисом.

Лізинг дозволяє отримувати активи з подальшим викупом без використання кредиту. Дає можливість використання обладнання відразу, з вивільненням фінансових коштів для інших цілей. Лізингодавцями є виробники та продавці обладнання, які хочуть вийти на регіональний ринок. Недоліком є додаткові платежі по лізингу.

Кредит компанії-постачальника допомагає створити кредитну історію, якщо муніципалітет не є кредитоспроможним. Його легше отримати, ніж кредити; перевагою також є відсутність відсотків. Недоліком є необхідність розрахунків протягом короткострокового періоду

Муніципальні облігації використовуються для залучення внутрішніх засобів за рахунок випуску облігацій. Але такий механізм потребує залучення спеціалізованої інвестиційної установи, а також тривалої і дорогої підготовчої роботи. Крім того, утворюється великий обсяг боргу, існує ризик невиконання фінансових зобов'язань.

Револьверний фонд акумулює заощадження за рахунок діючих інноваційних проектів для самофінансування майбутніх інвестицій в інші проекти. Перевагою є самодостатність після першої капіталізації, але потрібно відзначити значні законодавчі та інституційні бар'єри.

Крім традиційних механізмів фінансування з місцевого бюджету, з метою залучення та концентрації додаткових джерел фінансування для подальшого їх використання на розвиток інноваційної діяльності, можливо використання венчурного фінансування. Провідна європейська венчурна організація – Асоціація прямого і венчурного інвестування (EVCA) дає пряме фінансове визначення венчурного капіталу, розуміючи як його акціонерний капітал, що надається професійними фірмами, які інвестують, одночасно беручи участь в управлінні, в приватні підприємства, що демонструють значний потенціал росту, в фазах їх початкового розвитку, розширення та перетворення [3].

Для запуску венчурної системи на муніципальному рівні можливо використання механізмів муніципально-приватного партнерства, метою яких є створення самостійної і прибуткового венчурного сектора, спрямованого на інвестування в малі інноваційні підприємства. Механізм такого співробітництва полягає у пайовій участі муніципалітету у венчурних фондах безпосередньо або через посередництво, а також у фінансовому сприянні приватним венчурним фондам і інноваційним компаніям.

Формування цільового муніципального інноваційного фонду (ЦМІФ) може створюватися за рахунок доходів цільового призначення або в порядку цільових відрахувань від конкретних видів доходів або інших надходжень регіонального бюджету. Фонди доцільно створювати на рівні міських округів, в цьому випадку засновниками фонду і довірчого управління ЦМІФ виступатиме місцева адміністрація, також можлива участь регіональної адміністрації. Кошти місцевого та регіонального бюджетів, що є основою для формування фонду, служать гарантом зниження ризиків приватним інвесторам, що в свою чергу сприяє залученню приватних коштів для реалізації інноваційних проектів з високим ризиком. З метою ефективного управління різними джерелами фінансування можливо консолідувати всі наявні засоби в рамках єдиного бюджету. Кошти бюджету програми розподіляються на конкурсній основі, і в залежності від цільової, комерційної та соціальної спрямованості проекту визначається джерело фінансування. Для ефективного розподілу фінансових коштів з бюджету програми потрібно використання моделі відкритого управління. Таким чином, використання ЦМІФ дозволяє сформувати сучасну систему управління інноваційним розвитком муніципального утворення, а муніципальна фінансова підтримка венчурного інвестування стане умовою для запуску і розвитку венчурної індустрії регіону.

Список використаних джерел.

1. Бандур С. І. Сучасна регіональна соціально-економічна політика держави: теорія, методологія, практика / С. І. Бандур, Т. А. Заяць, І. В. Терон. – К. : РВПС України НАН України; ТОВ «ПРИНТ–ЕКСПРЕС», 2002. – 250 с.
2. Глэдстоун Д., Глэдстоун Л. Инвестирование венчурного капитала. – Днепропетровск: Баланс Бизнес Букс. – 2006.- 416 с.
3. Little book of Private Equity. Brussels, EVCA, 2010. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.evca.eu/media/19732/Little-book-of-Private-Equity.pdf>.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Останнім часом нашу державу спіткала низка кризових явищ у різних сферах суспільного життя, зокрема в питанні зовнішньої безпеки, економіки, політичному житті країни. Головною причиною загострення кризи вбачається величезна прірва між громадянами, що відчували потребу реформ чи не у всіх сферах суспільного життя та представниками влади, які не чули і ніяк не реагували на запити народу (електорату). Єдино правильним варіантом виходу із всеохоплюючої кризи бачимо налагодження контакту та співпраці між громадянами та владою. Досвід розвинених країн світу показує, що ланцюгом, який зв'язує владу і суспільство є політичні партії. Таким чином, ключовою ціллю стає налагодження якісної роботи політичних партій, насамперед, варто зробити такі кроки, які б сприяли виконанню партіям їх першочергових функцій. Зокрема, представництва інтересів виборців, формуванню свідомої еліти, реалізації влади. Держава відіграє ключову роль в досягненні поставлених цілей, оскільки лише вона має змогу застосовувати механізми, які повинні унормувати діяльність партій, зробити її прозорою та ефективною. Враховуючи роль та значення політичних партій у гармонійному розвитку держави та суспільства є необхідність у глибокому дослідженні сфери діяльності політичних партій і механізмів її регулювання з боку держави.

Однак чіткого визначення поняття «механізм державного регулювання» стосовно сфери діяльності політичних партій України сьогодні не існує. Виходячи з вищенаведеного актуальним є визначення цього поняття з наукової точки зору.

У науковій літературі та в практиці державного управління є різні визначення категорії «механізм». Говорячи про державне управління вона розглядалася по-різному. Наприклад, В. Бакуменко і В. Князев під механізмами державного управління розуміють практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на суспільство, виробництво, будь-яку соціальну систему з метою досягнення поставлених цілей [0, с. 116].

До визначення поняття «механізм державного управління» або «механізм державного регулювання» по-різному підходили відомі зарубіжні та вітчизняні вчені: Г.Атаманчук, В.Афанасьєв, С.Глазьев, Ф.Шамхалов, В.Бакуменко, С.Дубенко, В.Князев, М.Корецький, О.Машков, О.Могильний, Н.Нижник, Г.Одинцова, Ю.Сурмін та ін. Так, на думку Г.Атаманчука, механізм управління – це складова частина системи управління, що забезпечує вплив на фактори, від стану яких залежить результат діяльності управлінського об'єкта [2]. До того ж, на думку цього автора, механізмом може бути сама держава, якщо розглядати її як форму суспільного самоуправління [3]. У свою чергу, Ф.Шамхалов під механізмом держави в широкому розумінні визначає механізм практичної реалізації державної влади, а у вузькому – конкретний засіб впливу держави на суспільство для вирішення поставлених завдань або розв'язання протиріч [4].

Важливе значення має співвіднесення управління та регулювання, визначення основних характеристик регулювання.

Вичерпне пояснення цього знаходимо у В. Авер'янова, котрий зазначив, що «... регулювання й управління як соціальні явища, маючи спільну сферу застосування, передбачають різний за характером вплив на об'єкти управління з метою досягнення певних результатів, тобто реалізації встановлених цілей та завдань управлінського впливу. При цьому регулювання охоплює порівняно з управлінням ширшу сферу організаційної діяльності. Управління означає цілеспрямований вплив саме на об'єкти управління, використання методів, що передбачають підпорядкування цих об'єктів управлінському впливу з боку суб'єкта управління. Регулювання ж пов'язане не стільки з впливом на об'єкти управління, скільки на оточуюче середовище. Воно передбачає високий ступінь альтернативності поведінки керованих об'єктів» [5].

Отже державне регулювання, насамперед, має на меті створення умов для бажаної державою поведінки об'єкта регулювання (в даному випадку – сфери діяльності політичних партій), а не чинить прямиий вплив на нього.

Категорія «механізм» у «Короткому економічному словнику» визначена як послідовність станів, процесів, які визначають собою які-небудь дії, явища; система, пристрій, який визначає порядок якого-небудь виду діяльності [6, с. 401], а механізм державного регулювання економіки, наприклад, за визначенням М. Х. Корецького, «це система засобів, важелів, методів і стимулів, за допомогою яких держава регулює економічні процеси, забезпечує реалізацію соціально-економічних функцій» [7, с. 16].

Доцільність врахування визначення М.Х. Корецького вбачається в тому, що сфера економіки, як і суспільно-політична діяльність не передбачають прямого державного впливу на конкретних учасників, а лише на створення у законний спосіб умов для бажаної їх поведінки. Ю.В.Ніколенко визначає об'єкт регулювання, як умови, процеси, відносини, елементи і сектори народного господарства [8]. Таким чином, об'єктом регулювання є партійна система, що диктує умови відносин політичних партій із державою, електоратом та між собою.

Досліджуючи поняття «механізм державного регулювання», О. Комяков, визначив його, як «сукупність організаційно-економічних методів та інструментів, за допомогою яких виконуються взаємопов'язані функції для забезпечення безперервної, ефективної дії відповідної системи (держави) на підвищення функціонування економіки» [9, с. 8].

М. Латинін у своєму дослідженні визначає механізм державного регулювання як спосіб дій суб'єкта регулювання, який ґрунтується на базових принципах і функціях, забезпечуючи за допомогою певних форм, методів і засобів ефективне функціонування системи державного регулювання для досягнення поставленої мети та розв'язання протиріч. Механізми державного регулювання є складовими системи державного регулювання, яка, крім того, включає в себе суб'єкти регулювання (органи держави) та об'єкти регулювання (політичні партії). При цьому система працює під

впливом певного навколишнього середовища. Це середовище представлене політичною та правовою, демографічною та екологічною, техніко-економічною і соціально-культурною складовими [10].

Узагальнюючи, відзначимо, що під механізмом державного регулювання науковці розуміють:

– функцію державного управління поряд із функціями прийняття управлінського рішення, планування, організації, координування, обліку і контролю;
– складову системи державного регулювання поряд з інструментами, умовами, процесами, відносинами, елементами, секторами, методами, засобами, важелями, стимулами тощо.

Тобто, *механізм державного регулювання* – це складна структура, яка є складовою системи державного регулювання та однією з функцій державного управління одночасно і характеризується, в нашому розумінні, сукупністю інструментів, умов, процесів, відносин, елементів, секторів, методів, засобів, важелів, стимулів, спрямованих на ефективне функціонування політико-правової, демографічної, екологічної, техніко-економічної та соціально-культурної систем у державі. А під «*механізмом державного регулювання сфери діяльності політичних партій*» – систему принципів, політико-правових, організаційних, кадрових, фінансових заходів, що сприяють залученню активних та патріотичних громадян до участі у політичному житті держави та створенні в ній прозорої і плюралістичної партійно-політичної системи.

Список використаних джерел.

1. Державне управління: Словник-довідник / заг. ред. В. М. Князєва, В. Д. Бакуменка. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 228 с.
2. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: Курс лекций. – М.: Юрид. лит., 1997. – 400 с.
3. Атаманчук Г.В. Государственное управление (организационно-функциональные вопросы): Учеб. пособие. – М.: ОАО НПО «Экономика», 2000. – 302 с.
4. Шамхалов Ф. Теория государственного управления. – М.: ЗАО «Изд-во «Экономика», 2002. – 638 с.
5. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Видавництво «Юридична думка», 2004. – 584 с.
6. Краткий экономический словарь / Под ред. А.Н. Азрилияна. – М.: Институт новой экономики, 2001. – 1088 с.
7. Корецький М.Х. Державне регулювання аграрної сфери у ринковій економіці: Монографія. – К.: Видавництво УАДУ, 2002. – 260 с.
8. *Політична економія*: Підручник / За ред. Ніколенко Ю. В. – К.: Центр учбової літератури, 2009.
9. Комяков О.М. Державне регулювання перехідної економіки: Автореф. дис. канд. екон. наук. – К., 2000. – 19 с.
10. Латинін М.А. Теоретичні підходи щодо визначення механізму державного регулювання розвитку аграрного сектора економіки України // Державне управління: теорія та практика: Електронний наук. фаховий журн. – 2005. – № 2 // <http://www.academy.kiev.ua/ej2/txts/galuz/05lmaseu.pdf>

КУШНІР АНАСТАСІЯ ОЛЕГІВНА

*студент факультету Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна*

МЕТОДИ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

У даній роботі ми розглянемо інноваційні технології проектно-орієнтованого підходу в політичній управлінській діяльності. В рамках інтеграційних процесів та вибору Україною Європейського вектору розвитку цей напрям набуває актуальності, адже досвід європейських країн дає зрозуміти, наскільки важливі реформації в публічному управлінні для підвищення рівня конкурентноспроможності держави та довіри соціуму до інститутів влади. Чому за основу взято саме інструменти менеджменту для поліпшення стану публічних послуг? На це питання можна знайти доволі коротку, але змістову відповідь: адже, як в економіці та діяльності підприємств, так і в цій сфері вимоги споживача до якості отриманих послуг постійно зростають. Цей фактор зумовлює потребу управлінського апарату до використання динамічних та інноваційних інструментів бізнес-менеджменту, зокрема результат-орієнтованого.

Щоб максимально точно зрозуміти, що саме мається на увазі під словами «публічне управління» та «менеджмент», розкриємо сутність понятійного апарату.

Згідно з Програмою розвитку ООН, термін «публічне управління» має таке визначення: «...це галузь практики та теорії, яка є ключовою для публічного адміністрування та зосереджена на внутрішній діяльності державних установ, зокрема на вирішенні таких управлінських питань, як контроль, керівництво, планування, організаційне забезпечення, забезпечення інформаційними технологіями, управління персоналом, та оцінка ефективності». [2]

Говорячи про інноваційний менеджмент, варто сказати, що це такий механізм дій управлінського апарату, які націлені на створення інноваційних умов та можливостей для досягнення певного результату.

Використовуючи принципи та методи інноваційного менеджменту задля публічного управління, ми торкаємося такого аспекту як «політичний менеджмент». Оскільки політичне управління – це складний комплекс дій та рішень, то цей аспект декілька відрізняється від виробничого, фінансового чи стратегічного менеджменту. Взагалі, мета використання принципів менеджменту в державному управлінні – це пошук найефективніших рішень

сучасних соціальних проблем, орієнтованість політики органів управління на результат та оклик соціуму, усунення конфліктів та поліпшення стану результативності та популярності управлінського апарату. Саме ці деталі і відповідають вимогам сучасного часу та спрямованості нашої країни на інтеграційний шлях.

Інтегрований підхід до управління, який використовується сучасною теорією менеджменту, розглядає «організацію як відкриту систему, яка постійно взаємодіє із зовнішнім середовищем, до якого має пристосуватися». [1] І, як нам добре відомо, публічна сфера як сфера взаємодії із суспільством також може мати саме таке визначення, адже неможливо уявити собі успішне функціонування органів публічного управління без взаємодії з суспільством, на яке вони мають вплив.

Які ж методи та принципи інноваційного менеджменту ми можемо використовувати у публічному управлінні, особливо регіонально-місцевого рівня? Можна виділити декілька основних результат-орієнтованих принципів, таких як:

- принцип відкритості влади;
- принцип корпоративного підходу;
- принцип регулярного зворотного зв'язку;

Принцип відкритості влади має на увазі доступність інформації усій громаді та співучасть громадян в здійсненні управління. Та дозволяє створити необхідну кількість громадських об'єднань та організації задля вирішення проблемних питань та поширення інформації в «зачинених» сферах суспільства.

Принцип корпоративного підходу, що витікає із попереднього, передбачає активну задіяність громади та громадян в публічному управлінні. Тобто громада розглядається як рівноправний інвестор соціально-спрямованих проектів для покращення умов життєдіяльності. Таким чином, публічне управління стає на шлях нової організаційної культури.

Наступний принцип регулярного зворотного зв'язку. Цей принцип, як і в корпоративній культурі, передбачає зв'язок з членами громади, постійний аналіз реакції споживачів послуг, введення системи індикаторів громадської думки, її моніторинг з використанням сучасних електронних систем.

Ці принципи – один із багатьох принципів менеджменту, використаних в публічному управлінні. Як ми бачимо, в першу чергу вони орієнтовані на громадську реакцію та комунікації з громадою, адже європейський досвід засвідчує, що тільки вирішив одну з найголовніших проблем публічного управління в Україні – закритість від громадян – можна подолати бар'єри минулого та вийти на новий рівень інноваційного розвитку та конкурентоспроможності держави.

Список використаних джерел.

1. Босак О.З. Публічне управління як нова модель управління у державному секторі / О.З. Босак // Державне управління: теорія та практика: Збірник наукових праць.– Х.: Вид-во «Магістр», 2010. – № 2.
2. Глосарій Програми розвитку ООН. – Режим доступу : <http://www.unpan.org/Directories/UNPublicAdministrationGlossary/>
3. Колесникова К.О. Співвідношення державного управління та публічного адміністрування у процесі суспільної трансформації / К. О. Колесникова // Публічне управління: теорія та практика. – 2013. – Вип. 3. – С. 41-45.
4. Уткіна Ю.М., Вісільова А.В. Інноваційний менеджмент на підприємствах / Ю.М.Уткіна, А.В.Вісільова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – Харків: УкрДАЗТ, 2014. – Випуск 46.– С. 298-302.
5. Шаров Ю.П. Інноваційні інструменти публічного врядування: європейський контекст / Юрій Шаров // Публічне управління: теорія та практика. – 2010. – Вип. 1. – С. 5 – 9.
6. Шаров Ю.П. Інноваційні підходи менеджменту та управління проектами у практиці публічного управління / Ю.П.Шаров // Інноваційні підходи менеджменту у практиці публічного управління: матеріали наук. – практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпропетровськ, 22 лист. 2013 р. / за заг. ред. Ю.П. Шарова. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2013. – 216 с.

ЛЯХ ЮЛІЯ ІВАНІВНА

*аспірант кафедри менеджменту і адміністрування
Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова*

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

За роки незалежності України влада дуже віддалилася від народу. Населення України майже не має впливу на органи державної влади та виконавчі органи місцевого самоврядування. Це в великій мірі призводить до зменшення захищеності суспільства, тому що рішення, які приймає представницька влада, здебільш враховують інтереси певних груп, кланів або окремих індивідів. Так, довіра людей до влади всякчас знижується, спостерігається збільшення проявів корупції в діяльності органів влади і посадових осіб. Щоб цьому завадити необхідним є контроль з боку громадянського суспільства. Громадський контроль за діяльністю органів державної влади є необхідним в сучасних соціальних умовах, саме в цей час, коли Україна намагається відповідати стандартам європейської демократичної держави з розвинутим громадянським суспільством.

Громадянське суспільство – система незалежних від влади суспільних інститутів, що функціонують на демократичних засадах, яка вступає з владою у економічні, соціальні, культурні, духовні, правові і політичні відносини, що проявляється у процесах підготовки, прийняття рішень та контролі за їх виконанням [3, с. 50]. Всеволод Речицький відмічає, що «діяльність громадянського суспільства в Україні ґрунтується на засадах

свободи, плюралізму, толерантності та невтручання з боку держави» [5, с. 50]. Одне із завдань громадянського суспільства в Україні – змусити державу приймати рішення, спираючись на громадські інтереси, громадську думку в основних аспектах стосовно внутрішньої та зовнішньої державної політики. Тим самим, «діяльність державних органів і органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб має підлягати громадському контролю» [5, с. 50]. Відповідно до ст. 38 Конституції України «Громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування» [1]. Ця конституційна норма передбачає, що здійснення контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування є правом українського народу. Так, громадський контроль сприяє розвитку легітимності діяльності органів публічної влади і вдосконалює владно-громадські відносини, підвищує якість владного рішення.

Чітко визначеного терміну громадського контролю як суспільно-політичного явища не існує. Наливайко Т. відзначає особливе значення громадського контролю як ефективного інструмента механізму впливу в усіх сферах життєдіяльності суспільства з урахуванням прискореного розгортання глобалізаційних процесів та звертає особливу увагу на пріоритети функціонування та розвитку українського суспільства, які зумовлюють зміст і спрямованість інституту громадського контролю. У той же час, Т. В. Наливайко наголошує, що «сучасна українська дійсність свідчить про численні об'єктивні й суб'єктивні перешкоди функціонуванню громадського контролю, що, безумовно, негативно позначається на життєдіяльності соціуму, призводить до поглиблення тінізації економіки, а відтак провокує виникнення дестабілізаційних процесів у суспільних відносинах» [4, с. 11]. Крупник А. розглядає громадський контроль як «інструмент громадської оцінки виконання органами влади й іншими підконтрольними об'єктами їхніх соціальних завдань. Такий контроль є невід'ємною складовою системи публічного управління та незамінний чинник розвитку соціуму в умовах розбудови демократичної, соціальної, правової держави» [2, с. 150].

Зазначимо, що здійснюють громадський контроль не лише громадські об'єднання, ЗМІ, політичні партії, профспілкові, творчі та інші громадські організації, але й органи самоорганізації населення, трудові колективи, громадяни та їх сім'ї, які не поєднані між собою у будь-які організаційні форми і представляють власні інтереси або спільні інтереси певної групи. Об'єктами громадського контролю можуть виступати як виконавчі так і представницькі органи місцевого самоврядування, органи державної влади тощо, при цьому до механізмів громадського контролю зазвичай відносять громадські слухання, інформаційні запити, опитування, публікації у пресі, випуски по радіо та телебаченню. Дуже важливим і необхідним є інформаційна прозорість, відкритість з боку влади та суспільства, це тягне за собою ряд позитивних дій у відношеннях між демократичною владою та її народом, сприяє підвищенню соціальних і економічних показників, стабілізації політичної ситуації.

Таким чином, громадський контроль є реальною підставою успішного розвитку правової демократичної країни, що напряму залежить від відносин влади зі суспільством. Урахувати потреби і інтереси населення можливо безпосередньо та завдяки інститутам громадянського суспільства, в яких цей контроль є одним із пріоритетних напрямків, він здійснюється через участь громадськості у підготовці та ухваленні владних рішень. Метою контролю є забезпечення ефективності діяльності органів публічної влади, та збалансування інтересів суспільства та державного управління.

Список використаних джерел.

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Крупник А. С. Зарубіжний досвід громадського контролю: уроки для України / А. С. Крупник // Ефективність державного управління: Зб. наук. праць ЛПІДУ. – Львів: ЛПІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 14. – С.146 -154.
3. Крюков О. Громадянське суспільство, як суспільно-політичне явище / О. Крюков, Т. Бельська [Електронний ресурс] // Суспільна політика. – 2012. – № 2. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2011-3/doc/2/03.pdf>.
4. Наливайко Т. В. Громадський контроль в Україні як інститут громадянського суспільства: теоретико-правовий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень» / Т. В. Наливайко; Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів, 2010. – 17 с.
5. Речицький В. В. Проект Конституції України – 2009. Перспектива прав людини [Електронний ресурс] / В. В. Речицький. – 2009. – Режим доступу : <https://krytyka.com/ua/reviews/proekt-konstytutsiyi-ukrayiny-2009-perspektyva-prav-lyudyny>– Назва з екрана.

МАЙДАНЮК СЕРГІЙ ІГОРОВИЧ

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОПІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.*

ПРОБЛЕМИ СТРУКТУРУВАННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ НА ЕТАПИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ЗМІСТУ В АУДИТІ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження проблеми структурування аудиторської перевірки на етапи та визначення їх змісту в аудиті фінансових звітів обумовлена перш за все тим що від оптимальної структури перевірки залежить як якість аудиторського висновку так і ефективність аудиторської перевірки. По друге необхідність такого дослідження обумовлена різноманіттям точок зору дослідників по цьому питанню.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведене дослідження свідчить, що проблеми структурування аудиторської перевірки на етапи та визначення їх змісту в аудиті фінансових звітів цікавить широке коло дослідників. Розгляд цих питань ми знаходимо в працях науковців та аудиторів практиків, як А. Л. Аренс, Г. М. Давидов, Дж. К. Лоббек, Дж. Робертсон, А. В. Климов, та ін.

Ціль дослідження. Ціллю проведеного дослідження є розгляд проблеми структурування аудиторської перевірки на етапи та визначення їх змісту в аудиті фінансових звітів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародні стандарти аудиту [3] розглядають питання що відносяться до структурування аудиторської перевірки на етапи та визначення їх змісту в аудиті фінансових звітів в МСА 500 «Планування аудиту фінансової звітності». В стандарті підкреслюється що «Ціллю аудитора є планування аудиту так, щоб його можна було виконати ефективно» [3, п. 4]. Стандарт встановлює що під час планування аудитор розробляє загальну стратегію та план аудиту. Саме в плані аудиту практик визначає конкретні етапи перевірки та їх зміст. А саме «Планування є не окремим етапом аудиту, а швидше безперервним і повторюваним процесом ...» [3, п. А2]. Водночас стандарт не дає жодних конкретних настанов щодо структури аудиторської перевірки та їх змісту.

А. Л. Аренс та Дж. К. Лоббек структурують аудиторську перевірку на етапи та визначають її зміст наступним чином [1, с. 300]: 1. Попереднє планування; 2. Збір загальних відомостей; 3. Збір інформації про правові зобов'язання клієнта; 4. Оцінка суттєвості, аудиторського ризику, ризику для бізнесу та внутрішньогосподарського ризику; 5. Ознайомлення з системою внутрішньогосподарського контролю та оцінка ризику контролю; 6. Розробка загального плану аудиту та програми аудиту. Вони також зазначають що «... програма аудиту містить в собі перелік всіх аудиторських процедур, що необхідні для збору достатньої кількості перевіраних свідоцтв» [1, с. 300].

А. В. Климов аудитор який має багаторічний досвід, у фундаментальній колективній монографії [4, с. 81—112], наводить детальне та аргументоване структурування аудиторської перевірки на етапи та опис їх змісту. Практик виділяє такі етапи: 1. Початково-організаційний; 2. Власне аудиторська перевірка; 3. Завершальний. Кожний з етапів у свою чергу структурований на стадії з докладним описом їх змісту, аргументацією та поясненнями.

Дж. Робертсон в монографії [5, с. 7—8] визначає що аудит проводиться в три етапи: «1. Постановка проблеми. Знайомство з інформацією керівництва компанії – фінансовими даними, відомостями про ефективність контролю тощо; 2. Збір даних. Планування та реалізація процедур збору даних по наданій інформації; 3. Оцінка. Тут належить визначити, чи маєте Ви достатньо відомостей для прийняття обґрунтованого рішення, що стосується проблеми що розглядається». В коментарях до цієї структури аудиту зазначається таке: 1. Найбільш важливий етап перший; 2. Другий етап визначається як «технічний»; 3. Третій етап це етап власне прийняття рішення.

Г. М. Давидов [2, с. 32—33] структурує аудиторські перевірки на етапи та визначення їх зміст наступним чином: «кожна аудиторська перевірка складається з етапів і частин, які називаються стадіями». Автор виділяє: 1. Дослідницька стадія; 2. Підготовчо-узгоджувальна стадія; 3. Основна стадія; 4. Завершальна стадія. Г. М. Давидов надає розгорнутий зміст кожної стадії.

Висновки. Узагальнення результатів проведеного дослідження структурування аудиторської перевірки на етапи та визначення їх змісту в аудиті фінансових звітів дає підстави зробити такі висновки: 1. Досліджені структурування аудиторської перевірки на етапи та визначення їх змісту в аудиті фінансових звітів в більшості випадків значно відрізняються один від одного як ступенем структурування (рівнем деталізації) етапів, змістом етапів та їх послідовністю. 2. За виключенням однієї монографії (А. В. Климов та ін.) в досліджених джерелах не наводиться аргументація запропонованого структурування та змісту його елементів. 3. Наявні структурування аудиторської перевірки на етапи та визначення їх змісту в аудиті фінансових звітів не в повній мірі відповідає потребам сьогоденної практики аудиту фінансових звітів.

Список використаних джерел.

1. Аренс, А. Л. Аудит [Текст] / А. Л. Аренс, Дж. К. Лоббек. – Москва : Финансы и статистика, 2001. – 560 с.
2. Давидов, Г. М. Аудит [Текст] : навч. посіб. / Г. М. Давидов. – Київ : Знання, 2002. – 363 с.
3. Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [Електронний ресурс] : Видання 2015 року. В 3-х частинах. – Київ : Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2016. – Режим доступу : <http://www.apu.com.ua/1038-mizhnarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-audit-u-oglyadu-inshogo-nadannya-vpevnenosti-ta-suputnikh-poslug-vidannya-2015-roku>. – Назва з екрана.
4. Практический аудит: анфАС и ПРОФИль [Текст] / А. В. Климов, В. Ю. Лисина, В. П. Пантелеев, Е. А. Утенкова; под ред. В. Ю. Лисиной. – Харьков : Фактор, 2010. – 720 с.
5. Робертсон, Дж. Аудит [Текст] / Дж. Робертсон. – Москва : KPMG, Контакт, 1993. – 499 с.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ НОРМ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ: ПРИНЦИП ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ

Використання інструментарію загального менеджменту у розв'язанні проблематики теорії та практики державного управління є цілком виправданим та розповсюдженим явищем. Це пов'язано насамперед з тим, що зміст феномену державного управління, у межах американських традицій його розгляду, тлумачеться як правило через призму «процесів і функцій управління в спектрі повноважень держави» [1], що само по собі свідчить про його позиціонування у площині компетенції загального менеджменту. Отже, використання норм міжнародних стандартів якості серії ДСТУ ISO 9000:2007, опрацювання яких було здійснено без прив'язування їх змісту до процедур державного управління, не лише є виправданим та необхідним кроком, а і таким, що забезпечує підвищення ефективності впливу суб'єктів державного управління та результативність змін якості об'єктів відповідного впливу.

У межах цієї публікації ми ставимо за мету конкретизувати деякі з напрямів державного управління якістю вищої освіти через призму змісту одного з принципів управління якістю ДСТУ ISO 9000:2007, а саме принципу процесного підходу.

Процесний підхід було визначено авторами ДСТУ ISO 9000:2007 на рівні одного з основних принципів управління якістю [4, С. 12], що створює підґрунтя для можливості його розгляду через призму змісту обраного нами предмету наукового пошуку. На переконання авторів міжнародного стандарту якості, ефективність досягнення організацією мети свого функціонування (отримання бажаного результату), залежить від здатності керівника здійснювати управлінський вплив на діяльність та ресурси організації за допомогою механізмів, які зазвичай використовуються для управління процесом (управління діяльністю та пов'язаними з нею ресурсами на рівні управління процесами). З огляду на теорію та практику державно-управлінської науки, можемо констатувати факт змістовної складності наведеної тези. Скоріше за все, складність наведеного вище концепту обумовлена недосконалістю перекладу, а отже його зміст може бути інтерпретовано під дещо іншим кутом зору. На нашу думку, відповідна теза може бути перефразована з акцентом уваги на те, що ефективність управлінської діяльності керівника залежить від його здатності розглядати питання управління діяльністю організації та її ресурсами у межах взаємопов'язаних процесів. Іншими словами, управління діяльністю (процесами) та управління ресурсами повинно розглядатись у межах одного процесу або достатньо тісно пов'язаних процесів. Об'єднання декількох напрямів управлінської діяльності у межах одного процесу можливо лише за умови їх сприйняття в контексті однієї системи управління.

Досить вдале визначення змісту процесного підходу було надано М.Х. Месконом, який тлумачить цю категорію через безперервну серію взаємопов'язаних дій або функцій. Розбудова системи управління на рівні ВНЗ, не дивлячись на існування порівняно жорсткого регулювання з боку держави, перебуває у компетенції адміністрації ВНЗ, тобто саме керівник ВНЗ, керуючись власним уявленням про ефективність функціонування тих чи інших підрозділів, приймає рішення щодо системи ВНЗ та його структури. Відповідні питання, в контексті державно-управлінської наукової думки, були нами розглянуті під час попередньо проведених наукових пошуків [2, 3].

Розглядаючи можливості процесного підходу для розв'язання проблематики якості вищої освіти на університетському рівні, слід звернути увагу на ті з його потенціалів, які пов'язані з:

- розбудовою системи та структури ВНЗ відповідно до законів архітектури, тобто з прийняттям до уваги історичного контексту та традицій управління конкретним ВНЗ. Разом з тим, адміністрації ВНЗ слід прийняти до уваги впливи зовнішнього середовища, а також існуючі інституціональні вимоги;

- розбудовою такої системи управління ВНЗ, за якою кожен його працівник (структурний підрозділ), незалежно від свого ієрархічного статусу або функціональних повноважень, розглядається у логічному взаємозв'язку з іншими працівниками (структурними підрозділами), але без перебирання на себе їх повноважень (компетенції). Іншими словами результати трудової діяльності кожного з працівників (структурних підрозділів) ВНЗ повинні розглядатись на рівні ресурсу для кожного іншого працівника (структурного підрозділу);

- рівнем розвитку управлінських знань, вмінь, навичок та системи цінностей кожного представника адміністрації ВНЗ (якість ціле укладення та розподілу ресурсів; ефективне планування та контроль; якість організації навчально-методичної та науково-дослідної роботи; ефективне адміністрування організаційних процесів, у тому числі й тих, які пов'язані з матеріально-технічним забезпеченням професійної діяльності ВНЗ; вірний вибір моделі управління та комбінації його механізмів тощо);

- рівнем професійної підготовки наукових та науково-педагогічних працівників, а також абітурієнтів ВНЗ (узгоджений розвиток професійних якостей професорсько-викладацького складу без допущення розвитку диспропорцій, адже високий професійний рівень одного викладача повинен бути підтриманий іншим (студент не повинен відчувати зміну загальної якості навчального процесу, як між навчальними дисциплінами, так і між окремими модулями до організації навчального процесу за якими, залучені різні викладачі) тощо);

- ефективністю та комбінаторикою використання функцій (збір, обробка, збереження і передача інформації; аналіз; прогнозування; планування; організація; мотивація; управління; облік; контроль; регулювання; координація) та методів (нормативно-правові, економічні методи, морально-етичні, суспільно-політичні, соціально-психологічні, адміністративно-організаційні, статистико-математичні комунікаційні та дипломатичні управління

Безумовно, можливості процесного підходу для розв'язання проблематики якості вищої освіти на університетському рівні не вичерпуються наведеними нами потенціалами, а отже можуть бути доповнені.

Наприклад, по за нашою увагою залишились потенціали процесного підходу позиціонування яких відбувається на рівні суб'єктів державного управління, а також інститутів та інституцій суспільства.

Список використаних джерел.

1. Бакуменко В.Д. Державне управління / В.Д. Бакуменко // Енциклопедичний словник з державного управління (уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.) – С. 148
2. Мороз В. М. Підвищення якості трудового потенціалу вітчизняних ВНЗ в контексті змісту механізмів міжнародної співпраці / В. М. Мороз, С. А. Мороз // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. праць НТУ «ХПІ». – 2015. – Вип. 43 (47). – С. 100–112
3. Мороз С. А. Вплив держави на трудовий потенціал ВНЗ: державне управління чи державне регулювання? / С. А. Мороз // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2015. – №4. – С. 105–113.
4. Системи управління якістю: основні положення та словник термінів (ISO 9000:2005, IDT) / ДСТУ ISO 9000:2007 // Національний стандарт України. – Київ: Держспоживстандарт України, 2008. – Режим доступу: http://dbn.at.ua/_id/11/1128_432_iso9000-1-.pdf

МУРЗИНА ТЕТЯНА АНАТОЛІЇВНА

*аспірант кафедра регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ТА РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Вивчення європейського досвіду децентралізації влади надзвичайно актуальне для України. Адже побудова партнерських відносин між органами державної влади та органами місцевого самоврядування сприяє подальшому демократичному розвитку країни.

Проблема децентралізації влади сьогодні є однією з найбільш обговорюваних як у політичних, так і в наукових колах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що питання децентралізації влади, реформування органів місцевого самоврядування не нове, різні його аспекти в тому числі і регіональні, досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені, але останні події в політичному житті країни надали йому новий імпульс, і суспільство має скористатись цим шансом для перегляду шляхів формування адекватної державної політики щодо розвитку урбанізованих територій та пошуку оптимального рівня та нових механізмів реалізації владних повноважень, як складовій однієї з прикладних сфер сучасної парадигми державного управління.

За останні кілька десятиліть у багатьох країнах відбулися масштабні реформи у сфері державного управління. З'явилися нові підходи в організації діяльності органів державної влади, державна служба почала орієнтуватися на високий рівень та ефективність у задоволенні потреб суспільства, актуалізувалися процеси самоорганізації громадян тощо. Не випадково важливою складовою при цьому є децентралізація влади, яка часто є специфічною для конкретної політико-адміністративної системи.

Процес децентралізації функцій між центральним і місцевим урядами є надзвичайно складним. Він стосується аспектів фінансів, адміністрації, контролю, регулювання, звітності й підзвітності, які фактично є елементами взаємин між різними рівнями уряду. Окрім того, здійснення децентралізації, на жаль, проходить не дуже рівномірно. Незважаючи на спільні зусилля політичних й економічних чинників, які породжують потребу в децентралізації, нерідко між реальним положенням речей і цілями існують прогалини, причиною яких може бути політика й законодавство [9].

Досвід зарубіжних держав свідчить про існування кількох підходів до організації самоврядування – залежно від його співвідношення з державною владою і обсягу покладених на нього повноважень. Найбільш визначальними із них є моделі місцевої автономії та децентралізації.

Сучасний адміністративно-територіальний устрій України був сформований за часів СРСР і мав забезпечувати ефективність командно-адміністративної системи управління республікою.

Попри численні спроби в Україні так і не відбулася модернізація адміністративно-територіального устрою, яка забезпечила би перехід від командно-адміністративної системи управління до запровадження принципу субсидіарності в адміністративно-територіальній системі країни.

Неефективність адміністративно-територіального устрою України виявляється у відсутності достатньої фінансово-економічної та кадрової бази в областях, що ускладнює та унеможлиблює: покращення якості адміністрування на місцях, максимальне наближення адміністративних послуг до населення, реалізацію

інфраструктурних проектів на рівні області, забезпечення сталого економічного розвитку, ефективну реалізацію соціальних і культурних програм, програм в сфері охорони здоров'я і т.ін.

Сучасне розуміння правового забезпечення публічного управління передбачає функціонування універсального організаційно-правового механізму виявлення, узгодження й реалізації суспільних потреб та інтересів на основі використання різних правових засобів, формування суб'єктивних прав та обов'язків учасників суспільних процесів, переведення їхніх зв'язків та стосунків у конкретні правовідносини.

Досвід зарубіжних держав свідчить про існування кількох підходів до організації самоврядування – залежно від його співвідношення з державною владою і обсягу покладених на нього повноважень. Найбільш визначальними із них є моделі місцевої автономії та децентралізації.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні використання європейського досвіду реформування місцевого самоврядування та розробці практичних рекомендацій щодо його реалізації в Україні.

Завдання дослідження:

- дослідити теоретичні засади реформування системи місцевого самоврядування в роботах вітчизняних та зарубіжних учених для узагальнення та визначення напрямів подальшого дослідження;
- проаналізувати організаційно-правові засади реформування місцевого самоврядування в європейських країнах;
- визначити основні моделі реформування системи місцевого самоврядування в країнах Європи та можливість їх адаптації до умов України;
- розробити рекомендації органами виконавчої влади та органам місцевого самоврядування щодо використання інструментів реформування місцевого самоврядування в Україні.

Необхідність дослідження певних європейських моделей місцевого самоврядування зумовлюється як практичними, так і теоретичними причинами. Теоретичне значення має дослідження конституційно-правових аспектів політичної влади на місцях, шляхи та способи реформування існуючої моделі. Практичний аспект складають можливості визначення інструментів такого реформування, впливу його на подальший розвиток держави й громадянського суспільства.

Основними результатами дослідження є формування сучасної концепції місцевого самоврядування в Україні, яка б неодмінно базувалась на світовому досвіді, враховуючи національні традиції та історичний досвід української держави, прикладом для чого можуть стати найуспішніші Європейські країни.

Список використаних джерел.

1. Борденюк В. Децентралізація державної влади і місцеве самоврядування: поняття, суть та форми (види) В. Борденюк // Право України [Текст]. — 2005. — № 1. — С. 21—25
2. Державне управління: курс лекцій / за заг. ред. Д.І. Дзвінчука.- Івано- Франківськ: Місто НВ, 2012. - 616 с.
3. Державне управління та державна служба: Словник-довідник / Укл. О. Ю. Оболенський. – К.: КНЕУ, 2005. – 480 с.
4. Державне управління: теорія і практика /За заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К.: Юрінком-Інтер, 1998.
5. Іжа М.М., Пахомова Т.І., Різнікова Я.О. Організаційно-правові засади державного управління/ Навчально-метод. посібник. Вид. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2008. – 308 с.
6. Саханенко С.Є., Попов М.П., Чебан О.І. Територіальна організація влади в Україні/ Навчально-метод. посібник. Вид. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. – 278 с.
7. Цурканова І. О. Сутність та особливості централізації та децентралізації органів влади в Україні [Електронний ресурс] / І. О. Цурканова. — Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2012/197-185-13.pdf>.

ПЕТЛЮВАНА СВІТЛАНА ДМИТРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ПОШУКАХ НОВИХ НАПРЯМКІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

Україна переживає часи найважливішої реформи – децентралізація влади, значення якої, важко переоцінити, бо це вибір шляху прогресу, це справжня можливість перезавантаження життя малих міст, сіл та селищ.

Останні роки, питання соціокультурного розвитку в невеличких населених пунктах України ставали все гостріше. Нестача фінансових ресурсів та відсутність уваги центральної влади призвела до закриття багатьох закладів культури (клуби, бібліотеки, кінотеатри, школи мистецтв), ті, що залишилися морально-технічно застарілі

та практично не виконують своїх функцій. Культурне життя громад обмежується святкуванням загальнодержавних свят.

На протязі 25 років самостійності країни вирішення питань соціокультурного розвитку часто було суто формальним і наслідки цієї формальності ми спостерігаємо повсюди - в кожному сміттєвому майданчику, в кожному згаслому на 10 років і більше вуличному ліхтарі і т.п. Бо це перш за все загальнокультурне виховання, усвідомлена гідність, усвідомлений рівень культурного запиту кожної людини.

Сьогодні керівники об'єднаних громад повинні розуміти, що компетентне управління культурними ресурсами та ефективне залучення людського потенціалу до процесів розбудови сталої громади може суттєво підвищити додану вартість території, стати основою всебічного, перш за все економічного розвитку.

Вирішення соціокультурних питань потребує нового креативного підходу і вимагає від місцевої влади справжньої творчості та стратегічного бачення. Держава намагається підтримати існуючі культурно-мистецькі форми, проаналізувати їх стан, й, навіть, знайти нові. Так, Міністерство культури України у червні поточного року (Наказ №619 від 30.06.2017) затвердило Положення про Всеукраїнський огляд-конкурс клубних закладів у сільській місцевості. Це Положення визначає механізм проведення Всеукраїнського огляду-конкурсу клубних закладів у сільській місцевості, мета якого вивчення, удосконалення та активізація діяльності клубних закладів у сільській місцевості, пошуку нових форм і методів культурного обслуговування населення, привернення уваги державних органів влади до проблем культури села.

Але справжній пошук нових напрямків та форм розвитку громади безперечно покладається на місцеву владу, яка найкраще відчуває потреби своєї громади, знає її можливості та особливості, бачить та планує її майбутнє. І погляд місцевої влади повинен бути спрямований на ті тенденції розвитку суспільства, що відбуваються в світі.

Відтоді, як поняття «культура» почало тлумачитись як ресурс змін якості життя шляхом створення додаткової вартості продуктів та територій і покращення умов зайнятості населення, майже 10 років в світі існує так звана креативна індустрія - система, в якій і творчість, і соціально-культурний аспект визнані однаково важливими. А креативна економіка, як констатує група експертів Світового економічного форуму в Давосі, розглядається як нова модель зростання, що передбачає відносно невеликі початкові інвестиції у "м'яку" інфраструктуру. Культурні індустрії – це унікальний сектор економіки, який виник внаслідок поширення масової комунікації та глобалізму.

Сучасні форми, від хабів та історико-культурних центрів до туристичних кластерів та великих територій творчого дозвілля, створюють тисячі робочих місць в різних країнах, дають великий поштовх економічного розвитку територій де вони розташовані.

Муніципалітети, урядові й регіональні структури та міжнародні донори розглядають свої фінансові внески на розвиток креативного сектора як інвестиції у створення, передусім для молоді, нових робочих місць та зміцнення соціальної тканини.

Органи місцевого самоврядування в діалозі з усіма зацікавленими сторонами громади, повинні визначитися з формою нового соціокультурного утворення, яке значно розвине громаду, найвигіднішим чином представить її у зовнішньому середовищі, сформує її нове обличчя та безумовно вплине на її економічний розвиток.

Сьогодні світ розвивається не через розвиток країн, а завдяки діяльності кожної окремої громади.

Список використаних джерел.

1. «Культурна економіка – розумна стратегія розвитку громад», публікація від 13.07.2017р., Міністерство культури України – [Електронний ресурс] – режим доступу: http://195.78.68.75/mcu/control/uk/publish/article?art_id=245258775&cat_id=245184021
2. Decentralization.gov.ua
3. Наказ Міністерства культури України №619 від 30.06.2017 «Про затвердження Положення про Всеукраїнський огляд-конкурс клубних закладів у сільській місцевості» – [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0900-17>

ПРИВАЛОВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*начальник відділу організації семінарів за державним замовленням управління ПКК
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, старший викладач кафедри менеджменту організації*

ГОНЧАРОВА ВІКТОРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності 073 «Менеджмент»*

КАДРОВИЙ МОНІТОРИНГ: АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Реформа, які відбуваються в Україні, неможливі без ефективного кадрового забезпечення всіх рівнів.

Кадровий моніторинг запроваджується не тільки для контролю за формальними показниками та виконання статистики, а й для оцінки ефективності діяльності персоналу державної служби. При цьому моніторинг працівників має декілька важливих аспектів: етичний, правовий, фінансовий, технологічний.

Нажаль, але використовуючи сучасні технології та інформаційно-телекомунікаційний ресурс закладу (установи, підприємства) працівники витрачають години робочого дня на: а) ігри на комп'ютерах, відправку пошти, або азартні ігри; Інтернет-покупки. Враховуючи зазначене, з точки зору працедавця, необхідно впроваджувати суворий контроль, який дисциплінуватиме працівників.

Ключ до ефективної політики – це послідовне забезпечення дотримання реалістичного плану, який враховує всі деталі діяльності на робочому місці. Хороша політика повинна враховувати такі компоненти:

Крок 1. Накладення обмежень на користування Інтернетом і електронною поштою. Політика повинна включати в себе конкретні обмеження, що стосуються змісту електронних повідомлень, заборонити повідомлення, які є наклепницькими, образливими, недостойними, непристойними, сексуально орієнтованими, загрозливими..

Крок 2. Інформування (донесення до) працівників з основних положень політики організації за допомогою таких способів:

- інструкції (положення, посібник) про моніторинг, в яких повинно бути зазначено, з якою метою працедавець застосовує моніторинг, розтлумачено сутність моніторингу, застережено, що працівник знає, що його телефонні розмови, електронна пошта і т.ін., можуть перевірятися;

- інші письмові повідомлення. Внутрішньо-організаційні меморандуми або роздатки працівникам можуть підтвердити політику, що міститься в інструкціях (довіднику). Наприклад, щорічні роздатки гарантуватимуть, що працівники ознайомлені з основними вимогами моніторингу (адже інструкцію, положення, посібник читають не всі);

- розсилки (відправлення повідомлень) – публікація політики моніторингу на дошках оголошень або місцях скупчення працівників;

- підписані угоди – угоди, які потрібно працівнику підписати, наприклад, «Угода про конфіденційність». Підпис працівника є згодою для роботодавця здійснення контролю, за умови, що моніторинг відбувається за процедурами, прописаними в договорі;

- зустрічі з працівниками. Для того, щоб знизити рівень занепокоєння персоналу щодо моніторингу та інформування про відповідну політику, роботодавець може проводити зустрічі з працівниками, на яких останні можуть ставити питання. Рекомендується під час таких зустрічей вести запис відвідуваності, що підтверджує мовчазну згоду працівників.

Етична складова кадрового моніторингу стосується саме небезпеки втручання в особисте життя працівників. А серед найбільш «загрозливих» у цьому сенсі є моніторинг діяльності персоналу в Інтернеті (на робочому місці, використовуючи персональний робочий комп'ютер, у робочий час), а саме:

- блокування шкідливих або небажаних ВЕБ-сайтів. Роботодавці мають право контролювати, які ВЕБ-сторінки їх працівники відвідують і блокувати ВЕБ-сайти, які, як вони вважають, неважливі для бізнес-операцій, недоречні або потенційно шкідливі. В основному роботодавці блокують такі сайти як Facebook або сайти біржової торгівлі, які відволікають працівників, можуть турбувати колег. Роботодавці можуть також блокувати сайти, які вважаються порнографічними або небезпечними. Якщо працівники були помічені за частим відвідуванням ВЕБ-сайту, не пов'язаним з роботою, блокується цей ВЕБ-сайт, а потім відправляється повідомлення електронною поштою з нагадуванням, що вони неправильно використовують час компанії.

- моніторинг електронної пошти, який є більш важким для виправдання роботодавцями його використання. Перед читанням будь-яких листів працівника, останніх обов'язково повідомляють про політику організації, що дозволяє читати їх електронні листи. Крім того, роботодавець, як правило, потребує приводу для своїх підозр, що призвів їх читати повідомлення електронної пошти працівника. Крім того, для роботодавців складно виправдати читання електронної пошти у випадку, якщо вони до цього стверджували, що електронна пошта є конфіденційною. Певні заходи контролю можуть перешкоджати праву працівників на приватне життя. Тому перед установкою програмного забезпечення для моніторингу необхідно проконсультуватися з юристом і переконатися в тому, що працівники ознайомлені із прописаними правилами і поставили свої підписи, розуміючи мету використання програмного забезпечення;

- запис телефонних розмов. Як правило, закони країн (зокрема, США) дозволяють роботодавцям відстежувати телефонні розмови працівників, однак, тільки стосовно бізнесу, пов'язаних з викликами, спілкуванням з клієнтами або постачальниками. Роботодавцю, як правило, не дозволяється контролювати особисті дзвінки. Також існує вимога зупинити запис і контроль виклику, якщо він набуває особистого характеру. Єдиний виняток з цього правила, якщо особисті телефонні дзвінки (згідно політики організації) прямо заборонено на робочому місці. Запис і моніторинг голосової пошти повинні здійснюватися тільки з обґрунтуванням – документальною підозрою неправомірних дій. Телефонні розмови можуть бути записані за допомогою

телефонного запису або електронної записуючої системи. У деяких випадках це може бути пов'язано з використанням іншого програмного забезпечення моніторингу;

- відео-спостереження, як правило, використовують, щоб переконатися, що працівники не порушують політику організації. Моніторинг працівників таким чином, може надати неупереджених доказів їхніх неправомірних дій, а також може мотивувати їх працювати краще. Проте, постійне відчуття стеження може привести їх до дискомфорту і зниження морального духу. З цих причин варто уважно розглянути всі плюси і мінуси, перш ніж використовувати відео-спостереження.

У Канаді є незаконним здійснювати інвазивний (насилницький) моніторинг, наприклад, читання електронної пошти працівника, якщо не доведено, що це необхідний захід і немає ніяких інших альтернатив. У США також існують вимоги щодо моніторингу: у Мериленді необхідно дати згоду на запис розмови; штат Каліфорнія вимагає, щоб під час розмови, що записується, звучав контрольований звуковий сигнал через певні проміжки часу або має бути повідомлення, що інформує абонента про те, що розмова може бути записана (при цьому співрозмовник на іншому кінці не інформується про запис); у штатах Коннектикут, Нью-Йорк, Пенсільванія, Колорадо і Нью-Джерсі також існують закони, що стосуються запису розмов. Одним з важливих аспектів реалізації політики моніторингу є те, що не повинно бути ніякого оскарження втручання в приватне життя при використанні власності організації-роботодавця – обладнання та/або транспортних засобів.

Кадровий моніторинг персоналу регулюється нормативно-правовими актами, які умовно можна розподілити на дві групи: ті, що стосуються власне моніторингу та ті, які регулюють питання суб'єктів та об'єктів проведення моніторингу.

Існують сотні програмних рішень, доступних на ринку, щоб стежити за величезним спектром діяльності працівників (безкоштовних і багато вартісних). Компанії, які виробляють прилади для контролю за працівниками, мають на меті зупинити витік конфіденційної інформації, припинити порушення законів, припинити порушення політики організації та посилити юридичну відповідальність.

Список використаних джерел.

1. Закон «Про державну службу» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2016. – № 4. – ст.43. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19> [Закон України «Pro derzhavnu sluzhbu» // Vidomosti Verkhovnoii Rady (VVR). – 2016. – № 4. – St. 43. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19>].

2. An introduction to monitoring staff. Updated in August 2011 . – Mode of access: <http://www.out-law.com/topics/employment/discipline-and-grievance/an-introduction-to-monitoring-staff/>

ПРИВАЛОВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*начальник відділу організації семінарів за державним замовленням управління ПКК
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, старший викладач кафедри менеджменту організації*

ЛИСА ГАННА РУСЛАНІВНА

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності 073 «Менеджмент»*

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: НАБЛИЖЕННЯ ДО МЕХАНІЗМІВ КОНТРОЛЮ У БІЗНЕС-УПРАВЛІННІ

Управління персоналом державної служби України характеризувалося тривалий час застосуванням застарілих методів роботи, характерними для радянських часів. Основні риси такого підходу – консервативність, відданість правлячій ідеології, непрозорість та корумпованість при доборі та розстановці кадрів, і як наслідок, «непривабливість» державної служби для професійних кадрів та молоді. Нормативно-правові акти, навчальні програми, розбудова інституційної основи та європеїзація державної служби свідчать, що все ж таки Україна пройшла етап активної трансформації та переходу до нових, більш сучасних, демократичних моделей управління персоналом державної служби, серед яких – застосування методів та методик кадрового моніторингу (як своєрідного реєстру державних службовців та відслідковування ефективності діяльності державних службовців). З огляду на брак розробок у науковій фаховій літературі та бідність практики його реалізації у вітчизняній системі публічного врядування, питання запровадження кадрового моніторингу як механізму управління персоналом державної служби потребує удосконалення та подальших досліджень.

Адміністративна реформа, яка проводиться в Україні, неможлива без ефективного кадрового забезпечення всіх рівнів. Проте, ключовою проблемою вітчизняної державної служби є дефіцит компетентності та професіоналізму. Система оцінювання діяльності державних службовців, а також наявні дисциплінарні санкції давно знецінилися й фактично імітують оцінювання. У зв'язку з цим новий Закон «Про державну службу» наголошує на необхідності ретельного відрегулювання системи оцінювання діяльності державних службовців. Його положеннями, зокрема, передбачено єдині умови вступу на державну службу шляхом проведення відкритого конкурсу; запровадження щорічного оцінювання результатів діяльності держслужбовця (замість нині існуючої атестації та щорічної оцінки), результати якого впливатимуть на розмір призначеної держслужбовцю премії та виявлення рівня його професійної компетентності. Докорінне поліпшення кадрових технологій можливо тільки на базі безперервної оцінки стану і прогнозу розвитку кадрової ситуації, вдосконалення нормативно-правових актів,

що регламентують діяльність службовців. Зазначені питання «належать до сфери» кадрового моніторингу в системі державної служби.

Кадровий моніторинг здійснюється шляхом оцінки стану кадрового ресурсу в конкретних відрізках часу та простору, доцільних з точки зору адекватного відображення процесу виконання завдань і функцій об'єктом кадрового забезпечення та ступеня впливу на цей процес суб'єктів за обґрунтованими параметрами. В бізнес-управлінні до питань, що вирішуються в першу чергу у рамках кадрового моніторингу належать:

1. Контроль за формальними показниками (вік, стаж, час, що пройшов після медичного огляду, навчання та ін.), що змінюються.

2. Контроль показників оцінки ефективності роботи (об'єм вироблення, об'єм укладених договорів, терміни здачі проектів, кількість реклаमाцій та ін.).

3. Контроль показників, що відбивають власне профіль працівника і займаної посади.

4. Прогноз вікових змін в якісному складі персоналу, який тепер особливо враховується в рішенні більшості кадрових питань.

Функції кадрового моніторингу: моделювання діяльності, обґрунтування параметрів оцінки станів кадрового ресурсу, оцінка станів кадрового ресурсу, оцінка ефективності діяльності, складання пропозицій забезпечення ефективної діяльності.

Останні тенденції запровадження та використання новацій в органах державної влади свідчать про наближення до кадрового моніторингу, який використовується в бізнес-управлінні. Тобто кадровий моніторинг запроваджується не тільки для контролю за формальними показниками та виконання статистики, а й для оцінки ефективності діяльності персоналу державної служби. При цьому моніторинг працівників має декілька важливих аспектів: етичний, правовий, фінансовий, технологічний.

Етичні аспекти кадрового моніторингу. Щодо етичності, найбільш важливе питання моніторингу працівників – це недоторканність їхнього приватного життя. Адже моніторинг працівників часто знаходиться в конфлікті з особистим життям працівників. Моніторинг як правило є способом збору інформації не тільки про діяльність, пов'язану з роботою, але і особистим життям працівника. Моніторинг на робочому місці може протиставити роботодавців і працівників, тому що обидві сторони намагаються захистити особисті інтереси. Працівники хочуть зберегти конфіденційність в той час як роботодавці хочуть забезпечити раціональне та ефективне використання ресурсів компанії за призначенням.

Дивлячись на кадровий моніторинг з етичної точки зору зрозуміло, що ця практика повинна бути предметом врегулювання. Діючи закони та стандарти забезпечують кілька керівних принципів для регулювання моніторингу персоналу. У будь-якому випадку, компанії можуть підтримувати політику етичного моніторингу, уникаючи дискримінації працівників. Працівник повинен розуміти, що від нього очікують, а роботодавець повинен встановити ці правила, які прописуються у положеннях політики тієї чи іншої організації. Задля цього необхідно: чітко визначити політику організації (у відповідному документі), досягти усвідомлення працівниками організаційної політики, дотримуватися дисциплінарних рекомендацій, врівноважити вимоги.

Список використаних джерел.

1. Закон «Про державну службу» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2016. – № 4. – ст.43. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19> [Закон України «Pro derzhavnu sluzhbu» // Vidomosti Verkhovnoii Rady (VVR). – 2016. – № 4. – St. 43. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19>].

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 1998 р. № 731 «Про затвердження Порядку ведення особових справ державних службовців в органах виконавчої влади». – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/731-98-%D0%BF> [Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25 travnya, 1998 № 731 «Pro zatverdzhennya poryadkoo vedennia osobowykh sprav derzhavnykh sluzhbovtsiv v organakh vykonavchoii vlady». – Rezhym dostupu: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/731-98-%D0%BF>].

ТОМАШЕВСЬКА МАРИНА В'ЯЧЕСЛАВІВНА

*старший викладач кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

БІЗНЕС-ПЛАН САНАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Реформування економіки і системи управління в Україні за останні роки супроводжується ланцюгом кризових явищ. У той же час цілеспрямовано реорганізуються економічні відносини, методи управління, інструменти менеджменту, змінюються форми власності, а також організаційні форми управління. Всі перераховані зміни вимагають освоєння менеджерами сучасних методів управління, і в першу чергу методів антикризового менеджменту.

Головне завдання менеджера в кризовій ситуації – не допустити або пом'якшити етап шоку від грядущої кризи.

Успіх антикризового менеджменту визначається ступенем готовності менеджерів фірми до потенційних кризових явищ, наявністю резервів, рівнем профілактичних заходів, ефективністю застосовуваних методів управління. Витрати часу і коштів на створення резервних систем управління, підготовку антикризових заходів, формування необхідних резервів стають більш вигідними, ніж малоефективні поспішні дії менеджерів по подоланню кризи на основі попереднього досвіду, інтуїції та ентузіазму [1].

Менеджери вищої ланки управління в умовах кризового стану організацій-банкрутів можуть використовувати різні інструменти й методи виходу з даної ситуації.

1. Застосування так званої захисної тактики, тобто різке скорочення операційних витрат шляхом скорочення (ліквідації) внутрішньовиробничих структур й чисельності персоналу, шляхом продажу технологічного обладнання, впровадження нової технології, введення маркетингового управління і пошуку нових ринків збуту.

2. Заміна діючих менеджерів середньої ланки управління з причини їх низької кваліфікації або непрофесіоналізму.

3. Якщо в організації-банкруті мають місце високі операційні витрати, то є сенс вжити заходів по їх зниженню за рахунок усіх непродуктивних й малопродуктивних витрат шляхом усунення зайвих та застарілих виробничих потужностей, припинення випуску неякісної продукції або продукції, що не користується попитом у споживачів, раціонального використання робочого часу, скорочення управлінських витрат, розробки та впровадження нової структури управління організацією.

4. Організація-банкрут може звернутися до господарського суду з проханням дозволити санацію, тобто вийти з кризи за рахунок надання кредиторами певної фінансової допомоги за їх згодою.

Підставою для проведення санації служить наявність реальної можливості відновити платоспроможність шляхом надання організації-банкрутові фінансової допомоги власником або іншими особами з метою продовження його діяльності.

Досягнення мети при проведенні санації дає підставу господарському суду винести ухвалу про її завершення і припинення провадження у справі про банкрутство організації. При цьому зберігаються всі права учасників санації, що встановлені в документі про угоду щодо санації.

Обґрунтування санаційного процесу для кожного окремого суб'єкта господарювання можна зробити у вигляді плану фінансового оздоровлення, бізнес-плану, техніко-економічного обґрунтування. Стандартної форми та структури такого плану не існує, але будь-яка його форма потребує наявності достовірної базової інформації [2].

В сучасних умовах найбільш часто план фінансового оздоровлення організації презентується у формі бізнес-плану, який представлено на рис.1.

Рис.1. Структура бізнес-плану санації організації

Особливу увагу слід приділити показникам фінансової стійкості санаційного бізнес-плану, характеру використання і термінів повернення інвестицій, а також правильно оцінити динаміку прибутковості в перспективному періоді, обсяг й структуру розподілу прибутку, джерела зниження собівартості, оборотність обігових коштів.

Нажаль, в Україні досить спостерігається недосконалість вітчизняного законодавства щодо процедур санації й банкрутства та відсутність фахівців, кваліфікованих у питаннях фінансового оздоровлення суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел.

1. Буреш О., Гербеева Л., Солдатова Л., Чигрова Н. Стратегия и тактика финансового оздоровления и предупреждения банкротства [Электронный ресурс] / О. Буреш, Л. Гербеева, Л. Солдатова, Н. Чигрова. – Оренбург: ОГУ, 2013. – 132 с. –
2. Дудник М. Н. Разработка стратегии по выводу неплатежеспособной организации из состояния кризиса [Электронный ресурс] / М. Н. Дудник. – М.: Лаборатория книги, 2011. – 90 с. -

ФРИМАН ЄВГЕНІЙ МИХАЙЛОВИЧ

*доцент кафедри менеджменту
Національної Металургійної академії України, к.е.н., доцент*

ФРИМАН ІРИНА МИХАЙЛІВНА

старший викладач кафедри менеджменту Національної Металургійної академії

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Актуальність подальшого розвитку публічного управління обумовлює необхідність постійно приділяти більшій увазі ефективному управлінню персоналом (human resources management, HRM, HR – менеджмент) як практичної діяльності, спрямованої на забезпечення організації якісним персоналом, здатним виконувати покладені на нього трудові функції, і оптимальне його використання.

Публічне управління – це діяльність, яка пов'язана з вирішенням стратегічних завдань державних органів, підприємств, установ, організацій з урахуванням комплексу зовнішніх і внутрішніх факторів впливу та тенденцій розвитку в конкурентному середовищі [1, с. 63].

Місією HR – менеджменту є постійна, своєчасна та об'єктивна оцінка людських ресурсів – професійних знань, вмінь, здібностей робітників, ефективне формування, використання і розвиток яких під час виконання поставлених завдань, забезпечує організації економічний успіх і конкурентні переваги [2, с. 10].

Відмінність людських ресурсів від персоналу полягає в тому, що персонал це – склад працівників, які перебувають з організацією як юридичною особою у відносинах, що регулюються трудовим договором, а людські ресурси – це професійні знання, вміння, здібності робітників, ефективне формування, використання і розвиток яких забезпечує організації економічний успіх і конкурентні переваги.

Людські ресурси відрізняються від інших тим, що по-перше, люди наділені інтелектом, і, відповідно – їх участь у виробничому процесі не є механічним, а емоційно-усвідомленим, осмисленим. По-друге, специфічною особливістю людських ресурсів є те, що відсутні види-мі межі продуктивності людини, оскільки вона володіє унікальними творчими та підприємницькими властивостями. По-третє, в сучасних умовах науково-технічного прогресу людські ресурси особливо відчутно піддаються «моральному зносу», однак внаслідок особистої мотивації люди постійно і усвідомлено намагаються самовдосконалюватися і підвищувати свою кваліфікацію. По-четверте, здібності, кваліфікація і знання розподілені серед людей нерівномірно, відтак вимагається постійне навчання і перепідготовка. По-п'яте, працівник як особистість діє у відповідності не лише із своїми внутрішніми схильностями і рішеннями, але і у зв'язку із зовнішніми впливами. Мотиви укладання трудових угод різноманітні, тому управління мотивацією працівників є важливим завданням менеджменту. По-шосте, трудове життя сучасної людини триває 30-50 років. У зв'язку з цим відновлення людських ресурсів може мати тривалий характер. По-сьоме, саме людські ресурси організують взаємодію всіх інших ресурсів економічної системи.

Предметом HR – менеджменту є загальні закономірності та особливості формування, функціонування та розвитку людських ресурсів в організації. Завдання HR – менеджменту на підприємстві або організації ефективно визначити проблемні питання сутності та соціальної значущості людських ресурсів організації у сучасних умовах господарювання, саме від яких залежить успішність функціонування підприємства, його стабільність на ринках товарів, робіт та послуг.

Для визначення основних складових успішності HR – менеджменту, доцільно використувати модель консалтингової компанії «Мак-Кінзі», яку ще називають моделлю «7S», оскільки для ефективного розвитку організації, найбільш важливими є такі 7 чинників:

- 1) Strategy – стратегія;
- 2) Skills – вміння, навички, компетенції;
- 3) Shared values – спільні цінності;
- 4) Structure – структура;
- 5) Systems – системи, регламенти;
- 6) Staff – співробітники;
- 7) Style – стиль керівництва.

Успішне виконання завдання HR – менеджменту може бути здійснено тільки на підставі постійної, своєчасної та об'єктивної кількісної та якісної оцінки ефективності та результативності діяльності всіх працівників, кожного підрозділу підприємства.

В теперішній час існує досить багато точок зору на визначення такої соціально-еко-номічної категорії, як оцінка персоналу [3, с. 112; 4, с. 39]. Пропонується авторське визначення оцінки як інтегрованої цільової функції критеріїв результативності та професійних якостей співробітників підприємства.

Одночасно необхідно підкреслити, що оцінка людських ресурсів підприємства по-винна відповідати наступним вимогам:

- безперервність – постійний збір інформації про діяльність персоналу підприємства;
- дисперсність – використання результатів діяльності персоналу підприємства при ухваленні кадрових та мотиваційних рішень;
- обґрунтованість – оцінювання ефективності виконання завдань на підставі певних стандартизованих критеріїв, властивих певному центру відповідальності;
- кількісний характер – використання кількісних шкал вимірювання критеріїв;
- комплексність – багатокритеріальна оцінка видів діяльності;
- ієрархічність – поєднання інтегральної оцінки діяльності з її етапами (у часі) та видами (у просторі);
- простота автоматизації і введення в сучасні ERP;
- урахування специфіки роботи працівників у різних сферах управління промисловим підприємством.

В роботі [5, с. 63-72] досить детально розглянуто система кількісних та якісних критеріїв, яких доцільно використовувати для безпосередньої та опосередкованої оцінки всіх працівників кожного підрозділу підприємства. Запропоновано кількісний метод інтегральної оцінки персоналу, організаційні рішення щодо управління персоналом, що мають кадровий, адміністративний та стимулюючий характер, а також система поточної та накопичувальної інтегральної оцінки працівників, використання якої дозволяє обґрунтовано приймати кадрові рішення щодо звільнення, прийому на посаду, горизонтального та вертикального переміщення та формування кадрового резерву співробітників на підприємстві.

Список використаних джерел.

1. Бакуменко В. Д. Теоритичні та організаційні засади державного управління : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній. – К. : Світоч, 2013. – 284 с.
2. Гурко М. С. Стратегия управления человеческими ресурсами / М. С. Гурко // Отдел кадров. – 2014. – № 8. – С. 9 – 11.
3. Курлов С. П. Управление персоналом / Курлов С. П. – М. : Экономика, 2012. – 307 с.
4. Лысенко Ю. Г. Стратегическое управление персоналом / В. Н. Андриенко, Т. Ю. Беликова, Ю. Г. Лысенко – Д. : Дело, 2013. – 264 с.
5. Фриман Е. М. Интегральная оценка управленческого персонала для принятия кадровых решений на промышленном предприятии. : дис. кандидата эконом. наук : 08.00.04 / Фриман Евгений Михайлович. – Д. 2008. – 207 с.

ЧАПЛАЙ ІРИНА ВІТАЛІЇВНА

докторант кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом, Виконавчий директор Президії Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління, к.держ.упр.

ФОРМИ КОМУНІКАТИВНОГО ВПЛИВУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Сучасне публічне управління, орієнтоване на досягнення соціально-орієнтованих результатів діяльності органів державної влади, його форми та канали комунікативного впливу на громадськість відрізняються від притаманних традиційному державному управлінню, заснованому на сильній ієрархії і підпорядкованості. Двосторонній комунікаційний процес дає більше надії на рівність у спілкуванні, пошук обопільних рішень щодо процесу надання державних послуг та ін. Діалог це складна модель комунікації, особливо якщо зацікавлені сторони мають різні погляди.

Засоби масової інформації як одна із головних форм передачі інформації громадськості сильно впливає на процес публічної політики, особливо під час прийняття політичних рішень. Вплив засобів масової інформації на громадськість під час політичного процесу найчастіше вимірюється їх здатністю до формування певного дискурсу між учасниками публічної політики, учасниками процесу прийняття рішень і громадськими організаціями [1, с. 204]

Більшість сучасних як міжнародних так і вітчизняних досліджень щодо форм взаємодії засобів масової інформації та громадськості підкреслюють їх односпрямований вплив на процес формування державної політики. Цей вплив підкреслюється через набуття громадянами знань (пізнавальний аспект), вплив на хід їхніх думок, емоцій (афективний аспект) та подальших дії (поведінковий аспект). Більше того, «на жаль, сьогодні доводиться констатувати, що комунікації у сфері взаємовідносин гілок влади в Україні стали своєрідним засобом посилення конфронтації та боротьби за повноваження. Їх використання часто-густо має далекі від демократичних принципів цілі: обмінятися політичними попередженнями; скомпрометувати політичних опонентів; довідатися про реакцію протилежної сторони на ту чи іншу ідею, пропозицію, щоб визначити можливі наслідки їх реалізації; примусити опонентів змінити поведінку; в кращому разі – прорекламувати власні дії або позиції своїх представників» [2]. Все

це актуалізує дослідження питання теоретико-методологічної ідентифікації основних форм та каналів комунікації для формування та зростанням їх ролі як одного з інструментів горизонтальної структуризації суспільних відносин та реалізації громадських ініціатив. Адже, перш, ніж починати аналізувати та вдосконалювати практику, потрібно знати теорію.

У даному дослідженні, під формами комунікативного впливу громадянського суспільства на державну політику пропонується розуміти способи визначення, оціювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі отриманої інформації, що використовуватиметься для подальших планування та оцінки комунікаційного процесу реалізації державного управління. Такий підхід, на нашу думку, відрізняється системною упорядкованістю кожного з його складових і дає змогу розкрити статистику в діяльності суб'єктів та об'єктів управління, що складають організаційно-структурну основу державного управління і динаміку механізму управління (комплекс зв'язків та взаємодій суб'єктів та об'єктів управління). Щодо перспектив подальших досліджень поняття «форми комунікативного впливу громадянського суспільства на державну політику», то вони полягають в упорядкуванні його понятійного апарату, як підґрунтя удосконалення його системи, адже неповна та неточна інформація стає, в результаті, причиною виникнення багатьох проблем в системі реформування державного управління.

Не відрізняється й одностайністю питання щодо видів форм комунікативного впливу громадянського суспільства на державну політику.

Здійснивши комплексний аналіз наукових розвідок з даного питання, нами було з'ясовано, що форми комунікативного впливу громадянського суспільства на державну політику можна класифікувати за наступними ознаками:

- 1) в залежності від сфери розповсюдження: внутрішні і зовнішні;
- 2) в залежності від структури управління: горизонтальні і вертикальні;
- 3) в залежності від виду контактування: міжособові, групові і масові;
- 4) в залежності від форми передачі: вербальну, візуальну, перфомансну, міфологічну, художню і мас-медіа [3].

В інституціональному змісті, найбільший інтерес становить класифікація в залежності від сфери розповсюдження. Громадськість, коли вона спілкується з органами державної влади, за допомогою певних комунікаційних інструментів, називається зовнішньою формою комунікації. Зовнішні форми комунікативного впливу громадянського суспільства на державну політику допомагають їм донести до органів державної влади необхідну інформацію щодо їх думок, потреб, запитів та ін. Звичайно, така інформація постійно повинна оновлюватися та бути точною. Всі громадські організації повинні підтримувати доброзичливі стосунки з державними організаціями і не допускати будь-якої дезінформації останніх.

Список використаних джерел.

1. Jones, B. D.; Baumgartner, F. R. (1993). *Agendas and Instability in American Politics*. 298 p. The University of Chicago Press, Ltd., London.
2. Логунова М. Значення політичних комунікацій у здійсненні державного управління / М. Логунова // *Персонал*. – 2006. – Режим доступу: <http://personal.in.ua/article.php?id=619>
3. http://derzhexam.blogspot.com/2009/06/blog-post_5998.html

ЯРОМІЧ СВІТЛАНА АНАТОЛІЙВНА

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., професор,*

БЕКЕТОВА ОЛЕНА АНАТОЛІЙВНА

*доцент кафедри економічної кібернетики
Одеського національного політехнічного університету, к.т.н., доцент*

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МОДЕЛЮВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ПРОДАЖІВ

Для того щоб побудувати ефективну систему продажів важливим фактором є контроль і аналіз роботи менеджерів. Дуже складно зробити такий аналіз роботи без спеціалізованого програмного забезпечення. У цьому допомагає такий інструмент як «Воронка продажів».

«Воронка продажів» – зручний і ефективний інструмент моделювання та управління процесом продажів, що дозволяє прогнозувати, контролювати й аналізувати основні етапи в процесі продажу. Sales tunnel, purchase funnel, sales pipeline – всі ці англійські терміни називають одне єдине поняття, а саме – воронку продажів. Ця концепція символізує шлях, який проходить середньостатистичний клієнт від моменту, коли ваш продукт привернув його увагу і до моменту покупки [1].

Воронка продажів – ідеальний інструмент для побудови процесу продажів в тому випадку, якщо:

- процес продажів розтягнутий у часі;
- є можливість виділити етапи продажів.

Основна ідея «Воронки продажів» полягає в тому, що процес продажу можна розбити на окремі стадії, кожна з яких вимагає своїх навичок, методів і підходів. Це дозволить планувати і аналізувати не тільки кінцевий результат, а й безліч інших факторів.

Практично у всіх організаціях існую свої «воронки продажів», що починаються з пошуку потенційних клієнтів і, в разі успіху, що переходять в клієнтів. Але далеко не на всіх підприємствах, цей процес чітко форматизований, оптимізований і керований.

«Воронка продажів» складається з етапів роботи з клієнтом, які є конкретними завданнями для продавця. Мета кожного завдання – це зміна ставлення клієнта до продуктів компанії і переклад роботи з клієнтом на наступний етап, завершальним етапом є покупка продукту.

Що б зрозуміти як працює «Воронка продажів» розглянемо узагальнений приклад. Розглянемо такі етапи продажу: холодний контакт, зацікавленість, переконання, купівля.

На етапі «холодний контакт» завдання полягає в тому, щоб розташувати клієнта на розмову, налагодити контакт, донести йому інформацію про продукти компанії. Другим етапом є «зацікавленість». На цьому етапі необхідно описати цінність вашого продукту, розкрити, що отримає клієнт від його придбання і які завдання дозволить вирішити. Головне завдання – це викликати інтерес до вашого продукту з боку клієнта, і показати, що він має потребу в ньому.

Наступний етап – це «переконання». На цьому етапі необхідно провести роботу з запереченнями, продемонструвати переваги продукту перед конкурентами, переконати, що запропонований продукт – це оптимальне рішення. На цьому етапі кращі безпосередні комунікації.

Етап «покупка» є завершальним етапом, на цьому етапі вирішуються всі деталі роботи, кількість продукту, форма оплати, знижки, уточнення всіх даних для оплати, при необхідності складання контракту та його узгодження.

Зробивши аналіз всіх етапів продажів можна визначити відсоток втрати клієнтів на кожному з етапів. Це дозволить визначити кількість продажів за кількістю потенційних клієнтів і навпаки. Також дасть можливість продавцеві або керівнику відшукати вузькі місця в процесі продажу.

Особливе місце займають вторинні продажі, коли вже відпрацьованому клієнту продається додатковий обсяг продукту, або інший продукт. Вторинними продажами можуть бути: тривалі контракти, додаткові послуги, супутні товари, розширення поставок. Підхід дуже простий:

- формується вибірка потенційно зацікавлених людей або компаній;
- по кожному контрагенту запускає бізнес-процес вторинного продажу;
- в рамках бізнес-процесу ставляться завдання і виконуються дії, націлені на здійснення продажу.

Статус процесу продаж показує результативність запропонованого інструменту. Керуючи продажами (як і будь-яким видом діяльності), керівник повинен:

- визначити цілі роботи;
- вести контроль досягнення цих цілей;
- керувати процесом досягнення цих цілей.

Отже, воронка продажів може використовуватися на кожному із зазначених етапів процесу управління продажами.

Список використаних джерел.

1. Ткаченко Т. Воронка продаж в действии / Т. Ткаченко. – Електронний ресурс. – <http://salesman.ua/news/show/819.html>. – Назва з екрану.

LIDIJA KARPENKO

*associate Professor of Business Economics
Department of Management of Foreign Economic and Innovative Activity
Institute of Business, Economy and Information Technologies
Odessa National Polytechnic University, PhD in Economics*

ADMINISTRATION OF BUDGET MANAGEMENT AT THE ENTERPRISES OF THE ODESSA REGION IN GLOBALIZATION CHANGES CONDITIONS

One of the main problems in the Ukrainian economy is an unsatisfactory financial situation, which manifests itself in the inefficient allocation of financial resources, unsatisfactory payment discipline, arrears to the budget and other contractors of the market, insufficient financial support for further development due to unfavorable trends in operations, wrongly selected financial strategy and tactics, inadequate managerial decisions in accordance with the conditions of the enterprise. Different approaches to enterprise management, the definition of effective financial and investment planning are needed to solve these problems. Management accounting of each enterprise usually consists of planning (budgeting), control and decision-making. The introduction of a clear budgeting system at the enterprise is one of the most important functions of effective financial management.

Economical efficiency of the activity of enterprises, ensuring high rates of their development is determined by their investment activity level and range. Investment activity of enterprises is one of the most difficult and risky kinds of business. Therefore, regulation and management of investment activity and economic processes, connected with it, takes main place in solving problems of structural alteration of economy of Ukraine, scientifically and technical progress activation, increase of efficiency of enterprise activity.

In the reality of today's economy there is an urgent need for the creation of information-analytical system as an effective means of managing and developing the business processes that can provide managers the primary information

needed for determining the areas for further development and address current issues of industrial activity. Interaction of elements of such a system should be directed to the formation of information and analytical framework for a timely response to the changing circumstances of the management and anticipation of critical situations of financial and economic activities, as well as being the basis for operational and strategic planning [1, p.188]. The absence of effective systems of information and analytical support of managerial decisions in enterprises, inevitably leads to a decrease in their competitiveness, and as a consequence the loss of the market. In this connection there is need for an integrated presentation of information and analytical support management decisions, the study of its essence, methods of determining its effective implementation [2, p.289].

The purpose of this study is to examine how the budgeting management technology in a flexible development of the company, the development and review of patterns of interaction of different budgets, conceptual description and systematization of production stages of budget management in the enterprise, the organization of budgeting in complains control.

Management and Budget in the system plans the company is in a key position – that OMB (Own Management and Budget) is responsible for implementing the strategy, the effectiveness of the current operating and financial activities, and feedback control system. Content of the budget is different from the content of other plans of the enterprise. In the generalized interpretation, budgeting can be called activities related to the drafting, review, and approval of the budget, its implementation and control over its implementation, consideration of various reports on budget execution, which regulate the budget system of the enterprise [2, p, 287-292].

In turn, budget planning is a process of joint work of units and employees of the enterprise, aimed at achieving the goal of developing and approving the plan of work of the enterprise in the "forecast" period, as a result of which all measures of economic activity are indicated in the form of a budget, in terms of the financial structure enterprises (taking into account centers of financial responsibility). The budget is called a financial document of a certain format, which is approved appropriately in the enterprise, and on which the planning and accounting of financial results of economic activity is carried out.

Budget – a financial plan that covers all aspects of the organization that allows to compare all the costs incurred and the results in financial terms for the coming period as a whole and for individual sub-periods. In highly developed countries, budget – the basis of in-house management. Accordingly budgeting - a technology preparation, updating, monitoring and evaluating the performance of financial planning, budgeting and therefore becomes very foundation of all the technology in-house management [3, p. 387].

Budgeting begins at the moment when the plans and budgets of the Company are allocated to the centers of financial responsibility (CFR) that make up the financial structure. The distribution can occur in very different ways both "from the top" and «from the bottom». It is important that each of the CFR makes or gets the articles each of three basic budgets relating directly to him it:

- incomes and (or) expense articles from the budget of income and expenses;
- articles which reflect the inflow and outflow of funds from the budget of cash flows;
- articles containing the changes of assets and liabilities.

The Data Merge on the proper articles of each CFR gives the Account of profits and losses (income and expenses), the Cash flow budget (receipts and payments) and the Balance (changes of assets and liabilities). If this merge happens during the activity planning, the received documents are predictive, and if during the control- they are actual.

Predictive and actual data allow to conduct a full financial analysis and to evaluate the liquidity, profitability and enterprise value in advance or in fact. At the planning stage these indices are necessary to understand how possible for the company is to achieve its goals.

Budgeting is the lowest level of planning, on which the costs of actions are directly planning. The whole vertical of plans – either strategic, or operational, is realizing by means of this actions. Each level of the planning system forms a separate outline of management its substantive content. For example, at the level of goal setting is discussed what exactly the company wants to achieve ; at the strategic level is planned, how the company wants to achieve its goals; and at the operational level - how strategy will be implemented.

Budgeting begins at the moment when the plans and budgets of the Company are allocated to the centers of financial responsibility (CFR) that make up the financial structure. The distribution can occur in very different ways both "from the top" and «from the bottom». It is important that each of the CFR makes or gets the articles each of three basic budgets relating directly to him it:

- incomes and (or) expense articles from the budget of income and expenses;
- articles which reflect the inflow and outflow of funds from the budget of cash flows;
- articles containing the changes of assets and liabilities.

The Data Merge on the proper articles of each CFR gives the Account of profits and losses (income and expenses), the Cash flow budget (receipts and payments) and the Balance (changes of assets and liabilities). If this merge happens during the activity planning, the received documents are predictive, and if during the control- they are actual. Predictive and actual data allow to conduct a full financial analysis and to evaluate the liquidity, profitability and enterprise value in advance or in fact. At the planning stage these indices are necessary to understand how possible for the company is to achieve its goals.

Conclusion follows that the planning – is only one, albeit very important, part of budgeting. With the development of enterprise budget for the period management of the company gets a clear plan for action. In the process of its implementation must be ensured precision execution.

References.

1. Dobrowolskiy E., Karabanov B., Borovkov P. Budgeting: step by step. - 2nd ed., Optionalp. - St.: Peter, 2011. – 480 p.
2. Karpenko L.N. Multi-index models and methodological base for innovative and investment analysis of enterprises / L.N. Karpenko // Institutional framework for the functioning of the economy in the context of transformation: Collection of scientific articles. – Montreal, Canada, 2015. – P. 287-292.
3. Frank J. Fabozzi, CFA. Investment management / Frank J. Fabozzi. – 2nd ed. – USA, New Jersey 07458, 2008. - 837 pages.
4. pages.

БАЗІЛЕНКО ДІНА АНДРІЇВНА

слухачка ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

КОНТРОЛЬ ТА НАГЛЯД ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРИ ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

В умовах прагнення розвитку і зміцнення України як демократичної, соціальної та правової держави, проведенням у зв'язку з цим реформ щодо децентралізації державної влади в Україні, передбачених Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні та, водночас, посилення правового статусу місцевого самоврядування, а також створення об'єднаних територіальних громад, існує необхідність за здійсненням певного нагляду та контролю з боку держави за відповідністю прийнятих органами місцевого самоврядування (далі по тексті - ОМС) актів Конституції та законам України. Так, згідно з ч. 3 ст. 140 Конституції України, міське самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через ОМС: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи. Відповідно до ч. 1 ст. 59 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», рада, в межах своїх повноважень, приймає нормативні та інші акти у формі рішень. Водночас, ч. 2 ст. 19 Конституції України передбачено, що органи державної влади та ОМС, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. В той же час, непоодинокими є випадки порушень ОМС вказаних приписів чинного законодавства України та прийняттям рішень та інших актів, які в подальшому в судовому порядку визнавались незаконними та скасовувались. Так, наприклад, постановою Броварського міськрайонного суду Київської області від 20 вересня 2016 року по справі №361/1869/16-а, залишеної в силі ухвалою Київського апеляційного адміністративного суду від 14.11.2016 року, визнано незаконним та нечинним рішенням Броварської міської ради Київської області від 29 січня 2016 року №115-07-07 «Про встановлення місцевих податків і зборів, ставок земельного та акцизного податків на території міста Бровари на 2016 рік». Також, можна звернути увагу на Постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 07 червня 2016 року по справі № 712/2295/16-а, якою, зокрема, визнано незаконним та нечинним п.6.2 Положення «Про податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки на території міста Черкаси», затвердженого рішенням Черкаської міської ради від 28 січня 2016 року № 2-136. Необхідно зазначити, що, як передбачено ч. 10 ст. 59 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування з мотивів їхньої невідповідності Конституції або ЗУ визнаються незаконними в судовому порядку. Відповідно до ст. 144 Конституції України, ОМС в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території. Рішення ОМС з мотивів їх невідповідності Конституції чи ЗУ зупиняються у встановленому законом порядку з одночасним зверненням до суду. Вказані положення чинного законодавства України узгоджуються з приписами Європейської хартії місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року, відповідно до ст. 8 якої, будь-який адміністративний нагляд за ОМС може здійснюватися тільки згідно з процедурами та у випадках, передбачених конституцією або законом. Будь-який адміністративний нагляд за діяльністю ОМС, як правило, має на меті тільки забезпечення дотримання закону та конституційних принципів. Однак вищі інстанції можуть здійснювати адміністративний нагляд за належністю виконання завдань, доручених ОМС. В той же час, на сьогоднішній день у органів державної влади на законодавчому рівні відсутні повноваження щодо адміністративного контролю та перевірки рішень прийнятими ОМС на відповідність їх Конституції та законам України виходячи з наступного.

Так, у своєму Рішенні № 7-рп/2009 від 16 квітня 2009 року по справі № 1-/2009, Конституційний Суд України дійшов висновку, що за змістом частини другої статті 144 Конституції України, частини десятої статті 59 Закону рішення ОМС з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України зупиняються прокурором у встановленому ЗУ "Про прокуратуру" порядку з одночасним зверненням до суду. При цьому Конституційний Суд України зазначає, що право прокурора оскаржувати до суду рішення ОМС не є абсолютним, оскільки у Конституції України закріплено, що її норми є нормами прямої дії, а отже, звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина, як і право на оскарження в суді рішень ОМС гарантується безпосередньо на підставі Конституції України кожному (частина третя статті 8, частина друга статті 55). Разом з тим, 15 липня 2015 року набрав чинності ЗУ «Про прокуратуру», статтею 1 розділу XIII якого прямо передбачено, що прокуратура виконує функцію нагляду за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, ОМС, їх посадовими і службовими особами виключно у формі представництва інтересів громадянина або держави в суді. Тобто законодавець позбавив органи прокуратури функції загального нагляду додержанням і застосуванням законів всіма суб'єктами права та вживати заходів для усунення порушень закону, в тому числі виключили повноваження щодо можливості зупинення рішень ОМС. Таким чином виникла певна прогалина у законодавстві України, яка не надає жодному органу державної влади повноважень щодо

зупинення рішень ОМС з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України з одночасним зверненням до суду, що не узгоджується з приписами ч.2 ст.144 Конституції України. З моменту позбавлення органів прокуратури такої функції, виникла ситуація відсутності контролю з боку держави за законністю актів ОМС, а також відсутності суб'єкта, який би здійснював відповідний державний нагляд. Позбавляючи органи прокуратури функцій нагляду за додержанням і застосуванням законів, законодавець їх більшою частиною поклав на громадськість у формі так званого «громадського контролю». Дійсно, громадський контроль як діяльність об'єднань громадян, органів самоорганізації населення, трудових колективів, а також окремих громадян з нагляду, перевірки та оцінки діяльності ОМС на предмет відповідності такої діяльності вимогам, встановленим законодавством України, та суспільним інтересам є важливою формою реалізації демократії, майбутнього розвитку суспільства та побудови України як соціальної, демократичної і правової держави. Разом з тим, відповідно до чинного законодавства України, громадськість у більшості випадків позбавляється можливості дією оскаржити у судовому порядку прийняті ОМС акти, які прямо не створюють, змінюють чи скасовують прав, обов'язки та законні інтереси позивачів саме у сфері публічно-правових відносин. Вказане впливає з положень КАС України та практики адміністративних судів з розгляду справ щодо оскарження актів ОМС. Так, за приписами ч. 1 ст. 2 КАС України, завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, ОМС, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень. До адміністративних судів можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, які породжують, змінюють або припиняють права та обов'язки у сфері публічно-правових відносин, вчинених ними при здійсненні владних управлінських функцій на основі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень, якщо позивач вважає, що цими рішеннями, діями чи бездіяльністю його права чи свободи порушено або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші обмеження прав чи свобод. За приписами ч.1 ст. 6 КАС України, встановлено, що кожен має право звернутись до суду, якщо його права чи свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав чи свобод. Аналогічна правова позиція висловлена у рішеннях Конституційного Суду України від 25 листопада 1997 року №6-рп/1997 та від 25 грудня 1997 року №9-рп/1997 щодо офіційного тлумачення ч. 2 ст.55, статей 64,124 Конституції України, статті 248-2 ЦПК України. При цьому, суди зазначили, що право на звернення до адміністративного суду із позовом не завжди співпадає з правом на судовий захист, яке закріплено у ст. 6 КАС України. Саме по собі звернення до адміністративного позову ще не означає, що суд зобов'язаний надати такий захист. Адже для того, щоб був наданий судовий захист, необхідно встановити, що особа, яка звернулася з цим позовом, дійсно має право, свободу чи інтерес, про захист яких вона просить, і це право, свобода чи інтерес порушені відповідачем саме у публічно-правових відносинах. З наведеного випливає, що адміністративні позови про визнання незаконними та скасування актів ОМС можуть бути задоволені судами лише в тому разі, якщо такі акти прямо порушують передбачені Конституцією та законами України права позивача, свободи та охоронювані інтереси у сфері публічно-правових відносин. Таким чином, на сьогоднішній день ані держава, ані громадськість не наділені повноваженнями щодо зупинення дії актів ОМС з мотивів їх невідповідності Конституції та законам України та дієвого їх оскарження у судовому порядку.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 688-р затверджено План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (далі – План заходів). Відповідно до п.2 Плану заходів, Мінрегіону, Мін'юсту, іншим заінтересованим центральним та місцевим органам виконавчої влади за участю всеукраїнських асоціацій ОМС доручено розробити проекти Законів України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності ОМС за прийняття рішень, що порушують Конституцію та закони України. З метою врегулювання вказаної прогалини чинного законодавства України з питання нагляду за відповідністю рішень ОМС Конституції та законам України, Мінрегіоном розроблено проект ЗУ«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо здійснення державного контролю за відповідністю рішень ОМС Конституції та законам України». Законопроектом передбачались зміни до діючого законодавства України, відповідно до яких законність актів ОМС мали б перевірятися державним органом. Так, пропонувалось що за законністю актів, прийнятих сільськими, селищними, міськими (районного значення) радами та їх виконавчих комітетів нагляд здійснюватимуть районні державні адміністрації, а за рішеннями об'єднаних громад, міських рад, районних в містах рад (міст обласного значення) та їх виконкомів, а також районних рад – обласні державні адміністрації. За рішеннями обласних рад та Київської міської ради та її виконкому наглядатиме ЦОБВ, визначений Кабміном. В той же час, Асоціація міст України надала свої зауваження до проекту закону, в яких загальним висновком зазначено про те, що законопроект не можна виправити окремими змінами та він потребує докорінної переробки. 19 вересня 2017 року вказаний проект Закону України був відкликаний з Секретаріату КМУ за ініціативою його розробника – Мінрегіону.

Стратегією сталого розвитку "Україна – 2020", яка схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року №5, передбачено реалізацію конституційної реформи, у тому числі і в частині децентралізації. Як зазначено у Стратегії, метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування. Рішенням від 26 червня 2015 року Конституційною Комісією схвалено підготовлений робочою групою законопроект про внесення змін до Конституції України і направлено його на розгляд Президентові України, який після техніко-юридичного опрацювання схваленого проекту, а також опрацювання прикінцевих та перехідних положень, вносить зазначений законопроект до Верховної Ради України. Так, проектом ЗУ «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» від 01.07.2015 року, передбачається запровадження інституту префектів, які є державними службовцями, призначаються на посаду та звільняються з посади за поданням Кабінету Міністрів України Президентом України. Зазначеним законопроектом передбачається надання префектам повноважень

щодо здійснення нагляду за додержанням Конституції і законів України ОМС та зупинення дії актів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України з одночасним зверненням до суду. Проте, процес внесення вказаних змін до Конституції України є доволі тривалим, і до того часу ОМС, приймаючи у своїй діяльності будь-які акти є безконтрольними державі та суспільству в цілому, що значною мірою може негативно вплинути на розвиток України як демократичної, соціальної та правової держави. Таким чином можна зробити висновок, що проблема нагляду за прийняттям ОМС актів на відповідність їх Конституції та законам України на сьогоднішній день залишається невирішеною, прогалина в чинному законодавстві України в цій частині залишається незаповненою, а положення ч.2 ст.144 Конституції України практично неможливо реалізувати, що у своїй сукупності вказує на термінову необхідність розробки суб'єктами законодавчої ініціативи законопроекту про внесення змін до законодавства України щодо наділення спеціальних суб'єктів повноваженнями із зупинення дії актів ОМС з мотивів їх невідповідності Конституції та законам України з одночасним зверненням до суду, та подання такого проекту на розгляд до Верховної Ради України з метою його прийняття.

Список використаних джерел.

1. Конституція України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»
 2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985 р.
 3. Указ Президента України від 12 січня 2015 року №5 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»
 4. Розпорядження КМУ від 1 квітня 2014 р. № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»
 5. Розпорядження КМУ від 22 вересня 2016 р. № 688-р «Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»
 6. Сайт «Реформа децентралізації влади в Україні» за посиланням <http://decentralization.gov.ua> **Ошибка!**
- Недопустимый объект гиперссылки.** Єдиний державний реєстр судових рішень за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua>.

УСАТЮК ІВАН ФЕДОРОВИЧ

*доцент кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент*

ГАЛАЙКО ХРИСТИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*слухач факультету публічного управління та адміністрування
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Російська агресія, що розпочата в лютому 2014 р. в АР Крим і продовжена на сході України, є виявом зухвалого ставлення Росії до загальноприйнятих норм моралі, міжнародного права та відвертим ігноруванням наданих нею гарантій безпеки нашої державі. Офіційно, заперечуючи свою причетність до збройного конфлікту в окремих районах Донецької і Луганської областей, насправді РФ є головним його учасником. При цьому керована Росією динаміка агресії набула тенденції до розширення форм і способів її здійснення та збільшення чисельності залучених до неї сил. Розпочавши із засилання на територію України терористичних груп і найманців, інспірування дій сепаратистських сил, Росія згодом перейшла до застосування в конфлікті власних регулярних військових частин. Конгломерат збройного конфлікту доповнюється і його незмінним супутнім явищем – активізацією криміналітету.

В умовах такого комплексного характеру агресії та широкого спектра впливу на національну безпеку України загалом особливого значення набуває проблема реформування сектору безпеки і оборони та його подальший розвиток. Дана проблема, відповідно до ст. 17 Конституції України, є найважливішою функцією держави, справою всього українського народу, а відтак, винятково покладається безпосередньо на всі рівні системи публічного управління та адміністрування.

Президент України Петро Порошенко 14 березня 2016 року підписав Указ, яким увів в дію рішення Ради національної безпеки і оборони від 4 березня «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України».

Правовою основою Концепції є Конституція України та закони України, Стратегія національної безпеки України та Воєнна доктрина України.

Основною метою реформування та розвитку сектору безпеки і оборони визначено формування та підтримання спроможностей, що дасть змогу гарантовано забезпечити адекватне і гнучке реагування на весь спектр загроз національній безпеці України, раціонально використовуючи наявні у державі можливості і ресурси.

Реалізація зазначеної мети досягатиметься шляхом:

- створення ефективної системи управління сектором безпеки і оборони як цілісною функціональною системою;

- об'єднання оперативних спроможностей складових сектору безпеки і оборони для забезпечення своєчасного і адекватного реагування на кризові ситуації, які загрожують національній безпеці;

- постійного підтримання визначених сил безпеки і оборони в готовності до виконання за призначенням;
- удосконалення системи планування у секторі безпеки та оборони, забезпечення раціонального використання державних ресурсів.

Згідно з цим документом, реформування сектору безпеки та оборони передбачає реалізацію комплексу завдань, які полягають, зокрема,

- у запровадженні принципів і стандартів, прийнятих у державах – членах ЄС та НАТО;
- дотриманні принципів верховенства права, патріотизму, компетентності та департизації;
- підвищенні рівня координації та взаємодії, упровадженні ефективної уніфікованої системи планування та управління ресурсами з використанням сучасних європейських та євроантлантичних підходів;
- створенні національної системи кібербезпеки;
- зміцненні взаємодії з партнерськими спецслужбами держав – членів НАТО, зокрема вжитті конкретних заходів взаємодії довіри.

Основні зусилля з розвитку сектору безпеки і оборони зосереджуватимуться на поетапному на узгодженому нарощуванні оперативних спроможностей сил безпеки і оборони та рівня їх готовностей до невідкладного реагування на виклики й загрози національній безпеці України.

Згідно з документом, складовими сектору безпеки і оборони, що є надто важливим, визначені:

- Президент України;
- Рада національної безпеки і оборони України;
- Міністерство оборони України;
- Збройні Сили України;
- Міністерство внутрішніх справ України;
- Національна гвардія України;
- Національна поліція України;
- Державна прикордонна служба України;
- Державна міграційна служба України;
- Державна служба України з надзвичайних ситуацій;
- Служба безпеки України;
- Управління державної охорони України;
- Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України;
- Державна спеціальна служба транспорту;
- Координаційний орган з питань розвідувальної діяльності при Президентові України та розвідувальні органи України;
- Апарат Ради національної і оборони України;
- Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує та реалізує державну військово-промислову політику;
- Інші складові, що визначені законами України.

Передбачається створити умови для широкого залучення недержавних організацій до виконання завдань в інтересах національної безпеки і оборони держави. Найбільш перспективними напрямками такої їх діяльності мають бути: надання послуг в інтересах виконання миротворчих завдань Збройними Силами України; функціонування мережі недержавних дослідних інституцій, що фахово опікуються проблемами безпеки та оборони тощо.

Практична реалізація передбачених Концепцією засад розвитку сектору безпеки і оборони дасть можливість створити босездатні, багатофункціональні, мобільні, підготовлені на належному рівні, всебічно забезпечені, професійні сили безпеки і оборони, які за своїми спроможностями будуть здатні виконувати завдання за призначенням.

Список використаних джерел.

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к-ВР /із змінами, внесеними згідно із Законами № 2222-IV від 08.12.2004 р., № 2952-VI від 01.02.2011 р., № 586-VII від 19.09.2013 р., № 742-VII від 21.02.2014 р. // [Електронний ресурс] /Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: www.zakon4.rada.gov.ua.
2. Концепція розвитку сектору безпеки і оборони. Затверджено Указом Президента України від 14 березня 2014 року № 92/2016.
3. Про основи національної безпеки України. Закон України від 19 червня 2003 року, № 964/IV /із змінами, внесеними згідно із Законами № 3200-IV від 15/12/2005, ВВР, 2006, № 14, ст. 116; № 2411-VI від 01.07.2010, ВВР, 2010, № 40, ст. 527; № 4711-VI від 17.05.2014. ВВР, 2013, № 14, ст. 89; № 5286-VI від 18.09.2012, ВВР, 2013, № 38, ст. 499; № 221-VII від 18.04.2013, ВВР, 2014, № 10, ст. 119; № 1170-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014, № 22, ст. 816; № 35-VIII від 23.12.2014, ВВР, 2015, № 4, ст. 13.
4. Стратегія національної безпеки України. Затверджено Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015.
5. Воєнна доктрина України. Затверджено Указом Президента України від 24 вересня 2015 року № 555/2015.
6. Про Раду національної безпеки і оборони України від 5 березня 1998 року № 183/98-ВР /із змінами, внесеними згідно із Законом № 43-VIII від 25.12.2014, ВВР, 2015, № 4, ст. 14.

КАРПЕНКО ЛІДІЯ МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

КОВАЛЬ МИХАЙЛО МИХАЙЛОВИЧ

магістр ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

СУЧАСНА ПРАКТИКА УКРАЇНИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ: ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Важливою характеристикою розвитку нормативної бази будь-якої країни, економіка якої орієнтується на принципи вільного ринку, є стан правових норм організації державних закупівель товарів, робіт та послуг. Обов'язковість існування таких норм визначається тим, що при державних закупівлях власником коштів платників податків (суспільних коштів) є держава. Загальна характеристика законодавства України у сфері державних закупівель та аналіз порядку проведення державних закупівель дає можливість упровадження нового державного менеджменту в систему державних закупівель. Інакше кажучи, основним напрямом нового державного менеджменту є впровадження в діяльність державного сектору ринкових механізмів з метою підвищення економічної ефективності системи державного управління та мінімізації наслідків її негативного впливу. Основною базою для реформування державних закупівель в Україні є новий Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 №922-VIII, редакція діє з 11.06.2017. Останні зміни та доповнення до цього Закону від 13.04.2017 року №2019-VIII. Цей Закон установлює правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальної громади [1].

Метою цього Закону є забезпечення ефективного та прозорого здійснення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції.

Сучасна практика України спирається на застосування стандарту відкритості та прозорості державних закупівель. Цей стандарт є переліком пропозицій щодо надання органами місцевого самоврядування України (ОМС) доступу до інформації про державні закупівлі та щодо участі певних представників громадськості у процесах закупівель. Реалізація цих пропозицій на практиці забезпечує всіх зацікавлених осіб (громадян, мас медіа, представників бізнесу тощо) набагато більшим доступом до закупівельної інформації, ніж передбачено чинним законодавством та нормативними актами. Це суттєво сприятиме розвитку дійсно відкритого та прозорого місцевого самоврядування в Україні та зміцненню довірчих взаємовідносин між територіальними громадами та їхніми представниками. Крім того, прийняття стандарту має підвищити ефективність закупівель ОМС та, як наслідок, задоволення потреб місцевих громад.

Стандарт був розроблений експертами Transparency International Україна у співробітництві із колегами із чеського представництва Transparency International. Крайній досвід країн Європейського Союзу, зокрема, Чеської Республіки, а також досвід та пропозиції членів громадського партнерства України.

Отже, сьогодні питання державних закупівель є одним з найбільш гострих проблем, яка сьогодні вийшла далеко за межі суто економічної тематики. Ситуація у цій сфері залишається невизначеною та конфліктною, причому всі учасники процесу державних закупівель відзначають їх неефективність, наявність численних зловживань. Ринок державних закупівель за своєю ємністю є досить значним – 120 млрд. грн., і проблеми, що виникають на ньому, позначаються на стані інших галузей, на якості державного управління, тощо. Основні проблеми стосуються передусім правової та інституційної бази системи державних закупівель. Ключовими органами у системі державних закупівель відповідно до чинного законодавства є розрахункова палата, Антимонопольний комітет України, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю, здійснюють контроль у сфері публічних закупівель у межах своїх повноважень, визначених Конституцією та законами України.

Фактично відбулось розпорошення функцій методологічного забезпечення, організації закупівель, моніторингу та контролю не тільки між названими органами, але й між Державним казначейством, Рахунковою палатою та рядом інших. Для організації та проведення процедур закупівель замовник утворює тендерний комітет (комітети) або визначає уповноважену особу (осіб). Тобто замовники мають складати річний план закупівель щодо тих закупівель, на які поширюється дія Закону № 922-VIII.

Одним із напрямків вдосконалення організації державних закупівель є Проект ЄС «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС», який розпочав свою роботу в Києві 11 листопада 2013 року. Загальною метою Проекту є «зробити свій внесок у розвиток сталого і послідовного управління державними фінансами, шляхом створення всеосяжної і прозорої нормативно-правової бази для здійснення державних/публічних закупівель, ефективної інституційної інфраструктури для здійснення державних/публічних закупівель, а також шляхом забезпечення підзвітності та цілісності органів державної влади в сфері закупівель та розвитку системи державної допомоги в Україні».

У співпраці з Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, команда Проекту підготувала і представила у вигляді посібника докладні коментарі до Закону України «Про публічні закупівлі», враховуючи зміни після вступу в дію нового Закону 1 серпня 2016 року. Даний документ призначений в першу чергу для фахівців-практиків з державних закупівель, у тому числі регулюючих органів, як інструмент для ефективного й послідовного застосування процедур державних закупівель.

Керівництво містить докладні практичні коментарі до основних положень Закону «Про публічні закупівлі» та ключових підзаконних актів. Ці коментарі ґрунтуються на ретельному аналізі експертів і правозастосуванні існуючого законодавства України, що регулює сферу закупівель, а також враховують інформацію, отриману в ході співпраці з представниками Департаменту регулювання публічних закупівель Мінекономрозвитку, Державної

казначейської служби України, Державної аудиторської служби України, Антимонопольного комітету України, державного підприємства «ПРОЗОРРО» та окремими замовниками і учасниками процедур закупівель.

Український Уряд розробив Стратегію реформування системи публічних закупівель включно з так званою «Дорожньою картою», що визначає графік повної імплементації вимог Угоди стосовно державних закупівель. Цей документ був затверджений Урядом 24 лютого 2016 року. Крім того, необхідно зауважити, що реформу державних закупівель в Україні потрібно розглядати в контексті ширшої реформи управління державними фінансами. Наразі відбувається перегляд Стратегії Управління державними фінансами. Бажано найближчим часом оновити її та доповнити конкретними цілями з імплементації положень Угоди про асоціацію в частині державних закупівель [3].

Таким чином, прозорість використання публічних фінансів є неодмінною ознакою демократичної держави. З кінця 2011 року Верховною Радою України було схвалено низку змін до профільного законодавства України. Деякі з цих змін запроваджують норми, що покликані наблизити українське законодавство до стандартів Європейського Союзу.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про публічні закупівлі» від **25.12.2015 № 922-VIII** [Електронний ресурс] // (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 9, ст.89). – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/922-19>. – Доступно на 06.10.2017 – Назва з екрану.

2. Станкус Т. Бюджетний процес / Державні закупівлі в органах місцевого самоврядування / Т. Станкус, В. Матвеева. — Х. : Фактор, 2016. — 112 с.

3. Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС. Звіт щодо посібника із «зелених» закупівель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2016/09/REPORT-ON-GREEN_PROCUREMENT_MANUAL_UKR.pdf

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

РОЗВИТОК СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

<i>Izha Mykola</i> URBAN AGGLOMERATION DEVELOPMENT ON THE EXAMPLE OF GREATER PARIS	3
<i>Балабаєва Зінаїда</i> СЕКТОРАЛЬНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ	5
<i>Білорусов Сергій, Сторчак Ольга</i> РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ	6
<i>Білуха Лілія</i> РОЛЬ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ, РЕГІОНУ ТА СУСПІЛЬСТВА	7
<i>VARZARI Ана</i> PERFORMANCE MANAGEMENT IN PUBLIC SECTOR	9
<i>Голинська Олеся</i> ДЖЕРЕЛА СУСПІЛЬНОГО ПОГЛЯДУ НА УСПІХ КЛЮЧОВИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕФОРМ: СВІТОВИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР	10
<i>Гулєвич Альона</i> СЛУЖБОВА ДИСЦИПЛІНА – ОСНОВА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ, ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЯКОСТІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ	11
<i>Даниленко Сергій</i> ОРГАНІЗАЦІЙНІ СКЛАДОВІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ І ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	12
<i>Древова Крістіна</i> РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	14
<i>Дяченко Андрій</i> СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ	15
<i>Коцовська Олександра,</i> ФІНАНСОВА СПРОМОЖНІСТЬ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД І ЯКІСНА ОСВІТА	16
<i>Кузьменко Сергій</i> СТАНОВЛЕННЯ СПРОМОЖНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	19
<i>Куц Юрій</i> ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	20
<i>Липач Олена</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	21
<i>Маїєв Андрій</i> STATE POWER DECENTRALIZATION: EUROPEAN EXPERIENCE FOR UKRAINE	22
<i>Майстро Сергій, Батур Юрій</i> ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ГАЛУЗЗЮ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	24
<i>Малишева Оксана</i> РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК НАПРЯМ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	25

Мамонтова Елла	ПОЛІТИЧНА ТА ГРОМАДСЬКА УЧАСТЬ ЯК ОСНОВА ПАРТИСИПАТИВНОЇ ДЕМОКРАТІЇ	26
Машенков Костянтин	ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	27
Мурзановський Геннадій	ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ТА ЕКОНОМІКО-ФІНАНСОВІ ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ	28
Наконечний Володимир	ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ І РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ЕКОНОМІЧНЕ ПІДҐРУНТЯ	30
Негуляєва Ірина	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ, ТА ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ПІДХОДУ В УПРАВЛІННІ РЕСУРСАМИ	31
Неділько Аліна	ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	32
Незять Вікторія	МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КАДРОВИХ РЕСУРСІВ ОРГАНІВ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ	33
Подп'ятнікова Анна	РОЛЬ РЕГІОНІВ У РОЗВИТКУ ТРАНЗИТИВНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ	34
Пономарьов Віктор	РЕАЛІЗАЦІЯ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ – ШЛЯХ ДО РОЗВИТКУ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ	35
Попова Катерина	ШЛЯХИ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПЛАНУВАННЯ МІСЦЕВОГО РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	36
Проць Тетяна	РОЗВИТОК ОСВІТИ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	38
Самойленко Альона	СУТЬ І ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ПРОФСПІЛОК І ОРГАНІЗАЦІЙ РОБОТОДАВЦІВ	39
Сымботяну Аурел	СТРАТЕГІЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РЕФОРМЫ ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА	40
Скрипка Єлизавета	РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У РОЗВИТКУ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ	41
Смачний Віталій	ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	43
Худоба Олександра	СПРОМОЖНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ДО ВИРІШЕННЯ ГЕРАТРИЧНИХ ПРОБЛЕМ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я	44
Чала Ніна, Гавриленко Олексій	ВИКОРИСТАННЯ BIG DATA У РОБОТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	45
Чебан Олександр	ЛІБЕРАЛІЗМ ЯК ІДЕЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	46
Chiriac Diana	THE DECISION-MAKING PROCESS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA THROUGH THE REFORM OF THE PUBLIC ADMINISTRATION	48
Шумляєва Ірина	РОЗВИТОК СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ	49

Ясиневич Станіслав ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО І МЕДІА: КОМУНІКАЦІЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПОСТМОДЕРНІЗМА	50
Holger Franke PUBLIC-SERVICE-EDUCATION IN GERMANY, ESPECIALLY IN MECKLENBURG-WESTERN POMERANIA	51
СЕКЦІЯ 2	
РЕГІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА: АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ	
Ахламов Анатолій ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ КРИЗ	53
Аренд Сергій НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	54
Бабич Світлана, Беззубко Юлія ВИКОРИСТАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ ЇЇ ВІДНОВЛЕННЯ	55
Бабіч Олександр РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЕКТІВ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТУ РОЗВИТКУ МАЛОГО МІСТА	57
Белошапка Тетяна ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РИБНИМ ГОСПОДАРСТВОМ УКРАЇНИ	58
Бойко Оксана АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ У РІЗНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ	59
Бурдига Діана ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА	61
Воронжак Павло ADMINISTRATION MANAGEMENT DECISIONS OF INNOVATIVE INVESTMENT DEVELOPMENT AT INDUSTRIAL ENTERPRISES OF ODESSA REGION	62
Горячук Валерій, Дуков Дмитро СИСТЕМА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ	64
Грищук Роман ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ	65
Гулєвич Олена ВПЛИВ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ	67
Гулик Наталя НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ КОНТРОЛЮ В ПРОЦЕСІ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	68
Гусаров Кирило ВНУТРІШНЯ МІГРАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ РЕГІОНІВ	69
Ємельянова Олена ДОЦІЛЬНІСТЬ ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	70
Єрко Олена ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ	71

Жук Юлія	ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ	73
Заїка Тетяна	ПРОБЛЕМИ ОЦІНЮВАННЯ СПОЖИВЧИХ ЦІН В КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ СТАТИСТИКИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТИВ	74
Квасницька Раїса	СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ	75
Ковальов Георгій	ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ	77
Куйбіда Степан	СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ СТРУКТУРНИХ ЗМІН В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	78
Куранда Людмила	ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	80
Куспляк Галина	НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ В УКРАЇНІ	81
Ляшенко Віктор	ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ – ПРІОРИТЕТНА ЦІЛЬ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	83
Мельник Надія	ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ СТАТИСТИКИ У ВІДПОВІДНОСТІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ СТАНДАРТАМИ	85
Миколайчук Микола	ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗИТИВНИХ ЗРУШЕНЬ У ТЕХНОЛОГІЧНІЙ СТРУКТУРІ ВИРОБНИЦТВА	86
Міхляєв Максим, Манойлова Юлія	ДЕСТАБІЛІЗУЮЧІ ЧИННИКИ ТА ЗАХОДИ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	87
Назаренко Юлія	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КАПІТАЛІЗАЦІЯ»	89
Немодрук Наталія	ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ЦІНАМИ НА СПОЖИВЧОМУ РИНКУ	90
Осадчук Світлана	ПЕРЕХІД ДО СЕРЕДНЬОСТРОКОВОГО БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ: ЦІЛІ ТА НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ	91
Полієнко Наталя	АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНІЙ СФЕРІ	93
Скрипнік Оксана	НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СТАТИСТИКИ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	94
Смирнова Марина	ОСНОВНІ ПОЗИЦІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМНОГО ФУНКЦІОНАЛУ В КАЗНАЧЕЙСЬКОМУ ОБСЛУГОВУВАННІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	95
Фрунзе Олег	ИЗМЕНЕНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА	97
Цанько Олександра	ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В ЄС: ШЛЯХ ДО ПРИСКОРЕНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ЇЇ РЕГІОНІВ	99

СЕКЦІЯ 3

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Якубовський Олексій МОДЕЛЬ СУЧАСНОГО КЕРІВНИКА В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ	101
Биковська Ольга ДЕФІНІЦІЯ МОДЕЛІ 5P В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ: ЗАРУБІЖНІ ПОГЛЯДИ	103
Децик Ольга ПЕРЕДУМОВИ ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УКРАЇНІ	104
Драгомирецька Наталія КАТЕГОРІЯ «ДЕРЖАВНО-ГРОМАДЯНСЬКЕ ПАРТНЕРСТВО» В ЗАРУБІЖНІЙ НАУЦІ	105
Корвецький Олександр РЕФОРМУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ВІДПОВІДІ	107
Курносенко Лариса СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ РОЗВИНЕНИХ КРАЇН: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	108
Лізаковська Світлана ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК НА ПІВДНІ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ МИКОЛАЇВЩИНИ)	110
Літвак Аким ЯКІСТЬ УПРАВЛІННЯ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	111
Матвєєнко Ірина ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКЕ УПРАВЛІННЯ ЯК НОВА МОДЕЛЬ СПІВПРАЦІ	112
Месяков Антон СУПЕРЕЧНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	113
Милосердна Ірина ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК В ПОЛІТИЧНОМУ УПРАВЛІННІ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД	114
Овчаренко Світлана ЄВРОПЕЙСЬКІ ТЕНДЕНЦІЇ СОЦІОКУЛЬТУРНИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО МІСТА	116
Овчаренко Юрій ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ	117
Пелєвін Євген УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ	118
Попов Сергій, Гуртова Аліна РЕФОРМА ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ: ВИЯВЛЕННЯ ПРОБЛЕМ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ	120
Присяжнюк Ігор ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ СКЛАДОВИХ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	122
Расулова Лала Амір кизи КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕРЕХОДУ ВІД БЮРОКРАТИЧНОЇ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ДО «НОВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ» (NPM)	123
Ростіянов Богдан СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІД ЧАС КРИМСЬКОЇ ВІЙНИ 1853-1855 РОКІВ	124

Савчук Ліна МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ЯКІСНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ	125
Сидорчук Ористлава СТАН СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ЕКСПЕРТНІ ОЦІНКИ	126
Сокур Наталя СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД, ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ УКРАЇНИ	128
Стойкова Галина МОВА – ДУХОВНА ЗУМОВЛЕНІСТЬ ТА ОКРЕМІШНІСТЬ НАЦІЇ	129
Титаренко Любова ПРАКТИКА СУСПІЛЬНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ В УМОВАХ ВІТЧИЗНЯНИХ РЕГІОНАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ	130
Яковлева Лілія ЛЕГІТИМНІСТЬ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВПЛИВУ	132
Яремчук Наталія, Іскова Марія ЕКЗОГЛОСНА МОВНА СИТУАЦІЯ УКРАЇНИ: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВИМІР	133
Яценко Володимир ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ	134

СЕКЦІЯ 4

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Приходченко Людмила КОМПЛЕКСНИЙ МЕХАНІЗМ ГОРИЗОНТАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ	137
Бронікова Світлана, Оганісян Михайло ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	139
Бунік Микола АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНІ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В НІМЕЧЧИНІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	140
Васильєв Олександр МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ВІДНОСИН У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ	141
Герасимюк Костянтин ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	142
Гончарук Наталія, Архипенко Іван НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ	143
Єльчїєва Оксана ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ НА ПЕРШОЧЕРГОВОМУ ЕТАПІ СТВОРЕННЯ МЕХАНІЗМУ НАДАННЯ ЯКІСНИХ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ	145
Закорчемна Олена ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ КОНСУЛЬТАТИВНО-ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ	146

Ігнат Олександр АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ПІДТРИМКИ СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	147
Карпа Марта ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	149
Кожина Алла ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В ЯПОНІЇ	150
Козак Вячеслав ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВЕКТОРИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД	151
Комаровський Іван АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ПОЛІ ВЗАЄМОДІЇ ДОМЕНІВ ВПЛИВУ	153
Лопушинський Іван ОПОРНІ ШКОЛИ ЯК НОВА СИСТЕМА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	154
Мусійовський Андрій МІСЦЕ ТА РОЛЬ ЛІСОВОЇ ПОЛІТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОБРОБУТУ	155
Надолішній Петро МОВА ЯК ЧИННИК ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ І ЯК КАТАЛІЗАТОР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ НАПРУГИ	157
Онуфрієнко Олексій ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ П'ЯТОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА 2016-2020 РОКИ	159
Орлова Алла «ПІДВОДНІ КАМЕНІ» ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ – ЗАГРОЗИ НАРОДОВЛАДДЮ	161
Піроженко Наталія ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В РЕСПУБЛІЦІ КАЗАХСТАН	162
Вербицький Олексій, Помаза-Пономаренко Аліна СОЦІАЛЬНА НАПРУЖЕНІСТЬ І ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	163
Кузьміна Олена, Попов Микола ДОСВІД ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У БРАТСЬКОГО РАЙОНУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	165
Ткач Інна ПРОЗОРИСТІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: СКЛАДОВІ ТА РІВНІ	166
Чижова Світлана ПРАВОВЕ УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	167
Шегедин Ярослав РЕАЛІЗАЦІЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ МЕДСЕСТРИНСТВА В УМОВАХ УПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	168

СЕКЦІЯ 5

УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Амер Аль-Атті ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ЧИННИКІВ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ УКРАЇНИ	171
---	-----

Арінзонов Артур ПРОТИДІЯ ІНФОРМАЦІЙНИМ ВПЛИВАМ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ	172
Беззубко Лариса, Папанова Ксенія ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ	174
Ботвінов Ростіслав ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ СЛУЖБИ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ	175
Бутенко Тетяна, Новак Геннадій РОЛЬ І МІСЦЕ УКРАЇНСЬКИХ РЕГІОНІВ У ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ	176
Закурдасва Ольга УКРАЇНА В МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ	177
Кадук Наталя, Ніколасва Майя ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ВЗАЄМОВІДНОСИН З ЄС	178
Starciuc Carolina, Komarovskiy Viktor EASTERN PARTNERSHIP AS A FACTOR OF THE CONFLICT WITH RUSSIA	179
Cornea Valentina, Komarovskiy Ivan METHODOLOGY OF RESEARCH IN THE FIELD OF PUBLIC ADMINISTRATION	179
Кухарева Ганна ВИВЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК СУТТЄВИЙ АСПЕКТ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В СВІТОВЕ СПІВТОВАРИСТВО	180
Лемець Марія СТВОРЕННЯ ВИЩОГО СУДУ З ПИТАНЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: НОВІ ВИКЛИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ	182
Липовська Катерина СВІТОВИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	183
Лукашук Наталія ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ УКРАЇНИ ЩОДО ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ БУДІВЕЛЬ	184
Лукова-Сичова Майя РЕСУРСИ ДЛЯ ЗБАЛАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНИЦЬКОГО ТА ТРАНСКУЛЬТУРНОГО ПІДХОДІВ У МОВНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ	186
Лук'янова Ірина НАПРЯМИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З РАДОЮ ЄВРОПИ	187
Малиш Наталія РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ	188
Николаева Дарья ГЛОБАЛЬНАЯ СТРАТЕГИЯ: ПОНЯТИЕ, ВИДЫ, УРОВНИ	190
Обіход Михайло СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМНОГО МОНІТОРИНГУ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ	191
Озаровська Анастасія ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	193
Остапенко Олександр ЄВРОАТЛАНТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ ВИКЛИКІВ, АКТУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ТА УМОВ ЩОДО ЇХ ВИКОНАННЯ	194

Поліщук Ганна МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	197
Псьота Тетяна ІМІДЖЕВИЙ АСПЕКТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	198
Ткаченко Денис ФЕНОМЕН ІМІДЖУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ	199
Тронь Олександр УЗАГАЛЬНЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ВИКОРИСТАННЯ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ	200
Шамрасва Валентина МІСЦЕ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ ТА ЇЇ ЄВРО ІНТЕГРАЦІЙНІ УСТРЕМЛІННЯ	202
Шведун Вікторія ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ	203
Шевченко Богдан УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ЗБЛИЖЕННЯ З ЄС	204
Ştefanachi Bogdan EUROPEAN UNION – CRISES AND REFORMS	205
Farte Gheorghe-Ilie A DISCURSIVE WAY OF TREATING THE RISE OF POPULISM	206

СЕКЦІЯ 6

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕЛЕКТРОННОМУ УПРАВЛІННІ

Пігарєв Юрій, Шаган Андрій ПІДРІВЕНЬ ДОДАТКІВ ПРИКЛАДНОГО РІВНЯ АРХІТЕКТУРИ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ	209
Бриндак Валентина ЕЛЕКТРОННІ АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	211
Бузиновський Юрій ПРИЄДНАННЯ ДО ХАРТІЇ ВІДКРИТИХ ДАНИХ ЯК ІМПУЛЬС ДО РОЗВИТКУ ВІДКРИТИХ ДАНИХ В ОРГАНАХ ВЛАДИ	212
Булгакова Ольга ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕЛЕКТРОННОМУ УПРАВЛІННІ: ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ НА УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ	213
Васєв Володимир ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ В СФЕРІ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ	214
Деревич Марина СВІТОВИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ВИБОРІВ	216
Дмитриченко Сергій ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	217
Дятловський Володимир ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ В АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМАХ	219

Кириловська Ольга РЕІНЖИНІРИНГ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	220
Клим Олександр ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В МІСЦЕВИХ ОРГАНАХ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ: СТАН СПРАВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	222
Кобзев Ігор ПЕТРОВ КОСТЯНТИН ЕДУАРДОВИЧ ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЕЛЕКТРОННЕ ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	223
Куспляк Ігор, Сітарчук Марія ФОРМУВАННЯ ВІДКРИТОЇ ТА ПРОЗОРОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	224
Кухарська Яна ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	225
Магдич Іван СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ ЩОДЕННОГО МОНІТОРИНГУ СПОЖИВАННЯ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ	227
Макарова Ірина КОНЦЕПЦІЇ РОЗУМНОГО МІСТА В СВІТІ ТА УКРАЇНІ	228
Мартиненко Наталія ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР ЗАСТРАХОВАНИХ ОСІБ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ, ЯК СКЛАДОВА МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	229
Мокряк Виорика, Мокряк Октавян ОБЯЗАННОСТІ ПУБЛИЧНИХ СУБ'ЄКТОВ И ТРЕТЬИХ ЛИЦ В ЦЕЛЯХ РЕАЛИЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ ПРОСТРАНСТВЕННЫХ ДАННЫХ В РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА	230
Розмаріцина Наталія АНАЛІЗ ДОСВІДУ КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС ЩОДО НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТУВАННЯ В УКРАЇНІ	232
Скакунов Олег ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО – ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ	233
 СЕКЦІЯ 7 ПРОЕКТНО-ОРІЄТОВАНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА	
Безверхнюк Тетяна, Бабова Ірина КОМУНІКАТИВНА СКЛАДОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	235
Биков Ігор ПЕРЕДУМОВИ РЕОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МЕДИЧНОГО ТА ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	236
Боровик Інна ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНОГО УПРАВЛІННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ВЛАДИ ЯК МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ	237

Вишнеvsька Віолета	ЗАСТОСУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ – ШЛЯХ ТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ	238
Ковалевська Анастасія	ПОЛІТИЧНИЙ СЛОГАН ЯК ЕЛЕМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО ДИСКУРСУ: СУГЕСТИВНА СПЕЦИФІКА	240
Кривогуз Геннадій	ЩОДО УТОЧНЕННЯ НАЙМЕНУВАНЬ І КІЛЬКОСТІ СКЛАДОВИХ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОЕКТІВ	241
Кубрак Олександра	РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ	243
Лозовська Катерина	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	244
Лушашко Артур	ОБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНАЛЬНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ	245
Мідик Оксана	ЕМІГРАЦІЯ МОЛОДІ З УКРАЇНИ	246
Manolescu Irina	PROJECT-ORIENTED UNIVERSITIES – KEY ROLE PLAYERS IN REGIONAL DEVELOPMENT	247
Оцабрик Ірина	ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ ДЛЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: ФІНАНСОВЕ ОЗДОРОВЛЕННЯ ГАЛУЗІ	248
Псарьова Ольга	ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА МЕДИЧНИЙ ТУРИЗМ	249
Радченко Олександр	ОСУЧАСНЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ПУБЛІЧНИХ УПРАВЛІНЦІВ: ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД	251
Романенко Євген	НОВА МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ БІДНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОГО ВІДЧУЖЕННЯ В УКРАЇНІ	253
Сенча Сергій	СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ І ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ	254
Сивак Тетяна	СУБ'ЄКТИ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ	255
Скворцова Олена	ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ ЯК ДОДАТКОВИЙ РЕСУРС ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	257
Устянська Анастасія	ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ГРАМОТНОСТІ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У м. ОДЕСА	258
Хомко Лариса	МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЕФЕКТИВНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН ГРОМАДСЬКОСТІ ТА ВОЛОНТЕРІВ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	259
Яценко Олександр	«ДНІПРО – ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНТЕРМОДАЛЬНИЙ ВОДНИЙ ШЛЯХ»: ПРОЕКТ КОНЦЕПЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПРОГРАМИ	261

СЕКЦІЯ 8

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Андріїв Микола КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	263
Білорусов Сергій РОЗВИТОК КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНОСТІ ЦЕНТРІВ ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ	264
Бурковець Дмитро ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ У ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРИ	266
Василюк Олена ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОСАДОВИХ ОСІБ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	267
Горшкова Кира КЕМАРСКАЯ ТАМАРА ГЕОРГИЕВНА АНГЛІЙСКИЙ ЯЗЫК В СИСТЕМЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ	269
Грень Лариса МІСЦЕ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ	270
Демченко Володимир ЗАПОБІГАННЯ МОВНИМ ДЕФОРМАЦІЯМ ЯК ЧИННИК МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	271
Жиденко Надія ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ДОСВІД ПОЛЬЩІ	273
Кальниш Юрій ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СЕРТИФІКАТНИХ ПРОГРАМ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ	274
Колісниченко Наталя ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ З ІНОЗЕМНИХ МОВ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	275
Комарницька Наталія, Ігнащук Олена, Бевз Людмила ВИВЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ В РАМКАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ОРГАНІЗАТОРІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	277
Ленда Раїса, Плотницька Інна ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ	278
Мовчанюк Анастасія ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ	279
Онуфрієнко Галина РИТОРИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ЕЛІТАРНОГО ТИПУ	281
Пашко Людмила НАВЧАННЯ РЕЗОНАНСНОМУ ЛІДЕРСТВУ – ПРІОРИТЕТ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	282

Петров Ігор	ЕДЬЮТЕЙНМЕНТ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	283
Пуленко Ірина, Остапчу Людмила	РОЛЬ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТИЛЯ В ОРГАНІЗАЦІИ ПУБЛІЧНИХ РЕЧЕЙ ГОССЛУЖАЩИХ	284
Робочий Віктор	ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ, ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ПРОЦЕС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ТОВАРАМИ ПЕРШОЇ НЕОБХІДНОСТІ	285
Романенко Тетяна	ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАРУБІЖНОЇ ПРАКТИКИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	287
Семенець-Орлова Інна	РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	288
Соловійов Сергій	ВИКЛИКИ НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ У СФЕРІ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ	289
Толпиго Ольга	УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ КОНКУРСНОГО ВІДБОРУ НА ЗАЙНЯТТЯ ПОСАД ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	291
Трегубенко Галина	МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВОВВЕДЕНЬ У НАВЧАННЯ КАДРІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	292
Філіпова Тетяна	МІСЦЕ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	293
Халимоник Олександр	ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ	294
Яцун Євгенія	LANGUAGE TEACHING ACTIVITIES A TASK-BASED APPROACH	296

СЕКЦІЯ 9

ПРАВО В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Марущак Володимир	СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ І ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ	299
Бабина Валентина	ІНДУСТРИЯ ПОЛИТИЧЕСКОГО КОНСУЛЬТИРОВАНИЯ В МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКЕ	300
Базенко Владіслав	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ ТА СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯМ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	301
Бачинська Катерина	ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ТА ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	302

Весельська Марина ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У СФЕРІ ОСВІТИ УКРАЇНИ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	304
Воробйова Галина МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	305
Голяшкіна Олена ПРОБЛЕМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	306
Динник Ірина РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В ПРОЦЕСАХ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	307
Долгих Наталія ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ ТА ДЕРЖАВАХ – ЧЛЕНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	308
Забарна Елеонора РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР ТОРГОВЕЛЬНОЇ СПІВПРАЦІ В РАМКАХ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС	309
Кваша Андрій АКТУАЛІЗАЦІЯ НІМЕЦЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ	310
Карпенко Лідія, Сапрон Наталія ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМУ ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	311
Куртока Марія ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРАВА І УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	313
Клімова Світлана УПРАВЛІННЯ ОБІГОМ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ ЯК ЧАСТИНА ПРЕДМЕТУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	314
Коваль Зіновій МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ВІД ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ОПЕРАЦІЙ ЯК ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА ГРОМАДСЬКІСТЬ	316
Козуліна Світлана АДМІНІСТРАТИВНИЙ РОЗСУД І ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНУ ВЛАДИ ЯК КОРУПЦІОГЕННІ ФАКТОРИ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ	317
Кравченко Ростислав ДО ПИТАННЯ ОБ'ЄКТИВАЦІЇ НОРМАТИВНОЇ МОДЕЛІ ПРИЗНАЧЕННЯ КЕРІВНИКА РОБІТ З ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ	319
Кривдіна Інна, Кутузова Ніна СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ОСВІТЯНСЬКОГО ОМБУДСМЕНУ В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ	320
Латишева Вікторія МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНІ РИЗИКИ СТВОРЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ В УКРАЇНІ	321
Львова Єлизавета КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ КАТЕГОРІЇ «ПУБЛІЧНІ БЛАГА» В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	323
Марущак Олена ЕКОНОМІКА: ПОДАТКИ І ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ	323
Масалов Павло ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВОЗАХИСНОЇ ФУНКЦІЇ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ	325

Мельник Володимир ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	326
Мельниченко Віктор ДО ПИТАННЯ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕФОРМ В УКРАЇНІ	328
Моїсєєва Тетяна ОДЕСЬКІ ТОВАРИСТВА ВЗАЄМОДОПОМОГИ НА ПОЧАТКУ ХХ ст.: МЕТА ТА НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ СТАТУТІВ)	329
Ніколаєв Віктор АДМІНІСТРАТИВНИЙ ДОГОВІР ЯК ПЕРСПЕКТИВНА ФОРМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	330
Озернюк Ганна ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ СТРАХОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА	331
Пастух Катерина УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДЕМОГРАФІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	332
Ровинська Катерина ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	333
Ровинський Юрій ТРАНСФОРМАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЯТОРА ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО НОРМ ЄС	335
Смоквін Микола ВПРАВАДЖЕННЯ НАУКОВО – МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПРИНЦИПІВ ПРАВОВОГО РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ, ЯК МЕХАНІЗМУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	336
Татакі Дмитро ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ІНФОРМАЦІЮ	337
Толпиго Денис ЗАКОННІСТЬ ЯК ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ВЗАЄМОДІЇ ПРОКУРАТУРИ ТА ІНШИХ ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУТІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	338
Фальковський Андрій ПРИСЯЖНІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ТА ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ТА ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ	339
Чістякова Ірина ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАДАЧІ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ	340
Янюк Сергій ПОВНОВАЖЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ СТОСОВНО ФУНКЦІЮВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ	341

СЕКЦІЯ 10

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Красностанова Наталія, Паламарчук Володимир ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ ВИРОБНИЧОЇ ТА КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	343
---	-----

Акименко Наталя ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ ЯК ЗАСІБ СПРИЯННЯ ПІДВИЩЕННЮ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	344
Бородін Євгеній МЕДІАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА	345
Буряченко Олександр ІНСТИТУЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ	346
Буткевич Аліна ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНОГО АУДИТУ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ	347
Величко Тетяна ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ	348
Воловник Валентина ЗАСТОСУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	351
Ворона Петро ОСББ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ МІСЦЕВОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ АБО ЇЇ ЧАСТИНИ	352
Воронько Людмила КОНСТРУКТИВНА КРИТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	354
Гессен Євген ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ	355
Головко Юлія КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	357
Журавель Олена BUSINESS INTELLIGENCE ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ	358
Козенкова Неллі СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НА МУНІЦИПАЛЬНОМУ РІВНІ	358
Кучеренко Андрій СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ	360
Кушнір Анастасія МЕТОДИ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	361
Лях Юлія ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	362
Майданюк Сергій ПРОБЛЕМИ СТРУКТУРУВАННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ НА ЕТАПИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ЗМІСТУ В АУДИТІ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ	363
Мороз Світлана ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ НОРМ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ: ПРИНЦИП ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ	365
Мурзіна Тетяна ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ТА РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	366
Петльована Світлана РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ПОШУКАХ НОВИХ НАПРЯМКІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАДИ	367

Привалова Наталія, Гончарова Вікторія КАДРОВИЙ МОНІТОРИНГ: АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ	369
Привалова Наталія, Лиса Ганна МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: НАБЛИЖЕННЯ ДО МЕХАНІЗМІВ КОНТРОЛЮ У БІЗНЕС-УПРАВЛІННІ	370
Томашевська Марина БІЗНЕС-ПЛАН САНАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	371
Фріман Євгеній, Фріман Ірина УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	373
Чаплай Ірина ФОРМИ КОМУНІКАТИВНОГО ВПЛИВУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	374
Яроміч Світлана, Бекетова Олена СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МОДЕЛЮВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ПРОДАЖІВ	375
Карпенко Lidia ADMINISTRATION OF BUDGET MANAGEMENT AT THE ENTERPRISES OF THE ODESSA REGION IN GLOBALIZATION CHANGES CONDITIONS	376
Базіленко Діна КОНТРОЛЬ ТА НАГЛЯД ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРИ ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	378
Усатюк Іван, Галайко Христина ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ	380
Карпенко Лідія, Коваль Михайло СУЧАСНА ПРАКТИКА УКРАЇНИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ: ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	382

Наукове видання

**РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ:
ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
за міжнародною участю*

27 жовтня 2017 року

Відповідальний за випуск *О. В. Патик*

Підписано до друку 18.10.2017.
Формат 70x108/16. Папір друкарський.
Гарнітура «Arial». Друк цифровий. Обл.-вид.арк. 49,1.
Тираж 100 прим. Зам. № 59/10.

Видавництво
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України
**Свідоцтво ДК № 1434
від 17 липня 2003 р.**
65009 м. Одеса, вул. Генуезька, 22
тел. (048) 729-76-48, 729-76-49
www.oridu.odessa.ua